LENIN
SZTÁLIN

★

PÁRT
ÉS PÁRTÉPÍTÉS

V. I. LENIN

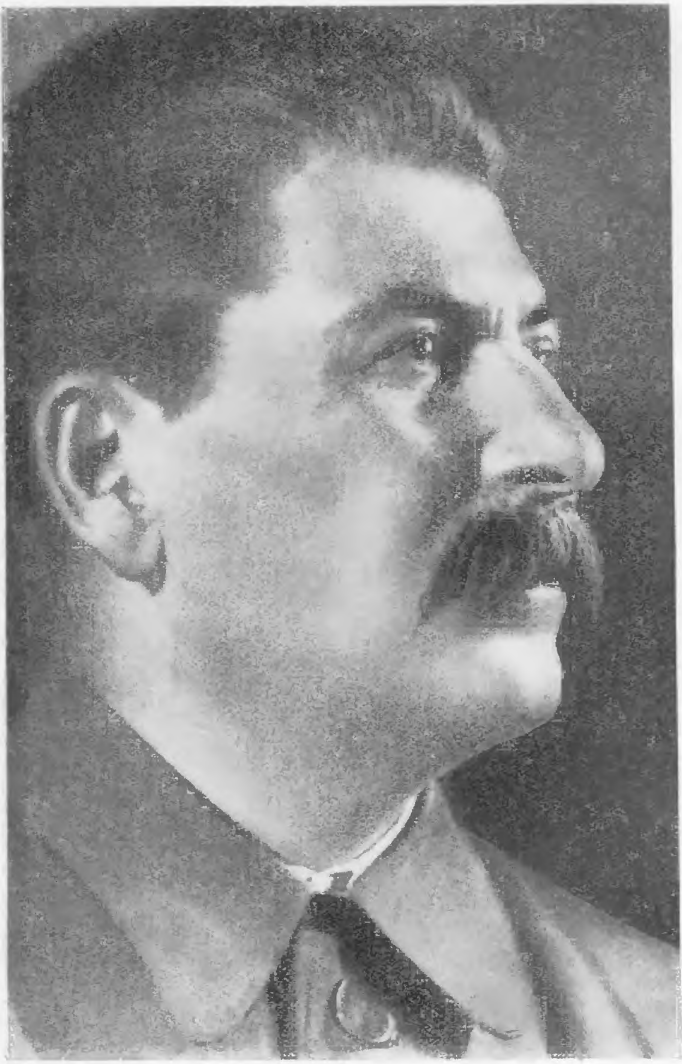

I. V. SZTALIN

LENIN-SZTÁLIN

PÁRT ÉS PÁRTÉPÍTÉS

GYŰJTEMÉNY LENIN ÉS SZTÁLIN MŰVEIBŐL

105/56

BUDAPESTI EÖTVÖS LORÁND TUDOMÁNYEGYETEM
MARXIZMUS LENINIZMUS TANSZÉK
Budapest, V., Szerb-utca 10.

SZIKRA
BUDAPEST 1950

ELŐSZÓ

Lenin és Sztálin, a Bolsevik Párt megalapítói és vezérei, világtörténeti győzelmeinek szervezői alkották meg a munkásosztály élcsapatáról, harcos forradalmi pártjáról szóló tanítást, ők dolgozták ki, ők alapozták meg elméletileg az újtípusú munkáspártnak, mint a szocialista forradalmat és a proletárdiktatúrát előkészítő, szervező és vezető pártnak szervezeti elveit.

Ez a kötet — válogatott gyüjtemény Leninnek és Sztálinnak a marxista-leninista párt elméletéről, szervezeti elveiről, építése, megerősítése módszereiről szóló műveiből. Célja — pártkádereinknek megkönnyíteni, hogy a marxista-leninista pártelméletet, Pártunk példaképének, a Bolsevik Pártnak, szervezeti elveit és módszereit Lenin és Sztálin klasszikus műveiből tanulmányozhassák.

Két évvel ezelőtt a Szikra kiadásában már megjelent egy azonos című és tárgyú, mindössze néhány ívre terjedő gyüjtemény. Pártkádereink képzettsége lehetővé, fokozottabb továbbképzése pedig szükségessé tette, hogy most egy sokkal bővebb gyüjteményt bocsássunk közre.

Különösen időszerűvé teszi e gyüjtemény kiadását Pártunk fejlődésének az az új szakasza melyet Rákosi elvtárs ez évi február 10-i beszéde s a Központi Vezetőség határozata nyitott meg. A pártdemokrácia következetes megvalósítása, a kommunista bírálat-önbírálat kifejlesztése, a bürokratizmus minden megnyilvánulása elleni harc, a tömegekkel való kapcsolat kiszélesítése, s általában Pártunk további megszilárdítása, élcsapat-jellegének biztosítása és fokozása — mindezen feladatok sikeres megoldásának egyik előfeltétele, hogy párttagságunk s különösen pártkádereink mennél alaposabban elsajátítsák a pártról és a pártépítésről szóló marxista-leninista tanítást, mennél alaposabban tanulmányozzák ezt a tanítást magának Leninnek és Sztálinnak klasszikus műveiből.

Külön „bevezető részben" egyesítettük Sztálin elvtársnak a pártról szóló marxista-leninista tanítás általános jellemzését tartalmazó műveit. Egyébként a művek sorrendje megfelel megírásuk időrendjének.

Ahol lehetett, lapalji jegyzetekben utaltunk a szövegben idézett művek magyar kiadására.

A lapalji *jegyzetek*, ha Lenin, illetve Sztálin szerzősége nincs feltüntetve, a szerkesztőségtől származnak.

A kötethez *tárgymutatót* csatoltunk.

1950 március

A szerk.

EÖTVÖS EGYETEM
RÉGÉSZETI INTÉZET
195

Bevezető rész

Sztálin

LENIN MINT AZ OROSZORSZÁGI KOMMUNISTA PÁRT SZERVEZŐJE ÉS VEZÉRE

Lenin 50. születésnapja alkalmából írott cikk

1920 április

A marxisták két csoportja létezik. Mindkét csoport a marxizmus lobogója alatt működik, „igazi" marxistának tekinti magát. És mégis, korántsem azonosak. Sőt, mi több: egész szakadék tátong köztük, mert munkamódszereik homlokegyenest ellentétesek.

Az első csoport rendesen arra szorítkozik, hogy a marxizmust külsőleg elismeri, ünnepélyesen hirdeti. Mivel nem tud, vagy nem akar behatolni a marxizmus lényegébe, mivel nem tudja, vagy nem akarja a marxizmust az életbe átvinni — a marxizmus élő és forradalmi tételeit halott, semmitmondó formulákká változtatja. Tevékenységét nem a tapasztalatra, nem a gyakorlati munka számbavételére alapozza, hanem Marxból vett idézetekre. Az útmutatásokat és irányelveket nem az élő valóság elemzéséből meríti, hanem analógiákból és történelmi párhuzamokból. A szó és tett közti meghasonlás — ez a legfőbb kórsága ennek a csoportnak. Innen ered a csalódás és az örök elégedetlenkedés a sorssal, amely lépten-nyomon rászedi és „faképnél hagyja" őket. E csoport neve — mensevizmus (Oroszországban), opportunizmus (Európában). Tyszka elvtárs (Jogiches) a londoni pártkongresszuson elég találóan jellemezte ezt a csoportot, amikor azt mondta róla, hogy nem áll, hanem *fekszik* a marxizmus álláspontján.

A második csoport, ellenkezőleg, a kérdés súlypontját nem a marxizmus formai elismerésében látja, hanem a marxizmus

megvalósításában, abban, hogy a marxizmust az életbe átültesse. Kijelölni a körülményeknek megfelelően a marxizmus megvalósításának útjait és eszközeit s a körülmények változásával megváltoztatni ezeket az utakat és eszközöket — ez az, amire ez a csoport legfőbb figyelmét fordítja. Az irányelveket és útmutatásokat ez a csoport nem történelmi analógiákból és párhuzamokból meríti, hanem a környező viszonyok tanulmányozásából. Tevékenységében nem idézetekre és velős mondásokra, hanem gyakorlati tapasztalatokra támaszkodik, minden egyes lépését a tapasztalaton ellenőrzi, saját hibáiból tanulja és tanítja, hogyan kell az új életet építeni. Tulajdonképpen ezzel is magyarázható, hogy e csoport működésében a szó és a tett közt nincs meghasonlás, Marx tanítása teljesen megőrzi eleven forradalmi erejét. E csoportra teljesen ráillenek Marx szavai, amelyek szerint a marxisták nem elégedhetnek meg azzal, hogy a világot megmagyarázzák, hanem tovább kell menniök úgy, hogy azt megváltoztassák. E csoport neve — bolsevizmus, kommunizmus.

E csoport szervezője és vezetője — Lenin.

I

Lenin mint az Oroszországi Kommunista Párt szervezője

A proletárpárt megalakulása Oroszországban különleges viszonyok közt ment végbe, melyek eltértek a munkáspártok szervezkedése időpontjában Nyugaton fennállott viszonyoktól. Míg Nyugaton, Franciaországban, Németországban a munkáspárt a szakszervezetekből fejlődött ki, mégpedig a szakszervezetek és a pártok legális fennállása idején, a polgári forradalom után bekövetkezett viszonyok közt, amikor volt polgári parlament, amikor a hatalomra jutott burzsoázia szemtőlszembe állott a proletariátussal — Oroszországban éppen ellenkezőleg, a proletárpárt megalakulása a legkegyetlenebb abszolutizmus alatt ment végbe, amikor a burzsoá-demokratikus

forradalmat várták, amikor egyfelől a pártszervezeteket burzsoá „legális marxista" elemek özönlötték el, akik a munkásosztályt a burzsoá forradalom érdekében óhajtották kihasználni, másfelől a cári rendőrség a legjobb pártmunkásokat egyre-másra ragadta ki a párt soraiból, éppen akkor, amikor az ösztönösen növekvő forradalmi mozgalom megkövetelte, hogy a forradalmároknak legyen egy szilárd, tömör és kellőképpen konspiratív harcos magja, amely képes a mozgalmat az abszolutizmus megdöntésére irányítani.

Az volt a feladat, hogy az ocsút a tiszta búzától elválasszuk, magunkat az idegen elemektől elhatároljuk, megszervezzük a tapasztalt forradalmárok kádereit az egyes helyeken, világos programot és határozott taktikát adjunk nekik s végül, hogy e kádereket a hivatásos forradalmárok egységes harci szervezetébe fogjuk össze, mely kellőképpen konspiratív ahhoz, hogy a rendőrség rohamaival szemben megállja helyét s egyszersmind eléggé összeforrott a tömegekkel ahhoz, hogy ezeket a tömegeket a kellő pillanatban harcba vigye.

A mensevikek, azok, akik „fekszenek" a marxizmus álláspontján, egyszerűen oldották meg a kérdést: mivel Nyugaton a munkáspárt a munkásosztály gazdasági helyzetének megjavításáért harcoló, pártonkívüli szakszervezetekből jött létre, tehát Oroszországban is lehetőleg ugyanezt kell csinálni, azaz egyelőre szorítkozzunk „a munkásoknak a munkáltatók és kormány elleni gazdasági harcára" az egyes helyeken, anélkül hogy országos harci szervezetet teremtenénk... s majd azután, ha addig nem alakulnak ki a szakszervezetek, pártonkívüli munkáskongresszust kell összehívni és azt kell pártnak nyilvánítani.

Hogy a mensevikeknek ez a „marxista" „terve", noha az orosz viszonyok között utópisztikus, mégis széleskörű agitációs munkát követel meg, amely arra irányul, hogy a pártszerűség eszméjét lealacsonyítsa, a pártkádereket megsemmisítse, a proletariátust saját pártja nélkül hagyja és a munkásosztályt martalékul dobja oda a liberálisoknak — ezt akkoriban aligha

sejtették a mensevikek, sőt, alkalmasint, sokan a bolsevikok közül sem.

Lenin óriási érdeme az orosz proletariátus és annak pártja előtt az, hogy a mensevik szervezeti „terv" egész veszélyességét már abban a pillanatban felfedte, amikor a „terv" alig fogant meg, mikor maguk a „terv" szerzői is bajosan képzelték el világosan annak körvonalait, és, miután felfedte, ádáz rohamot indított a mensevikek szervezeti züllöttsége ellen és a gyakorlati pártmunkások egész figyelmét erre a kérdésre összpontosította. Mert a párt létéről, a párt életéről és haláláról volt szó.

Országos politikai lapot alapítani a párterőket összefogó központként, szilárd helyi pártkádereket szervezni a párt „reguláris csapataiként", ezeket a kádereket a lap útján egységbe fogni és olyan országos harcos pártba tömöríteni, amelynek élesen kijelölt határai vannak, világos programja, szilárd taktikája, egységes akarata — ilyen tervet fejtett ki Lenin a „Mi a teendő?", „Egy lépés előre, két lépés hátra" c. nevezetes könyveiben. E terv érdeme az volt, hogy teljesen megfelelt az orosz valóságnak és mesterien általánosította a legjobb gyakorlati pártmunkások szervezeti tapasztalatait. Abban a harcban, mely ezért a tervért folyt, az orosz gyakorlati pártemberek többsége eltökélten Leninnel tartott, nem riadva vissza a pártszakadástól sem. E terv győzelme vetette meg az alapját annak a tömör és edzett kommunista pártnak, melyhez hasonlót nem ismer a világ.

Nem ritkán vádolták Lenint elvtársaink (nemcsak a mensevikek!) azzal, hogy túlságosan hajlik a polémiára és a szakításra, hogy engesztelhetetlenül harcol a békülékenyek ellen stb. Kétségtelen, hogy ez is, meg az is előfordult a maga idején. De nem nehéz megérteni, hogy pártunk nem tudott volna megszabadulni a belső gyengeségtől és lazaságtól, nem tudta volna elérni jelenlegi erejét és szilárdságát, ha nem kergette volna ki soraiból a nem-proletár, opportunista elemeket. A burzsoázia uralmának korszakában a proletárpárt csak

abban a mértékben tud növekedni és erősödni, amilyen mértékben harcol az opportunista, forradalomellenes és pártellenes elemekkel saját soraiban és a munkásosztályon belül. Lassalle-nak igaza volt, amikor azt mondta: „a párt erősödik azzal, hogy megtisztítja magát".

A vádaskodók rendszerint a német pártra hivatkoztak, ahol akkoriban virágzott az „egység". De, először is, nem minden egység az erő jele, másodszor, elég most egy pillantást vetni a három párttá tépett német pártra, hogy megértsük, mennyire hamis és csalóka volt Scheidemann és Noske „egysége" Liebknechttel és Luxemburggal. És ki tudja, nem lett volna-e jobb a német proletariátusra nézve, ha a német párt forradalmi elemei idejében elváltak volna a párt forradalomellenes elemeitől... Nem, Leninnek ezerszer igaza volt, amikor a pártot az engesztelhetetlen harc útján vezette a pártellenes és forradalomellenes elemekkel szemben. Mert csak ennek a szervezeti politikának eredményeképpen tudta pártunk megteremteni azt a belső egységet és bámulatos tömörséget, amelynek birtokában Kerenszkij idején sértetlenül került ki a júliusi válságból, saját vállán elbírta az Októberi felkelést, megrázkódtatás nélkül élte át a breszti időszak válságát, megszervezte a győzelmet az Antant felett és végül elérte azt a példátlan rugalmasságot, amelynek révén bármely pillanatban át tudja csoportosítani sorait, és tagjainak százezreit bármely nagy munkára összpontosítani tudja anélkül, hogy zavart vinne saját soraiba.

II

Lenin mint az Oroszországi Kommunista Párt vezére

Az Oroszországi Kommunista Párt szervezeti érdemei azonban a kérdésnek csak egyik oldala. A párt nem növekedhetett és nem erősödhetett volna oly gyorsan, ha munkájának politikai tartalma, programja és taktikája nem felelt volna meg az

orosz valóságnak, ha jelszavai nem hozták volna tűzbe a munkástömegeket és nem hajtották volna előre a forradalmi mozgalmat. Térjünk most át a kérdésnek erre az oldalára.

Az orosz polgári-demokratikus forradalom (1905) oly viszonyok között ment végbe, amelyek mások voltak, mint a Nyugaton fennállott viszonyok a forradalmi átalakulások idején, például Franciaországban és Németországban. Míg a forradalom Nyugaton a manufaktúra időszak és a fejletlen osztályharc viszonyai között játszódott le, amikor a proletariátus gyenge és csekélyszámú volt, nem rendelkezett saját párttal, mely követeléseit megfogalmazhatta volna, a burzsoázia pedig elég forradalmi volt ahhoz, hogy a munkásokban és parasztokban bizalmat ébresszen maga iránt és harcba vezesse őket az arisztokrácia ellen — Oroszországban, ellenkezőleg, a forradalom (1905) a gépkorszak és a fejlett osztályharc körülményei között kezdődött meg, amikor az aránylag nagyszámú és a kapitalizmus által tömörített orosz proletariátus már sok csatát megvívott a burzsoáziával; megvolt a maga pártja, tömörebb, mint a burzsoáziáé, voltak saját osztálykövetelései, az orosz burzsoázia viszont, mely különben is kormánymegrendelésekből élt, a proletariátus forradalmisága miatt eléggé meg volt rémülve ahhoz, hogy a kormány és a földesurak szövetségét keresse a munkások és a parasztok ellen. Az a tény, hogy az orosz forradalom a Mandzsuria mezőin szenvedett hadi kudarc következtében tört ki, csak siettette az eseményeket, de mitsem változtatott a dolog lényegén.

A körülmények azt követelték, hogy a proletariátus a forradalom élére álljon, maga köré tömörítse a forradalmi parasztságot és döntő harcot indítson egyidejűleg a cárizmus ellen is, a burzsoázia ellen is, az ország teljes demokratizálásáért és saját osztályérdekeinek biztosításáért.

De a mensevikek, azok, akik „fekszenek" a marxizmus álláspontján, a kérdést a maguk módján oldották meg: minthogy az orosz forradalom burzsoá forradalom, a burzsoá forradalmakban pedig a burzsoázia képviselői vezetnek (lásd a francia

és német forradalmak „történetét"), tehát a proletariátus nem lehet az orosz forradalom vezére, a vezetést át kell engedni az orosz burzsoáziának (ugyanannak, amelyik elárulja a forradalmat), a parasztságot ugyancsak a burzsoázia gondjaira kell bízni, a proletariátusnak pedig be kell érnie a szélsőbaloldali ellenzék szerepével.

És a dibdáb liberálisoknak ezeket az ízetlen közhelyeit tüntették fel a mensevikek a „valódi" marxizmus legújabb vívmányának!

Lenin óriási szolgálatot tett az orosz forradalomnak azzal, hogy a mensevikek történelmi párhuzamainak üresség ét és a munkások ügyét a burzsoáziának teljesen kiszolgáltató mensevik „forradalmi séma" egész veszélyességét gyökeréig felfedte. A proletariátus és a parasztság forradalmi-demokratikus diktatúrája — a burzsoázia diktatúrája helyett; a bulügini duma bojkottja és a fegyveres felkelés — a dumában való részvétel és a dumában végzendő szerves munka helyett; a „baloldali blokk" eszméje az után, hogy a duma mégis létrejött és a duma tribünjének kihasználása a dumán kívüli harc érdekében — egy kadetminisztérium és a duma reakciós „kímélése" helyett; harc a kadetpárttal, mint ellenforradalmi erővel — a vele való blokk helyett — ez az a taktikai terv, melyet Lenin a „Két taktika" és a „Kadetok győzelme" c. nevezetes brosúráiban kifejtett.

E terv érdeme az volt, hogy egyenesen és határozottan formulázta meg a proletariátus osztálykövetelményeit az oroszországi *polgári-demokratikus forradalom* korszakában, s ezzel megkönnyítette az átmenetet a szocialista forradalomba, csírájában magában hordta a *proletariátus diktatúrájának* eszméjét. E taktikai terv megvalósításáért vívott harcban az orosz gyakorlati pártmunkások többsége határozottan és ingadozás nélkül Leninnel tartott. E terv győzelme rakta le a fundamentumát annak a forradalmi taktikának, melynek segítségével pártunk most alapjaiban rázkódtatja meg a világimperializmust.

Az események további fejlődése, a négyéves imperialista háború és az egész népgazdaság megrendülése, a Februári Forradalom és a híres kettőshatalom, az Ideiglenes Kormány, mint a burzsoá ellenforradalom tűzfészke, és a Pétervári Szovjet, mint a megszületőfélben levő proletárdiktatúra formája, az Októberi Forradalom és az Alkotmányozó Gyűlés szétkergetése, a burzsoá parlamentarizmus megszüntetése és a Szovjetek Köztársaságának kikiáltása, az imperialista háború átváltoztatása polgárháborúvá és a világimperializmusnak a száj-„marxistákkal" együtt véghezvitt akciója a proletárforradalom ellen, s végül a mensevikek siralmas helyzete, akik az Alkotmányozó Gyűlésbe kapaszkodtak, s akiket, miután a proletariátus a fedélzetről lesöpörte őket, a forradalom hulláma a kapitalizmus partjaihoz sodort — mindez csak igazolta ama forradalmi taktika alapjainak helyességét, amelyet Lenin a „Két taktiká"-ban formulázott meg. A párt, ilyen örökséggel a kezében, bátran hajózhatott előre, nem kellett félnie a vízalatti szikláktól.

A mi proletárforradalmi időnkben, mikor a párt minden jelszavát és a vezér minden mondatát a gyakorlat ellenőrzi, a proletariátus különleges követeléseket támaszt vezetőivel szemben. A történelem ismer proletárvezéreket, viharos idők vezéreit, gyakorlati vezéreket, akik önfeláldozók és bátrak voltak, de gyengék az elmélet terén. A tömegek nem egyhamar felejtik el az ilyen vezérek neveit. Ilyenek például Lassalle Németországban, Blanqui Franciaországban. De a mozgalom a maga egészében nem élhet csupán csak emlékezésekből: világos célra (programra), szilárd irányvonalra (taktikára) van szüksége.

Vannak másfajta vezérek is, békés idők vezérei, akik erősek az elméletben, de gyengék a szervezés dolgaiban és a gyakorlati munka terén. Az ilyen vezérek csak a proletariátus felsőbb rétegeiben népszerűek és ott is csak bizonyos ideig; a forradalmi korszak beköszöntével, amikor a vezérektől forra-

dalmi-gyakorlati jelszavakat követelnek, a teoretikusok letűnnek a színről, új embereknek adják át a helyet. Ilyenek például Plechánov Oroszországban, Kautsky Németországban.

A proletárforradalom és a proletárpárt vezéri helyét csak az tarthatja meg, aki egyesíti magában a hatalmas elméleti erőt a proletármozgalom gyakorlati szervezeti tapasztalataival. P. Axelrod, mikor marxista volt, azt írta Leninről, hogy „szerencsésen egyesíti magában a jó gyakorlati pártember tapasztalatát elméleti képzettséggel és széles politikai látókörrel" (lásd P. Axelrod előszavát Lenin „Az orosz szociáldemokraták feladatai" c. brosúrájához). Hogy mit mondana ma Axelrod úr, a „kultúrált" kapitalizmus ideológusa, Leninről — nem nehéz kitalálni. De előttünk, akik Lenint közelről ismerjük és a dolgot tárgyilagosan tudjuk szemlélni, kétségtelen, hogy Lenin ezt a régi tulajdonságát teljes egészében megőrizte. Egyebek közt ebben kell keresni a magyarázatát annak a ténynek, hogy ma Lenin, és éppen Lenin a vezére a világ legerősebb és legedzettebb proletárpártjának.

„Právda" 86. sz. 1920 április 23.
***Sztálin* Művei. 4. köt. 305—315. old. (oroszul).**
***Lenin*. Válogatott művek. 1. köt. 24—31. old.**

Sztálin

AZ OROSZ KOMMUNISTÁK POLITIKAI STRATÉGIÁJÁRÓL ÉS TAKTIKÁJÁRÓL

(Brosúra-vázlat)

1921 július

I

A kifejezések meghatározása és a vizsgálat tárgya

1. *A politikai stratégia és taktika hatóköre; alkalmazási területük.* Ha elfogadjuk, hogy a proletariátus mozgalmának két oldala, objektív és szubjektív oldala van, úgy a stratégia és taktika érvényesülésének tere kétségtelenül a mozgalom szubjektív oldalára korlátozódik. Az *objektív* oldalt — azok a fejlődési folyamatok jelentik, amelyek a proletariátuson kívül és körülötte mennek végbe, függetlenül ez utóbbinak és pártjának akaratától, s amelyek végső fokon meghatározzák az egész társadalom fejlődését. A *szubjektív* oldalt — azok a folyamatok jelentik, amelyek a proletariátuson belül mennek végbe, mint az objektív folyamatok visszatükröződései a proletariátus tudatában, s amelyek meggyorsítják, vagy lassítják, de semmiesetre sem határozzák meg az utóbbiak menetét.

2. A marxizmus *elmélete,* amely mindenekelőtt az objektív folyamatokat tanulmányozza fejlődésükben és elhalásukban, meghatározza a fejlődés tendenciáját, rámutat bizonyos osztályokra, amelyek elkerülhetetlenül hatalomra jutnak, vagy amelyek elkerülhetetlenül elbuknak, amelyeknek el kell bukniok.

3. A marxizmus *programja,* amely az elmélet következtetésein alapul, meghatározza az emelkedő osztály — az adott esetben a proletariátus — mozgalmának célját a kapitalizmus fejlődésének egy bizonyos szakaszára, vagy az egész

kapitalista időszakra terjedően (minimális program és maximális program).

4. A *stratégia,* amelyet a program útmutatásai vezetnek s amely a belső (nemzeti) és nemzetközi harci erők számbavételére támaszkodik, azt az *általános utat,* azt az *általános irányt* határozza meg, amelynek szem előtt tartásával a proletariátus forradalmi mozgalmát irányítani kell, hogy a vajúdó és fokról-fokra kibontakozó erőviszonyok mellett minél nagyobb eredményeket érjünk el. Ennek megfelelően állapítja meg azt a sémát, amely szerint a proletariátus és szövetségeseinek erői a társadalmi fronton megoszlanak (az erők *általános elosztása).* Ne tévesszük össze az „erőelosztás sémájának megállapítását" magával az erők (konkrét és gyakorlati) elosztásának — elhelyezésének munkájával, ami a taktika és a stratégia együttes feladata. Ez nem azt jelenti, hogy a stratégia az út meghatározására és a proletariátus táborához tartozó harci erők elosztási sémájának megállapítására szorítkozik; ellenkezőleg, a stratégia irányítja a harcot és tesz javításokat az átalakulás egész időszakában a mindenkori taktikán, olyanformán, hogy ügyesen használja fel a rendelkezésre álló tartalékokat, s az egyes megmozdulásokat a taktika alátámasztása céljából hajtja végre.

5. A *taktika,* amelyet a stratégia útmutatása és a forradalmi mozgalom mind a saját országban, mind a szomszéd országokban szerzett tapasztalata vezérel, minden egyes adott pillanatban számbaveszi az erők állapotát (nagyobb vagy kisebb műveltség, nagyobb vagy kisebb szervezettség és tudatosság, bizonyos hagyományok adottsága, a mozgalom egy vagy más formája, a *fő-* és *mellék*szervezetek formája) mind a proletariátus és szövetségesei, mind pedig az ellenség táborában, kihasználva minden meghasonlottságot és zavart az ellenfél táborában; olyan *konkrét utakat* szab meg a nagy tömegeknek a forradalmi proletariátus oldalára állítása és a társadalmi front hadállásaiba vezetése érdekében (a stratégiai

tervben megállapított erőelosztási séma végrehajtása alapján), amelyek a legbiztosabban készítik elő a stratégia sikereit. Ennek megfelelően adja ki, vagy változtatja meg a párt jelszavait és utasításait.

6. A *stratégia* a történelmi fordulatok és áttörések pillanataiban változik meg és az egyik fordulattól (áttöréstől) a másikig terjedő időszakot öleli fel; ezért a mozgalmat bizonyos általános cél felé irányítja, amely a proletariátus érdekeit az egész időszakra vonatkozóan felöleli, arra törekszik, hogy *megnyerje* az osztályok közt folyó *háborút;* ennek folytán a stratégia az egész időszak alatt változatlan marad.

Ezzel szemben a *taktikát* az adott fordulat, az adott stratégiai időszak apályai és dagályai, a harcoló erők kölcsönös viszonya, a harc (a mozgalom) formái, a mozgalom *üteme* és a küzdőtér alapján határozzák meg, minden egyes pillanatban, minden egyes vidéken, s mivel ezek a tényezők a tér és idő feltételeitől függően egyik fordulattól a másikig megváltoznak, a taktika nem terjed ki az egész háborúra, hanem csupán a háború megnyerésére vagy elvesztésére vezető egyes ütközeteire; ennek folytán többször is változik (változhat) a stratégiai időszak folyamán. A stratégiai időszak hoszabb, mint a taktikai. A taktika a stratégia sikereinek van alárendelve. A taktika sikerei — általánosságban szólva — előkészítik a stratégia sikereit. A taktika feladata az, hogy úgy vigye harcba a tömegeket, olyan jelszavakat adjon, úgy vigye a tömegeket új állásokba, hogy a harc végeredményben a háború megnyerését, azaz a stratégiai sikereket eredményezze. De vannak olyan esetek is, amikor a taktikai sikerek aláássák, vagy késleltetik a stratégiai sikereket, s ennek folytán az ilyen esetekben el kell hanyagolni a taktikai sikereket.

Példa. 1917 elején, Kerenszkij alatt, a háború elleni agitációnk a munkások és katonák között kétségtelenül taktikai hátránnyal járt, hiszen a tömeg letaszította szónokainkat az

emelvényről, megverte, sőt olykor agyon is verte őket, a tömeg nem áramlott a pártba, hanem visszahúzódott tőle. De ez az agitáció, taktikai kudarcai ellenére, közelebb hozta a nagy stratégiai sikereket, mivel a tömegek hamarosan megértették, hogy a mi háborúellenes agitációnk helyes volt, ez pedig utóbb meggyorsította és megkönnyítette a tömegek átállását a párt oldalára.

Másik példa. A Kommunista Internacionálénak az a követelése, hogy a „21 pont"* teljesítésével kapcsolatban elhatároljuk magunkat a reformistáktól és a centristáktól, kétségtelenül valamelyes taktikai hátrányt rejt magában, mert tudatosan csökkenti a Komintern „híveinek" számát és ideiglenesen meg is gyengíti azt, — ezzel szemben nagy stratégiai előnnyel jár, mivel megtisztítja a Kominternt a megbízhatatlan elemektől, ami kétségtelenül a Komintern megerősödését, belső egybeforrottságának fokozódását, azaz általában erejének növekedését vonja maga után.

7. *Agitációs-* és *akciójelszó*. Ezeket összetéveszteni nem szabad és veszélyes. A „Minden hatalmat a Szovjeteknek" jelszó az 1917 áprilistól októberig terjedő időszakban *agitációs* jelszó volt; októberben, miután a párt Központi Bizottsága október elején (X. 10.) elfogadta a „hatalom meghódításáról" szóló határozatot, *akciójelszóvá* vált. Bagdatyjev csoportjának petrográdi áprilisi fellépése lehetővé tette a jelszavak ilyetén összezavarását.

8. Az (általános) *utasítás* a párt számára kötelező nyílt akciórahívás, *egy bizonyos időben, egy bizonyos helyen*. Míg a „Minden hatalmat a Szovjeteknek" jelszó április elején („tézisek") *propaganda* jelszó volt, júniusban *agitációs* jelszóvá, októberben pedig (X. 10.) *akciójelszóvá* vált, október végén közvetlen *utasítássá* lett. Én az egész

* A Kommunista Internacionáléba való felvétel 21 pontban megfogalmazott feltételeiről van szó, melyeket a Kommunista Internacionále II. Kongresszusa 1920 augusztus 6-án hagyott jóvá.

pártra szóló általános utasításról beszélek s ez azt jelenti, hogy az általános utasítás továbbfejlesztéseként helyi utasításoknak is kell lenniök.

9. *A kispolgárság ingadozásai*, különösen a politikai válságok kiéleződése idején (Németországban a Reichstag-választások idején, Oroszországban Kerenszkij alatt áprilisban, júniusban, augusztusban, s ugyancsak Oroszországban Kronstadt idején*, 1921-ben), amelyeket gondosan kell tanulmányozni, kihasználni és számításba venni, de amelyeknek behódolni veszélyes és káros a proletariátus ügyére nézve. Az ilyen ingadozások alapján nem szabad az agitációs jelszavakat cserélgetni, de lehet, sőt néha szükséges is, megváltoztatni, vagy elhalasztani egyik-másik *utasítást*, esetleg a jelszót (az *akciójelszót*) is. A taktikát „24 órán belül" megváltoztatni: ez az *utasítás*, sőt az *akciójelszó* megváltoztatását jelenti, de semmiképpen az agitációs jelszóét. (Lásd az 1917 június 9-i tüntetés lefújását és más tényeket.)

10. A *hadvezérnek* (stratégának) és a *harc vezetőjének* (a taktikusnak) művészete abban áll, hogy megfontoltan és kellő időben cseréljék fel az agitációs jelszót akciójelszóval, az akciójelszót pedig ugyancsak kellő időben és ügyesen öntsék határozott konkrét *utasításokba*.

II

Történelmi fordulatok Oroszország fejlődésében

1. *Az 1904—1905-ös fordulat* (az *orosz-japán* háború feltárta egyrészt az önkényuralom teljes ingatagságát, másrészt a proletár- és parasztmozgalom erejét) és *Lenin* „Két taktikája", mint a fordulatnak megfelelő marxista stratégiai terv. Fordulat a polgári-demokratikus forradalom felé *(ez a*

* Az 1921 március 21-én kitört kronstadti ellenforradalmi lázadásról van szó. (Lásd erről „A SzK(b)P története. Rövid tanfolyam". IX. fej. 7. pont.)

fordulat lényege). Nem polgári-liberális alku a cárizmussal és a kadetok hegemóniája (vezetőszerepe), hanem polgári-demokratikus forradalom és a proletariátus vezetőszerepe. *(Ez a stratégiai terv lényege.)* Ez a terv abból indult ki, hogy az oroszországi polgári-demokratikus forradalom lökést ad Nyugat szocialista mozgalmának, ott forradalmat vált ki és megkönnyíti Oroszország átmenetét a polgári forradalomból a szocialista forradalomba. (Lásd még a párt III. kongresszusának jegyzőkönyvét, Leninnek a kongresszuson mondott beszédeit, továbbá a diktatúra fogalmának elemzését mind a kongresszuson, mind a „Kadetok győzelme" c. brosúrában.) *A belföldi és nemzetközi harcoló erők kötelező számbavétele, s általában a forradalmi időszak gazdaságának és politikájának elemzése.* A februári forradalom, a „Két taktikában" kifejtett stratégiai terv minimum kétharmad részének megvalósításával, lezárta ezt az időszakot.

2. *Az 1917 február—márciusi fordulat a szovjetforradalom felé* (az imperialista háború, azzal, hogy elsöpörte az önkényuralmi rendszert, feltárta a kapitalizmus teljes tarthatatlanságát, nyilvánvalóvá tette, hogy elkerülhetetlen a szocialista átalakulás, mint egyetlen kiút a válságból).

A különbség a „dicső" *februári* forradalom, amelyet a nép, a burzsoázia és az angol—francia tőke hajtott végre (nemzetközi viszonylatban *ez* a forradalom, minthogy a kadetoknak adta át a hatalmat, semmiféle komolyabb változást nem hozott, mert hiszen az angol—francia tőke politikájának folytatása volt) és az Októberi Forradalom közt, amely mindent megváltoztatott.

Lenin „tézisei", mint az új fordulatnak megfelelő stratégiai terv. A proletariátus diktatúrája, mint kiút. Ez a terv abból indul ki, hogy *„megkezdjük a szocialista forradalmat Oroszországban, megdöntjük saját burzsoáziánkat, ilymódon forradalmat váltunk ki Nyugaton, azután pedig a nyugati*

elvtársak segítenek nekünk végigvinni forradalmunkat". A belső és a nemzetközi gazdaság és politika kötelező elemzése ebben az átalakulási időszakban (a „kettőshatalom" időszaka, koalíciós kombinációk, a Kornyílov-lázadás, mint a Kerenszkij uralom halálának előjele, erjedés a nyugati országokban a háborús elégedetlenség talaján).

3. *Az 1917 októberi fordulat* (fordulat nemcsak az orosz, hanem a *világ*történelemben is), a proletariátus diktatúrájának megteremtése Oroszországban (1917 október-november-december és 1918 első fele), *mint a nemzetközi szociális front áttörése a világimperializmus ellenében, ami fordulatot jelentett a kapitalizmus felszámolása és a szocialista rend világméretekben történő megvalósítása felé,* mint olyan korszak, amely elkezdte a polgárháborút az imperialista háború felváltásaként (dekrétum a békéről, dekrétum a földről, dekrétum a nemzetiségekről, a titkos szerződések nyilvánosságrahozatala, az építőmunka programja, *Lenin* beszéde a Szovjetek II. Kongresszusán, *Lenin* „A Szovjethatalom feladatairól" c. brosúrája, gazdasági építés).

Kimerítően kielemezni azt a különbséget, amely a hatalom birtokában nem levő, az ellenzékben levő kommunizmus stratégiája és taktikája és a hatalom birtokában levő kommunizmus stratégiája és taktikája között van.

A nemzetközi helyzet: a két imperialista klikk tovább folyó háborúja, mint az oroszországi Szovjethatalom fennállásának és fejlődésének kedvező feltétele (a Breszti béke megkötése után).

4. *Irányvétel az intervenciósok elleni hadműveletekre (1918 nyarától 1920 végéig),* ami a békés építőmunka rövid időszaka, azaz a Breszti béke után kezdődik. Ez az irányvétel a Breszti béke után kezdődött, amely Szovjetoroszország katonai gyengeségét tükrözte vissza

és nyomatékosan mutatott rá arra, hogy Oroszországban feltétlenül meg kell teremteni a Vörös Hadsereget, mint a Szovjetforradalom legfőbb támaszát. A csehszlovákok lázadása, Murmanszk, Arhangelszk, Vlagyivosztok, Baku megszállása az antanthaderők által, az Antant hadüzenete Oroszországnak — mindez végérvényesen meghatározta *a fordulatot a kezdődő békés építőmunkától a hadműveletek felé, a világforradalom tűzhelyének a belső és külső ellenségek támadásával szemben való megvédelmezése felé.* (*Lenin* beszédei a Breszti békéről stb.) Mivel a társadalmi forradalom sokáig várat magára és mi, különösen a fentemlített kerületek megszállása után, ami nem váltott ki komoly tiltakozást Nyugat proletárjai részéről, magunkra vagyunk hagyatva — kénytelenek vagyunk megkötni a szégyenteljes Breszti békét, hogy ilymódon lélekzetvételnyi szünethez jussunk saját Vörös Hadseregünk felépítése, a Szovjetköztársaságnak saját erőnkkel való megvédelmezése céljából.

„Mindent a frontnak, mindent a köztársaság védelmére." *Innen a Honvédelmi Tanács létesítése* stb. Háborús időszak ez, amely rányomja bélyegét Oroszország egész belső és külső életére.

5. *Irányvétel a békés építőmunkára 1921 elejétől,* Vrangel megsemmisítése után, béke több burzsoá állammal, szerződés Angliával stb.

A háború véget ért, minthogy azonban a nyugati szocialisták még mindig nem képesek segíteni bennünket gazdaságunk helyreállításában, mi, mivel ipari viszonylatban fejlettebb burzsoá államokkal vagyunk gazdaságilag bekerítve, engedményekre kényszerülünk: kereskedelmi szerződésekre az egyes burzsoá államokkal és koncessziós szerződésekre az egyes kapitalista csoportokkal; ezen a (gazdasági) területen is magunkra vagyunk hagyatva, magunk vagyunk kénytelenek segíteni magunkon. *Mindent a népgazdaság helyre-*

állítására. (Lásd *Lenin* ismert beszédeit és brosúráit). A Honvédelmi Tanács átalakulása a Munka és Honvédelem Tanácsává.

6. A párt fejlődésének szakaszai 1917-ig:

a) *Az alapvető mag, különösen az „Iszkra" csoport létesítése* stb. Harc az ökonomizmus ellen. A Credo.*

b) *A pártkádereknek,* mint a leendő összoroszországi méretű munkáspárt alapjának *kialakítása* (1895—1903). A II. pártkongresszus.

c) *A káderek munkáspárttá fejlesztése és feltöltésük* — a proletármozgalom során — új, mozgósított pártmunkásokkal (1903—1904). A III. pártkongresszus.

d) *A mensevikek harca a pártkáderek ellen, hogy ez utóbbiakat feloldják a pártonkívüli tömegben* („munkáskongresszus") és a bolsevikok harca a pártkádereknek, mint a pártélet alapjainak megőrzéséért. A londoni kongresszus; a „munkáskongresszus híveinek" veresége.

e) *A likvidátorok és a pártot akarók.* A likvidátorok veresége (1908—1910).

f) 1908-tól 1916-ig bezárólag. *Az illegális és legális munkaformák egybekapcsolásának időszaka* és a pártszervezetek gyarapodása a munka minden területén.

7. A kommunista párt, mint a *kardhordozók* sajátos rendje a Szovjetállamon belül, amely irányítja és tevékenységre buzdítja ez utóbbi szerveit.

A *régi gárda* jelentősége ezen a hatalmas renden belül. A *régi gárda kiegészítése* az utóbbi három-négy évben megedződött funkcionáriusokkal.

Igaza volt-e Leninnek, amikor *engesztelhetetlen harcot* folytatott *a békülékenyek ellen?* Igen, mert enélkül a párt fel-

* Credo — az „ökonomisták" csoportjának kiáltványa (1899). Lásd erről *Lenin.* Az orosz szociáldemokraták tiltakozása. *(Lenin.* Marx, Engels, marxizmus. Szikra, 1949. 89—100 old.)

hígult volna és nem szervezet, hanem különnemű elemek egyvelege volna, a pártból hiányzana a belső egybeforrottság és tömörség, a példás fegyelem és páratlan rugalmasság, ezek nélkül pedig a párt és az általa vezetett Szovjethatalom nem állhatott volna ellen a világimperializmusnak. *„A párt erősödik azzal, hogy megtisztítja magát"* — mondja joggal Lassalle. Mindenekelőtt a minőség, azután pedig a mennyiség.

8. A kérdés, hogy szüksége van-e a proletariátusnak a pártra vagy sem és ez utóbbi szerepének kérdése. A párt a proletariátus parancsnoki kara és törzse; ez vezeti a proletariátus minden harcát, kivétel nélkül a harc minden területén és egyetlen egésszé egyesíti a harc különböző fajta formáit. Azt mondani, hogy a kommunista párt felesleges, annyi, mint azt állítani, hogy a proletariátus harcának nincs szüksége vezérkarra, vezető törzsre, amely külön tanulmányozza a harc feltételeit és kidolgozza a harc módszereit — vagyis annyi, mint azt állítani, hogy jobb vezérkar nélkül harcolni, mint vezérkarral, ami nyilvánvalóan butaság.

III

Kérdések

1. *A önkényuralom szerepe az orosz—japán háború előtt és után.* Az orosz—japán háború feltárta az orosz önkényuralom egész rothadtságát és gyengeségét. Az 1905 októberi sikeres általános politikai sztrájk ezt a gyöngeséget teljesen nyilvánvalóvá tette (agyaglábon álló kolosszus). Továbbá az 1905-ös év nemcsak az önkényuralom gyengeségét, a liberális burzsoázia satnyaságát és az orosz proletariátus erejét tárta fel, hanem azt a korábban elterjedt véleményt is megcáfolta, hogy az orosz önkényuralom Európa zsandárja, hogy *hatalmában áll* zsandárkodni Európa felett. A tények megmutatták, hogy az orosz önkényuralom az európai tőke segítsége nélkül még arra sem képes, hogy saját munkásosztályát

sakkbantartsa. Amíg Oroszország munkásosztálya szunnyadt, az orosz parasztság pedig, mivel még hitt a cár-atyuskában, meg se moccant, az orosz önkényuralomnak valóban módjában volt zsandárkodni Európa felett, de az 1905-ös év, s mindenekelőtt az 1905 január 9-i sortüzek felrázták az orosz proletariátust, ugyanennek az évnek agrármozgalma viszont a muzsiknak a cárba vetett hitét ásta alá. Most az európai ellenforradalom súlypontja az orosz földesurakról az angol—francia bankár-imperialistákra helyeződött át. A német szocdemek, akik a proletariátus ellen 1914-ben elkövetett árulásukat arra hivatkozva próbálták igazolni, hogy az orosz önkényuralom mint Európa zsandárja elleni háború — haladó háború, tulajdonképpen a mult árnyékát játszották ki ütőkártyául, persze hamiskártyás módjára, mert hiszen Európa igazi zsandárjai, akik elegendő erővel és eszközzel rendelkeztek a zsandárkodásra, nem Pétervárott, hanem Berlinben, Párizsban és Londonban székeltek.

Most már mindenki előtt világos, hogy Európa nemcsak a szocializmust viszi be Oroszországba, hanem az ellenforradalmat is, a cárnak nyujtott kölcsönök formájában stb., míg Oroszország Európába, a politikai emigránsokon kívül — a forradalmat. (Mindenesetre 1905-ben Oroszország bevitte Európába az általános sztrájkot, mint a proletariátus harci eszközét.)

2. A *„gyümölcs megérettségéről"*. Hogyan határozzuk meg a forradalmi kirobbanások pillanatát?

Mikor mondhatjuk azt, hogy a „gyümölcs megérett", az előkészítési időszak véget ért és el lehet kezdeni az akciót?

— — *a)* Amikor a tömegek forradalmi hangulata magasra csap és elönti az egész országot, *akciójelszavaink* és *utasításaink* viszont a tömegmozgalmak mögött elmaradnak (l. *Lenin* „A dumában való részvételért" c. írását, az 1905 október előtti időszakot), amikor csak üggyel-bajjal és nem is mindig sikerrel tartjuk vissza a tömeget, például a putyilovisták és gép-

puskások 1917 júliusi megmozdulása idején (l. *Lenin* „Baloldaliság . . ."-át).

— — *b)* Amikor az ellenség táborában a bizonytalanság és a zavar, a bomlás és a széthúzás a legmagasabb fokra hágott, amikor az ellenséges tábor szökevényeinek és elpártolóinak száma már nem naponta, de óráról-órára nő, amikor az úgynevezett semleges elemek, az egész városi és falusi kispolgárság sokmilliós tömege, határozottan kezd elfordulni az ellenféltől (az önkényuralomtól vagy a burzsoáziától) és a proletariátus szövetségét keresi, amikor mindezek következtében az ellenséges kormányzó apparátusok az elnyomó apparátussal egyetemben megszünnek működni, megbénulnak, használhatatlanná válnak stb. s ilymódon utat engednek a proletariátus hódító jogának.

— — *c)* Amikor ez a két mozzanat (az *a* és *b* pont) időben egybeesik, ahogy az a valóságban rendszerint lenni is szokott.

Vannak, akik azt gondolják, hogy a roham megkezdéséhez elegendő megállapítani a hatalmon levő osztály elhalásának *objektív* folyamatát. De ez nem igaz. Ezen kívül feltétlenül szükséges, hogy azok a *szubjektív* feltételek is elő legyenek készítve, amelyek elengedhetetlenek a roham sikeréhez. A stratégia és a taktika feladata tulajdonképpen az is, hogy késedelem nélkül hozzá tudja illeszteni a támadás szubjektív feltételeinek előkészítését az uralkodó osztály hatalmának objektív elhalási folyamataihoz.

3. *Az időpont megválasztása.* Az időpont megválasztása, amennyiben valóban a párt választja meg a roham időpontját és nem az események erőszakolják ki, kedvező megoldása érdekében két körülményt feltételez: a) „a gyümölcs megérettségét" és b) valamilyen szembeötlő eseményt, kormányaktust, vagy valamilyen helyi jellegű spontán megmozdulást, ami a széles tömegek számára *megfelelő* és érthető *ok* a roham elindítására, a roham megkezdésére. E két feltétel szem elől tévesztése azzal járhat, hogy a roham nemcsak nem

szolgál az ellenfél ellen irányuló egyre fokozódó és erősödő általános támadás kiinduló pontjául, nemcsak nem fejlődik ki pusztító villámcsapássá (márpedig éppen ez az időpont sikeres megválasztásának értelme és jelentősége), hanem ellenkezőleg, nevetséges puccsá fajulhat, amely kapóra jön és előnyös a kormánynak s általában az ellenfélnek, tekintélyének növelése céljából, és a párt szétzúzásának vagy legalább is demoralizálásának előidézőjévé és kiindulópontjává válhat. Pl. a Központi Bizottság egy részének az a javaslata, hogy tartóztassuk le a Demokratikus Tanácskozás* tagjait, amit a Központi Bizottság, mint a második követelménynek (lásd fentebb) meg nem felelőt *(egyáltalán* meg nem felelőt) elvetett — alkalmatlan volt az időpont megválasztása szempontjából.

Általában óvakodni kell, nehogy az első csapás (az időpont megválasztása) puccsba fulladjon, amiért is szigorúan szem előtt kell tartani a fentebb említett két feltételt.

4. Az *„erőpróba"*. A párt, ha már befejezte a döntő fellépéseket előkészítő munkálatokat és úgy látja, hogy elegendő tartalékot halmozott fel, néha célszerűnek tartja a próbamegmozdulást, az ellenfél erőinek próba elé állítását, saját erői harckészségének ellenőrzését, amikoris a párt az ilyen erőpróbára vagy tudatosan, saját választása alapján vállalkozik (az 1917 június 10-re tervezett, majd elhalasztott tüntetés s ehelyett az ugyanazon évi június 18-i tüntetés), vagy pedig a körülmények, az ellenfél időelőtti fellépése, általában valamely előre nem látott jelenség kényszeríti erre a pártot (a Kornyílov-lázadás 1917 augusztusában és válaszképpen erre a kommunista párt ellenakciója, amely pompás erőpróbául szolgált).

* A Szovjetek Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottságának mensevik és eszer vezetői által egybehívott Demokratikus Tanácskozás 1917 szeptember 14—22-ig ülésezett. Ez a tanácskozás választotta meg az ú. n. Előparlamentet, mint az Ideiglenes Kormány mellett működő tanácsadó szervet. A megalkuvók az Előparlament segítségével az országot a szovjet forradalom útjáról a burzsoá alkotmányosság útjára vélték letéríteni.

Az „erőpróbát" nem szabad a májusi tüntetésekhez hasonló egyszerű tüntetésnek tekinteni, ezért az erőpróbát nem minősíthetjük egyszerű *seregszemlének;* az erőpróba súlyánál és esetleges eredményénél fogva kétségtelenül több az egyszerű tüntetésnél, bár egyúttal kevesebb a felkelésnél — olyasvalami, ami középső helyet foglal el a tüntetés és a felkelés, vagy az általános sztrájk között. Kedvező feltételek mellett az első csapássá (az időpont megválasztása) és felkeléssé fejlődhet (pártunk fellépése október végén), ezzel szemben kedvezőtlen feltételek mellett a közvetlen szétzúzás veszélyének teheti ki a pártot (az 1917 június 3—4-i tüntetés). Ezért legcélszerűbb akkor végrehajtani az erőpróbát, amikor a „gyümölcs megérett", amikor az ellenfél tábora már eléggé demoralizálódott, amikor a párt már elegendő tartalékot halmozott fel, röviden: amikor a párt már felkészült a támadásra, amikor a párt nem fél attól, hogy az erőpróba a körülmények folytán esetleg első csapássá, majd pedig az ellenfél ellen intézett általános támadássá is válik. Ha az erőpróba lezajlott, a pártnak készen kell lennie mindenre.

5. *„Seregszemle".* A seregszemle egyszerű tüntetés, amelyet úgyszólván bármely helyzetben végre lehet hajtani (pl. májusi tüntetés sztrájkkal, vagy anélkül). Ha a seregszemle nem közvetlen kirobbanás küszöbén folyik le, hanem többékevésbbé „békés" időben, a hatalom rendőri apparátusával, vagy néhány katonai osztaggal való igen nagy összecsapással is végződhet, anélkül hogy különösebb kárral járna akár a pártra, akár az ellenfélre nézve. Ha azonban a küszöbönálló kirobbanások izzó légkörében folyik le, az ellenféllel való időelőtti döntő összecsapásba ránthatja bele a pártot, s ez esetben, ha a párt még gyenge és nincs felkészülve az ilyen összecsapásokra, az ellenfél sikerrel használhatja ki az ilyen „seregszemlét" és szétzúzhatja a proletariátus erőit (ez a magyarázata a párt ismételt felhívásainak 1917 szeptemberében: „nem kell beugrani a provokációknak"). Ezért a már megérett forradalmi

válság légkörében igen óvatosan kell bánnunk a seregszemle módszerének alkalmazásával s gondolnunk kell arra, hogy a párt gyengesége esetén ez az ellenfél fegyverévé válhat a proletariátus szétverésére, de legalább is komoly meggyengítésére. És fordítva, a párt harci felkészültsége esetén, ha az ellenfél soraiban nyilvánvaló a züllés, nem szabad elszalasztanunk az alkalmat, hogy „seregszemlén" kezdve, „erőpróbára" térjünk át (feltéve, hogy a körülmények kedvezők — „a gyümölcs érettsége" stb.), azután pedig általános rohamra induljunk.

6. *A támadás taktikája* (a felszabadító háborúk taktikája, amikor a proletariátus már megragadta a hatalmat).

7. *A rendezett visszavonulás taktikája.* Hogyan vonuljunk vissza ügyesen a mélybe, az ellenfél nyilvánvaló túlereje esetén, hogy megőrizzük, ha nem is hadseregünk zömét, de legalább a kádereit (lásd *Lenin* „Baloldaliság..."). Hogyan vonultunk vissza utolsónak például a Vitte—Dubaszov duma bojkottja idején. A visszavonulás taktikája és a megfutamodás „taktikája" közti különbség (l. a mensevikeket).

8. *A védelem taktikája,* mint a káderek megőrzésének és az erőgyűjtésnek elengedhetetlen eszköze, miközben a jövendő harcokra várunk. A védelem taktikája arra kötelezi a pártot, hogy kivétel nélkül a harc minden területén állásokba vonuljon, kellő állapotba hozza valamennyi fegyvernemét, azaz a szervezetek minden formáját, egyetlen egyet se becsüljön le közülük, még a látszólag legjelentéktelenebbet sem, mert senki se tudhatja előre pontosan, hogy melyik lesz majd az első hadszíntér, melyik mozgalmi vagy szervezeti forma lesz kiindulópont és hathatós fegyver a proletariátus kezében a döntő harcok megindításakor. Máskép szólva: miközben a döntő harcokra várakozunk, a védelem és erőfelhalmozás időszakában, a pártnak állig fel kell fegyverkeznie. *Miközben* a harcokra *várakozunk*... De ez nem azt jelenti, hogy a pártnak ölbetett kézzel,

mihaszna szemlélővé válva, forradalmi pártból (ha éppen ellenzékben van) a kivárás pártjává fajulva kell várakoznia; nem, az ilyen időszakban kerülnie kell a harcot, nem kell vállalnia, *ha* még nem tudta felhalmozni a szükséges erőt, vagy ha a helyzet nem kedvező számára — de, persze csak kedvező feltételek esetén, *egyetlen alkalmat sem szabad elszalasztania,* hogy rákényszerítse a harcot az ellenségre, amikor az annak hátrányos, állandóan sakkban tartsa az ellenfelet, lépésről-lépésre bomlassza és züllessze annak erőit, lépésről-lépésre gyakorlatoztassa a proletariátus erőit az annak mindennapi érdekeit érintő harcokban és ezzel megsokszorozza saját erőit.

A védelem csak ez esetben lehet valóban *aktív* védelem, a párt csak ez esetben maradhat igazi *akció-párt,* csak ez esetben nem válik a szemlélődő kivárás pártjává, csak ez esetben nem mulasztja el, nem téveszti szem elől a döntő fellépések időpontját, csak ez esetben nem rohanják meg a pártot váratlanul az események. Kautsky és társainak esete, akik „bölcs" szemlélődő kivárási taktikájuk és méginkább „bölcs" passzivitásuk következtében nem vették észre a nyugati proletárforradalom bekövetkezésének időpontját — egyenesen figyelmeztetés számunkra. Vagy a következő: a mensevikek és eszerek esetének, akik a béke és a föld kérdésében követett végnélküli kivárási taktikájuk következtében elszalasztották a hatalmat — ugyancsak figyelmeztetésül kell szolgálnia. Másrészt az is világos, hogy nem szabad visszaélnie az aktív védelem taktikájával és az akciók (a tettek) taktikájával, mert ebben az esetben az a veszély fenyeget, hogy a kommunista párt forradalmi akció-taktikája a „forradalmi" gimnasztika taktikájává — azaz olyan taktikává változik át, amely nem a proletariátus erőinek felhalmozására és harci készenlétének fokozására, tehát nem a forradalom meggyorsítására, hanem a proletariátus erőinek szétszórására, harci készenlétének meglazulására, következésképpen a forradalom ügyének hátráltatására vezet.

9. *A kommunista stratégia és taktika általános alapjai.* Három ilyen alap van:

a) Annak a marxista elmélet által leszűrt és a forradalmi gyakorlat által igazolt következtetésnek alapulvétele, amely szerint a kapitalista államokban a proletariátus az egyedüli mindvégig forradalmi osztály, amelynek érdeke, hogy az emberiség teljesen megszabaduljon a kapitalizmustól s ennek folytán arra hivatott, hogy az elnyomott és kizsákmányolt tömegek vezetője legyen a kapitalizmus megdöntéséért folyó harcban — miért is egész tevékenységének a proletárdiktatúra biztosítására kell irányulnia.

b) Annak a marxista elmélet által leszűrt és a forradalmi gyakorlat által igazolt következtetésnek alapulvétele, amely szerint *valamely ország kommunista pártjának stratégiája és taktikája* csupán abban az esetben lehet helyes, ha nem gubódznak bele a „saját" ország, a „saját" haza, a „saját" proletariátus érdekkörébe, hanem ellenkezőleg, miközben számításba veszik a saját ország viszonyait és helyzetét — a nemzetközi proletariátus érdekeit, más országok forradalmának érdekeit állítják a középpontba, azaz ha (ez a stratégia és taktika) lényegében, szellemében internacionalista, ha keresztülviszi „annak maximumát", ami egy (a saját) országban megvalósítható *valamennyi ország* forradalmának fejlesztése, támogatása, *élesztgetése érdekében* (lásd *Lenin* „A prol. forr. és a renegát Kautsky" c. művét).

c) Annak a kiindulópontnak elfogadása, hogy meg kell tagadni mindenféle (jobb- és baloldali) doktrinerséget, amikor a stratégia és taktika megváltoztatásához, az új stratégiai tervek és taktikai vonalak kidolgozásához fogunk (Kautsky, Axelrod, Bogdánov, Buhárin), meg kell tagadni a szemlélődés módszerét, az idézetek és történelmi párhuzamok, a kiagyalt tervek és élettelen formulák módszerét (Axelrod, Plechánov); annak elismerése, hogy a marxizmus álláspontján nem „feküdni" kell, hanem állani, hogy nem elég „csak magyarázni a világot", hanem „átalakítani" kell azt, hogy nem szabad „a proletariátus hátulját szemlélni" és az események uszályában vonszolódni, hanem vezetni kell a proletariátust és a tudattalan folyamat

tudatos kifejezőjének kell lenni (lásd *Lenin* „Ösztönösség és tudatosság"-át és *Marx* „Kommunista kiáltvány"-ának azt az ismert helyét, mely szerint a kommunisták alkotják a proletariátus legmesszebb látó és előrehajtó részét).

Ezeknek az alapoknak mindegyikét Oroszország és a Nyugat forradalmi mozgalmából vett tényekkel illusztrálni, *különösen a második és harmadik alapot.*

10. *Feladatok:*

a) *A kommunizmus oldalára állítani a proletariátus élcsapatát* (azaz összefogni a káderekt, megteremteni a kommunista pártot, kidolgozni a programot, a taktika alapjait). Propaganda, mint a munka fő formája.

b) *Az élcsapat oldalára állítani a munkások s általában a dolgozók nagy tömegeit* (a tömegek hadállásokba vezetése). A munka főformája: a tömegek gyakorlati akciói, mint a döntő harc előjátéka.

11. *Szabályok:*

a) *Tudni kell felhasználni a proletariátus szervezeteinek kivétel nélkül minden formáját és a mozgalom, a harc minden formáját* (területét). (A mozgalom formái: parlamentiek és parlamentenkívüliek, legálisak és illegálisak.)

b) *Meg kell tanulni alkalmazkodni a mozgalom egyes formáinak más formákkal való gyors felcserélődéséhez,* vagy egyes formáknak másokkal való kiegészüléséhez, meg kell tanulni a legális formák *egybekapcsolását* az illegális formákkal, a parlamentieket a parlamentenkívüliekkel (példa: a bolsevikok gyors áttérése 1917 júliusában a legális formákról az illegálisakra; a parlamentenkívüli mozgalom egybekapcsolása a duma-akciókkal a lénai napokban).

12. *A kommunista párt stratégiája és taktikája a hatalom megragadása előtt és után.* Négy sajátosság.

a) *A legfontosabb* abban a helyzetben, amely az Októberi Forradalom után általában Európában és különösen Oroszor-

ságban előállott — *a nemzetközi társadalmi front áttörése* (az orosz burzsoázián aratott győzelem eredményeként) Oroszország *területén*, Oroszország proletariátusa által (*szakítás* az imperializmussal, a titkos szerződések *közzététele*, imperialista háború helyett polgárháború, a katonák felszólítása a lövészárokbarátkozásra, a munkások felszólítása, hogy keljenek fel kormányaik ellen). Ez az áttörés fordulatot kezdett a *világtörténelemben*, mert közvetlen veszéllyel fenyegette a nemzetközi imperializmus egész felépítményének épségét s gyökeresen megváltoztatta Nyugaton a harcoló erők kölcsönös viszonyát Európa munkásosztálya javára. Ez viszont azt jelenti, hogy az orosz proletariátus és pártja *nemzeti* erőből *nemzetközi* erővé vált és régi feladatát, amely saját burzsoáziájának megdöntése volt, új feladat, a nemzetközi burzsoázia megdöntésének feladata váltotta fel, mivel pedig a nemzetközi burzsoázia, megérezve a halálos veszélyt, azt a célt tűzte maga elé, hogy *felszámolja az orosz áttörést* olyanformán, hogy összpontosítja Szovjet-Oroszország ellen szabad erőit (tartalékait), ez utóbbinak szükségképpen a védelemre kellett összpontosítania minden erejét és így magára kellett vállalnia a nemzetközi burzsoázia főcsapását. Mindez jelentősen megkönnyítette a nyugati proletárok harcát saját burzsoáziájuk ellen és megtízszerezte az előbbiek rokonszenvét az orosz proletariátus, mint *a nemzetközi proletariátus élharcosa iránt.*

Ilyenformán az, hogy a burzsoázia megdöntésének feladatát egy országban teljesítették, új feladathoz vezetett, amely világméretekben folyó harcot, más síkon folyó harcot, a proletárállam részéről a vele szemben ellenséges kapitalista államok ellen folyó harcot jelent, amikoris az orosz proletariátus, amely idáig a nemzetközi proletariátus egyik osztaga volt, ettől kezdve a nemzetközi proletariátus előretolt osztagává, élcsapatává változott át.

Ilymódon az a feladat, hogy forradalmat váltsunk ki a Nyugaton s ezzel megkönnyítsük magunknak, azaz Oroszor-

ságnak, forradalmunk végigvitelét — kívánságból teljesen gyakorlati napifeladattá vált. Ez, a viszonyokban (különösen a nemzetközi viszonyokban) Október által előidézett fordulat *teljes egészében* Októbernek köszönhető. A februári forradalom a legcsekélyebb mértékben sem bolygatta meg a nemzetközi viszonyokat.

b) Az Oroszországban Október után előállott helyzet *második fontos jellegzetessége*, hogy megváltozott Oroszországon belül mind a proletariátusnak, mind pedig pártjának helyzete. Azelőtt, Októberig, a proletariátus legfőbb gondja az volt, hogy minden harci erőt megszervezzen a burzsoázia megdöntésére, azaz a feladat jellege túlnyomórészt kritikai és romboló volt. Ma, Október után, amikor a burzsoázia már nincs hatalmon s az állam proletárállammá vált, a régi feladat idejét múlta és átengedte helyét az *új feladatnak, amely abban áll, hogy megszervezze* Oroszország *minden dolgozóját* (a parasztságot, a kézműveseket, háziiparosokat, értelmiséget, az Oroszországi Szovjet Föderatív Szocialista Köztársaság keretébe tartozó elmaradott nemzetiségeket), egyrészt az *új Szovjetoroszország felépítése*, gazdasági és katonai apparátusának kiépítése, másrészt a megdöntött, de még meg nem semmisített burzsoázia ellenállásának elnyomása céljából.*

c) A proletariátus Oroszországon belül megváltozott helyzetének és az új feladatnak megfelelően *megváltozott a proletariátus politikája is*, Oroszország *burzsoá és kispolgári csoportjai* és néprétegei irányában. Azelőtt (a burzsoázia megdöntésének előestéjén) a proletariátus elvetette a burzsoá csoportokkal való egyes egyezményeket, mert az ilyen politika a hatalmon levő burzsoázia megerősödésére vezetett; ma viszont a proletariátus az egyes egyezmények mellett van, mert ezek

* Ennek megfelelően érvényét vesztette a mozgalom néhány régi formája, pl. a sztrájk, felkelés stb. s ennek megfelelően megváltoztak a munkásosztály szervezeteinek (mint a párt, a szovjetek, a szakszervezetek, a szövetkezetek a kulturális és közművelődési intézmények) jellege és formái (funkciói). (*Sztálin jegyzete.*)

erősítik hatalmát, bomlasztják a burzsoáziát, megkönnyítik, hogy a proletariátus megszelídítse a burzsoázia egyes csoportjait, megkönnyítik ez utóbbiak asszimilációját. A *„reformizmus" és az egyes egyezmények politikája* közti különbség (az előbbi szükségszerűen elveti a forradalmi tettek módszerét, a másik nem, ez esetben pedig, ha az egyes egyezmények politikáját forradalmárok alkalmazzák, akkor forradalmi eszközökből indul ki; az első, terjedelmét tekintve, szűkebb, a második pedig szélesebb). (Lásd alább a „reformizmusról" és az „egyezmények politikájá"-ról.)

d) A proletariátus és a kommunista párt erejének és eszközeinek óriási növekedésével párhuzamosan *megnövekedtek a kommunista párt stratégiai munkájának méretei.* Azelőtt a kommunista párt stratégiája a stratégiai terv elkészítésére, a proletariátus szervezeteinek és mozgalmainak különböző formái, továbbá a mozgalom különféle követelései (jelszavai) közti manőverezésre, bizonyos követelések felállítására, más követelések visszavonására és a különböző osztályok ellentéteinek formájában meglevő szűkös tartalékok felhasználására szorítkozott, miközben e tartalékok felhasználásának keretei és lehetőségei rendszerint mindig szűk korlátok közé szorultak a párt gyengesége miatt; ma, Október után, először is *megnövekedtek a tartalékok* (ellentmondások Oroszország társadalmi csoportjai között, ellentmondások a környező államok osztályai és nemzetiségei között, ellentmondások a környező államok között, növekvő szocialista forradalom Nyugaton, növekvő forradalmi mozgalom Keleten és általában a gyarmatokon stb.); másodszor, *megsokszorozódtak a manőverezés eszközei és lehetőségei* (a régi eszközöket újak egészítik ki, pl. a diplomáciai tevékenység, egyre reálisabb kapcsolatok teremtése mind a nyugati szocialista mozgalommal, mind pedig a keleti forradalmi mozgalommal); harmadszor, *a tartalékok felhasználásának új, tágabb lehetőségei nyiltak,* tekintettel arra, hogy megsokszorozódtak a proletariátus eszközei és lehetőségei, mivel a proletariátus Oroszországban saját hadse-

reggel rendelkező uralkodó *politikai erővé*, nemzetközi viszonylatban pedig a világ forradalmi mozgalmának élcsapatává vált.

13. *Külön:* a) a mozgalom *ütemének* és szerepének kérdése a stratégia és taktika meghatározása során; b) a *reformizmus* és a *megegyezések* politikájának és ezek kölcsönös viszonyának kérdése.

14. A „*reformizmus*" („megalkuvás"), az „*egyezmények politikája*" és az „*egyes egyezmények*" — *három különböző valami* (mindegyikről külön kell írni). A mensevikek *megegyezései* elfogadhatatlanok, mert a *reformizmusból*, azaz a *forradalmi tettek tagadásából* indulnak ki, míg a bolsevikok *egyezményei* a forradalmi tettek szükségleteiből fakadnak. Éppen ezért a mensevikeknél az egyezmények rendszerré, *egyezményes politikává* válnak, míg a bolsevikok csupán az egyes konkrét egyezmények mellett vannak, s nem csinálnak belőlük külön egyezményes politikát.

15. *Három időszak Oroszország kommunista pártjának fejlődésében:*

a) *a proletár élcsapat (azaz a párt) megalakításának időszaka, a pártkáderek megszervezésének időszaka* (ebben az időszakban a párt *gyenge;* van programja, rendelkezik a taktika általános alapjaival, de mint tömegakciók pártja — *gyenge);*

b) a kommunista párt vezetése alatt folyó *forradalmi tömegharcok időszaka.* Ebben az időszakban a párt a *tömegagitáció szervezetéből* a tömegakció pártjává változik át, az *előkészítési* időszakot *a forradalmi akciók* időszaka váltja fel;

c) *a hatalom megragadása, a kommunista párt kormánypárttá válása utáni időszak.*

16. Az *orosz proletárforradalom* politikai *ereje* abban van, hogy a parasztság agrárforradalma (a feudalizmus megdöntése) itt a *proletariátus* (és nem a burzsoázia) *vezetése alatt* ment végbe, hogy ennek folytán a polgári-demokratikus forradalom a proletárforradalom bevezetőjéül szolgált,

hogy a parasztság dolgozó elemeinek *kapcsolatát* a proletariátussal és ez utóbbi *támogatását* az előbbiek által nemcsak politikailag biztosították, de szervezetileg is lerögzítették a Szovjetekben, ami felkeltette a lakosság óriási tömegeinek rokonszenvét a proletariátus iránt (éppen ezért *nem baj,* hogy maga a proletariátus nincs többségben az országban).

A proletárforradalmak gyengesége Európában (a kontinensen) abban rejlik, hogy ott a proletariátus sem *ilyen* kapcsolattal nem rendelkezik, sem *ilyen* támogatást nem élvez a falu részéről, *ott* a parasztság *felszabadítása* a feudalizmus alól a burzsoázia (és nem az akkoriban gyenge proletariátus) vezetése alatt ment végbe, hogy a szociáldemokráciának a falu érdekei iránt tanusított közömbös magatartása hosszú időre biztosította a burzsoázia számára a parasztság többségének rokonszenvét.*

1921 július.
Sztálin Művei 5. köt. 62—87. old. (oroszul).

* Ezt a brosúra-vázlatot használta fel a szerző a „Leninizmus alapjairól" c. brosúrájához, amely először 1924-ben látott napvilágot (l. Sztálin Művei 6. kötet). A vázlat első része szolgált alapul az 1923-ban megjelent és Sztálin Művei 5-ik kötetébe sorolt „Az orosz kommunisták stratégiájának és taktikájának kérdéséről" c. cikkhez (l. Sztálin Művei 5. köt.) a vázlat néhány tételét a szerző felhasználta „A párt a hatalom megragadása előtt és után" c. cikkhez, amely 1921 augusztusában jelent meg (l. Sztálin Művei 5. kötet). *[Az orosz kiadás szerkesztőségének jegyzete.]*

AZ OROSZ KOMMUNISTÁK STRATÉGIÁJÁNAK ÉS TAKTIKÁJÁNAK KÉRDÉSÉHEZ

1923 március 14

E cikk alapját azok az előadások alkotják, amelyeket „Az orosz kommunisták stratégiájáról és taktikájáról" különböző időkben a Preszna-kerület munkásklubjában és a Szverdlov Egyetem kommunistáinak csoportjában tartottam. Nemcsak azért szántam rá magam kiadásukra, mert kötelességemnek tartom kielégíteni a presznaiak és az egyetemi hallgatók kívánságát, hanem azért is, mert azt hiszem, hogy maga a cikk nem lesz haszontalan pártmunkásaink új nemzedéke számára. Szükségesnek tartom azonban előrebocsátani, hogy ennek a cikknek nem célja valami lényegesen újat adni ahhoz viszonyítva, amit vezető elvtársaink az orosz pártsajtóban már több ízben kifejtettek. Ezt a cikket úgy kell tekinteni, mint Lenin elvtárs alapvető nézeteinek tömör és vázlatos kifejtését.

I
BEVEZETŐ FOGALMAK

1. A munkásmozgalom két oldala

A politikai stratégiának éppúgy, mint a taktikának, a munkásmozgalommal van dolga. Maga a munkásmozgalom azonban két elemből áll: objektív, azaz ösztönös elemből és szubjektív, azaz tudatos elemből. Az objektív, ösztönös elem azoknak a folyamatoknak csoportja, amelyek a proletariátus tudatos és szabályozó akaratától függetlenül mennek végbe. Az ország gazdasági fejlődése, a kapitalizmus fejlődése, régi hatalom bomlása, a proletariátus és az őt körülvevő osztályok ösztönös mozgalma, az osztályok összeütközése stb. — mindezek olyan jelen-

ségek, amelyek fejlődése nem függ a proletariátus akaratától, ez a mozgalom objektív oldala. A stratégia ezekkel a folyamatokkal nem tehet semmit, mert sem megszüntetni, sem megváltoztatni nem tudja ezeket, csupán számolhat velük és kiindulhat belőlük. Ez az a terület, amelyet a marxizmus elmélete és programja tanulmányoz.

A mozgalomnak azonban még szubjektív, tudatos oldala is van. A mozgalom szubjektív oldala — a mozgalom ösztönös folyamatainak tükröződése a munkások tudatában, a proletariátus tudatos és tervszerű mozgása egy meghatározott cél felé. A mozgalomnak ez az oldala tulajdonképpen éppen azért érdekel bennünket, mert ez a mozgalom objektív oldalától eltérően teljesen a stratégia és taktika irányító befolyása alatt áll. Míg a stratégia a mozgalom objektív folyamatainak menetén nem tud semmit változtatni, addig itt, a mozgalom szubjektív, tudatos oldalának területén, ellenkezőleg, a stratégia alkalmazásának területe széles és sokoldalú, mert a stratégia gyorsíthatja vagy lassíthatja a mozgalmat, irányíthatja a legrövidebb útra, vagy letérítheti a nehezebb és fájdalmasabb útra, magának a stratégiának erényeitől vagy hibáitól függően.

A mozgalom gyorsítása vagy lassítása, könnyítése vagy fékezése — ez a politikai stratégia és taktika alkalmazásának területe és kerete.

2. A marxizmus elmélete és programja

Maga a stratégia nem foglalkozik a mozgalom objektív folyamatainak tanulmányozásával, ennek ellenére köteles ismerni és helyesen számbavenni azokat, ha nem akar durva és káros hibákat elkövetni a mozgalom vezetésében. A mozgalom objektív folyamatainak tanulmányozásával elsősorban a marxizmus elmélete, azután pedig a marxizmus programja is foglalkozik. A stratégiának ezért teljesen a marxizmus elméletének és programjának adataira kell támaszkodnia.

A marxizmus elmélete, a kapitalizmus objektív folyamatait fejlődésükben és elhalásukban tanulmányozva, arra a következtetésre jut, hogy a burzsoázia bukása és a hatalom meghódítása a proletariátus által elkerülhetetlen és hogy a kapitalizmust elkerülhetetlenül felváltja a szocializmus. A proletár stratégia csak abban az esetben nevezhető valóban marxistának, ha munkája a marxizmus elméletének ezen az alapkövetkeztetésén fog felépülni.

A marxizmus programja az elmélet adataiból kiindulva meghatározza a proletariátus mozgalmának céljait, amelyek tudományosan vannak megfogalmazva a program pontjaiban. A program szólhat vagy a kapitalizmus fejlődésének egész időszakára, célul tűzve ki a kapitalizmus megdöntését és a szocialista termelés megszervezését, vagy pedig a kapitalizmus fejlődésének egy bizonyos szakaszára, például a feudális-abszolutisztikus rend maradványainak megdöntésére és a kapitalizmus szabad fejlődéséhez szükséges feltételek megteremtésére. A program ennek megfelelően két részből állhat: maximális és minimális részből. Magától értetődik, hogy a program minimális részére vonatkozó stratégiának feltétlenül különböznie kell a program maximális részére vonatkozó stratégiától. A stratégia pedig csak abban az esetben nevezhető valóban marxistának, ha munkájában a mozgalomnak a marxizmus programjában meghatározott céljaival összhangban jár el.

3. Stratégia

A stratégia legfontosabb feladata annak a főiránynak a megállapítása, amelyen a munkásosztály mozgalmának haladnia kell és amelyen haladva a proletariátus a legkönnyebben mérheti az ellenfélre a fő csapást, hogy elérje a programban kitűzött céljait. A stratégiai terv — a döntő csapás megszervezésének a terve abban az irányban, amelyben a csapás a leginkább hozhatja a legnagyobb eredményt.

A politikai stratégia alapvonásait minden különösebb fáradság nélkül fel lehetne vázolni, ha összehasonlítanánk azzal a katonai stratégiával, amelyet például a polgárháború időszakában, a Djenyikin ellen vívott harc idején alkalmaztunk. Mindenki emlékszik 1919 végére, amikor Djenyikin Tula alatt állt. Ebben az időben a katonai szakemberek körében érdekes vita folyt azzal a kérdéssel kapcsolatban, hogy mely irányból kellene döntő csapást mérni Djenyikin hadseregére. Egyes katonai szakértők azt javasolták, hogy a Caricin—Novorosszijszk vonalat válasszuk a csapás főirányának. Mások ellenkezőleg, azt javasolták, hogy Voronyezs—Rosztov vonalán mérjük rájuk a döntő csapást azzal, hogy végigmenve ezen a vonalon és ilyképpen két részre vágva Djenyikin hadseregét, a két részt különkülön zúzzuk szét. Az első tervnek kétségtelenül megvolt a maga pozitív oldala abban az értelemben, hogy Novorosszijszk elfoglalását tűzve ki célul, elvágta Djenyikin hadseregének visszavonulási útját. Hátrányos volt azonban egyrészt azért, mert előnyomulásunkat a Szovjethatalommal szemben ellenséges vidékeken át tervezte (Don terület) és így nagy áldozatokat követelt; másrészt veszélyes volt, mert megnyitotta Djenyikin hadserege előtt a Moszkva felé vezető utat Tulán és Szerpuhovón keresztül. Kizárólag a másik terv volt a helyes, mert egyrészt főcsoportunk előnyomulását oly vidékeken át tervezte (Voronyezs kormányzóság—Donyec-medence), amelyek rokonszenveztek a Szovjethatalommal, és ezért nem követelt különösebb áldozatokat; másrészt meghiúsította a Moszkva felé nyomuló djenyikini hadsereg főcsoportjának hadműveleteit. A katonai szakemberek többsége a második terv mellett döntött és ezzel a Djenyikin ellen folytatott háború sorsa eldőlt.

Más szóval: a főcsapás irányának meghatározása annyit jelent, mint a háború egész tartamára előre eldönteni a hadműveletek jellegét, sőt kilenctized részben az egész háború sorsát. Ez a stratégia feladata.

Ugyanezt kell mondanunk a politikai stratégiáról is. Az oroszországi proletariátus politikai vezetői között a proletár-

mozgalom főirányának kérdésében az első komoly összeütközés a kilencszázas évek elején, az orosz—japán háború idején volt. Mint ismeretes, pártunk egy része (a mensevikek) akkor azon a nézeten volt, hogy a proletármozgalom főirányának a cárizmussal folytatott harcban a proletariátus és a liberális burzsoázia blokkjának vonalán kell haladnia, s így a parasztságot, mint a forradalom rendkívül fontos tényezőjét kizárták, vagy majdnem kizárták a tervből, a liberális burzsoázia pedig megszerezte volna a vezetőszerepet az általános forradalmi mozgalomban. A párt másik része (a bolsevikok) ezzel szemben azt állította, hogy a csapásnak a proletariátus és a parasztság blokkjának vonalán kell haladnia, s így a proletariátusra kell ráruházni az általános forradalmi mozgalom vezetőjének szerepét, a liberális burzsoáziát pedig semlegesíteni kell.

Ha a kilencszázas évektől az 1917-es februári forradalomig tartó időszak egész forradalmi mozgalmát a Djenyikinnel folytatott háború analógiája alapján úgy ábrázoljuk, mint a munkások és a parasztok harcát a cárizmus és a földbirtokosok ellen, világos, hogy az egyik vagy a másik (a mensevik vagy a bolsevik) stratégiai terv elfogadásától, a forradalmi mozgalom ilyen vagy olyan főirányának elfogadásától függött sok tekintetben a cárizmus és a földesurak sorsa.

Mint ahogy a Djenyikinnel folytatott háború idején a katonai stratégia a főcsapás irányának megjelölésével kilenctized részben meghatározta a további hadműveletek jellegét, egészen Djenyikin felszámolásáig, úgy itt is a cárizmussal folytatott forradalmi harc területén is politikai stratégiánk, miután a bolsevik terv szellemében megjelölte a forradalmi mozgalom főirányát, ezzel meghatározta pártunk munkájának jellegét a cárizmussal folytatott nyílt harc egész időszakára, az orosz—japán háború idejétől az 1917-es februári forradalomig.

A politikai stratégia feladata mindenekelőtt abban áll, hogy a marxizmus elméletének és programjának adataiból kiindulva és a világ valamennyi forradalmi harcának tapasztala-

tait figyelembevéve, helyesen határozza meg az adott ország proletármozgalmának főirányát valamely adott történelmi időszakra.

4. Taktika

A taktika a stratégia része, annak van alárendelve és azt szolgálja. A taktikának nem a háború egészével van dolga, hanem csak egyes epizódjaival, a harcokkal, az ütközetekkel. Míg a stratégia igyekszik a háborút megnyerni, vagy végigvinni (például a cárizmussal folytatott háborút), a taktika ezzel ellentétben csupán egyik vagy másik ütközet, egyik vagy másik csata megnyerésére, egyik vagy másik vállalkozás, egyik vagy másik fellépés sikeres végrehajtására törekszik, amelyek az adott pillanatban többé-kevésbbé megfelelnek a konkrét harci helyzetnek.

A taktika legfontosabb feladata azoknak az utaknak és eszközöknek, azoknak a harci formáknak és módszereknek megállapítása, amelyek egy adott pillanatban a lehető legjobban megfelelnek a konkrét helyzetnek és a legjobban előkészítik a stratégiai sikert. Ezért a taktika cselekedeteit, ezeknek eredményeit nem önmagukban, nem a közvetlen hatás szempontjából kell értékelni, hanem a stratégia feladatai és lehetőségei szempontjából.

Vannak olyan pillanatok, amikor a taktikai sikerek megkönnyítik a stratégiai feladatok végrehajtását. Ilyen volt a helyzet például 1919 végén a djenyikini fronton, amikor csapataink felszabadították Orelt és Voronyezst, mikor lovasságunk voronyezsi sikerei és gyalogságunk oreli sikerei kedvező helyzetet teremtettek a Rosztov elleni támadásra. Ilyen volt a helyzet 1917 augusztusában Oroszországban, mikor a petrográdi és moszkvai Szovjetek átállása a bolsevikok oldalára olyan új politikai helyzetet teremtett, amely később pártunk októberi támadását megkönnyítette.

Vannak olyan pillanatok is, amikor a közvetlen hatásukat

tekintve ragyogó, de a stratégiai lehetőségeknek meg nem felelő taktikai sikerek „váratlan" helyzetet teremtenek, amely veszélyes az egész hadjáratra. Ilyen helyzetbe jutott Djenyikin 1919 végén, amikor a gyors és hatásos moszkvai előnyomulás könnyű sikereitől elragadtatva, frontját széthúzta a Volgától a Dnyeperig és ezzel előkészítette hadseregének pusztulását. Ez volt a helyzet 1920-ban a lengyel háború idején, amikor mi, lebecsülve a nemzeti tényező erejét Lengyelországban és elragadtatva a hatásos előnyomulás könnyű sikerétől, vállaltuk azt az erőnkön felüli feladatot, hogy Varsón keresztül betörjünk Európába, a lengyel lakosság nagy többségét a szovjet csapatok ellen tömörítettük, és így olyan helyzetet teremtettünk, amely a szovjet csapatok Minszk és Zsitomir alatt elért sikereit megsemmisítette, Nyugaton pedig a Szovjethatalom tekintélyét aláásta.

Vannak végül olyan pillanatok is, amikor semmibe kell vennünk a taktikai sikereket, tudatosan vállalnunk kell a taktikai mínuszokat és veszteségeket azért, hogy biztosítsuk magunknak a jövőre a stratégiai pluszokat. Ez gyakran fordul elő háborúban, amikor az egyik fél, hogy megmentse csapatának kádereit és kivonja őket a számbelileg túlsúlyban levő ellenség csapásai alól, tervszerű visszavonulást hajt végre és harc nélkül felad egész városokat és területeket azért, hogy időt nyerjen és erőt gyüjtsön a jövőben végrehajtandó új, döntő harcokra. Ez volt a helyzet Oroszországban 1918-ban, a német támadás idején, amikor pártunk a breszti békét, amely abban az időben óriási hátrány volt a közvetlen politikai hatás szempontjából, kénytelen volt megkötni azért, hogy megőrizze a béke után áhítozó parasztsággal a szövetséget, lélekzetvételi szünetet kapjon, új hadsereget teremtsen és ilyképpen biztosítsa a jövőre a stratégiai előnyöket.

Más szóval: a taktika nem rendelheti alá magát a pillanatnyi múló érdekeknek, nem szabad a közvetlen politikai hatásra irányuló meggondolásoktól vezéreltetnie magát, még kevésbbé szabad elszakadnia a földtől és légvárakat építenie — a taktiká-

nak alkalmazkodnia kell a stratégiai feladatokhoz és lehetőségekhez.

A taktika feladata mindenekelőtt abban áll, hogy a stratégia utasításának megfelelően és az egész világ munkásai által folytatott forradalmi harc tapasztalatait figyelembevéve, meghatározza azokat a harci formákat és harci eljárásokat, amelyek az adott pillanatban leginkább megfelelnek a konkrét harci helyzetnek.

5. Harci formák

A hadviselés módjai, a háború formái nem mindig egyformák. A fejlődés feltételeitől, elsősorban a termelés fejlődésétől függően változnak. Dzsingiz khán idejében másképpen folytatták a háborút, mint III. Napoleon idejében, a XX. században másképpen folytatják, mint a XIX. században.

A hadviselés művészete a mai viszonyok között abban áll, hogy elsajátítjuk a háború valamennyi formáját és a tudomány e téren elért valamennyi vívmányát, s észszerűen használjuk fel, ügyesen kombináljuk azokat, vagy kellő időben a körülményektől függően ezeknek a formáknak egyikét vagy másikát alkalmazzuk.

Ugyanezt kell mondanunk a politikai téren folyó harc formáiról is. A politikai téren folyó harc formái még változatosabbak, mint a hadviselés formái. Ezek a formák a gazdaság, a társadalom és a kultúra fejlődésétől függően, az osztályok állapotától, a harcoló erők kölcsönös viszonyától, a hatalom jellegétől függően, végül a nemzetközi viszonyoktól stb. függően változnak. Abszolutizmus idején a harcnak a munkások részleges sztrájkjaival és tüntetéseivel egybekapcsolt illegális formája; „legális lehetőségek" esetén a harc nyílt formája és a munkások politikai tömegsztrájkjai; a harc parlamenti formája, mondjuk, a duma idejében és a tömegek parlamenten kívüli akciói, amelyek néha fegyveres felkelésekig jutnak el; végül az államhatalom birtokában folytatott harc formái, miután a proletariátus

már megszerezte a hatalmat, amikor a proletariátusnak lehetősége nyílik arra, hogy a maga számára biztosítson minden állami eszközt és erőt, egészen a hadseregig — ezek általánosságban a proletariátus forradalmi harcának gyakorlata által felvetett harci formák.

A párt feladata az, hogy a harc valamennyi formáját elsajátítsa, a harcmezőn okosan kombinálja azokat és ügyesen élezze ki a harcot azokban a harci formákban, amelyek az adott körülmények között különösen célszerűek.

6. Szervezeti formák

A hadsereg és a különböző fegyvernemek szervezeti formáit rendszerint a hadviselés formáihoz és módjaihoz alkalmazzák. Az utóbbiak változásával változnak az előbbiek. Mozgó háborúban gyakran a tömeges lovasság dönti el az ügyet. Állóháborúban ellenkezőleg, a lovasság vagy nem játszik semilyen szerepet, vagy csak másodrendű szerepet játszik: a nehéz tüzérség és a légierők, a gázok és harckocsik döntenek el mindent.

A hadművészet feladata az, hogy biztosítson magának minden fegyvernemet, a tökéletesség fokára emelje azokat és ügyesen hangolja egybe tevékenységüket.

Politikai téren ugyanezt mondhatjuk a szervezeti formákról. Itt ugyanúgy, mint katonai téren, a szervezeti formák a harc formáihoz alkalmazkodnak. Az abszolutizmus korszakában hivatásos forradalmárok konspiratív szervezetei; a duma-korszakban felvilágosító, szakszervezeti, szövetkezeti és parlamenti (duma-frakció stb.) szervezetek; a tömegakciók és felkelések időszakában üzemi bizottságok, parasztbizottságok, sztrájkbizottságok, munkás- és katonaküldöttek szovjetjei, forradalmi katonai bizottságok és nagy proletárpárt, amely egybekapcsolja mindezeket a szervezeti formákat; végül a proletariátus szervezetének állami formája abban az időszakban, amikor a hatalom a munkásosztály kezében összpontosul — ezek általánosságban azok a szervezeti formák, amelyekre a proletariátusnak

bizonyos körülmények között támaszkodnia lehet és kell a burzsoáziával vívott harcában.

A párt feladata az, hogy mindezeket a szervezeti formákat elsajátítsa, a tökéletesség fokára emelje azokat és minden egyes adott időpontban ügyesen egybehangolja munkájukat.

7. A jelszó. Az utasítás

Jól megfogalmazott határozatok, amelyek a háború vagy egyes ütközetek céljait tükrözik és népszerűek a csapatok között, néha döntő jelentőségűek a fronton, mint olyan eszközök, amelyek tettre lelkesítik a hadsereget, táplálják szellemét stb. A megfelelő parancsoknak, jelszavaknak vagy a csapatokhoz intézett kiáltványoknak ugyanolyan fontos jelentőségük van a háború egész menetére nézve, mint az elsőrendű nehéz tűzérségnek vagy az elsőrendű gyors harckocsiknak.

Még nagyobb jelentőségük van a jelszavaknak politikai téren, ahol az emberek tíz- és százmillióival van dolgunk, akiknek különbözők a követeléseik és szükségleteik.

A jelszó a harc közeli vagy távoli céljainak tömör és világos megfogalmazása, amelyet a vezető csoport, mondjuk, a proletariátus vezető csoportja, pártja ad ki. Különböző jelszavak vannak a harc céljainak különféleségétől függően, amelyek vagy egy egész történelmi időszakot, vagy az adott történelmi időszak egyes szakaszait, illetőleg egyes rövidebb időközeit ölelik fel. A „Le az önkényuralommal" jelszó, amelyet a mult század nyolcvanas éveiben a „Munka Felszabadítása" csoport adott ki először, *propaganda*-jelszó volt, mert arra irányult, hogy a párt oldalára vonja a legkipróbáltabb és legállhatatosabb harcosokat és azok csoportjait. Az orosz—japán háború időszakában, amikor az önkényuralom ingatagsága a munkásosztály széles rétegei számára többé-kevésbbé nyilvánvalóvá vált, ez a jelszó *agitációs* jelszóvá lett, mert most már arra irányult, hogy a dolgozó tömegek millióit nyerje meg. Az 1917-es februári forradalom előtti időszakban, amikor a cárizmusnak sikerült magát véglegesen le-

járatnia a tömegek szemében, a „Le az önkényuralommal" jelszó agitációs jelszóból már *akció*jelszóvá változott át, mert arra irányult, hogy milliós tömegeket indítson rohamra a cárizmus ellen. A februári forradalom napjaiban ez a jelszó már pár*tutasítássá* (direktívává) vált, vagyis közvetlen felhívássá arra, hogy meghatározott időben szállják meg a cárizmus rendszerének egyik vagy másik intézményét és egyik vagy másik pontját, mert akkor már arról volt szó, hogy megdöntsük, megsemmisítsük a cárizmust. Az utasítás a párt közvetlen felhívása az akcióra, egy bizonyos időben és egy bizonyos helyen, amely kötelező a párt valamennyi tagja számára és amelyet a dolgozók széles tömegei rendszerint magukévá tesznek, ha a felhívás helyesen és pontosan fogalmazza meg a tömegek követeléseit, ha valóban megérett.

Összekeverni a jelszavakat az utasításokkal, vagy az agitációs jelszót az akciójelszóval ugyanolyan veszélyes, amilyen veszélyesek, néha pedig valósággal pusztító hatásúak az elhamarkodott vagy elkésett fellépések. 1917 áprilisában a „Minden hatalmat a Szovjeteknek" jelszó *agitációs* jelszó volt. Az 1917 áprilisában a „Minden hatalmat a Szovjeteknek" jelszó jegyében Petrográdban rendezett tüntetés, amely akkor körülvette a Téli Palotát, kísérlet — mégpedig elhamarkodott és ezért pusztulással fenyegető kísérlet — volt arra, hogy ezt a jelszót akciójelszóvá változtassák.* Ez az agitációs jelszó és az akciójelszó összetévesztésének elrettentő példája volt. A pártnak igaza volt, amikor elítélte ennek a tüntetésnek kezdeményezőit, mert tudta, hogy még nem álltak elő azok a feltételek, amelyek e jelszónak akciójelszóvá változtatásához szükségesek, hogy

* A petrográdi 1917 április 20—21-i politikai tömegtüntetés idején a bolsevik párt petrográdi bizottsága tagjainak egy csoportja (Bagdatyjev és mások) a bolsevikok Központi Bizottságának a tüntetés békés jellegéről kiadott utasítása ellenére kitűzte az Ideiglenes Kormány azonnali megdöntésének jelszavát. A párt Központi Bizottsága elítélte ezeknek a „baloldali" kalandoroknak a magatartását.

a proletariátus időelőtti fellépése erőinek szétzúzására vezethet.

Másrészt vannak esetek, amikor a párt olyan helyzetbe kerül, hogy „24 óra leforgása alatt" vissza kell vonnia, vagy meg kell változtatnia a már elfogadott és megérett jelszót (vagy utasítást) azért, hogy megóvja sorait az ellenfél által állított kelepcétől, vagy ideiglenesen kedvezőbb pillanatra halassza el az utasítás megvalósítását. Ilyen eset fordult elő Petrográdon 1917 júniusában, amikor a munkások és katonák gondosan előkészített és június 9-ére kitűzött tüntetését pártunk Központi Bizottsága a megváltozott helyzetre való tekintettel „hirtelen" „lefújta".

A párt feladata az, hogy az agitációs jelszavakat ügyesen és idejében cserélje fel akciójelszavakkal, illetőleg az akciójelszavakat meghatározott konkrét utasításokkal, vagypedig, ha a helyzet ezt követeli, kellő rugalmasságot és határozottságot tanusítson, hogy idejében „lefújja" ezeknek vagy azoknak a jelszavaknak megvalósítását, még ha népszerűek is, még ha megérettek is.

II

A STRATÉGIAI TERV

1. Történelmi fordulatok. Stratégiai tervek

A párt stratégiája nem valami állandó, egyszersmindenkorra adott valami. A stratégia változik a történelmi fordulatoktól és történelmi fejlődésszakaszoktól függően. Ezek a változások abban jutnak kifejezésre, hogy minden egyes történelmi fordulat számára külön, annak megfelelő, stratégiai tervet dolgoznak ki, amelyik az egyik fordulattól a másik fordulatig terjedő egész időszakra érvényes. A stratégiai terv tartalmazza annak meghatározását, hogy a forradalmi erők melyik irányban mérjék a fő csapást, s hogy a milliós tömegek ennek megfelelően milyen terv szerint helyezkedjenek el a

társadalmi arcvonalon. Természetes, hogy az egyik, külön sajátosságokkal rendelkező történelmi időszakra alkalmas stratégiai terv nem lehet alkalmas egy másik történelmi időszakra, amelynek teljesen mások a sajátosságai. Minden egyes történelmi fordulatnak a neki szükséges és feladataihoz szabott stratégiai terv felel meg.

Ugyanezt mondhatjuk a hadügyet illetően. A Kolcsak elleni háborúra kidolgozott stratégiai terv nem lehetett alkalmas a Djenyikinnel folytatott háborúhoz, amely új stratégiai tervet követelt, s ez viszont nem lehetett alkalmas mondjuk a lengyelekkel 1920-ban folytatott háborúhoz, mert mind a fő csapások irányának, mind pedig a fő harci erők elosztási tervének mind a három esetben feltétlenül különbözőnek kellett lennie.

Oroszország újabb története három fő történelmi fordulatot ismer, amelyek három különböző stratégiai tervet szültek pártunk történetében. Szükségesnek tartjuk ezeket röviden vázolni annak szemléltetésére, hogyan változnak általában a párt stratégiai tervei az új történelmi eltolódásoktól függően.

2. Az első történelmi fordulat és irányvétel a polgári demokratikus forradalomra Oroszországban

Ez a fordulat a kilencszázas évek elején, az orosz-japán háború időszakában kezdődött, amikor a cári seregek veresége és az orosz munkások nagyszabású politikai sztrájkjai mozgásba hozták és a politikai harc küzdőterére vetették a lakosság valamennyi osztályát. Ez a fordulat 1917-ben, a februári forradalom napjaiban fejeződött be.

Pártunkban ebben az időszakban két stratégiai terv harcolt egymás ellen: a mensevikek terve (Plechánov—Martov 1905) és a bolsevikok terve (Lenin elvtárs 1905).

A mensevik stratégia úgy tervezte, hogy a fő csapást a cárizmusra a liberális burzsoázia és a proletariátus koalíciójának vonalán méri. Abból kiindulva, hogy a forradalom akkor polgári forradalomnak számított, ez a terv a mozgalom hegemónjának (vezérének) szerepét a burzsoáziának engedte át, a proletariátust pedig a „legszélső ellenzék", a burzsoázia „előretaszítójának" szerepére kárhoztatta, míg a parasztságot egyáltalán vagy majdnem egyáltalán nem vette figyelembe mint az alapvető forradalmi erők egyikét. Nem nehéz megérteni, hogy amennyiben ez a terv olyan országban, mint Oroszország, kizárta a sokmilliós parasztságot a játékból, reménytelenül utópikus volt, amennyiben pedig a forradalom sorsát a liberális burzsoázia kezébe tette le (a burzsoázia hegemóniája), reakciós volt, mert hiszen a liberális burzsoázia nem volt érdekelt a forradalom teljes győzelmében és mindig kész volt a dolgot a cárizmussal való megegyezéssel befejezni.

A bolsevik stratégia (lásd *Lenin* elvtárs „Két taktiká"-ját) úgy tervezte, hogy a forradalom a cárizmusra a fő csapást a proletariátus és a parasztság koalíciójának vonalán méri, a liberális burzsoáziát pedig semlegesíti. Abból kiindulva, hogy a liberális burzsoázia nem érdekelt a polgári-demokratikus forradalom teljes győzelmében, hogy a cárizmussal a munkások és parasztok rovására való megegyezést előbbre helyezi a forradalom győzelménél, ez a terv a proletariátusnak, mint Oroszország egyetlen mindvégig következetes forradalmi osztályának juttatta a forradalmi mozgalom hegemónjának szerepét. Ez a terv nemcsak abban a tekintetben nevezetes, hogy helyesen mérte fel a forradalom mozgatóerőit, hanem abban a tekintetben is, hogy magában foglalta a proletárdiktatúra (a proletariátus hegemóniája) eszméjének csíráját, zseniálisan előre látta az oroszországi forradalom következő, magasabb fokát és megkönnyítette az ahhoz való átmenetet.

A forradalom további fejlődése egészen 1917 februárjáig — teljesen igazolta ennek a stratégiai tervnek helyességét.

3. A második történelmi fordulat és irányvétel a proletárdiktatúrára Oroszországban

A második fordulat, az 1917-es, a februári forradalommal kezdődött, a cárizmus megdöntése után, amikor az imperialista háború világszerte feltárta a kapitalizmus halálos fekélyeit; amikor a liberális burzsoázia, amely képtelen volt kézbevenni az ország tényleges igazgatását, kénytelen volt megelégedni formális hatalommal (Ideiglenes Kormány); amikor a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjeinek, amelyek a tényleges hatalom birtokába jutottak, sem tapasztalatuk, sem akaratuk nem volt ahhoz, hogy a hatalommal megfelelően éljenek, ahogy szükséges volt; amikor a katonák a fronton, a munkások és parasztok a hátországban kimerültek a háború terhei és a gazdasági leromlás következtében; amikor a belső ellentétektől tépdesett és mind a háborúra, mind a békére képtelen „kettőshatalom" és „összekötő bizottság"* nemcsak nem talált „kiutat a zsákutcából", hanem még jobban belezavarodott a helyzetbe. Ez az időszak az 1917-es Októberi Forradalommal fejeződött be.

A Szovjeteken belül két stratégiai terv harcolt egymás ellen ebben az időszakban: a mensevik-eszer terv és a bolsevik terv.

A mensevik-eszer stratégia, amely az első időben a Szovjetek és az Ideiglenes Kormány, a forradalom és az ellenforradalom között tévelygett, a Demokratikus Tanácskozás meg-

* Az „összekötő bizottság"-ot 1917 márciusában a Petrográdi Szovjet mensevik-eszer Végrehajtó Bizottsága választotta. Feladata az volt, hogy „nyomást gyakoroljon" az Ideiglenes Kormányra és „ellenőrizze" működését. A valóságban a bizottság az Ideiglenes Kormány burzsoá politikájának megvalósítását támogatta. Az összekötő bizottság 1917 májusában, amikor a mensevikek és eszerek képviselői bekerültek az Ideiglenes Kormányba, megszűnt.

nyitásának időpontjáig (1917 augusztus) véglegesen kialakult. Ez a stratégia azon a vonalon alakult ki, amelyet a Szovjeteknek a hatalomból való fokozatos, de következetes eltávolítása, minden hatalomnak a leendő polgári parlament mintájául szolgáló „Előparlament" kezében való összpontosítása jellemez. A béke és a háború kérdését, az agrár- és a munkáskérdést, valamint a nemzeti kérdést elhalasztották az Alkotmányozó Gyűlés egybehívásáig, amit ugyancsak elhalasztottak bizonytalan időre. „Minden hatalmat az Alkotmányozó Gyűlésnek" — így fogalmazták meg az eszerek és mensevikek stratégiai tervüket. Ez a burzsoá diktatúra, igaz, kinyalt, kikent, „teljesen demokratikus", de mégis csak burzsoá-diktatúra előkészítésének terve volt.

A bolsevik stratégia (lásd Lenin elvtárs 1917 áprilisában közzétett „Téziseit") a fő csapást a burzsoá hatalomnak a proletariátus és a szegényparasztság egyesült erejével való felszámolása vonalán, a proletárdiktatúra Szovjet Köztársaság formájában való megszervezésének vonalán tervezte. Szakítás az imperializmussal és kiválás a háborúból, a volt Orosz Birodalom elnyomott nemzetiségeinek felszabadítása, a földesurak és a kapitalisták kisajátítása, a szocialista gazdaság megszervezéséhez szükséges feltételek előkészítése — ezek a bolsevik stratégiai terv elemei ebben az időszakban. „Minden hatalmat a Szovjeteknek" — így fogalmazták meg akkor a bolsevikok stratégiai tervüket. Ez a terv nemcsak abban a tekintetben fontos, hogy helyesen mérte fel az új, a proletárforradalom mozgató erőit Oroszországban, hanem abban a tekintetben is, hogy megkönnyítette és siettette a nyugati forradalmi mozgalom kibontakozását.

Az események további fejlődése egészen az Októberi Forradalomig — teljes egészében igazolta ennek a stratégiai tervnek helyességét.

4. A harmadik történelmi fordulat és irányvétel a proletárforradalomra Európában

A harmadik fordulat az Októberi Forradalommal kezdődött, amikor Nyugat két imperialista csoportjának élet-halálharca tetőfokára hágott; amikor a forradalmi válság Nyugaton nyilvánvalóan érlelődött; amikor az Oroszországban csődbejutott és ellentmondásokba bonyolódott polgári hatalom elbukott a proletárforradalom csapása alatt; amikor a győzelmes proletárforradalom, szakítva az imperializmussal és kiválva a háborúból, Nyugat imperialista koalícióinak képében halálos ellenségeket szerzett; amikor az új, szovjet kormány tettei — a béke, a földesúri földek elkobzása, a kapitalisták kisajátítása és az elnyomott nemzetiségek felszabadítása — megszerezték számára az egész világ dolgozó millióinak bizalmát. Ez nemzetközi méretű fordulat volt, mert hiszen először törték át a tőke nemzetközi frontját, először vetették fel gyakorlatilag a kapitalizmus megdöntésének kérdését. Ezzel az Októberi Forradalom nemzeti, orosz erőből nemzetközi erővé, a orosz munkásság a nemzetközi proletariátus elmaradott osztagából annak élcsapatává változott át, amely önfeláldozó harcával ébresztette-keltette a Nyugat munkásait és a Kelet elnyomott országait. Ez a fordulat még nem érte el végkifejlődését, mert még nem bontakozott ki nemzetközi méretekben, de tartalma és általános iránya már elég világos körvonalakat nyert.

Oroszország politikai köreiben akkor két stratégiai terv harcolt egymással: az ellenforradalmárok terve, akik bevonták szervezkedésükbe a mensevikek és az eszerek aktív részét és a bolsevikok terve.

Az ellenforradalmárok és az aktív eszerek és mensevikek azt tervezték, hogy az elégedetlen elemeket mind egy táborban egyesítik: a hátország és a front régi tisztikarát, a határvidékek polgári nacionalista kormányait, a forradalom által kisajátított kapitalistákat és földesurakat, az intervenciót elő-

készítő Antant ügynökeit. Arra vettek irányt, hogy felkelésekkel vagy külföldi intervencióval megdöntik a szovjet kormányt és visszaállítják Oroszországban a kapitalista rendet.

A bolsevikok terve az ellenkező vonalon mozgott; ez a vonal: a proletárdiktatúra belső megszilárdítása Oroszországban és a proletárforradalom hatókörének a világ minden országára való kiszélesítése azáltal, hogy Oroszország proletárjainak erőfeszítéseit Európa proletárjainak és a Kelet elnyomott országainak erőfeszítésével egyesítik a világimperializmus ellen. Ezt a stratégiai tervet Lenin elvtárs fogalmazta meg kiváló tömörséggel „A proletárforradalom és a renegát Kautsky" c. brosúrájában: *„Keresztülvinni a maximumát annak, ami egy* (saját — *I. Szt.) országban megvalósítható valamennyi ország forradalmának fejlesztése, támogatása, felébresztése érdekében"**. Ennek a stratégiai tervnek értéke nemcsak abban áll, hogy helyesen mérte fel a világforradalom mozgató erőit, hanem abban is, hogy előre látta és megkönnyítette azt az utóbb kezdődő folyamatot, amely Szovjet Oroszországot világszerte a forradalmi mozgalom figyelmének központjává, a Nyugat munkásai és a Kelet gyarmatai felszabadulásának zászlajává változtatta.

A forradalom további fejlődése az egész világon, valamint a Szovjethatalom fennállásának öt éve Oroszországban — teljesen igazolta ennek a stratégiai tervnek helyességét. Az olyan tények, hogy az ellenforradalmárok és az eszerek és mensevikek, akik nem egyszer kísérelték meg a Szovjethatalom megdöntését, most emigrációban vannak, míg a Szovjethatalom és a Nemzetközi Proletárszervezet a világproletariátus politikájának legfontosabb fegyverévé változik át — ezek a tények nyilvánvalóan a bolsevik stratégiai terv javára szólnak.

„Právda" 56. sz. 1923 március 14.
Sztálin Művei. 5. köt. 160—180. old. (oroszul).

---

* *Lenin.* A proletárforradalom és a renegát Kautsky. Szikra 1948. 68. old., vagy: *Lenin.* Válogatott művek. Szikra 1949. 2. köt. 476. old.

STRATÉGIA ÉS TAKTIKA

„A leninizmus alapjairól" a Szverdlov Egyetemen 1924 április elején tartott előadások VII. fejezete

Ebből a témából hat kérdést ragadok ki; ezek:

1. a stratégia és taktika, mint a proletár osztályharc vezetésének tudománya;
2. a forradalom szakaszai és a stratégia;
3. a mozgalom ár- és apály-jelenségei és a taktika;
4. a stratégiai vezetés;
5. a taktikai vezetés;
6. reformizmus és forradalmiság.

1. *Stratégia és taktika, mint a proletár osztályharc vezetésének tudománya.* A II. Internacionále uralmának időszaka főképpen a proletár hadseregek alakításának és kiképzésének időszaka volt, többé-kevésbbé békés fejlődés körülményei között. A parlamentarizmusnak, mint az osztályharc túlnyomórészt uralkodó formájának időszaka volt ez. Az osztályok nagy összeütközései, a proletariátus előkészítése a forradalmi harcokra, a proletárdiktatúra kiharcolásának útjai, úgy látszott, akkor nem voltak napirenden. A feladat arra korlátozódott, hogy kihasználják a legális fejlődés minden útját a proletár hadseregek kiformálására és kiképzésére, hogy kihasználják a parlamentarizmust azoknak a viszonyoknak megfelelően, melyek közt a proletariátus megmaradt és úgy látszott, meg kellett hogy maradjon az ellenzék helyzetében. Aligha kell bizonyítgatni, hogy ebben az időszakban és a proletariátus feladatainak ilyen felfogása mellett sem céltudatos stratégiáról, sem kidolgozott taktikáról nem lehetett szó. Voltak taktikai és stratégiai töredékek, egyes gondolatok, de taktika és stratégia nem volt.

A II. Internacionále halálos bűne nem az, hogy annakidején a parlamenti harci formák kihasználásának taktikáját alkalmazta, hanem az, hogy túlbecsülte e formák jelentőségét, hogy csaknem egyedüli harci formáknak tekintette őket és amikor elkövetkezett a nyilt forradalmi harcok időszaka és a parlamenten kívüli harci formák kérdése került az első sorba, akkor a II. Internacionále pártjai az új feladatoktól elfordultak, nem vállalták őket.

Csak a következő időszakban, a proletariátus nyilt fellépése, a proletárforradalom időszakában, mikor a burzsoázia megdöntésének kérdése a közvetlen gyakorlat kérdésévé vált, mikor a proletariátus tartalékainak kérdése (stratégia) a legégetőbben aktuális kérdések egyikévé lett, mikor a harc s a szervezet összes formái — a parlamentiek éppúgy, mint a parlamenten kívüliek (taktika) — teljes határozottsággal léptek fel: csak ebben az időszakban lehetett a proletariátus harcainak átfogó stratégiáját és taktikáját kidolgozni. Marx és Engels taktikáról és stratégiáról szóló zseniális gondolatait, melyeket a II. Internacionále opportunistái befalaztak, Lenin éppen ebben az időszakban hozta napfényre. De Lenin nem szorítkozott arra, hogy Marx és Engels egyes taktikai tételeit helyreállítsa, hanem továbbfejlesztette, új gondolatokkal és tételekkel egészítette ki őket és mindezt a proletariátus osztályharcának vezetéséről szóló szabályok és irányelvek rendszerévé foglalta össze. Lenin olyan brosúrái, mint a „Mi a teendő?", a „Két taktika", „Imperializmus", „Állam és forradalom", „A proletárforradalom és a renegát Kautsky", „«Baloldaliság» — a kommunizmus gyermekbetegsége"* kétségtelenül a marxizmus általános kincstárának, forradalmi arzenáljának legértékesebb darabjai maradnak. A leninizmus stratégiája és taktikája a proletariátus forradalmi harcainak vezetéséről szóló tudomány.

* Mind a hat művet magyarul lásd *Lenin.* Válogatott művek, két kötetben. Szikra 1948., 1949., továbbá külön-külön — jegyzetekkel, mutatókkal ellátva — A marxizmus-leninizmus kis könyvtára sorozatban.

2. *A forradalom szakaszai és a stratégia.* A stratégia annak az iránynak megszabása, amelyben a proletariátusnak, a forradalom adott szakasza alapján, a főcsapást mérnie kell; a forradalmi erők (a fő- és melléktartalékok) elosztására vonatkozó megfelelő terv kidolgozása; harc ennek a tervnek a megvalósításáért a forradalom szóbanforgó szakaszának egész folyamán.

Forradalmunk már átélt két szakaszt és az októberi forradalom után a harmadik szakaszba lépett. Ennek megfelelően változott a stratégia.

Az első szakasz: 1903—1917 február. A cél: megdönteni a cárizmust, teljesen megszüntetni a középkor csökevényeit. A forradalom alapereje: a proletariátus. A legközelebbi tartalék: a parasztság. A döntő csapás iránya: a liberális-monarchista burzsoázia elszigetelése, mely azon van, hogy a parasztságot megnyerje és a forradalmat a cárizmussal való *megegyezés* útján felszámolja. Az erők elosztásának terve: a munkásosztály szövetsége a parasztsággal. „A proletariátusnak végig kell vinnie a demokratikus forradalmat — maga mellé állítva a parasztság tömegét —, hogy erőszakkal eltiporja az önkényuralom ellenállását és ellensúlyozza a burzsoázia ingadozását." (Lenin Művei. VIII. köt. 96. old.)*

A második szakasz: 1917 márciusától — 1917 októberéig. A cél: megdönteni az imperializmust Oroszországban és kijutni az imperialista háborúból. A forradalom alapereje: a proletariátus. A legközelebbi tartalék: a szegényparasztság. A szomszédos országok proletariátusa, mint valószínű tartalék. Az elhúzódó háború és az imperializmus válsága, mint kedvező mozzanat. A döntő csapás arra irányul, hogy elszigetelje a kispolgári demokráciát (mensevikeket, szociálforradalmárokat), amely azon van, hogy a dolgozó parasztság tömegeit

* *Lenin.* A szociáldemokrácia két taktikája... (A marxizmus-leninizmus kis könyvtára. 14—15. sz.) Szikra 1950. 105. old., vagy: *Lenin.* Válogatott művek. 1. köt. 643. old.

megnyerje és a forradalomnak az imperializmussal való *megegyezés* útján véget vessen. Az erők elosztásának terve: a proletariátus szövetsége a szegényparasztsággal. „A proletariátusnak végre kell hajtania a szocialista forradalmi átalakulást, magához kapcsolva a népesség félproletár elemeinek tömegét, hogy erőszakkal megtörje a burzsoázia ellenállását és ellensúlyozza a parasztság és a kispolgárság ingadozását." (L. ugyanott.)*

A harmadik szakasz: Ez a szakasz az októberi forradalom után kezdődött. A cél: megszilárdítani a proletariátus diktatúráját *egy* országban, támaszpontként használva ezt a diktatúrát az imperializmus megdöntésére valamennyi országban. A forradalom túlmegy egy ország keretein, megkezdődött a világforradalom korszaka. A forradalom alaperői: a proletariátus diktatúrája *egy* országban, a proletariátus forradalmi mozgalma az összes országokban. Főtartalékok: a félproletár és kisparaszti tömegek a fejlett országokban, a felszabadító mozgalom a gyarmati és függő helyzetben levő országokban. A döntő csapás arra irányul, hogy elszigetelje a kispolgári demokráciát, a II. Internacionále pártjait, melyek az imperializmussal való *megegyezés* politikájának fő támaszai. Az erők elosztásának terve: a proletárforradalom szövetsége a gyarmatok és függő országok felszabadító mozgalmaival.

A stratégiának a forradalom fő erőivel és azok tartalékaival van dolga. Ahogy a forradalom az egyik szakaszból a másikba megy át, úgy változik a stratégia is, de az adott szakasz egész ideje alatt alapjában nem változik.

3. *A mozgalom ár- és apályjelenségei és a taktika.* A taktika a proletariátus magatartásának irányvonalát határozza meg, a mozgalom dagályának vagy apályának, a forradalom fellendülésének vagy ellanyhulásának viszonylag rövid idejére, harc ennek az irányvonalnak a megvalósításáért olymó-

* *Lenin.* A szociáldemokrácia két taktikája... 105. old., vagy: *Lenin.* Válogatott művek. 1. köt. 643 old.

don, hogy a harc és a szervezet régi formáit, a régi jelszavakat újakkal cserélik fel, hogy ezeket a formákat egymással kombinálják stb. Míg a stratégiának az a célja, hogy, mondjuk, megnyerje a háborút a cárizmus vagy a burzsoázia ellen, hogy végigvívja a harcot a cárizmussal vagy a burzsoáziával szemben, addig a taktika kevésbbé lényegbevágó célokat tűz ki maga elé, mert nem az egész háborút igyekszik megnyerni, hanem egyik vagy másik ütközetet, egyik vagy másik csatát, sikeresen végigvinni egyik vagy másik kampányt, egyik vagy másik akciót, mely a forradalom adott fellendülési vagy ellanyhulási időszaka konkrét körülményeinek éppen megfelel. A taktika része a stratégiának, annak van alárendelve, azt szolgálja.

A taktika az árnak és apálynak megfelelően változik. Míg a forradalom első szakaszának periódusában (1903—1917 február) a stratégiai terv változatlan maradt, a taktika ez idő folyamán többízben változott. Az 1903—1905-ös években a pártnak támadó taktikája volt, mert érezhető volt a forradalmi ár, a mozgalom fellendülőben volt és a taktikának ebből a tényből kellett kiindulnia. Ennek megfelelően a harc formái is forradalmiak voltak, úgy ahogy a forradalom árjának emelkedése megkövetelte. Helyi jellegű politikai sztrájkok, politikai tüntetések, általános politikai sztrájk, a duma bojkottja, felkelés, forradalmi harci jelszavak — ezek voltak ebben az időszakban a harc egymást váltogató formái. A harc formáival kapcsolatban megváltoztak akkoriban a szervezeti formák is. Üzemi bizottságok, forradalmi parasztbizottságok, sztrájkbizottságok, munkásküldöttek szovjetjei, többékevésbbé nyilt munkáspárt — ezek voltak a szervezet formái ebben az időszakban.

Az 1907—1912 közti időben a pártnak át kellett térnie a visszavonulás taktikájára, mert a forradalmi mozgalom lanyhulását, a forradalom apályát éltük át és a taktikának számolnia kellett ezekkel a tényekkel. Ennek megfelelően változtak a harc formái éppúgy, mint a szervezeti formák.

A duma bojkottja helyett — részvétel a dumában; a dumán-kívüli nyilt forradalmi akciók helyett — duma-akciók és munka a dumában; általános politikai sztrájkok helyett — gazdasági részletsztrájkok, vagy egyszerűen szélcsend. Érthető, hogy a pártnak ebben az időben a föld alá kellett mennie, a forradalmi tömegszervezeteket pedig kultúr- és önképző, szövetkezeti, biztosítási és egyéb legális szervezetek váltották fel.

Ugyanezt kell mondanunk a forradalom második és harmadik szakaszáról, amelyek folyamán a taktika igen gyakran változott, míg a stratégiai tervek változatlanok maradtak.

A taktikának a proletariátus harci és szervezeti formáival van dolga, azok változásaival, kombinálásával. A forradalom valamely adott szakaszában a taktika többször egymásután változhatik, a forradalom ár-apálya, fellendülése vagy ellanyhulása szerint.

4. *A stratégiai vezetés.* A forradalomnak a következő tartalékai vannak:

közvetlen tartalékai: *a)* a parasztság s általában az illető ország átmeneti rétegei; *b)* a szomszédos országok proletariátusa; *c)* a gyarmati és függő helyzetben levő országok forradalmi mozgalma; *d)* a proletariátus diktatúrájának eredményei és vívmányai — melyeknek egy részéről a proletariátus ideiglenesen lemondhat, megőrizve a maga javára az erők túlsúlyát, hogy ilyen módon az erős ellenséget lekenyerezze és lélekzetvételi szünethez jusson — és

közvetett tartalékai: *a)* az illető ország nem-proletár osztályai közti ellentmondások és konfliktusok, melyeket a proletariátus az ellenség gyöngítésére, saját tartalékainak megerősítésére használhat ki; *b)* ellentmondások, konfliktusok és háborúk (mint például az imperialista háború) a proletárállammal szemben ellenséges burzsoá-államok között, melyeket a proletariátus kihasználhat, előnyomulásai, vagy rákényszerített visszavonulásai alkalmával folytatott manőverezései során.

Az első fajtájú tartalékokra nem érdemes részletesen kitérni, jelentőségüket amúgy is megérti mindenki. A második fajtájú tartalékokra vonatkozóan azonban, melyeknek jelentősége nem mindig világos, ki kell jelentenünk, hogy néha elsőrangú jelentőségük van a forradalom menete szempontjából. Aligha lehet, például, annak a konfliktusnak hatalmas jelentőségét tagadni, mely a kispolgári demokrácia (szociálforradalmárok) és a liberális-monarchikus burzsoázia (kadetok) között az első forradalom alatt és után kitört és aminek kétségtelenül megvolt a maga szerepe abban, hogy a parasztságot sikerült kivonni a burzsoázia befolyása alól. Még kevésbbé lehet tagadni az imperialisták vezető csoportjai közti élet-halál harc tényének roppant jelentőségét az Októberi Forradalom időszakában, mikor az imperialisták, az egymásközti háborúval lévén elfoglalva, nem tudták erőiket a fiatal Szovjethatalom ellen összpontosítani, míg a proletariátus éppen ezáltal jutott annak lehetőségéhez, hogy erőit alaposan megszervezve, hatalmát megerősítse és Kolcsak s Djenyikin szétverését előkészítse. Tekintetbe kell venni, hogy ma, amikor az imperialista csoportok közti ellentétek egyre inkább elmélyülnek és amikor az új háború köztük elkerülhetetlenné válik, az ilyen fajtájú tartalékok a proletariátus számára egyre komolyabb jelentőséghez jutnak.

A stratégiai vezetés feladata abban áll, hogy mindezeket a tartalékokat a forradalom alapvető céljainak elérésére, a forradalom fejlődésének valamely adott szakaszán helyesen használjuk ki.

Miben áll a tartalékok helyes kihasználása?

Néhány okvetlenül szükséges feltétel teljesítésében, amelyek közül főfeltételeknek az alábbiak tekintendők:

Először. A forradalom fő erőinek összpontosítása az ellenfél legsebezhetőbb pontjára, a döntő pillanatban, mikor már megérett a forradalom, mikor a támadás teljes gőzzel halad, mikor a felkelés az ajtót döngeti és amikor a siker döntő feltétele a tartalékok harcba vonása az élcsapat oldalán. A tarta-

lékok ilyenfajta kihasználásának szemléltető példája a párt stratégiája az 1917 áprilistól októberig terjedő időszakban. Kétségtelen, hogy az ellenfél legsebezhetőbb pontja ebben az időszakban a háború volt. Kétségtelen, hogy ez volt az alapkérdés, amely lehetővé tette, hogy a párt a lakosság széles rétegeit a proletár élcsapat köré gyűjtse. A párt stratégiája ebben az időszakban arra irányult, hogy az élcsapatot tüntetések és felvonulások által az utcai akciókra megtanítsa s ezzel egyidejűleg a tartalékokat — a hátországokban a szovjeteken keresztül, a fronton a katonabizottságokon keresztül — az élcsapathoz felsorakoztassa. A forradalom kimenetele megmutatta, hogy a tartalékok kihasználása helyes volt.

Marxnak és Engelsnek a felkelésre vonatkozó ismert tételeit variálva, Lenin a következőket mondja a forradalmi erők stratégiai kihasználásának ezen előfeltételeiről:

„1. Sohasem szabad *játszani* a felkeléssel, hanem ha megkezdjük, tudni kell határozottan, hogy azt *végig* is kell *vinni*.

2. *Nagy túlerőt* kell összpontosítani a döntő helyen és a döntő pillanatban, mert különben az ellenség, amelynek jobb a kiképzése és a szervezete, a felkelőket megsemmisíti.

3. Ha a felkelés már megkezdődött, a legnagyobb *határozottsággal* kell cselekedni és okvetlenül, feltétlenül *támadásba* kell átmenni. »A védekezés a fegyveres felkelés halála.«

4. Igyekezni kell az ellenséget váratlanul meglepni és kilesni a pillanatot, amíg csapatai szét vannak szórva.

5. Törekedni kell *naponként* (ha egy városról van szó, mondhatnánk: óránként) új és új, bármily csekély sikert is elérni, mindenáron fenntartani az *»erkölcsi túlerőt«*." (Lenin Művei, XXI. köt. 319—320. old.)*

Másodszor. A döntő csapás pillanatának, a felkelés megindítása pillanatának megválasztása, számítva arra, hogy a krízis elérte legmagasabb pontját, hogy az élcsapat kész a végsőkig harcolni, hogy a tartalék hajlandó támogatni az élcsapatot és hogy az ellenfél soraiban maximális a fejvesztettség.

* *Lenin.* Válogatott művek. 2. köt. 146. old.

A helyzetet teljesen érettnek tekinthetjük döntő ütközetre — mondja Lenin — *ha* „(1.) az összes velünk szemben álló ellenséges osztályerők már eléggé megzavarodtak, eléggé hajbakaptak egymással, eléggé legyengítették egymást, erejüket meghaladó harcokkal," *ha* „(2.) valamennyi ide-oda hajló, ingatag, állhatatlan közbenső elem, azaz a kispolgárság, a kispolgári demokraták — nem a burzsoáziáról van szó — eléggé leleplezték magukat a nép előtt és gyakorlati csődjükkel eléggé szégyent vallottak," *ha* „(3.) a proletariátusban megkezdődött s egyre hatalmasabbá vált a tömeghangulat a burzsoázia elleni leghatározottabb, haláltmegvetően bátor forradalmi akciók támogatására. Ha így van, akkor a forradalom megérett, akkor győzelmünk, ha helyesen vettük figyelembe az összes fentebb jelzett... feltételeket és helyesen választottuk meg a pillanatot, győzelmünk biztosított." (Lenin Művei. XXV. köt. 230. old.)*

Az ilyen stratégia mintájának az októberi felkelés végrehajtása tekinthető.

Ennek a feltételnek mellőzése ahhoz a veszélyes hibához vezet, melynek „tempóveszteség" a neve, amikor a párt vagy elmarad a mozgalom menetétől, vagy túlságosan előre szalad s ezzel a bukás veszedelmét idézi fel. Az ilyen „tempóveszteség" példájául, példájául annak, miként nem szabad megválasztani a felkelés pillanatát, az elvtársak egy részének azt a kísérletét kell tekintenünk, hogy a felkelést 1917 szeptemberében, a Demokratikus Tanácskozás letartóztatásával kezdjék meg, mikor a Szovjetekben még érezhető volt az ingadozás, a front még a válaszúton állott, a tartalékok még nem csatlakoztak az élcsapathoz.

Harmadszor. A már elhatározott irány hajthatatlan végigvitele mindazon nehézségek és bonyodalmak ellenére, melyek a célhoz vezető úton adódnak, feltétlenül szükséges azért, hogy az élcsapat ne veszítse szem elől a harc főcélját, hogy a tömegek, melyek ugyanezen cél felé tartanak és az élcsapat körül igyekszenek tömörülni, le ne térjenek az útról. Ennek

* *Lenin.* „Baloldaliság" — a kommunizmus gyermekbetegsége. (A marxizmus-leninizmus kis könyvtára. 19—20. sz.) Szikra 1948. 85. old., vagy *Lenin.* Válogatott művek. 2. köt. 749. old.

a feltételnek mellőzése ahhoz a roppant hibához vezet, melyet a tengerészek „irányvesztés" név alatt jól ismernek. Ilyen „irányvesztés" példájának pártunk hibás magatartását kell tekintenünk, közvetlenül a Demokratikus Tanácskozás után, amikor elhatározta, hogy résztvesz az Előparlamentben. Mintha a párt ebben a pillanatban megfeledkezett volna arról, hogy a burzsoázia az Előparlamenttel törekszik az országot a Szovjetek útjáról a burzsoá parlamentarizmus útjára terelni, hogy a párt részvétele ebben az intézményben felboríthatja a számításokat s letérítheti az útról a munkásokat és parasztokat, kik a forradalmi harcot a „Minden hatalmat a Szovjeteknek!" jelszóval viszik. Ezt a hibát a bolsevikok kijavították azzal, hogy kivonultak az Előparlamentből.

Negyedszer. Olyan manőverezés a tartalékokkal, mely számításba veszi a rendezett visszavonulást akkor, mikor az ellenség erős, mikor a visszavonulás elkerülhetetlen, mikor nyilvánvalóan nem előnyös felvenni a harcot, melyet az ellenfél akar ránk erőszakolni, mikor az adott erőviszonyok között a visszavonulás az egyetlen eszköz arra, hogy az élcsapatot kivonjuk az ellenség csapásai alól s megóvjuk tartalékait.

> „A forradalmi pártoknak — mondja Lenin — tovább kell tanulniok. Támadni megtanultak. Most azt kell megérteniök, hogy ezt a tudományt egy másik tudománnyal kell kiegészíteniök, azzal, hogy miként kell mennél szabályosabban visszavonulni. Meg kell érteni — és a forradalmi osztály a saját keserű tapasztalatán okulva megérti —, hogy nem lehet győznie, ha nem tanulja meg a szabályszerű támadást és a szabályszerű visszavonulást" (Lenin Művei. XXV. köt. 177. old.)*

Az ilyen stratégia célja az időnyerés, az ellenfél bomlasztása és erőgyüjtés arra, hogy utóbb támadásba menjünk át.

Az ilyen stratégia mintaképének a breszti békét tekinthetjük, mely a pártnak lehetőséget nyujtott arra, hogy időt nyerjen, hogy az összeütközéseket az imperializmus táborában

* *Lenin.* „Baloldaliság" — a kommunizmus gyermekbetegsége. Id. kiad. 12. old., vagy *Lenin.* Válogatott művek. 2. köt. 684—685. old.

kihasználja, bomlassza az ellenfél erőit, a parasztságot megtartsa a maga oldalán és erőit felhalmozza a Kolcsak és Djenyikin elleni támadás előkészítésére.

„A különbéke megkötésével — mondotta akkoriban Lenin — *a jelen pillanatban lehetséges* legnagyobb mértékben megszabadulunk mindkét egymással hadakozó imperialista csoporttól, kihasználjuk ellenségeskedésüket és háborújukat — mely megnehezíti ellenünk való megegyezésüket —, kihasználjuk mindezt és bizonyos időre szabad kezet nyerünk a szocialista forradalom folytatására és megszilárdítására." (Lenin Művei XXII. köt. 198. old.)

„Most már az utolsó bolond is" látja — mondotta Lenin három évvel a breszti béke után —, „hogy a «breszti béke» olyan engedmény volt, amely bennünket megerősített, a nemzetközi imperializmus erőit pedig szétforgácsolta." (Lenin Művei. XXVII. köt. 7. old.)*

Ezek a főfeltételek, amelyek a stratégiai vezetés helyességét biztosítják.

5. *A taktikai vezetés.* A taktikai vezetés a stratégiai vezetés része s a stratégiai vezetés feladatainak és követelményeinek van alárendelve. A taktikai vezetés feladata a proletariátus összes harci és szervezeti formáit elsajátítani s helyes kihasználásukat biztosítani, hogy az adott erőviszonyok mellett, a stratégiai siker előkészítéséhez szükséges eredmények maximuma legyen elérhető.

Miben áll a proletariátus harci és szervezeti formáinak helyes kihasználása?

Abban, hogy bizonyos okvetlenül szükséges feltételek teljesítendők, melyek közül az alábbiakat kell főfeltételeknek tekinteni.

Először. Azoknak a harci és szervezeti formáknak kell előtérbe kerülniök, melyek, minthogy legjobban megfelelnek a mozgalom adott fellendülésének vagy hanyatlásának, meg

* *Lenin.* Válogatott művek. 2. köt. 885. old.

tudják könnyíteni és biztosítani tudják a tömegek felvonultatását a forradalmi pozíciókhoz, a milliós tömegek felvonultatását a forradalom frontjára, e tömegek elhelyezését a forradalom frontján.

Nem arról van szó, hogy az élcsapat felismerje a régi rend fennmaradásának lehetetlenségét, megdöntésének elkerülhetetlenségét. Arról van szó, hogy a tömegek, a milliós tömegek értsék meg ennek elkerülhetetlen voltát és legyenek hajlandók az élcsapat támogatására. A tömegek azonban ezt csak saját tapasztalataik alapján érthetik meg. A feladat tehát: a milliós tömegeknek lehetőséget kell nyujtani arra, hogy saját tapasztalataik útján értsék meg a régi hatalom megdöntésének szükségét, olyan harci módszereket és szervezeti formákat kell előtérbe helyezni, melyek a tömegek számára megkönnyítik azt, hogy a forradalmi jelszavak helyességét tapasztalataik útján felismerjék.

Az élcsapat elszakadt volna a munkásosztálytól és a munkásosztály elvesztette volna kapcsolatát a tömegekkel, ha annak idején a párt nem határozta volna el, hogy résztvesz a dumában, ha nem határozza el erőinek összpontosítását a dumában végzendő munkára és a harc kifejlesztését e munka alapján avégett, hogy a tömegeknek megkönnyítse, hogy saját tapasztalataik útján felismerjék a duma értéktelenségét, a kadet ígéretek hazug voltát, a cárizmussal való megegyezés lehetetlenségét, a parasztság és a munkásosztály szövetségének elkerülhetetlenségét. A dumaidők tömegtapasztalata nélkül a kadetok leleplezése s a proletariátus hegemóniája lehetetlen lett volna.

Az otzovizmus* taktikájának veszélye abban állott, hogy az élcsapatot milliós tartalékaitól való elszakadással fenyegette.

* Otzovizmus (az orosz *otzovu*, elhívok, visszahívok igéből) — opportunista, kispolgári áramlat a bolsevik párt soraiban, mely a reakció éveiben (1908—1912) jött létre. Az otzovisták a szociáldemokrata képviselők visszahívását követelték az Állami Dumából s a szakszervezetekben és egyéb legális szervezetekben való munka abbahagyását.

A párt elszakadt volna a munkásosztálytól, a munkásosztály pedig elvesztette volna a parasztok és katonák széles tömegeire gyakorolt befolyását, ha a proletariátus követte volna a „baloldali" kommunistákat, akik 1917 áprilisában hívtak felkelésre, akkor, mikor a mensevikek és a szociálforradalmárok még nem leplezték le magukat, mint a háború és az imperializmus hívei, mikor a tömegek még nem ismerték fel saját tapasztalatuk alapján a békéről, a földről, a szabadságról szóló mensevik-eszer beszédek hazug voltát. Ilyen tömegtapasztalat nélkül a Kerenszkij-uralom idejében nem lehetett volna elszigetelni a mensevikeket és a szociálforradalmárokat és a proletariátus diktatúrája lehetetlen lett volna. Ezért a kispolgári pártok hibáinak „türelmes megmagyarázására", a szovjeteken belül pedig nyilt harcra irányuló taktika volt az egyetlen helyes taktika.

A „baloldali" kommunisták taktikája azért volt veszélyes, mert azzal fenyegetett, hogy a pártot a proletárforradalom vezetőjéből üres és talajtalan összeesküvők kis csoportjává teszi.

„Az élcsapattal egymagával — mondja Lenin — győzni nem lehet. Csak egymagát az élcsapatot a döntő harcba vetni, mikor még az egész osztály, mikor még a széles tömegek nem helyezkedtek arra az álláspontra, hogy vagy közvetlenül támogatják az élcsapatot, vagy legalább is jóindulatú semlegességet tanusítanak irányában... nemcsak ostobaság, hanem bűn is lenne. Ahhoz azonban, hogy valóban az egész osztály, hogy valóban a dolgozók és a tőke elnyomottainak széles tömegei jussanak el erre az álláspontra, ahhoz a propaganda egymagában, az agitáció egymagában kevés. Ahhoz e tömegek saját politikai tapasztalata kell. Ez minden nagy forradalom alapvető törvénye, amelyet most nemcsak Oroszország, hanem Németország is meglepő erővel és szemléletességgel bizonyít! Nemcsak Oroszország műveletlen, gyakran írástudatlan tömegeinek, hanem Németország nagyműveltségű, az írástudatlanságot nem ismerő tömegeinek is ahhoz, hogy határozottan a kommunizmus felé forduljanak, a saját bőrükön kellett kitapasztalniok a II. Internacionále lovagjaiból álló kormány egész erőtlenségét, egész

jellemtelenségét, egész gyámoltalanságát, a burzsoáziával szemben tanusított egész szolgalelkűségét, egész galádságát, azt, hogy a szélső reakciósok diktatúrája (Oroszországban Kornyílov, Németországban Kapp és társai) teljességgel elkerülhetetlen, mint az egyetlen másik lehetőség a proletárdiktatúrával szemben." (Lenin Művei. XXV. köt. 228. old.)*

Másodszor. Minden adott pillanatban meg kell találni a folyamatok láncolatában éppen azt a láncszemet, melynek megragadásával az egész láncot kézben tarthatjuk és előkészíthetjük a stratégiai siker eléréséhez szükséges feltételeket.

Arról van itt szó, hogy a pártra váró feladatok sorából kiválasztjuk azt az aktuális feladatot, melynek megoldása központi jelentőségű és amelynek megvalósítása biztosítja a többi aktuális feladat sikeres megoldását.

E tétel jelentőségét két példán lehet bemutatni, mely példák közül az egyiket a távoli multból (a párt alakulásának korából), a másikat a hozzánk egész közel álló jelenből vehetjük (a „nep" periódusa).

A párt alakulásának idején, mikor a propaganda-körök és szervezetek megszámlálhatatlan sokasága még nem volt egymással összekötve, mikor a kontárkodás és a tanulókörösdi a pártot fent is, lent is pusztította, mikor a szellemi zűrzavar volt a párt belső életének legfőbb jellegzetessége, — ebben az időszakban a fontos láncszem és az alapvető feladat a láncszemek és a párt előtt álló feladatok sorozatában, az országos illegális ujság (az „Iszkra") létrehozása volt. Miért? Azért, mert csak egy országos illegális ujság révén lehetett az akkori viszonyok között megteremteni a párt olyan, jól együttműködő gócát, mely képes volt a megszámlálhatatlan propaganda-kört és szervezetet egymással összekötni, az eszmei és taktikai egységet előkészíteni és ilyen módon az igazi párt megalakításának alapját megteremteni.

---

* *Lenin.* „Baloldaliság" — a kommunizmus gyermekbetegsége. Id. kiad. 83—84. old., vagy: *Lenin.* Válogatott művek. 2. köt. 747—748. old.

Abban az időszakban, mikor a háborúról a gazdasági építőmunkára tértünk át, mikor az ipar a gazdasági züllés karmaiban tengődött, a mezőgazdaság pedig a városi áruk hiányában szenvedett, mikor az állami iparnak a parasztgazdasággal való összefogása a sikeres szocialista építőmunka alapfeltételévé lett — abban az időszakban a fő láncszem a folyamatok láncolatában, az alapfeladat a többi feladatok sorában, a kereskedelem fejlesztése volt. Miért? Azért, mert a „nep" viszonyai közt az iparnak a parasztgazdasággal való összefogása másképp, mint a kereskedelem révén nem volt lehetséges, mert az adás-vétel nélküli termelés a „nep" viszonyai között az ipar halála lett volna, azért, mert az ipart csak a kereskedelem fejlesztése révén fokozott adásvétel útján lehetett előbbrevinni; mert csak akkor, ha a kereskedelem terén megerősödtünk, csak akkor, ha a kereskedelmet kézben tartjuk, csak akkor, ha ezt a láncszemet megragadjuk, remélhetjük azt, hogy az ipart összekötjük a paraszt-piaccal és sikeresen megoldjuk a többi soronlevő feladatot is, hogy ezzel megteremtsük az előfeltételeket, melyek a szocialista gazdaság alapzatának lerakásához szükségesek.

„Nem elég általában forradalmárnak, a szocializmus hívének vagy kommunistának lenni . . . — mondja Lenin. — Érteni kell a módját, hogy minden pillanatban éppen azt a bizonyos láncszemet találjuk meg, amelyet teljes erővel kell megragadnunk, hogy az egész láncot kezünkben tarthassuk és szilárdan előkészíthessük az átmenetet a következő láncszemhez" . . .

„A jelen pillanatban . . . ilyen láncszem a belső *kereskedelem* felélénkítése helyes állami szabályozás (irányítás) mellett. Az 1921—1922. évi szocialista építőmunkánk átmeneti formái közül a kereskedelem az a «láncszem» az események történelmi láncában, amelyet . . . «*minden erőnkkel meg kell ragadnunk*»." (Lenin Művei. XXVII. köt. 82. old.)*

* *Lenin.* Válogatott művek. 2. köt. 906—907. old.

Ezek a fő feltételek, amelyek a taktikai vezetés helyességét biztosítják.

6. *Reformizmus és forradalmiság.* Miben különbözik a forradalmi taktika a reformista taktikától?

Egyesek úgy vélik, hogy a leninizmus általában a reformok ellen, a kompromisszumok és egyességek ellen van. Ez teljesen hamis felfogás. A bolsevikok éppúgy tudják, mint bárki más, hogy bizonyos értelemben „minden adomány üdvös", hogy bizonyos körülmények közt általában a reformok és különösen a kompromisszumok és egyességek szükségesek és hasznosak.

„Háborút folytatni — mondja Lenin — a nemzetközi burzsoázia megdöntéséért, százszorta nehezebb, hosszabb, bonyolultabb háborút, mint az államok közötti szokásos háborúk legkonokabbja és emellett előre lemondani a lavírozásról, az ellenségek közötti érdekellentétek (ha csak ideiglenes) kihasználásáról, a lehetséges (bár esetleg csak ideiglenes, megbízhatatlan, ingadozó, feltételes) szövetségesekkel való egyességekről és kompromisszumokról — vajjon nem határtalanul nevetséges dolog-e ez? Nem hasonlít-e ez arra, mintha egy még ki nem kutatott és eddig hozzáférhetetlennek bizonyult hegy nehéz megmászásánál előre lemondanánk arról, hogy néha cik-cakos vonalban haladjunk, néha visszafordúljunk, feladjuk a már kiválasztott irányt és különböző irányokat próbáljunk meg?" (Lenin Művei. XXV. köt. 210. old.)*

Nyilvánvaló, hogy nem a reform vagy a kompromisszum és az egyesség a dolog lényege, hanem az, hogy mire és hogyan használják fel a reformokat és megegyezéseket.

A reformista számára a reform: minden, a forradalmi munka ellenben mellékes, csak szóbeszéd, csak szemfényvesztés. Ezért a reform, reformista taktika esetén, ha a burzsoázia van hatalmon, elkerülhetetlenül e hatalom megerősödésének fegyverévé, a forradalom bomlasztásának eszközévé változik.

* *Lenin.* „Baloldaliság" — a kommunizmus gyermekbetegsége. Id. kiad. 58—59. old., vagy: *Lenin.* Válogatott művek. 2. köt. 725—726. old.

Viszont a forradalmár számára a forradalmi munka a fő és nem a reform, az ő számára a reform: a forradalom mellékterméke. Ezért a reform, forradalmi taktika esetén, ha a burzsoázia van a hatalmon, természetszerűleg e hatalom bomlasztásának fegyverévé, a forradalom megszilárdításának eszközévé, a forradalmi mozgalom továbbfejlesztésének támaszpontjává válik.

A forradalmár azért fogadja el a reformot, hogy kapocsnak használja fel a legális és illegális munka összekötésére, hogy fedezékül használja az illegális munka megerősítésére, a tömegeknek a burzsoázia megdöntésére való forradalmi előkészítése céljából.

Ebben van a reformok és egyességek forradalmi felhasználásának lényege az imperializmus viszonyai között.

Ezzel szemben a reformista azért fogadja el a reformokat, hogy lemondjon minden illegális munkáról, hogy a tömegek forradalomra való előkészítésének ügyét aláássa és az „ajándékozott" reform árnyékában magát kipihenje.

Ez a reformista taktika lényege.

Igy áll a dolog a reformokkal és egyességekkel az imperializmus viszonyai között.

Viszont az imperializmus megdöntése után, a proletárdiktatúra alatt, a dolog némileg megváltozik. Bizonyos feltételek mellett a proletárhatalom olyan helyzetbe juthat, hogy időlegesen át kell térnie a meglevő rend forradalmi átépítésének útjáról a fokozatos átalakítás útjára, a „reformista útra", mint ahogy Lenin „Az arany jelentőségéről" című ismert cikkében mondja, a megkerülő mozdulatok útjára, a reformok és a nemproletár osztályoknak tett engedmények útjára azért, hogy ezeket az osztályokat bomlassza, a forradalomnak lélekzetvételi időt adjon, erőit összeszedje és az új előnyomulás feltételeit előkészítse. Nem tagadható, hogy ez az út, bizonyos értelemben, reformista út. Csak nem szabad elfelejteni azt az alapvető sajátosságot, amivel itt dolgunk van, azt tudniillik, hogy az

adott esetben a reform a proletárhatalomtól indul ki, hogy a proletárhatalmat erősíti, hogy a proletárhatalomnak adja meg a szükséges lélekzetvételi időt, s hogy a hivatása nem az, hogy a forradalmat, hanem, hogy a nem-proletár osztályokat bomlassza.

Igy a reform ilyen körülmények között a saját ellentétébe csap át.

Hogy a proletárhatalom ilyen politikát követhet, az azért és csak azért vált lehetségessé, mert a forradalom lendülete a megelőző időszakban elég nagy volt ahhoz, hogy elég széles teret nyisson, ahová vissza lehet vonulni, hogy így a támadás taktikáját az ideiglenes visszavonulás taktikájával, a megkerülő mozdulatok taktikájával lehessen felcserélni.

Ilymódon, míg régebben, a burzsoá-hatalom alatt, a reformok a forradalom melléktermékei voltak, addig most, a proletariátus diktatúrája alatt, a reformok forrásai a proletariátus forradalmi vívmányai, az a tartalék, mely a proletariátus kezében felhalmozódott és mely ezekből a vívmányokból áll.

„A reformoknak a forradalomhoz való viszonyát pontosan és helyesen csak a marxizmus határozza meg. Marx azonban ennek a viszonynak csak egyik oldalát láthatta: e viszony alakulását abban a helyzetben, amely megelőzi a proletariátus első, valamennyire is szilárd, valamennyire is tartós győzelmét, legalábbis egy országban. Ilyen körülmények között a helyes viszony alapelve ez volt: a reformok a proletariátus forradalmi osztályharcának melléktermékei... A proletariátus győzelme után — ha csak egy országban is — a reformok és a forradalom viszonya szempontjából új helyzet áll elő. Elvileg a viszony ugyanaz marad, formájában azonban változás áll be, melyet Marx személyesen előre nem láthatott, de amelyet felismerni csakis a marxizmus filozófiája és politikája alapján lehet. ... A győzelem után a reformok (bár nemzetközi méretekben megmaradnak ilyen »melléktermékeknek«) annak az országnak a számára, amelyben győzelmet arattunk, ezenkívül még szükséges és jogos lélekzési szünetet is jelentenek oly

esetekben, mikor a legmaximálisabb erőmegfeszítés után nyilvánvalóan nincs elég erő ennek vagy annak az átmenetnek forradalmi megvalósításához. A győzelem olyan »erőtartalékot« ad, hogy még a kényszerű visszavonulás esetén is tartani tudjuk magunkat — anyagilag is, erkölcsileg is." (Lenin Művei, XXVII. köt. 84—85. old.)*

Sztálin Művei. 6. köt. 150—168. old. (oroszul).
Sztálin. A leninizmus kérdései. Szikra 1949. 70—85. old.

* *Lenin.* Válogatott művek. 2. köt. 909—910. old.

Sztálin

A PÁRT

„A leninizmus alapjairól" a Szverdlov Egyetemen 1924 április elején tartott előadások VIII. fejezete

A forradalomelőtti periódusban, a többé-kevésbbé békés fejlődés időszakában, mikor a II. Internacionále pártjai a munkásmozgalom uralkodó tényezői voltak és a harc parlamenti formáit tekintették a harc fő formáinak — ilyen viszonyok között a pártnak nem volt és nem is lehetett az a komoly és döntő jelentősége, amelyre később, a nyilt forradalmi összeütközések idején tett szert. Kautsky, védelmezve a II. Internacionálét az ellene irányuló támadások ellen, azt mondta, hogy a II. Internacionále pártjai a béke és nem a háború eszközei, hogy éppen ezért nem tudtak semmi komoly lépést tenni a háború idején és a proletariátus forradalmi akcióinak periódusában. Ez csakugyan igaz. De mit jelent ez? Ez azt jelenti, hogy a II. Internacionále pártjai nem alkalmasak a proletariátus forradalmi harcára, nem a proletariátus harcos pártjai, melyek a munkásokat a hatalomra vezetik, hanem a parlamenti választásokhoz és parlamenti harchoz alkalmazkodo választási apparátusok. Ezzel magyarázható meg tulajdonképpen az a tény, hogy a II. Internacionále opportunistáinak uralma idején nem a párt, hanem a parlamenti frakció volt a proletariátus fő politikai szervezete. Közismert dolog, hogy a párt abban az időben a valóságban csak a parlamenti frakció függvénye, annak segédeszköze volt. Aligha szorul bizonyításra az, hogy ilyen viszonyok között, amikor a proletariátus élén ilyen párt állott, szó sem lehetett a proletariátus előkészítéséről a forradalomra.

Gyökerestől megváltozott azonban ez a helyzet az új periódus beálltával. Az új periódus az osztályok nyílt össze-

ütközéseinek periódusa, a proletariátus forradalmi fellépéseinek periódusa, a proletárforradalom periódusa, az a periódus, melyben az erőket közvetlenül elő kell készíteni az imperializmus megdöntésére, arra, hogy a proletariátus a hatalmat kezébe ragadja. Ez a periódus új feladatokat állít a proletariátus elé; ezek: az egész pártmunka átépítése új, forradalmi alapokon, a munkások nevelése a hatalomért vívandó forradalmi harc szellemében, a tartalékok előkészítése és összevonása, szövetség a szomszédos országok proletariátusával, szilárd kapcsolat teremtése a gyarmati és függő országok felszabadító mozgalmával stb. stb. Azt hinni, hogy ezek az új feladatok megoldhatók a parlamentarizmus békés viszonyai között nevelkedett szociáldemokrata pártok erőivel — annyit jelent, mint reménytelen kétségbeesésre és elkerülhetetlen vereségre kárhoztatni magunkat. Ha a proletariátus, ilyen feladatokkal a vállán, továbbra is megmarad a régi pártok vezetése alatt, ez azt jelenti számára, hogy a teljes lefegyverzettség állapotába kerül. Aligha szorul bizonyításra, hogy a proletariátus a dolgok ilyen alakulásába nem nyugodhatott bele.

Ezért volt szükség új, harcos, forradalmi pártra, olyan pártra, mely elég bátor ahhoz, hogy a proletariátust harcba vezesse a hatalomért, eléggé tapasztalt ahhoz, hogy a forradalmi helyzet bonyolult viszonyai között eligazodjék és elég rugalmas ahhoz, hogy a céljához vezető úton minden zátonyt elkerüljön.

Ilyen párt nélkül gondolni sem lehet az imperializmus megdöntésére, a proletárdiktatúra kivívására.

Ez az új párt a leninizmus pártja.

Mik ennek az új pártnak sajátosságai?

1. *A párt, mint a munkásosztály élcsapata.* A pártnak mindenekelőtt a munkásosztály *élenjáró* csapatának kell lennie. A pártnak fel kell vennie magába a munkásosztály legjobb elemeit, tapasztalataikat, forradalmiságukat, határtalan odaadásukat a proletariátus ügye iránt. De ahhoz, hogy valóban élenjáró csapat legyen, a pártnak fel kell magát szerelnie a

forradalmi elmélettel, a mozgalom törvényeinek ismeretével, a forradalom törvényeinek ismeretével. E nélkül nem képes a proletariátus harcait vezetni, nem képes a proletariátust magával vinni. A párt nem lehet igazi párt, ha csak annak regisztrálására szorítkozik, amit a munkásosztály tömegei átélnek és gondolnak, ha az ösztönös mozgalom uszályában vonszolódik, ha nem ért hozzá, hogy az ösztönös mozgalom renyheségét és politikai közömbösségét legyűrje, ha nem tud a proletariátus pillanatnyi érdekeinél magasabbra emelkedni, ha nem tudja a tömegeket a proletariátus osztályérdekeinek színvonalára emelni. A pártnak a munkásosztály előtt kell járnia, messzebb kell látnia, mint a munkásosztálynak, vezetnie kell a proletariátust és nem szabad az ösztönösség uszályában vonszolódnia. A II. Internacionále „uszálypolitikát" prédikáló pártjai burzsoá politikát folytatnak, mely a proletariátust arra kárhoztatja, hogy eszköz legyen a burzsoázia kezében. Csak az a párt, mely a proletariátus élcsapatának álláspontjára helyezkedett és a tömegeket fel tudja emelni a proletariátus osztályérdekeinek színvonalára — csak az ilyen párt képes a munkásosztályt a trade-unionizmus útjáról letéríteni és önálló politikai erővé tenni.

A párt a munkásosztály politikai vezére.

Előbb már beszéltem a munkásosztály harcának nehézségeiről, a harc körülményeinek bonyolult voltáról, stratégiáról és taktikáról, tartalékokról és manőverezésről, előnyomulásról és visszavonulásról. Ezek a viszonyok nem kevésbbé bonyolultak, ha ugyan nem bonyolultabbak, mint a háború viszonyai. Ki tud ilyen viszonyok közt tájékozódni, ki adhat a proletariátus milliós tömegeinek helyes orientációt? Nincs hadsereg, amely háborúban meglehetne tapasztalt vezérkar nélkül, hacsak nem akarja magát vereségre kárhoztatni. Vajjon nem világos-e, hogy a proletariátus még kevésbbé lehet meg ilyen tapasztalt vezérkar nélkül, hacsak nem akarja magát esküdt ellenségei kénye-kedvére kiszolgáltatni? De hol ez a vezérkar? Ez a vezérkar csak a proletariátus forradalmi pártja lehet.

A munkásosztály, ha nincs forradalmi pártja, vezérkar nélküli hadsereg.

A párt a proletariátus harci vezérkara.

A párt azonban nem lehet csak *élenjáró* csapat. Egyszersmind az *osztály* csapatának is kell lennie, az osztály részének, melyet léte összes gyökerei szorosan az osztályhoz kapcsolnak. Az élenjáró csapat és a munkásosztály egyéb tömege közti különbség, a párttagság és a pártonkívüliek közti különbség nem tűnhetik el, míg az osztályok el nem tűntek, míg a proletariátus más osztályokból egészítődik ki, míg a munkásosztály a maga egészében nem emelkedhetik fel az élenjáró csapat színvonalára. Ámde a párt megszűnnék párt lenni, ha ez a különbség szakadássá válna, ha a párt önmagába zárkóznék és a pártonkívüli tömegektől elszakadna. A párt nem vezetheti az osztályt, ha nem kapcsolódik egybe a pártonkívüli tömegekkel, ha a párt és a pártonkívüli tömegek között nincs összefogás, ha ezek a tömegek nem fogadják el a párt vezetését, ha a pártnak a tömegeknél nincs erkölcsi és politikai hitele.

Nemrégiben pártunk kétszázezer új munkástagot vett fel. Figyelemreméltó ebben az a körülmény, hogy ezek nem annyira maguktól jöttek a pártba, mint amennyire a többi munkás, a pártonkívüli tömeg küldte őket, mely az új tagok felvételében aktív szerepet játszott, s amelynek jóváhagyása nélkül új tagot egyáltalán nem vettek fel. Ez a tény arról tanuskodik, hogy a pártonkívüli munkások széles tömegei a mi pártunkat a *saját* pártjuknak, hozzájuk *közelálló*, velük *egy-hús-vér* pártnak tekintik, melynek kiszélesítésében és megerősítésében mélységesen érdekeltek s melynek vezetésére önként rábízzák sorsukat. Aligha kell bizonyítgatni, hogy e megfoghatatlan erkölcsi szálak nélkül, melyek a pártot a pártonkívüli tömegekkel összefűzik, a párt nem lehetne osztályának döntő ereje.

A párt a munkásosztály elszakíthatatlan része.

„Mi — mondja Lenin — az osztály pártja vagyunk, és ezért *csaknem az egész osztálynak* (háborús időkben, a pol-

gárháború korszakában pedig éppenséggel az egész osztálynak) pártunk vezetése alatt kell cselekednie, mennél szorosabban kell pártunkhoz csatlakoznia, de puszta ábrándozás és «uszálypolitika» volna azt hinni, hogy majdnem az egész osztály, vagy az egész osztály képes lesz a kapitalizmuson belül élcsapata, szociáldemokrata pártja tudatosságáig és aktivitásáig felemelkedni. Egyetlen értelmes szociáldemokrata sem kételkedett még abban, hogy a kapitalizmus alatt még a szakszervezet (ez az egyszerűbb, a kevéssé fejlett rétegek tudatosságához közelebb álló szervezet) sem képes átfogni majdnem az egész, vagy az egész munkásosztályt. Csak magunkat ámítanók, behúnynók szemünket óriási feladataink előtt, szűkebbre vonnók ezeket a feladatokat, ha megfeledkeznénk az élcsapat és az élcsapat felé vonzódó tömegek közötti különbségről, ha megfeledkeznénk az élcsapat állandó kötelességéről, hogy mind szélesebb és szélesebb tömegeket *emeljen fel* erre az élcsapat színvonalra." (Lenin Művei, VI. köt. 205—206. old.)*

2. *A párt, mint a munkásosztály szervezett csapata.* A párt nemcsak *élenjáró* csapata a munkásosztálynak. Ha az osztály harcait tényleg vezetni akarja, akkor egyszersmind osztálya *szervezett* csapatának is kell lennie. A párt feladatai a kapitalizmus viszonyai közt rendkívül nagyok és változatosak. A pártnak a proletariátus harcait a belső és külső fejlődés rendkívül nehéz viszonyai között kell vezetnie. Támadásra kell vezetnie a proletariátust, mikor a körülmények offenzívát követelnek, ki kell vonnia a proletariátust az erős ellenfél csapásai alól, mikor a körülmények visszavonulást követelnek, a pártonkívüli szervezetlen munkások milliós tömegeibe bele kell vinnie a harci fegyelem és a tervszerűség szellemét, a szervezettség és a kitartás szellemét. De a párt csak akkor teljesítheti ezt a feladatát, ha a párt maga a fegyelmezettség és szervezettség megtestesülése, ha a párt maga a proletariátus *szer-*

* *Lenin.* Egy lépés előre, két lépés hátra. (A marxizmus-leninizmus kis könyvtára 33—35. sz.) Szikra 1948. 66. old., vagy: *Lenin.* Válogatott művek. 1. köt. 403. old.

vezett csapata. Enélkül szó sem lehet arról, hogy a párt tényleg vezesse a proletariátus milliós tömegeit.

A párt a munkásosztály szervezett csapata.

Az a gondolat, hogy a párt szervezett egész, pártunk szervezeti szabályainak első pontjában, Lenin ismeretes fogalmazásában van lerögzítve, mely a pártot a szervezetek *összességének* tekinti, a párt tagjait pedig valamely pártszervezet tagjainak. A mensevikek, akik már 1903-ban kifogásolták ezt a fogalmazást, helyette azt a „rendszert" ajánlották, hogy párttag az legyen, aki a párthoz tartozónak számítja magát; ez a „rendszer" a párttag „címet" kiterjesztette volna minden „tanárra" és „gimnazistára", minden „szimpatizálóra" és „sztrájkolóra", aki a pártot valami módon támogatja, de nem tartozik és nem is akar tartozni egyetlen pártszervezethez sem. Aligha kell bizonyítgatni, hogy ha ez az eredeti „rendszer" megszilárdult volna pártunkban, ez elkerülhetetlenül arra vezetett volna, hogy a pártot tanárok és gimnazisták árasztották volna el és hogy a párt szétfolyó, formátlan, dezorganizált „alakulattá" fajult volna, mely elvész az „együttérzők" tengerében, melynél elmosódik a határvonal párt és osztály között és amely meghiúsítja a pártnak azt a feladatát, hogy a szervezetlen tömegeket az élcsapat színvonalára emelje. Mondani sem kell, hogy ilyen opportunista „rendszer" mellett, pártunk a forradalom folyamán nem lett volna képes betölteni szerepét, mint a munkásosztály szervezett magja.

> „Martov elvtárs álláspontja szerint — mondja Lenin — a párt határa teljesen meghatározatlan marad, mert hiszen «minden sztrájkoló» megteheti azt, hogy «párttagnak nevezi ki magát». Mi a haszna ennek az elmosódottságnak? Az «elnevezés» széles elterjedtsége. A kára pedig az, hogy beviszi a tömegekbe azt a *dezorganizáló* eszmét, hogy osztály és párt összecserélhető..." (Lenin Művei. VI. köt. 211. old.)*

* *Lenin.* Egy lépés előre, két lépés hátra. Id. kiad. 72. old., vagy: Válogatott művek. 1. köt. 409. old.

De a párt nemcsak a pártszervezetek *összessége*. A párt egyszersmind ezeknek a szervezeteknek egységes *rendszere*, azok formális egyesítése egyetlen egésszé, a vezetés felsőbb és alsóbb szerveivel, a kisebbségnek a többség alá rendelésével, gyakorlati határozatokkal, melyek a párt minden tagjára kötelezők. E feltétel nélkül a párt nem lehet olyan egységes szervezett egész, mely a munkásosztály harcainak tervszerű és szervezett vezetését megvalósítani képes.

„*Azelőtt* — mondotta Lenin — pártunk nem volt formálisan megszervezett egész, hanem csak egyes csoportok összege és ezért más viszony e csoportok között, mint az eszmei ráhatás, nem is lehetett. *Most* szervezett párt lettünk és ez igenis hatalom létesítését jelenti, azt, hogy az eszmék tekintélye a hatalom tekintélyévé változik át, azt, hogy az alsó pártfórumok alá vannak rendelve a felsőbbeknek." (Ugyanott, 291. old.)*

Az az elv, mely a kisebbséget a többségnek alárendeli, a pártmunka központi vezetésének elve, egyes ingatag elemek részéről nem ritkán vált ki támadásokat: „bürokratizmust", „formalizmust" stb. emlegető vádaskodásokat. Aligha kell bizonyítgatni, hogy a pártnak, mint egésznek, tervszerű munkája és a munkásosztály harcának vezetése ez elvek megvalósítása nélkül lehetetlen volna. A leninizmus a szervezeti kérdésben ezeknek az elveknek hajthatatlan megvalósítása. A harcot ez elvek ellen Lenin „orosz nihilizmusnak" és „úri anarchizmusnak" nevezi, mely megérdemli, hogy kinevessük és félredobjuk.

„Egy lépés előre" című könyvében Lenin ezekről az ingatag elemekről ezt mondja:

„Ez az úri anarchizmus különösen az orosz nihilisták tulajdonsága. A pártszervezetet szörnyű nagy «gyárnak» látja, abban, hogy a rész aláveti magát az egésznek, a kisebbség a többségnek... «jobbágyságot» lát, a központi vezetés alatti

* *Lenin.* Egy lépés... 72. old., vagy: *Lenin.* Válogatott művek. 1. köt. 409. old.

munkamegosztás tragikomikus síránkozásra fakasztja afölött, hogy az embereket «kerekecskékké és csavarocskákká» változtatják... a párt szervezeti szabályzatának említésére megvető arcfintorgatással reagál és... lenézően kijelenti, hogy meglehetnénk minden szervezeti szabályzat nélkül is."

„Azt hisszük, hogy a kiáltozás a hirhedt bürokratizmusról nem egyéb, mint egyszerű leleplezése az elégedetlenségnek a központok személyi összetétele miatt... Bürokrata vagy, mert a kongresszus nem akaratomnak megfelelően, hanem annak ellenére jelölt ki; formalista vagy, mert a kongresszus formális határozataira, nem pedig az én beleegyezésemre támaszkodol; durván mechanikus módon cselekszel, mert a pártkongresszus «mechanikus» többségére hivatkozol és nem számolsz azzal a kívánságommal, hogy kooptáljanak; önkényuralkodó vagy, mert nem akarod a hatalmat a régi, jól összemelegedett társaság* kezébe adni..." (Lenin Művei, VI. köt. 310. és 287. old.)**

3. *A párt, mint a proletariátus osztályszervezetének legmagasabb formája.* A párt a munkásosztály szervezett csapata. De a párt a munkásosztálynak nem egyetlen szervezete. A proletariátusnak még egész sor más szervezete is van, melyek nélkül sikeres harcot a tőke ellen nem vívhat: szakszervezetek, szövetkezetek, üzemi szervezetek, parlamenti frakciók, a nők pártonkívüli egyesületei, sajtó, kultúrszervezetek és oktatási szervezetek, ifjúsági szövetségek, forradalmi harci szervezetek (nyilt forradalmi akciók idején), a küldöttek szovjetjei, mint a szervezés állami formája (ha a proletariátus hatalmon van) stb. Ezeknek a szervezeteknek igen nagy többsége pártonkívüli s csak egyrészük kapcsolódik közvetlenül a párthoz, vagy alkotja annak valamely elágazását. Mindezekre a szervezetekre a munkásosztálynak bizonyos körülmények között feltétlenül szüksége van, mert nélkülük lehetetlen a pro-

* Axelrodék, Martovék, Potrészovék és társaik „társaságáról" van szó, mely nem rendelte magát alá a II. pártkongresszus határozatainak és Lenint „bürokratizmussal" vádolta. — *I. Szt.*

** *Lenin.* Egy lépés előre, két lépés hátra. Id. kiad. 202—203. és 173. old., vagy: *Lenin.* Válogatott művek. 1. köt. 230. és 203. old.

letariátus osztálypozícióit a harc különböző szféráiban megszilárdítani, mert nélkülük lehetetlen megacélozni a proletariátust, mint azt az erőt, mely arra hivatott, hogy a burzsoá rendet szocialista renddel váltsa fel. De ha ilyen sok a szervezet, hogyan lehet az egységes vezetést megvalósítani? Mi a biztosítéka annak, hogy a szervezetek ilyen sokasága nem visz összevisszaságot a vezetésbe? Azt mondhatná valaki, hogy e szervezetek között mindegyik a maga elkülönített területén végzi munkáját és ennek folytán egyik a másikat nem zavarhatja. Ez, természetesen, igaz. De az is igaz, hogy mindezen szervezeteknek egy irányban kell dolgozniok, mert hiszen *egy* osztályt szolgálnak, a proletariátus osztályát. Kérdés: ki szabja meg azt a vonalat, azt az általános irányt, melynek alapján mindezeknek a szervezeteknek munkájukat végezniök kell? Hol van az a központi szervezet, mely nemcsak kidolgozni képes ezt az általános vonalat, minthogy a szükséges tapasztalatokkal rendelkezik, hanem ezenfelül — mert megfelelő tekintélye is van — mindezeket a szervezeteket rá is tudja bírni, hogy ezt az irányvonalat keresztülvigyék, hogy így elérjük a vezetés egységét és kizárjuk a fennakadás lehetőségét?

Ilyen szervezet a proletariátus pártja.

A pártnak megvan mindene, ami ehhez kell. Először azért, mert a párt gyüjtőpontja a munkásosztály legjobb elemeinek, akiknek a proletariátus pártonkívüli szervezeteivel közvetlen kapcsolatuk van és akik igen gyakran vezetik ezeket a szervezeteket; másodszor, mert a párt mint a munkásosztály legjobbjainak gyüjtőhelye, a legjobb iskola arra, hogy a munkásosztálynak olyan vezetőit képezze ki, akik osztályuk szervezeteinek minden formáját vezetni tudják; harmadszor, mert a párt, mint a munkásosztály vezetőinek legjobb iskolája, tapasztaltságánál és tekintélyénél fogva az egyetlen szervezet, mely a proletariátus harcának vezetését központosítani tudja és ilymódon a munkásosztály valamennyi és mindennemű pártonkívüli szervezetét azokká a kisegítő szervekké és hajtószíjakká változtatja, melyek a pártot az osztállyal kötik össze.

A párt a proletariátus osztályszervezetének legmagasabb formája.

Ez persze nem jelenti azt, hogy a pártonkívüli szervezeteket, szakszervezeteket, szövetkezeteket stb. formálisan a párt vezetésének kell alárendelni. Csak arról van szó, hogy a pártnak ezekhez a szervezetekhez tartozó tagjai, mint kétségkívül befolyással rendelkező emberek, a meggyőzés minden eszközével igyekezzenek elérni, hogy a pártonkívüli szervezetek munkájukban közeledjenek a proletariátus pártjához és önként elfogadják politikai vezetését.

Ezért mondja Lenin, hogy a párt „a proletárok osztályegyesülésének *legmagasabb* formája", melynek politikai vezetését a proletariátus szervezeteinek összes egyéb formáira is ki kell terjeszteni. (Lenin Művei, XXV. köt. 194. old.)*

Ezért teljesen összeegyeztethetetlen a leninizmus elméletével és gyakorlatával a pártonkívüli szervezetek „függetlenségének" és „semlegességének" opportunista elmélete, amely csak *független* parlamenti politikusokat és a párttól *elszakadt* publicistákat, *korlátolt* szakszervezeti embereket és *elkispolgáriasodott* szövetkezeti hivatalnokokat termel ki.

4. *A párt, mint a proletariátus diktatúrájának eszköze.* A párt a proletariátus szervezetének legmagasabb formája. A párt a proletárok osztályán belül és ennek az osztálynak a szervezetei között a legfontosabb vezető tényező. De ebből egyáltalán nem következik az, hogy a pártot öncélnak, önmagáért való erőnek lehetne tekinteni. A párt nemcsak a proletariátus osztályegyesülésének legmagasabb formája, hanem egyben *eszköz is* a proletariátus kezében a diktatúra kiharcolására, mikor még nem vívtuk ki, s a diktatúra megszilárdítására és kiépítésére, mikor már kivívtuk. A párt nem emelkedhetett volna jelentőségében olyan magasra és nem szárnyal-

* *Lenin.* „Baloldaliság" — a kommunizmus gyermekbetegsége. Id. kiad. 37. old., vagy: *Lenin.* Válogatott művek. 2. köt. 706. old.

hatta volna túl a proletariátus szervezetének valamennyi többi formáját, ha a proletariátus nem állott volna a hatalom kérdése előtt, ha az imperializmus viszonyai, a háború elkerülhetetlensége, a krízis nem követelték volna meg a proletariátus minden erejének egy pontra való koncentrálását, a forradalmi mozgalom összes szálainak összpontosítását egy helyre azért, hogy megdöntsük a burzsoáziát, hogy kivívjuk a proletariátus diktatúráját. A proletariátusnak a párt, mindenekelőtt mint harci vezérkar kell, amely feltétlenül szükséges a hatalom sikeres megragadásához. Aligha kell bizonyítgatni, hogy párt nélkül, mely a proletariátus tömegszervezeteit maga köré gyűjteni és a harc során az egész mozgalmat központosítani képes, a proletariátus Oroszországban nem valósíthatta volna meg forradalmi diktatúráját.

De a párt a proletariátusnak nemcsak a diktatúra kiharcolására kell, még nagyobb szüksége van rá azért, hogy a diktatúrát a szocializmus teljes győzelme érdekében megtartsa, megszilárdítsa és kiszélesítse.

„Ma már bizonyára majdnem mindenki látja — mondja Lenin —, hogy a bolsevikok nemhogy két és fél évig, de két és fél hónapig sem tarthatták volna magukat a hatalmon, ha pártunkban nem lett volna a legszigorúbb fegyelem, valóságos vasfegyelem, ha a párt nem élvezte volna a munkásosztály egész tömegének legteljesebb és legodaadóbb támogatását, vagyis mindazoknak a támogatását, akik a munkásosztály gondolkodó, tisztességes, önfeláldozó, befolyásos, az elmaradt rétegeket vezetni vagy magukkal ragadni képes elemei." (Lenin Művei. XXV. köt. 173. old.)*

De mit jelent a diktatúra „megtartása" és „kiszélesítése"? Ez azt jelenti, hogy a proletárok milliós tömegeibe bele kell vinni a fegyelem és szervezettség szellemét; ez azt jelenti, hogy a proletártömegek között védgátat és bástyát kell emelni a kis-

* *Lenin.* „Baloldaliság" — a kommunizmus gyermekbetegsége. Id. kiad. 7—8. old., vagy: *Lenin:* Válogatott művek. 2. köt. 680. old.

polgári ösztönösség és kispolgári szokások romboló befolyása ellen; ez azt jelenti, hogy erősíteni kell a proletárok szervező munkáját, mellyel a kispolgári rétegeket átgyúrják és megnevelik; ez azt jelenti, hogy segítséget kell nyujtani a proletártömegeknek ahhoz, hogy magukat oly erővé neveljék ki, mely meg tudja semmisíteni az osztályokat és elő tudja készíteni a szocialista termelés megszervezésének feltételeit. Mindezt azonban lehetetlen elvégezni a párt nélkül, mely éppen tömörsége és fegyelmezettsége révén erős.

„A proletariátus diktatúrája — mondja Lenin — szívós harc, véres és vértelen, erőszakos és békés, katonai és gazdasági, pedagógiai és adminisztrációs harc a régi társadalom erői és hagyományai ellen. Milliók és tízmilliók szokásainak ereje — a legrettenetesebb erő. Párt nélkül, amely vaskemény és edzett a harcban, párt nélkül, mely az osztály összes becsületes elemeinek bizalmát bírja, párt nélkül, amely figyelemmel tudja kísérni a tömegek hangulatát és tud arra befolyást gyakorolni, ilyen harcot sikeresen vívni lehetetlen." (Lenin Művei, XXV. köt. 190. old.)*

A pártra a proletariátusnak *azért* van szüksége, hogy a diktatúrát kiharcolja és megtartsa. A párt a proletariátus diktatúrájának eszköze.

Ebből azonban az következik, hogy az osztályok eltűnésével, a proletariátus diktatúrájának elhalásával, a pártnak is el kell halnia.

5. *A párt, mint az akarat egysége, mellyel összeegyeztethetetlen frakciók létezése.* A proletariátus diktatúrájának kivívása és megtartása lehetetlen párt nélkül, mely éppen tömörsége és vasfegyelme folytán erős. Vasfegyelem azonban elképzelhetetlen a pártban az akarat egysége nélkül, a párt ösz-

* *Lenin.* „Baloldaliság" — a kommunizmus gyermekbetegsége. Id. kiad. 30. old., vagy: *Lenin.* Válogatott művek. 2. köt. 701. old.

szes tagjainak teljes és feltétlen cselekvésbeli egysége nélkül. Ez természetesen nem jelenti azt, hogy ezzel a párton belül ki van zárva a vélemények harcának lehetősége. Ellenkezőleg, a vasfegyelem nemcsak nem zárja ki, hanem feltételezi a kritikát és a vélemények harcát a párton belül. Mégkevésbbé jelenti ez azt, hogy a fegyelemnek „vaknak" kell lennie. Ellenkezőleg. A vasfegyelem nemcsak nem zárja ki, hanem feltételezi az alárendelés tudatosságát és önkéntességét, mert csak a tudatos fegyelem lehet igazi vasfegyelem. De amikor a vélemények harca már befejeződött, amikor a kritika ki van merítve és a határozatot elfogadták, a párt összes tagjainak akarat- és cselekvésbeli egysége az az elengedhetetlenül szükséges feltétel, ami nélkül nem képzelhető el sem egységes párt, sem vasfegyelem a pártban.

„A polgárháború kiéleződésének jelenlegi korszakában — mondja Lenin — a kommunista párt csak abban az esetben tudja kötelességét teljesíteni, ha a legnagyobb centralizmus alapján szervezzük, ha a katonai fegyelemmel határos vasfegyelem fog uralkodni benne és ha a párt központja hatalommal és tekintéllyel bíró szerv lesz, melynek széles a jogköre s amely a párt tagjainak általános bizalmát élvezi." (Lenin Művei, XXV. köt. 282—283. old.)

Igy áll a dolog a pártonbelüli fegyelemmel a diktatúra kivívását megelőző viszonyok között.

Ugyanez áll a pártonbelüli fegyelemre, de még fokozottabb mértékben, a diktatúra kiharcolása után.

„Aki csak valamelyest is gyengíti — mondja Lenin — a proletariátus pártjának vasfegyelmét (különösen a proletariátus diktatúrája idején), az ténylegesen a burzsoáziának segít a proletariátus ellen." (Lenin Művei. XXV. köt. 190. old.)*

De ebből az következik, hogy frakciók fennállása nem fér össze sem a párt egységével, sem a párt vasfegyelmével.

* *Lenin.* „Baloldaliság"... 30. old., vagy: *Lenin.* Válogatott művek. 2. köt. 701. old.

Aligha kell bizonyítgatni, hogy a frakciók odavezetnek, hogy a pártnak több központja van; ha több központ van, ez azt jelenti, hogy a pártnak nincs közös központja, hogy szétbomlik az akarategység, gyengül és züllik a fegyelem, gyengül és züllik a diktatúra. Magától értetődik, hogy a II. Internacionále pártjai, melyek a proletariátus diktatúrája ellen harcolnak és a proletárokat hatalomra vinni nem akarják, megengedhetik maguknak a frakciók szabadságának liberalizmusát, mert vasfegyelemre egyáltalán nincsen szükségük. De a Kommunista Internacionále pártjai, melyeknek munkáját a proletárdiktatúra kivívásának és megszilárdításának feladata szabja meg, nem mehetnek bele sem a „liberalizmusba", sem a frakciók szabadságába.

A párt az akarat egysége, mely kizárja a frakciózást és a pártonbelüli hatalom minden szétaprózását.

Innen ered Leninnek az a megállapítása, hogy „a frakciózás veszedelmes a pártegység és a proletár élcsapat akarategységének megvalósítása szempontjából, ami alapfeltétele a proletárdiktatúra sikerének." Ezt a megállapítást rögzítette le pártunk X. kongresszusának „A pártegységről" szóló külön határozata.

Innen ered Leninnek az a követelése, hogy „minden frakciózást teljesen meg kell szüntetni" és hogy „kivétel nélkül, haladéktalanul fel kell oszlatni minden csoportot, bármiféle platform alapján alakult is", „a pártból való feltétlen és azonnali kizárás" terhe alatt (l. „A pártegységről" szóló határozatot).

6. *A párt erősödik azzal, hogy megtisztítja magát az opportunista elemektől.* A párton belüli frakciózás forrásai a párt opportunista elemei. A proletariátus nem zárt osztály. Szüntelenül ömlenek bele a parasztság, a kispolgárság, az értelmiség soraiból származó elemek, akiket a kapitalizmus fejlődése proletarizált. Ezzel egyidejűleg megy végbe a proletariátus legfelsőbb rétegeinek elfajulási folyamata, főként olyan szakszervezeti és parlamenti elemeké, akiket a burzsoázia gyarmati

extraprofitjából hízlal. „Az elpolgárosodott munkásoknak vagy a «munkásarisztokráciának» ez a rétege — mondotta Lenin —, amely életmódja, kereseténck nagysága, egész világnézete szerint teljesen kispolgári, alkotja a II. Internacionále főtámaszát, napjainkban pedig a *burzsoázia* legfőbb *szociális* (nem katonai) *támaszát*. Mert ezek az elemek a *burzsoázia* tényleges *ügynökei a munkásmozgalmon belül*, a kapitalisták osztályának munkás ügyvivői . . ., a reformizmus és a sovinizmus igazi közvetítői." (Lenin Művei, XIX. köt. 77. old.)*

Mindezek a kispolgári csoportok valami módon behatolnak a pártba, beviszik oda az ingadozás és opportunizmus szellemét, a bomlás és bizonytalanság szellemét. Főképpen ezek a frakciózás és széthullás forrásai, a dezorganizáció és a pártonbelüli aknamunka forrásai. Harcolni az imperializmus ellen, amikor hátunkban ilyen „szövetségesek" vannak, azt jelenti, hogy kétfelől lőnek ránk, a frontról is, hátulról is. Ezért a könyörtelen harc az ilyen elemek ellen, kikergetésük a pártból: az imperializmus elleni sikeres harc előfeltétele.

Az az elmélet, mely szerint az opportunista elemeket pártonbelüli eszmei harccal kell „legyűrni", mely szerint ezekkel az elemekkel *egy* párt keretében kell „megbírkózni": rothadt és veszélyes elmélet, mely a pártot bénulással és krónikus sorvadással fenyegeti, a pártot az opportunizmusnak kiszolgáltatja, a proletariátust forradalmi párt nélkül hagyja, a proletariátust megfosztja legfontosabb fegyverétől az imperializmus elleni harcban. Pártunk nem törhetett volna utat magának, nem ragadhatta volna meg a hatalmat és nem szervezhette volna meg a proletárdiktatúrát, nem kerülhetett volna ki győztesként a polgárháborúból, ha soraiban Martovok és Danok, Potrészovok és Axelrodok lettek volna. Ha pártunknak sikerült a maga belső egységét és sorainak soha nem látott tömörségét megteremtenie, ez mindenekelőtt annak köszönhető, hogy

* *Lenin*. Az imperializmus, mint a kapitalizmus legfelsőbb foka. (A marxizmus-leninizmus kis könyvtára 26—27. sz.) Szikra 1949. 11—12. old. vagy: *Lenin*. Válogatott művek. 1. köt. 919—920. old.

idejében meg tudta tisztítani magát az opportunizmus szennyétől, ki tudta űzni soraiból a likvidátorokat és a mensevikeket. A proletárpártok fejlődésének és megerősödésének útja: a pártnak az opportunistáktól és reformistáktól, szociál-imperialistáktól és szociál-sovinisztáktól, szociál-patriótáktól és szociál-pacifistáktól való megtisztításán keresztül vezet.

A párt erősödik azzal, hogy megtisztítja magát az opportunista elemektől.

„*Nem lehet* győzni a proletárforradalomban — mondja Lenin — *nem lehet* megvédelmezni a proletárforradalmat, ha sorainkban reformisták, mensevikek vannak. Ez elvi szempontból nyilvánvaló. Szemléltető módon erősítették meg ugyanezt az oroszországi és magyarországi tapasztalatok... Oroszországban *sokszor* volt olyan nehéz helyzet, hogy a Szovjetrendszert *egész biztosan* megdöntötték volna, ha a mensevikek, reformisták, kispolgári demokraták megmaradtak volna pártunkban... Olaszországban, mint általában elismerik, arrafelé haladunk, hogy a proletariátus megvívja döntő csatáit a burzsoáziával az államhatalomért. Ilyen helyzetben nemcsak a mensevikeket, reformistákat, turatistákat* kell a pártból feltétlenül eltávolítani, hanem az is hasznosnak bizonyulhat, hogy még kitűnő kommunistákat is eltávolítanak az összes felelős állásokból, ha megvan bennük a hajlandóság arra, hogy meginogjanak és átinogjanak a reformistákkal való «egység» oldalára... A forradalom előestéjén és a győzelemért vívott legelkeseredettebb harc pillanatában a párton belül a legcsekélyebb ingadozás is *mindent tönkretehet*, elbuktathatja a forradalmat, kiragadhatja a hatalmat a proletariátus kezéből, mert ez a hatalom még nem szilárd, a ránehezedő nyomás még túlságosan erős. Ha az ingadozó vezérek ilyenkor félrevonulnak, ez nem gyengíti, hanem erősíti a pártot, a munkásmozgalmat, a forradalmat." (Lenin Művei. XXV. köt. 462—464. old.)

Sztálin Művei. 6. köt. 169—186. old. (oroszul).
Sztálin. A leninizmus kérdései. Szikra 1949. 86—99. old.

* Turati, Filippo (1857—1932) — olasz szélsőjobboldali szocialista.

Sztálin

A PÁRT ÉS A MUNKÁSOSZTÁLY A PROLETÁRDIKTATÚRA RENDSZERÉBEN

„A leninizmus kérdéseihez" című mű V. fejezete

1926 január

Fentebb a proletárdiktatúráról történelmi kikerülhetetlensége szempontjából beszéltem, osztálytartalma szempontjából, állam-természete szempontjából, s végül annak az egész történelmi időszaknak folyamán teljesítendő romboló és alkotó feladatai szempontjából, amelyet a kapitalizmusból a szocializmusba vezető átmeneti szakasznak neveznek.

Most a proletárdiktatúráról a diktatúra felépítése szempontjából, a diktatúra „mechanizmusa" szempontjából, ama „hajtószíjak", „emelők" és azon „irányítóerő" szerepének és jelentőségének szempontjából kell beszélnünk, melyek összessége (Lenin kifejezésével) a „proletárdiktatúra rendszerét" teszi s melyek segítségével a proletárdiktatúra mindennapos munkája folyik.

A proletárdiktatúra rendszerének minő „hajtószíjai", vagy „emelői" ezek? Miféle „irányítóerő" ez? Mire kellenek ezek?

Az emelők vagy hajtószíjak: a proletárdiktatúra ama tömegszervezetei, melyek segítsége nélkül a diktatúra megvalósítása lehetetlen.

Az irányító erő: a proletariátus élenjáró osztaga, a proletariátus élcsapata, mely a proletárdiktatúra legfőbb vezető ereje.

Ezek a hajtószíjak, emelők és az irányító erő a proletariátusnak azért kellenek, mert nélkülük a győzelemért vívott harcában fegyvertelen hadseregként állna a szervezett és felfegyverzett tőkével szemben. Ezek a szervezetek a proletariá-

tusnak azért kellenek, mert nélkülük múlhatatlanul vereséget szenvedne a burzsoázia megdöntéséért vívott harcában, saját hatalma megszilárdításáért vívott harcában, a szocializmus építéséért vívott harcában. E szervezetek rendszeres segítsége és az élcsapat irányító ereje azért kell, mert e feltételek nélkül lehetetlen a proletariátusnak csak némileg is tartós és erős diktatúrája.

Miféle szervezetek ezek?

Először: a munkások *szakszervezetei*, elágazásaikkal a központban és vidéken, számos termelési, kulturális, nevelő és egyéb szervezet formájában. Ezek valamennyi szakma munkásait egyesítik. A szakszervezet nem pártjellegű szervezet. A szakszervezeteket a nálunk uralkodó munkásosztály összességét magában foglaló szervezetnek lehet nevezni. A szakszervezet — a kommunizmus iskolája. A szakszervezetek kiválasztják soraikból a legjobb elemeket a kormányzás valamennyi területén végzendő vezető munkára. A munkásosztályon belül létrehozzák a kapcsolatot a haladó és az elmaradt rétegek között. Összekötik a munkástömegeket a munkásosztály élcsapatával.

Másodszor: *a szovjetek*, számos elágazásukkal a központban és a vidéken, közigazgatási, gazdasági, katonai, kulturális és egyéb állami szervezetek formájában, hozzáadva még a dolgozók önként létrehozott tömegegyesületeinek számtalan sokaságát, mely ezeket az állami szervezeteket körülveszi s őket a lakossággal egyesíti. A szovjetek a város és a falu összes dolgozóinak tömegszervezetei. A szovjetek nem pártjellegű szervezetek. A szovjetek — a proletariátus diktatúrájának közvetlen kifejezése. A szovjeteken megy keresztül minden néven nevezendő intézkedés, mely a diktatúra megerősítését és a szocializmus építését célozza. A szovjeteken keresztül valósul meg a parasztság állami vezetése a proletariátus által. A szovjetek egyesítik a dolgozók milliós tömegeit a proletariátus élcsapatával.

Harmadszor: a mindenféle *szövetkezet* minden elágazásával. Ez a dolgozók tömegszervezete, nem pártjellegű szerve-

zet; ez a dolgozókat mindenekelőtt mint fogyasztókat, s az idők folyamán mint termelőket is egyesíti (mezőgazdasági szövetkezet). Különös jelentőségre tesz szert a proletárdiktatúra megszilárdulása után, a széleskörű építőmunka időszakában. Megkönnyíti a proletariátus élcsapatának kapcsolatát a parasztság tömegeivel és megteremti a lehetőségét annak, hogy a parasztságot bevonjuk a szocialista építőmunka medrébe.

Negyedszer: az *ifjúsági szövetség.* Ez a munkás- és parasztifjúság tömegszervezete, nem pártjellegű szervezet, de a párthoz csatlakozó szervezet. Feladata, hogy segítse a pártot az ifjú nemzedék szocialista szellemű nevelésében. Fiatal tartalékokat ad a proletariátus valamennyi többi tömegszervezete számára, a kormányzás minden ágában. Az ifjúsági szövetség különös jelentőségre tett szert a proletárdiktatúra megszilárdulása után, a proletariátus széleskörű kulturális és nevelő munkájának időszakában.

Végül a proletariátus *pártja,* élcsapata. Ereje abban rejlik, hogy magába gyüjti a proletariátus legjobbjait, minden tömegszervezetéből. Rendeltetése, hogy kivétel nélkül valamennyi proletár tömegszervezet munkáját *egyesítse* és működésüket egy cél felé *irányítsa,* a proletariátus felszabadításának célja felé. Ezeket a szervezeteket pedig feltétlenül szükséges egyesíteni és egy cél felé irányítani, mert enélkül lehetetlen a proletariátus harcának egysége, mert enélkül lehetetlen a proletártömegek vezetése a hatalomért vívott harcukban, a szocializmus felépítéséért vívott harcukban. De egyesíteni és irányítani a proletariátus tömegszervezeteinek munkáját csak a proletariátus élcsapata, pártja tudja. Csak a proletariátus pártja, a kommunisták pártja képes arra, hogy a proletárdiktatúra rendszerében a fő vezetőnek ezt a szerepét játszhassa.

Miért?

„Először azért, mert a párt gyüjtőpontja a munkásosztály legjobb elemeinek, akiknek a proletariátus pártonkívüli szer-

vezeteivel közvetlen kapcsolatuk van és akik igen gyakran vezetik ezeket a szervezeteket; másodszor, mert a párt mint a munkásosztály legjobbjainak gyüjtőhelye, a legjobb iskola arra, hogy a munkásosztálynak olyan vezetőit képezze ki, akik osztályuk szervezeteinek minden formáját vezetni tudják; harmadszor, mert a párt, mint a munkásosztály vezetőinek legjobb iskolája, tapasztaltságánál és tekintélyénél fogva az egyetlen szervezet, mely a proletariátus harcának vezetését központosítani tudja és ílymódon a munkásosztály valamenynyi és mindennemű pártonkívüli szervezetét azokká a kisegítő szervekké és hajtószíjakká változtatja, melyek a pártot az osztállyal kötik össze." („A leninizmus alapjairól.")*

A párt a proletárdiktatúra rendszerében a fő vezető erő. „A párt a proletariátus osztály-egyesülésének legmagasabb formája." *(Lenin.)*

Tehát: a *szakszervezetek,* mint a proletariátus tömegszervezete, amely a pártot mindenekelőtt a termelés vonalán, az osztállyal köti össze; a *szovjetek,* mint a dolgozók tömegszervezete, mely a pártot, mindenekelőtt az állam vonalán, a dolgozókkal köti össze; a *szövetkezet,* mint főképpen a parasztság tömegszervezete, mely a pártot a paraszttömegekkel, mindenekelőtt gazdasági vonalon, a parasztságnak a szocialista építőmunkába való bevonása vonalán köti össze; az *ifjúsági szövetség,* mint a munkás- és parasztifjúság tömegszervezete, melynek az a hivatása, hogy a proletariátus élcsapatának megkönnyítse az új nemzedék szocialista nevelését és fiatal tartalékok kiképzését; s végül a *párt,* mint a proletárdiktatúra rendszerének fő irányító ereje, amely hivatott mind e tömegszervezeteket vezetni: — ilyen általában véve a diktatúra „mechanizmusának", a „proletárdiktatúra rendszerének" képe.

Párt nélkül, mint fő vezető erő nélkül, lehetetlen a proletariátusnak csak némileg is tartós és szilárd diktatúrája.

Ekként, Lenin szavaival szólva, „nagyjában formálisan

* Lásd ebben a kötetben 84. old.

nem kommunista, hajlékony és aránylag széleskörű, roppant hatalmas proletárapparátus jön létre, amelynek révén a párt szorosan kapcsolódik az *osztályhoz* és a *tömeghez,* és amelynek révén a párt vezetésével megvalósul az *osztály diktatúrája*". (Lenin Művei. XXV. köt. 192. old.)*

Ez persze nem azt jelenti, hogy a pártnak helyettesíteni kell és lehet a szakszervezeteket, a szovjeteket és a többi tömegszervezetet. A párt valósítja meg a proletariátus diktatúráját. De nem közvetlenül, hanem a szakszervezetek segítségével, a szovjetek és elágazásaik révén. E „hajtószíjak" nélkül csak némileg is szilárd diktatúra lehetetlen volna.

„Nem lehet — mondja Lenin — megvalósítani a diktatúrát néhány «hajtószíj» nélkül, mely az élcsapattól az élenjáró osztály tömegéhez, ettől a dolgozók tömegéhez vezet." (Lenin Művei. XXVI. köt. 65. old.)

„A párt, úgyszólván, magába gyüjti a proletariátus élcsapatát és ez az élcsapat valósítja meg a proletariátus diktatúráját. S ha nincs olyan alap, mint a szakszervezetek, nem lehet megvalósítani a diktatúrát, nem lehet gyakorolni az állami funkciókat. Ezeket viszont egy sor újtípusú külön intézmény *révén,*** nevezetesen a szovjetapparátuson *keresztül*** kell megvalósítani." (Lenin Művei. XXVI. köt. 64. old.)

A párt vezetőszerepének legfőbb kifejezése, például nálunk, a Szovjetunióban, a proletárdiktatúra országában, az a tény, hogy szovjetszervezeteink és más tömegszervezeteink egyetlen fontos politikai vagy szervezeti kérdést sem döntenek el a párt vezető utasítása nélkül. *Ebben az értelemben* azt lehetne mondani, hogy a proletariátus diktatúrája *lényegében* élcsapatának „diktatúrája", pártjának mint a proletariátus fő vezető erejének „diktatúrája". Lenin erről ezt mondta a Kommunista Internacionále II. kongresszusán:

---

* *Lenin.* „Baloldaliság" — a kommunizmus gyermekbetegsége. Id. kiad. 35. old., vagy: *Lenin.* Válogatott művek. 2. köt. 704. old.

** Az én aláhúzásom — *I. Szt.*

„Tanner azt mondja, hogy a proletárdiktatúra mellett van, de a proletárdiktatúrát nem egészen úgy képzeli el, mint ahogy mi elképzeljük. Azt mondja, hogy mi a proletariátus diktatúráján *lényegében** a proletariátus szervezett és öntudatos kisebbségének diktatúráját értjük.

S valóban, a kapitalizmus korszakában, mikor a munkástömegek a szakadatlan kizsákmányolás miatt nem fejleszthetik ki emberi képességeiket, a munkásság politikai pártjaira éppen az jellemző, hogy osztályuknak csak kisebbségét fogják össze. A politikai párt az osztálynak csak kisebbségét egyesítheti, éppúgy, ahogy az igazán öntudatos munkások minden kapitalista társadalomban az összes munkásoknak csak kisebbségét teszik ki. Ezért kénytelenek vagyunk elismerni, hogy csupán ez az öntudatos kisebbség vezetheti a széles munkástömegeket és viheti őket magával. S ha Tanner elvtárs azt mondja, hogy ő ellensége ugyan a pártnak, de egyszersmind amellett van, hogy a legjobban szervezett és legforradalmibb munkások kisebbsége mutasson utat az egész proletariátusnak, akkor én azt mondom, hogy valójában nincs különbség közöttünk." (Lenin Művei. XXV. köt. 347. old.)

De jelenti-e ez azt, hogy a proletariátus diktatúrája és a párt vezető szerepe (a párt „diktatúrája") közé *egyenlőségi jelet* lehet tenni, hogy az egyiket *azonosítani* lehet a másikkal, hogy az egyiket föl lehet *cserélni* a másikkal? Persze, hogy nem jelenti. Persze, hogy nem lehet. Igy például Szórin azt mondja, hogy *„a proletariátus diktatúrája: pártunk diktatúrája"*. Ez a tétel, mint látjuk, azonosítja a „párt diktatúráját" a proletariátus diktatúrájával. Lehet-e a leninizmus alapján megmaradni és ezt az azonosítást helyesnek tartani? Nem, nem lehet. És pedig azért nem, mert:

Először. Lenin a Kommunista Internacionále II. kongresszusán mondott fentebb idézett beszédében egyáltalában nem azonosítja a párt vezető szerepét a proletariátus diktatúrájával. Csak azt mondja, hogy „csupán az öntudatos kisebbség

* Az én aláhúzásom. — *I. Szt.*

(azaz a párt — *I. Szt.)* vezetheti a széles munkástömegeket és viheti őket magával", hogy *éppen ebben az értelemben* „mi a proletariátus diktatúráján *lényegében** a proletariátus szervezett és öntudatos kisebbségének diktatúráját értjük".

Ha azt mondjuk „lényegében", ezzel nem mondtuk, hogy „teljesen". Gyakran mondjuk, hogy a nemzetiségi kérdés lényegében parasztkérdés. S ez teljesen helyes. De ez még nem jelenti, hogy a nemzetiségi kérdés fedi a parasztkérdést, hogy a parasztkérdés terjedelme akkora, mint a nemzetiségi kérdésé, hogy a parasztkérdés azonos a nemzetiségi kérdéssel. Nem kell bizonyítgatni, hogy a nemzetiségi kérdés, terjedelmére nézve, szélesebb és gazdagabb a parasztkérdésnél. Ugyanezt kell mondani, ennek megfelelően, a párt vezető szerepéről és a proletariátus diktatúrájáról. Ha a párt viszi is keresztül a proletariátus diktatúráját, s ha, ebben az értelemben, a proletariátus diktatúrája *lényegében* pártjának „diktatúrája", akkor ez még nem jelenti azt, hogy a „párt diktatúrája" (vezető szerepe) *azonos* a proletariátus diktatúrájával, hogy az egyik *ugyanolyan* terjedelmű, mint a másik. Nem kell bizonyítgatni, hogy a proletariátus diktatúrája terjedelmére szélesebb és gazdagabb, mint a párt vezető szerepe. A párt viszi keresztül a proletariátus diktatúráját, de a *proletariátus* diktatúráját viszi keresztül és nem valami másmilyent. Aki a párt vezető szerepét azonosítja a proletariátus diktatúrájával, az a proletariátus diktatúrája helyébe a párt „diktatúráját" teszi.

Másodszor. A proletariátus tömegszervezeteinek egyetlen fontos döntése sem jön létre a párt vezető utasítása nélkül. Ez teljesen helyes. De jelenti-e ez azt, hogy a párt vezető utasításai *kimerítik* a proletárdiktatúra fogalmát? Jelenti-e ez azt, hogy eszerint a párt vezető utasításait azonosítani lehet a proletariátus diktatúrájával? Persze, hogy nem jelenti. A proletárdiktatúra alkotórészei: a párt vezető utasításai, plusz ez utasítások végrehajtása a proletár tömegszervezetek által,

* Az én aláhúzásom. — *I. Szt.*

plusz megvalósításuk a lakosság részéről. Mint látjuk, itt az átmenetek és közbenső fokok egész sorával van dolgunk, melyek a proletárdiktatúrának távolról sem lényegtelen mozzanatai. A párt vezető utasításai és megvalósításuk közt tehát a vezetettek akarata és cselekvése van, az osztály akarata és cselekvése, készsége (vagy vonakodása) ez utasítások támogatására, képessége (vagy képtelensége) ez utasítások megvalósítására olymódon, ahogy azt a helyzet megköveteli. Aligha kell bizonyítgatni, hogy a pártnak, amely vállalta a vezetést, okvetlenül számolnia kell a vezetettek akaratával, helyzetével, öntudatuk színvonalával, nem lehet figyelmen kívül hagynia osztálya akaratát, állapotát és öntudata színvonalát. Ezért az, aki a párt vezetőszerepét azonosítja a proletariátus diktatúrájával, az az osztály akarata és cselekvése helyébe a párt utasításait teszi.

Harmadszor. „A proletárdiktatúra — mondja Lenin — a győztes és a politikai hatalmat saját kezébe vevő proletariátus osztályharca" (Lenin Művei. XXIV. köt. 311. old.). Miben fejeződhetik ki ez az *osztály*harc? Kifejeződhetik a proletariátusnak a megdöntött burzsoázia kirohanása ellen, vagy a külföldi burzsoázia intervenciója ellen irányuló fegyveres akcióiban. Kifejeződhetik a polgárháborúban, ha a proletárhatalom még nem szilárdult meg. Kifejeződhetik a proletariátus széleskörű, a nagy tömegeket bevonó szervező és építő munkájában, ha a hatalom már megszilárdult. Mindezekben az esetekben a cselekvő személy: a proletariátus mint *osztály*. Sohasem fordult elő, hogy mindezeket az akciókat a párt pusztán a párt hajtotta végre, kizárólag a saját erejével, az osztály támogatása nélkül. A párt rendszerint csak vezeti ezeket az akciókat s annyiban vezeti, amennyiben mögötte van az osztály támogatása. Mert a párt nem pótolhatja, nem helyettesítheti az osztályt. Mert a párt, ha mégolyan fontos vezetőszerepe van is, mégiscsak *része* az osztálynak. Ezért, aki a párt vezetőszerepét a proletariátus diktatúrájával azonosítja, az az osztályt felcseréli a párttal.

Negyedszer. A párt gyakorolja a proletariátus diktatúráját. „A párt a proletariátusnak közvetlenül kormányzó élcsapata, a proletariátus vezetője" *(Lenin).* Ebben az értelemben a párt *veszi kezébe* a hatalmat, a párt *kormányozza az országot.* De ez még nem jelenti azt, hogy a párt az államhatalom megkerülésével, az államhatalom nélkül gyakorolja a proletárdiktatúrát, hogy a párt a Szovjetek megkerülésével, s nem a Szovjeteken keresztül kormányozza az országot. Ez még nem jelenti azt, hogy a párt azonosítható a Szovjetekkel, az államhatalommal. A párt a hatalom magva. De a párt nem az államhatalom és nem azonosítható azzal.

„Mint kormányzó pártnak — mondja Lenin — feltétlenül össze kellett olvasztanunk a párt «csúcsait» a szovjetek «csúcsaival», — ezek nálunk össze vannak olvasztva s úgy is maradnak" (Lenin Művei. XXVI. köt. 208. old). Ez teljesen helyes. De Lenin ezzel semmiképpen sem akarja azt mondani, hogy szovjetintézményeink a maguk egészében, például hadseregünk, közlekedésünk, gazdasági intézményeink stb., pártunk intézményei; hogy a párt helyettesítheti a Szovjeteket és elágazásaikat, hogy a párt azonosítható az államhatalommal. Lenin nem egyszer mondta, hogy „a Szovjetek rendszere a proletariátus diktatúrája", hogy „a Szovjethatalom a proletárdiktatúra" (Lenin Művei. XXIV. köt. 15. és 14. old.); de sohasem mondta, hogy a párt az államhatalom, hogy a Szovjetek és a párt azonosak. A párt, melynek néhány százezer tagja van, vezeti a központban és a vidéken a Szovjeteket és elágazásaikat, melyek néhány millió embert, párttagot és pártonkívülit foglalnak magukba, de nem lehet és nem kell helyettesítenie őket. Ezért mondja Lenin, hogy „a diktatúrát a Szovjetekben szervezett proletariátus gyakorolja, amelyet a bolsevikok kommunista pártja vezet", hogy „a párt egész munkája a Szovjetek *útján** folyik, amelyek a dolgozó tömegeket, foglalkozási ágra való tekintet nélkül, egyesítik" (Lenin Művei. XXV. köt. 192—

* Az én aláhúzásom. — *I. Szt.*

193. old.),* hogy a diktatúrát „a szovjetapparátuson keresztül kell gyakorolni" (Lenin Művei. XXVI. köt. 64. old.). Ezért aki a párt vezetőszerepét a proletariátus diktatúrájával azonosítja, az a Szovjeteket, az államhatalmat a párttal cseréli fel.

Ötödször. A proletárdiktatúra fogalma állami fogalom. A proletárdiktatúra feltétlenül magában foglalja az erőszak fogalmát. Erőszak nélkül nincs diktatúra, ha a diktatúrát a szó pontos értelmében fogjuk fel. Lenin a proletárdiktatúrát úgy határozza meg, mint olyan „hatalmat, mely közvetlenül *erőszakra* támaszkodik" (Lenin Művei. XIX. köt. 315. old.). Ezért a pártnak *a proletárok osztályával szemben gyakorolt* diktatúrájáról beszélni és ezt a proletariátus diktatúrájával azonosítani annyit jelent, mintha azt mondanók, hogy a pártnak saját osztálya irányában nemcsak vezetőnek, nemcsak vezérnek és tanítónak kell lennie, hanem afféle diktátornak, aki erőszakot alkalmaz vele szemben, márpedig ez természetesen gyökerében helytelen. Ezért, aki a „párt diktatúráját" azonosítja a proletárdiktatúrával, az hallgatólag abból indul ki, hogy a párt tekintélyét a saját osztályával szemben gyakorolt erőszakra lehet építeni, ez pedig képtelenség és teljességgel összeegyeztethetetlen a leninizmussal. A párt tekintélye a munkásosztály bizalmán nyugszik. A munkásosztály bizalmát pedig nem az erőszak szerzi meg — az erőszak csak megöli ezt —, hanem a párt helyes elmélete, a párt helyes politikája, a pártnak az osztály iránti odaadása, a munkásosztály tömegeivel való kapcsolata s ama készsége és képessége, hogy a tömegeket jelszavai helyességéről *meggyőzze.*

Mi következik mindebből?

Ebből az következik, hogy:

1. Lenin ezt a szót: a párt *diktatúrája*, nem a szó pontos értelmében („erőszakra támaszkodó hatalom"), hanem átvitt értelemben, az osztatlan vezetés értelmében használja;

* *Lenin.* „Baloldaliság" — a kommunizmus gyermekbetegsége. Id. kiad. 35. old., vagy: *Lenin.* Válogatott művek. 2. köt. 704. old.

2. aki a párt vezető szerepét a proletariátus *diktatúrájával* azonosítja, az elferdíti Lenint, és helytelenül tulajdonítja a pártnak a munkásosztállyal mint egésszel szemben alkalmazott erőszak funkcióját;

3. aki a pártnak azt a nemlétező funkciót tulajdonítja, hogy a munkásosztállyal szemben erőszakot alkalmaz, az megsérti az élcsapat és az osztály, a párt és a proletariátus közti helyes kölcsönös viszony elemi követelményeit.

Ekként egészen közel jutottunk ahhoz a kérdéshez, mi a kölcsönös viszony párt és osztály s a munkásosztályon belül a párttag és a pártonkívüli között?

Lenin ezt a viszonyt úgy határozza meg, mint *„kölcsönös bizalmat** a munkásosztály élcsapata és a munkástömeg között" (Lenin Művei. XXVI. köt. 235. old.).

Mit jelent ez?

Ez, először, azt jelenti, hogy a pártnak éberen kell figyelnie a tömegek szavára, hogy figyelmesen számba kell vennie a tömegek forradalmi ösztönét, hogy tanulmányoznia kell a tömegek harci gyakorlatát, azon ellenőrizve politikája helyességét, hogy tehát nemcsak tanítania kell a tömegeket, hanem tanulnia is tőlük.

Ez, másodszor, azt jelenti, hogy a pártnak napról-napra ki kell vívnia a proletártömegek bizalmát, hogy politikájával és munkájával ki kell kovácsolnia a maga számára a tömegek támogatását, hogy nem parancsolnia, hanem mindenekelőtt meggyőznie kell, megkönnyítve a tömegeknek azt, hogy saját tapasztalataik alapján felismerjék a párt politikájának helyességét, hogy tehát osztálya irányítójának, vezérének, tanítójának kell lennie.

E feltételek megszegése az élcsapat és az osztály közti helyes viszony megszegését, a „kölcsönös bizalom" aláásását, mind az osztály-, mind a pártfegyelem felbomlását jelenti.

* Az én aláhúzásom. — *I. Szt.*

„Ma már bizonyára majdnem mindenki látja — mondja Lenin —, hogy a bolsevikok nemhogy két és fél évig, de két és fél hónapig sem tarthatták volna magukat a hatalmon, ha pártunkban nem lett volna a legszigorúbb fegyelem, valóságos vasfegyelem, ha a párt nem élvezte volna a *munkásosztály egész tömegének legteljesebb és legodaadóbb támogatását,** vagyis mindazoknak a támogatását, akik a munkásosztály gondolkodó, tisztességes, önfeláldozó, befolyásos, az elmaradt rétegeket vezetni vagy magukkal ragadni képes elemei." (Lenin Művei. XXV. köt. 173. old.)**

„A proletariátus diktatúrája — mondja továbbá Lenin — szívós harc, véres és vértelen, erőszakos és békés, katonai és gazdasági, pedagógiai és adminisztrációs harc a régi társadalom erői és hagyományai ellen. Milliók és tízmilliók szokásainak ereje — a legrettenetesebb erő. Párt nélkül, amely vaskemény és edzett a harcban, párt nélkül, *amely az osztály összes becsületes elemeinek bizalmát bírja,** párt nélkül, amely figyelemmel tudja kísérni a tömegek hangulatát és tud arra befolyást gyakorolni, ilyen harcot sikeresen vívni lehetetlen." (Lenin Művei. XXV. köt. 190. old.)***

De hogyan szerzi meg a párt az osztálynak e bizalmát és támogatását? Hogyan alakul ki a munkásosztályban a proletárdiktatúrához feltétlenül szükséges vasfegyelem, milyen talajon terem?

Lenin erről azt mondja:

„Mi tartja fenn a proletariátus forradalmi pártjának fegyelmét? Mi ellenőrzi? Mi erősíti? Először, a proletár élcsapat öntudatossága és odaadása a forradalom iránt, kitartása, önfeláldozása, hősiessége. Másodszor az a képessége, hogy *a dolgozók legszélesebb tömegeivel,** elsősorban a proletártömegekkel, de a *nemproletár* tömegekkel is felvegye a kapcsolatot, közelkerüljön hozzájuk s bizonyos mértékben, mond-

---

* Az én aláhúzásom. — *I. Szt.*

** Lenin. „Baloldaliság" — a kommunizmus gyermekbetegsége. Id. kiad. 7—8. old., vagy: *Lenin.* Válogatott művek. 2. köt. 680. old.

*** Ugyanott 30. old., illetve 700—701. old.

hatjuk, *összeolvadjon** velük. Harmadszor, annak a politikai vezetésnek helyessége, amelyet az élcsapat megvalósít, politikai stratégiájának és taktikájának helyessége, feltéve, hogy a legszélesebb tömegek *saját tapasztalataik alapján* győződtek meg e vezetés helyességéről. E feltételek nélkül a fegyelem olyan forradalmi pártban, amely valóban annak az élenjáró osztálynak pártja tud lenni, amelynek a burzsoáziát meg kell döntenie és az egész társadalmat átalakítania, megvalósíthatatlan. E feltételek nélkül a fegyelem megteremtésének kísérletei okvetlenül külsőséggé, frázissá, komédiává fajulnak. De, másfelől, ezek a feltételek nem jöhetnek létre egyszerre. Csak hosszú munka, nehéz tapasztalat hozza létre őket; kialakulásukat a helyes forradalmi elmélet könnyíti meg, amely viszont nem dogma, hanem véglegesen csak a valóban tömegjellegű és valóban forradalmi mozgalom gyakorlatával szoros kapcsolatban alakul ki." (Lenin Művei. XXV. köt. 174. old.)**

Továbbá:

„A kapitalizmus feletti győzelem sikeréhez szükség van arra, hogy helyes legyen a viszony a vezető, a kommunista párt, a forradalmi osztály, a proletariátus — és a tömeg, vagyis a dolgozók és kizsákmányoltak összessége között. Csak a kommunista párt, ha valóban a forradalmi osztály elcsapata, ha magába zárja a forradalmi osztály legjobb képviselőit, ha teljesen öntudatos és odaadó, szívós forradalmi harc által felvilágosított és megedzett kommunistákból áll, ha ez a párt elszakíthatatlanul össze tudta kötni magát osztálya egész életével és az osztályon át a kizsákmányoltak egész tömegével, s ebben az osztályban és *ebben a tömegben teljes bizalmat** tudott kelteni — csak ilyen párt képes a proletariátust a kapitalizmus összes erői elleni legkíméletlenebb, döntő, végső harcra vezetni. Másrészről csak ilyen párt vezetésével tudja a proletariátus forradalmi előretörésének egész erejét kifejteni s a jelentéktelen kisebbséget tevő, a kapitalizmus által megrontott munkásarisz-

* Az én aláhúzásom. — *I. Szt.*

** *Lenin.* „Baloldaliság" — a kommunizmus gyermekbetegsége. Id. kiad. 9. old., vagy: *Lenin.* Válogatott művek. 2. köt. 681—682. old.

tokráciának, a régi szakszervezeti és szövetkezeti vezéreknek stb. kikerülhetetlen fásultságát, sőt ellenállását megsemmisíteni — csak így tudja kifejteni egész erejét, amely, éppen a kapitalista társadalom gazdasági szerkezeténél fogva, mérhetetlenül nagyobb, mint a proletariátusnak a lakosság összességéhez viszonyított aránya." (Lenin Művei. XXV. köt. 314. old.)

Ezekből az idézetekből az következik, hogy:

1. a párt tekintélye és a munkásosztály vasfegyelme, amire a proletárdiktatúrának szüksége van, nem a félelemre vagy a párt „korlátlan" jogaira épül, hanem a munkásosztálynak a párt iránt táplált bizalmára, arra, hogy a munkásosztály támogatja a pártot;

2. a párt a munkásosztály bizalmát nem egyszerre és nem a munkásosztály elleni erőszak útján szerzi meg, hanem a tömegek közötti huzamos munkájával, helyes politikájával, azzal, hogy a tömegeket saját tapasztalataik révén meg tudja győzni politikája helyességéről, hogy biztosítani tudja magának a munkásosztály támogatását, hogy magával tudja vinni a munkásosztály tömegeit;

3. a párt helyes politikája nélkül, melyet a tömegek harcának tapasztalata támaszt alá, s a munkásosztály bizalma nélkül a párt nem vezet és nem vezethet igazán;

4. a pártot és a párt vezetését, ha a párt az osztály bizalmát élvezi, s ha ez a vezetés igazi vezetés, nem lehet a proletariátus diktatúrájával szembeállítani, mert a munkásosztály bizalmát élvező párt által gyakorolt vezetés (a párt „diktatúrája") nélkül lehetetlen a proletariátusnak csak némileg is szilárd diktatúrája.

E feltételek nélkül a párt tekintélye és a vasfegyelem vagy üres frázis, vagy hencegés és kalandorság.

Nem lehet a proletariátus diktatúráját a párt gyakorolta vezetéssel („diktatúrával") szembeállítani. Nem lehet, mert a párt gyakorolta vezetés a proletárdiktatúrában a legfontosabb,

ha csak némileg is szilárd és teljes diktatúrára gondolunk, s nem olyanra, mint amilyen pl. a Párizsi Kommün volt, amely nem volt teljes és nem volt szilárd diktatúra. Nem lehet, mert a proletárdiktatúra és a párt gyakorolta vezetés, hogy úgy mondjam, a munka ugyanazon vonalán haladnak, egyazon irányban hatnak.

„Már maga a kérdésnek ilyen feltevése — mondja Lenin — «a párt diktatúrája *vagy* az osztály diktatúrája? a vezérek diktatúrája (pártja), *vagy a* tömegek diktatúrája (pártja)?» a leghihetetlenebb és legkuszáltabb gondolatzavarról tanuskodik... Mindenki tudja, hogy a tömegek osztályokra oszlanak..., hogy az osztályokat rendszerint és a legtöbb esetben, legalább is a modern, civilizált országokban, politikai pártok vezetik, hogy a politikai pártokat általános szabályképpen a legtekintélyesebb, legbefolyásosabb, legtapasztaltabb, legfelelősségteljesebb állásokra megválasztott személyek, úgynevezett vezérek többé vagy kevésbbé állandó csoportjai igazgatják... Odáig menni..., hogy valaki a tömegek diktatúráját általában szembeállítja a vezérek diktatúrájával: nevetséges képtelenség és ostobaság." (Lenin Művei. XXV. köt. 187. és 188. old.)*

Ez teljesen helyes. De ez a helyes tétel abból a feltételből indul ki, hogy az élcsapat és a munkástömegek, a párt és az osztály között helyes kölcsönös viszony áll fenn. Abból a feltevésből indul ki, hogy az élcsapat és az osztály közti viszony, hogy úgy mondjuk, normális marad, megmarad a „kölcsönös bizalom" keretében.

De mi történik akkor, ha a helyes viszony élcsapat és osztály között, ha a „kölcsönös bizalom" párt és osztály közt megrendült?

Mi történik, ha egy vagy más módon maga a párt kezd az osztállyal szembehelyezkedni, megsértvén az osztályhoz való helyes kölcsönös viszony, a „kölcsönös bizalom" alapjait?

* *Lenin.* „Baloldaliság" — a kommunizmus gyermekbetegsége. Id. kiad. 27. és 29. old., vagy: *Lenin.* Válogatott művek. 2. köt. 697. és 699. old.

Lehetségesek-e általában ilyen esetek?

Igen, lehetségesek.

Lehetségesek akkor:

1. *ha* a párt elkezdi a tömegek előtti tekintélyét nem a saját munkájára és a tömegek bizalmára építeni, hanem „korlátlan" jogaira;

2. *ha* a párt politikája nyilvánvalóan helytelen, és a párt nem akarja hibáját felülvizsgálni és kijavítani;

3. *ha* a politika általában helyes, de a tömegek még nem készek arra, hogy magukévá tegyék és a párt nem akar, vagy nem tud várni, hogy a tömegeknek módot adjon arra, hogy saját tapasztalataik alapján győződjenek meg a párt politikájának helyességéről és megkísérli ráerőszakolni politikáját a tömegekre.

Pártunk történetében számos ilyen eset van. Különböző csoportok és frakciók pártunkban azért buktak el és szóródtak széjjel, mert megszegték e három feltétel egyikét, sőt néha valamennyit.

Ebből azonban az következik, hogy a proletárdiktatúrának a párt „diktatúrájával" (vezetőszerepével) való szembeállítását csak abban az esetben lehet helytelennek mondani:

1. *ha* a pártnak a munkásosztály felett gyakorolt diktatúráján nem a szó szoros értelmében vett diktatúrát („erőszakra támaszkodó hatalmat"), hanem a párt gyakorolta vezetést értünk, amely kizárja a munkásosztállyal mint egésszel, a munkásosztály többségével szemben alkalmazott erőszakot, vagyis ha a párt diktatúráját úgy értjük, ahogy Lenin értette;

2. *ha* a párt rendelkezik azokkal a képességekkel, amelyek az osztály tényleges vezetőjévé teszik, vagyis ha a párt politikája helyes, ha ez a politika megfelel az osztály érdekeinek;

3. *ha* az osztály, ha az osztály többsége elfogadja ezt a politikát, magáévá teszi azt s a párt munkája révén meggyőződik e politika helyességéről, bízik a pártban és támogatja.

E feltételek megszegése feltétlenül összeütközést, szakadást, egymással szembefordulást idéz elő párt és osztály között.

Lehet-e a párt vezetését az osztályra erőszakkal rákényszeríteni? Nem, nem lehet. Az *ilyen* vezetés semmiesetre sem lehet valamelyest is tartós. A pártnak, ha a proletariátus pártja akar maradni, tudnia kell, hogy mindenekelőtt és elsősorban *irányítója, vezére, tanítója* a munkásosztálynak. Nem feledhetjük el Lenin szavait, amiket erre vonatkozóan az „Állam és forradalom" című brosúrájában mondott:

„A marxizmus, amikor munkáspártot nevel, a proletariátus élcsapatát neveli, amely a hatalmat meg tudja ragadni, *az egész népet* a szocializmushoz tudja *vezetni*, tudja az új rendet irányítani és megszervezni és képes arra, hogy valamennyi dolgozó és kizsákmányolt *tanítója, irányítója, vezére** legyen társadalmi életüknek a burzsoázia nélkül és a burzsoázia ellen való berendezésében." (Lenin Művei. XXI. köt. 386. old.)**

Lehet-e a pártot az osztály igazi vezetőjének tekinteni, ha politikája helytelen, ha politikája összeütközésbe kerül az osztály érdekeivel? Persze, hogy nem lehet. Ilyen esetekben a pártnak, ha vezető akar maradni, felül kell vizsgálnia politikáját, helyesbíteni kell azt, be kell ismernie hibáját s ki kell javítania. E tétel bizonyítására pártunk történetéből hivatkozhatnánk például a terménybeszolgáltatási kötelezettség eltörlésének idejére, amikor a munkás- és parasztttömegek nyilvánvalóan elégedetlenek voltak politikánkkal s amikor a párt nyiltan és becsületesen módosította ezt a politikát. Lenin a X. pártkongresszuson a következőket mondta a beszolgáltatási kötelezettség megszüntetéséről és az új gazdasági politika bevezetéséről:

„Nem szabad arra törekednünk, hogy valamit is eltitkoljunk, hanem egyenesen ki kell mondanunk, hogy a parasztság elégedetlen a vele való viszonyunknak azzal a formájával,

---

* Az én aláhúzásom. — *I. Szt.*

** *Lenin.* Állam és forradalom. (A marxizmus—leninizmus kis könyvtára 24—25. sz.) Szikra 1949. 33. old., vagy: *Lenin.* Válogatott művek. 2. köt. 175. old.

amely kialakult, hogy ezt a formát nem akarja, s hogy tovább nem fog így élni. Ez kétségtelen. Ezt az akaratát a parasztság határozottan kifejezte. Ez a dolgozó lakosság óriási tömegeinek akarata. Ezzel számolnunk kell s mi elég józan politikusok vagyunk ahhoz, hogy egyenesen kimondjuk: *gyerünk, vizsgáljuk felül parasztpolitikánkat.*" (Lenin Művei. XXVI. köt. 238. old.)

Lehet-e azt hinni, hogy a pártnak vállalnia kell a kezdeményezést és a vezetést a tömegek döntő akcióinak szervezése dolgában csak azon az alapon, hogy politikája általában helyes, *ha* ez a politika még nem bírja az osztály bizalmát és támogatását, mondjuk azért, mert az osztály politikailag elmaradt; *ha* a pártnak még nem sikerült meggyőznie az osztályt politikája helyességéről, mondjuk azért, mert az események még nem értek meg? Nem, nem lehet. Ilyen esetekben a pártnak, ha igazi vezető akar lenni, tudnia kell várni, meg kell győznie a tömegeket politikája helyességéről, segítenie kell a tömegeket abban, hogy saját tapasztalataik alapján meggyőződjenek e politika helyességéről.

„Ha a forradalmi pártnak — mondja Lenin — nincs többsége a forradalmi osztályok élenjáró osztagaiban és az országban, akkor szó sem lehet felkelésről." (Lenin Művei. XXI. köt. 282. old.)

„Ha nem változnak meg a munkásosztály többségének nézetei, a forradalom lehetetlen, de ezt a változást a tömegek politikai tapasztalatai hozzák létre." (Lenin Művei. XXV. köt. 221. old.)*

„A proletár élcsapatot eszmeileg meghódítottuk. Ez a fő. Enélkül az első lépést sem lehet megtenni a győzelem felé. De ettől még meglehetősen messze az út a győzelemig. Az élcsapattal egymagával győzni nem lehet. Csak egymagát az élcsapatot a döntő harcba vetni, mikor még az egész osztály,

* *Lenin.* „Baloldaliság" — a kommunizmus gyermekbetegsége. Id. kiad. 74. old., vagy: *Lenin.* Válogatott művek. 2. köt. 739. old.

mikor még a széles tömegek nem helyezkedtek arra az álláspontra, hogy vagy közvetlenül támogatják az élcsapatot, vagy legalább is jóindulatú semlegességet tanusítanak irányában és teljesen képtelenek az ellenség támogatására: nemcsak ostobaság, hanem bűn is lenne. Ahhoz azonban, hogy valóban az egész osztály, hogy valóban a dolgozók és a tőke elnyomottainak széles tömegei jussanak el erre az álláspontra, ahhoz a propaganda egymagában, az agitáció egymagában kevés. Ahhoz e tömegek saját politikai tapasztalata kell." (Ugyanott, 228. old.)*

Tudvalevő, hogy pártunk 1917-ben, Lenin áprilisi téziseitől az októberi felkelésig terjedő időszakban, így is cselekedett. S éppen azért, mert Lenin ez utasításai szerint cselekedett, győzött a felkelés.

Lényegében ezek az élcsapat és az osztály közti helyes viszony feltételei.

Mit jelent a *vezetés*, ha a párt politikája helyes s az élcsapat és az osztály közti helyes viszony zavartalan?

A vezetés ilyen feltételek mellett azt jelenti, hogy meg tudjuk győzni a tömegeket a párt politikájának helyességéről, olyan jelszavakat tudunk kiadni és megvalósítani, amelyek a tömegeket eljuttatják a párt álláspontjához s megkönnyítik nekik azt, hogy saját tapasztalatuk alapján felismerjék a párt politikájának helyességét, azt jelenti, hogy a tömegeket a párt öntudatának színvonaláig tudjuk emelni, s ekként biztosítjuk a tomegek támogatását, készségüket a döntő harcra.

Ezért a meggyőzés módszere a fő módszere annak, hogy a párt az osztályt vezesse.

„Ha mi most Oroszországban — mondja Lenin — Oroszország és az Antant burzsoáziája fölött kivívott példátlan győzelmeink két és fél esztendeje után, a szakszervezetek számára a belépés feltételéül «a diktatúra elismerését» tűznők

* *Lenin.* „Baloldaliság" — a kommunizmus gyermekbetegsége. Id. kiad. 83—84. old., vagy: *Lenin.* Válogatott művek. 2. köt. 747—748. old.

ki, akkor butaságot követnénk el, elrontanók a tömegekre gyakorolt befolyásunkat és a mensevikeknek segítenénk. Mert a kommunisták egész feladata az, hogy meg tudják *győzni* az elmaradottakat, hogy tudjanak dolgozni *köztük* s ne *válasszák el* magukat tőlük kiagyalt, gyerekesen «baloldali» jelszavakkal." (Lenin Művei. XXV. köt. 197. old.)*

Ez persze nem azt jelenti, hogy a pártnak valamennyi munkást, az utolsó emberig, meg kell győznie s csak azután lehet a cselekvéshez fogni, hogy csak azután lehet a cselekvést megkezdeni. Szó sincs róla. Ez csak azt jelenti, hogy a pártnak, mielőtt döntő politikai akciókba kezd, hosszas forradalmi munkával biztosítania kell a maga számára a munkástömegek többségének támogatását, legalább is az osztály többségének jóakaratú semlegességét. Ellenkező esetben az a lenini tétel, hogy a munkásosztály többségének megnyerése a párt szâmára a győzelmes forradalom előfeltétele, — minden értelem híján lenne.

De mi történjék a kisebbséggel, ha nem akarja, ha nem hajlandó magát önként alávetni a többség akaratának? Lehet-e, kell-e a pártnak, amely mögött a többség bizalma áll, a kisebbséget kényszerítenie arra, hogy alávesse magát a többség akaratának? Igen, lehet is, kell is. A vezetést a tömegek meggyőzésének módszere biztosítja, mint alapvető módszer, amelylyel a párt a tömegekre hat. De ez nem zárja ki, hanem feltételezi a kényszert, ha ennek a kényszernek az az alapja, hogy a munkásosztály többsége bízik a pártban és támogatja, ha a kényszert akkor alkalmazzuk a kisebbséggel szemben, mikor a többséget már meggyőztük.

Emlékezzünk azokra a vitákra, melyek erről a szakszervezeti vita időszakában lefolytak. Miben állt akkor az ellenzék, miben a Szállítómunkás Szakszervezet Központi Bizottságának hibája? Nem abban-e, hogy az ellenzék lehetségesnek

* Ugyanott, 41 old., vagy: 710. old.

tartotta akkor a kényszert? Nem, nem abban. Az ellenzék hibája akkor az volt, hogy noha nem tudta a többséget meggyőzni álláspontja helyességéről és elvesztette a többség bizalmát, mégis kényszert kezdett alkalmazni, ragaszkodott ahhoz, hogy „össze kell rázni" a többség bizalmát bíró embereket.

Lenin akkor, a párt X. kongresszusán, a szakszervezetekről szóló beszédében ezt mondta:

„Hogy helyes kölcsönös viszonyt, kölcsönös bizalmat hozzunk létre a munkásosztály élcsapata és a munkástömegek között, ahhoz a hibát, ha a Szállítómunkások Központi Bizottsága hibát követett el... jóvá kellett tenni. De ha ezt a hibát védeni kezdik, akkor ez politikai veszély forrásává lesz. Ha ama hangulatok alapján, melyeket Kutúzov itt kifejez, nem tennők meg a maximumát annak, amit a demokrácia szellemében tehetünk, akkor politikai csődbe jutnánk. *Előbb meggyőzni, csak azután kényszeríteni. Előbb minden áron meggyőzni, csak azután kényszeríteni.** Nem tudtuk a nagy tömegeket meggyőzni s megzavartuk az élcsapat és a tömegek közti helyes viszonyt." (Lenin Művei, XXVI. köt. 235. old.)

Ugyanezt mondja Lenin „A szakszervezetekről" című brosúrájában:

„Akkor alkalmaztuk helyesen és sikerrel a kényszert, ha előbb meg tudtuk teremteni számára a meggyőzés alapját." (Ugyanott, 74. old.)

S ez tökéletesen igaz. Mert e feltételek nélkül minden vezetés lehetetlen. Mert csak így lehet biztosítani a cselekvés egységét a pártban, ha a pártról van szó, az osztály cselekvésének egységét, ha az egész osztályról van szó. Enélkül szakadás, széthúzás, bomlás van a munkásosztály soraiban.

Általában ezek az alapjai annak, hogy a párt helyesen vezesse a munkásosztályt.

* Az én aláhúzásom. — *I. Szt.*

A vezetés minden más értelmezése szindikalizmus, anarchizmus, bürokratizmus, akármi — csak nem bolsevizmus, csak nem leninizmus.

Nem lehet a proletárdiktatúrát a párt gyakorolta vezetéssel („diktatúrával") szembehelyezni, ha a párt és a munkásosztály közt, az élcsapat és a munkástömegek közt helyes a kölcsönös viszony. De ebből az következik, hogy annál kevésbbé lehet azonosítani a pártot a munkásosztállyal, a párt gyakorolta vezetést („diktatúrát") a munkásosztály diktatúrájával. *Azon az alapon,* hogy a párt „diktatúráját" nem lehet szembeállítani a proletariátus diktatúrájával, Szórin arra a helytelen következtetésre jutott, hogy *„a proletariátus diktatúrája pártunk diktatúrája"*.

De Lenin nemcsak azt mondja, hogy ez a szembeállítás nem megengedhető. Azt is mondja, hogy nem szabad szembeállítani „a tömegek diktatúráját a vezérek diktatúrájával".* Nem lehetne-e hát *ezen az alapon* a vezérek diktatúráját a proletariátus diktatúrájával azonosítani? Ezen az úton haladva azt kellene mondanunk: *„a proletariátus diktatúrája vezéreinek diktatúrája"*. Voltaképpen éppen ehhez a butasághoz vezet az a politika, mely a párt „diktatúráját" a proletariátus diktatúrájával azonosítja...

Hogy áll ez az ügy Zinovjevnél?

Zinovjev lényegében éppúgy a párt „diktatúráját" a proletárdiktatúrával azonosító álláspontot áll, mint Szórin, de azzal a különbséggel, hogy Szórin egyenesebben és világosabban fejezi ki magát, Zinovjev ellenben „köntörfalaz". Elég például Zinovjev „Leninizmus" c. könyvéből a következő sorokat idézni, hogy meggyőződjünk erről:

„Mi a Szovjetunióban fennálló rendszer — kérdi Zinovjev — osztálytartalma szempontjából? A proletariátus diktatúrája.

* *Lenin.* „Baloldaliság" — a kommunizmus gyermekbetegsége. Id. kiad. 27. old., vagy: *Lenin.* Válogatott művek. 2. köt. 697. old.

Mi a hatalom közvetlen rúgója a Szovjetunióban? Ki valósítja meg a munkásosztály hatalmát? A kommunista párt! Ebben az értelemben *nálunk** *pártdiktatúra* van. Mi a hatalom jogi formája a Szovjetunióban? Milyen az államrend új típusa, melyet az Októberi Forradalom megteremtett? A szovjetrendszer. Az egyik a legkevésbbé sem mond ellent a másiknak."

Hogy az egyik a másiknak nem mond ellent, az, persze, igaz, *ha* a pártnak a munkásosztály egészével szemben gyakorolt diktatúráján a párt vezető szerepét értjük. De hogyan lehet *ezen az alapon* a proletariátus diktatúrája és a párt „diktatúrája" közé, a szovjetrendszer és a párt „diktatúrája" közé egyenlőségi jelet tenni? Lenin a szovjetrendszert azonosította a proletárdiktatúrával, s igaza volt, mert a szovjetek, a *mi* szovjetjeink, a dolgozó tömegek tömörülésének, a proletariátus körüli tömörülésének szervezetei a párt vezetése alatt. De mikor, hol, melyik művében tett Lenin egyenlőségi jelet a párt „diktatúrája" és a proletariátus diktatúrája közé, a párt „diktatúrája" és a szovjetrendszer közé, mint ahogy most Zinovjev teszi? A proletariátus diktatúrájának nemcsak a párt vezetőszerepe („diktatúrája") nem mond ellent, hanem a vezérek vezetőszerepe („diktatúrája") sem. Nem lehetne-e *ezen az alapon* kihirdetni, hogy országunk a proletárdiktatúra országa, *azaz* a párt diktatúrájának országa, *azaz* a vezérek diktatúrájának országa? Pedig éppen erre a butaságra vezet a párt-„diktatúra" és a proletárdiktatúra azonosításának „elve", melyet Zinovjev lopva és bátortalanul hangoztat.

Lenin nagyszámú műveiben csak öt esetet tudtam találni, ahol Lenin futólag érinti a pártdiktatúra kérdését.

Az első eset — vita az eszerekkel és mensevikekkel, ahol ezt mondja:

„Ha az *egy* párt diktatúráját vetik szemünkre és, mint hallottuk, szocialista egységfrontot javasolnak, mi azt mondjuk: «Igenis *egy* párt diktatúrája! Ezen az alapon állunk s

* Az én aláhúzásom — *I. Szt.*

erről az alapról nem térhetünk le, mert arról a pártról van szó, mely évtizedek során kivívta magának az egész gyári és ipari proletariátus élcsapatának helyzetét.»" (Lenin Művei. XXIV. köt. 423. old.)

A második eset — „Levél a munkásokhoz és parasztokhoz a Kolcsakon aratott győzelem alkalmából", ahol ezt mondja:

„A parasztokat ijesztgetik (főleg a mensevikek és eszerek, valamennyien, még a «baloldaliak» is) «*egy* párt diktatúrájával», a kommunista, bolsevik párt diktatúrájával.

Kolcsak példáján a parasztok megtanulták, hogy az ijesztgetéstől nem kell félni.

Vagy a földesurak és kapitalisták diktatúrája (vagyis vaskezű hatalma), vagy a munkásosztály diktatúrája." (Lenin Művei. XXIV. köt. 436. old.)*

A harmadik eset — Lenin Tannerrel vitázó beszéde a Kommunista Internacionále II. kongresszusán. Ezt a beszédet fentebb idéztem.

A negyedik eset — néhány sor a „«Baloldaliság» — a kommunizmus gyermekbetegsége" című brosúrából. Az idevágó helyeket már fentebb idéztem.

Az ötödik eset — a proletárdiktatúrára vonatkozó tézisvázlat, melyet a „Lenin Gyüjtemény" III. kötete közöl, ahol egy ilyen alcím van: „*Egy* párt diktatúrája" (Lásd: „Leninszkij Szbornyik" III. köt. 497. old.).

Megjegyzendő, hogy az öt eset közül kettőben, az utolsóban és a másodikban, Lenin az „*egy* párt diktatúrája" szavakat idézőjelbe teszi, nyilvánvalóan aláhúzva, hogy a formulát nem a szó szoros értelmében, hanem átvitt értelemben használja.

Azt is meg kell jegyezni, hogy mindezekben az esetekben Lenin „a párt diktatúráján" a „földesurak és tőkések" feletti diktatúrát („vaskezű hatalmat") értette, nempedig a munkásosztály feletti diktatúrát, annak ellenére, amit Kautsky és kompániája rágalmazó koholmányaikban állítottak.

* *Lenin.* Válogatott művek. 2. köt. 616. old.

Jellemző, hogy Lenin művei közül *egyikben sincs*, sem főműveiben, sem másodrendű műveiben, ahol a proletárdiktatúrát és a párt szerepét a proletárdiktatúra rendszerében tárgyalja vagy egyszerűen megemlíti, még csak célzás sem arra, hogy „a proletariátus diktatúrája pártunk diktatúrája". Ellenkezőleg, e művek minden lapja, minden sora tiltakozik az ilyen formula ellen (lásd: „Állam és forradalom", „A proletárforradalom és a renegát Kautsky", „«Baloldaliság» — a kommunizmus gyermekbetegsége" stb.).

Még jellemzőbb, hogy a Kommunista Internacionále II. kongresszusának a politikai párt szerepéről szóló téziseiben, melyeket Lenin közvetlen vezetése alatt dolgoztak ki, s melyekre Lenin beszédeiben ismételten hivatkozott, mint a párt szerepének és feladatainak mintaszerűen helyes megfogalmazására — *egyetlenegy*, betűszerint *egyetlenegy szót* sem találunk a párt diktatúrájáról.

Mit mutat mindez?

Azt, hogy:

a) Lenin a „párt diktatúrája" formulát nem tartotta kifogástalannak, pontosnak, s ezért ez a kifejezés igen ritkán fordul elő Lenin műveiben, s néha idézőjelben van;

b) abban a néhány esetben, mikor Lenin, ellenfeleivel vitatkozva, kénytelen volt a párt diktatúrájáról beszélni, rendszerint *„egy* párt diktatúrájáról" beszélt, vagyis arról, hogy pártunk *egyedül* van hatalmon, *nem osztja meg* a hatalmat *más* pártokkal, s mindig megmagyarázta, hogy a párt diktatúráján a *munkásosztállyal kapcsolatban* a párt gyakorolta vezetést, a párt vezetőszerepét kell érteni;

c) mindazokban az esetekben, amikor szükségesnek tartotta, hogy tudományosan meghatározza a párt szerepét a proletárdiktatúra rendszerében, Lenin *kizárólag* a pártnak a munkásosztállyal kapcsolatos vezetőszerepéről beszél (s ilyen eset ezrével van);

d) éppen ezért Leninnek nem „jutott eszébe" a párt szerepéről szóló alapvető határozatba — a Kommunista Internacionále II. kongresszusának határozatára gondolok — bevenni a „párt diktatúrájának" formuláját;

e) nincs igazuk a leninizmus szempontjából, és politikailag rövidlátók azok az elvtársak, akik azonosítják vagy azonosítani igyekeznek a párt „diktatúráját", tehát a „vezérek diktatúráját" is, a proletariátus diktatúrájával, mert ezzel megsértik az élcsapat és az osztály közti helyes viszony feltételeit.

Arról nem is beszélek, hogy a „pártdiktatúra" formulája, a fentebb megjelölt fenntartások nélkül, gyakorlati munkánkban a veszedelmek és politikai hátrányok egész sorát okozhatja. Ez a formula, ha fenntartás nélkül vesszük, mintegy ezt sugallja:

a) *a pártonkívüli tömegeknek:* ne merjetek ellentmondani, ne merjetek okoskodni, mert a párt mindent megtehet, mert nálunk pártdiktatúra van;

b) *a pártkádereknek:* nyomjátok a dolgot még bátrabban, még erősebben, nem muszáj a pártonkívüli tömegek hangjára hallgatni, — nálunk pártdiktatúra van;

c) *a párt vezető rétegének:* megengedhetitek magatoknak némi önelégültség fényűzését is, sőt, talán el is bizakodhattok egy kicsit, hiszen nálunk pártdiktatúra van, „tehát" a vezérek diktatúrája is.

Ezekre a veszedelmekre helyénvaló éppen most felhívni a figyelmet, a tömegek politikai aktivitásának fellendülése idején, amikor különösen értékes számunkra a párt készsége arra, hogy a tömegek hangjára éberen figyeljen, amikor fő parancs pártunk számára a figyelem a tömegek igényei tekintetében, amikor a párttól különös körültekintést és különös hajlékonyságot követelünk a politikában, amikor az elbizakodás veszedelme a legkomolyabb veszedelmek egyike, melyek a pártot fenyegetik a tömegek helyes vezetése dolgában.

Nem szabad elfeledni Lenin e nagyszerű szavait, melyeket pártunk XI. kongresszusán mondott:

„A nép tömegében mi (kommunisták — *I. Szt.*) mégis a tenger egy cseppje vagyunk csupán s kormányozni csak úgy tudunk, ha helyesen fejezzük ki azt, amit a nép gondol. Enélkül a kommunista párt nem fogja tudni vezetni az egész proletariátust, a proletariátus pedig nem fogja tudni vezetni a tömeget és az egész gépezet szétesik." (Lenin Művei, XXVII. köt. 256. old.)*

„Helyesen kifejezni azt, amit a nép gondol" — ez az a múlhatatlanul szükséges feltétel, amely a párt számára biztosítja a proletárdiktatúra rendszerében a fő vezető erő megtisztelő szerepét.

Sztálin Művei. 8. köt. 31—60. old. (oroszul).
Sztálin. A leninizmus kérdései. Szikra 1949. 150—171. old.

* *Lenin.* Válogatott művek. 2. köt. 962. old.

AZ ELSŐ AMERIKAI MUNKÁSDELEGÁCIÓVAL FOLYTATOTT BESZÉLGETÉSBŐL

1927 szeptember 9

Első kérdés: Milyen új elveket adott hozzá Lenin és a kommunista párt gyakorlatilag a marxizmushoz? Helyes volna-e azt mondani, hogy Lenin hitt az „alkotó forradalomban", míg Marx inkább arra hajlott, hogy bevárja a gazdasági erők fejlődésének csúcspontra jutását?

Felelet: Azt hiszem, Lenin seminő „új elveket" nem „adott hozzá" a marxizmushoz, mint ahogy Lenin egyet sem törölt el a marxizmus „régi" elvei közül. Lenin Marx és Engels leghűségesebb és legkövetkezetesebb tanítványa volt és marad, aki teljes egészében a marxizmus elveire támaszkodott.

Lenin azonban nem csupán gyakorlati végrehajtója volt Marx—Engels tanításainak. Lenin egyúttal Marx és Engels tanításainak folytatója is volt.

Mit jelent ez?

Ez azt jelenti, hogy Lenin továbbfejlesztette Marx és Engels tanítását a fejlődés új körülményeinek megfelelően, a kapitalizmus új szakaszának megfelelően, az imperializmusnak megfelelően. Ez azt jelenti, hogy amikor Marx tanítását az osztályharc új körülményei között továbbfejlesztette, Lenin valami újat vitt be a marxizmus közös kincsesházába, újat ahhoz viszonyítva, amit Marx és Engels adott, ahhoz viszonyítva, amit az imperializmus előtti kapitalizmus időszakában bárki is adhatott, s emellett az az új, amit Lenin a marxizmus kincsesházába bevitt, teljes egészében a Marx és Engels által megadott elveken alapszik.

Éppen ebben az értelemben beszélnek nálunk a leninizmusról, mint az imperializmus és proletárforradalmak korszakának marxizmusáról.

Ime néhány kérdés, amelyek terén Lenin, Marx tanítását továbbfejlesztve, újat adott.

Először. a monopolista kapitalizmus, az imperializmus, mint a kapitalizmus új szakaszának kérdése.

Marx és Engels „A tőké"-ben megadták a kapitalizmus alapjainak elemzését. De Marx és Engels a monopolizmus előtti kapitalizmus uralmának időszakában élt, amikor a kapitalizmus símán fejlődött tovább és „békésen" terjeszkedett el az egész földkerekségen.

Ez a régi szakasz a XIX. század végén és a XX. század elején fejeződött be, amikor Marx és Engels már nem voltak az élők sorában. Érthető, hogy Marxnak és Engelsnek csak sejtelmei lehettek a kapitalizmus fejlődésének azokról az új körülményeiről, amelyek a kapitalizmusnak a régi szakaszt felváltó új szakaszával kapcsolatban következtek be, kapcsolatban a fejlődés imperialista, monopolista szakaszával, amikor a kapitalizmus síma továbbfejlődését a kapitalizmus ugrásszerű, katasztrófákkal járó fejlődése váltotta fel, amikor a kapitalizmus fejlődésének egyenlőtlensége és a kapitalizmus ellentmondásai különös erővel nyilvánultak meg, amikor az elhelyezési és a tőkekiviteli piacokért a fejlődés rendkívüli egyenlőtlenségének feltételei között folytatott harc elkerülhetetlenné tette az időszakonkénti imperialista háborúkat a világ és az érdekszférák időszakonkénti újrafelosztása céljából.

Lenin érdeme és következésképpen az új dolog Leninnél itt az, hogy „A tőke" alaptételeire támaszkodva, az imperializmusnak, mint a kapitalizmus utolsó szakaszának, megalapozott marxista elemzését adta, s felfedte az imperializmus fekélyeit és elkerülhetetlen pusztulásának feltételeit. Ennek az elemzésnek az alapján keletkezett Lenin ismert tétele arról, hogy az imperializmus körülményei között a szocializmus győzelme egyes, egymagukban vett kapitalista országokban lehetséges.

Másodszor, a proletariátus diktatúrájának kérdése.

A proletariátus diktatúrájának, mint a proletariátus politikai uralmának s mint a tőke hatalma erőszakos megdöntése módszerének alapeszméjét Marx és Engels adták.

Az új, amit ezen a téren Lenin adott, az, hogy:

a) felfedezte a szovjet hatalmat, mint a proletariátus diktatúrájának államformáját, felhasználva e célból a Párizsi Kommün és az orosz forradalom tapasztalatait;

b) felbontotta a proletariátus diktatúrájának képletében a proletariátus szövetségeseire vonatkozó zárójeleket azzal, hogy a proletariátus diktatúráját úgy határozta meg, hogy az a proletariátus osztályszövetségének különleges formája, amelyben a proletariátus, mint vezető, szövetkezik a kizsákmányolt osztályok (parasztság stb.) nemproletár tömegeivel, mint vezetettekkel;

c) különös erővel hangsúlyozta azt a tényt, hogy a proletariátus diktatúrája az osztálytársadalomban a demokrácia legmagasabb típusa, a *proletár* demokrácia formája, amely a többség (a kizsákmányoltak) érdekeit fejezi ki, szemben a *kapitalista* demokráciával, amely a kisebbség (a kizsákmányolók) érdekeit fejezi ki.

Harmadszor, a szocializmus sikeres építésének formáira és módjaira vonatkozó kérdés a proletariátus diktatúrájának időszakában, a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenet időszakában, egy olyan országban, melyet kapitalista államok vesznek körül.

Marx és Engels a proletariátus diktatúrájának időszakát többé-kevésbbé hosszú, forradalmi összecsapásokkal és polgárháborúkkal teli időszaknak tekintették, amelynek folyamán a hatalmonlevő proletariátus gazdasági, politikai, kulturális és szervezeti jellegű rendszabályokat foganatosít, amelyek szükségesek ahhoz, hogy a régi kapitalista társadalom helyébe létrehozza az új szocialista társadalmat, az osztálynélküli társadalmat, az államnélküli társadalmat. Lenin teljességgel Marx és Engels ezen alaptételeinek talaján állt.

Az új Leninnél ezen a területen az, hogy:

a) megindokolta a teljes szocialista társadalom felépítésének lehetőségét a proletariátus diktatúrájának országában, melyet imperialista államok vesznek körül, feltéve, hogy az illető országot a környező kapitalista államok katonai beavatkozása nem fojtja meg;

b) kijelölte a gazdasági politika konkrét útjait („új gazdasági politika"), amelyeknek segítségével a gazdasági kulcspozíciókat (az ipart, a földet, a közlekedést, a bankokat stb.) kézbentartó proletariátus összekapcsolja a szocializált ipart a mezőgazdasággal („az ipar összefogása a parasztgazdasággal") és ilyen módon az egész népgazdaságot a szocializmushoz vezeti;

c) kijelölte a konkrét utakat, amelyeken a parasztság zömét fokozatosan eljuttatjuk és bevonjuk a szocialista építés medrébe a szövetkezetek segítségével, melyek a proletárdiktatúra kezében hatalmas eszközök a kisparasztgazdaság átépítésére és a parasztság zömének a szocializmus szellemében való átnevelésére.

Negyedszer, a proletariátus hegemóniájának (vezetőszerepének) kérdése a forradalomban, minden népi forradalomban, a cárizmus elleni forradalomban éppúgy, mint a kapitalizmus elleni forradalomban.

Marx és Engels megadták a proletariátus hegemóniája eszméjének alapvető vázlatait. Az új itt Leninnél az, hogy ezeket a vázlatokat továbbfejlesztette és a proletariátus hegemóniájának jól kiépített rendszerévé dolgozta ki, amely rendszer szerint a proletariátus a város és falu dolgozó tömegeit nemcsak a cárizmus és a kapitalizmus megdöntése során, hanem a proletariátus diktatúrája alatt a szocialista építés során is vezeti.

Ismeretes, hogy a proletariátus hegemóniájának eszméje mesteri alkalmazást nyert Oroszországban, ami Leninnek és pártjának köszönhető. Ezzel magyarázható egyebek közt az a tény, hogy a forradalom Oroszországban a proletariátust juttatta hatalomra.

Azelőtt a dolog rendszerint úgy játszódott le, hogy a forradalom idején a munkások verekedtek a barikádokon, ők ontották vérüket, ők döntötték meg a régit, a hatalom azonban a burzsoák kezébe került, akik aztán elnyomták és kizsákmányolták a munkásokat. Igy volt ez Angliában és Franciaországban. Igy volt ez Németországban. Nálunk, Oroszországban, a dolgok más fordulatot vettek. Nálunk a munkások a forradalomnak nem csupán rohamcsapatát alkották. Az orosz proletariátus, mint a forradalom rohamcsapata, egyúttal arra is törekedett, hogy hegemónná váljék, a város és falu összes kizsákmányolt tömegeinek politikai vezetőjévé, aki ezeket a tömegeket maga köré tömöríti, a burzsoáziától elszakítja, a burzsoáziát politikailag elszigeteli. Az orosz proletariátus, mint a kizsákmányolt tömegek hegemónja, folyvást azért küzdött, hogy a hatalmat a kezébe vegye és azt a saját érdekében, a burzsoázia ellen, a kapitalizmus ellen használja ki. Voltaképpen ez a magyarázata annak, hogy a forradalom minden hatalmas akciója Oroszországban — mind 1905 októberében, mind 1917 februárjában — a színtérre hozta a munkásküldöttek szovjetjeit, mint csiráját egy új hatalmi apparátusnak, amely arra van hivatva, hogy a burzsoáziát elnyomja — szemben a burzsoá parlamenttel, mint a régi hatalmi apparátussal, melynek az a hivatása, hogy a proletariátust nyomja el.

Kétízben kísérelte meg nálunk a burzsoázia, hogy a burzsoá parlamentet helyreállítsa és a szovjeteknek véget vessen: 1917 augusztusában, az „Előparlament" idején, még mielőtt a bolsevikok a hatalmat megragadták volna, és 1918 januárjában, az „Alkotmányozó Gyűlés" idejében, az után, hogy a proletariátus a hatalmat magához ragadta — és mindkét alkalommal vereséget szenvedett. Miért? Azért, mert a burzsoázia politikailag már el volt szigetelve, a dolgozók milliós tömegei a proletariátust tekintették a forradalom egyetlen vezérének, a szovjeteket pedig a tömegek már kipróbálták és kitapasztalták mint saját munkáshatalmukat, amelyet a burzsoá parlamentért elcserélni a proletariátus számára öngyilkosság lett volna.

Nincs tehát semmi csodálatos abban, hogy a burzsoá parlamentarizmus nálunk nem vert gyökeret. Ezért juttatta a forradalom Oroszországban a proletariátust hatalomra.

Ilyen eredményeket hozott az, hogy megvalósult a forradalomban a proletár hegemónia lenini rendszere.

Ötödször: a nemzeti és gyarmati kérdés.

Marx és Engels, elemezvén annakidején az Írországban, Indiában, Kínában, Közép-Európa országaiban, Lengyelországban, Magyarországon lejátszódó eseményeket, megadták az alapvető, kiindulópontul szolgáló eszméket a nemzeti és gyarmati kérdésben. Lenin munkáiban ezekre az eszmékre támaszkodott. Az új ezen a téren Leninnél az, hogy:

a) ezeket az eszméket az imperializmus korszakának nemzeti és gyarmati forradalmairól szóló nézetek jól kiépített rendszerévé foglalta össze;

b) a nemzeti és gyarmati kérdést összekapcsolta az imperializmus megdöntésének kérdésével;

c) a nemzeti és gyarmati kérdést a nemzetközi proletárforradalom általános kérdése alkatrészének nyilvánította.

Végül, a proletariátus pártjának kérdése.

Marx és Engels megadták az alapvető vázlatokat a pártról, mint a proletariátus élcsapatáról, ami nélkül (t. i. párt nélkül) a proletariátus nem érheti el felszabadulását, sem a hatalom megragadása értelmében, sem abban az értelemben, hogy a kapitalista társadalmat átalakítja.

Az új ezen a téren Leninnél abban van, hogy ezeket a vázlatokat a proletariátusnak az imperializmus időszakában folyó harca új feltételeinek megfelelően továbbfejlesztette, és megmutatta, hogy:

a) a proletariátus más szervezeti formáihoz (szakszervezetekhez, szövetkezetekhez, államszervezethez) viszonyítva a párt a proletariátus osztályszervezetének legmagasabb formája és az a hivatása, hogy a többi szervezetnek munkáját összefogalja és irányítsa;

b) a proletariátus diktatúráját csak a párt útján, mint e diktatúra irányító ereje útján lehet megvalósítani;

c) a proletariátus diktatúrája csak abban az esetben lehet teljes, ha azt egyetlen párt vezeti, a kommunisták pártja, mely a vezetést nem osztja meg s amelynek nem is szabad megosztania a vezetést más pártokkal;

d) a pártonbelüli vasfegyelem nélkül nem valósíthatók meg a proletariátus diktatúrája előtt álló feladatok a kizsákmányolók elnyomása és az osztálytársadalomnak szocialista társadalommá való átalakítása terén.

Ime, ez alapjában véve az az új, amit Lenin munkáiban adott, konkretizálva és továbbfejlesztve Marx tanítását azoknak az új feltételeknek megfelelően, amelyek mellett a proletariátus az imperializmus korszakában harcol.

Éppen ezért mondják nálunk, hogy a leninizmus az imperializmus és a proletárforradalmak marxizmusa.

Ebből látható, hogy a leninizmust nem szabad sem elválasztani a marxizmustól, sem — annál kevésbbé — szembeállítani a marxizmussal.

A küldöttség kérdésében továbbá ez is benne van:

„Helyes volna-e azt mondani, hogy Lenin hitt az «alkotó forradalomban», míg Marx inkább arra hajlott, hogy bevárja a gazdasági erők fejlődésének csúcspontra jutását?"

Azt hiszem, egészen helytelen volna ezt mondani. Azt hiszem, minden népforradalom, ha igazi népforradalom, alkotó forradalom, mert összetöri a régi rendet és újat alkot, épít.

Természetesen nincsen semmi alkotó elem azokban a — tisztesség ne essék szólván — „forradalmakban", amilyenek olykor előfordulnak, mondjuk Albániában, abban a formában, hogy egyik törzs a másik ellen „felkelést" játszik. De az ilyen „felkelésdit" a marxisták sohase tekintették forradalomnak. Nyilvánvaló, hogy nem az ilyen „felkelésekről" van szó, hanem a néptömegeknek arról a forradalmáról, amely az elnyomott osztályokat talpra állítja az elnyomó osztályok ellen. Az ilyen

forradalomnak viszont feltétlenül alkotónak kell lennie. Marx és Lenin az ilyen forradalomért szálltak síkra — és csakis az ilyenért. Továbbá érthető, hogy az ilyen forradalom nem jöhet létre bármilyen feltételek között, hogy csak bizonyos kedvező gazdasági és politikai feltételek közt mehet végbe.

Tizenkettedik kérdés. Megadhatja-e Ön annak a jövendő társadalomnak rövid jellemzését, amelyet a kommunizmus megteremteni próbál?

Felelet. A kommunista társadalom általános jellemzését megadták műveikben Marx, Engels és Lenin.

Ha röviden meg akarjuk adni a kommunista társadalom anatómiáját, úgy az olyan társadalom lesz: *a)* ahol a munka- és termelési eszközök nem lesznek magántulajdonban, hanem társadalmi, kollektív tulajdonban lesznek; *b)* ahol nem lesznek osztályok és nem lesz államhatalom, hanem lesznek ipari és mezőgazdasági dolgozók, akik gazdaságilag mint dolgozók szabad szövetsége igazgatják magukat; *c)* ahol a terv alapján szervezett népgazdaság mind az ipar, mind a mezőgazdaság terén a legfejlettebb technikán alapul majd; *d)* ahol nem lesz ellentét város és falu, ipar és mezőgazdaság között; *e)* ahol a termékeket a régi francia kommunisták elve szerint fogják elosztani: „mindenkitől képességei szerint, mindenkinek szükségletei szerint"; *f)* ahol a tudománynak és a művészetnek eléggé kedvező feltételei lesznek ahhoz, hogy teljes virágzást érjenek el; *g)* ahol az egyéniség, amelyet már nem nyom a darab kenyérért való gond és amelynek nem kell a „világ hatalmasaihoz" törleszkednie, valóban szabad lesz.

És így tovább és így tovább.

Világos, hogy az ilyen társadalomtól még messze vagyunk.

Ami a kommunista társadalom teljes diadalához szükséges nemzetközi viszonyokat illeti, ezek aszerint fognak kialakulni és kifejlődni, amilyen mértékben nőnek majd a forradalmi válságok és a munkásosztály forradalmi akciói a kapitalista országokban.

Nem szabad a dolgot úgy elképzelni, hogy valamely ország vagy néhány ország munkásosztálya a szocializmus, sőt a kommunizmus felé fog haladni, a többi ország kapitalistái pedig közömbösen, ölbetett kézzel fogják ezt nézni. Még kevésbbé szabad a dolgot úgy elképzelni, hogy a munkásosztály a kapitalista országokban hajlandó lesz egyszerű nézője lenni annak, hogy egyik vagy másik országban győzelmesen fejlődik a szocializmus. A valóságban a kapitalisták minden tőlük telhetőt el fognak követni, hogy az ilyen országokat megfojtsák. A valóságban minden egyes komoly lépést, melyet egyik vagy másik országban a szocializmus és még inkább a kommunizmus felé tenni fognak, feltétlenül nyomon követi majd a kapitalista országok munkásosztályainak feltartóztathatatlan törekvése arra, hogy ezekben az országokban kivívja a diktatúrát és a szocializmust.

Ilyenformán a nemzetközi forradalom és a nemzetközi reakció további fejlődése során két világméretű központ fog kialakulni: a szocialista központ, mely magához fogja vonni a szocializmushoz vonzódó országokat és a kapitalista központ, mely a kapitalizmushoz vonzódó országokat fogja magához vonni. Ennek a két tábornak harca fogja eldönteni a kapitalizmus és a kommunizmus sorsát az egész világon.

Sztálin Művei. 10. köt. 92—100, 133—135. old. (oroszul).
Lenin. Válogatott művek. 1. köt. Szikra 1948. 41—47. old.

MIRE TANIT MINKET A SZOVJETUNIÓ KOMMUNISTA (BOLSEVIK) PÁRTJÁNAK TÖRTÉNETE?

„A Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártjának Története. Rövid tanfolyam" című mű zárófejezete

1938

Melyek a bolsevik párt történelmi útjának legfőbb tanulságai?

Mire tanít minket a Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártjának története?

1. A párt története mindenekelőtt arra tanít, hogy a proletárforradalom győzelme, a proletárdiktatúra győzelme lehetetlen a proletariátus forradalmi pártja nélkül, amely mentes az opportunizmustól, engesztelhetetlen a megalkuvókkal és kapitulánsokkal szemben, forradalmi a burzsoáziával és annak államhatalmával szemben.

A párt története arra tanít, hogy a proletariátust ilyen párt nélkül hagyni annyit jelent, mint forradalmi vezetés nélkül hagyni a proletariátust, a proletariátust forradalmi vezetés nélkül hagyni pedig annyit jelent, mint a proletárforradalom ügyét elbuktatni.

A párt története arra tanít, hogy a közönséges nyugateurópai típusú szociáldemokrata párt, amely a polgári béke viszonyai között nevelkedett, az opportunisták uszályában vonszolódik, „társadalmi reformokról" ábrándozik és fél a társadalmi forradalomtól — nem lehet ilyen párt.

A párt története arra tanít, hogy ilyen párt csakis az újtípusú párt, a marxista-leninista párt, a társadalmi forradalom pártja lehet, amely a proletariátust elő tudja készíteni a burzsoáziával való döntő összecsapásokra és meg tudja szervezni a proletárforradalom győzelmét.

Ilyen párt a Szovjetunióban a bolsevik párt.

„A forradalom előtti időszakban — mondja Sztálin elvtárs —, a többé-kevésbbé békés fejlődés időszakában, mikor a munkásmozgalomban a II. Internacionále pártjai uralkodtak s a harc parlamenti formáit tekintették a harc fő formáinak — ilyen viszonyok között a pártnak nem volt és nem is lehetett az a komoly és döntő jelentősége, amelyre később tett szert a nyilt forradalmi összecsapások idején. Kautsky, amikor a II. Internacionálét az ellene irányuló támadásokkal szemben védelmezte, azt mondta, hogy a II. Internacionále pártjai nem a háború, hanem a béke eszközei, s éppen ez az oka annak, hogy a háború idején, a proletariátus forradalmi megmozdulásainak időszakában képtelenek voltak komolyabb akciókra. Ez tökéletesen igaz. De mit jelent ez? Ez azt jelenti, hogy a II. Internacionále pártjai alkalmatlanok a proletariátus forradalmi harcára, nem a proletariátus harcos pártjai, amelyek hatalomra vezetik a munkásokat, hanem a parlamenti választásokhoz és parlamenti harchoz alkalmazkodó választási apparátus. Tulajdonképpen ezzel magyarázható az a tény, hogy a II. Internacionále opportunistáinak uralma idején nem a párt, hanem a parlamenti frakció volt a proletariátus fő politikai szervezete. Közismert dolog, hogy a párt abban az időben valójában csak a parlamenti frakció függvénye, annak segédeszköze volt. Aligha szorul bizonyításra, hogy ilyen viszonyok között és ilyen párt vezetésével szó sem lehetett arról, hogy a proletariátust a forradalomra előkészítsék.

A helyzet azonban gyökeresen megváltozott, amikor új időszak következett be. Az új időszak az osztályok nyilt összeütközéseinek, a proletariátus forradalmi megmozdulásainak időszaka, a proletárforradalom időszaka, amikor az erőket közvetlenül arra kell előkészíteni, hogy megdöntsék az imperializmust, hogy a proletariátus kezébe ragadja a hatalmat. Ez az időszak új feladatok elé állítja a proletariátust; át kell szervezni az egész pártmunkát új, forradalmi alapon, a hatalomért folyó harc szellemében kell nevelni a munkásokat, elő kell készíteni és közelebb kell hozni a tartalékokat, a szomszédos országok proletariátusával való szövetséget meg kell erősíteni, szilárd kapcsolatokat kell létesíteni a gyarmati és függő országok mozgalmával stb. stb. Azt hinni, hogy ezek az új feladatok a parlamentarizmus békés viszonyai között nevelkedett szociáldemokrata pártok erőivel megoldhatók — annyit jelent, mint reménytelen kétségbeesésre és elkerülhetetlen vereségre kárhozatni magunkat. Ha a proletariátus, melynek vállaira ekkora feladatok súlya nehezedik, továbbra is a régi pártok

vezetése alatt marad, ez egyértelmű volna a proletariátus teljes lefegyverzésével. Aligha szorul bizonyításra, hogy a proletariátus nem nyugodhatott bele ebbe a helyzetbe.

Ezért van szükség új pártra, harcos pártra, forradalmi pártra, amely elég bátor ahhoz, hogy a proletariátust harcba vezesse a hatalomért, eléggé tapasztalt ahhoz, hogy a forradalmi helyzet bonyolult viszonyai között eligazodjék és elég rugalmas ahhoz, hogy a célhoz vezető úton minden zátonyt elkerüljön.

Ilyen párt nélkül gondolni sem lehet az imperializmus megdöntésére, a proletárdiktatúra kivívására.

Ez az új párt a leninizmus pártja." *(Sztálin.* A leninizmus kérdései. 62—63. old.)*

2. A párt története továbbá arra tanít, hogy a munkásosztály pártja nem töltheti be osztálya vezetőjének szerepét, nem töltheti be a proletárforradalom szervezőjének és vezetőjének szerepét, ha nem sajátította el a munkásmozgalom élenjáró elméletét, ha nem sajátította el a marxista-leninista elméletet.

A marxista-leninista elmélet ereje abban rejlik, hogy a pártnak megadja a lehetőséget, hogy az adott helyzetben tájékozódjék, megértse a környező események belső összefüggését, előre lássa az események menetét és felismerje ne csak azt, hogyan és milyen irányban fejlődnek az események a jelenben, hanem azt is, hogyan és milyen irányban kell fejlődniök a jövőben.

Csak az a párt tud biztosan előrehaladni és tudja vezetni a munkásosztályt, amely elsajátította a marxista-leninista elméletet.

És fordítva, az a párt, amely nem sajátította el a marxista-leninista elméletet, tapogatódzva kénytelen botorkálni, tevékenységében nincs meg a biztonságérzet, nem tudja vezetni a munkásosztályt.

---

* *Sztálin.* A leninizmus alapjairól. VIII. fejezet, lásd *Sztálin.* A leninizmus kérdései. 86—87. old., vagy: *Sztálin.* A leninizmus alapjairól. (A marxizmus-leninizmus kis könyvtára 16—17. sz.) Szikra 1949. 98—100. oldal.

Azt hihetné valaki, hogy a marxista-leninista elméletet elsajátítani annyit jelent, mint lelkiismeretesen kívülről megtanulni Marx, Engels és Lenin műveiben található egyes tételeket és következtetéseket, megtanulni alkalmilag idézni azokat és beérni ennyivel, abban a reményben, hogy a betanult következtetések és tételek bármely helyzetre, az élet minden körülményei között alkalmazhatók. De aki így fog hozzá a marxista-leninista elmélet elsajátításához, az teljesen helytelenül cselekszik. A marxista-leninista elméletet nem szabad dogmák gyüjteményének, katekizmusnak, hiszekegynek tekinteni, a marxisták pedig nem írástudók, akik a szentírás betűin rágódnak. A marxista-leninista elmélet a társadalom fejlődéséről szóló tudomány, a munkásmozgalomról, a proletárforradalomról, a kommunista társadalom felépítéséről szóló tudomány. Mint tudomány, nem áll és nem állhat egy helyben, hanem fejlődik és tökéletesedik. Érthető, hogy fejlődésében szükségképpen új tapasztalatokkal, új ismeretekkel kell gazdagodnia, egyes tételei és következtetései az idők folyamán szükségképpen megváltoznak és helyükbe szükségképpen az új történelmi viszonyoknak megfelelő új tételek és új következtetések lépnek.

A marxista-leninista elmélet elsajátítása egyáltalán nem azt jelenti, hogy kívülről be kell tanulni a formuláit és következtetéseit, hogy görcsösen ragaszkodjunk a formulák és következtetések minden egyes betűjéhez. A marxista-leninista elmélet elsajátításának első feltétele az, hogy megtanuljunk különbséget tenni az elmélet betűje és lényege között.

A marxista-leninista elmélet elsajátítása annyit jelent, hogy elsajátítjuk ennek az elméletnek a *lényegét* és megtanuljuk alkalmazni ezt az elméletet a forradalmi mozgalom gyakorlati kérdéseinek eldöntésénél, a proletariátus osztályharcának különböző viszonyai között.

A marxista-leninista elmélet elsajátítása azt jelenti, hogy tudnunk kell ezt az elméletet a forradalmi mozgalom új tapasztalataival gazdagítani, tudnunk kell új tételekkel és következtetésekkel gazdagítani, tudnunk kell *fejleszteni és előbbrevinni*, nem riadva vissza attól, hogy az elmélet lényegéből kiindulva, egyes tételeit és következtetéseit, amelyek már elavultak, az új történelmi helyzetnek megfelelő új tételekkel és következtetésekkel helyettesítsük.

A marxista-leninista elmélet nem dogma, hanem a cselekvés vezérfonala.

A második orosz forradalom előtt (1917 február) a világ marxistái abból indultak ki, hogy a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenet időszakában a társadalom politikai szervezetének legcélszerűbb formája a demokratikus parlamenti köztársaság. Igaz, hogy Marx már a hetvenes években rámutatott arra, hogy a proletárdiktatúra legcélszerűbb formája nem a parlamenti köztársaság, hanem az olyan típusú politikai szervezet, mint a Párizsi Kommün. Sajnos, Marx ezt az útmutatást műveiben nem fejtette ki részletesebben s az feledésbe ment. Azonkívül Engelsnek 1891-ben, az Erfurti programtervezet kritikájában tett kijelentése, mely szerint a „demokratikus köztársaság... a proletárdiktatúra specifikus formája", nem hagyott kétséget aziránt, hogy a marxisták a proletárdiktatúra politikai formájának továbbra is a demokratikus köztársaságot tartják. Engelsnek ez a tétele később minden marxistának, köztük Leninnek is vezérlő elvévé lett. De az 1905-ös orosz forradalom és különösen az 1917-es februári forradalom, a társadalom politikai szervezetének új formáját hozta létre — a Munkás- és Parasztküldöttek Szovjetjeit. Az Oroszországban végbement két forradalom tapasztalatainak tanulmányozása alapján, Lenin, a marxizmus elméletéből kiindulva, arra a következtetésre jutott, hogy a proletárdiktatúra legjobb politikai formája nem a demokratikus parlamenti köztársaság, hanem a Szovje-

tek Köztársasága. Ezért Lenin 1917 áprilisában, a polgári forradalomról a szocialista forradalomra való átmenet időszakában azt a jelszót adta ki, hogy a Szovjetköztársaságot kell megszervezni, mert a Szovjetek Köztársasága a proletárdiktatúra legalkalmasabb politikai formája. A világ opportunistái görcsösen ragaszkodtak a parlamenti köztársasághoz és azzal vádolták Lenint, hogy elpártol a marxizmustól, hogy szétrombolja a demokráciát. Az igazi marxista azonban, aki a marxizmus elméletét elsajátította, természetesen Lenin volt, nem pedig az opportunisták, mert Lenin előbbrevitte, új tapasztalatokkal gazdagította a marxi elméletet, míg az opportunisták visszafelé húzták a marxizmust, dogmává avatták annak egyik tételét.

Mi lett volna a párttal, forradalmunkkal, a marxizmussal, ha Lenin megtorpant volna a marxizmus betűje előtt és nem szánta volna rá magát arra, hogy a marxizmusnak Engels által megfogalmazott egyik régi tételét az új történelmi helyzetnek megfelelő új tétellel, a Szovjetköztársaságról szóló új tétellel helyettesítse? A párt sötétben tévelygett volna, a Szovjetek felbomlottak volna, ma nem volna nálunk Szovjethatalom, a marxista elméletet súlyos veszteség érte volna. A proletariátus vesztett volna, a proletariátus ellenségei nyertek volna.

Engels és Marx az imperializmus előtti kapitalizmus tanulmányozása során arra a következtetésre jutott, hogy a szocialista forradalom nem győzhet egy, egymagában vett országban, hogy a szocialista forradalom csak akkor győzhet, ha egyidejűleg tör ki minden civilizált országban vagy azok többségében. Ez a XIX. század közepén volt. Ez a következtetés később minden marxista vezérlő tételévé lett. A XX. század elején azonban az imperializmus előtti kapitalizmus imperialista kapitalizmussá fejlődött, a felfelé ívelő kapitalizmus halódó kapitalizmussá változott. Lenin az imperialista kapitalizmus tanulmányozása alapján, a marxizmus elméletéből kiindulva, arra a következtetésre jutott, hogy Engels és Marx régi formulája már nem felel meg az új történelmi helyzetnek, hogy a szocialista

forradalom győzelme egy, egymagában vett országban teljesen lehetséges. Minden ország opportunistái görcsösen ragaszkodtak Engels és Marx régi formulájához és azzal vádolták Lenint, hogy elpártol a marxizmustól. Az igazi marxista azonban, aki a marxizmus elméletét elsajátította, természetesen Lenin volt, nem pedig az opportunisták, mert Lenin előbbrevitte, új tapasztalatokkal gazdagította a marxi elméletet, míg az opportunisták visszafelé húzták a marxizmust, múmiát csináltak belőle.

Mi lett volna a párttal, forradalmunkkal, a marxizmussal, ha Lenin megtorpant volna a marxizmus betűje előtt, ha nem lett volna elméleti bátorsága ahhoz, hogy elvesse a marxizmus egyik régi következtetését és új tétellel cserélje fel, mely az új történelmi helyzetnek megfelelően azt hirdette, hogy a szocializmus győzelme egy, egymagában vett országban is lehetséges? A párt sötétben tévelygett volna, a proletárforradalom vezetés nélkül maradt volna, a marxi elmélet sorvadásnak indult volna. A proletariátus vesztett volna, a proletariátus ellenségei nyertek volna.

Az opportunizmus nem mindig egyértelmű a marxista elméletnek vagy a marxista elmélet egyes tételeinek és következtetéseinek egyenes tagadásával. Az opportunizmus néha abban nyilvánul meg, hogy csökönyösen ragaszkodnak a marxizmus egyes elavult tételeihez, dogmákká változtatják azokat, hogy ilymódon feltartóztassák a marxizmus továbbfejlődését — következésképpen, feltartóztassák a proletariátus forradalmi mozgalmának fejlődését is.

Túlzás nélkül mondhatjuk, hogy Engels halála óta kizárólag Lenin, a lángelméjű teoretikus, Lenin után pedig Sztálin, és Lenin más tanítványai voltak az egyedüli marxisták, akik a marxista elméletet előbbre vitték s azt a proletariátus osztályharcának új viszonyai között új tapasztalatokkal gazdagították.

S éppen ezért, mert Lenin és Lenin tanítványai előbbre vitték a marxi elméletet, a leninizmus a marxizmus tovább-

fejlesztése, marxizmus a proletariátus osztályharcának új viszonyai között, az imperializmus és a proletárforradalmak korszakának marxizmusa, a föld egyhatod részén győzelmes szocializmus korszakának marxizmusa.

A bolsevikok pártja 1917 októberében nem győzhetett volna, ha vezető káderei nem sajátították volna el a marxizmus elméletét, ha nem tanulták volna meg, hogy ezt az elméletet a cselekvés vezérfonalának tekintsék, ha nem tanulták volna meg a marxizmus elméletét előbbre vinni, a proletariátus osztályharcának új tapasztalataival gazdagítani.

Engels, az Amerikában élő német marxistákat bírálva, akik elvállalták az amerikai munkásmozgalom vezetését, így ír:

„Hiába, a németek nem értettek ahhoz, hogy elméletükből kiindulva olyan emelőre tegyenek szert, amely mozgásba hozhatta volna az amerikai tömegeket; többnyire maguk sem értik az elméletet és iskolásan, dogmatikus módon, olyasvalamiként kezelik, amit meg kell tanulni kívülről, de akkor aztán minden további nélkül, minden szükségletet ki is elégít. Az elmélet hiszekegy számukra és nem vezérfonal a cselekvéshez." (K. Marx és F. Engels Művei XXVII. köt. 606. old.)*

Kámenyevet és egyes régi bolsevikokat bírálva, akik még 1917 áprilisában is csökönyösen ragaszkodtak a proletariátus és a parasztság forradalmi demokratikus diktatúrájának régi formulájához, holott a forradalmi mozgalom már tovább ment és a szocialista forradalomra való áttérést követelte — Lenin a következőket írta:

„A mi tanításunk nem dogma, hanem vezérfonal a cselekvéshez — mondotta mindig Marx és Engels, akik méltán gúnyolódtak azon, hogy kívülről megtanulnak »formulákat«, egyszerűen ismételgetik azokat, pedig ezek a legjobb esetben is csak *általános* feladatokat körvonalazhatnak, melyek a történelmi folyamat minden egyes külön *szakaszának konkrét*

* *Engels* levele Sorgéhoz 1886 november 29-én, lásd: Briefe und Auszüge aus Briefen von Becker, Dietzgen, Engels, Marx u. a. an Sorge und andere. Stuttgart, 1906. 238. old.

gazdasági és politikai helyzetével együtt szükségképpen változnak... Tudnunk kell azt a vitán felül álló igazságot, hogy a marxistának az élő élettel, a *valóság* pontos tényeivel kell számolnia, s nem szabad csökönyösen ragaszkodnia a tegnap elméletéhez..." (Lenin Művei. XX. köt. 100—101. old.)*

3. A párt története továbbá arra tanít, hogy a proletárforradalom győzelme lehetetlen, ha nem zúzzuk szét a munkásosztály soraiban áskálódó kispolgári pártokat, amelyek a burzsoázia karjaiba taszítják a munkásosztály elmaradt rétegeit s ilymódon megbontják a munkásosztály egységét.

Pártunk története a kispolgári pártok: az eszerek, a mensevikek, az anarchisták és a nacionalisták ellen folytatott harcnak s e pártok szétzúzásának a története. E pártok legyőzése és a munkásosztály soraiból való kiűzése nélkül lehetetlen lett volna kivívni a munkásosztály egységét, a munkásosztály egysége nélkül viszont lehetetlen lett volna győzelemre vinni a proletárforradalmat.

A proletárdiktatúrát lehetetlen lett volna fenntartani, a külföldi katonai intervenciót lehetetlen lett volna legyőzni, a szocializmust lehetetlen lett volna felépíteni, ha nem zúztuk volna szét ezeket a pártokat, amelyek kezdetben a kapitalizmus fenntartásáért, majd — az Októberi Forradalom után — a kapitalizmus visszaállításáért szálltak síkra.

Nem véletlen, hogy a kispolgári pártok, melyek a nép félrevezetése céljából „forradalmi" és „szocialista" pártoknak nevezték magukat — az eszerek, a mensevikek, az anarchisták, a nacionalisták — már az Októberi Szocialista Forradalom előtt egytől-egyig ellenforradalmi pártokká váltak, később pedig a külföldi burzsoá kémszervezetek ügynökeivé, kémek, kártevők, diverzánsok, gyilkosok és hazaárulók bandájává aljasodtak.

„A proletariátus egységét — mondja Lenin — a társadalmi forradalom korszakában csakis a marxizmus szélső forradalmi pártja s csakis valamennyi többi párt elleni kíméletlen harcban valósíthatja meg." (Lenin Művei. XXVI. köt. 50. old.)

* *Lenin.* Marx, Engels, marxizmus. Szikra 1949. 312. old.

4. A párt története továbbá arra tanít, hogy a munkásosztály pártja nem őrizheti meg sorainak egységét és fegyelmezettségét, nem töltheti be a proletárforradalom szervezőjének és vezetőjének szerepét, nem töltheti be az új, szocialista társadalom építőjének szerepét, ha saját soraiban nem folytat engesztelhetetlen harcot az opportunisták ellen, ha saját soraiban nem zúzza szét a kapitulánsokat.

Pártunk belső élete fejlődésének története — a párton belüli opportunista csoportok: az „ökonomisták", a mensevikek, a trockisták, a buhárinisták, a nacionalista elhajlók ellen folytatott harcnak és e csoportok megsemmisítésének a története.

A párt története arra tanít, hogy ezek a kapituláns csoportok lényegileg a mensevizmus ügynökei, a mensevizmus maradványai, folytatói voltak pártunkon belül. Szerepük ugyanaz volt, mint a mensevizmusé: a burzsoá befolyást terjesztették a munkásosztályban és a pártban. Ezért az a harc, amelyet ezeknek a párton belüli csoportoknak megsemmisítése céljából folytattunk, a mensevizmus felszámolásáért vívott harc folytatása volt. Az „ökonomisták" és a mensevikek szétverése nélkül nem tudtuk volna felépíteni a pártot és a munkásosztályt nem vezethettük volna a proletárforradalomra.

A trockisták és buhárinisták szétverése nélkül nem tudtuk volna előkészíteni a szocializmus felépítéséhez szükséges feltételeket.

A különböző árnyalatú nacionalista elhajlók szétverése nélkül nem tudtuk volna a nemzetköziség szellemében nevelni a népet, nem tudtuk volna megvédeni a Szovjetunióban élő népek nagy barátságának zászlaját, nem tudtuk volna felépíteni a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetségét.

Azt hihetné valaki, hogy a bolsevikok túlsok időt szenteltek a párt opportunista elemei elleni harc ügyének, hogy túlbecsülték az opportunisták jelentőségét. Ez azonban teljesen helytelen. A pártban nem szabad megtűrni az opportunizmust,

mint ahogy a fekélyt sem lehet megtűrni az egészséges szervezetben. A párt a munkásosztály vezető osztaga, előretolt erődje, harci vezérkara. Nem szabad megtűrni, hogy a munkásosztály vezérkarában kishitűek, opportunisták, kapitulánsok, árulók üljenek. Élethalálharcot folytatni a burzsoázia ellen, s ugyanakkor saját vezérkarunkban, saját erődünkben megtűrni a kapitulánsokat és árulókat — annyit jelent, mint olyan emberek helyzetébe kerülni, akikre előlről is, hátulról is tüzelnek. Nem nehéz megérteni, hogy az ilyen harcnak csak vereség lehet a vége. Az erődöt belülről a legkönnyebb bevenni. A győzelem kivívásához mindenekelőtt meg kell tisztítani a munkásosztály pártját, vezérkarát, előretolt erődjét a kapitulánsoktól, a szökevényektől, a sztrájktörőktől, az árulóktól.

Nem tekinthető véletlennek, hogy a trockisták, a buhárinisták és a nacionalista elhajlók Lenin elleni harcukban, a párt elleni harcukban végül is ugyanoda jutottak, ahová a mensevikek és az eszerek — a fasiszta kémszervezetek ügynökeivé, kémekké, kártevőkké, gyilkosokká, diverzánsokká, hazaárulókká lettek.

„*Nem lehet* győzni a proletárforradalomban — mondja Lenin —, *nem lehet* megvédelmezni a proletárforradalmat, ha soraiinkban reformisták, mensevikek vannak. Ez elvi szempontból nyilvánvaló. Szemléltető módon erősítették meg ugyanezt az oroszországi és magyarországi tapasztalatok... Oroszországban *sokszor* volt olyan nehéz helyzet, hogy a Szovjetrendszert *egész biztosan* megdöntötték volna, ha a mensevikek, reformisták, kispolgári demokraták megmaradtak volna pártunkban..." (Lenin Művei. XXV. köt. 462—463. old.)

„Ha pártunknak — mondja Sztálin elvtárs — sikerült megteremtenie belső egységét és soraink példátlan egybeforrottságát, ez mindenekelőtt annak köszönhető, hogy idejében meg tudott tisztulni az opportunizmus szennyétől, ki tudta űzni soraiból a likvidátorokat, mensevikeket. A proletárpártok fejlődésének és megerősödésének útja a pártnak az opportunistáktól és reformistáktól, a szociál-imperialistáktól és szociál-soviniszáktól, a szociál-patriótáktól és szociál-pacifistáktól való megtisztításán keresztül vezet. A párt azáltal erősödik, hogy

megtisztítja magát az opportunista elemektől." (Sztálin. A leninizmus kérdései. 72. old.)*

5. A párt története továbbá arra tanít, hogy a párt nem töltheti be a munkásosztály vezetőjének szerepét, ha sikereitől elkapatva, kezdi elbízni magát, ha nem veszi észre munkája fogyatékosságait, ha fél beismerni hibáit, ha fél azokat idejében, nyiltan és becsületesen kijavítani.

A párt legyőzhetetlen, ha nem fél a kritikától és az önkritikától, ha nem keni el, nem palástolja el a munkájában előforduló hibákat és fogyatékosságokat, ha kádereit a pártmunka hibáin tanítja és neveli, ha idejében ki tudja javítani hibáit.

A párt elpusztul, ha titkolja hibáit, ha takargatja a kényes kérdéseket, ha fogyatékosságait a megelégedettség hazug ünnepi külseje mögé rejti, ha nem tűri a kritikát és önkritikát, ha az önteltség és önimádás érzése vesz rajta erőt és kezd megpihenni babérain.

„A politikai pártnak a saját hibáihoz való viszonya — mondja Lenin — egyik legfontosabb és legbiztosabb ismérve a párt komolyságának és annak, miként teljesíti a *valóságban* kötelességeit *osztálya* és a dolgozó *tömegek irányában*. A hibát nyiltan beismerni, okait feltárni, kielemezni a helyzetet, amely a hibát szülte, gondosan megvitatni, hogy milyen eszközökkel lehet a hibát kijavítani — ez jellemzi a komoly pártot, így teljesíti a párt kötelességét, így neveli és tanítja az *osztályt*, s azután a *tömegeket* is." (Lenin Művei. XXV. köt. 200. old.)**

Továbbá:

„Azok a forradalmi pártok, amelyek eddig elpusztultak, azért pusztultak el, mert *elbizakodtak*, nem tudták meglátni, miben rejlik az erejük és *féltek gyengéikről beszélni*. De mi nem pusztulunk el, mert nem félünk beszélni gyengéinkről és megtanuljuk leküzdeni a gyöngeséget." (Lenin Művei. XXVII. köt. 260—261. old.)

---

* *Sztálin.* A leninizmus alapjairól. VIII. fejezet, 6. pont. Id. kiad. 113. old., vagy: *Sztálin.* A leninizmus kérdései. 98. old.

** *Lenin.* „Baloldaliság" — a kommunizmus gyermekbetegsége. (A marxizmus-leninizmus kis könyvtára 19—20. sz.) Szikra 1948. 44—45. old., vagy: *Lenin.* Válogatott művek. 2. köt. 713. old.

6. Végül a párt története arra tanít, hogy ha a munkásosztály pártjának nincsenek széleskörű kapcsolatai a tömegekkel, ha ezeket a kapcsolatokat nem erősíti állandóan, ha nem tud élesen figyelni a tömegek hangjára és nem tudja megérteni égető szükségleteiket, ha nincs meg benne a készség arra, hogy ne csak tanítsa a tömegeket, de tanuljon is a tömegektől, akkor nem lehet valóban tömegpárt, mely a munkásság és a többi dolgozók millióit vezetni képes.

A párt legyőzhetetlen, ha — mint Lenin mondja — ért ahhoz, hogy „a dolgozók legszélesebb tömegeivel, elsősorban a proletártömegekkel, de a nemproletár tömegekkel is felvegye a kapcsolatot, közelkerüljön hozzájuk s bizonyos mértékig, mondhatjuk, összeolvadjon velük." (Lenin Művei. XXV. köt. 174. old.)

A párt elpusztul, ha bezárkózik szűk csigahéjába, ha elszakad a tömegektől, ha bürokratikus réteg rakódik rá.

„Szabályként ismerhetjük el — mondja Sztálin elvtárs —, hogy a bolsevikok, amíg kapcsolatban maradnak a nagy néptömegekkel, legyőzhetetlenek lesznek. S fordítva, ha a bolsevikok elszakadnak a tömegektől és elvesztik a tömegekkel való kapcsolataikat, ha belepi őket a bürokratizmus rozsdája — egyszeriben elveszítik minden erejüket és semmivé válnak.

A régi görög mitológia szerint élt egy nagy hős — Anteusz, aki, mint a mitológia beszéli, Pozeidonnak, a tengerek istenének és Geának, a föld istennőjének volt a fia. Anteusz különösen ragaszkodott édesanyjához, aki szülte, táplálta és felnevelte őt. Nem volt olyan hős, akit Anteusz le nem győzött volna. Legyőzhetetlen hősnek tartották. Miben rejlett az ereje? Abban, hogy valahányszor az ellenféllel viaskodva szorult helyzetbe került, megérintette a földet, szülő és tápláló édesanyját s új erőre kapott. De neki is volt egy gyengéje: az a veszély, hogy valamiképpen elszakítják a földtől. Ellenségei számontartották ezt a gyengéjét és leselkedtek rá. És akadt egy ellenség, aki kihasználta ezt a gyengéjét és legyőzte Anteuszt. Ez Herkules volt. De hogyan győzte le? Úgy, hogy elszakította a földtől, felkapta a levegőbe, megfosztotta attól a lehetőségtől, hogy megérintse a földet és így, fent a levegőben megfojtotta.

Úgy gondolom, hogy a bolsevikok a görög mitológia hősére, Anteuszra emlékeztetnek. Nekik is, mint Anteusznak, abban van az erejük, hogy kapcsolatban állnak anyjukkal, a tömegekkel, akik szülték, táplálták és nevelték őket. És mindaddig, amíg el nem szakadnak anyjuktól, a néptől, minden esélyük megvan arra, hogy legyőzhetetlenek maradjanak.

Ez a nyitja a bolsevik vezetés legyőzhetetlenségének." (Sztálin. A pártmunka fogyatékosságairól.)

Ezek a bolsevik párt történelmi útjának legfőbb tanulságai.

A „SzK(b)P története. Rövid tanfolyam" (1938).
Állami Politikai Kiadó 1945. 337—345. old. (oroszul).
A „SzK(b)P története. Rövid tanfolyam" Szikra 1949. 371—381. old.

A pártépítés kérdéseiről a bolsevik párt történetének különböző szakaszain 1902—1939

ENGELS AZ ELMÉLETI HARC JELENTŐSÉGÉRŐL

A *„Mi a teendő?"* című mű I. fejezetének d) pontja

1901

„Dogmatizmus, doktrinérség", „a párt megcsontosodása: elkerülhetetlen büntetés a gondolat erőszakos megkötéséért" — ezek azok az ellenségek, amelyek ellen a „kritika szabadságának" bajnokai a „Rabócseje Djeló"-ban oly vitézül harcbaszállnak. Mi nagyon örülünk, hogy ez a kérdés napirendre került és csak azt javasolnók, hogy egy másik kérdéssel egészítsék ki:

Kik legyenek a bírák?

Két hirdetmény fekszik előttünk, mindkettő irodalmi kiadványokról. Az egyik az „Orosz Szociáldemokraták Szövetsége időszaki lapjának, a «Rabócseje Djeló»-nak programja" (különlenyomat a „Rabócseje Djelo" 1. számából). A másik — bejelentés a „Munka Felszabadítása" csoport kiadványainak felújításáról. Mindkettő 1899-ről keltezett, amikor a „marxizmus válsága" már régen napirenden volt. És mégis mit látunk? Az első sajtótermékben hiába keresnénk utalást erre a jelenségre, hiába keresnők annak az álláspontnak a határozott kifejtését, amelyet az új kiadvány ebben a kérdésben elfoglalni szándékozik. Az elméleti munkáról és ennek a munkának a leglényegesebb feladatairól az adott időpontban — egyetlen szó sincs, sem ebben a programban, sempedig azokban a kiegészítésekben, amelyeket a Szövetség 1901. évi harmadik kongresszusa fogadott el („Két kongresszus" 15—18. old.). Ez alatt az egész idő alatt a „Rabócseje Djelo" szerkesztősége az elméleti kérdéseket, noha azok az

egész világ összes szociáldemokratáit izgalomban tartották, figyelmen kívül hagyta.

Ezzel szemben a másik hirdetmény mindenekelőtt arra mutat rá, hogy az utóbbi években az elmélet iránti érdeklődés megcsappant, nyomatékosan követeli, hogy „a proletariátus forradalmi mozgalmának elméleti oldalára éber figyelmet fordítsanak" és a mozgalmunkban lábrakapott „bernsteinista és más forradalomellenes irányzatok kíméletlen kritikájára" szólít fel. A „Zarjá" megjelent számai mutatják, hogyan valósították meg ezt a programot.

Látjuk tehát, hogy a gondolkodás megcsontosodása stb. ellen hangoztatott nagyhangú szólamok csak az elméleti gondolkodás fejlesztésében tanusított nemtörődömséget és gyámoltalanságot takargatják. Az orosz szociáldemokraták példája különösen szemléltetően világít rá arra az általános európai (már a német marxisták által is régen megfigyelt) jelenségre, hogy a hírhedt kritikaszabadság nem az egyik elméletnek egy másik által való felváltását jelenti, hanem minden néven nevezendő egységes és átgondolt elmélettől való mentességet, eklekticizmust és elvtelenséget jelent. Aki csak valamelyest ismeri mozgalmunk tényleges állapotát, annak látnia kell, hogy a marxizmus széles elterjedésével együttjárt az elméleti színvonalnak bizonyos süllyedése. A mozgalomhoz, gyakorlati jelentősége és gyakorlati sikerei folytán, nem csekély számban csatlakoztak olyanok, akik nagyon kevés vagy éppen egyáltalán semmiféle elméleti előképzettséggel nem bírtak. Megállapítható ebből, hogy a tapintatnak mily nagyfokú hiányát árulja el a „Rabócseje Djelo", amikor diadalmas gesztussal kivágja Marx mondását: „a tényleges mozgalom minden lépése fontosabb tucatnyi programnál".* E szavak szajkózása az elméleti zűrzavar idején ugyanaz, mintha egy

* *Marx* levele Brackéhoz. 1875 május 5. *Marx—Engels.* Válogatott művek. 2 köt. Szikra 1949. 9. old.

temetési menetet látva, valaki azt kiáltaná: „soha ki ne fogyjatok a munkából!" Azonkívül Marxnak ezek a szavai a gothai programról szóló leveléből valók, amelyben Marx *élesen elítéli* az elvek megfogalmazásánál megtűrt eklekticizmust; ha már egyesülnötök kell — írta Marx a párt vezetőinek —, akkor kössetek megállapodásokat a mozgalom gyakorlati céljainak megvalósítása kedvéért, de ne engedjétek, hogy az elveket alku tárgyává tegyék, ne tegyetek elméleti „engedményeket". Ez volt Marx gondolata, nálunk pedig még akadnak emberek, akik az ő nevében igyekeznek csökkenteni az elmélet jelentőségét!

Forradalmi elmélet nélkül nem lehet forradalmi mozgalom sem. Nem lehet eléggé hangsúlyozni ezt a gondolatot olyan időben, amikor az opportunizmus divatos hirdetésével a gyakorlati tevékenység legszűkösebb formáiért való lelkesedés párosul. Az orosz szociáldemokrácia számára pedig az elmélet jelentőségét csak még fokozza három oly körülmény, melyről gyakran megfeledkeznek, mégpedig: először az, hogy a mi pártunk még csak alakulóban van, még csak most formálja a maga arculatát és még korántsem számolt le végleg a forradalmi gondolat egyéb irányzataival, melyek a mozgalmat a helyes útról való letérítéssel fenyegetik. Ellenkezőleg, éppen a legutóbbi időket (amint ezt Axelrod már régen megjósolta az ökonomistáknak) a nemszociáldemokrata forradalmi irányzatok felélénkülése jellemezte. Ilyen körülmények között egy első pillantásra „jelentéktelen" tévedés a legszomorúbb következményeket vonhatja maga után, s csak rövidlátó emberek tarthatják időszerűtlennek és feleslegesnek a frakciók közti vitákat és az árnyalatok szigorú megkülönböztetését. Az egyik vagy a másik „árnyalatnak" megszilárdulása sok-sok évre eldöntheti az orosz szociáldemokrácia jövőjét.

Másodszor, a szociáldemokrata mozgalom már lényegénél fogva nemzetközi. Ez nemcsak azt jelenti, hogy harcolnunk kell a nemzeti sovinizmus ellen. Ez azt is jelenti, hogy egy

fiatal országban meginduló mozgalom csak akkor lehet eredményes, ha feldolgozza más országok tapasztalatait. Az ilyen feldolgozáshoz azonban e tapasztalatok egyszerű ismerete vagy a legújabb határozatok egyszerű lemásolása nem elegendő. Ehhez az szükséges, hogy ezeket a tapasztalatokat bírálva mérlegelni és önállóan felülvizsgálni tudjuk. Csak el kell gondolni, mily hatalmasan megnőtt és elágazott a modern munkásmozgalom, hogy megértsük — az elméleti erőknek és a politikai (és épp úgy a forradalmi) tapasztalatoknak mekkora készletére van szükség ennek a feladatnak a végrehajtására.

Harmadszor, az orosz szociáldemokrácia nemzeti feladatai olyanok, amilyenek még nem állottak a világ egyetlen szocialista pártja előtt sem. Alább még beszélnünk kell majd azokról a politikai és szervezeti kötelességekről, amelyeket ez a feladat, az egész nép felszabadítása az önkényuralom igája alól, reánk hárít. Most azonban csak arra akarunk rámutatni, hogy *az élenjáró harcos szerepét csak az a párt tudja betölteni, amelyet élenjáró elmélet vezet.* S hogy az olvasó csak valamelyest is konkréten elképzelhesse, hogy ez mit jelent, gondoljon vissza az orosz szociáldemokrácia olyan előfutáraira, mint Herzen, Belinszkij, Csernüsevszkij, és a 70-es évek forradalmárainak ragyogó csapatára; gondoljon arra a világraszóló jelentőségre, amelyre most tesz szert az orosz irodalom; gondoljon... de hát elég ebből ennyi is!

Idézzük Engelsnek 1874-ből származó megjegyzéseit arról, hogy minő jelentősége van az elméletnek a szociáldemokrata mozgalomban. Engels a szociáldemokrácia nagy harcának *nem két* formáját ismeri el (a politikait és a gazdaságit), ahogy az nálunk szokásos, *hanem hármat, odasorozva az említettek mellé az elméleti harcot is.* Az az útravaló, amelyet ő a gyakorlatilag és politikailag megerősödött német munkásmozgalomnak adott, olyan tanulságos a mostani kérdések és viták szempontjából, hogy az olvasó, reméljük, nem neheztel

meg ránk a „Der deutsche Bauernkrieg" c. brosúra előszavából vett hosszú idézetért — (ez a brosúra már régóta a legnagyobb bibliográfiai ritkaságok közé tartozik).

„A német munkásoknak két lényeges előnyük van a többi európai ország munkásaival szemben. Az első az, hogy Európa legelméletibb népéhez tartoznak és megőrizték azt az elméleti érzéket, amelyet Németország úgynevezett „művelt" osztályai teljesen elveszítettek. Ha nem előzte volna meg a német filozófia, különösen Hegel filozófiája, akkor a német tudományos szocializmus — az egyedüli tudományos szocializmus, amely valaha is létezett — sohasem jött volna létre. Ha a munkások soraiban nem volna elméleti érzék, ez a tudományos szocializmus sohasem vált volna annyira vérükké, mint ahogyan ez tényleg bekövetkezett. És hogy ez milyen mérhetetlen előny, azt mutatja egyrészt az a mindenfajta elmélettel szemben megnyilvánuló közöny, amely egyik legfőbb oka annak, hogy az angol munkásmozgalom, az egyes szakmák nagyszerű szervezettsége ellenére is, oly lassan halad előre, másrészt pedig az a garázdálkodás és zűrzavar, amit a proudhonizmus, eredeti formájában a franciák és belgák között, s Bakunin által még torzabbá tett formájában a spanyolok és olaszok között okozott.

A második előny abban áll, hogy a németek időrendben csaknem utolsókként jelentek meg a munkásmozgalomban. Ahogy a német elméleti szocializmus sohasem felejti el, hogy Saint-Simon, Fourier és Owen vállain áll, három olyan emberén, akik, tanaik minden fantasztikus és utópisztikus volta ellenére is, minden idők legnagyobb elméi közé tartoznak, akik zseniálisan eleve megsejtettek számtalan olyan dolgot, aminek helyességét mi most tudományosan bizonyítjuk be — úgy a német gyakorlati munkásmozgalomnak sem szabad soha elfelejtenie, hogy az angol és francia mozgalom vállain fejlődött és módjában állott azoknak drágán megvásárolt tapasztalatait egyszerűen a maga javára fordítani, s azoknak akkoriban többnyire elkerülhetetlen hibáit most elkerülni. Hol tartanánk most az angol trade-unionok, a francia munkások politikai harcainak példaadása nélkül és a nélkül a hatalmas lökés nélkül, amelyet nevezetesen a Párizsi Kommün adott?

El kell ismerni, hogy a német munkások ritka hozzáértéssel aknázták ki helyzetük előnyeit. Elsőízben, amióta munkásmozgalom van, folyik a harc annak mindhárom irányában — az elméleti, a politikai és a gyakorlati-gazdasági (ellenállás

a tőkésekkel szemben) vonalon — összhangban, összefüggően és tervszerű vezetéssel. Éppen ebben az úgyszólván összpontosított támadásban rejlik a német mozgalom ereje és legyőzhetetlensége.

Egyrészt e kedvező helyzetük következtében, másrészt az angol mozgalom szigeti sajátosságai és a francia mozgalom erőszakos elnyomása következtében a német munkások a jelen pillanatban a proletárharc élére kerültek. Hogy az események meddig hagyják őket ezen a díszhelyen, nem lehet előre megmondani. De amíg megtartják, remélhetőleg úgy fogják betölteni, ahogy illik. Ehhez kettőzött erőfeszítésre van szükség a harc és az agitáció minden területén. Kiváltképpen a vezérek kötelessége, hogy egyre jobban tisztába jöjjenek minden elméleti kérdéssel, egyre jobban felszabadítsák magukat a hagyományos, a régi világnézethez tartozó frázisok hatása alól és mindig szem előtt tartsák, hogy a szocializmus amióta tudománnyá lett, megköveteli, hogy tudományként kezeljék, vagyis tanulmányozzák. Sok függ attól, hogy az így szerzett, egyre tisztultabb belátást a munkástömegek között fokozott buzgalommal terjesszék és mind a párt, mind a szakszervezetek organizációját egyre szorosabbra fűzzék...

...Ha a német munkások ezentúl is így haladnak előre, akkor, ha nem is fognak okvetlenül a mozgalom élén menetelni — egyáltalán nem érdeke ennek a mozgalomnak, hogy egy bizonyos nemzet munkásai haladjanak az élén —, de bizonyára tiszteletreméltó helyet fognak elfoglalni a harcvonalban és teljes fegyverzetben lesznek, ha akár váratlanul súlyos megpróbáltatások, akár nagy események fokozott bátorságot, fokozott elszántságot és tetterőt követelnek tőlük."*

Engels szavai prófétai szavaknak bizonyultak. Néhány évvel később a német munkásokat váratlanul súlyos megpróbáltatások érték a szocialisták elleni kivételes törvény formájában. És a német munkások csakugyan teljes fegyverzetben fogadták ezeket a megpróbáltatásokat és sikerült is azokból győzedelmesen kikerülniök.

---

* *Engels.* A német parasztháboru. (A marxizmus-leninizmus kis könyvtára 49—51. sz.) Szikra 1949. 138—140. old., vagy: *Marx—Engels.* Válogatott művek. 1. köt. 633—635. old.

Az orosz proletariátusra még mérhetetlenül súlyosabb megpróbáltatások várnak; olyan szörnyeteggel kell még megbirkóznia, melyhez képest egy kivételes törvény egy alkotmányos országban valósággal eltörpül. Az a legközelebbi feladat, melyet a történelem most tűzött elénk, bármely ország proletariátusának *legközelebbi* feladatai között a *legforradalmibb*. Ennek a feladatnak a megvalósítása, az európai és (most már azt is mondhatjuk) az ázsiai reakció leghatalmasabb bástyájának lerombolása, az orosz proletariátust a nemzetközi forradalmi proletariátus élcsapatává tenné. És mi joggal számítunk rá, hogy el fogjuk nyerni ezt a megtisztelő elnevezést, amelyre már elődeink, a 70-es évek forradalmárai is rászolgáltak, ha a mi ezerszerte szélesebb terjedelmű és mélyebbre hatoló mozgalmunkat ugyanolyan határtalan elszántsággal és energiával tudjuk megihletni.

Lenin Művei. 4. kiadás. 5. köt. 340—345. old. (oroszul).
Lenin. Válogatott művek. 1. köt. Szikra 1948. 193—198. old.

A MARXISTA PÁRT FELÉPITÉSÉNEK LENINI TERVE. LENIN „MI A TEENDŐ?“ C. KÖNYVE. A MARXISTA PÁRT IDEOLÓGIAI ALAPJAI

A *„SzK(b)P története. Rövid tanfolyam“* című mű
II. fejezetének 2. pontja

1938

Noha 1898-ban megtartották az Oroszországi Szociáldemokrata Párt I. kongresszusát, amely kimondta, hogy a párt megalakult, a pártot mégsem teremtették meg. A pártnak nem volt sem programja, sem szervezeti szabályzata. A pártnak az I. kongresszuson megválasztott Központi Bizottságát letartóztatták, másik Központi Bizottság pedig nem lépett helyébe, mert nem volt, aki erről gondoskodhatott volna. Sőt mi több, az I. kongresszus után az eszmei zűrzavar és a párt szervezeti széttagoltsága még jobban fokozódott.

Az 1884-től 1894-ig terjedő évtized a narodnyikság fölött aratott győzelem és a szociáldemokrácia eszmei előkészítésének szakasza volt, 1894 és 1898 között — ha sikertelenül is — megkísérelték, hogy az egyes marxista szervezetekből szociáldemokrata pártot teremtsenek, viszont az 1898 utáni időszakot az jellemezte, hogy a pártban fokozódott az eszmei és szervezeti zűrzavar. A marxizmus győzelme a narodnyikság fölött és a munkásosztály forradalmi megmozdulásai bebizonyították a marxisták igazát és a forradalmi ifjúság körében növelték a marxizmus iránt táplált rokonszenvet. A marxizmus divattá lett. Ennek az volt a következménye, hogy a marxista szervezetekbe tömegestül özönlött az értelmiség soraiból való forradalmi ifjúság — elméletileg gyenge, szervezeti és politikai tekintetben tapasztalatlan elemek, akiknek a marxizmusról csak homályos, nagyrészt helytelen fogalmuk

volt, amelyet a „legális marxistáknak" a sajtót elárasztó opportunista írásaiból merítettek. Ez pedig odavezetett, hogy a marxista szervezetek elméleti és politikai színvonala hanyatlott, hogy „legális marxista", opportunista hangulatok hatoltak be a marxista szervezetekbe, hogy az eszmei zűrzavar, a politikai ingadozás és a szervezeti összevisszaság fokozódott.

A munkásmozgalom további fellendülése és a forradalom nyilvánvaló közelsége megkövetelte, hogy megteremtsék a munkásosztály egységes, centralizált pártját, amely a forradalmi mozgalmat vezetni képes. De a helyi pártszervek, a helyi bizottságok, csoportok és körök olyan siralmas állapotban voltak, szervezeti elkülönültségük és eszmei széthúzásuk olyan nagy volt, hogy az egységes, centralizált párt megteremtése hihetetlen nehézségekbe ütközött.

A nehézségeket nemcsak az okozta, hogy a pártot a kegyetlen cári üldözés tüzében kellett építeni, hogy a cárizmus a szervezetek soraiból folytonosan kiragadta a legjobb pártmunkásokat, száműzte, bebörtönözte, kényszermunkára küldte őket. Nagy nehézséget okozott még az is, hogy a helyi bizottságok és pártmunkások jelentékeny része a helyi, apró, gyakorlati munkán kívül nem akart tudni semmiről, nem értette meg, mennyire káros a párt szervezeti és eszmei egységének hiánya, hozzászokott a párt szétdaraboltságához, a pártban uralkodó eszmei zűrzavarhoz és úgy vélte, hogy meg lehet lenni egységes, centralizált párt nélkül is.

Ahhoz, hogy meg lehessen teremteni a centralizált pártot, le kellett küzdeni a helyi szervek elmaradottságát, a meglevőhöz való csökönyös ragaszkodását, szűk prakticizmusát.

De ez még nem minden. Volt a pártban egy meglehetősen nagyszámú, külön sajtószervekkel — Oroszországban a „Rabócsaja Müszl"-lel,* külföldön a „Rabócseje Djeló"-val** — ren-

* „Munkásgondolat".

** „Munkásügy".

delkező csoport, amely elméletileg igazolni igyekezett, sőt gyakran fel is dícsérte a párt szervezeti szétforgácsoltságát és a pártban uralkodó eszmei zűrzavart és úgy vélte, hogy a munkásosztály egységes, centralizált politikai pártjának megteremtése szükségtelen, kiagyalt feladat.

Ezek az „ökonomisták" és követőik voltak.

Ahhoz, hogy a proletariátus egységes politikai pártját meg lehessen teremteni, mindenekelőtt össze kellett törni az „ökonomistákat".

Lenin volt az, aki kezébe vette e feladatok megvalósítását és a munkásosztály pártjának felépítését.

Abban a kérdésben, hogy mivel kell kezdeni a munkásosztály egységes pártjának felépítését, megoszlottak a vélemények. Egyesek úgy gondolták, hogy a párt felépítését a II. pártkongresszus összehívásával kell elkezdeni — a kongresszus majd egyesíti a helyi szervezeteket és megteremti a pártot. Lenin ellenkező véleményen volt. Azt tartotta, hogy a kongresszus összehívása előtt tisztázni kell a párt céljait és feladatait, tudni kell, milyen pártot akarunk felépíteni, eszmeileg el kell határolódni az „ökonomistáktól", nyiltan és becsületesen meg kell mondani a pártnak, hogy a párt céljaira és feladataira vonatkozóan két különböző vélemény van — az „ökonomisták" véleménye és a forradalmi szociáldemokraták véleménye, széleskörű sajtópropagandát kell folytatni a forradalmi szociáldemokrácia nézetei mellett éppúgy, mint ahogy az „ökonomisták" propagálják nézeteiket sajtójukban, a helyi szervezeteknek lehetőséget kell nyujtani, hogy tudatosan válasszanak e két áramlat között — és csak miután ezt az elengedhetetlen előzetes munkát elvégezték, csak akkor lehet majd a pártkongresszust összehívni.

Lenin nyiltan kijelentette:

„Mielőtt egyesülnénk és azért, hogy egyesüljünk, előbb határozottan és félreérthetetlenül el kell határolni magunkat" (Lenin Művei. IV. köt. 378. old.)*.

Ezért Lenin azt tartotta, hogy a munkásosztály politikai pártjának felépítését egy országos jellegű harcos politikai lap megszervezésével kell elkezdeni, mely a forradalmi szociáldemokrácia nézeteit propagálja, agitál értük, s hogy egy ilyen lap megteremtésének kell az első lépésnek lennie a párt felépítése útján.

Lenin „Mivel kezdjük?" c. ismert cikkében körvonalazta a párt felépítésének konkrét tervét, amelyet később részletesebben „Mi a teendő? c. híres könyvében fejtett ki.

„Véleményünk szerint, mondotta Lenin ebben a cikkben, egy országos jellegű politikai lap megszervezése — ez az, aminek a munka kiinduló pontjának, a kívánt szervezet** megteremtéséhez elengedhetetlen első gyakorlati lépésnek, végül, annak a vezérfonalnak kell lennie, amelyet követve szüntelenül fejleszthetnők, elmélyíthetnők és kiszélesíthetnők ezt a szervezetet. Ilyen lap nélkül lehetetlen rendszeres, elvileg szigorúan következetes és sokoldalú propagandát és agitációt kifejteni, ami a szociáldemokráciának általában állandó és fő feladata, s különösen életbevágó feladata a jelen pillanatban, amikor a lakosság legszélesebb rétegeiben felébredt a politika, a szocializmus kérdései iránti érdeklődés" (ugyanott, 110. old.)***.

Lenin azt tartotta, hogy egy ilyen lap nemcsak a párt eszmei egybekovácsolásának lesz az eszköze, hanem eszköze lesz annak is, hogy a helyi szervezeteket szervezetileg párttá egyesítsék. Egy ilyen lap megbízottai és levelezői egyúttal a helyi szervezetek képviselői is — s ezeknek a hálózata lesz az a váz,

---

* *Lenin.* Válogatott művek. 1. köt. 193. old., vagy: *Lenin.* Mi a teendő? (A marxizmus-leninizmus kis könyvtára 30—32. sz.) 45. old.

** A párt megteremtéséről van szó. *(Szerkesztőségi jegyzet az orosz kiadásban.)*

*** *Lenin.* Mivel kezdjük? Lásd *Lenin.* Mi a teendő? (A marxizmus-leninizmus kis könyvtára 30—32. sz.) 20. old.

amely köré a párt szervezetileg tömörül. Mert „a lap — mondotta Lenin — nemcsak kollektív propagandista és kollektív agitátor, hanem kollektív szervező is"*.

„A megbízottaknak ez a hálózata — mondotta Lenin ugyanabban a cikkben — lesz a váza egy olyan szervezetnek, amilyenre szükségünk van: amely elég nagy ahhoz, hogy átfogja az egész országot; elég széles és sokoldalú, hogy szigorú és részletes munkamegosztást vigyen keresztül; elég kitartó ahhoz, hogy bármily körülmények közt, minden «fordulat» és meglepetés esetén is rendületlenül tudja végezni *saját* munkáját; elég rugalmas, hogy ne bocsátkozzék ütközetbe nyílt mezőn a túlnyomó erejű ellenséggel, amikor az minden erejét egy pontra vetette, másrészt azonban ki tudja használni az ellenség nehézkességét is és ott és akkor támadja meg, ahol és amikor az a legkevésbbé várja a támadást" (ugyanott, 112. old.)**.

Ilyen lapnak kellett lennie az „Iszkrá"-nak.

És valóban, az „Iszkra" éppen ilyen országos jellegű politikai lappá lett, amely előkészítette a párt eszmei és szervezeti tömörítését.

Ami a párt felépítését és összetételét illeti, Leninnek az volt a véleménye, hogy a pártnak két részből kell állnia: *a)* a vezető pártmunkások állandó káderének szűk köréből, ahová főleg a hivatásos forradalmárok, vagyis azok a funkcionáriusok tartoznak, akiknek a pártmunkán kívül nincs egyéb foglalkozásuk, akik az elméleti tudás, politikai tapasztalat, szervezési jártasság és a cári rendőrség elleni harc, a rendőrség elöli rejtőzködés művészetének szükséges minimumával rendelkeznek; *b)* a velük kapcsolatban levő pártszervezetek széles hálózatából, a párttagok nagy tömegéből, akiket a dolgozók százezrei rokonszenvükkel öveznek és támogatnak.

„Állítom, írta Lenin, (1) hogy egyetlen forradalmi mozgalom sem lehet meg tartós, a vezetők szilárd és a folytonossá-

* *Lenin.* Válogatott művek. 1. köt. 324. old., vagy: *Lenin.* Mi a teendő? 22. és 179. old.

** *Lenin.* Mivel kezdjük. Lásd *Lenin.* Mi a teendő? 23. old.

got fenntartó szervezete nélkül; (2) hogy minél nagyobb az a tömeg, amely ösztönösen kapcsolódik a harcba... annál elengedhetetlenebb egy ilyen szervezet és annál szilárdabbnak kell lennie ennek a szervezetnek...; (3) hogy ennek a szervezetnek főleg olyan emberekből kell állnia, akik hivatásszerűen foglalkoznak forradalmi tevékenységgel; (4) hogy önkényuralmi országban, minél inkább *szűkítjük* az ilyen szervezet taglétszámát, úgyannyira, hogy csak azok lehessenek tagjai, akik hivatásszerűen foglalkoznak forradalmi tevékenységgel és a politikai rendőrség elleni harc művészetében szakszerű kiképzésben részesültek, annál nehezebb lesz «lebuktatni» az ilyen szervezetet és — (5) — annál *nagyobb* lesz a munkásosztály, s a társadalom többi osztályának soraiban azok száma, akiknek meglesz a lehetőségük, hogy résztvegyenek és tevékenyen dolgozzanak a mozgalomban" (ugyanott, 456. old.)*.

Ami a megalakítandó párt jellegét, a munkásosztályhoz való viszonyát és szerepét, valamint céljait és feladatait illeti, Leninnek az volt a véleménye, hogy a pártnak a munkásosztály élcsapatának, a munkásmozgalom vezető erejének kell lennie, amely egyesíti és irányítja a proletariátus osztályharcát. A párt végcélja — a kapitalizmus megdöntése és a szocializmus megteremtése. A legközelebbi cél — a cárizmus megdöntése és a demokratikus rend megteremtése. Mivel pedig a kapitalizmus megdöntése lehetetlen a cárizmus előzetes megdöntése nélkül, az adott helyzetben a párt fő feladata az, hogy a munkásosztályt, hogy az egész népet talpraállítsa és harcba vigye a cárizmus ellen, kifejlessze a cárizmus ellen küzdő nép forradalmi mozgalmát és megdöntse a cárizmust, mint az első és komoly akadályt a szocializmushoz vezető úton.

„Az a legközelebbi feladat, melyet a történelem most tűzött elénk — mondotta Lenin —, bármely ország proletariátusának *legközelebbi* feladatai közül a *legforradalmibb*. Ennek a feladatnak megvalósítása, az európai és (most már azt is mondhatjuk) az ázsiai reakció leghatalmasabb bástyájának lerombolása, az orosz proletariátust a nemzetközi forradalmi

* *Lenin.* Válogatott művek. 1. köt. 287. old., vagy: *Lenin.* Mi a teendő? 141—142. old.

proletariátus élcsapatává tenné" (Lenin Művei. IV. köt. 382. old.)*.

Továbbá:

„Ne feledjük el, hogy az a harc, melyet a kormány ellen egyes követeléseikért folytatnak, egyes engedmények kivívása — mindez csak apró csetepaté, előőrsi csatározás az ellenséggel, a döntő összecsapás azonban még hátra van. Teljes erejében áll előttünk az ellenséges erőd, ahonnan ágyú- és puskagolyók záporát zúdítják ránk, amely elragadja legjobb harcosainkat. Ezt az erődöt be kell vennünk, és be is vesszük, ha az ébredő proletariátus minden erejét az orosz forradalmárok minden erejével egy pártban egyesítjük, amely felé vonzódni fog minden, ami eleven és becsületes Oroszországban. És csak akkor fog beteljesedni Pjotr Alexéjev, az orosz munkásforradalmár nagy jóslata: «a munkások milliói fel fogják emelni kemény öklüket, és a deszpotizmus jármát, melyet szuronyok védenek, pozdorjává zúzzák!»" (ugyanott, 59. old.).

Igy tervezte Lenin a munkásosztály pártjának megteremtését a cári önkényuralom Oroszországának viszonyai között.

Az „ökonomisták" nyomban tűz alá vették a lenini tervet.

Az „ökonomisták" azt állították, hogy a cárizmus ellen irányuló általános politikai harc valamennyi osztály, mindenekelőtt a burzsoázia ügye, hogy ennélfogva a munkásosztály nincs komolyan érdekelve ebben a harcban, mert a munkásoknak az a legfőbb érdekük, hogy a munkabér emeléséért, a munkaviszonyok javításáért stb. gazdasági harcot folytassanak a munkáltatók ellen. Ezért a szociáldemokratáknak nem a cárizmus elleni politikai harcot, nem a cárizmus megdöntését kell legfőbb legközelebbi feladatukul kitűzniök, hanem azt, hogy megszervezzék a „munkások gazdasági harcát a munkáltatók és a kormány ellen", a kormány elleni gazdasági harc pedig — az „ökonomisták" értelmezése szerint — nem egyéb, mint a gyári törvényhozás megjavításáért folyó harc. Az „ökonomisták" azt bizonygatták, hogy ilymódon lehetséges lenne „magának a gazdasági harcnak politikai jelleget adni".

* *Lenin.* Válogatott művek. 1. köt. 198. old., vagy: *Lenin.* Mi a teendő? 50. old.

Az „ökonomisták" már nem merték nyiltan tagadni, hogy a munkásosztálynak szüksége van politikai pártra. De az volt a véleményük, hogy a párt ne legyen a munkásmozgalom vezető ereje, hogy a párt ne avatkozzék be a munkásosztály ösztönös mozgalmába és még kevésbbé vezesse azt, csak kövesse a munkásmozgalmat, tanulmányozza és vonjon le belőle tanulságokat.

Az „ökonomisták" továbbá azt állították, hogy a tudatos elem szerepe a munkásmozgalomban, a szocialista tudat, a szocialista elmélet szervező és irányító szerepe egészen jelentéktelen, vagy csaknem egészen jelentéktelen, — hogy a szociáldemokráciának nem kell a munkásokat a szocialista tudat színvonalára emelnie, hanem ellenkezőleg, neki magának kell a munkásosztály átlagos, sőt elmaradottabb rétegeihez igazodnia, neki kell ezek színvonalára leszállania, — hogy a szociáldemokráciának nem kell szocialista tudatot belevinnie a munkásosztályba, hanem várnia kell, míg a munkásosztály ösztönös mozgalma saját erejéből maga termeli ki a szocialista tudatot.

Ami a párt felépítésének lenini szervezeti tervét illeti, azt mintegy erőszaktételnek tekintették az ösztönös mozgalommal szemben.

Lenin az „Iszkra" hasábjain és különösen „Mi a teendő?" c. híres könyvében rárontott az „ökonomisták" opportunista filozófiájára és követ-kövön nem hagyott belőle.

1. Lenin kimutatta, hogy ha a munkásosztályt elvonják a cárizmus elleni általános politikai harctól és arra korlátozzák, hogy csak gazdasági harcot folytasson a munkáltatók és a kormány ellen, teljes épségben hagyva a munkáltatókat is, a kormányt is — ez annyit jelent, mint örökös rabságra kárhoztatni a munkásokat. A munkások gazdasági harca a munkáltatók és a kormány ellen nem más, mint tradeunionista harc, amelyet azért folytatnak, hogy a munkás jobb munkafeltételek mellett adhassa el munkaerejét a kapitalistáknak. De a munkások

nemcsak azért akarnak harcolni, hogy munkaerejüket jobb feltételek mellett adják el a kapitalistáknak, hanem azért is, hogy megsemmisítsék magát a kapitalista rendszert, amely arra kárhoztatja őket, hogy munkaerejüket eladják a kapitalistáknak és kizsákmányoltassák magukat. De a munkások mindaddig nem tudják kiszélesíteni a kapitalizmus elleni harc frontját, mindaddig nem szélesíthetik ki a szocializmusért folyó harcot, amíg a cárizmus, a kapitalizmus láncos kutyája, ott áll a munkásmozgalom útjában. Ezért a párt és a munkásosztály legközelebbi feladata abban áll, hogy elseperje az útból a cárizmust, s ezzel megnyissa a szocializmushoz vezető utat.

2. Lenin kimutatta, hogy ha feldícsérik a munkásmozgalom ösztönös folyamatát és a párt vezető szerepét tagadják, ha a párt szerepét az események lajstromozására korlátozzák — ez annyit jelent, mint „hvosztizmust"* prédikálni, mint azt hirdetni, hogy a pártnak az ösztönös folyamat uszályává, a mozgalom passzív erejévé kell válnia, amely csak arra képes, hogy szemlélje az ösztönös folyamatot és rábízza magát a dolgok spontán fejlődésére. Ezt prédikálni annyit jelent, mint a párt megsemmisítésére törni, vagyis a munkásosztályt párt nélkül hagyni, vagyis a munkásosztályt fegyvertelenül hagyni. De fegyvertelenül hagyni a munkásosztályt, amikor olyan ellenségekkel áll szemben, mint a cárizmus, amely minden harci eszközzel fel van fegyverezve és a korszerűen szervezett burzsoázia, amelynek pártja van a munkásosztály elleni harcának vezetésére — ilyen helyzetben fegyvertelenül hagyni a munkásosztályt annyit jelent, mint elárulni a munkásosztályt.

3. Lenin kimutatta, hogy ha meghódolnak a munkásmozgalom ösztönössége előtt és lebecsülik a tudatosság szerepét, ha lebecsülik a szocialista tudat, a szocialista elmélet szerepét — ez, először, azt jelenti, hogy csúfot űznek a munkásokból, akik úgy szomjuhozzák a tudatosságot, mint a világosságot; ez, másodszor, azt jelenti, hogy a párt előtt értéktelenné teszik az

* „Hvosztizmus" — uszálypolitika; hvoszt — farok.

elméletet, vagyis értéktelenné teszik azt a fegyvert, amelynek segítségével a párt felismeri a jelent és előrelátja a jövőt; ez, harmadszor, annyit jelent, mint teljesen és végérvényesen lecsúszni az opportunizmus mocsarába.

„Forradalmi elmélet nélkül — mondotta Lenin — nem lehet forradalmi mozgalom sem... Az élenjáró harcos szerepét csak az a párt tudja betölteni, amelyet élenjáró elmélet vezet" (Lenin Művei. IV. köt. 380. old.)*.

4. Lenin kimutatta, hogy az „ökonomisták", amikor azt állítják, hogy a szocialista ideológia létrejöhet a munkásosztály ösztönös mozgalmából, becsapják a munkásosztályt, mert a szocialista ideológia forrása valójában nem az ösztönös mozgalom, hanem a tudomány. Amikor az „ökonomisták" tagadják, hogy a szocialista tudatot be kell vinni a munkásosztályba, ezzel a burzsoá ideológia útját egyengetik, megkönnyítik, hogy burzsoá ideológiát vigyenek be a munkásosztályba és ott meghonosítsák azt — következésképpen eltemetik a munkásmozgalom és a szocializmus egyesítésének eszméjét, segítik a burzsoáziát.

„*Mindennemű* meghódolás a munkásmozgalom ösztönössége előtt — mondotta Lenin —, a «tudatos elem» szerepének, a szociáldemokrácia szerepének mindennemű lekicsinylése egyszersmind azt is *jelenti, hogy — teljesen függetlenül attól, akarja-e a lekicsinylő, vagy sem — a burzsoá ideológia befolyása a munkásokra erősödik*" (ugyanott, 390. old.)**.

És tovább:

„A kérdés *csak így tehető fel:* burzsoá vagy szocialista ideológia. Itt nincs középút... Ezért a szocialista ideológia *mindennemű* lekicsinylése, *mindennemű mellőzése* egyszersmind a burzsoá ideológia erősítését jelenti" (ugyanott, 391—392. old.)***.

---

* *Lenin.* Válogatott művek. 1. köt. 194. és 195. old., vagy: *Lenin.* Mi a teendő? 47. és 48. old.

** Ugyanott, illetve 60. old.

*** Ugyanott, 209. old., illetve 62. old.

5. Lenin, az „ökonomistáknak" mindezeket a hibáit összegezve, arra a következtetésre jutott, hogy az „ökonomisták" nem a társadalmi forradalom pártját akarják, mely a munkásosztályt megszabadítja a kapitalizmustól, hanem a kapitalizmus uralmának fenntartását feltételező „társadalmi reformok" pártját kívánják, hogy az „ökonomisták" ennélfogva reformisták, akik elárulják a proletariátus életbevágó érdekeit.

6. Végül, Lenin kimutatta, hogy az „ökonomizmus" nem véletlen jelenség Oroszországban, hogy az „ökonomisták" a burzsoá befolyás terjesztői a munkásosztály soraiban, hogy az „ökonomistáknak" a revizionisták, az opportunista Bernstein híveinek személyében szövetségeseik vannak a nyugateurópai szociáldemokrata pártokban. Nyugaton a szociáldemokrácián belül egyre jobban erősödni kezdett az opportunista áramlat, mely Marx „szabad kritikájának" jelszavával állt ki és azt követelte, hogy Marx tanait vizsgálják felül, vegyék revízió alá (innen a „revizionizmus" elnevezés), hogy mondjanak le a forradalomról, a szocializmusról, a proletariátus diktatúrájáról. Lenin kimutatta, hogy az orosz „ökonomisták" ugyanezt a vonalat, a forradalmi harcról, a szocializmusról, a proletárdiktatúráról való lemondás vonalát követték.

Ezek azok a legfőbb elméleti tételek, amelyeket Lenin „Mi a teendő?" c. könyvében kifejtett.

A „Mi a teendő?" elterjedése azzal az eredménnyel járt, hogy egy évvel a megjelenése után (1902 márciusában adták ki), az Oroszországi Szociáldemokrata Párt II. kongresszusa időpontjában az „ökonomizmus" eszmei pozícióinak már csak kellemetlen emléke élt s az „ökonomista" elnevezést a pártmunkások többsége sértő csúfnévnek fogta fel.

Ez az „ökonomizmus" teljes eszmei megsemmisítését, az opportunizmus, az uszálypolitika és a spontaneitás ideológiájának megsemmisítését jelentette.

De ezzel még korántsem merül ki Lenin „Mi a teendő?" c. művének jelentősége.

A „Mi a teendő?" történelmi jelentősége abban áll, hogy Lenin ebben a híres könyvében:

1. a marxista gondolkodás történetében először tárta fel az opportunizmus legmélyebb eszmei gyökereit, midőn kimutatta, hogy az opportunizmus forrása mindenekelőtt a munkásmozgalom ösztönössége előtti meghódolásban, valamint abban keresendő, hogy lebecsülik a szocialista öntudat szerepét a munkásmozgalomban;

2. az elméletnek, a tudatosságnak, a pártnak mint az ösztönös munkásmozgalmat forradalmasító és vezető erőnek jelentőségét a kellő magasságra emelte;

3. ragyogóan megokolta azt a marxista alaptételt, mely szerint a marxista párt a munkásmozgalomnak a szocializmussal való egyesülése;

4. zseniálisan kidolgozta a marxista párt ideológiai alapjait.

A „Mi a teendő?"-ben kifejtett elméleti tételek alkották később a bolsevik párt ideológiájának alapját.

Ilyen elméleti kincsek birtokában az „Iszkra" nagy hadjáratot indíthatott és valóban indított is a pártépítés lenini tervéért, a párt erőinek összegyűjtése érdekében, a II. pártkongresszusért, a forradalmi szociáldemokráciáért — az „ökonomisták" ellen, minden néven nevezendő opportunizmus ellen, a revizionisták ellen.

Az „Iszkra" elsőrendű feladata az volt, hogy kidolgozza a pártprogram tervezetét. A munkáspárt programja, mint tudjuk, rövid tudományos fogalmazásban kifejti a munkásosztály harcának céljait és feladatait. A program meghatározza a proletariátus forradalmi mozgalmának végcélját, úgyszintén azokat a követeléseket is, melyekért a párt a végcélhoz vezető úton harcol. Ezért a programtervezet kidolgozása elsőrendű feladat volt.

A programtervezet kidolgozása során az „Iszkra" szerkesztőségében Lenin és Plechánov, úgyszintén a szerkesztőség más

tagjai között komoly nézeteltérések merültek fel. E nézeteltérések és viták miatt Lenin és Plechánov között majdnem teljes szakításra került a sor. De ez akkor még nem következett be. Lenin elérte, hogy a programtervezetbe felvették a proletariátus diktatúrájára vonatkozó igen fontos pontot és világosan rámutattak a munkásosztály vezető szerepére a forradalomban.

Lenin dolgozta ki teljes egészében a pártprogramnak az agrárkérdésre vonatkozó részét is. Lenin már akkor a föld nacionalizálása — állami tulajdonba vétele — mellett volt, de véleménye szerint a harc első szakaszában azt kellett követelni, hogy a „lehasított" földeket, vagyis azokat a földeket, melyeket a földesurak a parasztok „felszabadítása" alkalmával a parasztok földjéből lehasítottak, adják vissza a parasztoknak. Plechánov a föld nacionalizálása ellen foglalt állást.

A bolsevikok és mensevikek későbbi nézeteltérései részben folytatásai voltak azoknak a vitáknak, melyek Lenin és Plechánov közt a pártprogrammal kapcsolatban felmerültek.

A „SzK(b)P története. Rövid tanfolyam."
(1938). Állami Politikai Kiadó 1945. 30—38. old. (oroszul).
A „SzK(b)P története. Rövid tanfolyam."
Szikra 1949. 33—43. old.

AZ OROSZORSZÁGI SZOCIÁLDEMOKRATA MUNKÁSPÁRT BIZOTTSÁGAINAK ÉS CSOPORTJAINAK AZ ORSZÁGOS PÁRTKONGRESSZUSHOZ TERJESZTENDŐ JELENTÉSEI KÉRDÉSÉHEZ

1902 december—1903 január

A Szervező Bizottság egy tagja azzal a kéréssel fordult hozzám, hogy küldjem el azoknak a kérdéseknek listáját, amelyekre pártunk bizottságainak és csoportjainak a párt második kongresszusán jelentéseikben lehetőleg válaszolniok kell Alább mellékelem ezeknek a kérdéseknek hozzávetőleges listáját, de előrebocsátok néhány szót e lista hosszúságával kapcsolatban. Magától értetődik, hogy a jelentések a szociáldemokrata munka *valamennyi* ágáról *kívánatosak* és az ideális jelentés szinte végtelen mennyiségű kérdést ölel fel. Ilyen teljes jelentések lehetőségéről természetesen nem is álmodhatunk. De ennek ellenére nagyon fontosnak és szükségesnek tartom, hogy a Szervező Bizottság igyekezzen minden bizottságot vagy csoportot megismertetni a kongresszus számára érdekes (és szükséges) kérdések *egész terjedelmével*. Második kongresszusunknak még inkább *alakuló* jellege lesz, mint az elsőnek, és ezért minden erőt latba kell vetni, hogy a jelentések minél teljesebbek és megbízhatóbbak legyenek: a jelentés ideális programjának minél nagyobb *részét* teljesíti minden egyes csoport, annál teljesebb és pontosabb képet kapunk kongresszusunkon az egész mozgalomról, annál tartósabbak lesznek a kongresszus eredményei.

Szükséges, hogy a lehetőséghez mérten jóval a kongresszus előtt megkezdjék a jelentések előkészítését, megvitatásukat a bizottságokban és csoportokban stb. Emellett rendkívül fontos volna, hogy a bizottságok és csoportok, először, sok tag között osszák szét a jelentés összeállításával kapcsolatos munkát; másodszor, hogy a jelentés *minden egyes* részének elkészülte után *azonnal* (korántsem várva be az *egész* jelentést) külföldre, vagyis biztosabb helyre küldjék annak másolatát; harmadszor, hogy ebbe a munkába igyekezzenek bevonni nemcsak a jelenlegi, hanem a volt, nemcsak az aktív, hanem a kikapcsolódott tagokat is, vagyis azokat a személyeket, akik száműzetésben vagy külföldön vannak. Az ilyen személyeket meg lehet bízni azzal, hogy vagy egy meghatározott kérdéscsoportban, vagy egy meghatározott időszakra állítsák össze a jelentést, olyan időszakra, amikor ezek a személyek a bizottságban vagy a csoportban dolgoztak. Az ilyen jelentések vagy jelentésrészek nagyon megkönnyíthetik a küldöttek feladatát a kongresszuson. Magától értetődik az is, hogy a küldötteknek fel kell használniok a pártirodalmat is, amely tömegével tartalmaz válaszokat a jelentés kérdéseire, vagyis igyekezni kell egybegyüjteni ezt az irodalmat, kivonatolni belőle mindazt, ami lényeges, kijavítani a hibákat, kiegészíteni, pótolni azzal, amit konspirációs megfontolások miatt nem lehetett kinyomtatni stb. (ebbe a munkába szintén nagyon fontos bevonni a bizottságok és csoportok volt tagjait, akik ideiglenesen külföldön tartózkodnak). A konspirációval kapcsolatban még hozzá kell tennem, hogy egyes kérdésekre nem szabad és nem kell írásos választ összeállítani, mert ez titkok leleplezése volna. De a bizottságoknak és csoportoknak mégis haladéktalanul meg kell gondolniok, elő kell készíteniök és meg kell vitatniok a válaszokat ezekre a kérdésekre is, mert a pártkongresszuson *kötelező* lesz jelentést tenni ezekről a kérdésekről (ha nem a kongresszus teljes ülésein, akkor külön bizottság, a Központi Bizottság stb. előtt).

Annak érdekében, hogy mennél több személyt vonjanak be a jelentések összeállításába, kívánatos volna *mennél szélesebb körben* terjeszteni *magát a kérdéslistát* (az egyes bizottságok, csoportok vagy elvtársak kiegészítéseivel együtt), amikoris a szociáldemokraták széles köre előtt csak azt kell titokban tartani, hogy e kérdések és jelentések a második pártkongresszus számára készülnek.

Végül, felmerül a kérdés: melyik időszakról kell beszámolni? Forma szerint: az első és második kongresszus közötti időszakról, vagyis 1898-tól 1903-ig. De tekintve, hogy az első kongresszus se teljes nem volt, meg túlságosan rövid ideig is tartott és nagyon kedvezőtlen körülmények között zajlott le — kívánatos volna a jelentéseket az 1898-at megelőző időszakra is kiterjeszteni.

Talán nem fölösleges még azt a fenntartást tenni, hogy a kérdéseknek ezt a nagyon részletes listáját a jelentés számára korántsem kell olyan értelemben felfogni, hogy a legmegfelelőbb kongresszusi küldött az lesz, aki legjobban ismeri a mozgalom történetét, vagy az az elvtárs, aki általában a legjobban tud felelni mindezekre a kérdésekre. A kongresszusnak gyakorlati jelentőséggel kell bírnia a mozgalom egyesítése és erős előrelendítése szempontjából, és a legmegfelelőbb küldötteknek olyan elvtársakat kell tekinteni, akik ha újak is, de erélyesek, befolyásosak és a legjobban szentelik magukat a forradalmi munkának. A jelentések viszont sok személy munkájából állíthatók össze, ezen kívül pedig egyes esetekben lehetségesnek bizonyul talán több személy delegálása is: különösen kívánatos volna lehetőséget nyujtani arra, hogy a kongresszuson *nagyszámú munkás*küldött vegyen részt.

Közlöm most a kérdéseket, amelyek nyolc részre vagy csoportra vannak felosztva (az egyes kérdések, sőt azok cso-

portjainak felosztása gyakran mesterséges és csak a jobb áttekinthetőség miatt szükséges, hiszen valamennyi kérdés a legszorosabb kapcsolatban van egymással).

I. A munkásmozgalom, története és mai állapota

1. Az ipar viszonyainak és állapotának rövid jellemzése. A helyi proletariátus (ipari, kereskedelmi, kisipari stb., esetleg mezőgazdasági is) létszáma, összetétele, megoszlása és más sajátságai.

2. Milyen széles körben öleli fel a munkásokat a szocialista agitáció? Mely kerületeket? gyárakat? üzemeket? otthonmunkásokat és egyebeket ölel fel? A lehetőséghez mérten részletesen felvázolni a munkások e körének bővülését a mozgalom kezdete óta.

3. A volt sztrájkok lehetőleg teljes felsorolása és minden csak valamennyire is nagyobb sztrájk részletes leírása. Kívánatosak összefoglaló adatok.

4. Fordultak-e elő kiemelkedő bojkottok és más kollektív munkásmegmozdulások*, a sztrájkokon kívül? Ezek részletei.

5. Milyen munkáskörök voltak és vannak? — milyen munkáspénztárak? — önképző társaságok? — munkásszervezetek? szakszervezetek? Az efféle egyesüléseknek, felépítésük típusának, túlnyomó összetételének, létszámának, fennállási idejének, működési jellegének, az e tekintetben szerzett tapasztalatok eredményeinek stb. lehetőleg részletes leírása.

6. Voltak-e kísérletek legális munkásegyesületek szervezésére? Részletes adatok minden egyes ilyen kísérletről és annak eredményeiről, hatásáról, sorsáról, mai állapotáról és jelentőségéről. Ugyanezt a zubátovi egyesületekről. Voltak-e

* Kollektív kérelmek? nyilvános gyűlések? részvétel nyilvános „véletlen" csoportosulásokban stb. stb. *(Lenin jegyzete.)*

kísérletek arra, hogy a legális társaságokat a szociáldemokrácia céljaira felhasználják?

7. A mai válság befolyása? Jellemzése főleg a munkások adatai alapján. Munkanélküliek, azok hangulata, a köztük folytatott agitáció stb.

II. A helyi szocialista körök története, a szociáldemokraták megjelenése, a szociáldemokrácián belüli irányzatok harca

8. Voltak-e még nyomai a régi szocialista szervezeteknek, amikor a szociáldemokraták megjelentek? Miben álltak ezek és hogyan hatottak? Mikor és ki kezdte a propagandát és agitációt a munkásosztályban? A narodovolecek? Viszonyuk a szociáldemokráciához?

9. Mikor és milyen körülmények között jelentek meg egyes szociáldemokraták vagy szociáldemokrata körök? Lehetőleg részletesen leírni *minden egyes* kört (az adott programhoz alkalmazva), jelentőségét és hatását a későbbi körökre.

10. Hogyan alakultak ki és fejlődtek a szociáldemokrata nézetek a helyi körökben? Más helyek (városok), a külföldi irodalom, a legális marxista irodalom (és a „marxizmus kritikájának") befolyása? Lehetőleg részletesen jellemezni az első, második és harmadik befolyását.

11. Nézeteltérések a szociáldemokrácián belül. Voltak-e ilyenek az 1898-as Kiáltvány megjelenése előtt? Miben fejeződtek ezek ki? Nem hagytak-e hátra okmányokat? Hogyan fogadták a Kiáltványt? Milyen tiltakozást vagy elégedetlenséget váltott ki és kinek a részéről? Hogyan jelentek meg az úgynevezett „ökonomista" nézetek? Hogyan fejlődtek és terjedtek? Nagyon fontos ezt pontosan és okmányszerűen felvázolni a helyi mozgalom minden egyes gazdasági „szakaszára" vonatkozóan. Hogyan fejeződtek ki a nézeteltérések az egyes pártlapok — a „Rabócsaja Gazéta" (1897), a külföldi „Rabótnyik" és „Lisztok"-jai, a „Rabócsaja Müszl", a „Rabócseje

Djelo", az „Iszkra", a „Zarjá", a „Borbá", a „Zsizny"* stb. stb. — értékelésében és a híveik között folyó harcban?

11. *bis.* Voltak-e szakadások és viszályok a munkások és az „értelmiség" között a szociáldemokraták körében? Nagyon fontos kideríteni ezek okait és hatását.

12. Hogyan folyt az irányzatok harca a helyi körökben? Csak a szociáldemokrata értelmiségiek körében? — vagy a munkások között is? — az egyetemi ifjúságnak a szociáldemokrata mozgalommal érintkező köreiben? — kifejeződött-e szakadásokban? — elkülönült csoportok képződésében? — általános elvi kérdések miatt tört-e ki? — a röplapok tartalma miatt? — a tüntetések kérdése miatt? — az egyetemi ifjúság mozgalma iránti viszony kérdése miatt? — a májusi követelmények kérdése miatt?

Részletesen leírni az irányzatok harcának menetét, következményeit és a mai helyzetet ebben a tekintetben.

III. A helyi bizottság, a helyi csoportok és körök szervezete

13. Milyen a bizottság (illetőleg csoportok, körök és ha sok van, mindegyiknek külön-külön) túlnyomó összetétele? — egyetemi ifjúság? munkások? Választással egészítik-e ki (mégpedig hogyan?) vagy másképpen? Van-e külön értelmiségi és külön munkás-bizottság? külön technikai, propagandista, agitációs csoport? irodalmi, központi, kerületi, helyi, végrehajtó csoport? ezek kölcsönös viszonya a „szervezeti szabályzat" szerint (ha ilyen van) és a valóságban? Közgyűlések, ezek úgy-

* „*Rabócsaja Gazéta*" — „Munkás Ujság" — a kievi szociáldemokraták illegális lapja. Két száma jelent meg 1897-ben. Az OSzDMP I. kongresszusa (1898) elismerte a párt központi lapjának. „*Rabótnyik*" — „A Munkás", — az Orosz Szociáldemokraták Külföldi Szövetségének nem időszakos cikkgyüjtemény-sorozata, amely a „Munka felszabadítása" csoport szerkesztésében jelent meg (1896—1899). „*Rabócsaja Müszl*" — „Munkásgondolat" — (1897 október—1902 december), „*Rabócseje Djelo*" — „Munkásügy" — (1899 április—1902 február) — az „ökonomisták" lapjai. „*Zarjá*" — „Hajnal" — elméleti folyóirat, Lenin alapította. (1901 április—1902 augusztus). „*Zsizny*" — „Élet", a legális marxizmus lapja (1899—1902).

köre, gyakorisága és méretei? Más városokkal és a külfölddel való összeköttetés megszervezése (vagyis külön emberek, csoportok vagy csoporton kívül állók stb.)? Az irodalom terjesztésének megszervezése? Körutazások megszervezése?

A szervezeti téren szerzett tapasztalatok következtetései és a szervezeti elvekről túlnyomóan vállott nézetek a bizottságokban, az értelmiségiek és a munkások között?

Különösen fontos részletesen megmagyarázni a külön értelmiségi és külön munkásbizottságok (gyári, kisipari stb.) létrejöttének okait és *következményeit.*

14. A munka kiterjedése a szomszédos és más helységekre? Milyen formában történt ez: szervezetten vagy alkalmilag? Voltak-e kísérletek *kerületi* szervezetek alakítására vagy ilyenekben való részvételre?

A más helységekhez fűződő kapcsolatok jellege.

A kerületi szervezetek keletkezésének és működésének története. A központi kerületi bizottság összetétele? viszonya a helyi bizottságokhoz? pénzgyüjtés? kerületi pénztárak? irodalomraktárak? A kerületi szervezetek befolyása a munka terjedelmére, szilárdságára, a bizottságok közötti kapcsolatra stb. és így tovább.

15. A bizottság pénzügyei? Összefoglaló adatok a bevételekről és kiadásokról (a beszámolók alapján, ha voltak ilyenek) a működés egész tartamára vonatkozóan? Rendes és átlagos költségvetés, a források jellege, tagdíjak, a tagok adómegterhelése, az irodalom, esti mulatságok megfizetése, adományok stb. (az „Oszvobozsgyényije"* és az eszerek befolyása ebben a tekintetben).

A kiadások nagysága és jellege: technika? emberek fizetése? utazások? stb.

---

* „*Oszvobozsgyényije*" — „Felszabadulás" — a liberális burzsoázia kéthetenként megjelenő lapja, 1902—1905-ig Sztrúve szerkesztésében Stuttgartban adták ki. Később az oszvobozsgyényisták alkották a kadetok pártjának magvát.

IV. A helyi munka jellege, tartalma és terjedelme

16. Propaganda. A propagandisták (körök) összetétele, létszáma, működésük formája? Vannak-e közöttük munkások? A többség egyetemista-e? Van-e a tapasztaltabb elvtársak részéről ellenőrzés és irányítás? Az előadások szokásos programja és ezek változása az idők folyamán? A munkások aktivitása és kérdéseik egyik-másik tárggyal kapcsolatban? Megkíséreltek-e jó előadásokkal előadókat küldeni szét a különböző városokba, kerületekbe stb.? Az olvasógyűlések összetétele és létszáma, gyakorisága és körülményei?

17. Gazdasági agitáció. Mikor kezdődött a röplapok kiadása? Meg lehet-e állapítani a kiadott röplapok számát és példányszámát? (körülbelül?) Mely kerületeket, gyárakat és munkaágakat öleli fel ez az agitáció? A röplapok megfogalmazásának és jóváhagyásának rendje? A munkások részvétele ebben? A kiadás és a *terjesztés* technikája? Vannak-e széthordó munkások? Milyen mértékben elégítik ki a röplapszükségletet?

18. Politikai agitáció. Áttérés a gazdaságiról? mikor kezdődött ez az áttérés? váltott-e ki tiltakozást? mikor jelentek meg az első politikai röplapok? volt-e olyan idő, amikor *csupán* gazdasági röplapokat adtak ki? a politikai agitáció kérdésének felvetése és indítóokai? Lehetőleg részletesen leírni kiszélesedését mind a röplapok jellegét, mind a terjesztés területét tekintve. Kívánatosak okmányok, mert fontos ismerni a politikai agitáció *valamennyi esetét* és valamennyi területét. Csak a munkások között folyt-e, vagy más osztályok körében is (lásd alább)? A röplapok összeállításának módszerei és rendje, a röplapok iránt mutatkozó kereslet, milyen mértékben elégül ki ez a kereslet? Helyi vagy általános röplap kell-e több?

19. Irodalom. Milyen illegális kiadványokat terjesztenek? Felsorolni ezeket, rámutatni a terjesztés fokára, kimutatni a

bizottság és a munkások (illetve általában a közönség) viszonyát *minden egyes* kiadványhoz (brosúrához stb.), a terjesztés ideje, kereslet, mely rétegekben és főleg milyen irodalom iránt?

Szétosztás, szétszórás, együttes olvasás a körökben? Miket kellett értelmiségieknek megmagyarázniok? — széles körben gyakorolják-e az olvasást magyarázatokkal? — mégpedig mely műveket olvassák?

20. Helyi és országos pártlapok. A helyi lap története: megjelenésének gyakorisága? példányszáma? hogyan szervezték meg a megírást? az anyag gyüjtése és őrzése? (elvesztés?) A helyi és országos lapok együttműködésének megszervezése? külön irodalmi csoportok? „riporterek"? kapcsolatok az irodalmi körökben? Tudósítások küldési módjai? — a bizottságok útján? magánszemélyek útján és széles körben-e? Kisérletek az egyetemi ifjúság felhasználására? futárok?

Következtetések és igények a lapokkal kapcsolatban.

21. Május elsejei tüntetések. Minden egyes május elseje története és tanulságok a jövőre.

22. Tüntetések. Összefoglaló adatok minden egyes tüntetésről. Szervezési kísérletek általában? — Különösen az ellenállás megszervezése? — fegyverzet? A munkások és általában a „gyakorlati pártmunkások" nézetei erről?

A tüntetésekről szóló pártirodalom kiegészítése és ellenőrzése.

A mai viszony ehhez a kérdéshez.

V. Más fajok és nemzetiségek forradalmi (különösen szociáldemokrata) csoportjaihoz való viszony

23. Vannak-e más nemzetiségű és fajú munkások? A közöttük végzett munka? szervezett vagy alkalmi? milyen nyelven? A párhuzamosan más nyelven működő szociáldemokrata csoporthoz való viszony? Kívánatos ezeknek a viszonyoknak pontos és részletes jellemzése. Vannak-e nézeteltérések? — a

nemzetiségi program elvi kérdéseiben? — taktikai kérdésekben? — szervezeti kérdésekben? Az együttes munka szempontjából kívánatos viszonyok. *Egyetlen* pártlap lehetősége? Föderáció, kívánatos-e ez és milyen formában?

VI. Nyomdák, szállítás és a munka konspirációs felszerelése

24. Nyomdák. A berendezésük során szerzett tapasztalatok. Költségek és hány embert vesznek igénybe. Termelékenység. Helyi nyomdák szükséglete (röplapok számára?) és általános nyomdák szükséglete sok város számára? E dolog technikai, szervezési, pénzügyi és konspiratív oldala.

25. Szállítás. Voltak-e kapcsolatok ezen a téren? — üzemek? — mindegyik története és részletes adatok a megszervezésről, működésről, eredményekről és a jövőt illető kilátásokról. Milyen szervezésre volna szükség?

26. Konspirációs szervezés. Konspirációs szállások? Jelek? Vannak-e illegálisak? — útlevelek szerzése? — az e tekintetben szerzett tapasztalat? — vannak-e összeköttetések ehhez?

A találkozások megszervezése.

Kémek megfigyelése? Harc a kémekkel és provokátorokkal? Milyen formái voltak ennek a harcnak és milyenek kívánatosak?

Titkos írások. Levelezés a városok között, a városon belül, a külfölddel?

Felolvasások arról a kérdésről, hogy „miként viselkedjünk a vallatásnál?" Szükséglet eziránt és efféle brosúrák iránt?

A bizottság levéltárai? Voltak-e és megőrízték-e azelőtt? most?

VII. Kapcsolatok és tevékenység a lakosság más rétegeiben a munkásosztályon kívül

27. Munka a parasztság között? Vannak-e bizonyos kapcsolatok? — részletes adatok ezekről? — hogyan alakultak ki

és hogyan tartják fenn ezeket a kapcsolatokat, milyen parasztokkal? — a mezőgazdasági munkásokkal? A falvakba visszaköltöző munkások szerepe?

Kísérletek propagandára? — brosúrák? röplapok terjesztésére? — nevezetesen milyenek terjesztésére és milyen sikerrel?

A mai helyzet és a kilátások a jövőre.

28. Egyetemi ifjúság. Alkalmi és személyes vagy szervezett befolyás? Sok szociáldemokrata kerül-e ki az egyetemisták közül? Vannak-e kapcsolatok az egyetemista körökkel, a „földiek" köreivel, diák-egyleti tanácsokkal? Hogyan ápolják ezeket az összeköttetéseket? — olvasások? — irodalom terjesztése? Milyen hangulat uralkodik az egyetemi ifjúság körében és a különböző hangulatok váltakozásának története.

Az egyetemi zavargásokhoz való viszony?

Egyetemisták részvétele a tüntetéseken? Ezzel kapcsolatos előzetes megbeszélésekre tett kísérletek?

Egyetemisták, mint propagandisták, ezek képzése?

29. Középiskolák, gimnáziumok, szemináriumok stb., kereskedelmi és gazdasági szakiskolák? A diákokkal való kapcsolat jellege? Milyen a viszony mozgalmuk új fellendülési szakaszához? Körök és tanfolyamok szervezésére tett kísérletek? Kerültek-e ki (és gyakran-e) szociáldemokraták az éppen végzett (vagy nem végzett) gimnazisták közül? Körök, felolvasások? irodalom terjesztése?

30. Kapcsolatok a „társaságban"?* Voltak-e régen és most? mely rétegek között? A pénzgyüjtés, irodalomterjesztés talaján? — legális könyvtárak szervezése, avagy hírek és tudósítások gyüjtése érdekében? Változások a „társaságnak" a szociáldemokratákhoz való viszonyában. Van-e kereslet a szociáldemokrata irodalom iránt? Kapcsolatok a hivatalnoki karban? a posta és távíróhivatali, a vasúti tisztviselők körében?

* „Társaság" — a cári Oroszországban így nevezték a haladó szellemű polgárság, különösen a polgári értelmiség köreit.

a gyári felügyelők körében? a rendőrtisztviselők körében? — a papság körében? stb.

Kívánatos megismertetni azt a tapasztalatot is, amelyet a bizottság egyes tagjai szereztek a különböző rétegekhez fűződő személyes kapcsolataik terén.

31. Kapcsolatok a katonaság körében? Katonaidejüket leszolgált értelmiségiek és szociáldemokrata munkások szerepe? Kapcsolatok a tisztek és altisztek között? Mivel tartják fenn és hogyan használják ki ezeket a kapcsolatokat? E kapcsolatok jelentősége agitációs, propagandisztikus, szervezési és más tekintetben.

Erről és az előző kérdésekről kívánatosak különösen részletes adatok, tekintve, hogy a kérdés új, és sok elaprózódott kezdeményezést kell összefogni és egybekapcsolni.

VIII. A nem-szociáldemokrata forradalmi és ellenzéki áramlatok állapota és az azokhoz való viszony

32. Liberális irányzatok. Liberális-narodnyik irányzatok. A „társaságban"? — az egyetemi ifjúság körében? az „Oszvobozsgyényije", terjedése (az egyetemi ifjúság? a munkások között?) és befolyása? Vannak-e „oszvobozsgyényista" körök? Ezek viszonya a szociáldemokratákhoz?

Érdeklődés az „Oszvobozsgyényije" iránt szociáldemokrata körökben és a vélemény róla. Alkalmazzák-e propaganda- és agitációs célokra?

Közös vitagyűlések?

33. Szociálforradalmárok. Az adott helységben való megjelenésük részletes története? — mikor jelentek meg? — a narodovolecekből? — átmenet a szociálforradalmárságba? — az „ökonomizmus" befolyása? — Kapcsolataiknak és köreiknek jellege és összetétele? — Kiszolgált katonák? — egyetemi hallgatók? — munkások? Harc a szociáldemokraták ellen, e harc menete és módszerei?

A szociáldemokraták és eszerek egyesített csoportjai. Ezek

részletes története, adatok a munkáról, *a röplapokról*, a forradalmi csoportokról stb.

Az eszerek gyengeségének vagy erejének különleges okai? Terrorista túlkapások — az egyetemi ifjúság körében? — a munkások körében?

Az eszerek munkája a parasztság között? Ottani kapcsolataik és tevékenységük jellege? „Agrárprogramjuk" befolyása?

34. A többi csoport és irányzat. A „Szvobóda", „Oroszország Politikai Felszabadításának Munkáspártja", a machisták, rabócseznamjenisták stb. Nézeteik, a szociáldemokratákhoz való viszonyuk jellemzése, adatok kapcsolataikról és munkájukról.

Lenin Művei. 4. kiad. 6. köt. 259—268. old. (oroszul).

Lenin

AZ OROSZORSZÁGI SZOCIÁLDEMOKRATA MUNKASPÁRT II. KONGRESSZUSÁN A PÁRT SZERVEZETI SZABÁLYZATÁNAK TÁRGYALÁSA SORÁN MONDOTT BESZÉD

1903 augusztus 2. (15).

Elsősorban két magántermészetű megjegyzést szeretnék tenni. Először, Axelrodnak arról a kedves (gúny nélkül mondom ezt) javaslatáról, hogy „alkudjunk meg". Szivesen eleget tennék ennek a felszólításnak, mert nézeteltérésünket korántsem tartom olyan lényegesnek, hogy ettől függene a párt élete vagy halála. A szervezeti szabályzat egy rossz pontja miatt még korántsem pusztulunk el! De ha már egyszer odáig jutott a dolog, hogy *két* fogalmazás között kell választani, semmiképpen sem mondhatok le arról a szilárd meggyőződésemről, hogy Martov fogalmazása az eredeti tervezet *elrontása,* olyan elrontás, amely bizonyos körülmények között nem csekély kárt okoz*hat* a pártnak. A második megjegyzés Bruker elvtársra vonatkozik. Teljesen természetes, hogy Bruker elvtárs, aki mindenütt a választás elvét kívánja megvalósítani, az én fogalmazásomat fogadta el, mivel csak az határozza meg valamennyire pontosan a párt*tag* fogalmát. Nem értem ezért, miért örül Martov elvtárs annak, hogy Bruker elvtárs egyetért velem. Csak nem fogadja el valóban Martov elvtárs a maga számára *vezérelvül* az ellenkezőjét annak, amit Bruker mond, anélkül, hogy indítékait és érveit megvizsgálná?

Az ügy lényegére térve át azt mondom, hogy Trockij egyáltalán nem értette meg Plechánov elvtárs alapgondolatát és ezért fejtegetéseiben megkerülte a kérdés tulajdonképpeni lényegét. Beszélt értelmiségiekről és munkásokról, osztályszempontról és tömegmozgalomról, de nem vett

észre egy alapvető kérdést: szűkíti-e vagy bővíti fogalmazásom a párttag fogalmát? Ha feltette volna magának ezt a kérdést, könnyen meglátta volna, hogy az én fogalmazásom szűkíti ezt a fogalmat, a martovi pedig, amely (magának Martovnak helyes kifejezése szerint) „ruganyosságában" különbözik az enyémtől, bővíti. És a pártélet olyan időszakában, mint a mai, kétségtelenül éppen a „ruganyosság" tárja ki a kapukat a ziláltság, az ingadozás és opportunizmus valamennyi eleme előtt. Ahhoz, hogy valaki megcáfolja ezt az egyszerű és nyilvánvaló következtetést, be kell bizonyítania, hogy ilyen elemek nincsenek, Trockijnak azonban eszébe sem jutott, hogy ezt tegye. De hiszen ezt nem is lehet bebizonyítani, mert mindenki tudja, hogy nem kevés ilyen elem van és hogy vannak ilyenek a munkásosztályban is. A pártvonal szilárdságának és a pártelvek tisztaságának megóvása éppen most válik annál is inkább parancsoló szükségességgé, mert az egységében helyreállított párt igen sok állhatatlan elemet fogad be soraiba, s az ilyen elemek száma a párt növekedése arányában növekedni fog. Trockij nagyon helytelenül értette meg „Mi a teendő?" c. könyvem alapgondolatát, amikor azt mondotta, hogy a párt nem összeesküvő szervezet (ezt az ellenvetést még sokaktól hallottam). Trockij elfeledte, hogy könyvemben számos különböző típusú szervezetet ajánlok, kezdve a legkonspiratívabb és legszűkebb körű szervezeteken és végezve az aránylag széleskörű és „laza" (lose) szervezeteken. Elfeledte, hogy a párt szükségképpen csak élcsapata, vezetője a munkásosztály hatalmas tömegének, amely egészében (vagy majdnem egészében) a pártszervezetek „ellenőrzése és vezetése" alatt dolgozik, de amely egészében nem tartozik a párthoz és nem is kell hogy a „pártban" legyen. Nézzék meg, valóban, milyen következtetésekre jutott Trockij alapvető hibája folytán? Azt mondotta itt nekünk, hogy ha nagyon sok munkást tartóztatnának le és valamennyi munkás kijelentené, hogy nem tartozik a párthoz, akkor furcsa dolog volna a mi pártunk! Nem fordítva

van ez? Nem éppen Trockij meggondolása a furcsa? Szomorúnak tartja azt, ami minden, valamennyire is tapasztalt forradalmárt csak megörvendeztethet. Ha a sztrájkok és tüntetések miatt letartóztatott munkások százai és ezrei nem volnának a pártszervezetek tagjai, ez csak azt bizonyítaná, hogy szervezeteink jók, hogy teljesítjük feladatunkat — konspirálni a vezetők többé-kevésbbé szűk körét és bevonni a mozgalomba a lehető legszélesebb tömeget.

A Martov fogalmazása mellett állók hibájának gyökere abban van, hogy nemcsak mellőzik pártéletünk egyik alapvető baját, hanem szentesítik is ezt a bajt. Ez a baj abban áll, hogy a majdnem általános politikai elégedetlenség légkörében, a munka teljes titkosságának viszonyai között, olyan viszonyok között, amikor a tevékenység nagy részét szűk, titkos körökben, sőt magántalálkozásokon összpontosítjuk, a legnagyobb mértékben nehéz, majdnem lehetetlen elhatárolnunk a fecsegőket azoktól, akik dolgoznak. És aligha találunk más országot, amelyben e két kategória összekeverése olyan mindennapi volna, olyan rengeteg zavart és kárt okozna, mint Oroszországban. Nemcsak az értelmiség körében, hanem a munkásosztály körében is kegyetlenül sokat szenvedünk ettől a bajtól, Martov elvtárs fogalmazása pedig törvényesíti ezt a bajt. Ez a fogalmazás elkerülhetetlenül arra irányul, hogy *akárkiből és mindenkiből* párttagot csináljon; Martov elvtársnak magának is el kellett ismernie ezt egy fenntartással — „ha akarja, igen" mondotta. Mi éppen ezt nem akarjuk! Éppen ezért harcolunk ilyen határozottan Martov fogalmazása ellen. Jobb az, ha tíz munkát végző nem nevezheti magát párttagnak (akik valóban munkát végeznek, nem szaladnak címek után!), mint az, ha egyetlen fecsegőnek joga és lehetősége van arra, hogy párttag legyen. Ez az az elv, amelyet megcáfolhatatlannak tartok és amely arra késztet, hogy harcoljak Martov ellen. Azt vetették ellenem, hogy hiszen semmiféle jogokat nem adunk a párttagoknak, és ezért visszaélni sem

lehet velük. Ez az ellenvetés teljesen tarthatatlan: először is, ha mi nem is mutatunk rá, milyen jogokat kap tulajdonképpen a párttag, de — tessék ezt észrevenni — nem tettünk semilyen utalást a párttag jogainak korlátozására sem. Másodszor pedig, és ez a fő, a jogoktól függetlenül is, nem szabad elfeledni, hogy minden párttag felelős a pártért és *a párt felelős minden tagért*. Márpedig a mi politikai tevékenységünk viszonyai között, a mai politikai szervezettség kezdetleges állapota mellett, éppenséggel veszélyes és káros volna a tagság jogával felruházni a szervezeten kívül álló embereket és felelőssé tenni a pártot olyan emberekért, akik nem tartoznak a szervezethez és talán szándékosan nem léptek be. Martov elvtárs elszörnyűlködött amiatt, hogy annak, aki nem tagja a pártszervezetnek, a bíróság előtt erélyes munkája ellenére sem lesz joga arra, hogy párttagnak nevezze magát. Én ettől nem félek. Ellenkezőleg, a komoly kár az volna, ha a bíróság előtt nem előnyös oldalról mutatkoznék egy olyan ember, aki párttagnak nevezi magát, holott nem tartozik valamelyik pártszervezethez. Nem lehet megcáfolni, hogy ez a személy valamely szervezet „ellenőrzése és vezetése alatt" dolgozott, nem lehet, mégpedig éppen a meghatározás elmosódó volta miatt. Ténylegesen — és ez nem lehet kétséges — az „ellenőrzése és vezetése alatt" szavak arra vezetnek, hogy *nem lesz sem ellenőrzés, sem vezetés*. A Központi Bizottság sohasem tud majd igazi ellenőrzést kiterjeszteni valamennyi olyan emberre, aki munkát végez, de nem tartozik a párt egyik szervezetéhez sem. Feladatunk — *tényleges* ellenőrzést adni a Központi Bizottság kezébe. Feladatunk — megóvni pártunk szilárdságát, ellenállóképességét, tisztaságát. Igyekeznünk kell feljebb, feljebb és feljebb emelni a párttag címet és annak jelentőségét — és ezért vagyok Martov fogalmazása ellen.

Megjelent az „OSzDMP második rendes kongresszusa. A jegyzőkönyvek teljes szövege" című könyvben, a Központi Bizottság kiadásában, Genf, 1904. Lenin Művei, 4. kiad. 8. köt. 456—459. old. (oroszul).

EGY LÉPÉS ELŐRE, KÉT LÉPÉS HÁTRA

N. Lenin válasza Róza Luxemburgnak

1904 szeptember

Róza Luxemburg elvtársnak a „Neue Zeit" 42. és 43. számaiban megjelent cikke pártunk válságáról szóló orosz könyvem* kritikai elemzése. Köszönetet kell mondanom a német elvtársaknak, hogy figyelemmel kísérik pártirodalmunkat, hogy próbálják megismertetni ezzel az irodalommal a német szociáldemokráciát, de rá kell mutatnom arra, hogy Róza Luxemburgnak a „Neue Zeit"-ben megjelent cikke nem az én könyvemmel ismerteti meg az olvasókat, hanem valami mással. Ez a következő példákból látszik. Luxemburg elvtárs például azt mondja, hogy könyvemben szabatosan és világosan kifejezésre jutott a „korlátlan centralizmus" irányzata. Luxemburg elvtárs ilyképpen feltételezi, hogy én egy bizonyos szervezeti rendszert valamilyen más rendszerrel szemben védelmezek. De valójában nem így van. Egész könyvemben, az első oldaltól az utolsóig, bármely elképzelhető pártszervezet bármely rendszerének elemi tételeit védelmezem. Könyvemben nem az egyik vagy másik szervezeti rendszer közötti különbség kérdését fejtem ki, hanem azt a kérdést, hogy miképpen kell bármely rendszert támogatni, bírálni és javítani, anélkül hogy ellentmondásba kerülnénk a párt elveivel. Róza Luxemburg azt mondja továbbá, hogy „az ő (Lenin) értelmezése szerint a Központi Bizottság teljhatalmat kap a párt valamennyi helyi bizottságának szervezésére". Valójában ez nem igaz. Véleme-

---

* *Lenin.* Egy lépés előre, két lépés hátra. (A marxizmus-leninizmus kis könyvtára, 33—35. sz.); vagy: Válogatott művek, 1. köt. 358—489. old.

nyem az adott kérdésben okmányszerűen bebizonyítható a párt szervezeti szabályzatának általam beterjesztett tervezetével. Ebben a tervezetben szó sincs helyi bizottságok szervezésének jogáról. A pártkongresszuson a párt szervezeti szabályzatának kidolgozására megválasztott bizottság foglalta bele ezt a jogot és a pártkongresszus jóváhagyta a bizottsági tervezetet. Ebbe a bizottságba kívülem és a többség még egy hívén kívül a pártkongresszus kisebbségének három képviselőjét választották meg, következésképpen, ebben a bizottságban, amely a Központi Bizottságot a helyi bizottságok szervezésének jogával felruházta, három ellenfelem kerekedett felül. R. Luxemburg elvtárs két különböző tényt kevert össze. Először, összekeverte az én szervezeti tervemet egyrészt a bizottság megváltoztatott tervezetével és másrészt azzal a szervezeti szabályzattal, amelyet a pártkongresszus elfogadott; másodszor, összekeverte a szervezeti szabályzat meghatározott pontjába foglalt meghatározott követelésnek a védelmét (egyáltalában nem igaz, hogy ebben a védelemben nem ismertem korlátokat, mivel a plénumon nem emeltem szót a bizottság által benyújtott módosítás ellen) annak az (ugyebár, igazán „ultra-centralista"?) tételnek védelmével, hogy a pártkongresszus által elfogadott szervezeti szabályzatnak mindaddig érvényben kell maradnia, amíg a következő kongresszus meg nem változtatja. Ezt a („tisztára blanquista", mint az olvasó könnyen észreveheti) tételt valóban „korlátlanul" védelmeztem könyvemben. Luxemburg elvtárs azt mondja, hogy az én véleményem szerint „a Központi Bizottság a párt egyetlen aktív magva". Valójában ez nem igaz. Ezért a nézetért sohasem szálltam síkra. Ellenkezőleg, elleneseim (a párt II. kongresszusának kisebbsége) azzal vádoltak írásaikban, hogy nem eléggé védelmezem a Központi Bizottság függetlenségét, önállóságát és túlságosan alárendelem a Központi Lap külföldön tartózkodó szerkesztőségének és a Párttanácsnak. Erre a vádra válaszoltam könyvemben azt, hogy, amikor a párttöbbség fölényben volt a Párttanácsban,

sohasem tett kísérletet a Központi Bizottság önállóságának korlátozására; de ez rögtön megtörtént, mihelyt a Párttanács harci eszközzé vált a kisebbség kezében. Róza Luxemburg elvtárs azt mondja, hogy az oroszországi szociáldemokráciában nincs semmi kétség aziránt, hogy egységes pártra van szükség és hogy az egész vita a nagyobb vagy kisebb centralizálás kérdése körül összpontosul. Valójában ez nem igaz. Ha Luxemburg elvtárs nem sajnálta volna a fáradságot, hogy megismerkedjék a párttöbbséget alkotó nagyszámú helyi bizottság határozataival, könnyen megértette volna (ez különösen világosan látható könyvemből), hogy a vita nálunk főképpen arról folyt, kell-e a Központi Bizottságnak és a Központi Lapnak a pártkongresszus többségének irányát képviselnie, vagy sem. Tisztelt elvtársam erről az „ultra-centralista" és „tisztára blanquista" követelésről egy szót sem szól, inkább szaval az ellen, hogy a részt mechanikusan alárendelik az egésznek, szaval a rabszolgai alázatosság, a vak engedelmesség és egyéb szörnyűségek ellen. Nagyon hálás vagyok Luxemburg elvtársnak ama mélyenszántó eszme megmagyarázásáért, hogy a rabszolgai alázatosság pusztító a pártra nézve, de szeretném tudni, hogy Luxemburg elvtárs normálisnak tartja-e, meg tudja-e engedni, látta-e már valamilyen pártban, hogy a központi lapokban, amelyek pártlapoknak nevezik magukat, a pártkongresszus kisebbsége legyen többségben? Luxemburg elvtárs azt a gondolatot tulajdonítja nekem, hogy Oroszországban már minden feltétel megvan egy nagy és a végsőkig központosított munkáspárt megszervezéséhez. Ismét ténybeli valótlanság. Könyvemben sehol nemcsak nem védelmeztem ezt a gondolatot, hanem még csak ki sem mondtam. Az általam felvetett tétel valami mást fejezett és fejez ki. Mégpedig azt hangsúlyoztam, hogy már minden előfeltétel megvan ahhoz, hogy a pártkongresszus határozatait elismerjék és már régen elmult az az idő, amikor egy párttestületet magánjellegű körrel helyettesíthettek. Bizonyítékokat hoztam fel arra, hogy egyes pártbeli értelmiségiek és irodalmárok elárulták következetlenségüket és állhatatlanságukat és hogy

ezeknek nincs semmi joguk fegyelmezetlenségüket az orosz proletariátusra hárítani. Az orosz munkások különböző körülmények között már több ízben nyilatkoztak a pártkongresszus határozatainak betartása mellett. Valósággal nevetséges, amikor Luxemburg elvtárs ezt a véleményt „optimistának" nyilvánítja (nem inkább „pesszimistának" kellene tartani?) s ugyanakkor egyetlen szóval sem említi tételem ténybeli alapját. Luxemburg elvtárs azt mondja, hogy magasztalom a gyár nevelő jelentőségét. Ez nem igaz. Nem én, hanem ellenfelem állította, hogy én gyár formájában képzelem el a pártot. Én őt érdeme szerint kigúnyoltam, saját szavaival bizonyítva be, hogy ő a gyári fegyelem két különböző oldalát keveri össze, ami sajnos Luxemburg elvtárssal is megesett.*

Luxemburg elvtárs azt mondja, hogy amikor a forradalmi szociáldemokratát úgy határoztam meg, mint jakobinust, aki az osztálytudattal rendelkező munkások szervezetével van kapcsolatban, élesebben jellemeztem álláspontomat, mint bármelyik ellenfelem tehette volna. Ismét ténybeli helytelenség. Nem én, hanem P. Axelrod beszélt első ízben a jakobinusságról. P. Axelrod hasonlította össze először pártcsoportosulásainkat a Nagy Francia Forradalom korabeli csoportosulásokkal. Én csak azt jegyeztem meg, hogy ez az összehasonlítás csak abban az értelemben megengedhető, hogy a mai szociáldemokrácia megoszlása forradalmira és opportunistára bizonyos mértékben megfelel a hegypártiakra és girondistákra való megoszlásnak. Ilyenféle összehasonlítást gyakran tett a pártkongresszus által elismert régi „Iszkra". Elismerve ezt a felosztást, a régi „Iszkra" pártunk opportunista szárnya ellen, a „Rabócseje Djelo" irányzata ellen harcolt. Róza Luxemburg összetéveszti itt a XVIII. és XX. század két forradalmi irányzatának *viszonyát* maguknak az irányzatoknak azonosításával. Például ha azt mondom, hogy a Kis Scheideck a Jungfrauhoz viszonyítva annyi, mint

* Lásd a „Félreértéseink" c. orosz brosúrában a „R. Luxemburg Marx Károly ellen" c. cikket.

egy kétemeletes ház egy négyemeleteshez képest, ez még nem jelenti azt, hogy a négyemeletes házat azonosítom a Jungfrauval. Luxemburg elvtárs figyelmét teljesen elkerülte pártunk különböző irányzatainak tényleges elemzése. Holott könyvem nagyobbik felét éppen ennek az elemzésnek szentelem, amely pártkongresszusunk jegyzőkönyvén alapul, és a bevezetésben külön felhívom erre a figyelmet. Róza Luxemburg beszélni akar pártunk mai helyzetéről és ugyanakkor teljesen mellőzi pártkongresszusunkat, amely — tulajdonképpen lerakta pártunk igazi alapját. Ezt kockázatos fogásnak kell minősítenem! Annál is inkább kockázatosnak, mert, amint már százszor rámutattam könyvemben, ellenfeleim nem veszik figyelembe pártkongresszusunkat, és éppen ezért valamennyi állításuk nélkülöz minden ténybeli alapot.

Ugyanilyen alapvető hibát követ el Róza Luxemburg elvtárs is. Csak üres frázisokat ismételget, anélkül, hogy rászánná magát azok konkrét értelmének tisztázására. Különböző szörnyűségekkel ijesztget, de nem tanulmányozza a vita igazi alapját. Közhelyeket, közismert elveket és meggondolásokat, abszolút igazságokat tulajdonít nekem és igyekszik elhallgatni a szigorúan meghatározott tényeken alapuló viszonylagos igazságokat, holott én éppen csak ilyenekkel érvelek. És még ő panaszkodik sablonról és Marx dialektikáját hívja tanúul. Márpedig éppen tisztelt elvtársam cikke tartalmaz kizárólag kitalált sablonokat és éppen az ő cikke mond ellent a dialektika ábécéjének. Ez az ábécé leszögezi, hogy nincs semmiféle elvont igazság, az igazság mindig konkrét. Róza Luxemburg elvtárs fölényesen mellőzi pártharcunk konkrét tényeit és nagylelkűen olyan kérdésekről szaval, amelyeket nem lehet komolyan megvitatni. Utalok az utolsó példára Luxemburg elvtárs második cikkéből. Idézi szavaimat, hogy a szervezeti szabályzat ilyen vagy olyan fogalmazása többé-kevésbbé éles fegyverül szolgálhat az opportunizmus elleni harcban*. Hogy milyen

* *Lenin.* Egy lépés előre, két lépés hátra Id. kiad. 80. old. vagy: Válogatott művek. 1. köt. 415—416. old.

fogalmazásokról beszéltem én könyvemben és beszéltünk mindannyian a pártkongresszuson, erről Róza Luxemburg nem szól egy szót sem. Hogy miféle vitát folytattam a pártkongresszuson, ki ellen hoztam fel tételeimet, erre egyáltalán nem tér ki Luxemburg elvtárs. Ehelyett jónak látja egész előadást tartani nekem az opportunizmusról... a parlamentarizmus országaiban! De az opportunizmusnak mindazokról a sajátos, különleges válfajairól, azokról az árnyalatokról, amelyek nálunk, Oroszországban jellemzik és amelyekről könyvemben szó van — minderről egyetlen szót sem találunk cikkében. Mindezekből a rendkívül szellemes elmefuttatásokból ezt a következtetést vonja le: „A párt szervezeti szabályzatának nem szabad magában véve (?? értse meg. aki tudja) valamiféle fegyvernek lennie az opportunizmus visszaverésére, hanem csak hatalmas kívülről ható eszköznek a párt ténylegesen meglevő forradalmi proletár többsége vezető befolyásának megvalósításához". Tökéletesen helyes. De, hogy hogyan alakult ki pártunk ténylegesen meglevő többsége, erről Luxemburg elvtárs hallgat, én pedig éppen erről beszélek könyvemben. Elhallgatja azt is, hogy milyen befolyást védtem én és Plechánov e hatalmas külső fegyver segítségével. Én csak azt tehetem hozzá, hogy soha és sehol nem mondtam olyan képtelenséget, hogy a párt szervezeti szabályzata „magában véve" fegyver.

Nézeteim értelmezésének ilyen módjára a leghelyesebb válasz az lesz, ha ismertetem pártharcunk konkrét tényeit. Akkor mindenki előtt világossá válik, hogy mennyire ellentmondanak a konkrét tények Luxemburg elvtárs közhelyeinek és sablonos absztrakcióinak.

Pártunk 1898 tavaszán alakult meg Oroszországban néhány orosz szervezet képviselőinek kongresszusán. A pártot Oroszországi Szociáldemokrata Munkáspártnak nevezték el. Központi Lappá a „Rabócsaja Gazétá"-t tették meg; az Orosz Szociáldemokraták Külföldi Szövetsége vált a párt külföldi képviseletévé. Röviddel a kongresszus után a párt Központi

Bizottságát letartóztatták. A „Rabócsaja Gazéta" második számának megjelenése után megszűnt. Az egész párt a helyi (bizottságoknak nevezett) pártszervezetek alaktalan halmazává lett. Az egyetlen kötelék, amely ezeket a helyi bizottságokat egyesítette, az eszmei, tisztára szellemi kapcsolat volt. Elkerülhetetlenül be kellett következnie a nézeteltérések, ingadozások és szakadások időszakának. Az értelmiségiek, akik a nyugateurópai pártokhoz képest sokkal nagyobb százalékban voltak képviselve pártunkban, mint új divaton, kaptak a marxizmuson és lelkesedtek érte. Ez a lelkesedés nagyon gyorsan átengedte helyét egyrészt Marx polgári kritikája előtti szolgai meghódolásnak, másrészt a tisztára szakmai munkásmozgalomnak (sztrájkizmus-ökonomizmus). Az értelmiségi-opportunista és proletár-forradalmi irányzat szétválása a külföldi „Szövetség" szakadására vezetett. A „Rabócsaja Müszl" c. lap és a külföldi „Rabócseje Djelo" c. folyóirat (az utóbbi kissé enyhébben) az ökonomizmust juttatta kifejezésre, lekicsinyelte a politikai harc jelentőségét, tagadta a polgári demokrácia elemeit Oroszországban. Marx „legális" kritikusai, Sztrúve, Tugan-Baranovszkij, Bulgákov, Bergyájev és más urak határozottan jobbra kanyarodtak. Európában sehol sem találunk példát arra, hogy a bernsteinizmus olyan gyorsan elérkezett volna logikus következményéhez, egy liberális frakció kialakulásához, mint nálunk Oroszországban történt. Nálunk Sztrúve úr, a bernsteinizmus nevében gyakorolt „kritikával" kezdte és az „Oszvobozsgyényije" c. liberális folyóirat megszervezéséig jutott el, amely liberális e szó európai értelmében. Plechánov és barátai, akik kiléptek a külföldi szövetségből, támogatást kaptak az „Iszkra" és a „Zarjá" alapítóitól. Ez a két folyóirat (erről még Róza Luxemburg elvtárs is hallott egyet-mást) „hároméves ragyogó hadjáratot" folytatott a párt opportunista szárnya ellen, a szociáldemokrata „Hegypárt" hadjáratát a szociáldemokrata „Gironde" ellen (ez a régi „Iszkra" kifejezése), hadjáratot a „Rabócseje Djelo" (Kricsevszkij, Akímov, Martünov stb. urak) ellen, a zsidó „Bund" ellen és azok ellen az

orosz szervezetek ellen, amelyek lelkesedtek ezért az irányzatért (elsősorban a Pétervári úgynevezett Munkásszervezet és a Voronyezsi Bizottság ellen).

Egyre nyilvánvalóbbá vált, hogy nem elegendő csupán a tisztára eszmei kapcsolat a bizottságok között. Egyre érezhetőbbé vált annak szükségessége, hogy valóban tömör pártot kell alakítani, vagyis teljesíteni kell azt, amit 1898-ban csak kijelöltek. Végül 1902 végén megalakult a Szervező Bizottság, amely feladatául tűzte ki a párt II. kongresszusának összehívását. Ebbe a Szervező Bizottságba, amelyet főként az „Iszkra" orosz szervezete alakított meg, a zsidó „Bund" képviselője is belekerült. 1903 őszén végre lezajlott a II. kongresszus, amely egyrészt a párt formális egyesítésével, másrészt pedig azzal ért véget, hogy a párt „többségre" és „kisebbségre" szakadt. Ez a megoszlás a pártkongresszus előtt nem volt meg. Csak a pártkongresszuson lezajlott harc részletes elemzése magyarázhatja meg ezt a megoszlást. Sajnos, a kisebbség hívei (beleértve Luxemburg elvtársat is) óvakodva kibujnak ez alól az elemzés alól.

Könyvemben, amelyet Luxemburg elvtárs olyan sajátosan tálalt a német olvasók elé, több mint 100 oldalon foglalkozom a kongresszus jegyzőkönyvének (amely körülbelül 400 oldalas kötetet tesz ki) tüzetes vizsgálatával. Ez az elemzés arra késztetett, hogy a küldötteket, vagy helyesebben, a szavazatokat (a küldötteknek nálunk egy vagy két szavazatuk volt) négy főcsoportra osszam: 1. többségi iszkrások (a régi „Iszkra" irányzatának hívei) — 24 szavazat, 2. kisebbségi iszkrások — 9 szavazat, 3. centrum (amelyet gúnyosan „mocsárnak" is neveznek) — 10 szavazat, és végül a 4. iszkraellenesek — 8 szavazat, összesen 51 szavazat. Elemzem ezeknek a csoportoknak részvételét a pártkongresszuson megejtett *valamennyi* szavazásban és bebizonyítom, hogy a pártkongresszus valamennyi kérdésben (programbavágó, taktikai és szervezeti kérdésekben) annak a harcnak küzdőtere volt, amelyet az iszkrások az iszkraellenesek ellen vívtak, míg a „mocsár" hol ide, hol oda ingadozott. Aki

csak valamennyire is ismeri pártunk történetét, az előtt feltétlenül világos, hogy másképen nem is lehetett. De a kisebbség valamennyi híve (beleértve R. Luxemburgot is) szerényen szemet huny és nem akar tudni erről a harcról. Miért? Éppen ez a harc teszi nyilvánvalóvá a kisebbség mai politikai helyzetének egész fonákságát. Az iszkrások a pártkongresszuson e harc egész tartama alatt tucatnyi kérdésben, tucatnyi szavazásban harcoltak az iszkraellenesek és a „mocsár" ellen, amely annál határozottabban állt az iszkraellenesek oldalára, mennél konkrétebb volt a megvitatott kérdés, mennél pozitívebben határozta meg a szociáldemokrata munka fő értelmét, mennél reálisabban igyekezett megvalósítani a régi „Iszkra" helyes terveit. Az iszkraellenesek (különösen Akímov elvtárs és a vele mindig egyetértő Bruker elvtárs, a Pétervári Munkásszervezet küldötte, majdnem mindig Martünov elvtárs és a zsidó „Bund" 5 küldötte) voltak a régi „Iszkra" irányzatának elismerése ellen. A régi magánjellegű szervezeteket védelmezték és a pártnak való alárendelésük ellen, a párttal való egybeolvasztásuk ellen szavaztak (incidens a Szervező Bizottsággal, a „Juzsnüj Rabócsij" csoport, a „mocsár" legfőbb csoportjának feloszlatása stb.). Harcoltak a centralizmus szellemében megfogalmazott szervezeti szabályzat ellen (a kongresszus 14. ülése) és *minden* iszkrást azzal vádoltak akkor, hogy „szervezett bizalmatlanságot", „kivételes törvényt" és egyéb szörnyűségeket akar bevezetni. *Valamenyi* iszkrás, kivétel nélkül, nevetett akkor ezen; különös, hogy Róza Luxemburg elvtárs mindezeket a koholmányokat most komolyan veszi. A kérdések óriási többségében az iszkrások győztek; ők voltak az erősebbek a kongresszuson, ami világosan látszik a felsorolt számadatokból. De a kongresszus ülésszakának második felében, amikor kevésbbé elvi jelentőségű kérdéseket döntöttek el, az iszkraellenesek győztek — egyes iszkrások velük szavaztak. Így történt például programunknak valamennyi nyelv egyenjogúsága kérdésére vonatkozó pontjánál; az iszkraellenesekhez

ebben a kérdésben majdnem sikerült kettéosztani a programszerkesztő bizottságot és elfogadtatni a maguk fogalmazását. Így történt a szervezeti szabályzat első paragrafusának kérdésében is, amikor az iszkraellenesek a „mocsárral" együtt elfogadtatták Martov fogalmazását. E fogalmazás értelmében nemcsak a pártszervezet tagjait tekintik párttagoknak (ilyen fogalmazást védelmeztem én és Plechánov), hanem mindazokat a személyeket is, akik a pártszervezet ellenőrzése alatt dolgoznak*.

Ugyanez történt a Központi Bizottság és a Központi Lap szerkesztősége megválasztásának kérdésében. A 24 iszkrás tömör többséget alkotott; megvalósították a szerkesztőség megújításának régen kigondolt tervét: a hat régi szerkesztőből hármat választottak meg; a kisebbséget 9 iszkrás, a centrum 10 tagja és 1 iszkraellenes alkotta (a többiek — 7 iszkraellenes, a zsidó „Bund" és a „Rabócseje Djelo" képviselői — már korábban kivonultak a kongresszusról). Ez a kisebbség olyan elégedetlen volt a választásokkal, hogy tartózkodott a többi választáson való részvételtől. Kautsky elvtársnak teljesen igaza volt, amikor a szerkesztőség megújításának tényében látta a későbbi harc fő okát. De az a nézete, hogy én (sic!) „kizártam" három elvtársat a szerkesztőségből, csak azzal magyarázható, hogy egyáltalán nem ismeri kongresszusunkat. Először, a megnemválasztás korántsem azonos a kizárással, és nekem a kongresszuson természetesen nem volt jogom arra, hogy bárkit is kizárjak, másodszor pedig Kautsky elvtárs, úgy látszik, nem

* Kautsky elvtárs, aki Martov fogalmazása mellett nyilatkozott, ebben a kérdésben a célszerűség álláspontjára helyezkedett. Először, pártkongresszusunkon ezt a pontot nem a célszerűség szempontjából vitatták meg, hanem elvi szempontból. Ilyen formában vetette fel a kérdést Axelrod. Másodszor, Kautsky elvtárs téved, ha azt gondolja, hogy az orosz rendőri rendszer viszonyai között olyan nagy különbség van a pártszervezethez tartozás és az ilyen szervezetnek csak ellenőrzése alatt végzett munka között. Harmadszor, különösen nagy hiba a mai oroszországi helyzetet összehasonlítani a szocialistaellenes törvény előidézte németországi helyzettel. *(Lenin jegyzete.)*

is sejti, hogy az iszkraellenesek, a centrum és az „Iszkra"-hívek kis része között létrejött koalició tényének szintén politikai jelentősége volt és feltétlenül befolyásolnia kellett a választások eredményeit. Aki nem akar szemet húnyni azon, ami kongresszusunkon történt, annak meg kell értenie, hogy új megoszlásunk — kisebbségre és többségre — csak változata pártunk régi megoszlásának proletár-forradalmi és értelmiségi-opportunista szárnyra. Ez olyan tény, amelyet nem lehet semilyen magyarázattal, semilyen gúnnyal sem megkerülni.

A kongresszus után ennek a szakadásnak elvi jelentőségét, sajnos, elhomályosította a kooptálás kérdésében kitört civakodás. Nevezetesen, a kisebbség nem akart a központi intézmények ellenőrzése alatt dolgozni, ha a három régi szerkesztőt újra nem kooptálják. Két hónapig tartott ez a harc. A harc eszköze a bojkott és a párt züllesztése volt. 12 pártbizottság (az ezzel kapcsolatban állást foglaló 14 közül) élesen elítélte ezeket a harci módszereket. A kisebbség még arra sem volt hajlandó, hogy elfogadva a mi (tőlem és Plechánovtól eredő) javaslatunkat, az „Iszkra" hasábjain fejtse ki álláspontját. A Külföldi Liga kongresszusán odáig fajult a dolog, hogy a Központi Lap tagjaira a személyes sértések és szidalmak áradatát zúdították (önkényeskedők, bürokraták, csendőrök, hazugok, stb.). Azzal vádolták őket, hogy elfojtották az egyéni kezdeményezést, be akarták vezetni az ellenvetés nélküli engedelmességet és a vak szófogadást stb. Plechánov abban az irányban tett kísérletei, hogy a kisebbség harci módszerét anarchista módszernek minősítsék, nem érhettek célt. Plechánov e kongresszus után fellépett korszakot alkotó és ellenem irányuló „Mit ne tegyünk" c. cikkével (az „Iszkra" 52. számában). Ebben a cikkben azt mondotta, hogy a revizionizmussal vívott harcnak nem kell feltétlenül a revizionisták elleni harcot jelentenie; mindenki előtt világos volt, hogy itt kisebbségünkre gondolt. Továbbá azt mondotta, hogy néha nem kell harcolni

az individualista anarchizmus ellen, amely olyan mélyen gyökerezik az orosz forradalmárban; valamelyes engedmény néha a legjobb eszköz arra, hogy őt megzabolázzuk és elkerüljük a szakadást. Én kivonultam a szerkesztőségből, mivel nem osztozhattam ebben a nézetében, és a kisebbség szerkesztőit kooptálták. Azután következett a Központi Bizottságba való kooptálásért vívott harc. Azt a javaslatomat, hogy kössünk békét azzal a feltétellel, hogy a kisebbségnek maradjon a Központi Lap, a többségnek pedig a Központi Bizottság, elvetették. A harc folytatódott, „elvi szempontokból" harcoltak a bürokratizmus, az ultra-centralizmus, a formalizmus, a jakobinizmus, a schweitzerizmus (engem neveztek orosz Schweitzernek*) és egyéb szörnyűségek ellen. Könyvemben kicsúfoltam mindezeket a vádakat és megjegyeztem, hogy ez vagy egyszerű kooptálási civakodás vagy (ha mindezt feltételesen „elveknek" kell elismerni) nem más, mint opportunista, girondeista frázis. A mai kisebbség csupán azt ismétli, amit Akímov elvtárs és egyéb elismert opportunisták mondottak kongresszusunkon a régi „Iszkra" valamennyi híve által védelmezett centralizmus ellen.

Az orosz pártbizottságokat felháborította, hogy a Központi Lap egy magánjellegű kör szervévé, a kooptálási civakodás és a pártpletykák szervévé vált. Nagyszámú határozatot hoztak, amelyek a legélesebb megrovást fejezték ki. Csak az általunk már említett úgynevezett „Pétervári Munkásszövetség" és a Voronyezsi Bizottság (Akímov elvtárs irányzatának hívei) nyilvánították ki *elvi* megelégedettségüket az új „Iszkra" irányával. A III. kongresszus összehívását követelő hangok egyre jobban szaporodtak.

Az olvasó, aki nem sajnálja a fáradságot, hogy tanulmányozza pártharcunk eredeti forrásait, könnyen megérti, hogy

* J. B. Schweitzer (1833—1875) — német ujságíró, Lassalle halála után az „Általános Német Munkásegylet", azaz a lassalleánus német munkáspárt elnöke.

Róza Luxemburg elvtárs kifejezései az „ultra-centralizmusról", a fokozatos centralizálás szükségességéről stb. konkrétan és gyakorlatilag kongresszusunk kicsúfolását, elvontan és elméletileg viszont (ha lehet itt elméletről beszélni) a marxizmus valóságos elsekélyesítését, Marx igazi dialektikájának elferdítését stb. jelentik.

Pártharcunk utolsó szakaszát az jellemezte, hogy a többség tagjait részben kizárták a Központi Bizottságból, részben pedig ártalmatlanná tették, kisemmizték. (Ez a Központi Bizottság összetételében végbement változások stb. következtében történt.) A Párttanács (amely a régi szerkesztők kooptálása után szintén a kisebbség kezébe került) és a mostani Központi Bizottság elitélt a III. kongresszus összehívása érdekében folytatott minden agitációt és áttért a kisebbség egyes tagjaival való személyi megegyezés és tárgyalás útjára. Az olyan szervezeteket például, mint a Központi Bizottság ügynökeinek (meghatalmazottainak) testületei, amelyek azt a bűnt merészelték elkövetni, hogy a kongresszus összehívásáért agitáltak, feloszlatták. A Párttanács és az új Központi Bizottság az egész vonalon hadat indított a III. kongresszus összehívása ellen. A többség erre ezzel a jelszóval válaszolt: „Le a bonapartizmussal!" (ez volt Galjorka* elvtárs brosúrájának címe, aki a többség nevében lép fel). Növekszik azoknak a határozatoknak száma, amelyekben a kongresszus összehívása ellen harcoló pártintézményeket pártelleneseknek és bonapartistáknak nyilvánítják. Hogy milyen képmutató volt a kisebbség minden nyilatkozata, amelyet az ultracentralizmus ellen és az autonómia mellett tett, az világosan látszott abból, hogy a többség általam és még egy elvtárs által létesített kiadóját (amely néhány más brosúrával együtt kiadta Galjorka elvtárs fentemlített brosúráját) a párton kívül állónak nyilvánította. Az új kiadó nyujtja az egyetlen lehetőséget a többségnek arra, hogy nézeteit propagálja, mivel az „Iszkra" hasábjai számára majdnem teljesen hozzá-

* Galjorka — M. Sz. Olminszkij.

férhetetlenek. És a Párttanács ennek ellenére, vagy helyesebben éppen ezért hozta a fentemlített határozatot azon a tisztára formális alapon, hogy kiadónkat nem hatalmazta fel egyetlen pártszervezet sem.

Felesleges beszélnünk arról, hogy milyen elhanyagolt most a pozitív munka, mennyire csökkent a szociáldemokrácia tekintélye, mennyire demoralizálódott az egész párt a II. kongresszus valamennyi határozatának, valamennyi választásának érvénytelenítése következtében, annak a III. kongresszus egybehívása ellen folytatott harcnak következtében, amelyet a párttal szemben felelős pártintézmények folytatnak.

Lenin Művei. 4. kiad. 7. köt. 439—450. old. (oroszul).

LENIN „EGY LÉPÉS ELŐRE, KÉT LÉPÉS HÁTRA" CÍMŰ MŰVÉRŐL

„A Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártjának története. Rövid tanfolyam" című mű II. fejezetének 4. pontjából

1938

Lenin „Egy lépés előre, két lépés hátra" című művében a következő szervezeti alaptételeket fejtette ki, amelyek később a bolsevik párt szervezeti alapjai lettek:

1. A marxista párt a munkásosztály része, annak csapata. A munkásosztálynak azonban sok csapata van, tehát a munkásosztály nem minden csapata nevezhető a munkásosztály pártjának. A párt mindenekelőtt abban különbözik a munkásosztály más csapataitól, hogy az a munkásosztálynak nem egyszerű csapata, hanem *élcsapata*, *öntudatos* csapata, *marxista* csapata, amely fel van fegyverezve a társadalmi élet, a társadalmi fejlődés és az osztályharc törvényeinek ismeretével, és — ennélfogva — képes arra, hogy a munkásosztályt vezesse, harcát irányítsa. Ezért nem szabad összekeverni a pártot és a munkásosztályt, mint ahogy nem szabad összekeverni a részt és az egészt, nem szabad azt követelni, hogy minden sztrájkoló párttagnak nyilváníthassa magát, mert aki a pártot és az osztályt összekeveri, az a párt tudatosságát „minden sztrájkoló" színvonalára süllyeszti le, az megszünteti a pártot mint a munkásosztály tudatos élcsapatát. A pártnak nem az a feladata, hogy színvonalát „minden sztrájkoló" színvonalára lesüllyessze, hanem az, hogy *felemelje* a munkástömegeket, hogy a maga színvonalára *emeljen fel* „minden sztrájkolót".

> „Mi az osztály pártja vagyunk — írta Lenin — és ezért *majdnem az egész osztálynak* (háború idején, a polgárháború korszakában pedig éppenséggel az egész osztálynak) pártunk

vezetése alatt kell cselekednie, a lehető legszorosabban pártunkhoz kell csatlakoznia. de manyilovizmus és „hvosztizmus“* volna azt hinni, hogy kapitalista társadalomban az egész munkásosztály, vagy majdnem az egész osztály valaha is képes lenne élcsapata, szociáldemokrata pártja tudatosságának és aktivitásának színvonalára emelkedni. Eddig egyetlen értelmes szociáldemokrata sem kételkedett abban, hogy a kapitalista társadalomban még a szakszervezet (ez a kezdetlegesebb, a kevéssé fejlett rétegek tudatosságának hozzáférhetőbb szervezet) sem képes átfogni majdnem az egész vagy az egész munkásosztályt. Csak ámítanók magunkat, csak szemet hunynánk feladataink óriási méretei előtt, csak szűkítenők ezeket a feladatokat, ha megfeledkeznénk az élcsapat és a hozzá vonzódó tömegek közötti különbségről, ha megfeledkeznénk az élcsapatnak arról az állandó kötelességéről, hogy egyre nagyobb és szélesebb rétegeket kell *felemelnie* saját színvonalára“ (Lenin Művei, VI. köt. 205—206. old., oroszul).**

2. A párt a munkásosztálynak nemcsak élcsapata, öntudatos csapata, hanem egyszersmind a munkásosztály *szervezett* csapata is, amelynek saját, tagjaira kötelező fegyelme van. Ezért a párttagoknak elengedhetetlenül a párt valamely szervezete tagjának kell lenniök. Ha a párt nem volna az osztály *szervezett* csapata, ha nem volna *szervezeti rendszer*, hanem csupán olyan emberek összessége volna, akik párttagoknak nyilvánítják magukat, de nem tartoznak a párt egyik szervezetéhez sem, tehát *nem szervezettek*, s így nem is kötelesek alávetni magukat a párt határozatainak, akkor a pártnak sohasem lenne egységes akarata, a párt sohasem valósíthatná meg tagjainak cselekvési egységét, ennélfogva a pártnak nem volna meg a lehetősége arra, hogy a munkásosztály harcát vezesse. A párt csak abban az esetben vezetheti gyakorlatilag a munkásosztály harcát, csak abban az esetben irányíthatja a munkásosztályt egy cél felé, ha valamennyi

* Manyilovizmus — hiú ábrándozás; Manyilov — Gogol „Holt lelkek“ című regényének egyik alakja. — Hvosztizmus — uszálypolitika.

** *Lenin.* Válogatott művek. 1. köt. 403. old., vagy: *Lenin.* Egy lépés előre... 66. old.

tagja egységes közös csapatban lesz *megszervezve*, melyet az akarat egysége, a cselekvés egysége, a fegyelem egysége forraszt egybe.

A mensevikeknek az az ellenvetése, hogy ebben az esetben az intellektuelek közül sokan — például professzorok, diákok, gimnazisták, stb. — a párton kívül fognak maradni, mert nem akarnak a párt valamelyik szervezetébe belépni, akár mert terhesnek érzik a pártfegyelmet, akár mert — amint a második kongresszuson Plechánov mondotta — „lealacsonyítónak tartják magukra nézve, hogy valamelyik helyi szervezetbe belépjenek" — ez a mensevik ellenvetés maguk a mensevikek ellen szól, mivel a pártnak nincs szüksége olyan tagokra, akikre nézve terhes a pártfegyelem és akik félnek belépni a pártszervezetbe. A munkások nem félnek a fegyelemtől és a szervezettől, és szívesen lépnek be a szervezetbe, ha elhatározták, hogy a párt tagjai lesznek. A fegyelemtől és a szervezettől csak individualista hajlamú intellektuelek félnek és azok valóban a párton kívül fognak maradni. De ez rendjén is van így, mert a párt meg fog szabadulni az ingadozó elemek beözönlésétől, ami most, a burzsoá-demokratikus forradalom kezdődő fellendülése idején különösen fokozódik.

„Ha azt mondom — írta Lenin —, hogy a pártnak a *szervezetek összességének* (nem egyszerű számtani összegének, hanem a szervezetek komplexumának) kell lennie, akkor... ezzel egészen világosan és pontosan fejezem ki azt a kívánságomat, azt a követelésemet, hogy a párt, mint az osztály élcsapata, olyasvalami legyen, ami a lehető *legszervezettebb*, hogy a párt csak olyan elemeket vegyen fel soraiba, akik *a szervezettségnek legalább a minimumát elismerik*..." (ugyanott, 203. old)*.

És tovább:

„Martov formulája *szóban* a proletariátus széles rétegeinek érdekeit védi; a *valóságban* a proletár fegyelmet és szervezetet félve kerülő *burzsoá értelmiség* érdekeit fogja szolgálni.

* *Lenin.* Válogatott művek. 1. köt. 400—401. old., vagy: *Lenin.* Egy lépés előre... 63—64. old.

Senki sem meri tagadni, hogy az *értelmiséget*, mint a mai kapitalista társadalomnak *különleges rétegét*, általában *éppen az individualizmus* és a fegyelemre és szervezettségre való képtelenség jellemzi“ (ugyanott, 212. old.)*

Továbbá:

„A proletariátus nem fél a szervezettől és a fegyelemtől... A proletariátus nem akarja, hogy a professzor és a gimnazista urakat, akik nem kívánnak belépni a szervezetbe, a szervezet ellenőrzése alatt végzett munkájukért párttagoknak ismerjék el... Nem a proletariátusnak, hanem pártunkban *egynéhány intellektuelnek* nincsen elég *önnevelése* a szervezettség és a fegyelem szellemében“ (ugyanott, 307. old.)**

3. A párt nem egyszerűen szervezett csapat, hanem a munkásosztály valamennyi többi szervezete közül a *„legmagasabb szervezeti forma“*, mely arra hivatott, hogy a munkásosztály valamennyi többi szervezetét *vezesse*. A pártnak, mint a legmagasabb szervezeti formának, mely az osztály legjobb embereiből áll, akik fel vannak fegyverezve élenjáró elmélettel, az osztályharc törvényeinek ismeretével és a forradalmi mozgalom tapasztalatával — minden lehetősége megvan arra — és ez kötelessége is —, hogy a munkásosztály valamennyi többi szervezetét vezesse. A mensevikeknek az az igyekezete, hogy a párt vezető szerepét kisebbítsék és lebecsüljék, a párt által vezetett proletariátus minden más szervezetének gyengítésére, következésképpen a proletariátus gyengítésére és lefegyverzésére vezet, mert „a proletariátusnak a hatalomért folyó harcban a szervezeten kívül nincs más fegyvere“ (ugyanott, 328. old.)***.

4. A párt a munkásosztály élcsapata és a *munkásosztály milliós tömegei közötti kapcsolat megtestesülése*. Bármily kitűnő élcsapat is a párt, bármennyire jól szervezett, mégsem élhet

* *Lenin*. Válogatott művek. 1. köt. 411. old., vagy: *Lenin*. Egy lépés... 75. old.

** Ugyanott, 527—528. old., illetve 199—200. old.

*** Ugyanott, 552. old., illetve 226. old.

és fejlődhet, ha nincsenek kapcsolatai a pártonkívüli tömegekkel, ha nem gyarapítja, ha nem teszi tartóssá ezeket a kapcsolatokat. Egy olyan pártnak, amely önmagába zárkózik, amely elkülönül a tömegektől és elveszti, vagy csak gyengíti azokat a kapcsolatokat, amelyek osztályához fűzik, az ilyen pártnak el kell vesztenie a tömegek bizalmát és támogatását, következésképpen múlhatatlanul el kell pusztulnia. A pártnak, hogy erőtől duzzadó életet éljen és fejlődjék, gyarapítania kell azokat a kapcsolatokat, melyek a tömegekhez fűzik és meg kell szereznie osztálya milliós tömegeinek bizalmát.

„Hogy szociáldemokrata *párt* legyünk — mondotta Lenin —, ahhoz meg kell szereznünk éppen az *osztály támogatását*" (Lenin Művei. VI. köt. 208. old.)*.

5. A pártnak, hogy helyesen működhessen és tervszerűen vezethesse a tömegeket, szervezetileg a *centralizmus* elve alapján kell felépülnie — egységes szervezeti szabályzattal, egységes fegyelemmel, élén egységes vezetőszervvel — a pártkongresszussal, a kongresszusok között pedig a párt Központi Bizottságával — kell bírnia és a kisebbség köteles alávetni magát a többségnek, az egyes szervezetek kötelesek alávetni magukat a központnak, az alsóbb szervezetek a felsőbb szervezeteknek. E feltételek nélkül a munkásosztály pártja nem lehet valóságos párt, nem teljesítheti az osztály vezetése tekintetében rá háruló feladatokat.

Mivel a párt a cári önkényuralom viszonyai között illegális volt, természetes, hogy a pártszervezeteket abban az időben nem lehetett választás alapján alulról felépíteni, a pártnak szigorúan konspiratív jellegűnek kellett lennie. De Lenin azt tartotta, hogy ez az *ideiglenes* jelenség pártunk életében azonnal meg fog szünni, mihelyt a cárizmust megdöntik, amikor a párt nyilttá, legálissá válik s a pártszervezetek demokratikus

* *Lenin.* Válogatott művek. 1. köt. 406. old., vagy: *Lenin.* Egy lépés... 69. old.

választás, a *demokratikus centralizmus* alapján fognak felépülni.

„Azelőtt — írta Lenin — pártunk nem volt megformáltan szervezett egész, hanem csak egyes csoportok összege, és ezért e csoportok között más viszony, mint az eszmei befolyásolás, nem is volt lehetséges *Most* szervezett párttá lettünk, ez pedig éppen azt jelenti, hogy hatalmat teremtettünk, hogy az eszmék tekintélye a hatalom tekintélyévé vált, hogy az alsó pártszervezetek alá vannak rendelve a felsőbbeknek“ (ugyanott, 291. old.)*.

Lenin, a mensevikeket szervezeti nihilizmussal és úri anarchizmussal vádolva, amely maga fölött nem ismeri el a párt hatalmát és a párt fegyelmét, a következőket írta:

„Az orosz nihilistákra ez az úri anarchizmus különösen jellemző. A pártszervezetben szörnyű «gyárat» lát, a résznek az egész alá és a kisebbségnek a többség alá rendelését «jobbágyságnak» tekinti... a központ vezetésével végbemenő munkamegosztás tragikomikus jajszóra fakasztja, mert a munkamegosztásban nem lát egyebet, mint azt, hogy az emberek «kis kerekekké és csavarokká» változnak (és ez átváltozás különösen gyilkos formáját látja abban, hogy a szerkesztőkből munkatársak lesznek), a párt szervezeti szabályzatának említésére megvetően ajkát biggyeszti és (a «formalisták» felé) lenézően megjegyzi, hogy szervezeti szabályzat nélkül is egészen jól meg lehetne lenni“ (ugyanott, 310. old.)**

6. A pártnak, ha meg akarja őrizni sorai *egységét*, gyakorlati munkájában *egységes* proletárfegyelmet kell megvalósítania, mely a párt minden egyes tagjára, akár vezető, akár egyszerű párttag, *egyformán* kötelező. Ezért a pártban nem tűrhető olyan osztályozás, amely szerint vannak „kiválasztottak“, akikre a fegyelem nem kötelező, és vannak „közönséges tagok“, akik kötelesek alávetni magukat a fegyelemnek. E feltétel nélkül nem őrizhető meg sem a párt épsége, sem sorainak egysége.

---

* *Lenin.* Válogatott művek. 1. köt. 507. old., vagy: *Lenin.* Egy lépés... 177. old.

** Ugyanott, 530. old., illetve 202. old.

„Martov és társai egyetlenegy *észszerű* érvet sem tudnak felhozni a kongresszus által kinevezett szerkesztőség ellen — írta Lenin —, s ezt legjobban illusztrálja ez a kedves szavuk: «nem vagyunk jobbágyok!» ... A burzsoá intellektuel pszichológiája, aki a tömegszervezet és a tömegfegyelem felett álló «kiválasztott lelkek» közé sorozza magát, itt rendkívül élesen kidomborodik ... Az intellektuel individualizmus szemében ... *mindennemű* proletár szervezet és fegyelem *jobbágyság*" (ugyanott, 282. old.)*.

És tovább:

„Abban a mértékben, amint *igazi* párt alakul ki nálunk, az öntudatos munkásnak meg kell tanulnia megkülönböztetni a proletárhadsereg harcosának pszichológiáját az anarchista frázissal kérkedő burzsoá intellektuel pszichológiájától, meg kell tanulnia, hogy a párttag kötelességeinek teljesítését ne csak az egyszerű tagoktól, hanem a «nagyoktól» is *megkövetelje* (ugyanott, 312. old.)**.

Lenin, amikor a nézeteltérések elemzését összegezte és a mensevikek álláspontját „szervezeti kérdésekben megnyilvánuló opportunizmusnak" minősítette, a mensevizmus egyik legfőbb bűnének azt tartotta, hogy lebecsüli a pártszervezetnek, mint a proletariátus felszabadításáért folyó harc fegyverének jelentőségét. A mensevikek úgy vélték, hogy a proletárpárt *szervezetének* a forradalom győzelme szempontjából nincs komoly jelentősége. Lenin, a mensevikekkel ellentétben, azt tartotta, hogy a proletariátus *eszmei* egyesülése egymagában *nem elegendő* a győzelemhez — a győzelemhez szükséges, hogy az eszmei egységet *„megrögzítsük"* a proletariátus *„szervezetének* anyagi egységével". Lenin azt tartotta, hogy a proletariátus csak ebben az esetben válhat legyőzhetetlen erővé.

„A proletariátusnak a hatalomért folyó harcban a szervezeten kívül nincs más fegyvere — írta Lenin —. A proletariátus, melyet a burzsoá világban uralkodó anarchikus verseny széttagol, melyet a tőkének végzett kényszermunka leszorít,

* *Lenin.* Válogatott művek. 1. köt. 496—497. old., vagy: *Lenin.* Egy lépés ... 166—167. old.

** Ugyanott 533. old., illetve 205—206. old.

melyet állandóan a teljes nyomorúság, elvadulás és elkorcsosodás legmélyére taszítanak — ez a proletariátus csak azáltal lehet és elkerülhetetlenül lesz is legyőzhetetlen erővé, hogy a marxizmus elveivel történő eszmei egyesítését megrögzíti a szervezet anyagi egysége, a szervezeté, mely a dolgozók millióit a munkásosztály hadseregévé tömöríti. Ennek a hadseregnek nem áll majd ellen sem az orosz önkényuralom elkorhadt hatalma, sem a nemzetközi tőke korhadozó hatalma“ (Lenin Művei, VI. köt. 328. old.)*

Lenin ezekkel a látnoki szavakkal fejezi be könyvét.

Ezeket a szervezeti alapelveket fejtette ki Lenin „Egy lépés előre, két lépés hátra“ c. híres könyvében.

Ennek a könyvnek mindenekelőtt az a jelentősége, hogy megvédte a pártszerűséget a körösdivel szemben és a pártot a dezorganizálókkal szemben, hogy szétzúzta a mensevik opportunizmust a szervezeti kérdésekben és lerakta a bolsevik párt szervezeti alapjait.

De ebben nem merül ki a könyv jelentősége. A könyv történelmi jelentősége abban áll, hogy Lenin ebben a könyvben a marxizmus történetében először dolgozta ki a *pártról szóló tanítást*, amely szerint a párt a proletariátus vezető *szervezete*, döntő *fegyver* a proletariátus kezében, amely nélkül lehetetlen győzni a proletárdiktatúráért folyó harcban.

A Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártjának története. Rövid tanfolyam. (1938.) Állami politikai kiadó. Moszkva 1945. 45—50. old. (oroszul).
A Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártjának története. Rövid tanfolyam. Szikra 1949. 50—56. old.

* *Lenin.* Válogatott művek. 1. köt. 552. old., vagy: *Lenin.* Egy lépés... 226. old.

Sztálin

A PROLETÁROK OSZTÁLYA ÉS A PROLETÁROK PÁRTJA

(A párt szervezeti szabályzatának első pontjával kapcsolatban)

1905 január 1

Elmult az az idő, amikor merészen hirdették: „egységes és oszthatatlan Oroszország". Ma már a gyermek is tudja, hogy „egységes és oszthatatlan" Oroszország nincs, hogy már régen felbomlott két ellentétes osztályra: a burzsoáziára és a proletariátusra. Ma már senki előtt sem titok, hogy e két osztály között folyó harc lett azzá a tengellyé, amely körül mai életünk forog.

Mindamellett ezt mindezideig nehéz volt észrevenni, mégpedig azért, mert a küzdőtéren mindeddig csak különálló csoportokat láttunk, mert csak egyes csoportok harcoltak egyes városokban és vidékeken, a proletariátus és a burzsoázia pedig, mint osztály, nem volt látható — nehéz volt őket észrevenni. De íme, városok és vidékek egyesültek, a proletariátus különböző csoportjai kezet nyujtottak egymásnak, általános sztrájkok és tüntetések lobbantak fel — és feltárult előttünk a két Oroszország, a burzsoá Oroszország és a proletár Oroszország közötti harc nagyszerű képe. Két nagy hadsereg vonult a küzdőtérre: a proletárok és a burzsoák hadserege, s a két hadsereg között dúló harc kiterjedt egész társadalmi életünkre.

Minthogy a hadsereg nem harcolhat vezetők nélkül és minthogy minden hadseregnek megvan a maga élcsapata, amely előtte jár és megvilágítja neki az utat — világos, hogy ezekkel a hadseregekkel együtt fel kellett lépniök a vezetők megfelelő csoportjainak is, a megfelelő pártoknak, mint általában mondani szokás.

Igy tehát a következő kép alakult ki: az egyik oldalon a burzsoák hadserege, élén a liberális párttal, a másikon — a proletárok hadserege, élén a szociáldemokrata párttal —, mindegyik hadsereget osztályharcában saját pártja vezeti.*

Mindezt azért érintettük, hogy a proletárok pártját összehasonlítsuk a proletárok osztályával és ezzel egyúttal néhány szóval megvilágítsuk általános arculatát.

A mondottak alapján eléggé világos, hogy a proletárok pártjának, mint a vezetők harci csoportjának először is, tagjai számát tekintve, sokkal kisebbnek kell lennie a proletárok osztályánál; másodszor, tudatosságát és tapasztalatát tekintve, a proletárok osztálya felett kell állnia; és harmadszor, tömör szervezetnek kell lennie.

A mondottakat szerintünk nem szükséges bizonyítani, mivel magától értetődik, hogy amíg a kapitalista rendszer fennáll, amellyel mindíg velejár a néptömegek nyomora és elmaradottsága — az egész proletariátus nem tud felemelkedni a kívánt tudatosságig, szükség van tehát a tudatos vezetők csoportjára, amely szocialista módon felvilágosítja a proletárok hadseregét, egyesíti és vezeti azt a harc idején. Az is világos, hogy a pártnak, amely a *harcoló* proletariátus vezetését tűzte ki célul, nem egyesek véletlen halmazának, hanem tömörített, központosított *szervezetnek* kell lennie, hogy egységes terv szerint lehessen munkáját irányítani.

Ez röviden pártunk általános arculata.

Mindezt jegyezzük meg és térjünk át fő kérdésünkre: kit nevezhetünk párttagnak? A párt szervezeti szabályzatának első pontja, amelyről ez a cikk szól, éppen erre a kérdésre vonatkozik.

Igy hát vizsgáljuk meg ezt a kérdést.

Kit nevezhetünk ezek szerint az Oroszországi Szociáldemokrata Munkáspárt tagjának, vagyis mik a párttag kötelességei?

* A többi oroszországi pártról nem beszélünk, mert az általunk taglalt kérdések magyarázatához semmi szükség arra, hogy beszéljünk róluk. *(Sztálin jegyzete.)*

Pártunk — szociáldemokrata párt. Ez annyit jelent, hogy saját programja (a mozgalom legközelebbi és végső céljai), saját taktikája (harci módszere) és saját szervezeti elve (egyesülési formája) van. A programra vonatkozó taktikai és szervezeti nézetek *egysége* az a talaj, amelyen pártunk épül. Csakis ezeknek a nézeteknek az *egysége* egyesítheti a párt tagjait *egy* központosított pártba. Ha felbomlik a nézetek egysége — felbomlik a párt is. Következésképpen a párt tagjának csak azt lehet nevezni, aki teljesen elfogadja a párt programját, taktikáját és szervezeti elvét. Csak az lehet pártunk soraiban, egyszersmind a proletárok hadseregének vezetői sorában, aki eléggé tanulmányozta és teljesen elfogadta a párt programját, taktikai és szervezeti nézeteit.

De elegendő-e a párt tagja számára, ha csupán *elfogadja* a párt programját, taktikáját és szervezeti nézeteit? Nevezhetjük-e ezt az embert a proletárhadsereg igazi vezetőjének? Természetesen, nem! Először, mindenki tudja, hogy a világon elég sok fecsegő van, aki örömest „elfogadja" a párt programját, taktikáját és szervezeti nézeteit, de a fecsegésen kívül semmi máshoz nem ért. A párt szentélyének meggyalázása volna, ha ezt a fecsegőt a párt tagjának (vagyis a proletárhadsereg vezetőjének) neveznénk! És különben is — hiszen a mi pártunk nem filozófiai iskola, vagy vallási szekta. Hát nem a *harc* pártja a mi pártunk? És ha igenis az, nem magától értetődő-e, hogy pártunkat nem elégíti ki programjának, taktikájának és szervezeti nézeteinek platonikus *elfogadása*, hogy kétségtelenül megköveteli tagjától az elfogadott nézetek *megvalósítását*? Aki tehát pártunk tagja akar lenni, az nem elégedhetik meg pártunk programjának, taktikai és szervezeti nézeteinek elfogadásával, hanem hozzá kell fognia ezeknek a nézeteknek a megvalósításához, az életbe való átültetéséhez.

De mit jelent a párttag számára a párt nézeteinek megvalósítása? Mikor valósíthatja meg ezeket a nézeteket? Csak akkor, ha harcol, ha az egész párttal együtt a proletariátus hadseregének élén jár. Lehet-e egyenként, szétszórtan har-

colni? Természetesen, nem! Ellenkezőleg, az emberek először egyesülnek, először szervezkednek és csak azután indulnak harcba. Enélkül minden harc meddő. Világos, hogy a párt tagjai is csak akkor tudnak harcolni és — következésképpen — csak akkor tudják megvalósítani a párt nézeteit, ha tömör *szervezetben* egyesülnek. Az is világos, hogy mennél tömörebb szervezetben egyesülnek a párt tagjai, annál jobban fognak harcolni, tehát annál teljesebben valósítják meg a párt programját, taktikáját és szervezeti nézeteit. Nem hiába mondják, hogy pártunk a vezetők *szervezete*, nem pedig egyes egyének halmaza. Márpedig, ha pártunk a vezetők *szervezete*, világos, hogy csak az tekinthető e párt, e szervezet tagjának, aki dolgozik ebben a szervezetben, aki tehát kötelességének tartja, hogy kívánságait egybeolvassza a párt kívánságaival és együttműködjék a párttal.

Ahhoz tehát, hogy valaki a párt tagja lehessen, elengedhetetlen a párt programjának, taktikájának és szervezeti nézeteinek megvalósítása; a párt nézeteinek megvalósítása érdekében harcolni is kell ezekért a nézetekért; az ezekért a nézetekért vívott harchoz szükséges a pártszervezetben végzett munka és a párttal való együttműködés. Világos, ahhoz, hogy valaki a párt tagja lehessen, be kell lépnie valamelyik pártszervezetbe.* Csak akkor lehetünk a párt tagjai, és így a proletárok hadseregének igazi vezetői, ha belépünk valamelyik pártszervezetbe és egyéni érdekeinket ilyképpen egybeolvasztjuk a párt érdekeivel.

Ha pártunk nem fecsegő egyének halmaza, hanem vezetők *szervezete*, amely a Központi Bizottság segítségével méltóan

* Mintahogy minden bonyolult szervezet számtalan egyszerű szervezetből áll, pártunk is, mint bonyolult és általános szervezet, sok-sok kerületi és helyi szervezetből áll, amelyeket pártszervezeteknek nevezünk, ha a pártkongresszus vagy a Központi Bizottság megerősítette azokat. Amint látják, nemcsak a bizottságokat nevezik pártszervezeteknek. E szervezetek munkájának egységes terv szerint való irányítására a Központi Bizottság hivatott, amelynek közvetítésével ezek a helyi pártszervezetek nagy központosított szervezetet alkotnak. *(Sztálin jegyzete.)*

vezeti előre a proletárok hadseregét, akkor a fent elmondottak maguktól értetődnek.

Még valamit meg kell jegyeznünk.

Pártunk mindmáig vendégszerető patriarchális családra hasonlított, amely kész volt minden rokonszenvezőt befogadni. De miután pártunk központosított *szervezetté* alakult, levetette magáról a patriarchális arculatot és teljesen hasonlóvá vált egy *erődhöz,* amelynek kapui csak a méltók előtt nyílnak meg. Ennek pedig ránknézve nagy jelentősége van. Amikor az önkényuralom „trade-unionizmussal", nacionalizmussal, klerikalizmussal stb. megmételyezni igyekszik a proletariátus osztálytudatát, amikor másrészt a liberális értelmiség állhatatosan igyekszik megölni a proletariátus politikai önállóságát és gyámkodni akar a proletariátus felett — nekünk rendkívül éberekneknek kell lennünk és nem szabad elfelejtenünk, hogy pártunk *erőd,* amelynek kapui csak a kipróbáltak előtt nyílnak meg.

Tisztáztuk a párttagság két elengedhetetlen feltételét (a pártprogram elfogadása és a pártszervezetben végzett munka). Ha ehhez hozzátesszük a harmadik feltételt is, amely arra kötelezi a párttagot, hogy anyagi segítséget nyujtson a pártnak — akkor együtt vannak mindazok a feltételek, amelyek a párttag címének viselésére jogosítanak.

Az Oroszországi Szociáldemokrata Munkáspárt tagjának tehát azt nevezhetjük, aki elfogadja e párt programját, anyagi segítséget nyujt a pártnak és *résztvesz valamelyik pártszervezetben.*

Ez a párt szervezeti szabályzata első pontjának Lenin* adta fogalmazása.

Ez a fogalmazás, amint látják, teljes egészében abból a nézetből következik, amely szerint pártunk központosított *szervezet,* nem pedig különálló egyének *halmaza.*

Ez ennek a fogalmazásnak óriási érdeme.

---

* Lenin — a forradalmi szociáldemokrácia kiváló teoretikusa és gyakorlati vezetője. *(Sztálin jegyzete.)*

De lám, akadtak olyan elvtársak, akik elvetik a lenini fogalmazást, mint „szűket" és „kényelmetlent" és saját fogalmazásukat ajánlják, amely — azt kell hinnünk — nem lesz sem „szűk", sem „kényelmetlen". Martov* fogalmazásáról beszélünk, amelynek elemzéséhez máris hozzáfogunk.

Martov fogalmazása szerint — „az OSzDMP tagjának tekintendő bárki, aki a párt programját elfogadja, a pártot anyagi eszközökkel segíti és a pártot szervezetei egyikének vezetése alatt rendszeres személyes támogatásban részesíti". Amint látják, ebből a fogalmazásból kimaradt a párttagsághoz szükséges harmadik feltétel, amely szerint a párttagok kötelesek *résztvenni* valamelyik *pártszervezetben*. Ezt a határozott és szükséges feltételt Martov nyilván feleslegesnek találta és helyébe belevette formulájába a ködös és kétes „személyes támogatást a pártszervezetek egyikének vezetése alatt". Kiderül, hogy úgy is lehet valaki tagja a pártnak, ha nem lép be valamelyik pártszervezetbe (ez aztán „párt"!) és nem tartja kötelezőnek, hogy alárendelje magát a párt akaratának (ez aztán „pártfegyelem"!)! Node hogyan tudja a párt „rendszeresen" vezetni azokat a személyeket, akik nem léptek be egyik pártszervezetbe sem és akik tehát nem tartják feltétlen kötelességüknek, hogy alárendeljék magukat a pártfegyelemnek?

Ez az a kérdés, amelyen megdől a pártszervezeti szabályzat első pontjának Martovtól származó fogalmazása és amelyet mesteri módon old meg Lenin fogalmazása, minthogy az határozottan elismeri a *pártszervezetek egyikében való részvételt*, mint a párttagság harmadik és elengedhetetlen feltételét.

Nincs más hátra, mint hogy Martov fogalmazásából kidobjuk a ködös és értelmetlen „személyes támogatást a pártszervezetek egyikének vezetése alatt". Viszont e feltétel nélkül Martov fogalmazásában csak két feltétel marad (a pártprogram elfogadása és az anyagi segítség), amelyek önmagukban véve

* Martov — az „Iszkra" egyik szerkesztője. *(Sztálin jegyzete.)*

értéktelenek, mert minden fecsegő „elfogadhatja" a pártprogramot és nyujthat anyagi segítséget a pártnak, de ez egyáltalán nem jogosítja fel arra, hogy a pártnak tagja legyen.

Ez hát a „kényelmes" fogalmazás!

Azt mondjuk, hogy a párt igazi tagjai semmiesetre sem elégedhetnek meg csupán a pártprogram elfogadásával, hogy feltétlenül törekedniök kell az elfogadott programot meg is valósítani. Martov azt feleli: túlságosan szigorúan jártok el, merthogy a párttag számára nem is olyan nagyon szükséges az elfogadott program megvalósítása, ha hajlandó anyagi segítséget és más effélét nyujtani a pártnak. Martov mintegy sajnál néhány „szociáldemokrata" fecsegőt és nem akarja előttük bezárni a párt kapuit.

Azt mondjuk továbbá, hogy mivel a program megvalósításához harcra van szükség, a harchoz pedig — egyesülésre, ezért a párt jövendőbeli tagjának kötelessége — belépni valamelyik szervezetbe, kívánságait egybeolvasztani a párt kívánságaival és a párttal együtt vezetni a proletárok hadseregét, vagyis kötelessége a központosított párt rendezett csapataiba szerveződni. Martov azt feleli: a párt tagjainak nem is olyan nagyon szükséges rendezett csapatokba szerveződni, szervezetekbe egyesülni, az egyénenkénti harccal is boldogulhatunk.

Hát mi a mi pártunk? — kérdezzük mi. — Különálló egyének véletlen halmaza vagy a vezetők tömörített szervezete? És ha a vezetők szervezete, tekinthetjük-e e szervezet tagjának azt, aki nem lép be ebbe a szervezetbe, aki tehát nem tartja feltétlen kötelességének, hogy alárendelje magát fegyelmének? Martov azt feleli, hogy a párt nem szervezet, vagy helyesebben, a párt *szervezetlen* szervezet (nesze nektek „centralizmus"!)!

Amint látják, Martov véleménye szerint pártunk nem központosított szervezet, hanem helyi szervezetek és olyan „szociáldemokrata" egyének halmaza, akik elfogadták pártprogramunkat stb. De ha pártunk nem központosított szervezet,

nem lesz erőd, amelynek kapui csak a kipróbáltak előtt nyílnak meg. És valóban, Martov szemében, mint ez fogalmazásából kiderül, a párt nem erőd, hanem bankett, ahová szabad a belépés minden rokonszenvezőnek. Némi tudás, ugyanannyi együttérzés, némi anyagi segítség és minden rendben van, teljes jogotok van arra, hogy a párt tagjának tekintsétek magatokat. Ne hallgassatok — bátorítja Martov a megijedt „párttagokat" —, ne hallgassatok arra a néhány emberre, akik szerint a párttag köteles valamelyik pártszervezetbe belépni és ilyképpen alárendelni kívánságait a párt kívánságainak. Először, az ember nehezen fogadja el ezeket a feltételeket, hiszen nem tréfa alárendelni saját kívánságait a párt kívánságainak! Másodszor pedig fejtegetéseimben már említettem, hogy ennek a néhány embernek a véleménye hibás. Így hát, uraim, tessék, parancsoljanak... a bankettre!

Martov, mintegy sajnál néhány professzort és gimnazistát, aki nem szánja rá magát arra, hogy kívánságait a párt kívánságainak alárendelje és ilyképpen rést üt pártunk erődjén, amelyen keresztül ezek a tisztelt urak becsempészhetik magukat pártunkba. Megnyitja a kapukat az opportunizmus előtt, mégpedig éppen akkor, amikor a proletariátus osztálytudatát ezer ellenség szorongatja.

De ez még nem minden. Arról van szó, hogy Martov megbízhatatlan fogalmazása miatt pártunkban az opportunizmus lehetősége más oldalról is felmerül.

Martov fogalmazásában, mint tudjuk, csak a program elfogadásáról van szó, a taktikáról és a szervezetről viszont egy hang sincs, holott pártunk egysége érdekében ugyanolyan szükség van a szervezeti és taktikai nézetek egységére, mint a programbavágó nézetek egységére. Azt mondják erre, hogy erről Lenin fogalmazásában sincs szó! Ez igaz! De hiszen Lenin fogalmazásában erről nem is kell beszélni! Nem magától értetődő-e, hogy az, aki valamelyik pártszervezetben dolgozik, tehát a párttal együtt harcol és alárendeli magát a pártfegyelemnek, nem követhet más taktikát és más szervezeti elveket,

mint a párt taktikáját és a párt szervezeti elveit? De mit mondanak önök arról a „párttagról", aki elfogadta a pártprogramot, de nincs benn egyik pártszervezetben sem? Mi biztosítékunk van arra, hogy ennek a „tagnak" taktikája és szervezeti nézetei olyanok lesznek, mint a párté, és nem mások! Ez az, amit Martov fogalmazása nem tud megmagyarázni! És Martov fogalmazásának eredményeként a kezünkben egy furcsa „párt" marad, amelynek „tagjai" ugyanazt a programot vallják (ez még kérdés!), taktikai és szervezeti nézeteik viszont — különbözők! Ideális változatosság! Miben nem fog pártunk egy nyilvános bankettre hasonlítani!

Csak egy kérdés van még hátra: hova dobjuk ki azt az eszmei és gyakorlati centralizmust, amelyet a második pártkongresszus ránkhagyott, és amelynek Martov fogalmazása gyökerében ellentmond. Kétségtelen, ha választásra kerül a sor, helyesebb lenne Martov fogalmazását sutbadobni.

Lám, milyen értelmetlen fogalmazást kínál nekünk Martov, Lenin elvtárs fogalmazásával szemben!

Meggondolatlanság eredményének tartjuk a második pártkongresszus határozatát, amely kongresszus Martov fogalmazását fogadta el, és kifejezzük azt a reményünket, hogy a harmadik pártkongresszus minden bizonnyal kijavítja a másodiknak a hibáját és Lenin fogalmazását fogadja majd el.

Ismételjük röviden az elmondottakat. A küzdőtéren felvonult a proletárok hadserege. Ha minden hadseregnek szüksége van élcsapatra, ennek a hadseregnek is okvetlenül kellett ilyen csapat. Ezért jött létre a proletárvezetők csoportja — az Oroszországi Szociáldemokrata Munkáspárt. Ennek a pártnak, mint egy meghatározott hadsereg élcsapatának, először, fel kell fegyverkeznie saját programjával, taktikájával és szervezeti elvével, és másodszor, tömör szervezetnek kell lennie. Ha megkérdezzük: kit kell az Oroszországi Szociáldemokrata Munkáspárt tagjának nevezni, ez a párt csak egy választ adhat: azt,

aki elfogadja a párt programját, anyagilag támogatja a pártot és dolgozik valamelyik pártszervezetben.

Éppen ezt a nyilvánvaló igazságot fejezte is ki Lenin elvtárs nagyszerű fogalmazásában.

„Proletariátisz Brdzola" (A Proletariátus Harca) 8. sz.
1905 január 1.
Sztálin Művei. 1. köt. 62—73. old. (oroszul).
Sztálin Művei. Szikra 1949. 1. köt. 66—77. old.

Lenin

A POLITIKA ÉS PEDAGÓGIA ÖSSZEKEVERÉSÉRŐL

1905 június

Nem kevés olyan szociáldemokrata van nálunk, akik mind-azoknak a vereségeknek a hatására, amelyeket a munkások a tőkésekkel vagy a kormánnyal vívott egyes összecsapásaikban szenvedtek, pesszimizmusba esnek és a tömegre gyakorolt befolyásunk elégtelen fokára való hivatkozással, megvetően elutasítanak minden beszédet a munkásmozgalom nagy és magasztos céljairól. Nem nekünk való ez! Hol vagyunk mi még ettől! — mondják ezek az emberek. Nem érdemes beszélni se a szociáldemokráciának, mint a forradalom élcsapatának szerepéről, amikor még csak fogalmunk sincs a tömeg hangulatáról, nem tudunk egybeforrni a tömeggel, nem tudjuk felemelni a munkástömeget! Azok a balsikerek, amelyek a szociáldemokratákat ezév május elsején érték, jelentékenyen fokozták ezt a hangulatot. A mensevikek vagy újiszkrások természetesen siettek ezt kihasználni, hogy külön jelszóként még egyszer kiadják a jelszót: arccal a tömegek felé! — mintegy szándékosan valakinek bosszantására, mintegy válaszként az ideiglenes forradalmi kormányról, a forradalmi demokratikus diktatúráról stb. szóló gondolatokra és beszédekre.

Feltétlenül észre kell vennünk, hogy ebben a borulátásban és azokban a következtetésekben, amelyeket az újiszkrás közírók sietve levonnak belőle, van egy nagyon veszélyes vonás, amely komoly kárt okozhat a szociáldemokrata mozgalomnak. Szó se róla, az önkritika elengedhetetlenül szükséges minden élő és életrevaló párt számára. Nincs ízetlenebb valami az önelégült optimizmusnál. Semmi sem jogosabb, mint rámutatni annak állandó, feltétlen szükségességére, hogy mélyítsük és bővítsük, bővítsük és mélyítsük befolyásunkat a tömegekre,

szigorúan marxista propagandánkat és agitációnkat, a munkásosztály gazdasági harcához való közeledésünket stb. De éppen azért, mert az ilyen útmutatások jogosak, mindig és állandóan, bármilyen viszonyok között és bármilyen helyzetben, nem szabad azokat külön jelszavakká változtatni, nem indokolhatják meg azt a kísérletet, hogy a szociáldemokráciának valamiféle külön irányzatát építsék fel rájuk. Itt van a határ, amelyet átlépve, ezeket a vitán felül álló útmutatásokat a mozgalom feladatainak és lendületének szűkítésévé, az adott helyzetben életbevágó progresszív politikai feladatainak doktrinér elfeledésévé változtatják.

A munka és a tömegekre való befolyás mélyítésére és bővítésére mindig szükség van. A szociáldemokrata enélkül nem szociáldemokrata. Egyetlen szervezet, csoport, kör sem tekinthető szociáldemokrata szervezetnek, ha nem folytatja állandóan és rendszeresen ezt a munkát. Annak, hogy szigorúan elkülönültünk a proletariátus külön, önálló pártjává, egész értelme jelentős mértékben abban áll, hogy mindig és állandóan végezzük ezt a marxista munkát, a tudatos szociáldemokratizmus színvonaláig emelve fel lehetőleg az egész munkásosztályt, nem engedve meg semilyen, határozottan semilyen politikai viharnak — még kevésbbé valamilyen politikai díszletváltozásnak —, hogy elvonjon bennünket ettől az égetően fontos munkától. A politikai tevékenység e munka nélkül elkerülhetetlenül játékszerré fajulna, mert ez a tevékenység csak akkor és abban a mértékben tesz szert komoly jelentőségre a proletariátus szempontjából, amikor és amilyen mértékben felemeli egy meghatározott osztály tömegét, felébreszti érdeklődését, az eseményekben való aktív, előrehajtó részvételre indítja. Ez a munka, mint már mondottuk, mindig szükséges: minden egyes vereség után meg lehet és kell emlékezni róla, hangsúlyozni kell, mert ennek gyengesége *mindig* egyik oka a proletariátus vereségének. Minden egyes győzelem után ugyancsak *mindig* meg kell emlékeznünk róla és jelentőségét hangsúlyoznunk kell, mert különben a győzelem látszólagos lesz, gyümölcsei nem

lesznek biztosítva, reális jelentősége végső célunkért vívott egész nagy harcunk szempontjából jelentéktelen lesz, sőt hátrányosnak bizonyulhat (mégpedig abban az esetben, ha a részleges győzelem elaltatja éberségünket, gyengíti a bizalmatlanságot a megbízhatatlan szövetségesekkel szemben, megengedi, hogy elszalasszuk a kedvező pillanatot az ellenség további és komolyabb támadására).

De éppen azért, mert a tömegekre való befolyás kimélyítésének és kibővítésének e munkája mindig egyformán szükséges, minden egyes győzelem és minden egyes vereség után, a politikai szélcsend időszakában és a legviharosabb forradalmi időben egyaránt, éppen ezért nem lehet a reá való utalásból valami külön jelszót csinálni, nem lehet külön irányzatot építeni rá annak kockáztatása nélkül, hogy demagógiába és az élenjáró és egyetlen valóban forradalmi osztály feladatainak lefokozásába ne esnénk. A szociáldemokrata párt politikai tevékenységében mindig megvan és meglesz a pedagógia bizonyos eleme: nevelni kell a bérmunkások egész osztályát az egész emberiség minden elnyomás alól való felszabadításáért vívott küzdelem harcosának szerepére, állandóan oktatni kell ennek az osztálynak újabb és újabb rétegeit, tudnunk kell közeledni ennek az osztálynak legszürkébb, legfejletlenebb, mind tudományunktól, mind az élet tudományától legkevésbbé érintett képviselőihez, hogy tudjunk beszélgetni velük, tudjunk közelebb férkőzni hozzájuk, tudjuk kitartóan, türelmesen felemelni őket a szociáldemokrata tudatig, anélkül hogy tanításunkat száraz dogmává változtatnánk, tanítva őket nem csupán könyvekből és könyvekkel, hanem azzal is, hogy résztveszünk a proletariátus e legszürkébb és legfejletlenebb rétegének mindennapos élethalálharcában. Ebben a mindennapos tevékenységben, ismételjük, megvan a pedagógia bizonyos eleme. Az a szociáldemokrata, aki megfeledkeznék erről a tevékenységről, többé nem szociáldemokrata. Ez igaz. De nálunk most gyakran megfeledkeznek arról, hogy az a szociáldemokrata, aki a politika

feladatait a pedagógiára kezdené korlátozni — ha más oknál fogva is —, szintén megszűnnék szociáldemokrata lenni. Aki ebből a „pedagógiából" külön jelszót szándékozna csinálni, *szembeállítani* azt a „politikával", erre a szembeállításra külön irányzatot építeni, e jelszó ürügyén a tömeg segítségét kérni a szociáldemokrácia „politikusai" ellen, az rögtön és elkerülhetetlenül a demagógiáig süllyedne.

Minden hasonlat sántít, ez régi dolog. Minden hasonlat az összehasonlított tárgyaknak vagy fogalmaknak csak egy vagy néhány oldalát hasonlítja össze, ideiglenesen és feltételesen elvonva a többi oldalt. Emlékeztetve az olvasót erre a közismert, de gyakran elfeledett igazságra, egy nagy iskolával hasonlítjuk össze a szociáldemokrata pártot, amely egy és ugyanazon időben elemi, közép- és főiskola. Ez a nagy iskola soha és semilyen körülmények között sem feledkezhet meg az ábécé tanításáról, a tudás elemeinek és az önálló gondolkodás elemeinek oktatásáról. De ha valaki az ábécére való hivatkozással ki akarna bujni a felsőfokú tudás kérdései alól, ha valaki ennek a felsőfokú tudásnak (amely az ábécét megtanultak köréhez képest sokkal kisebb kör számára érhető el) bizonytalan, kétes, „szűk" eredményeit kezdené szembeállítani az elemi iskola tartós, mély, széles és biztos eredményeivel, az hallatlan rövidlátásról tenne tanuságot. Az még a nagy iskola egész értelmének elferdítését is elősegíthetné, mert a felsőfokú tudás kérdéseinek mellőzése csak megkönnyítené a szélhámosoknak, demagógoknak és reakciósoknak, hogy félrevezessék azokat az embereket, akik csupán az ábécét tanulták meg. Vagy hasonlítsuk a pártot egy hadsereghez. Sem béke, sem háború idején nem szabad megfeledkezni az ujoncok kiképzéséről, a céllövészet tudományáról, a katonai ismeretek ábécéjének a széles tömegek körében való terjesztéséről. De ha a hadgyakorlatok, vagy a valóságos ütközetek vezetői...*

Lenin Művei. 4. kiad. 8. köt. 418—421. old. (oroszul).

* A kézirat itt megszakad. — *Az orosz kiadás jegyzete.*

Sztálin

NÉHÁNY SZÓ A PÁRTONBELULI NÉZETELTÉRÉSEKRŐL*

1905 május

„A szociáldemokrácia a munkásmozgalom egyesítése a szocializmussal".
Karl Kautsky

Már túlságosan szemtelenek a mi „mensevikjeink"! A tifliszi „mensevikekről" beszélek. Meghallották, hogy a pártban nézeteltérések vannak és egyre azt hajtogatják: ha tetszik, ha nem, mi mindig és mindenütt a nézeteltérésekről fogunk beszélni, ha tetszik, ha nem, úton-útfélen szidni fogjuk a „bolsevikokat"! És szitkozódnak is, féktelenül, mint az eszeveszettek. Minden utcasarkon, övéik vagy idegenek között, szóval ahol alkalom adódik vagy nem adódik, egyre ugyanazt üvöltik: óvakodjatok a „többségtől", azok — idegenek, pogányok! Mensevikjeink nem elégedtek meg a „szokott" poronddal, átvitték az „ügyet" a legális irodalomba és ezzel ismét megmutatták a világnak ... szemtelenségüket.

Mi a „többség" bűne? Miért oly nagyon „mérges" a mi „kisebbségünk"?

Mit mond a történelem?

•

„Többség" és „kisebbség" először a párt II. kongresszusán keletkezett (1903-ban). Ez az a kongresszus volt, amelyen szétforgácsolt erőinket egységes, hatalmas pártba kellett egyesíteni. Mi, pártmunkások, nagy reményeket fűztünk ehhez a

* E cikk valamennyi szövegalatti jegyzete kivétel nélkül Sztálin elvtárstól származik. A Lenin „Mi a teendő?" és az „Egy lépés ..." c. műveinek első orosznyelvű kiadására vonatkozó jegyzetek után szögletes zárójelben megadjuk e művek magyar kiadásának megfelelő oldalszámait.

kongresszushoz. Végre! — kiáltottuk boldogan —, mi is megérjük, hogy egységes pártban egyesülünk és nekünk is lehetőségünk nyílik arra, hogy egységes terv szerint működjünk!.. Magától értetődik, hogy addig is működtünk, de tevékenységünk szétforgácsolt és szervezetlen volt. Magától értetődik, hogy addig is próbáltunk egyesülni, éppen ezért hívtuk össze a párt első kongresszusát (1898), sőt szinte „egyesültünk" is, de ez az egység csak szóban volt meg: a párt továbbra is különálló csoportokra volt felaprózva, az erők továbbra is szét voltak forgácsolva és egyesülésre volt szükségük. Nos, a párt II. kongresszusának kellett összegyüjteni és egységbe tömöríteni a szétszórt erőket. Egységes pártot kellett teremtenünk.

De a valóságban kiderült, hogy reményeink bizonyos fokig koraiak voltak. A kongresszus nem tudta megadni nekünk az egységes és osztatlan pártot, csak az alapját rakta le egy ilyen pártnak. Viszont a kongresszus világosan megmutatta, hogy a pártban két irányzat van: az „Iszkra" irányzata (a régi „Iszkráról" van szó) és ellenfeleink irányzata. A kongresszus ennek megfelelően két részre oszlott: a „többségre" és a „kisebbségre". Az előbbiek az „Iszkra" irányzatához csatlakoztak és köréje tömörültek; az utóbbiak pedig, mint az „Iszkra" ellenfelei, ellentétes álláspontot foglaltak el.

Az „Iszkra" ilyképpen a párt „többségének" zászlajává vált, az „Iszkra" álláspontja lett a „többség" álláspontja.

Milyen úton haladt az „Iszkra", miért szállt síkra?

Hogy ezt megérthessük, tudnunk kell, milyen viszonyok között lépett a történelem porondjára.

Az „Iszkra" első száma 1900 decemberében jelent meg. Olyan időben, amikor az orosz iparban válság kezdődött. Az ipari virágzást, amelyet számos szakmai sztrájk kísért (1896—1898), fokozatosan felváltotta a válság. A válság napról-napra élesedett és akadálya lett a szakmai sztrájkoknak. A munkásmozgalom ennek ellenére utat tört magának és előrehaladt: a külön patakok egyetlen áradatba ömlöttek össze, a mozgalom osztályszínezetet kapott és fokozatosan a politikai harc útjára

tért át. A munkásmozgalom bámulatos gyorsasággal növekedett... Csak az élcsapatot, a szociáldemokráciát* nem lehetett látni, amely szocialista tudatot vitt volna ebbe a mozgalomba, egyesítette volna a szocializmussal és ilyképpen szociáldemokrata jelleget adott volna a proletariátus harcának.

Mit csináltak hát az akkori „szociáldemokraták" („ökonomistáknak" nevezték őket)? Tömjénezték az ösztönös mozgalmat és könnyelműen erősítgették: a szocialista tudatra nincs is olyan nagy szüksége a munkásmozgalomnak, anélkül is jól eléri célját, lényeges maga a mozgalom. A mozgalom — minden, a tudat pedig — csekélység. *Mozgalom szocializmus nélkül* — ez az, amire törekedtek.

Ha ez így van, mi akkor az oroszországi szociáldemokrácia rendeltetése? Az ösztönös mozgalom engedelmes eszközének kell lennie — állították az ökonomisták. Nem a mi dolgunk, hogy szocialista tudatot vigyünk a munkásmozgalomba, nem a mi dolgunk, hogy ezt a mozgalmat vezessük — ez hasztalan erőfeszítés volna; a mi feladatunk — csak figyelni a mozgalmat és pontosan megállapítani azt, ami a társadalmi életben végbemegy — az ösztönös mozgalom uszályában kell vonszolódnunk.** Egy szóval, a *szociáldemokráciát* úgy tüntették fel, mint *fölösleges terhet* a mozgalomban.

---

* A szociáldemokrácia a proletariátus élcsapata. Ebben a csapatban benne van minden harcos szociáldemokrata, akár munkás, akár értelmiségi.

** „Szociál-Demokrát"-unkban fellobbant a „kritikai" szenvedély (lásd 1. számában a „Többség vagy kisebbség?" c. cikket), de meg kell jegyeznem, hogy helytelenül jellemzik az „ökonomistákat" és a „rabócsegyelósokat" (nem nagy különbség van köztük). Nem az a lényeg, hogy „elhanyagolták a politikai kérdéseket", hanem az, hogy a mozgalom mögött kullogtak és azt ismételgették, amit a mozgalom diktált nekik. Volt idő, amikor csupán sztrájkok voltak. Akkor gazdasági harcot hirdettek. Elérkezett a tüntetések ideje (1901), vér folyt, jött a kiábrándulás és a munkások terrorhoz folyamodtak, abban a hitben, hogy ez megmenti őket a zsarnokoktól. Akkor az „ökonomista-rabócsegyelósok" is csatlakoztak a közös kórushoz és nagy fontoskodva kijelentették: ideje, hogy terrorhoz folyamodjunk, hogy megtámadjuk a börtönöket, kiszabadítsuk

Aki nem ismeri el a szociáldemokráciát, annak nem kell elismernie a szociáldemokrata pártot sem. Éppen ezért erősítgették az „ökonomisták" olyan makacsul, hogy Oroszországban a proletariátusnak nem lehet politikai pártja. Ám foglalkozzanak a liberálisok politikai harccal, nekik ez inkább való — mondották. És mit csináljunk mi, szociáldemokraták? Nekünk, mint eddig is, egyes körök formájában kell léteznünk és elkülönülten kell működnünk, mindegyikünk a maga zugában.

Nem párt, hanem kör! — mondották.

Ilyképpen egyfelől a munkásmozgalom növekedett és szüksége volt a vezető élcsapatra, másfelől pedig a „szociáldemokrácia" az „ökonomisták" személyében ahelyett, hogy vezette volna a mozgalmat, megtagadta önmagát és a mozgalom uszályában vonszolódott.

Mindenki hallatára ki kellett mondani azt a gondolatot, hogy az ösztönös munkásmozgalom szocializmus nélkül — sötétségben való botorkálás, amely, ha valamikor elvezet is a célhoz, ki tudja, mikor és milyen szenvedések árán, a szocialista tudatnak tehát igen nagy jelentősége van a munkásmozgalom szempontjából.

Azt is meg kellett mondani, hogy ennek a tudatnak a hordozója, a szociáldemokrácia, köteles szocialista tudatot vinni a munkásmozgalomba, mindig a mozgalom élén állni, nempedig kívülről nézni az ösztönös munkásmozgalmat, nem az uszályában vonszolódni.

Azt a gondolatot is ki kellett mondani, hogy az oroszországi szociáldemokrácia közvetlen kötelessége — összegyűjteni a proletariátus egyes élenjáró csapatait, egységes pártba tömöríteni őket és ezzel egyszersmindenkorra véget vetni a párt ziláltságának.

---

elvtársainkat stb. (lásd „Történelmi fordulat", „Rabócseje Djelo"). Amint látják, ez korántsem jelenti azt, hogy „elhanyagolták a politikai kérdéseket". A szerző Martünovtól vette kölcsön „kritikáját", de hasznosabb volna, ha megismerkedne a történelemmel

Éppen ezeknek a feladatoknak a kidolgozásához fogott hozzá az „Iszkra".

Nézzük, mit mond az „Iszkra" program-cikkében (lásd „Iszkra" 1. sz.): „A szociáldemokrácia a munkásmozgalom egyesítése a szocializmussal", vagyis a mozgalom szocializmus nélkül, vagy a mozgalmon kívül álló szocializmus — nem kívánatos jelenség, és a szociáldemokráciának harcolnia kell ellene. Minthogy pedig az „ökonomista-rabócsegyelósok" meghódoltak az ösztönös mozgalom előtt, minthogy lebecsülték a szocializmus jelentőségét, az „Iszkra" rámutatott: „A szociáldemokráciától elszakított munkásmozgalom elsekélyesedik és feltétlenül elpolgáriasodik". Ennek megfelelően a szociáldemokrácia kötelessége „megmutatni ennek a mozgalomnak végső célját, politikai feladatait, megvédeni politikai és eszmei önállóságát".

Milyen kötelességek hárulnak az oroszországi szociáldemokráciára? „Ebből önmagától következik az a feladat — folytatja az «Iszkra» —, amelyet az orosz szociáldemokrácia megvalósítani hivatott: belevinni a szocialista eszméket és a politikai öntudatot a proletár tömegekbe és megszervezni a forradalmi pártot, amely elszakíthatatlan kapcsolatban van az ösztönös munkásmozgalommal" — vagyis mindig a mozgalom élén kell állnia és elsőrendű kötelessége — egységes pártba tömöríteni a munkásmozgalom szociáldemokrata erőit.

Így indokolja programját az „Iszkra" szerkesztősége.*

Megvalósította-e az „Iszkra" ezt a nagyszerű programot?

Mindenki tudja, milyen önfeláldozóan vitte keresztül ezeket a rendkívül fontos eszméket. Ezt világosan megmutatta nekünk a párt II. kongresszusa, amely 35 szavazatnyi többséggel elismerte az „Iszkrá"-t a párt központi lapjának.

Ezekután nem nevetséges-e, amikor egyes gyász-marxisták „becsmérelni" kezdik a régi „Iszkrá"-t?

* Az „Iszkra" szerkesztősége akkor hat emberből állt: Plechánov, Axelrod, Zaszúlics, Martov, Sztarovjer és Lenin.

A mensevik „Szociál-Demokrát" ezt írja az „Iszkráról":

„Kötelessége lett volna (az „Iszkrának") elemezni az «ökonomizmus» eszméit, megcáfolni a ferde nézeteket, elfogadni az igazakat és új mederbe terelni az «ökonomizmust»... *De nem így történt.* Az «ökonomizmus» ellen vívott harc a másik véglethez vezetett — a gazdasági harc lekicsinyléséhez, a gazdasági harc megvetéséhez és ahhoz, hogy a politikai harcot ismerték el uralkodó jelentőségűnek. *A gazdaságtól* (helyesen: „a gazdasági kérdésektől") *független politika* — ez az új irányzat" (lásd: „Szociál-Demokrát" 1. sz. „Többség vagy kisebbség?").

De hol, mikor, melyik országban történt mindez, tisztelt „kritikus"? Mit csinált Plechánov, Axelrod, Zaszúlics, Martov, Sztarovjer, miért nem térítették az „Iszkrát" az „igazság" útjára, hiszen ők voltak többségben a szerkesztőségben? Es hol volt mindezideig ön, tisztelt úr, miért nem figyelmeztette a párt második kongresszusát: akkor nem ismerte volna el az „Iszkrát" központi lapnak.

De hagyjuk a „kritikust".

Arról van szó, hogy az „Iszkra" helyesen jelölte meg az „égető kérdéseket", éppen arra az útra lépett, amelyről fentebb beszéltem, és önfeláldozóan vitte keresztül programját.

Az „Iszkra" álláspontját még világosabban és meggyőzőbben fejtette ki Lenin „Mi a teendő?" című kitűnő könyvében.

Álljunk meg ennél a könyvnél.

Az „ökonomisták" meghódoltak az ösztönös munkásmozgalom előtt, de ki nem tudja, hogy az *ösztönös* mozgalom — mozgalom szocializmus nélkül, „trade-unionizmus",* amely a kapitalizmus határain túl semmit sem akar látni. Ki nem tudja, hogy a munkásmozgalom szocializmus nélkül — egyhelyben topogás a kapitalizmus keretein belül, botorkálás a

* *Lenin.* „Mi a teendő?" 28. old. *[Lenin.* Válogatott művek. 1. köt. 209. old.]

magántulajdon körül, amely, ha el is vezet valamikor a szociális forradalomhoz, ki tudja, mikor és milyen szenvedések árán? Vajjon a munkások számára közömbös, hogy a közeljövőben vagy hosszú idő mulva, könnyű vagy nehéz úton érnek-e el az „ígéret földjére"? Világos, hogy mindenki, aki magasztalja az *ösztönös* mozgalmat és meghódol előtte, akár akarja, akár nem, szakadékot ás a szocializmus és a munkásmozgalom közé, lekicsinyli a szocialista ideológia jelentőségét, kiűzi az életből és akarva nem akarva alárendeli a munkásokat a polgári ideológiának, mert nem érti, hogy „a szociáldemokrácia a munkásmozgalom egyesítése a szocializmussal",* hogy „*minden* meghódolás a munkásmozgalom ösztönössége előtt, a «tudatos elem» szerepének, a szociáldemokrácia szerepének *minden* lekicsinylése *egyszersmind azt jelenti — teljesen függetlenül attól, hogy az, aki lekicsinyli, maga óhajtja-e ezt vagy sem —, hogy a polgári ideológia befolyása a munkásságra erősödik.*"**

Megmagyarázzuk részletesebben. A mi korunkban csak két ideológia lehetséges: polgári és szocialista. A különbség közöttük egyebek közt az, hogy az első, vagyis a polgári ideológia, sokkal régibb, sokkal jobban el van terjedve és sokkal mélyebben vert gyökeret az életben mint a második, és az ember úton-útfélen, maga körül és idegen környezetben polgári nézetekbe ütközik, a szocialista ideológia viszont csak az első lépéseket teszi, csak most tör utat magának. Mondanunk sem kell, hogy, ami az eszmék terjedését illeti, a polgári ideológia, vagyis a trade-unionista tudat sokkal könnyebben terjed és sokkal szélesebben hatol be az *ösztönös* munkásmozgalomba, mint a szocialista ideológia, amely csak az első lépéseket teszi. Ez annál is inkább így van, mert az *ösztönös* mozgalom — a mozgalom szocializmus nélkül — amúgyis a „polgári

* *Kautsky.* „Az erfurti program." A Központi Bizottság kiadása. 94. old.

** *Lenin.* „Mi a teendő?" 26 old. *(Lenin.* Válogatott művek. 1. köt. 207. old.]

ideológia befolyása alá kerül".* A polgári ideológia befolyásának engedni pedig annyi, mint a szocialista ideológiát kiszorítani, mivel e kettő kölcsönösen kizárja egymást.

Hogyan? — kérdezik — hát a munkásosztály nem vonzódik a szocializmushoz? Igen, a munkásosztály vonzódik a szocializmushoz. *Ha nem így volna — a szociáldemokrácia tevékenysége meddő volna.* De az is igaz, hogy ezzel a vonzódással szembenáll és ezt a vonzalmat akadályozza a másik vonzódás — a polgári ideológiához való vonzódás.

Az imént mondottam, hogy társadalmi életünket áthatják a polgári eszmék, ezért a polgári ideológiát sokkal könnyebb terjeszteni, mint a szocialistát. Nem szabad elfelejtenünk, hogy ugyanakkor a polgári ideológusok sem alszanak, a maguk módján szocialista mezbe öltöznek és lankadatlanul igyekeznek a munkásosztályt a polgári ideológiának alávetni. Ha méghozzá az „ökonomistákhoz" hasonlóan, a szociáldemokraták is mamlaszok lesznek és az ösztönös mozgalom uszályában vonszolódnak (és a munkásmozgalom éppen akkor ösztönös, amikor a szociáldemokrácia így viselkedik), teljesen nyilvánvaló, hogy az ösztönös munkásmozgalom ezen a kitaposott úton fog haladni és meghódol a polgári ideológia előtt, természetesen addig, amíg a hosszú botorkálás és szenvedés nem készteti arra, hogy szakítson a polgári ideológiával és szociális forradalomra törekedjék.

Éppen ezt nevezik a polgári ideológiához való vonzódásnak. Lenin ezt mondja:

„A munkásosztály ösztönösen vonzódik a szocializmushoz, de a leginkább elterjedt (és a legkülönfélébb alakban állandóan újjáéledő) polgári ideológia mégis csak ösztönösen egyre erősebben ráakaszkodik a munkásra."**

Az *ösztönös* munkásmozgalom éppen ezért, amíg *ösztönös*, amíg nem egyesült a szocialista tudattal — a polgári ideológia

* *Lenin.* „Mi a teendő?" 28. old. *[Lenin.* Válogatott művek. 1 köt. 209. old.]

** Ugyanott, 29. old. [210. old.]

befolyása alá kerül és vonzódik ehhez a befolyáshoz.* *Ha ez nem így volna, felesleges volna a szociáldemokrata kritika, a szociáldemokrata propaganda, felesleges volna a „munkásmozgalom egyesítése a szocializmussal".*

A szociáldemokrácia köteles *harcolni* ez ellen a polgári ideológiához való vonzódás ellen és elő kell segítenie a másik vonzódást — a szocializmushoz való vonzódást. Természetesen, valamikor, hosszas tévelygések és szenvedések után, az ösztönös mozgalom a szociáldemokrácia segítsége nélkül is megteszi a magáét, elérkezik a szociális forradalom kapujához, mivel a „munkásosztály *ösztönösen* vonzódik a szocializmushoz"**. Igen, de hogy legyünk addig, mit tegyünk addig? Tegyük-e ölbe kezünket mint az „ökonomisták" és adjuk át a helyet a Sztrúvéknak és Zubátovoknak? Dobjuk sutba a szociáldemokráciát és segítsük ezzel elő a polgári, trade-unionista ideológia uralmát? Feledjük el a marxizmust és ne „egyesítsük a szocializmust a munkásmozgalommal"?

Nem! A szociáldemokrácia a proletariátus élcsapata*** és kötelessége mindig a proletariátus élén járni, kötelessége „a munkásmozgalmat a trade-unionizmusnak ettől a burzsoázia szárnyai alá irányuló ösztönös törekvésétől *eltéríteni* és a forradalmi szociáldemokrácia szárnyai alá vonni".**** A szociáldemokrácia kötelessége szocialista tudatot belevinni az ösztönös munkásmozgalomba, egyesíteni a munkásmozgalmat a szocializmussal és ilyképpen szociáldemokrata jelleget adni a proletariátus harcának.

Azt mondják, hogy egyes országokban a munkás*osztály* maga dolgozta ki a szocialista ideológiát (tudományos szocializmust) és maga dolgozza ki azt a többi országban is, ezért

---

* *Lenin.* „Mi a teendő?" 29. old. *[Lenin.* Válogatott művek. 1. köt 209. old.]

** Ugyanott, 63. [210. old.]

*** *Marx.* „Kiáltvány". 15. old.

**** *Lenin.* „Mi a teendő?" 28. old. *[Lenin.* Válogatott művek. 1. köt. 209. old.]

tehát teljesen fölösleges a szocialista tudatot kívülről bevinni a munkásmozgalomba. Ez azonban nagy tévedés. Hogy kidolgozhassák a tudományos szocializmust, a tudomány élén kell állni, tudományos ismeretekkel felfegyverzettnek kell lenni és érteni kell a történelmi fejlődés törvényeinek mélyreható vizsgálatához. De a munkás*osztály*, amíg munkásosztály marad, nem tud a tudomány élére állni, nem tudja azt előrevinni és nem tudja a történelmi törvényeket tudományosan vizsgálni: erre sem ideje nincs, sem eszközei nincsenek. A tudományos szocializmus „csak mély tudományos belátás alapján keletkezhetik...“ — mondja K. Kautsky. „... A tudomány hordozója azonban nem a proletariátus, hanem a *polgári értelmiség*“ (Kautsky kiemelése) — „a modern szocializmus csakugyan e réteg egyes tagjainak agyában született is meg. ők adták tovább szellemileg kiváló proletároknak...“*

Lenin ennek megfelelően ezt mondja: mindazok, akik meghódolnak az ösztönös munkásmozgalom előtt és ölbetett kézzel kívülről nézik, akik állandóan lekicsinylik a szociáldemokrácia jelentőségét és átengedik a helyet a Sztrúvéknak és Zubátovoknak — azt képzelik, hogy ez a mozgalom maga dolgozza ki a tudományos szocializmust. „Ez azonban a legnagyobb tévedés.“** Egyesek azt gondolják, hogy a 90-es években sztrájkoló pétervári munkásoknak volt szociáldemokrata tudatuk, de ez is tévedés. Nekik nem volt ilyen tudatuk és nem is lehetett. Ezt a tudatot csak kívülről hozhatták nekik. Minden ország történelme arról tanuskodik, hogy a munkásosztály kizárólag a maga erejéből csak trade-unionista tudatot képes kifejleszteni, vagyis azt a meggyőződést, hogy szervezetekben kell egyesülnie, hogy harcolnia kell a munkáltatók ellen, hogy a kormánytól egy és más, a munkásoknak szükséges törvény meghozását kell követelnie stb. A szocializmus tana ellenben

* *Lenin.* „Mi a teendő?“ 27. old., ahol Lenin idézi Kautsky e sorait ismert cikkéből, mely a „Neue Zeit“-ben (1901-1902. 3. sz. 79. o.) jelent meg.

** Ugyanott, 26. old. [207. old.]

azokból a filozófiai, történelmi, gazdasági elméletekből nőtt ki, amelyeket a vagyonos osztályok művelt képviselői, értelmiségiek dolgoztak ki. A modern tudományos szocializmus megalapítói, Marx és Engels, társadalmi helyzetük tekintetében maguk is a polgári értelmiséghez tartoztak.* Ez természetesen nem jelenti azt, folytatja Lenin, „hogy az ideológia kidolgozásában a munkások nem vesznek részt. De nem mint munkások vesznek benne részt, hanem mint a szocializmus teoretikusai, mint Proudhonok és Weitlingek (mindkettő munkás volt), másszóval, csak akkor és csak annyiban, amennyiben kisebb vagy nagyobb mértékben sikerül koruk ismereteit elsajátítaniok és előbbrevinniök".**

Mindezt körülbelül így képzelhetjük el. Kapitalista rendszerben élünk. Vannak munkások és vannak munkáltatók. Közöttük harc folyik. Tudományos szocializmus még sehol sem látható. A tudományos szocializmusnak még nyoma sem volt, amikor a munkások már harcoltak... Igen, a munkások harcolnak. De külön-külön harcolnak munkáltatóik ellen, a helyi hatóságokkal ütköznek össze: emitt sztrájkolnak, amott gyűléseket és tüntetéseket rendeznek, emitt jogokat követelnek a hatóságoktól, amott bojkottot hirdetnek, egyesek politikai harcról beszélnek, mások gazdaságiról stb. De ez még nem jelenti azt, hogy a munkásoknak szociáldemokrata tudatuk van, ez még nem jelenti azt, hogy mozgalmuk célja a kapitalista rendszer megdöntése, hogy ők annyira hisznek a kapitalizmus megdöntésében és a szocialista rend megteremtésében, mint a napkelte elkerülhetetlenségében, hogy politikai uralmuk (a proletárdiktatúra) kivívását elengedhetetlen eszköznek tartják a szocializmus győzelméhez stb.

A tudomány ezalatt fejlődik. A munkásmozgalom fokozatosan magára vonja a tudomány figyelmét. A tudósok nagyobb része arra a gondolatra jut, hogy a munkásmozgalom

* Ugyanott, 20—21. old. [200 old.]
** Ugyanott. 27. old. [208. old.]

— izgága emberek lázadása, akiket nem ártana korbáccsal észretéríteni. Mások úgy vélik, hogy a gazdagok kötelessége: morzsákat juttatni a szegényeknek, vagyis a munkásmozgalom — koldusmozgalom, amelynek célja — alamizsnát kapni. És ezeknek a tudósoknak ezrei között talán csak egy akad olyan, aki tudományosan közelíti meg a munkásmozgalmat, tudományosan kutatja az egész társadalmi életet, figyeli az osztályok összeütközését, megértéssel hallgatja a munkásosztály zúgolódását, és végül tudományosan bebizonyítja, hogy a kapitalista rend egyáltalán nem valami örökkévaló, hogy ugyanolyan átmeneti, mint a feudalizmus, hogy utána elkerülhetetlenül az őt tagadó szocialista rendnek kell következnie, amelyet csak a proletariátus teremthet meg szociális forradalom útján. Szóval, kidolgozzák a tudományos szocializmust.

Magától értetődik, ha nem volna kapitalizmus és osztályharc, nem volna tudományos szocializmus sem. De az is igaz, hogy azok a kevesek, mondjuk, Marx és Engels, nem dolgozták volna ki a tudományos szocializmust, ha nem lettek volna tudományos ismereteik.

Mi a tudományos szocializmus *munkásmozgalom nélkül?* — Iránytű, amely, mivel nem használják, csak megrozsdásodhat, és akkor csak arra való, hogy kihajítsák.

Mi a munkásmozgalom *szocializmus nélkül?* Hajó, iránytű nélkül, amely így is átjut a másik partra, de ha lett volna iránytűje, sokkal gyorsabban érte volna el a partot és kevesebb veszéllyel kellett volna megbirkóznia.

Egyesítsétek a kettőt, és akkor remek hajótok lesz, amely nyílegyenesen száguld a másik part felé és sértetlenül eléri a kikötőt.

Egyesítsétek a munkásmozgalmat a szocializmussal és megkapjátok a szociáldemokrata mozgalmat, amely egyenes úton tör az „ígéret földje" felé.

Nos hát, a szociáldemokrácia (és nemcsak az értelmiségi szociáldemokraták) kötelessége az, hogy egyesítsék a szocializmust a munkásmozgalommal, bevigyék a szocialista tudatot

a mozgalomba és ilyképpen szociáldemokrata jelleget adjanak az ösztönös munkásmozgalomnak.

Igy mondja Lenin.

Egyesek azt állítják, hogy Lenin és a „többség" véleménye szerint a munkásmozgalom, ha nincs kapcsolatban a szocialista ideológiával, elpusztul, nem éri el a szociális forradalmat. Ez azonban koholmány, léhűtők koholmánya, amely talán csak afféle gyász-marxistáknak juthatott az eszébe, mint An (lásd: „Mi a párt?" „Mogzauri" 6. sz.)

Lenin határozottan megmondja, hogy a „munkásosztály ösztönösen vonzódik a szocializmushoz",* és csak azért nem foglalkozik ezzel részletesebben, mert fölöslegesnek tartja bizonyítani azt, ami amúgy is be van bizonyítva. Azonkívül Lenin egyáltalán nem azt tűzte ki maga elé célul, hogy az *ösztönös* mozgalmat kutassa, csak meg akarta mutatni a pártmunkásoknak, mit kell *tudatosan* tenniök.

Ime, mit mond Lenin egy másik helyen, ahol Martovval vitázik:

> „«Pártunk egy tudattalan folyamatnak tudatos kifejezője». Éppen ez az. És éppen ezért nem helyes arra törekedni, hogy «minden sztrájkoló» párttagnak nyilváníthassa magát, mert hogyha «minden sztrájk» nemcsak ösztönös kifejezése volna annak a hatalmas *osztályösztönnek és osztályharcnak, amely elkerülhetetlenül a szociális forradalomhoz vezet, hanem* e folyamat *tudatos kifejezése*... akkor pártunk... egyszerre végezne az egész polgári társadalommal is."**

Amint látják, Lenin véleménye szerint, az az osztályharc és azok az osztályösszecsapások is, amelyek nem nevezhetők szociáldemokratáknak, mégis elkerülhetetlenül a szociális forradalom felé vezetik a munkásosztályt.

---

* *Lenin.* „Mi a teendő?" 29. old. *[Lenin.* Válogatott művek. 1. köt. 210. old.]

** *Lenin.* „Egy lépés előre, két lépés hátra." 53. old. *[Lenin.* Válogatott művek. 1. köt. 417. old.]

Ha érdekli önöket a „többség" más képviselőinek a véleménye is, figyeljenek ide. Egyikük, Gorin elvtárs ezt mondotta a párt második kongresszusán:

„Mi lenne a helyzet, ha a proletariátus magára volna utalva? Hasonló lenne ahhoz a helyzethez, amely a polgári forradalom előestéjén állott fenn. A polgári forradalmároknak nem volt semilyen tudományos ideológiájuk. S a polgári rend mégis létrejött. A proletariátus ideológusok nélkül természetesen végül is a szociális forradalom érdekében dolgozott volna, de ösztönösen... A proletariátus ösztönösen is gyakorolta volna a szocializmust, de nem volna szocialista elmélete. Csakhogy a folyamat lassú és túlságosan gyötrelmes lenne"*.

Ehhez nem kell magyarázat.

Igy tehát az *ösztönös* munkásmozgalom, a munkásmozgalom *szocializmus nélkül,* elkerülhetetlenül elsekélyesedik és trade-unionista jelleget ölt — alárendeli magát a polgári ideológiának. Levonhatjuk-e ebből azt a következtetést, hogy a szocializmus — minden, a munkásmozgalom pedig — semmi? Természetesen, nem! Igy csak az idealisták beszélnek. A gazdasági fejlődés valamikor, nagyon hosszú idő után, elkerülhetetlenül elvezeti a munkásosztályt a szociális forradalomhoz és következésképpen kényszeríti majd arra, hogy a burzsoá ideológiával minden kapcsolatot megszakítson. Csak arról van szó, hogy ez az út nagyon hosszú és fájdalmas lesz.

Másrészt a szocializmus *munkásmozgalom nélkül,* bármilyen tudományos alapon jött is létre, mégis üres frázis marad és elveszti jelentőségét. Levonhatjuk-e ebből azt a következtetést, hogy a mozgalom — minden, a szocializmus pedig — semmi? Természetesen, nem! Igy csak a gyász-marxisták gondolkoznak, akik szerint a tudatnak nincs semilyen jelentősége, mivel azt maga a társadalmi élet szüli. A szocializmust egyesíteni lehet a munkásmozgalommal és ezzel puszta szólamból éles fegyverré változtatható.

* A párt második kongresszusának jegyzőkönyvei. 129. old.

Mi következik ebből?

Az, hogy a munkásmozgalmat egyesíteni kell a szocializmussal, a gyakorlati tevékenységet és az elméleti gondolatot egybe kell olvasztani és ezzel szociáldemokrata jelleget kell adni az ösztönös munkásmozgalomnak, mert a „szociáldemokrácia a munkásmozgalom egyesítése a szocializmussal".* Akkor a munkásmozgalommal egyesített szocializmus a munkások kezében puszta szólamból hatalmas erővé lesz. Akkor a szociáldemokrata mozgalommá vált ösztönös mozgalom gyors léptekkel és a helyes úton indul a szocialista rend felé.

Igy tehát, mi az oroszországi szociáldemokrácia rendeltetése? Mit kell tennünk?

Kötelességünk, a szociáldemokrácia kötelessége — letéríteni a munkások ösztönös mozgalmát a trade-unionista útról és a szociáldemokrata útra átvinni. Kötelességünk — szocialista tudatot** vinni ebbe a mozgalomba és egy központosított pártban egyesíteni a munkásosztály élenjáró erőit. Feladatunk — mindig a mozgalom élén haladni és lankadatlanul harcolni mindenki ellen — akár ellenség, akár „jóbarát" —, aki akadályozni fogja ezeknek a feladatoknak a megvalósítását.

Nagyjából ez a „többség" álláspontja.

„Kisebbségünknek" nem tetszik a „többség" álláspontja: „nem-marxista" — mondják —, „gyökerében ellentmond" a marxizmusnak! Valóban, drágalátos uraim? De mikor, hol, melyik bolygón? Olvassák el a cikkeinket — mondják — és meg fognak győződni arról, hogy igazunk van. Rendben van, olvassuk el.

Előttünk fekszik a „Mi a párt?" című cikk (lásd „Mogzauri" 6. sz.) Mivel vádolja a „kritikus" An a párt „többségét"? „Ez (a „többség")... a párt fejének nyilvánítja magát... és megköveteli, hogy a többiek alárendeljék magukat neki... és, hogy magatartását igazolja, gyakran még új elméleteket is talál ki, mint például: a dolgozó nép saját erejéből

* „Erfurti Program". A Központi Bizottság kiadása. 94. old.
** amelyet Marx és Engels *dolgozott ki.*

nem tudja *elsajátítani*" (az én aláhúzásom) „a «magas eszményeket» stb."*

Felmerül most a kérdés, hogy hirdet-e vagy hirdetett-e a „többség" valamikor is effajta „elméleteket"? Sehol, soha! Ellenkezőleg, a „többség" eszmei képviselője, Lenin elvtárs, teljesen határozottan megmondja, hogy a munkásosztály nagyon könnyen *elsajátítja* a „magas eszményeket", nagyon könnyen *elsajátítja* a szocializmust. Figyeljenek csak:

> „Gyakran mondják: a munkásosztály *ösztönösen* vonzódik a szocializmushoz. Ez csakugyan tökéletesen helyes olyan értelemben, hogy a szocialista elmélet minden más elméletnél mélyebben és helyesebben határozza meg a munkásosztály nyomorának okait, és ezért *sajátítják is el a munkások olyan könnyen*".**

Amint látják, a „többség" véleménye szerint, a munkások könnyen elsajátítják azokat a „magas eszményeket", amelyeket szocializmusnak neveznek.

Mit okoskodik hát An, honnan szedte elő furcsa „felfedezését"? Arról van szó, olvasóm, hogy An, a „kritikus" egészen másra gondolt. A „Mi a teendő?" c. könyvnek arra a helyére gondolt, ahol Lenin a szocializmus *kidolgozásáról* beszél, ahol megállapítja, hogy a munkásosztály saját erejéből *nem tudja kidolgozni* a tudományos szocializmust.*** Ez meg hogyan lehetséges? — mondják önök. Más a szocializmus *kidolgozása* és megint más az *elsajátítása*. Miért felejtette el An Leninnek azokat a szavait, amelyekben oly világosan beszél a „magas eszmények" *elsajátításáról*? Önöknek igazuk van, olvasóim, de mit tegyen An, mikor ő annyira szeretne „kritikus" lenni? Gondolják csak el, micsoda hősies dolog: összetákoljuk saját tulajdon „elméletünket", nyakába varrjuk ellenfelünknek, majd magunk kezdjük bombázni saját fantáziánk gyümölcsét.

---

* „Mogzauri" 6. sz. 71. old.

** *Lenin.* „Mi a teendő?" 29. old. *[Lenin.* Válogatott művek. 1. köt 210. old.]

*** Ugyanott, 20—21. old. [200. old.]

Nesze neked kritika! Mindenesetre kétségtelen, hogy An „saját erejéből nem tudta elsajátítani" Lenin „Mi a teendő?"-jét.

Nyissuk most ki az úgynevezett „Szociál-Demokrát"-ot. Mit ír a „Többség vagy kisebbség?" című cikk szerzője? (lásd „Szociál-Demokrát" 1. sz.)

Nekibátorodva nagy lármával hadra kel Lenin ellen azért, mert Lenin szerint a „munkásmozgalom természetes" (nyilván azt akarta mondani: „ösztönös") „fejlődése nem a szocializmus, hanem a polgári ideológia felé halad".* A szerző, amint látható, nem érti, hogy az *ösztönös* munkásmozgalom annyi, mint mozgalom szocializmus nélkül (próbálja a szerző bebizonyítani, hogy nem így van), az *ilyen* mozgalom pedig elkerülhetetlenül a polgári trade-unionista ideológia uralma alá kerül, ahhoz vonzódik, mert a mi időnkben csak két ideológia lehetséges — szocialista és polgári, és ahol nincs meg az első, elkerülhetetlenül megjelenik a második és elfoglalja az első helyét (bizonyítsák be az ellenkezőjét!). Igen, pontosan ezt mondja Lenin. De ugyanakkor nem feledkezik meg a munkásmozgalomra jellemző másik vonzódásról sem — a szocializmushoz való vonzódásról, amelyet csak ideig-óráig homályosít el a polgári ideológiához való vonzódás. Lenin határozottan megmondja, hogy a „munkásosztály ösztönösen vonzódik a szocializmushoz"** és jogosan jegyzi meg, hogy a szociáldemokrácia kötelessége meggyorsítani *ennek* a vonzódásnak a győzelmét, többek között az „ökonomisták" ellen vívott harc útján is. Miért nem idézte cikkében, tisztelt „kritikus", Lenin e szavait? Vajjon ezeket a szavakat nem ugyanaz a Lenin mondotta? Ez önnek nem volt előnyös, ugyebár?

„Lenin véleménye szerint... a munkás, *helyzetét* tekintve" (az én aláhúzásom), „inkább burzsoá, mint szocialista..."*** — folytatja a szerző. Ez aztán olyan ostobaság, ami-

* „Szociál-Demokrát". 1. sz. 14. old

** *Lenin.* „Mi a teendő?" 29. old. *[Lenin.* Válogatott művek. 1. köt. 210. old.]

*** „Szociál-Demokrát". 1. sz. 14. old.

lyent még ettől a szerzőtől sem vártam! Leninnél talán bizony a munkás *helyzetéről* van szó, talán bizony azt állítja, hogy a munkás, *helyzetét* tekintve, burzsoá? Hol az az ostoba, aki azt állítaná, hogy a munkás, *helyzetét* tekintve, burzsoá — a munkás, aki meg van fosztva a termelési eszközöktől és munkaerejének eladásából él? Nem! Lenin valami egészen mást mond. Arról van szó, hogy *helyzetemet* tekintve lehetek proletár, és nem burzsoá, de emellett esetleg nem ismerem fel *helyzetemet*, és ezért a burzsoá ideológia uralma alá kerülök. Éppen így áll a dolog az adott esetben a munkásosztállyal. Ez pedig valami egészen mást jelent.

A szerző általában szeret üres szavakkal dobálódzni — eszébe jut és odaveti, gondolkodás nélkül! A szerző például makacsul erősíti, hogy a „leninizmus gyökerében ellentmond a marxizmusnak",* erősíti és nem érti meg, hová vezeti ez az „eszme". Higyjük el neki egy percre, hogy a leninizmus valóban „gyökerében ellentmond a marxizmusnak". És aztán? Mi lesz ebből? Ez: „A leninizmus magával ragadta" az „Iszkrát" (a régi „Iszkrát") — ezt a szerző sem tagadja —, tehát az „Iszkra" is „gyökerében ellentmond a marxizmusnak". A párt második kongresszusa 35 szavazatnyi többséggel elismerte az „Iszkrát" a párt központi lapjának és nagy dícsérettel emlékezett meg érdemeiről,** tehát ez a kongresszus és programja és taktikája egyaránt „gyökerében ellentmond a marxizmusnak"... Ugyebár, nevetséges, olvasóm?

A szerző mégis így folytatja: „Lenin véleménye szerint az ösztönös munkásmozgalom a burzsoáziával való egyesülés felé halad..." Igen, igen, a szerző kétségtelenül az ostobasággal való egyesülés felé halad, és jó lenne, ha letérne erről az útról.

De hagyjuk a „kritikust". Forduljunk a marxizmushoz.

---

* „Szociál-Demokrát" 1. sz. 15. old.

** Lásd a párt második kongresszusának jegyzőkönyvét, 147. old., ugyanott azt a határozatot is, amelyben az „Iszkrát" a szociáldemokrata elvek igazi védelmezőjének nevezik.

A tisztelt „kritikus" makacsul hajtogatja, hogy a „többségnek" és képviselőjének — Leninnek — az álláspontja gyökerében ellentmond a marxizmusnak, mert Kautsky is, Marx is, Engels is éppen az ellenkezőjét mondja annak, amiért Lenin síkra száll! Igy van-e ez? Nézzük csak meg!

„K. Kautsky — közli velünk a szerző — «Erfurti program»-jában ezt írja: «A proletariátus és a burzsoázia érdekei annyira ellentétesek, hogy ennek a két osztálynak a törekvéseit nem lehet többé vagy kevésbbé huzamos időre egyesíteni. Minden olyan országban, amelyben tőkés termelési mód van, a munkásosztály részvétele a politikában *előbb vagy utóbb* azt eredményezi, hogy elkülönül a polgári pártoktól és önálló *munkáspártot* alakít»."

De mi következik ebből? Csak az, hogy a burzsoázia és a proletariátus érdekei ellentmondanak egymásnak, hogy a proletariátus „előbb vagy utóbb" önálló *munkáspártba* különül el a burzsoáziától (jegyezzék meg: *munkáspártba,* nem pedig *szociáldemokrata* munkáspártba). A szerző úgy véli, hogy Kautsky nézete itt eltér a Leninétől! Holott Lenin azt mondja, hogy a proletariátus *előbb vagy utóbb* nemcsak elkülönül a burzsoáziától, hanem a szociális forradalmat is végrehajtja, vagyis megdönti a burzsoáziát.* A szociáldemokrácia feladata — teszi hozzá — arra törekedni, hogy ez minél *előbb* megtörténjék és *tudatosan* történjék meg. Igen, *tudatosan,* nem pedig ösztönösen, mivel Lenin éppen erről a tudatosságról ír.

„... Ott, ahol az ügy eljutott az önálló munkáspárt megalakításáig — folytatja a «kritikus» Kautsky könyvének idézését —, az utóbbinak előbb vagy utóbb természeti szükségszerűségképpen el kell *sajátítania* a szocialista törekvéseket, ha nem lelkesítették ezek kezdettől fogva, és végül is *szocialista* munkáspárttá, vagyis *szociáldemokráciává* kell válnia."**

* *Lenin.* „Egy lépés előre, két lépés hátra." 53. old. *[Lenin.* Válogatott művek. 1. köt. 417. old.]

** „Szociál-Demokrát" 1. sz. 15. old.

Mit jelent ez? Csak azt, hogy a munkáspárt *elsajátítja* a szocialista törekvéseket. No, és Lenin talán tagadja-ezt? Semmiesetre sem! Lenin nyiltan megmondja, hogy nemcsak a munkáspárt, hanem az egész munkásosztály is elsajátítja a szocializmust.* Mit ostobáskodik hát ez a „Szociál-Demokrát" és hazudozó hőse? Minek fecsegnek mindenféle dőreséget? Amint mondani szokás, hallott valamit harangozni, de nem tudja mit. Ez történt megzavarodott szerzőnkkel is.

Amint látják, Kautsky itt jótányira sem tér el Lenintől. Ellenben mindez rendkívül világosan bizonyítja a szerző felületességét.

Mond-e valamit Kautsky a „többség" álláspontjának javára? Egyik kiváló cikkében, amelyben az osztrák szociáldemokrácia programtervezetét elemzi, ezt írja:

„Némely revizionista kritikusunk (Bernstein követői) szerint Marx azt állította, hogy a gazdasági fejlődés és az osztályharc megteremti nemcsak a szocialista termelés előfeltételeit, hanem közvetlenül a szocializmus szükségességének *felismerését* is" (Kautsky aláhúzása), „s ezek a kritikusok mindjárt készen állanak azzal az ellenvetéssel, hogy a legmagasabb kapitalista fejlődés országa, Anglia, valamennyi modern ország közül a legtávolabb áll ettől a felismeréstől. Az új tervezet (az osztrák) alapján azt lehetne hinni, hogy ezt a... nézetet az osztrák programbizottság is osztja. A tervezet ugyanis azt mondja: «Mennél inkább megnöveli a kapitalizmus fejlődése a proletariátust, ez annál inkább kényszerül és válik képessé arra, hogy felvegye a harcot a kapitalizmus ellen. A proletariátus *tudatára ébred*» a szocializmus lehetőségének és szükségességének stb. Ebben az összefüggésben a szocialista öntudat úgy jelenik meg, mint a proletár osztályharc szükségszerű közvetlen eredménye. Ez azonban *helytelen*... A modern szocialista tudat *csak mély tudományos belátás alapján keletkezhetik*... A tudomány hordozója azonban nem a proletariátus,

* *Lenin.* „Mi a teendő?" 29. old. [*Lenin.* Válogatott művek. 1. köt. 210. old.]

hanem a *polgári értelmiség*" (K. Kautsky aláhúzása) „A modern szocializmus csakugyan e réteg egyes tagjainak agyában *született* is meg, ők adták tovább" (a tudományos szocializmust) „szellemileg kiváló proletároknak, akik aztán... beleviszik a proletariátus osztályharcába. A szocialista tudat tehát olyasvalami, amit a proletariátus osztályharcába *kívülről vittek be*, nempedig olyasvalami, ami abból ösztönösen *kinőtt*. Ennek megfelelően a régi hainfeldi program *nagyon helyesen* is mondja, hogy a szociáldemokrácia feladatához tartozik, hogy a *proletariátusba* helyzetének és feladatának *tudatát belevigye*..."*

Nem emlékeznek-e, olvasóim, Lenin hasonló gondolataira ebben a kérdésben, nem emlékeznek-e a „többség" ismert álláspontjára? Miért titkolta el a „Tifliszi Bizottság" és „Szociál-Demokrát"-ja az igazságot, miérthogy a tisztelt „kritikus", Kautskyról szólva, nem idézte cikkében Kautskynak ezeket a szavait? Kit tévesztenek meg, drágalátos uraim, miért „nézik le" annyira az olvasót? Nem azért-e, mert... félnek az igazságtól, elrejtőznek az igazság elől és azt hiszik, hogy az igazságot is el lehet rejteni? A struccra hasonlítanak, amely a homokba dugja fejét és azt képzeli, hogy senki sem látja! De ők ugyanúgy tévednek, mint a strucc.

Ha a szocialista tudatot tudományos talajon dolgozták ki, ha ezt a tudatot a szociáldemokrácia** erőfeszítéseivel kívülről viszik be a munkásmozgalomba — világos, hogy mindez azért történik, mert a munkásosztály, amíg munkásosztály marad, nem tud a tudomány élére állni és nem tudja saját erejéből a tudományos szocializmust kidolgozni: erre sem ideje nincs, sem eszközei nincsenek.

Kautsky „Erfurti program"-jában ezt írja:

---

* „Die Neue Zeit" 1901—1902. XX. 3. sz. 79. old. Kautsky e kiváló cikkét Lenin idézi a „Mi a teendő?"-ben, lásd 27. old. [*Lenin.* Válogatott művek. 1. köt. 207—208. old.]

** És nemcsak a szociáldemokrata intellektuelek.

„... A proletár a legjobb esetben csak a polgári tudomány által kidolgozott ismeretek egy részét tudja elsajátítani és céljainak és szükségleteinek megfelelően alkalmazni, de amíg proletár marad, sem ideje nincs, sem eszközei nincsenek arra, hogy önállóan a polgári gondolkozók által elért színvonal fölé emelje a tudományt. Ezért kellett az eredeti munkásszocializmusnak az utópizmus valamennyi lényeges ismertetőjelét magán viselnie"* (az utópizmus — hamis, nem tudományos elmélet).

Az effajta utópikus szocializmus gyakran anarchista jelleget ölt, folytatja Kautsky, ámde

„... Mint ismeretes, mindenütt, ahol az anarchista mozgalom (értve ezen a proletár utópizmust. K. *Kautsky*) tömegmozgalommá, igazi osztályharccá lett, előbb vagy utóbb, mindig, látszólagos radikalizmusa ellenére is a legszűkebb *csak-szakszervezeti mozgalommá* sekélyesedett."**

Másszóval, ha a munkásmozgalom nem egyesült a tudományos szocializmussal, elkerülhetetlenül elsekélyesedik, „szűk szakmai" jelleget ölt, következésképpen a trade-unionista ideológia uralma alá kerül.

„Ez a munkások lealacsonyítása, ez az értelmiség felmagasztalása!" — kiáltja „kritikusunk" és „Szociál-Demokrát"-ja... Szegény „kritikus", sajnálatraméltó „Szociál-Demokrát"! Szeszélyes kisasszonynak tekintik a proletariátust, akinek nem szabad megmondani az igazat, akinek mindig bókokat kell mondani, nehogy elszaladjon! Nem, drágalátos uraim! Hisszük, hogy a proletariátus állhatatosabb lesz, mint önök hiszik. Hisszük, hogy nem fél az igazságtól! De önök... Mit mondjak önöknek: önök most is félnek az igazságtól és cikkükben nem közölték az olvasókkal Kautsky igazi nézeteit.

Ilyképpen a tudományos szocializmus *munkásmozgalom nélkül* — üres szó, amelyet mindig könnyű szélnek ereszteni.

Másrészt a munkásmozgalom *szocializmus nélkül* — trade-unionista botorkálás, amely valamikor természetesen elvezet a

* „Erfurti program", a Központi Bizottság kiadása. 93. old
** „Erfurti program", 94. old.

szociális forradalomhoz, de hosszú szenvedések és gyötrelmek árán.

Következtetés?

„A munkásmozgalmat egyesíteni kell a szocializmussal": „a szociáldemokrácia a munkásmozgalom egyesítése a szocializmussal."*

Ezt mondja Kautsky, a marxizmus teoretikusa.

Láttuk, hogy ugyanezt mondja az „Iszkra" (a régi) és a „többség".

Láttuk, hogy ugyanezen az álláspontón van Lenin elvtárs is.

Tehát a „többség" szilárdan áll a marxista álláspontón.

Világos, hogy a „munkások lekicsinylése", „az értelmiség felmagasztalása", „a többség nem-marxista álláspontja" és hasonló gyöngyszemek, amelyeket oly bőkezűen szórnak a mensevik „kritikusok", nem egyebek, mint puffogó frázisok, mint a tifliszi „mensevikek" agyrémei.

Ezzel szemben meg fogjuk látni, hogy a marxizmusnak csakugyan „gyökerében ellentmond" maga a tifliszi „kisebbség", a „Tifliszi Bizottság" és lapja, a „Szociál-Demokrát". De erről később. Most pedig figyeljünk a következőkre.

A „Többség vagy kisebbség?" című cikk szerzője, állításainak igazolására, idézi Marx (?) szavait: „egyik vagy másik osztály teoretikusa elméletileg arra a következtetésre jut, *amelyhez maga az osztály gyakorlatilag már elhaladt*"**.

Egy a kettő közül. Vagy a szerző nem tud grúzul, vagy pedig a szedő hibája ez. Egyetlen iskolástudó ember sem mondja így: „amely*hez* már *elhaladt*". Helyes így volna: „amely*hez* már *eljutott*" vagy „amely *felé* már *halad*". Ha a szerző az utóbbira gondol, (amely *felé* már *halad*), akkor meg kell jegyezni, hogy helytelenül tolmácsolja Marx szavait, Marx nem

* „Erfurtl program", 94. old.

** „Szociál-Demokrát" 1. sz. 15. old.

mondott semmi effélét. Ha pedig a szerző az első fogalmazásra gondol, akkor az idézett mondat így fog hangzani: „egyik vagy másik osztály teoretikusa elméletileg arra a következtetésre jut, *amelyhez* maga az osztály *gyakorlatilag már eljutott*". Másszóval, ha Marx és Engels elméletileg arra a következtetésre jutott, hogy a kapitalizmus megdöntése és a szocializmus felépítése elkerülhetetlen — ez azt jelenti, hogy a proletariátus *gyakorlatilag már* megdöntötte a kapitalizmust, már lerombolta a kapitalizmust és felépítette helyébe a szocialista életet!

Szegény Marx! Ki tudja, mennyi ostobaságot varrnak még a nyakába a mi gyász-marxistáink!

Valóban így mondja-e Marx? A valóságban ezt mondja: a kispolgárság elméleti képviselőit *„ugyanazokra a feladatokra és megoldásokra hajtja az elmélet, amelyekre a kispolgárt* az anyagi érdek és a társadalmi helyzet a *gyakorlatban* hajtja. Általában ez valamely osztály politikai és irodalmi képviselőinek viszonya ahhoz az osztályhoz, amelyet képviselnek"*.

Amint látják, Marx egyáltalán nem mondja: *„már elhaladt"*. Ezeket a „filozófiai" szavakat a tisztelt „kritikus" koholta.

Ezek szerint Marx szavainak értelme egészen más.

Milyen gondolatot fejt ki Marx az idézett mondatban? Csak azt, hogy egyik vagy másik osztály teoretikusa *nem teremthet* olyan eszményt, amelynek elemei nincsenek meg az életben, hogy *csupán észreveheti* a jövő elemeit és ezen a talajon elméletileg *megteremtheti* az eszményt, amelyhez ez vagy az az osztály gyakorlatilag jut el. A különbség az, hogy a teoretikus megelőzi az osztályt, az osztálynál korábban veszi észre a jövő csíráját. Éppen ezt nevezik úgy, hogy „eljut valamihez elméletileg".

* Ha nincs „Brumaire 18."-juk, lássák a párt második kongresszusának jegyzőkönyveit, ahol a 111. oldalon Marxnak ezeket a szavait idézik.

Marx és Engels ezt mondják „Kiáltványukban":

„A kommunisták (vagyis a szociáldemokraták) tehát a gyakorlatban minden ország munkáspártjainak leghatározottabb, szüntelen *továbbhaladásra ösztökélő* részét alkotják; az elmélet terén a proletariátus többi tömegeivel szemben az az előnyük, hogy *tisztában vannak* a proletármozgalom feltételeivel, menetével és *általános* eredményeivel".

Igen, az ideológusok *„továbbhaladásra ösztökélnek"*, sokkal messzebbre látnak, mint a „proletariátus többi tömegei", és ez a dolog lényege. Az ideológusok továbbhaladásra ösztökélnek és éppen ezért az eszmének, a szocialista tudatnak nagy jelentősége van a mozgalom szempontjából.

Ezért támadja ön a „többséget", mélyen tisztelt „kritikus"? Akkor búcsúzzék el a marxizmustól és tudja meg, hogy a „többség" büszke a maga marxista álláspontjára.

A „többség" helyzete az adott esetben sokban emlékeztet Engels helyzetére a kilencvenes években.

Az eszme a társadalmi élet forrása, állították az idealisták. Az ő véleményük szerint a társadalmi tudat az az alap, amelyen a társadalom élete épül. Éppen ezért nevezték őket idealistáknak.

Be kellett bizonyítani, hogy az eszmék nem hullanak az égből, hogy azokat maga az élet szüli.

A történelem porondján fellépett Marx és Engels és nagyszerűen teljesítette ezt a feladatot. Bebizonyították, hogy a társadalmi élet az eszmék forrása, ezért a társadalom élete az az alap, amelyen a társadalmi tudat épül. Ezzel megásták a sírt az idealizmusnak és megtisztították az utat a materializmus számára.

Egyes félmarxisták úgy értelmezték ezt, hogy a tudatnak és az eszméknek felettébb csekély jelentősége van az életben.

Be kellett bizonyítani az eszmék nagy jelentőségét.

És ekkor fellépett Engels és leveleiben (1891—94) hangsúlyozta, hogy az eszmék, igaz, nem hullanak az égből, hanem

maga az élet szüli azokat, de ha egyszer megszülettek, nagy jelentőségre tesznek szert, egyesítik, szervezik az embereket és rányomják bélyegüket az őket kitermelő társadalmi életre — az eszméknek nagy jelentőségük van a történelmi haladásban.

„Ez nem marxizmus, ez a marxizmus elárulása" — törtek ki Bernstein és a hozzá hasonlók. A marxisták csak nevettek...

Voltak Oroszországban félmarxisták — az „ökonomisták". Ezek azt állították, hogy mivel az eszméket a társadalmi élet szüli, tehát a szocialista tudatnak is elenyészően csekély jelentősége van a munkásmozgalom szempontjából.

Be kellett bizonyítani, hogy a szocialista tudatnak igenis nagy jelentősége van a munkásmozgalom szempontjából, hogy a mozgalom nélküle trade-unionista botorkálás, amelytől ki tudja mikor szabadul meg a proletariátus és mikor érkezik el a szociális forradalomhoz.

És ekkor megjelent az „Iszkra", amely nagyszerűen teljesítette ezt a feladatot. Megjelent a „Mi a teendő?", amelyben Lenin hangsúlyozza a szocialista tudat nagy jelentőségét. Kialakult a párt „többsége", amely szilárdan erre az útra lépett.

De most fellépnek a kis bernsteinek és elkezdenek rikácsolni: ez „gyökerében ellentmond a marxizmusnak"!

Vajjon tudják-e önök, kicsiny „ökonomisták", mi az a marxizmus?

Csodálatos! — mondja az olvasó. Miről van hát szó? — kérdezi. Miért írta meg Plechánov kritikai cikkét Lenin ellen (lásd az új „Iszkra" 70, 71. számát)? Mit vet a „többség" szemére? Vajjon a tifliszi gyász-marxisták és lapjuk, a „Szociál-Demokrát", nem a Plechánov által kimondott gondolatokat ismétlik? Igen, ismétlik, de olyan esetlenül, hogy undorító. Igen, Plechánov kritikával lépett fel. De tudják-e, hogy miről van szó? Plechánovnak nincsen nézeteltérése a „többséggel" és Leninnel. És nemcsak Plechánovnak, hanem Martovnak, Zaszúlicsnak és Axelrodnak sincsen. Valóban, abban a kérdésben, amelyről fentebb szó volt, a „kisebbség" vezéreinek nincsenek

nézeteltérései a régi „Iszkrával". A régi „Iszkra" pedig — a „többség" zászlaja. Ne csodálkozzanak! Ime a tények.

Ismerjük a régi „Iszkra" programcikkét (lást fentebb). Tudjuk, hogy ez a cikk teljesen a többség álláspontját fejezi ki. Kinek a cikke ez? Az „Iszkra" akkori szerkesztőségéé. Kik voltak ennek a szerkesztőségnek tagjai? Lenin, Plechánov, Axelrod, Martov, Zaszúlics és Sztarovjer. Ezek közül ma csak Lenin tartozik a „többséghez", a többi öt a „kisebbséget" vezeti, de a tény mégis csak tény marad — az „Iszkra" programcikke az ő szerkesztésükben jelent meg, tehát nem kellene visszavonniok szavukat, nyilván hitték is azt, amit leírtak.

De ha úgy tetszik, hagyjuk az „Iszkrát".

Martov ezt írja:

„Ilyképpen a szocializmus eszméje először nem a munkástömegek között keletkezett, hanem a burzsoázia köréből származó tudósok dolgozószobáiban."*

Vera Zaszúlics pedig ezt írja:

„Még az egész proletariátus osztályösszetartásának eszméje... sem olyan egyszerű, hogy minden egyes munkás fejében önállóan megszülessen... A szocializmus... egyáltalán nem születik „önmagától" a munkások fejében... A szocialista elméletet az élet és a tudomány egész fejlődése készítette elő... és a tudománnyal felfegyverzett lángész teremtette meg. A szocializmus eszméinek terjesztését a munkások között majdnem az egész európai kontinensen ugyancsak azok a szocialisták kezdték, akik a felső osztályok főiskoláiban végezték tanulmányaikat."**

Hallgassuk meg most Plechánovot, aki oly fontoskodóan és ünnepélyesen támadta meg Lenint az új „Iszkrában" (70, 71. sz.). Az esemény helye a párt második kongresszusa. Plechánov Martünovval vitatkozik és védelmezi Lenint. Korholja Martünovot, aki beleakaszkodott Lenin egyik mondatába

* *Martov.* „Vörös Zászló", 3. old.
** „Zarjá" 4. sz. 79—80. old.

és a „Mi a teendő?"-t egészében szem elől tévesztette, majd így folytatja:

„Martünov elvtárs eljárása egy cenzorra emlékeztet, aki azt mondotta: «adjátok ide a Miatyánkot, engedjétek meg, hogy kiszakítsak belőle egy mondatot — és bebizonyítom nektek, hogy szerzőjét fel kellene akasztani». Valamennyi szemrehányás, amellyel ezt a szerencsétlen mondatot (Lenin mondatát) illetik, és nemcsak Martünov elvtárs, hanem nagyon sokan mások is, félreértésen alapszik. Martünov elvtárs idézi Engels szavait: «A modern szocializmus a modern munkásmozgalom elméleti kifejezése». Lenin elvtárs is egyetért Engels-szel... De hiszen Engels mondata — általános tétel. Mármost a kérdés az, ki fogalmazza meg hát először ezt az elméleti kifejezést. Lenin nem történetfilozófiai értekezést írt, hanem vitacikket az «ökonomisták» ellen, akik azt mondották: meg kell várnunk, mire megy a munkásosztály maga, a «forradalmi bacillus» (vagyis a szociáldemokrácia) segítsége nélkül. Az utóbbinak tilos volt bármit is mondania a munkásoknak, éppen azért, mert — «forradalmi bacillus», vagyis van elméleti tudata. De ha önök kiküszöbölik a «bacillust», akkor csak az öntudatlan tömeg marad, amelybe kívülről kell bevinni a tudatot. Ha önök igazságosak akarnának lenni Lenin irányában és figyelmesen elolvasnák egész könyvét, meglátnák, hogy Lenin éppen ezt mondja."*

Ezt mondotta Plechánov a párt második kongresszusán.

És lám, ugyanannak a Martovnak, Axelrodnak, Zaszúlicsnak, Sztarovjernek és másoknak a bujtogatására ugyanaz a Plechánov néhány hónappal később ismét fellép és beleakaszkodva Leninnek ugyanabba a mondatába, amelyet a kongresszuson *védelmezett*, kijelenti: Lenin és a „többség" — nem marxisták. Tudja, hogy akár a Miatyánkból is ki lehet szakítani egy mondatot és azt elszigetelten úgy magyarázni, hogy szerzője akár akasztófára is kerülhet istengyalázásért. Tudja, hogy ez igazságtalan lenne, hogy egy elfogulatlan kritikus nem

* A párt második kongresszusának jegyzőkönyve. 123. old.

cselekedhet így, de mégis kiszakítja ezt a mondatot Lenin könyvéből, mégis igazságtalanul jár el és nyilvánosan bepiszkolja saját magát. Martov, Zaszúlics, Axelrod és Sztarovjer pedig kontráznak neki, az új „Iszkrában" szerkesztői felelősséggel közlik Plechánov cikkét (70, 71. sz.) és ezzel megint csak saját fejükre hoznak szégyent.

Miért voltak ilyen gerinctelenek, miért piszkolták be önmagukat a „kisebbség" e vezérei, miért tagadták meg az „Iszkra" programcikkét, amelyet aláírtak, miért hazudtolták meg saját szavaikat? Volt már példa ilyen kétszínűségre a szociáldemokrata pártban?

Mi történt hát ezalatt a második kongresszus és Plechánov cikkének megjelenése között eltelt néhány hónap alatt?

A lényeg a következő: A hat szerkesztő közül a második kongresszus csak hármat választott meg az „Iszkra" szerkesztőjének: Plechánovot, Lenint és Martovot. Ami Axelrodot, Sztarovjert és Zaszúlicsot illeti — a kongresszus más posztra állította őket. A kongresszusnak, magától értetődően, joga volt ehhez, és ennek mindenki köteles volt engedelmeskedni: a kongresszus a párt akaratának kifejezője, a párt legfelsőbb szerve, és aki határozatainak ellenszegül, az sárba tapossa a párt akaratát.

De ezek a makacs szerkesztők nem vetették alá magukat a párt akaratának, a pártfegyelemnek (a párt fegyelme és a párt akarata egy dolog). Kiderül, hogy a pártfegyelmet olyanok számára találták ki, mint mi, egyszerű pártmunkások! Ők megdühödtek, mert a kongresszus nem választotta meg őket szerkesztőknek, félrevonultak, magukkal ragadták Martovot és ellenzéket alakítottak. Bojkottot hirdettek a párt ellen, megtagadták a pártmunkát és fenyegetni kezdték a pártot: válasszatok meg bennünket a szerkesztőségbe, a Központi Bizottságba, a Párttanácsba, mert ha nem, szakadást idézünk elő. És megkezdődött a szakadás. Ezzel mégegyszer sárba taposták a párt akaratát.

Ime, a sztrájkbalépett szerkesztők követelései:

„Visszaállítandó az «Iszkra» régi szerkesztősége (vagyis adjatok nekünk a szerkesztőségben *három helyet).*

A Központi Bizottság kiegészítendő az ellenzék (vagyis a „kisebbség") meghatározott számú tagjával.

A Párttanácsban *két hely* az ellenzék tagjainak rendelkezésére bocsátandó stb...

Ezek a *feltételeink* egyedül alkalmasak arra, hogy *biztosítsák* a párt számára a párt létét fenyegető konfliktus elkerülésének lehetőségét" (vagyis elégítsetek ki bennünket, mert különben nagy szakadást idézünk elő a pártban)*.

Mit válaszolt nekik a párt?

A párt képviselője, a Központi Bizottság, és más elvtársak kijelentették: nem léphetünk fel a pártkongresszus ellen, a választás a kongresszus dolga, de mégis megpróbáljuk helyreállítani a békét és az egyetértést, bár őszintén szólva, szégyen *pozíciók miatt* harcolni, önök pedig *pozíciók miatt* akarják kettészakítani a pártot stb.

A sztrájkoló szerkesztők megsértődtek, kínosan érezték magukat — hisz csakugyan kitűnt, hogy a poziciók miatt indítottak harcot —, átcsalogatták a maguk oldalára** Plechánovot

---

* Magyarázatok a Liga jegyzőkönyvéhez. 26. old.

** Az olvasóban talán felmerül a kérdés: hogyan történhetett az, hogy Plechánov átállt a „kisebbséghez", ugyanaz a Plechánov, aki a „többség" lelkes híve volt. Arról van szó, hogy közte és Lenin között nézeteltérés támadt. Amikor a „kisebbség" dühbegurult és bojkottot hirdetett, Plechánov arra az álláspontra helyezkedett, hogy mindenben engedni kell. Lenin nem értett vele egyet. Plechánov fokozatosan a „kisebbség" oldalára kezdett hajlani. A közöttük fennálló nézeteltérések még jobban megnőttek és végül annyira elmérgesedett a dolog, hogy Plechánov egy szép napon Lenin és a „többség" ellenfelévé vált. Lenin erről ezt írja:

„...Néhány nappal később, a Párttanács egyik tagjával együtt, valóban elmentem Plechánovhoz; beszélgetésünk így alakult:

— Tudja, akadnak néha olyan botrányhajhászó asszonyok (vagyis

és hozzáfogtak hősi művük végrehajtásához. Valamilyen *„erősebb"* *„nézeteltérést"* kellett *felkutatniok* a „többség" és a „kisebbség" között s ezzel bebizonyítaniok, hogy nem pozíciók miatt harcolnak. Kerestek, kerestek és találtak Lenin könyvében egy olyan helyet, amelybe — ha kiragadják a szövegből és kiszakítva magyarázzák — valóban bele lehet kötni. Jó ötlet — gondolták a „kisebbség" vezérei —, Lenin a „többség" vezére, befeketítjük Lenint és ezzel megnyerjük magunknak a párt rokonszenvét. És megkezdődött Plechánov fecsegése, hogy „Lenin és követői nem marxisták". Igaz, tegnap még ugyanazt a gondolatot védelmezték Lenin könyvéből, amely ellen ma hadra keltek, de mit tehet az ember: az opportunistát éppen azért nevezik opportunistának, mert az elvi szilárdságot nem sokra becsüli.

Ezért mocskolják be önmagukat, ebben van képmutatásuk forrása.

De ez nem minden.

Eltelt bizonyos idő. Látták, hogy a „többség" és Lenin ellen folytatott agitációjukkal néhány naív emberen kívül senki sem törődik, látták, hogy az „ügy" rosszul áll, s ezért elhatározták, hogy mégegyszer átvedlenek. 1905 március 10-én ugyanaz a Plechánov, ugyanaz a Martov és Axelrod a Párttanács nevében határozatot hozott, amely egyebek közt ezt mondja:

„Elvtársak! (a „többséghez" szólnak)... Mindkét fél (vagyis a „többség" és a „kisebbség") többízben kifejezte azt a

---

a „kisebbség") — mondotta Plechánov —, akiknek a hisztéria és a nyilvános hangos botrány elkerülése érdekében engedni kell.

— Lehetséges — feleltem —, de úgy kell engedni, hogy maradjon erőnk egy még nagyobb «botrány» megakadályozására" (lásd a Magyarázatokat a Liga jegyzőkönyvéhez, — itt, a 37. oldalon idézik Lenin levelét).

Lenin és Plechánov nem tudott megegyezni. Ettől a pillanattól kezdődött Plechánov áttérése a „kisebbséghez".

Megbízható forrásból megtudtuk, hogy Plechánov otthagyja a „kisebbséget" is és már megalapította saját lapját: a „Dnyevnyik Szociál-Demokrátá"-t.

meggyőződését, hogy a fennálló taktikai és szervezeti nézeteltérések nem olyan jellegűek, hogy lehetetlenné tennék a munkát egy egységes pártszervezet keretein belül"*, ezért — úgymond — hívjunk össze választott bíróságot (Bebel és mások legyenek a tagjai) és simítsuk el jelentéktelen vitánkat.

Szóval, a pártonbelüli nézeteltérések — puszta perpatvar, amelyet majd tisztáz a választott bíróság, hiszen mi — állítólag — egységes egész vagyunk.

Hogy értsük ezt? Minket, „nem-marxistákat", pártszervezetekbe hívnak, mi egységes egész vagyunk, meg ehhez hasonlók... Mit jelent ez? Hiszen ez a párt elárulása az önök részéről, „kisebbségi" vezérek! Hát lehet „nem-marxistákat" a párt élére állítani? Vajjon a „nem-marxistáknak" a szociáldemokrata pártban a helyük? Vagy talán önök is hűtlenek lettek a marxizmushoz és ezért tettek ilyen fordulatot?

De naivitás volna választ várni. Arról van szó, hogy ezek a nagyszerű vezérek több „elvet" is tartogatnak a zsebükben és mikor melyikre van szükségük, azt veszik elő. Mint mondani szokás, arra fordítják a köpönyeget, amerről a szél fúj!..

Ilyenek az úgynevezett „kisebbség" vezérei.

Könnyű elképzelni, milyennek kell lennie az ilyen vezérek uszályának, mondjuk — a tifliszi „kisebbségnek"... Baj még az is, hogy az uszály olykor-olykor nem hallgat a fejre és nem engedelmeskedik többé. A „kisebbség" vezérei például lehetségesnek tartják a kibéküléstés egyetértésre szólítják a pártmunkásokat, a tifliszi „kisebbség" és lapja a „Szociál-Demokrát" tovább tombol: a „többség" és „kisebbség" között — jelentik ki — „életre-halálra megy a harc"**, és ki kell irtanunk egymást! Az a jó, ha az egyetértés — dühöng.

A „kisebbség" arról panaszkodik, hogy opportunistáknak (elvteleneknek) nevezzük őket. De hogyan nevezzük másnak,

* „Iszkra" 91. sz. 3. old.
** Lásd „Szociál-Demokrát" 1. sz.

mint opportunizmusnak azt, amikor saját szavaikat is meghazudtolják, amikor hol ide, hol oda csaponganak, örökké tántorognak és ingadoznak? Lehetséges-e, hogy egy igazi szociáldemokrata lépten-nyomon váltogatja meggyőződését? Hiszen ilyen gyakran még zsebkendőt sem váltanak.

Gyász-marxistáink makacsul hajtogatják, hogy a „kisebbségnek" igazi proletár jellege van. Igy van-e ez? Lássuk csak.

Kautsky azt mondja, hogy a „proletárt könnyebben hatják át a pártelvek, a proletár hajlamos elvi politikára, a pillanatnyi hangulattól, a személyi vagy helyi érdekektől függetlenül".*

A „kisebbség" pedig? Hajlamos-e az is olyan politikára, amely nem függ a pillanatnyi hangulattól, s a többitől? Ellenkezőleg: állandóan ingadozik, örökké billeg, gyűlöli a szilárd elvi politikát, jobban szereti az elvtelenséget, a pillanatnyi hangulathoz igazodik. A tényeket már ismerjük.

Kautsky azt mondja, hogy a proletár szereti a pártfegyelmet: „A proletár — semmi, amíg elszigetelt egyén marad. Minden erejét, minden haladását, minden reményét és várakozását a *szervezetből* meríti..." Éppen ezért nem lelkesedik sem a személyi előnyért, sem a személyi dicsőségért, „minden poszton, ahová állítják, teljesíti kötelességét, önként alárendeli magát a fegyelemnek, amely egész érzését, egész gondolkodását áthatja".**

A „kisebbség" pedig? Ezt is így áthatja a fegyelem? Ellenkezőleg, megveti a pártfegyelmet és kigúnyolja.*** A pártfegyelem megszegésére a „kisebbség" vezérei adták az első példát. Emlékezzenek Axelrodra, Zaszúlicsra, Sztarovjerre, Martovra és a többiekre, akik nem vetették alá magukat a második kongresszus határozatának.

---

* „Erfurti program", a Központi Bizottság kiadása, 88. old.

** Lásd: *Lenin.* „Egy lépés előre, két lépés hátra", 93. old., ahol Lenin idézi Kautsky e szavait. *[Lenin.* Válogatott művek. 1. köt. 465—466. old.]

*** Lásd a Liga jegyzőkönyvét.

„Egészen másként áll a dolog az intellektuellel" — folytatja Kautsky. Az nagyon nehezen engedelmeskedik a pártfegyelemnek, akkor is inkább kényszerűségből, mint jószántából. „A fegyelem szükséges voltát csak a tömeg, nem pedig kiválasztott szellemek számára ismeri el. Önmagát természetesen szintén a kiválasztott szellemekhez számítja... Ideális mintaképe annak az intellektuelnek, akit a proletárérzület teljesen áthatott, aki... dolgozott minden poszton, ahová beosztották, teljesen alárendelte magát nagy ügyünknek és megvetette azt az erőtlen nyöszörgést... melyet gyakran hallunk... intellektuelektől, amikor kisebbségben maradnak — ideális mintaképe az ilyen intellektuelnek... Liebknecht volt. Megnevezhetném itt Marxot is, aki sohasem tülekedett az első helyre és mintaszerűen vetette magát alá a pártfegyelemnek az Internacionáléban, ahol nem ritkán maradt kisebbségben."*

A „kisebbség" pedig? Megnyilvánult-e nála bármiben is a „proletár hangulat"? Hasonlít-e magatartása Liebknecht és Marx magatartásához? Ellenkezőleg: láttuk, hogy a „kisebbség" vezérei nem rendelték alá „énjüket" a mi szent ügyünknek, láttuk, hogy éppen ezek a vezérek kezdtek „erőtlenül nyöszörögni, amikor kisebbségben maradtak" a második kongresszuson, láttuk, hogy a kongresszus után éppen ők siránkoztak az „első helyek" miatt, és éppen e helyek miatt tervelték ki a pártszakadást...

Hát ilyen az önök „proletár jellege", tisztelt mensevikek?

Akkor miért vannak néhány városban a munkások a mi oldalunkon? — kérdezik a mensevikek.

Igen, igaz, néhány városban a munkások a „kisebbség" oldalán vannak, de ez mitsem bizonyít. A munkások a revizionistákat (a németországi opportunistákat) is követik néhány városban, de ez még nem jelenti azt, hogy álláspontjuk proletár,

* Lásd *Lenin.* „Egy lépés előre, két lépés hátra", 93. old., ahol Lenin idézi Kautsky e szavait. [*Lenin.* Válogatott művek. 1. köt. 466—467. old.]

még nem jelenti azt, hogy nem opportunisták. Egyszer a varjú is talált rózsát, de ez még nem jelenti azt, hogy a varjú — csalogány. Nem hiába mondják:

Ül a varjú rózsafán
Azt hiszi, hogy csalogány.

* * *

Most világos, *milyen talajon* keletkeztek a pártonbelüli nézeteltérések. Mint látjuk, pártunkban két irányzat jelent meg: a *proletár állhatatosság* irányzata és az *intellektuel ingatagság* irányzata. Nos, éppen ennek az intellektuel ingatagságnak a kifejezője a mostani „kisebbség". A tifliszi „bizottság" és „Szociál-Demokrát"-ja engedelmes rabja ennek a „kisebbségnek"!

Ez a lényeg.

Igaz, gyász-marxistáink gyakran hangoskodnak, hogy elítélik az „intellektuel lelkületet" és ugyanakkor a „többséget" próbálják „intellektuel ingatagsággal" vádolni, de ez arra a tolvajra emlékeztet, aki lopott és elkezd kiabálni: „Fogjátok meg a tolvajt!".

Ezenkívül tudjuk: mindenki arról beszél, amije fáj.

Az OSzDMP Kaukázusi Szövetségi Bizottsága kiadásában 1905 májusában megjelent brosúra.
Sztálin Művei. 1. köt. 89—130. old. (oroszul).
Sztálin Művei. Szikra 1949. 1. köt. 93—137. old.

VÁLASZ A „SZOCIÁL-DEMOKRÁT"-NAK

1905 augusztus

Először is bocsánatot kell kérnem az olvasótól, hogy késtem a válasszal. De mit tehettem: a körülmények arra kényszerítettek, hogy más területen dolgozzam és kénytelen voltam egy időre elhalasztani válaszomat; maguk is tudják — mi nem rendelkezünk magunkkal.

Még valamit meg kell jegyeznem: sokan azt hiszik, hogy a „Néhány szó a pártonbelüli nézeteltérésekről" című brosúra szerzője a Szövetségi Bizottság és nem egy különálló személy. Ki kell jelentenem, hogy ennek a brosúrának én vagyok a szerzője. A Szövetségi Bizottság csak a szerkesztését végezte.

Most pedig lássunk hozzá.

Az ellenfél azzal vádol, hogy „nem látom a vita tárgyát", „elkenem a kérdéseket",* hogy „szervezeti kérdések a vitásak, nem pedig a programbeliek" (2. old.).

Némi megfigyelőképesség is elegendő ahhoz, hogy felfedezzük a szerző állításának hamis voltát. Brosúrámban ugyanis a „Szociál-Demokrát" *első* számára válaszolok — a brosúra nyomdában volt már, amikor a „Szociál-Demokrát" második száma megjelent. Mit mond a szerző az első számban? Csak azt, hogy a „többség" az idealizmus útján halad és álláspontja „gyökerében ellentmond" a marxizmusnak. Itt szervezeti kérdésekről *egy betű sincs*. Mit kellett válaszolnom? Csak azt, amit válaszoltam is, mégpedig: a „többség" az igazi marxizmus álláspontján van, és ha a „kisebbség" ezt nem értette meg, ez azt jelenti, hogy maga tért el az igazi marxizmustól. Így cselekedett volna mindenki, aki valamelyest ért a vitázáshoz. De a szerző csak a magáét hajtogatja: miért nem fog-

* Lásd „Válasz a Szövetségi Bizottságnak", 4. old. *(Sztálin jegyzete.)*

lalkozol a szervezeti kérdésekkel? Azért nem, tisztelt filozófus, mert ön akkor egy kukkot sem szólt ezekről a kérdésekről. Elvégre nem lehet felelni olyan kérdésekre, amelyekről még szó sem volt. Világos, hogy a „kérdések elkenése", „a vita tárgyának elhallgatása" és egyebek a szerző koholmányai. Viszont nekem igenis van okom arra, hogy őt gyanúsítsam meg egyes kérdések elhallgatásával. A szerző azt mondja, hogy „szervezeti kérdések a vitások", holott *taktikai* nézeteltérések is vannak köztünk, amelyek sokkal nagyobb jelentőségűek, mint a szervezeti nézeteltérések. „Kritikusunk" azonban brosúrájában egy szóval sem említi ezeket a nézeteltéréseket. Éppen az ilyen eljárást nevezik a „kérdések elkenésének".

Miről van szó az én brosúrámban?

A modern társadalmi élet kapitalista berendezésű. Itt két nagy osztály van: burzsoázia és proletariátus, és közöttük életre-halálra menő harc folyik. A burzsoáziát létfeltételei arra kényszerítik, hogy erősítse a kapitalista rendet. A proletariátust viszont létfeltételei arra kényszerítik, hogy aláaknázza a kapitalista rendet, megsemmisítse azt. E két osztálynak megfelelően tudat is kétféle alakul ki: burzsoá és szocialista. A proletariátus helyzetének a szocialista tudat felel meg. A proletariátus ezért elfogadja ezt a tudatot, magáévá teszi és kettőzött erővel harcol a kapitalista rend ellen. Mondanunk sem kell, hogy ha nem volna kapitalizmus és osztályharc, nem volna szocialista tudat sem. De most az a kérdés, hogy ki dolgozza ki, kinek van lehetősége kidolgozni ezt a szocialista tudatot, (vagyis a tudományos szocializmust). Kautsky azt mondja, és én ismétlem az ő gondolatát, hogy a proletárok tömegének, amíg a proletár proletár marad, nincs sem ideje, sem lehetősége arra, hogy a szocialista tudatot kidolgozza. „A modern szocialista tudat csak mély tudományos belátás alapján keletkezhetik"* — mondja Kautsky. A tudomány hordozói pedig intellektuelek, köztük például Marx, Engels és mások, akiknek

* Lásd Kautskynak a „Mi a teendő?"-ben idézett cikkét, 27. old. *(Sztálin jegyzete.)* [*Lenin.* Válogatott művek. 1. köt. 208. old.]

van idejük és módjuk arra, hogy a tudomány élére álljanak és kidolgozzák a szocialista tudatot. Világos, hogy a szocialista tudat kidolgozása — néhány szociáldemokrata értelmiségi dolga, akinek erre van ideje és módja.

De mit ér a szocialista tudat önmagában, ha nem terjed el a proletariátusban? Üres frázis marad, semmi más! Egészen megváltozik a dolog, ha ez a tudat elterjed a proletariátusban: a proletariátus felismeri helyzetét és *gyorsított* léptekkel törekszik a szocialista élet felé. És éppen itt kezdődik a szociáldemokrácia (és nemcsak a szociáldemokrata értelmiségiek) szerepe — a szociáldemokrácia viszi be a szocialista tudatot a munkásmozgalomba. Erre gondol Kautsky, amikor azt mondja, hogy „a szocialista tudat olyasvalami, amit a proletariátus osztályharcába kívülről vittek be".*

A szocialista tudatot tehát néhány szociáldemokrata értelmiségi dolgozza ki. A munkásmozgalomba viszont ezt a tudatot az egész szociáldemokrácia viszi be, amely tudatos jelleget ad a proletariátus ösztönös harcának.

Erről van szó brosúrámban.

Ez a marxizmus és egyszersmind a „többség" álláspontja.

Mit hoz fel ezzel szemben ellenfelem?

Tulajdonképpen semmi lényegeset. Inkább szitkozódással foglalkozik, mint a kérdés tisztázásával. Látható, nagyon is felmérgesedett! Nem meri nyiltan feltenni a kérdéseket, nem ád azokra egyenes választ, hanem gyáva „harcfi" módjára elkerüli a vita tárgyát, álszenteskedőn elködösíti a világosan felvetett kérdéseket és amellett mindenkit biztosít: én egy kézlegyintéssel tisztáztam minden kérdést! A szerző például egyáltalán nem veti fel a szocialista tudat *kidolgozásának* kérdését, nem meri nyiltan megmondani, kihez csatlakozik ebben a kérdésben: Kautskyhoz-e vagy az „ökonomistákhoz". Igaz, „kritikusunk" a „Szociál-Demokrát" első számában eléggé merész kijelentéseket tett, akkor nyiltan az „ökonomisták" nyelvén beszélt. De mit tehet az ember? Az akkor volt, most pedig „más

* Ugyanott.

a hangulata" és kritika helyett kerüli ezt a kérdést, talán azért, mert meggyőződött a maga tévedéséről, csak nem meri nyiltan beismerni ezt a tévedést. Szerzőnk általában két tűz közé került. Sehogy sem tudja eldönteni, kihez is csatlakozzék. Ha az „ökonomistákhoz" csatlakozik, szakítania kell Kautskyval és a marxizmussal, ez azonban előnytelen számára; ha viszont az „ökonomizmussal" szakít és Kautskyhoz csatlakozik, feltétlenül alá kell írnia azt, amit a „többség" mond — ehhez azonban nincs elegendő bátorsága. Igy aztán változatlanul két tűz között marad. Mit tehetett hát „kritikusunk"? Jobb lesz hallgatni, határozza el magát, és valóban, gyáván kikerüli a fentebb feltett kérdést.

Mit mond a szerző a *tudat beviteléről?*

Ebben a kérdésben is ugyanazt az ingadozást és gyávaságot mutatja. Kicseréli a kérdést és nagy garral kijelenti: Kautsky egyáltalán nem mondja azt, hogy „az értelmiség kívülről viszi be a szocializmust a munkásosztályba" (7. old.).

Kitűnő, de hiszen ezt mi bolsevikok sem mondjuk, „kritikus" úr, miért kell önnek szélmalmok ellen harcolni? Hogyan nem tudja megérteni, hogy a mi véleményünk szerint, a bolsevikok véleménye szerint, a szocialista tudatot a szociáldemokrácia viszi be a munkásmozgalomba*, nempedig csupán a szociáldemokrata értelmiségiek? Miért hiszi ön, hogy a szociáldemokrata pártban csupán értelmiségiek vannak? Csakugyan nem tudja, hogy a szociáldemokrácia soraiban jóval több az élenjáró munkás mint az értelmiségi? A szociáldemokrata munkások talán nem tudnak szocialista tudatot vinni a munkásmozgalomba?

A szerző nyilvánvalóan maga is érzi, hogy ez a „bizonyíték" nem meggyőző és más „bizonyítékhoz" folyamodik.

---

* Lásd: „Néhány szó a pártonbelüli nézeteltérésekről", 18. old. *(Sztálin jegyzete.)* (Ebben a kötetben 229—230. old.)

„Kautsky ezt írja — folytatja «kritikusunk» — «A proletariátussal együtt természeti szükségszerűséggel létrejön a szocialista *tendencia* mind maguknál a proletároknál, mind azoknál, akik magukévá teszik a proletariátus álláspontját; ezzel magyarázható a szocialista *vonzódás* keletkezése.» Ebből világos — magyarázza «kritikusunk» — hogy a *szocializmust* nem kívülről viszik be a proletariátusba, hanem ellenkezőleg, a proletariátusból indul ki és bejut azoknak a fejébe, akik magukévá teszik a proletariátus nézeteit." („Válasz a Szövetségi Bizottságnak", 8. old.).

Ezt írja „kritikusunk" és azt képzeli, hogy tisztázta a kérdést! Mit jelentenek Kautsky szavai? Csak azt, hogy a szocialista *vonzódás* önmagától jön létre a proletariátusban. És ez, természetesen, igaz. Mi viszont nem a szocialista vonzódásról vitatkozunk, hanem a szocialista *tudatról!* Itt két különböző dologról van szó. Avagy vonzódás és tudat ugyanaz talán? Csakugyan nem tudja megkülönböztetni a szerző a „szocialista tendenciát" a „szocialista tudattól"? És vajjon nem az értelem nyomorúsága-e, amikor Kautsky szavaiból azt következteti, hogy a „szocializmust nem kívülről viszik be"? Mi a közös a „szocialista tendencia keletkezése" és a szocialista tudat bevitele között? Vajjon ugyanaz a Kautsky nem mondja-e azt, hogy a „szocialista tudat tehát olyasvalami, amit a proletariátus osztályharcába *kívülről* vittek be" (lásd „Mi a teendő?", 27. old.)?

A szerző nyilván érzi, hogy visszás helyzetbe került, és befejezésül kénytelen hozzátenni: „Kautsky idézetéből valóban az következik, hogy a szocialista tudatot kívülről viszik be az osztályharcba" (lásd: „Válasz a Szövetségi Bizottságnak", 7. old.). De mégsem szánja rá magát, hogy nyiltan és bátran elismerje ezt a tudományos igazságot. Mensevikünk itt is éppúgy ingadozik és fél a logikától, mint az előbbi esetben.

Ilyen kétértelmű „választ" ad a „kritikus" úr a két fő kérdésre.

Mit mondhatunk a többi kis kérdésről, amelyek ezeknek a nagy kérdéseknek folyományai. Jobb lesz, ha az olvasó maga

hasonlítja össze brosúrámat szerzőnk brosúrájával. Csak egy kérdést kell még érintenünk. Ha hiszünk a szerzőnek, kiderül, hogy a mi véleményünk szerint „a szakadásnak az volt az oka, hogy a kongresszus... nem választotta meg szerkesztőnek Axelrodot, Zaszúlicsot és Sztarovjert...“ („Válasz“, 13. old.), ami azt jelenti, hogy mi „tagadjuk a szakadást, elrejtjük elvi mélységét és az egész ellenzéket három «fellázadt» szerkesztő ügyének tüntetjük fel“ (lásd ugyanott, 16. old.).

A szerző itt ismét összezavarja a kérdéseket. Itt ugyanis két kérdésről van szó: a szakadás *okáról* és a nézeteltérések megnyilvánulási *formájáról*.

Az első kérdésre határozottan feleltem: „Most már világos, hogy *milyen talajon* keletkeztek a pártonbelüli nézeteltérések. Mint látjuk, pártunkban két irányzat jelent meg: a *proletár állhatatosság* és az *értelmiségi ingatagság* irányzata. Nos, ennek az értelmiségi *ingatagságnak* a kifejezője a mostani «kisebbség» (lásd: „Néhány szó...“, 46. old).* Amint látják, a nézeteltéréseket itt azzal *magyarázom*, hogy pártunkban értelmiségi és proletár irányzat van, nempedig Martov és Axelrod magatartásával. Martov és a többiek magatartása csak az értelmiségi ingatagság *megnyilvánulása*. De mensevikünk, úgy látszik, nem értette meg brosúrámnak ezt a helyét.

Ami a második kérdést illeti, valóban azt mondottam és mindig is azt fogom mondani, hogy a „kisebbség“ főkolomposai az „első helyek“ miatt hullatták könnyeiket és éppen ilyen *formát* adtak a pártharcnak. Szerzőnk ezt nem akarja elismerni. De tény, hogy a „kisebbség“ főkolomposai bojkottot hirdettek a párt ellen, hogy nyiltan helyet követeltek a Központi Bizottságban, a Központi Lapban, a Párttanácsban és kijelentették: „Ezeket a feltételeket mint olyanokat szabjuk meg, amelyek egyedül biztosítják a pártnak azt a lehetőséget, hogy a létét fenyegető összeütközéseket elkerülje“ (lásd „Magyarázatok“, 26. old.). Mit jelent ez, ha nem azt, hogy a „kisebbség“

* Lásd ebben a kötetben 252. old.

főkolomposainak jelszava nem eszmei harc, hanem a „helyek miatt folytatott harc" volt? Mint ismeretes, senki nem zavarta őket abban, hogy eszmei és elvi harcot folytassanak. A bolsevikok talán nem mondták nekik: alapítsatok külön lapot és védjétek meg nézeteiteket, a párt rendelkezéstekre bocsát ilyen lapot (lásd: „Magyarázatok")? Miért nem egyeztek ebbe bele, ha valóban az elvek érdekelték őket és nem az „első helyek"?

Mindezt nálunk a mensevik vezérek politikai gerinctelenségének nevezik. Ne tessék megsértődni, uraim, ha nevükön nevezzük a dolgokat.

A „kisebbség" vezérei korábban nem tértek el a marxizmustól és Lenintől abban a kérdésben, hogy a szocialista tudatot kívülről viszik be a munkásmozgalomba (lásd az „Iszkra" programcikkét, 1. sz.). De később ingadozni kezdtek és harcba szálltak Leninnel, elégették azt, ami előtt tegnap leborultak. Ezt én ide-oda hányódásnak neveztem. Ezen se tessék megsértődni, mensevik urak.

Tegnap leborultak a központi szervek előtt és mennykövet és villámot szórtak ránk: miért fejeztük ki, mondták, bizalmatlanságunkat a Központi Bizottsággal szemben. Ma pedig felrobbantják nemcsak a központi szerveket, hanem még a centralizmust is (lásd „Első országos konferencia"). Ezt elvtelenségnek nevezem és remélem, ezért sem fognak haragudni rám, mensevik urak.

Ha egybegyüjtjük ezeket a vonásokat: politikai gerinctelenség, a helyek miatt folytatott harc, az állhatatlanság, elvtelenség és ehhez hasonlók — egy bizonyos közös tulajdonságot kapunk: az *intellektuel ingatagságot*, amelyben elsősorban az értelmiségiek szenvednek. Világos, hogy az intellektuel ingatagság — ez az a talaj (alap), amelyen a „helyek miatt folytatott harc", az „elvtelenség" stb. kisarjadnak. Az értelmiségiek állhatatlanságát pedig társadalmi helyzetük okozza. Igy magyarázzuk a pártonbelüli szakadást. Megértette-e végre a szerző,

mi a különbség a szakadás oka és formája között? Kételkedem benne.

Ilyen zavaros és kétértelmű álláspontot foglal el a „Szociál-Demokrát" és furcsa „kritikusa". Ez a „kritikus" azonban nagyon fürge más területen. Nyolcíves brosúrájában képes nyolc hazugságot mondani a bolsevikokra, de úgy, hogy nevetésre fakaszt. Nem hiszik? Ime a tények.

Első hazugság. A szerző véleménye szerint „Lenin szűkíteni akarja a pártot, a hivatásosak szűk szervezetévé akarja változtatni" (2. old.). Lenin azonban ezt mondja: „Nem kell azt gondolnunk, hogy a pártszervezeteknek csupán hivatásos forradalmárokból kell állniok. A legkülönfélébb, minden rendű és rangú és árnyalatú szervezetekre van szükségünk, a rendkívül szűk és konspiratív szervezetektől az igen széles, szabad szervezetekig" („Jegyzőkönyv", 240. old.).

Második hazugság. A szerző szavai szerint Lenin „csak a bizottsági tagokat" akarja „bevinni a pártba" (2. old.). Lenin azonban ezt mondja: „Valamennyi *csoportot, kört, albizottságot stb.* a bizottság intézményének vagy fiókjának kell tekinteni. Egyesek közülük nyiltan kijelentik majd, hogy be óhajtanak lépni az Oroszországi Szociáldemokrata Munkáspártba, és, ha a bizottság hozzájárul, *be is lépnek*" (lásd „Levél egy elvtárshoz", 17. old.).*

Harmadik hazugság. A szerző véleménye szerint „Lenin az értelmiségiek uralmának megteremtését követeli a pártban" (5. old.). Lenin azonban ezt mondja: „A bizottságban ... lehetőleg a munkások közül kell kikerülnie a munkásmozgalom valamennyi főbb *vezetőjének*" (lásd „Levél egy elvtárshoz", 7—8. old.), vagyis nemcsak valamennyi más szervezetben, hanem a bizottságban is a haladott munkásoknak kell túlsúlyban lenniök.

* Amint látjuk, Lenin véleménye szerint nemcsak a Központi Bizottság, hanem a helyi bizottságok is vehetnek fel szervezeteket a pártba. *(Sztálin jegyzete.)*

Negyedik hazugság. A szerző azt állítja, hogy brosúrám 12. oldalán „a munkásosztály ösztönösen vonzódik a szocializmushoz" stb. idézet — „merő koholmány" (6. old.). Holott ezt a helyet közvetlenül a „Mi a teendő?"-ből idéztem. Ott a 29. oldalon azt olvashatjuk: „A munkásosztály ösztönösen vonzódik a szocializmushoz, de a leginkább elterjedt (és a legkülönfélébb alakban állandóan újjáéledő) polgári ideológia mégis csak ösztönösen mindennél inkább ráerőszakolja magát a munkásra." Ugyanezt a helyet idézem brosúrám 12. oldalán. Ezt nevezi „kritikusunk" koholt idézetnek! Nem tudom, minek tulajdonítsam ezt, a szerző szórakozottságának-e vagy szélhámosságának.

Ötödik hazugság. A szerző véleménye szerint „Lenin sehol sem mondja azt, hogy a munkások «természeti szükségszerűséggel» haladnak a szocializmus felé" (7. old.). Lenin azonban azt mondja, hogy a „munkásosztály ösztönösen vonzódik a szocializmushoz" („Mi a teendő?", 29. old.).

Hatodik hazugság. A szerző azt a gondolatot tulajdonítja nekem, hogy szerintem „a szocializmust az értelmiség viszi be kívülről a munkásosztályba" (7. old.). Holott én azt mondom, hogy a szociáldemokrácia (és nemcsak a szociáldemokrata értelmiségiek) viszi be a mozgalomba a szocialista tudatot (18. old.).

Hetedik hazugság. A szerző véleménye szerint Lenin azt mondja, hogy a szocialista ideológia a „munkásmozgalomtól teljesen függetlenül" keletkezett (9. old.). Leninnek azonban kétségtelenül eszébe sem jutott ilyen gondolat. Lenin azt mondja, hogy a szocialista ideológia a „munkásmozgalom *ösztönös növekedésétől* teljesen függetlenül" jött létre („Mi a teendő?", 21. old.).

Nyolcadik hazugság. A szerző szerint az a kijelentésem, hogy „Plechánov *otthagyja* a «kisebbséget» — pletyka". Sza-

vaim közben beigazolódtak. Plechánov *már* otthagyta „a kisebbséget"... *

Már nem is érintem azokat az apróbb hazugságokat, amelyekkel a szerző oly bőségesen fűszerezte brosúráját.

De el kell ismernem, egyetlen egy igazságot mégis mondott a szerző. Azt mondja, hogy „amikor valamilyen szervezet pletykákkal kezd foglalkozni — napjai meg vannak számlálva" (15. old.). Ez természetesen szent igazság. A kérdés csak az, hogy ki pletykálkodik: a „Szociál-Demokrát"-e és furcsa lovagja vagy a Szövetségi Bizottság? Ezt majd eldönti az olvasó.

Még egy kérdés, és ezzel befejezzük. A szerző túlzott fontossággal kijelenti: „A Szövetségi Bizottság szemünkre veti, hogy Plechánov gondolatait ismételjük. Mi kitüntetésnek tartjuk Plechánov, Kautsky és más annyira ismert marxisták szavait ismételni" (15. old.). Tehát Plechánovot és Kautskyt ismételni önök kitüntetésnek tartják. Nagyszerű, uraim. Akkor figyeljenek ide:

Kautsky azt mondja, hogy a „szocialista tudat... olyasvalami, amit a proletariátus osztályharcába *kívülről vittek be, nem pedig olyasvalami, ami abból ösztönösen kinőtt*" (lásd a Kautsky-idézetet a „Mi a teendő?"-ben, 27. old.). Ugyanez a Kautsky azt mondja: „a szociáldemokrácia feladataihoz tartozik, hogy a proletariátusba helyzetének és feladatának *tudatát* belevigye" (lásd ugyanott). Reméljük, hogy ön, mensevik úr, ismételni fogja Kautsky e szavait és eloszlatja kételyeinket.

Térjünk át Plechánovra. Plechánov azt mondja: „... Azt sem értem, miért gondolják, hogy Lenin tervezete,** ha elfogadják, igen sok munkás előtt bezárná pártunk kapuit. Azok a munkások, akik be óhajtanak lépni a pártba, nem félnek

* És ez a szerző a „Szociál-Demokrát" 5. számában azzal mer vádolni bennünket, hogy meghamisítottuk a harmadik kongresszussal kapcsolatos tényeket! *(Sztálin jegyzete.)*

** A pártszervezeti szabályzat 1. §-ának lenini és martovi fogalmazásáról van szó. *(Sztálin jegyzete.)*

majd belépni a szervezetbe. A munkások nem félnek a fegyelemtől. Ellenben félni fog a belépéstől sok értelmiségi, akit keresztül-kasul áthat a polgári individualizmus. De ez jól is van így. Ezek a polgári individualisták rendszerint egyben mindenféle opportunizmus képviselői is. Távol kell őket tartanunk magunktól. Lenin tervezete gátként szolgálhat ezeknek a pártba való behatolása ellen, és már csak ezért is rá kell szavaznia az opportunizmus minden ellenfelének" (lásd „Jegyzőkönyv", 246. old.).

Reméljük, hogy ön, „kritikus" úr, leveti az álarcot és proletár nyiltsággal megismétli Plechánov e szavait.

Ha ezt nem teszi, ez azt fogja jelenteni, hogy a sajtóban tett kijelentései meggondolatlanok és felelőtlenek.

„Proletariátisz Brdzola" (*„A Proletariátus Harca"*) *11. sz. 1905 augusztus 5.*
Sztálin Művei. 1. köt. 160—172. old. (oroszul).
Sztálin Művei. Szikra 1949. 1. köt. 169—182. old.

„BORBÁ PROLETARIÁTA"

1905 október

A „Válasz a «Szociál-Demokrát»-nak" c. cikkben kiemelésre méltó a „tudat kívülről való bevitele" híres kérdésének kitűnő feltevése. A szerző ezt a kérdést négy önálló részre bontja fel:

1) A tudat és lét viszonyának filozófiai kérdése: a lét határozza meg a tudatot. A két osztály létezésének megfelelően tudat is kétféle alakul ki: polgári és szocialista. A proletariátus helyzetének a szocialista tudat felel meg.

2) „Ki tudja kidolgozni és ki dolgozza ki ezt a szocialista tudatot (a tudományos szocializmust)?"

„A modern szocialista tudat csak mély tudományos belátás alapján keletkezhetik" (Kautsky), vagyis kidolgozása „néhány értelmiségi szociáldemokrata dolga, akinek ehhez vannak eszközei és van ideje".

3) Hogyan hatol be ez a tudat a proletariátusba? „És éppen itt lép fel a szociáldemokrácia (és nemcsak az értelmiségi szociáldemokraták), — a szociáldemokrácia viszi be a szocialista tudatot a munkásmozgalomba."

4) Mit talál a szociáldemokrácia magában a proletariátusban, amikor a szocializmus hirdetésével megy közé? Az ösztönös *vonzalmat* a szocializmushoz. „A proletariátussal együtt természeti szükségszerűséggel létrejön a szocialista tendencia mind maguknál a proletároknál, mind azoknál, akik elsajátítják a proletariátus álláspontját; ezzel magyarázható a szocialista vonzódás keletkezése" (Kautsky).

A mensevik ebből erre a nevetséges következtetésre jut: „Ebből világos, hogy a szocializmust nem kivülről viszik be a proletariátusba, hanem, ellenkezőleg, a proletariátusból indul ki és bejut azoknak a fejébe, akik magukévá teszik a proletariátus nézeteit!“

„Proletarij“ 22. sz. 1905 október 11.
Lenin Művei. 4. kiad. 9. köt. 357. old. (oroszul).
Sztálin Művei. Szikra 1949. 1. köt. 422—423. old.

Sztálin

AZ OSZTÁLYHARC

1906 november

A burzsoázia szövetségét csak a proletariátus szövetsége döntheti meg.

Marx K.

A mai élet rendkívül bonyolult! Tarkállik a különféle osztályoktól és csoportoktól: nagy-, közép- és kispolgárság; nagy-, közép- és kis hűbérurak; segédek, napszámosok és gyári szakmunkások; felső-, közép- és alsópapság; felső-, közép- és kishivatalnokok; különféle értelmiség és más efféle csoportok — ilyen tarka képet mutat életünk!

De az is nyilvánvaló, hogy mennél tovább fejlődik az élet, annál világosabban ütközik ki ebből a bonyolult életből két alapvető irányzat, annál élesebben oszlik ez a bonyolult élet két ellentétes táborra — a tőkések és a proletárok táborára. A januári gazdasági sztrájkok (1905) világosan megmutatták, hogy Oroszország valóban két táborra oszlik. A pétervári novemberi sztrájkok (1905) és az egész Oroszország területén (1906) lezajlott június—júliusi sztrájkok következményeképpen a két tábor vezérei összeütköztek és ezzel teljesen feltárultak a mai osztályellentmondások. A tőkések tábora azóta nem alszik, ebben a táborban lázas és szakadatlan előkészület folyik: megalakulnak a tőkések helyi szövetségei, a helyi szövetségek területi szövetségekben egyesülnek, a területi szövetségek — országos szövetségekben, pénztárakat és lapokat alapítanak, egybehívják a tőkések országos kongresszusait és konferenciáit...

A tőkések ilyképpen külön osztállyá szerveződnek, hogy megfékezzék a proletariátust.

Másfelől nem alszik a proletárok tábora sem. Itt is buzgón készülődnek az elkövetkező harcra. A reakció üldözése ellenére itt is helyi szakszervezeteket alapítanak, a helyi szervezetek területi szervezetekben egyesülnek, szakmai pénztárakat alapítanak, növekszik a szakmai sajtó, egybehívják a munkásszövetségek összoroszországi kongresszusait és konferenciáit...

Amint látható, a proletárok is külön osztállyá szerveződnek, hogy megfékezzék a kizsákmányolást.

Volt idő, amikor az életben „csend és nyugalom" honolt. Akkor ezek az osztályok és osztályszervezeteik nem is voltak láthatók. Magától értetődik, hogy harc akkor is volt, de ennek a harcnak helyi és nem általános osztályjellege volt: a tőkéseknek nem voltak szövetségeik és mindegyikük kénytelen volt tulajdon erejével elbánni „saját" munkásaival. A munkásoknak sem voltak ilyen szövetségeik és ezért minden gyár munkásai kénytelenek voltak saját erejükre támaszkodni. Igaz, a helyi szociáldemokrata szervezetek megvalósították a munkások gazdasági harcának vezetését, de azzal mindenki egyetért, hogy ez a vezetés gyenge és rendszertelen volt: a szociáldemokrata szervezetek nem birkóztak meg a pártügyekkel sem.

A januári gazdasági sztrájkok sorozata azonban fordulópont volt. A tőkések felriadtak és elkezdtek helyi szövetségeket szervezni. Pétervár, Moszkva, Varsó, Riga és más városok tőkés-szövetségeit a januári sztrájkok hívták életre. Ami a kőolaj-, mangán-, kőszén- és cukoripari tőkéseket illeti, azok régi és „békés" szövetségeiket „harci" szövetségekké változtatták és kezdték megerősíteni hadállásaikat. De a tőkések ezzel nem elégedtek meg. Elhatározták, hogy egész Oroszországot felölelő szövetséget alakítanak, és lám, 1905 márciusában, Morozov kezdeményezésére közös kongresszusra gyűltek össze Moszkvában. Ez volt a tőkések első országos kongresszusa. Itt egyezményt kötöttek, amelyben kötelezték magukat arra, hogy közös

megegyezés nélkül nem tesznek engedményeket a munkásoknak és „végső" esetben *lockoutot** rendeznek. Ettől a pillanattól kezdődik a tőkések kíméletlen harca a proletárok ellen. Ettől a pillanattól kezdődik a nagy lockoutok — kizárások időszaka Oroszországban. Komoly harchoz komoly szövetségre van szükség, és lám, a tőkések elhatározták, hogy a szorosabb szövetség megteremtése végett mégegyszer összegyűlnek. Igy Moszkvában három hónappal az első kongresszus után (1905 júliusában) összehívták a tőkések második országos kongresszusát. Itt mégegyszer jóváhagyták az első kongresszus határozatait, mégegyszer elismerték a kizárások szükségességét és bizottságot választottak, amelynek ki kellett dolgoznia a szervezeti szabályzatot és gondoskodnia kellett az új kongresszus összehívásáról. Közben megkezdték a kongresszusok határozatainak végrehajtását. A tények azt mutatták, hogy a tőkések pontosan teljesítik ezeket a határozatokat. Ha visszagondolnak a tőkések által Rigában, Varsóban, Odesszában, Moszkvában és más nagy városokban rendezett kizárásokra, ha visszagondolnak a pétervári novemberi napokra, amikor 72 tőkés kegyetlen kizárással fenyegetett meg 200 000 pétervári munkást — könnyen megértik, milyen nagy erő a tőkések egész Oroszországra kiterjedő szövetsége és milyen pontosan teljesítik szövetségük határozatait. Utóbb, a második kongresszus után, a tőkések még egy kongresszust tartottak (1906 januárjában), és végül, ez év áprilisában már egybegyűlt a tőkések összoroszországi alapító kongresszusa, amelyen elfogadták az egységes szervezeti szabályzatot és Központi Irodát választottak. A lapok jelentése szerint a kormány már jóváhagyta ezt a szervezeti szabályzatot.

Ilyképpen kétségtelen, hogy az oroszországi nagyburzsoázia már külön osztállyá szerveződött, megvannak helyi, területi és

* *Lockout* — a munkáltatók sztrájkja, amely abban áll, hogy a munkáltatók szándékosan leállítják a gyárakat, hogy megtörjék a munkások ellenállását és eltemessék követeléseiket. *(Sztálin jegyzete.)*

központi szervezetei és egységes terv szerint mozgósíthatja egész Oroszország tőkéseit.

A munkabér csökkentése, a munkanap meghosszabbítása, a proletariátus gyengítése és szervezeteinek lerombolása — ez a tőkések általános szövetségének célja.

Ugyanakkor növekedett és fejlődött a munkások szakszervezeti mozgalma is. A januári gazdasági sztrájkoknak (1905-ben) ezen a téren is megvolt a hatásuk. A mozgalom tömeges jelleget öltött, igényei kibővültek és idővel kiderült, hogy a szociáldemokrata szervezetek nem intézhetik egyszerre a szakszervezeti és a pártügyeket is. Valamiféle munkamegosztásra volt szükség a párt és a szakszervezetek között. Szükséges volt, hogy a pártügyeket a pártszervezetek, a szakmai ügyeket pedig a szakszervezetek intézzék. És megkezdődött a szakszervezetek szervezése. Moszkvában, Pétervárott, Varsóban, Odesszában, Rigában, Harkovban, Tifliszben — mindenütt szakszervezeteket alapítottak. Igaz, a reakció akadályokat gördített ez elé, mindazonáltal a mozgalom szükségletei felülkerekedtek és a szakszervezetek szaporodtak. A helyi szakszervezetek után csakhamar megjelentek a területi szakszervezetek is és végül odáig fejlődött a dolog, hogy a mult év szeptemberében összehívták a szakszervezetek összoroszországi konferenciáját. Ez volt a munkásszakszervezetek első konferenciája. Ennek a konferenciának gyümölcse egyebek közt az volt, hogy közelebb hozta egymáshoz a különféle városok szakszervezeteit és végül megválasztotta a Központi Bizottságot, amelynek elő kellett készítenie a szakszervezetek általános kongresszusának összehívását. Bekövetkeztek az októberi napok — és a szakszervezetek ereje megkétszereződött. A helyi és végül a területi szakszervezetek napról-napra növekedtek. Igaz, a „decemberi vereség" észrevehetően fékezte a szakszervezetek alapításának ügyét, de később újból erőre kapott a szakszervezeti mozgalom és az ügy annyira rendeződött, hogy ez év februárjában összehívták a szakszervezetek második konferenciáját, amely sokkal

szélesebbkörű és teljesebb volt, mint az első. A konferencia elismerte a helyi, területi és az egész országra kiterjedő központok szükségességét, „szervező bizottságot" választott a küszöbön álló összoroszországi kongresszus összehívására és megfelelő határozatokat hozott a szakszervezeti mozgalom időszerű kérdéseivel kapcsolatban.

Ilyképpen kétségtelen, hogy a reakció dühöngése ellenére a proletariátus is külön osztállyá szerveződik, lankadatlanul erősíti helyi, területi és központi szakszervezeteit és ugyanolyan lankadatlanul igyekszik a tőkések ellen egyesíteni számtalan testvérét.

A munkabér emelése, a munkanap megrövidítése, a munkafeltételek javítása, a kizsákmányolás megfékezése és a tőkések szövetségének aláásása — ez a munkások szakszervezeteinek célja.

A mai társadalom így két nagy táborra hasad, mindegyik tábor különálló osztállyá szerveződik, a közöttük elharapódzó osztályharc napról-napra mélyül és erősödik és e két tábor köré gyülekezik valamennyi többi csoport.

Marx azt mondotta, hogy minden osztályharc politikai harc. Ez azt jelenti, hogy ha a proletárok és tőkések ma gazdasági harcot folytatnak, holnap kénytelenek lesznek politikai harcot is vívni, és így kétfajta harccal védelmezni osztályérdekeiket. A tőkéseknek megvannak a maguk szakmai magánérdekei. Éppen ezeknek az érdekeknek a biztosítására állanak fenn gazdasági szervezeteik. De a szakmai magánérdekeken kívül általános osztályérdekeik is vannak, amelyek közös tartalma: a kapitalizmus megszilárdítása. Éppen ez általános érdekek miatt van szükségük politikai harcra és politikai pártra. Az oroszországi tőkések nagyon egyszerűen oldották meg ezt a kérdést: látták, hogy az egyetlen párt, amely „nyiltan és rettenthetetlenül" védelmezi érdekeiket — az *októbristák pártja*, ezért elhatározták, hogy e párt köré tömörülnek és alárendelik magukat ideológiai vezetésének. A tőkések azóta ennek a pártnak eszmei vezetése alatt folytatják politikai

harcukat, ennek segítségével befolyásolják a mostani kormányt (amely bezárja a munkásszövetségeket, viszont sietve jóváhagyja a tőkések szövetségeit), ennek a pártnak a jelöltjeit juttatják a Dumába stb. stb.

Így hát, gazdasági harc a szövetségek segítségével, általános politikai harc az októbrista párt eszmei vezetésével — ilyen formát ölt ma a nagyburzsoázia osztályharca.

Másfelől hasonló jelenségek figyelhetők meg ma a proletariátus osztálymozgalmában is. A proletárok szakmai érdekeinek megvédésére szakszervezetek alakulnak, amelyek a munkabér emeléséért és a munkanap megrövidítéséért stb. harcolnak. De a proletároknak szakmai érdekeken kívül általános osztályérdekeik is vannak, amelyek közös tartalma: a szocialista forradalom és a szocializmus megteremtése. A szocialista forradalmat viszont lehetetlen végrehajtani mindaddig, amíg a proletariátus mint egységes és osztatlan osztály nem hódítja meg a politikai uralmat. Éppen ezért van szüksége a proletariátusnak politikai harcra, valamint politikai pártra, amely meg fogja valósítani politikai mozgalmának eszmei vezetését. A munkásszövetségek nagyobbrészt természetesen pártonkívüliek és semlegesek. De ez csak azt jelenti, hogy pénzügyi és szervezeti tekintetben függetlenek a párttól, vagyis saját pénztáraik, saját vezető szerveik vannak, saját kongresszusokat tartanak és formailag nem kötelesek alárendelni magukat a politikai pártok határozatainak. Ami azonban a szakszervezeteknek egyik vagy másik politikai párttól való *eszmei* függését illeti, ilyen függésnek feltétlenül kell lennie és feltétlenül van is, minden egyében kívül már csak azért is, mert a szakszervezetekben különféle pártok tagjai vannak és ezek elkerülhetetlenül beviszik oda politikai meggyőződésüket. Világos, hogy ha a proletariátus nem lehet meg politikai harc nélkül, akkor nem lehet meg ennek vagy annak a politikai pártnak eszmei vezetése nélkül sem. Sőt, magának kell olyan pártot keresnie, amely szövetségeit méltóképpen elvezeti az „igéret földjére", a szocializmushoz. De a proletariátusnak itt résen

kell lennie és körültekintően kell cselekednie. Figyelmesen tájékozódnia kell a politikai pártok eszmei tárházában és vonakodás nélkül el kell fogadnia annak a pártnak eszmei vezetését, amely bátran és következetesen fogja védelmezni osztályérdekeit, amely magasra fogja emelni a proletariátus vörös zászlaját és bátran elvezeti a politikai uralomra, a szocialista forradalomhoz.

Ezt a szerepet eddig az *Oroszországi Szociáldemokrata Munkáspárt* tölti be, a szakszervezeteknek tehát az a feladatuk, hogy elfogadják eszmei vezetését.

Mint ismeretes, ez valójában így is van.

Ilyképpen, gazdasági összecsapások a szakszervezetek segítségével, politikai támadások a szociáldemokrácia eszmei vezetésével — ilyen formát öltött ma a proletariátus osztályharca.

Kétségtelen, hogy az osztályharc lángjai még magasabbra fognak csapni. A proletariátus feladata, hogy harcába rendszert vigyen és áthassa azt a szervezettség szellemével. Ehhez pedig a szakszervezetek erősítése és egyesítése szükséges, amit nagy mértékben elősegíthetne a szakszervezetek országos kongresszusa. Nem „pártonkívüli munkáskongresszusra", hanem a munkások szakszervezeteinek kongresszusára van most szükségünk ahhoz, hogy a proletariátus egységes és osztatlan osztállyá szerveződjék. A proletariátusnak ugyanakkor minden módon igyekeznie kell megszilárdítani és megerősíteni azt a pártot, amely osztályharcának eszmei és politikai vezetését fogja megvalósítani.

„Ahali Drojeba" (*„Új Idő"*), 1. sz.
1906 november 14.
Sztálin Művei. 1. köt. 277—285. old. (oroszul).
Sztálin Művei. Szikra 1949. 1. köt. 291—299. old.

AZ OROSZORSZÁGI SZOCIÁLDEMOKRATA MUNKÁSPÁRT LONDONI KONGRESSZUSA

(Egy küldött jegyzetei)

1907 június-július

A Londoni Kongresszus befejeződött. A kongresszus a liberális firkászok, holmi Vergezsszkij-ek* és Kuszkovák** várakozásai ellenére nem a párt szakadásával végződött, hanem azzal, hogy a párt még jobban összeforrott, hogy egész Oroszország haladó munkásai egyetlen osztatlan pártba egyesültek. Ez igazi összoroszországi egyesítő kongresszus volt, mert ezen voltak először a legszélesebb alapon és a legteljesebben képviselve lengyel, bundista és lett elvtársaink, ezen vettek először cselekvő részt a pártkongresszus munkájában, tehát először kötötték a legközvetlenebbül össze szervezeteik sorsát a párt sorsával. Ebben az értelemben a Londoni Kongresszus jelentékenyen előbbre vitte az Oroszországi Szociáldemokrata Munkáspárt tömörítésének és megerősítésének ügyét.

Ez a Londoni Kongresszus első és fontos eredménye.

De a Londoni Kongresszus jelentősége ebben nem merül ki. A kongresszus ugyanis az említett liberális firkászok kívánsága ellenére a „bolsevizmus" győzelmével, a forradalmi szociáldemokráciának pártunk opportunista szárnyán — a mensevizmuson aratott győzelmével végződött. Természetesen mindenki ismeri a köztünk levő nézeteltéréseket arra

---

* Vergezsszkij, A.—A. V. Türkovának, a kadet „Récs" munkatársnőjének írói álneve.

** Kuszkova, J. D. — a „Credó"-nak, az „ökonomisták" programjának egyik szerzője; 1906—1907-ben félkadet és félmensevik folyóiratokba és lapokba írt.

vonatkozóan, hogy mi a különböző osztályok és pártok szerepe forradalmunkban és milyen legyen a mi viszonyunk hozzájuk. Az is ismeretes, hogy a párt mensevik összetételű hivatalos központja számos fellépésében ellentmondásba került a párt egészével. Emlékezzünk akár annak a jelszónak a történetére, amelyet a Központi Bizottság a felelős kadet kormányra vonatkozólag kiadott és amelyet a párt az első Duma idején elvetett; vagy annak a jelszónak a történetére, amelyet ugyanez a Központi Bizottság az első Duma feloszlatása után a „Duma új összehívására" vonatkozólag adott ki és amelyet a párt szintén elvetett; vagy annak az ismert felhívásnak a történetére, amellyel a Központi Bizottság az első Duma szétkergetése miatt általános sztrájkra szólított és amelyet a párt szintén elvetett... Feltétlenül véget kell vetni ennek a természetellenes helyzetnek. S ezért először is összegezni kellett azoknak a tényleges győzelmeknek az eredményét, amelyeket a párt az opportunista Központi Bizottságon aratott, azokét a győzelmekét, amelyek pártunk belső fejlődésének egész multévi történetét betöltötték. És íme, a Londoni Kongresszus összegezte a *forradalmi* szociáldemokrácia mind e győzelmei eredményét, megerősítette győzelmét és ennek a szociáldemokráciának a taktikáját fogadta el.

A párt tehát mostantól fogva a szocialista proletariátus szigorúan osztályharcos politikáját fogja folytatni. A proletariátus vörös zászlaja többé nem fog meghajolni a liberalizmus aranyszájú prókátorai előtt. A proletariátushoz nem illő értelmiségi ingadozásokat halálos csapás érte.

Ez pártunk Londoni Kongresszusának második, nem kevésbbé fontos eredménye.

Egész Oroszország munkásainak tényleges egyesítése a *forradalmi* szociáldemokrácia zászlaja alatt egy egységes összoroszországi pártba — ez a Londoni Kongresszus értelme, ez az, ami általában jellemzi.

Most áttérünk a kongresszus részletesebb jellemzésére.

I

A kongresszus összetétele

A kongresszuson összesen körülbelül 330 küldött volt jelen. Ezek közül 302-nek volt szavazati joga — ezek több mint 150 000 párttagot képviseltek —, a többieknek tanácskozási joguk volt. Frakciók szerint körülbelül így oszlottak meg: (csak a szavazásra jogosultakat számítva) 92 bolsevik, 85 mensevik, 54 bundista, 45 lengyel és 26 lett.

A kongresszus résztvevőinek társadalmi helyzete szempontjából (munkások és nemmunkások) a kongresszus a következő képet mutatta: fizikai munkás összesen 116, irodai alkalmazott és kereskedősegéd 24; a többiek — nemmunkások. A fizikai munkások frakciók szerint a következőképpen oszlottak meg: a bolsevik frakcióban 38 (36 százalék); a mensevikben 30 (31 százalék); a lengyeleknél 27 (61 százalék); a letteknél 12 (40 százalék); a bundistáknál 9 (15 százalék). A hivatásos forradalmárok pedig frakciók szerint így oszlottak meg: a bolsevik frakcióban 18 (17 százalék); a mensevikben 22 (22 százalék); a lengyeleknél 5 (11 százalék); a letteknél 2 (6 százalék); a bundistáknál 9 (15 százalék).

Ez a statisztika mindannyiunkat „elképesztett". Hogyan? A mensevikek olyan sokat kiabáltak pártunk értelmiségi összetételéről, éjjel-nappal értelmiségieknek ócsárolták a bolsevikokat, azzal fenyegetőztek, hogy minden értelmiségit kiűznek a pártból, állandóan becsmérelték a hivatásos forradalmárokat — és egyszerre csak kiderült, hogy frakciójukban sokkal kevesebb a munkás, mint az „értelmiségi" bolsevikoknál! Náluk sokkal több a hivatásos forradalmár, mint a bolsevikoknál! De mi a mensevikek zsivajgását megmagyaráztuk azzal, hogy „kinek mi fáj, arról kiabál"...

Még érdekesebbek azok a számok, amelyek a kongresszus összetételét a küldöttek „területi megoszlása" szempontjából mutatják. Kiderült, hogy a mensevik küldötteket nagyobb csoportokban főként paraszti és kisipari vidékek küldtek ki: Gurija (9 küldött), Tiflisz (10 küldött), a „Szpilka" nevű kisorosz paraszti szervezet (azt hiszem 12 küldött), a Bund (nagy többségében mensevik) és kivételként — a Donyec-medence (7 ember). Ugyanakkor a bolsevik küldötteket nagy csoportokban kizárólag a nagyipari vidékek küldték: Pétervár (12 küldött), Moszkva (13 vagy 14 küldött), Urál (21 küldött), Ivanovo-Voznyeszenszk (11 küldött), Lengyelország (45 küldött).

Nyilvánvaló, hogy a bolsevikok taktikája a nagyipari proletárok taktikája, azoknak a vidékeknek a taktikája, ahol az osztályellentétek különösen világosak és az osztályharc különösen éles. A bolsevizmus — az igazi proletárok taktikája.

Másrészt éppoly nyilvánvaló az is, hogy a mensevikek taktikája főleg a kisipari munkások és a paraszti félproletárok taktikája, azoknak a vidékeknek a taktikája, ahol az osztályellentétek nem egészen világosak és az osztályharc leplezett. A mensevizmus — a proletariátus félburzsoá elemeinek taktikája.

Ezt mondják a számok.

És ezt nem nehéz megérteni: a lodzi, moszkvai vagy ivanovo-voznyeszenszki munkások körében nem lehet komolyan arról beszélni, hogy ugyanazzal a liberális burzsoáziával alkossanak blokkot, amelynek tagjai elkeseredetten harcolnak ellenük, gyakran elbocsátásokkal és tömeges kizárásokkal „büntetve meg" őket — ott a mensevizmust nem fogadják rokonszenvvel, ott bolsevizmusra van szükség, a kérlelhetetlen proletár osztályharc taktikájára. És fordítva, igen nehéz az osztályharc eszméjét beoltani a gurijai parasztokba vagy holmi sklovi kisiparosokba, akik nem érzik az osztályharc rendszeres éles ütéseit és ezért szívesen lépnek bármilyen

megegyezésre a „közös ellenség" ellen — ott egyelőre még nem kell a bolsevizmus, ott a mensevizmus kell, mert ott mindent áthat a megegyezések és a kompromisszumok légköre.

Nem kevésbbé érdekes a kongresszus összetétele nemzetiségi szempontból sem. A statisztika kimutatta, hogy a mensevik frakció többségét zsidók alkotják (a bundistákat természetesen nem számítva), utánuk következnek a grúzok, azután az oroszok. Ezzel szemben a bolsevik frakció nagy többségében orosz, kisebbszámban vannak benne zsidók (természetesen nem számítva a lengyeleket és a letteket), azután grúzok stb. Ezzel kapcsolatban a bolsevikok közül valaki (azt hiszem Alexinszkij elvtárs) tréfálkozva megjegyezte, hogy a mensevikek — zsidó frakció, a bolsevikok — „színorosz" frakció, tehát nem ártana, ha mi bolsevikok, a pártban pogromot rendeznénk.

A frakciónak ezt az összetételét azonban nem nehéz megmagyarázni: a bolsevizmus fészkei főként a nagyipari vidékek, amelyek, Lengyelország kivételével, tisztára oroszlakta területek, míg a mensevik vidékek, amelyeken a kistermelés az uralkodó, egyszersmind zsidó, grúz stb. vidékek.

Ami a kongresszuson kialakult irányzatokat illeti, meg kell jegyeznünk, hogy a kongresszus formálisan öt frakcióra oszlása (bolsevikok, mensevikek, lengyelek stb.) csak addig érvényesült bizonyos — igaz, jelentéktelen — mértékben, amíg az elvi jellegű kérdések (a nemproletár pártok, a munkáskongresszus kérdése stb.) megvitatására nem került a sor. Az elvi kérdések tárgyalásának megkezdésével a formális csoportosulás ténylegesen megszünt és a szavazások alkalmával a kongresszus rendszerint két részre oszlott: bolsevikokra és mensevikekre. Úgynevezett centrum vagy mocsár nem volt a kongresszuson. Trockij „felesleges dísznek" bizonyult. Valamennyi lengyel határozottan a bolsevikokhoz csatlakozott. A lettek nagy többsége szintén határozottan a bolsevikokat

támogatta. A Bund, amely küldöttei nagy többségével ténylegesen mindig a mensevikeket támogatta, formálisan a legnagyobb mértékben kétkulacsos politikát folytatott, mely az egyik oldalon mosolyt, a másik oldalon ingerültséget váltott ki. Róza Luxemburg elvtárs igen szellemesen és találóan jellemezte a Bundnak ezt a politikáját, amikor azt mondta, hogy a Bund politikája nem egy érett, a tömegeket befolyásoló politikai szervezet politikája, hanem szatócsok politikája, akik mindig azt lesik és reménykedve azt várják, hogy a cukor holnap talán olcsóbb lesz. A bundisták közül csak 8—10 küldött támogatta a bolsevikokat és ezek se mindig.

Általában a bolsevikok voltak fölényben, mégpedig eléggé jelentékeny fölényben.

Ilyképpen a kongresszus, ha nem is élesen, de mégis bolsevik volt. A mensevik határozati javaslatok közül csak a partizán fellépésekre vonatkozó javaslatot fogadták el és ezt is teljesen véletlenül: ez alkalommal a bolsevikok nem vették fel a harcot, helyesebben nem akarták azt végigvinni, egyszerűen azért, hogy „hadd örüljenek egyszer a mensevik elvtársak is“ ...

II

Napirend. A Központi Bizottság beszámolója. A dumafrakció beszámolója

A kongresszus munkáját a kongresszuson résztvett politikai irányzatok szempontjából két részre lehetne osztani.

Első rész: vita olyan formális kérdésekben, mint a kongresszus napirendje, a Központi Bizottság beszámolói és a dumafrakció beszámolója — olyan kérdésekben tehát, amelyeknek mély politikai értelmük van, de kapcsolatban vannak vagy összekapcsolhatók az egyik vagy a másik frakció „becsületével“, azzal a gondolattal, hogy az egyik vagy a másik frakciót „valahogy meg ne sértsék“, vagy „nehogy szakadást

idézzünk elő" — és amelyeket ezért nevezünk formális kérdéseknek. A kongresszusnak ez a része volt a legviharosabb és ez vette igénybe a legtöbb időt. Ez pedig azért történt, mert az elvi megfontolásokat az „erkölcsi" megfontolások („nehogy megsértsék") háttérbe szorították, tehát nem alakultak ki szigorúan elhatárolt csoportosulások, nem lehetett rögtön rájönni arra, hogy „ki viszi el a pálmát" és a frakciók, abban a reményben, hogy a „korrekt semlegeseket" magukkal tudják vonni, ádáz harcot vívtak a fölényért.

Második rész: vita olyan elvi kérdésekben, mint a nemproletár pártok kérdése, a munkáskongresszus kérdése stb. Itt már nem voltak „erkölcsi" megfontolások, a csoportosulások szigorúan meghatározott elvi irányzatoknak megfelelően alakultak ki, a frakciók erőviszonya rögtön nyilvánvaló lett és ezért a kongresszusnak ez a része volt a legnyugodtabb és legtermékenyebb — ami nyilvánvaló bizonyítéka annak, hogy a viták elvi jellege biztosítja legjobban a kongresszusi munka termékenységét és nyugalmát.

Áttérünk a kongresszus munkája első részének rövid jellemzésére.

Plechánov elvtárs beszéde után, aki a kongresszust megnyitotta és beszédében megjegyezte, hogy „esetről-esetre" meg kell egyezni a polgári társadalom „haladó elemeivel", a kongresszus öttagú elnökséget választott (minden frakcióból egy-egy tagot), megválasztotta a megbízó leveleket felülvizsgáló bizottságot és áttért a napirend kidolgozására. Jellemző, hogy a mensevikek ezen a kongresszuson ugyanúgy, mint a multévi Egyesítő Kongresszuson, a leghevesebben felléptek a bolsevikok azon javaslata ellen, hogy a helyzet értékelésének kérdését és azt a kérdést, mik a proletariátus osztályfeladatai forradalmunkban, napirendre tűzzék. Fellendülőben van-e a forradalom, vagy hanyatlóban, és ennek megfelelően „fel kell-e számolni" a forradalmat vagy végig kell-e vinni; melyek forradalmunkban a proletariátus osztályfeladatai, amelyek éles

határvonalat vonnak közte és az orosz társadalom többi osztálya között — ezektől a kérdésektől félnek a mensevik elvtársak. Menekülnek előlük, mint az árnyék a naptól, nem akarják napfényre hozni nézeteltéréseink gyökereit. Miért? Azért, mert magában a mensevik frakcióban is komoly nézeteltérések vannak e kérdésekben; azért, mert a mensevizmus nem egységes áramlat, a mensevizmus áramlatok keveréke, amelyek észrevétlenek a bolsevizmussal folytatott frakciós harc idején, de rögtön felszínre törnek, mihelyt elvi szempontból vetik fel a helyzet és taktikánk kérdéseit. A mensevikek nem akarják feltárni frakciójuknak ezt a belső gyengeségét. A bolsevikok tudták ezt és a vita fokozottabb elvszerűsége érdekében ragaszkodtak ahhoz, hogy a fentemlített kérdéseket napirendre tűzzék. A mensevikek, látva, hogy az elvszerűség agyonüti őket, makacskodni kezdtek, a „korrekt elvtársaknak" értésére adták, hogy „sértve érzik magukat" — és a kongresszus nem tűzte napirendre a helyzet stb. kérdését. Végülis a következő napirendet fogadták el: A Központi Bizottság beszámolója, a dumafrakció beszámolója, a nemproletár pártokhoz való viszony, a duma, a munkáskongresszus, a szakszervezetek, a partizán fellépések, válságok, a munkáskizárások és a munkanélküliség, a Stuttgarti Nemzetközi Kongresszus, szervezeti kérdések.

Az első napirendi pontnak, a Központi Bizottság beszámolójának fő előadója Martov elvtárs (mensevik részről) és Rjadovoj elvtárs (bolsevik részről) volt. Martov előadói beszéde tulajdonképpen nem a jelenségeket komolyan megvilágító előadói beszéd, hanem érzelmes elbeszélés volt arról, hogyan fogott hozzá az ártatlan Központi Bizottság a párt, majd a dumafrakció vezetéséhez és a „szörnyű" bolsevikok hogyan akadályozták tevékenységét azzal, hogy folyvást az ő elvi kérdéseikkel hozakodtak elő. A Központi Bizottság jelszavait a felelős kadet kormányról, a „duma új összehívásáról" stb. stb., amelyeket a párt aztán nem fogadott el, Martov

azzal próbálta igazolni, hogy a helyzet bizonytalan volt és a szélcsend idején nem lehetett más jelszavakat kiadni. A Központi Bizottságnak közvetlenül az első duma feloszlatása után kiadott sikertelen felhívását az általános sztrájkra, majd részleges fellépésekre, Martov ugyancsak a helyzet bizonytalanságával és azzal igyekezett igazolni, hogy lehetetlen volt a tömegek hangulatát pontosan megállapítani. Nagyon keveset beszélt arról a szerepről, amelyet a Központi Bizottság a pétervári szervezet szakadásában játszott. Ezzel szemben túlságosan sokat beszélt a katonai és harci szervezetek értekezletéről, amelyet a bolsevikok bizonyos csoportjának kezdeményezésére rendeztek és amely Martov véleménye szerint bomlást és anarchiát vitt be a pártszervezetekbe. Előadói beszéde végén Martov felhívta a kongresszust: legyen figyelemmel arra, hogy a párt vezetésével kapcsolatos munka feltételei a helyzet különös bonyolultsága és zavarossága miatt igen nehezek, és ne legyen szigorú a Központi Bizottsághoz. Nyilvánvaló — maga Martov beismerte, hogy a Központi Bizottságnak komoly bűnei vannak.

Rjadovoj elvtárs előadói beszéde egészen más jellegű volt. Véleménye szerint a párt Központi Bizottsága köteles: 1. védeni és megvalósítani a párt programját, 2. megvalósítani a pártkongresszus által neki adott taktikai utasításokat, 3. óvni a párt egységét, 4. egyesíteni a párt pozitív munkáját. A Központi Bizottság ellenben e kötelességei egyikét sem teljesítette. Ahelyett, hogy védte és megvalósította volna a párt programját, az első duma ismert agrárfelhívásával kapcsolatban* azt javasolta a szociáldemokrata dumafrakciónak,

* „Az Állami Dumától" kezdetű, a földkérdésben kiadott felhívás tervezetét a kadetok dolgozták ki és 1906 július 5-én hozták nyilvánosságra, válaszképpen a paraszti földbirtokról 1906 június 20-án kiadott kormányközleményre. A kadetok arra akarták rávenni a parasztokat, hogy várják meg, amíg a duma befejezi a földtörvény kidolgozásával kapcsolatos munkákat. Az OSzDMP mensevikek vezette Központi Bizottsága azt ajánlotta a duma szociáldemokrata frakciójának, hogy szavazzon a kadet tervezetre. A frakció a tervezet ellen szavazott.

hogy az ellenzék egysége érdekében, a kadetok megnyerése érdekében ne vegye be a duma felhívásába agrárprogramunknak a minden (földesúri) föld elkobzására vonatkozó ismert pontját, hanem szorítkozzék a föld kisajátításáról szóló egyszerű nyilatkozatra, mellőzve a kérdést: megváltással vagy megváltás nélkül.

Gondoljuk csak meg, mi történt: a párt Központi Bizottsága azt javasolta, vessük el a párt programjának a föld elkobzásáról szóló rendkívül fontos pontját. A Központi Bizottság megszegte a párt programját! A Központi Bizottság, mint a program megszegője — el tudják-e képzelni, micsoda hallatlan gyalázat ez?

Tovább. Ahelyett, hogy végrehajtotta volna legalább az Egyesítő Kongresszus utasításait; ahelyett, hogy a dumán kívül folyó osztályharc fokozott tudatosítása céljából rendszeresen elmélyítette volna a párt harcát a dumán belül; ahelyett, hogy a proletariátus független, szigorúan osztályharcos politikáját folytatta volna — a Központi Bizottság kiadta a felelős kadet kormány, a „duma új összehívása", „a dumáért a kamarilla ellen" stb. stb. jelszavait —, olyan jelszavakat adott ki, amelyek elködösítették a pártnak a dumában vívott harcát, elkenték a dumán kívüli osztályellentéteket, eltöröltek minden határvonalat a proletariátus harcos politikája és a liberális burzsoázia megalkuvó politikája között azáltal, hogy az előbbit az utóbbihoz igazították. És amikor a Központi Lap és következésképpen a Központi Bizottság egyik tagja, Plechánov elvtárs, a kadetokkal való megegyezés útján még messzebb ment és azt javasolta a pártnak, hogy az Alkotmányozó Gyűlés jelszavát elvetve és a liberális burzsoázia számára elfogadható „teljhatalmú duma" jelszavát kiadva alkosson blokkot a liberális burzsoáziával — a Központi Bizottság nemcsak nem tiltakozott Plechánov elvtársnak a pártot megszégyenítő fellépése ellen, hanem egyet is értett vele, noha egyébként nem merte hivatalosan kimondani hozzájárulását.

Igy szegte meg a párt Központi Bizottsága a proletariátus független osztálypolitikájának elemi követelményeit és az Egyesítő Kongresszus határozatait!

Központi Bizottság, amely elhomályosítja a proletariátus osztályöntudatát; Központi Bizottság, amely a proletariátus politikáját alárendeli a liberális burzsoázia politikájának; Központi Bizottság, amely a proletariátus zászlaját meghajtja a kadet liberalizmus szemfényvesztői előtt — íme, ide juttattak bennünket a mensevizmus opportunistái!

Arról már nem is beszélünk, hogy a Központi Bizottság nemcsak nem óvta meg a párt egységét és fegyelmét, hanem rendszeresen megszegte azt, amikor a pétervári szervezetben a szakítás kezdeményezését vállalta.

Arra sem akarunk kitérni, hogy a Központi Bizottság nem egyesítette a párt munkáját — ez magyarázat nélkül is világos.

Mivel magyarázható mindez, a Központi Bizottságnak mindezek a hibái? Természetesen nem a Központi Bizottságba befészkelődött „szörnyű" személyekkel, hanem azzal, hogy a mensevizmus, amely akkor megtöltötte a Központi Bizottságot, nem tudja vezetni a pártot és mint politikai áramlat végleg csődöt mondott. Ebből a szempontból a Központi Bizottság egész története nem más, mint a mensevizmus kudarcának története. És amikor a mensevik elvtársak szemünkre vetik, hogy mi „gátoltuk" a Központi Bizottságot, mi „akadékoskodtunk" stb. stb., nem felelhetünk mást ezeknek az erkölcsösködő elvtársaknak: igen, elvtársak, mi „gátoltuk" a Központi Bizottságot programunk megszegésében, „gátoltuk" abban, hogy a proletariátus taktikáját a liberális burzsoázia ízléséhez alkalmazza, és a jövőben is gátolni fogjuk, mert ez szent kötelességünk...

Körülbelül így beszélt Rjadovoj elvtárs.

A vita során kiderült, hogy az elvtársak legnagyobb része, még néhány bundista is, Rjadovoj elvtárs álláspontját támogatja. És ha a bolsevikok határozati javaslatát, amely

rámutatott a Központi Bizottság hibáira, nem fogadták el, az azért történt, mert az elvtársakra erősen hatott ez a megfontolás: „nehogy szakadást idézzünk elő". Nem fogadták el természetesen a mensevikeknek azt a határozati javaslatát sem, hogy a Központi Bizottságnak bizalmat szavazzanak. Egyszerűen áttértek a következő napirendi pontra a Központi Bizottság tevékenységének értékelése nélkül...

A dumafrakció beszámolójának kérdésével kapcsolatos vita általában az előző kérdés vitájának ismétlése volt. Ez érthető is: a dumafrakció a Központi Bizottság közvetlen vezetése alatt működött és a Központi Bizottság bírálata vagy védelme természetesen egyszersmind a dumafrakció bírálata vagy védelme is volt.

Érdekes volt Alexinszkij elvtársnak, a második előadónak (az első előadó Cereteli elvtárs volt) az az észrevétele, hogy a többségében mensevik dumafrakció jelszava a dumabeli ellenzék egységéről — arról, hogy nem kell az ellenzéket szétforgácsolni és együtt kell menni a kadetokkal —, ez a mensevik jelszó, Alexinszkij elvtárs kifejezése szerint, a dumában teljesen megbukott, mert a legfontosabb kérdésekben, mint például a költségvetés, a hadsereg stb. kérdésében, a kadetok Sztolüpinnal mentek együtt és a mensevik szociáldemokratáknak a parasztok képviselőivel vállvetve kellett harcolniok a kormány és a kadetok ellen. A mensevikeknek a gyakorlatban kellett tudomásul venniök álláspontjuk csődjét és a dumában a bolsevikok jelszavát kellett követniök, amely szerint a jobboldaliak és a kadetok elleni harcban magunkkal kellett vonnunk a parasztok küldötteit.

Nem kevésbbé érdekes a lengyel elvtársaknak az a megjegyzése, hogy nem engedhető meg a dumafrakciónak, hogy közös gyűléseket tartson a narodovecokkal*, Lengyelország

* Narodovecok (nemzeti demokraták) — a lengyel burzsoázia ellenforradalmi nacionalista pártja; 1897-ben alakult meg. Az 1905—

feketeszázasaival, akik nem egyszer szervezték és még mindig szervezik a lengyel szocialisták lemészárlását. Erre a kaukázusi mensevikek két vezetője egyik a másik után azt felelte, hogy a dumafrakció szempontjából nem az a fontos, mit csinálnak a pártok otthon, hanem az, hogy a dumában hogyan viselkednek, a narodovecok pedig többé-kevésbbé liberálisan viselkednek a dumában. Kiderült, hogy a pártokat nem aszerint kell megítélni, amit a dumán kívül *csinálnak*, hanem aszerint, amit a dumában *beszélnek*. Ez az opportunizmus netovábbja...

A szónokok többsége egyetértett Alexinszkij elvtárs nézetével, de azért ebben a kérdésben sem hoztak semilyen határozatot, megint ugyanazon megfontolás miatt: „nehogy megsértődjék valaki". A kongresszus, félretéve a határozat kérdését, azonnal áttért a következő kérdésre.

III

A nemproletár pártok kérdése

A formális kérdésekről áttérünk az elvi kérdésekre, nézeteltéréseink kérdéseire.

Taktikai nézeteltéréseink kérdései — ezek azok a kérdések, amelyek forradalmunk valószínű sorsára és az orosz társadalom különböző osztályainak és pártjainak ebben a forradalomban vitt szerepére vonatkoznak. Pártunkban, azt hiszem, mindenki egyetért abban, hogy forradalmunk polgári forradalom, hogy nem a kapitalista, hanem a feudális rendszer szétzúzásával kell végződnie, hogy betetőzése csak a demokratikus köztársaság lehet. Továbbá azzal, hogy forradalmunk általában és egészében fellendülőben, nem pedig hanyatlóban van és hogy feladatunk nem a forradalom „felszámolása", hanem végigvitele — ezzel szintén, legalább formálisan, mindenki egyetért, mert a mensevikek mint frakció, eddig még

1907. évi forradalmi időszakban a narodovecok a lengyel ellenforradalom fő pártjává, a lengyel feketeszázasok pártjává lettek.

sehol sem jelentették ki az ellenkezőjét. De hogyan vigyük végig forradalmunkat? Mi a proletariátus, a parasztság, a liberális burzsoázia szerepe ebben a forradalomban? A harcoló erőknek milyen társításával vihetnénk végig a folyamatban levő forradalmat? Kivel kell menni, kit kell ütni stb. stb. Itt kezdődnek nézeteltéréseink.

A mensevikek véleménye. Mivel forradalmunk polgári, tehát egyesegyedül a burzsoázia lehet a forradalom vezére. A burzsoázia volt a nagy forradalom vezére Franciaországban, ő volt más európai országok forradalmainak a vezére — neki kell a mi orosz forradalmunk vezérének is lennie. A proletariátus a forradalom fő harcosa, de a burzsoázia mögött kell mennie és előre kell hajtania a burzsoáziát. A parasztság szintén forradalmi erő, de túlságosan sok benne a reakciós vonás és ezért a proletariátusnak sokkal ritkábban lesz módja vele együtt fellépnie, mint a liberális-demokratikus burzsoáziával. A burzsoázia megbízhatóbb szövetségese a proletariátusnak, mint a parasztság. Minden harcoló erőnek a liberális-demokratikus burzsoázia körül, mint vezér körül kell tömörülnie. A burzsoá pártokhoz való viszonyunkat tehát nem ennek a forradalmi tételnek kell meghatároznia: együtt a parasztsággal, a kormány és a liberális burzsoázia ellen, a proletariátussal az élen, — hanem az opportunista tételnek: együtt az egész ellenzékkel a kormány ellen, a liberális burzsoáziával az élen. Ebből ered a liberálisokkal való megegyezés taktikája.

Ez a mensevikek véleménye.

A bolsevikok véleménye. Forradalmunk valóban polgári forradalom, de ez még nem jelenti azt, hogy vezére a mi liberális burzsoáziánk. A XVIII. században a francia burzsoázia a francia forradalom vezére volt, de miért? Azért, mert a francia proletariátus gyenge volt, nem lépett fel önállóan, nem támasztott önálló osztálykövetelésekt, nem volt sem osztálytudata, sem szervezete, akkor a burzsoázia mögött kullogott és a burzsoázia saját burzsoá céljaihoz fegyverként használta fel. Amint látjuk, a burzsoáziának akkor a proletariátus

ellen nem volt olyan szövetségesre szüksége, mint a cári hatalom — a proletariátus maga is szolgai szövetségese volt — és ezért akkor forradalmi lehetett, sőt a forradalom élén haladhatott. Egészen mást látunk nálunk, Oroszországban. Az orosz proletariátust korántsem lehet gyengének nevezni: már néhány év óta teljesen önállóan lép fel, saját osztálykövetelményeket támaszt; eléggé fel van fegyverezve osztályöntudattal ahhoz, hogy saját érdekeit felismerje; saját pártjába tömörült; övé Oroszország legerősebb pártja, amelynek saját programja és taktikai-szervezeti elvei vannak; e párt vezetésével már számos ragyogó győzelmet aratott a burzsoázián... Beérheti-e ilyen körülmények között a mi proletariátusunk a liberális burzsoázia uszályának szerepével, azzal a szereppel, hogy szánalmas fegyver legyen ennek a burzsoáziának a kezében? Lehet-e, kell-e ezt a burzsoáziát követnie, a maga vezérévé téve meg azt? Lehetséges-e az, hogy ne ő legyen a forradalom vezére? Nézzük csak, mi megy végbe liberális burzsoáziánk táborában: burzsoáziánk a proletariátus forradalmiságától megrettenve, ahelyett hogy a forradalom élén haladna, az ellenforradalom karjaiba veti magát, szövetségre lép vele a proletariátus ellen. Pártja pedig, a kadet párt, nyiltan, az egész világ szemeláttára megegyezik Sztolüpinnal, megszavazza a költségvetést és a hadsereget, a cárizmus érdekeinek megfelelően a népforradalom ellen. Nem világos-e, hogy az orosz liberális burzsoázia forradalomellenes erő, amely ellen a legkérlelhetetlenebb harcot kell folytatni? És nem volt-e igaza Kautsky elvtársnak, amikor azt mondta, hogy ahol a proletariátus önállóan lép fel, ott a burzsoázia megszűnik forradalmi lenni?..

Tehát: az orosz liberális burzsoázia forradalomellenes; nem lehet sem motorja és még kevésbbé vezére a forradalomnak; esküdt ellensége a forradalomnak s kitartó harcot kell vívni ellene.

Forradalmunk egyetlen vezére, amely érdekelt abban és képes arra, hogy Oroszország forradalmi erőit a cári önkényuralom ellen rohamra vezesse — ez az egyetlen vezér a proletariátus. Csak a proletariátus tömöríti maga köré az ország forradalmi elemeit, csak ő viszi majd végig forradalmunkat. A szociáldemokráciának az a feladata, hogy a proletariátusnak a forradalmi vezér szerepére való előkészítése érdekében minden tőle telhetőt megtegyen.

Ez a bolsevik álláspont lényege.

Arra a kérdésre, hogy a forradalom végigvitelében ki lehet a proletariátus megbízható szövetségese, a bolsevikok azt felelik: a proletariátus egyetlen, valamelyest megbízható és erős szövetségese a forradalmi parasztság. Nem az áruló liberális burzsoázia, hanem a forradalmi parasztság fog a proletariátussal együtt harcolni a hűbéri rendszer valamennyi pillére ellen.

Ennek megfelelően a polgári pártokhoz való viszonyunkat a következő tételnek kell meghatároznia: a forradalmi parasztsággal együtt a cárizmus és a liberális burzsoázia ellen, a proletariátussal az élen. Innen — a kadet-burzsoázia hegemóniája (vezető szerepe) ellen vívott harc szükségessége és következésképpen a kadetokkal való megegyezés megengedhetetlensége.

Ez a bolsevikok véleménye.

Ennek a két álláspontnak a keretei között mozogtak az előadók, Lenin és Martünov, valamint valamennyi többi szónok beszédei.

Martünov elvtárs végérvényesen „elmélyítette" a mensevikek álláspontját — határozottan tagadta, hogy a proletariátus hegemóniája megengedhető és határozottan védte a kadetokkal való blokk eszméjét is.

A többi szónok óriási többségében a bolsevik álláspont szellemében nyilatkozott.

Különösen érdekesek Róza Luxemburg elvtárs beszédei, aki a német szociáldemokraták nevében üdvözölte a kongresszust és kifejtette német elvtársaink felfogását nézeteltéréseinkről. (Mi itt összevonjuk Róza Luxemburg két, különböző időben tartott beszédét.) Teljesen egyetértve a bolsevikokkal a következő kérdésekben: a proletariátusnak, mint a forradalom vezérének szerepe, a liberális-burzsoáziának, mint forradalomellenes erőnek a szerepe stb. stb. — Róza Luxemburg bírálta a mensevizmus vezetőit, Plechánovot és Axelrodot, opportunistáknak nevezte őket és álláspontjukat a francia jaurèsisták álláspontjával hasonlította össze. Tudom — mondotta Luxemburg —, hogy a bolsevikok is követnek el egyes hibákat, náluk is vannak furcsaságok, fölösleges hajthatatlanság, de teljesen megértem őket és igazat adok nekik: a mensevik opportunizmus szétfolyó, kocsonyás tömegének láttán feltétlenül hajthatatlannak kell lenniök. Ugyanez a fölösleges hajthatatlanság volt észlelhető Franciaországban a guesdistáknál*, akiknek vezetője, Guesde elvtárs híres választási plakátján kihirdette: „egyetlen burzsoá se merjen rám szavazni, mert a parlamentben kizárólag a proletárok érdekeit fogom védeni valamennyi burzsoával szemben". Mi, német szociáldemokraták, ennek ellenére, a túlzások ellenére is mindig a guesdisták pártján voltunk a marxizmus árulói, a jaurèsisták elleni harcukban. Ugyanezt kell mondani a bolsevikokról is, akiket mi, német szociáldemokraták, támogatni fogunk az opportunista mensevikek elleni harcukban...

* Guesdisták — Jules Guesde hívei — baloldali, marxista irányzat a francia szocialisták sorában. A guesdisták 1901-ben megalapították a „Franciaországi Szocialista Pártot". A guesdisták harcot folytattak a francia munkásmozgalom opportunistái ellen, felléptek a burzsoáziával való megegyezés politikája ellen és ellenezték, hogy a szocialisták belépjenek a burzsoá kormányba. Guesde az imperialista világháború kezdetétől „honvédő" álláspontot foglalt el és belépett a burzsoá kormányba. A guesdisták egy része, amely hű maradt a forradalmi marxizmushoz, később belépett a Franciaországi Kommunista Pártba.

Körülbelül ezeket mondta Róza Luxemburg elvtárs.

Még érdekesebb a Német Szociáldemokrata Párt Központi Bizottságának a kongresszushoz intézett nevezetes levele, amelyet Róza Luxemburg olvasott fel. Érdekes ez a levél azért, mert azt tanácsolja a pártnak, hogy *harcoljon* a liberalizmus ellen és elismeri az orosz proletariátusnak mint az orosz forradalom vezérének különleges szerepét — s ezzel egyszersmind elismeri a bolsevizmusnak valamennyi alapvető tételét.

Igy nyilvánvaló lett, hogy a német szociáldemokrácia, amely Európában a legkipróbáltabb és legforradalmibb, nyiltan és világosan támogatja a bolsevikokat, mint igazi marxistákat, a marxizmus árulói, a mensevikek *ellen* vívott harcukban.

Érdekes Tyszka elvtárs, az elnökség lengyel tagja beszédének néhány helye is. Mindkét frakció azt hajtogatja nekünk — mondotta Tyszka elvtárs —, hogy szilárdan áll a marxizmus álláspontján. És nem mindenki érti meg egykönnyen: végül is, ki áll ezen az álláspontón, a bolsevikok-e, vagy a mensevikek... „Mi állunk a marxizmus álláspontján" — szólt közbe „balról" néhány mensevik. „Nem, elvtársak" — válaszolta nekik Tyszka —, „önök nem állnak, hanem *fekszenek* rajta: mert a proletariátus osztályharcának vezetésében tanusított egész tehetetlenségük, az a tény, hogy meg tudják tanulni a nagy Marx nagyszerű szavait, de nem tudják alkalmazni — mindez azt mutatja, hogy önök nem állnak, hanem fekszenek a marxizmus álláspontján".

Ez a mesteri mondás telibe talált.

Valóban, nézzük akár a következő tényt. A mensevikek gyakran mondják, hogy a szociáldemokráciának mindig és mindenütt az a feladata, hogy a proletariátust önálló politikai erővé tegye. Igaz-e ez? Feltétlenül igaz! Ezek Marx nagyszerű szavai, amelyekre minden marxistának mindig emlékeznie kell. De hogyan alkalmazzák ezeket a mensevik elvtársak?

Elősegítik-e azt, hogy a proletariátus valóban kiváljon az őt körülvevő burzsoá elemek tömegéből és önálló, független osztállyá legyen? Tömörítik-e a forradalmi elemeket a proletariátus körül és előkészítik-e a proletariátust a forradalom vezérének szerepére? A tények azt mutatják, hogy a mensevikek semmi ehhez foghatót nem csinálnak. Ellenkezőleg: a mensevikek azt tanácsolják a proletariátusnak, hogy mennél gyakrabban egyezzen meg a liberális burzsoáziával — és ezzel nem a proletariátus önálló osztállyá alakulását, hanem a burzsoáziával való keveredését segítik elő; a mensevikek azt tanácsolják a proletariátusnak, hogy mondjon le a forradalom vezérének szerepéről, engedje át ezt a szerepet a burzsoáziának, kövesse a burzsoáziát — és ezzel nem azt segítik elő, hogy a proletariátus önálló politikai erővé váljon, hanem azt, hogy a burzsoázia függvénye legyen... Vagyis a mensevikek éppen az ellenkezőjét csinálják annak, amit a helyes marxista tételből kiindulva tenniök kellene.

Igen, Tyszka elvtársnak igaza volt, amikor azt mondotta, hogy a mensevikek nem állnak, hanem fekszenek a marxizmus álláspontján...

A vita végén két határozati javaslatot nyujtottak be: egy mensevik és egy bolsevik tervezetet. A kettő közül nagy szavazattöbbséggel a bolsevikok tervezetét fogadták el alapul.

Azután következtek a módosítások a tervezethez. Körülbelül 80 módosító javaslatot nyujtottak be. Ezek főként a tervezet két pontjára vonatkoztak: arra a pontra, amely a proletariátusra mint a forradalom vezérére vonatkozott és arra, amely a kadetokról mint forradalomellenes erőről szólt. Ez volt a vita legérdekesebb része, mert itt különösen élesen rajzolódott ki a frakciók arculata. Az első fontos módosító javaslatot Martov elvtárs nyujtotta be. Martov elvtárs azt követelte, hogy „a proletariátus, mint a forradalom *vezére*" szavakat „a proletariátus, mint *előhad*" szavakkal cseréljék ki. Ezt azzal

indokolta, hogy az „előhad" szó szabatosabban fejezi ki a gondolatot. Alexinszkij elvtárs szólalt fel ellene. Azt mondta, hogy nem szabatosságról, hanem ebben a pontban megmutatkozó két ellentétes szempontról van szó, mert „előhad" és „vezér" két teljesen különböző fogalom. Előhadnak (avantgarde-nak) lenni annyi, mint az első sorokban harcolni, elfoglalni a leghevesebb tűz alatt tartott pontokat, vérezni, de ugyanakkor *mások vezetése alatt állni*, mégpedig az adott esetben a polgári demokraták vezetése alatt: az előhad sohasem vezeti a közös harcot, az előhadat azonban mindig vezetik. Ezzel szemben: vezérnek lenni nemcsak azt jelenti, hogy az első sorokban harcolunk, *hanem azt is, hogy vezetjük a közös harcot*, célja felé *irányítjuk*. Mi, bolsevikok, nem akarjuk, hogy a proletariátust polgári demokraták vezessék, azt akarjuk, hogy a proletariátus maga vezesse a nép egész harcát, és a demokratikus köztársaság felé irányítsa azt.

Az eredmény az volt, hogy Martov módosítását elvetették. Elvetettek minden más hasonló jellegű módosítást is.

A módosító javaslatok másik csoportja a kadetokról szóló pont ellen irányult. A mensevikek annak elismerését indítványozták, hogy a kadetok még nem léptek az ellenforradalom útjára. A kongresszus azonban nem fogadta el ezt az indítványt és elvetett minden hasonló jellegű módosítást. A mensevikek továbbá azt indítványozták, hogy bizonyos esetekben legalább technikai megegyezéseket engedjenek meg a kadetokkal. A kongresszus ezt az indítványt sem fogadta el, megbuktatta az ilyen irányú módosító javaslatokat.

Végül szavaztak az egész határozati javaslat kérdésében és kitűnt, hogy a bolsevik határozati javaslat mellett 159-en, ellene 104-en szavaztak, a többiek tartózkodtak a szavazástól.

A kongresszus nagy szavazattöbbséggel elfogadta a bolsevikok határozati javaslatát.

Mostantól a bolsevik álláspont a párt álláspontja lett.

Ezenkívül ennek a szavazásnak két fontos eredménye volt:

Először is végetvetett a kongresszus formális, mesterséges megoszlásának öt frakcióra (bolsevikok, mensevikek, lengyelek, lettek, bundisták) és új, elvi megoszlást vezetett be: bolsevikokra (ideértve valamennyi lengyelt és a lettek többségét) és mensevikekre (ideértve majdnem valamennyi bundistát).

Másodszor ez a szavazás a legpontosabb statisztikát adta a munkásküldöttek frakciók szerinti megoszlásáról: kiderült, hogy a bolsevik frakcióban nem 38, hanem 77 munkás van (38+27 lengyel+12 lett), a mensevik frakcióban pedig nem 30, hanem 39 (30+9 bundista). A mensevik frakció értelmiségi frakciónak bizonyult.

IV

A munkáskongresszus kérdése

Mielőtt áttérnénk a munkáskongresszus kérdésében folytatott vita jellemzésére, meg kell ismerkednünk a kérdés történetével*. Ez a kérdés ugyanis igen zavaros és tisztázatlan. Ugyanakkor, amikor pártonbelüli nézeteltéréseink más pontjaira vonatkozólag már van két élesen meghatározott irányzat: bolsevik és mensevik irányzat — a munkáskongresszus kérdésére vonatkozólag nem két, hanem egész halom irányzat van, amelyek igen tisztázatlanok és ellentmondóak. Igaz, a bolsevikok egységesen és határozottan lépnek fel: ők egyáltalában ellenzik a munkáskongresszust. Ezzel szemben a mensevikek között a legteljesebb káosz és zűrzavar uralkodik: egy csomó csoportra oszlottak és ezek közül mindegyik a maga nótáját fújja, nem hallgatva a másikra. Míg a pétervári

* Erre annál is inkább szükség van, mert a mensevik elvtársak, akik áttelepültek a polgári lapok szerkesztőségeibe, valótlanságokat terjesztenek e kérdés multjáról és jelenéről (lásd egy tekintélyes mensevik cikkét „A munkáskongresszusról" a „Továriscs" című lapban; a cikket átvette a „Bakinszkij Djeny"). *(Sztálin jegyzete.)*

mensevikek, élükön Axelroddal, *pártalakítás végett* javasolják a munkáskongresszust, a moszkvai mensevikek, El-lel az élükön, nem pártalakítás, hanem *pártonkívüli „általános orosz munkásszövetség" létesítése céljából* javasolják. A déli mensevikek még tovább mennek és Lárinnal* élükön nem párt, s nem is „munkásszövetség", hanem olyan szélesebbkörű *„dolgozók szövetségének"* alapítása céljából szólítanak fel a munkáskongresszus összehívására, amely az összes proletár elemeken kívül az eszer, a félburzsoá, a „dolgozó" elemeket is felölelhetné. Nem is említem az olyan kevésbbé befolyásos csoportokat és személyeket, mint az odesszai és a Káspi-tengerentúli csoport, vagy mint a nevetséges brosúra ostoba „szerzői", az úgynevezett „Brodjágák" és „Súrák"**.

Ilyen a mensevikek soraiban uralkodó zűrzavar.

De hogyan hívjuk össze a munkáskongresszust, hogyan szervezzük meg, milyen eseménnyel kapcsoljuk egybe, kit hívjunk meg a kongresszusra, ki kezdeményezze a kongresszus összehívását?

Mindezekben a kérdésekben éppen olyan zűrzavar van a mensevikeknél, mint a kongresszus céljának kérdésében.

Míg egyesek közülük azt javasolják, hogy a munkáskongresszusi választásokat össze kell kapcsolni a Duma-választásokkal, és ilyképpen „megrohanásszerűen" megszervezni a munkáskongresszust — mások azt javasolják, bízzunk a kormány „engedékenységében", végső esetben pedig kérjünk tőle „engedélyt", ismét mások azt tanácsolják, hogy a küldötteket, akár 3—4000-et is, küldjük külföldre és ott illegálisan tartsuk meg a munkáskongresszust.

---

* J. Lárin, L. A. Rin (M. A. Lurje) — likvidátor mensevik 1907-ben a „széles munkáskongresszus" összehívásának eszméjét propagálta. 1917-ben J. Lárin belépett a bolsevik pártba.

El (I. I. Luzin) — likvidátor mensevik.

** „Az összoroszországi munkáskongresszus és a «bolsevikok»" c. brosúráról van szó, amelyet 1907-ben Tifliszben adtak ki grúz nyelven. „Brodjága" — Georgij Eradze mensevik; „Sura" — felesége, Püskina, mensevik.

Amíg a mensevikek közül egyesek azt javasolják, hogy a kongresszuson csak megalakult munkásszervezetek képviseltethessék magukat, mások azt tanácsolják, hogy a kongresszus munkájába vonják be az egész szervezett és nemszervezett, soraiban legalább 10 millió főt számláló proletariátus képviselőit.

Míg egyes mensevikek azt javasolják, hogy a munkáskongresszust a szociáldemokrata párt kezdeményezésére hívják össze az értelmiségiek részvételével, mások azt tanácsolják, hogy mellőzni kell mind a pártot, mind az értelmiségieket és a kongresszust csak maguknak a munkásoknak a kezdeményezésére, az értelmiségiek minden részvétele nélkül hívják össze.

Míg a mensevikek közül egyesek a munkáskongresszus azonnali összehívását követelik, mások azt javasolják, hogy el kell halasztani bizonytalan időre, és egyelőre csak a munkáskongresszus eszméjéért folytatott agitációra kell szorítkozni.

Nos, és mi legyen a fennálló Szociáldemokrata Munkáspárttal, amely már néhány év óta vezeti a proletariátus harcát, amely 150 000 tagot tömörít soraiban és amelynek már öt kongresszusa volt stb. stb.? „Küldjük a pokolba", vagy mi legyen vele?

Erre a mensevikek valamennyien, Axelrodtól Lárinig, egyhangúlag azt felelik, hogy *nincs proletár pártunk*. „Éppen arról van szó, hogy nincs pártunk" — mondták nekünk a kongresszuson a mensevikek —, *„nekünk csak kispolgári értelmiségi szervezetünk* van", amelyet fel kell váltani párttal, mégpedig a munkáskongresszus segítségével. Igy nyilatkozott a pártkongresszuson Axelrod elvtárs, a mensevikek előadója.

De engedelmükkel, hogy van ez? Szóval pártunknak mindezek a kongresszusai az elsőtől (1898) az utolsóig (1907), amelyek szervezésében a mensevik elvtársak erőteljesen résztvettek; a proletár pénznek és erőnek ez a rengeteg kiadása, a kongresszusok szervezéséhez szükséges kiadás,

amelyben a mensevikek éppúgy résztvettek, mint a bolsevikok — szóval mindez csak ámítás és farizeuskodás?!

Tehát a pártnak mindazok a proletariátushoz intézett harci felhívásai, amelyeket a mensevikek is aláírtak; mindazok a sztrájkok és felkelések az 1905—1906—1907-es években, amelyek a párt vezetésével, sőt gyakran a párt kezdeményezésére játszódtak le; a proletariátusnak mindazok a győzelmei, amelyeket pártunk vezetésével aratott; a proletariátus áldozatainak ezrei, akik Pétervár, Moszkva stb. utcáin haltak hősi halált, akiket Szibériában temettek el, akik a börtönökben pusztultak el a *pártért*, a párt *zászlaja alatt* — mindez csak komédia és csalás?

Tehát nincs pártunk? Csak „kispolgári értelmiségi szervezetünk" van?

Ez természetesen szemenszedett hazugság, felháborító, aljas hazugság.

Nyilván ezzel magyarázható az a határtalan felháborodás, amelyet Axelrod fentemlített kijelentése a pétervári és moszkvai munkásküldöttek körében kiváltott. Helyeikről felugorva erélyesen odamondták az előadó Axelrodnak: „Te vagy burzsuj, aki külföldön ült, nem pedig mi; mi munkások vagyunk, nekünk megvan a magunk szociáldemokrata pártja, amelyet nem engedünk lealacsonyítani . . ."

De tegyük fel, hogy a munkáskongresszus lezajlik, képzeljük el, hogy már le is zajlott. A már meglevő szociáldemokrata pártot tehát lomtárba tettük, így vagy amúgy összehívtuk a munkáskongresszust, és ezen a kongresszuson valamilyen „munkás-szövetséget", valamilyen „dolgozók" szövetségét akarunk megszervezni. De mi lesz azután? Milyen programot fogad el ez a kongresszus? Milyen lesz a munkáskongresszus arculata?

A mensevikek közül egyesek azt felelik, hogy a munkáskongresszus — természetesen némi csonkítással — elfogadhatná a szociáldemokrácia programját, de rögtön hozzáteszik:

megteheti azt is, hogy nem fogadja el a szociáldemokraták programját, ami, véleményünk szerint, a proletariátus számára nem különösebb baj. Mások határozottabban válaszolnak, mivel proletariátusunk erősen át van hatva kispolgári törekvésekkel, a munkáskongresszus minden valószínűség szerint nem szociáldemokrata, hanem *kispolgári demokratikus programot* fog elfogadni. A munkáskongresszuson a proletariátus elveszíti a szociáldemokrata programot, viszont lesz majd munkásszervezete, amely minden munkást egyetlen szövetségbe tömörít. Így beszél például a moszkvai mensevikek vezetője, M. Csereványin (lásd „A taktika problémái" c. cikket).

Tehát: „munkásszövetség szociáldemokrata program nélkül" — ez a munkáskongresszus valószínű eredménye.

Legalább is így gondolják maguk a mensevikek.

A mensevikek, akik nem értenek egyet egymással a munkáskongresszus céljainak és összehívása módjainak néhány kérdésében, szemmelláthatóan egyetértenek abban, hogy „nincs pártunk, csak kispolgári értelmiségi szervezetünk van, amelyet *lomtárba kell helyeznünk*..."

Pontosan ezek között a keretek között mozgott Axelrod előadói beszéde.

Axelrod előadásából kiderült, hogy a munkáskongresszus mellett folytatott agitáció gyakorlatilag elkerülhetetlenül a párt *ellen* folytatott agitációvá, a párt ellen folytatott harccá válik.

A munkáskongresszus összehívásával kapcsolatos gyakorlati munka pedig szintén elkerülhetetlenül mai pártunk szervezeti bomlasztásává és züllesztésévé fajul.

A mensevikek ugyanakkor — előadójuk szavaival, valamint határozati javaslatukban is — azt kérték a kongresszustól, hogy *tiltsa meg az agitációt* azok ellen a kísérletek ellen, amelyek a munkáskongresszus megszervezésére irányulnak, vagyis azok ellen a kísérletek ellen, amelyek a párt szervezeti bomlasztására vezetnek.

És érdekes: a mensevik szónokok beszédeiben (Plechánov kivételével, aki a munkáskongresszusról tulajdonképpen semmit sem mondott) vörös fonalként vonultak végig e jelszavak: le a párttal, le a szociáldemokráciával — éljen a pártonkívüliség, éljen a szociáldemokrata „munkásszövetség". A szónokok nem mondták ki nyíltan ezeket a jelszavakat, de azok kicsengtek beszédeikből.

Nem ok nélkül foglal olyan hévvel állást a munkáskongresszus mellett valamennyi polgári író a szindikalistáktól és eszerektől a kadetokig és októbristákig: hiszen ők valamennyien ellenségei pártunknak, a munkáskongresszus összehívásával kapcsolatos gyakorlati munka pedig jelentékenyen meggyengíthetné és szétzüllesztheté a pártot. Miért ne üdvözölnék hát „a munkáskongresszus eszméjét"?

A bolsevik szónokok egészen mást mondtak.

Lindov elvtárs, a bolsevikok előadója, a mensevikek főáramlatainak rövid jellemzése után áttért a munkáskongresszus eszméjét szülő körülmények megvilágítására. A munkáskongresszus érdekében folytatott agitáció 1905-ben kezdődött, az októberi napok előtt, a megtorlások idején. Az októbernovemberi napokban megszűnt. Az újabb megtorlások következő hónapjaiban a munkáskongresszusi agitáció ismét feléledt. Az első duma idején, a viszonylagos szabadság napjaiban, az agitáció elcsendesedett. Később a duma szétkergetése után ismét megerősödött stb. A következtetés világos: a viszonylagos szabadság napjaiban, amikor a pártnak megvan a lehetősége a szabad terjeszkedésre, természetesen talaját veszti a munkáskongresszus érdekében folytatott agitáció, amelynek az a célja, hogy „széleskörű pártonkívüli pártot" létesítsen; és fordítva, a megtorlások napjaiban, amikor az új tagoknak a pártba való beözönlését a kiözönlésük váltja fel, a munkáskongresszus mellett — mint a szűk párt kiszélesítésére vagy „széles pártonkívüli" párttal való felcserélésére irányuló mesterséges rendszabály mellett — folytatott agitáció némi talajra talál. De magától értetődik, hogy semilyen mesterséges rendszabály sem

segít az ügyön: mert a párt tényleges kiszélesítéséhez politikai szabadság kell, nem pedig munkáskongresszus, amelynek magának is szüksége van erre a szabadságra.

Továbbá. A munkáskongresszus eszméje konkrét formájában véve, gyökerében hamis, mert nem a tényekre támaszkodik, hanem arra a helytelen tételre, hogy „nincs pártunk". Nekünk ugyanis van proletár pártunk, amely hangosan beszél létezéséről, amely nagyon is komolyan érzékelteti létezését a proletariátus ellenségeivel — mindezt igen jól tudják maguk a mensevikek is —, és éppen azért, mert van már ilyen pártunk, éppen azért gyökerében hamis a munkáskongresszus eszméje. Természetesen, ha nem volna pártunk, amelynek több mint 150 000 élenjáró proletár tagja van és amely a harcosok százezreit vezeti; ha csak kis befolyással rendelkező emberek kicsiny csoportja volnánk, mint a mult század hatvanas éveinek német szociáldemokratái, vagy a hetvenes évek francia szocialistái — akkor mi magunk igyekeznénk összehívni a munkáskongresszust, hogy egy szociáldemokrata pártot sajtoljunk ki belőle. De hisz éppen az a helyzet, hogy már van pártunk, igazi proletár pártunk, amely hatalmas befolyással van a tömegekre és ahhoz, hogy munkáskongresszust hívjunk össze, hogy megteremtsük a fantasztikus „pártonkívüli pártot", mindenekelőtt elkerülhetetlenül „végeznünk" kell a meglevő párttal, mindenekelőtt le kell azt rombolnunk.

Ezért fajul hát a munkáskongresszus összehívásával kapcsolatos munka a gyakorlatban elkerülhetetlenül olyan munkává, amely a pártot szervezetileg bomlasztja. Márpedig, hogy sikerül-e helyette valamikor megteremteni a „széleskörű pártonkívüli pártot", sőt, hogy meg kell-e teremtenünk — ez még kérdés.

Ezért dícsérik olyan buzgón pártunk ellenségei, a különböző kadetok és októbristák a mensevikeket a munkáskongresszus érdekében folytatott agitációért.

Ezért gondolják a bolsevikok, hogy a munkáskongresszus összehívásával kapcsolatos munka veszélyes és káros: mert

rontja a párt hitelét a tömegek szemében és alárendeli őket a polgári demokrácia befolyásának.

Körülbelül így beszélt Lindov elvtárs.

A munkáskongresszusért a szociáldemokrata párt ellen, vagy a pártért a munkáskongresszus ellen?

Ez volt a kérdés a kongresszuson.

A bolsevik munkásküldöttek rögtön megértették a kérdést és erélyesen felléptek „a párt védelmében": „mi a párt patriótái vagyunk — mondták —, szeretjük pártunkat és nem engedjük, hogy fáradt értelmiségiek rontsák a hitelét".

Érdekes, hogy a német szociáldemokrácia képviselője, Róza Luxemburg elvtárs teljesen egyetértett a bolsevikokkal. „Mi német szociáldemokraták — mondotta — nem tudjuk megérteni a mensevik elvtársak nevetséges tanácstalanságát, akik tapogatózva keresik a tömeget, amikor a tömeg maga keresi a pártot és ellenállhatatlanul vonzódik hozzá..."

A vita során kitűnt, hogy a szónokok nagy többsége a bolsevikokat támogatja.

A vita végén két határozat-tervezetet bocsátottak szavazásra: a bolsevikokét és a mensevikekét. Alapul a bolsevikok tervezetét fogadták el. Az elvi jellegű módosító javaslatokat majdnem mind elutasították. Csak egy többé-kevésbbé komoly módosítást fogadtak el, amely szerint nem szabad korlátozni a munkáskongresszus kérdése megvitatásának szabadságát. Egészében a határozat úgy szólt, hogy „a munkáskongresszus eszméje a párt bomlasztására vezet", arra, hogy „a széles munkástömegeket a polgári demokrácia befolyásának rendelik alá" és mint ilyen, káros a proletariátusra nézve. A határozat emellett szigorúan megkülönböztette a munkáskongresszust a munkásküldöttek szovjetjeitől és kongresszusaitól, amelyek nemcsak nem bomlasztják a pártot, nemcsak nem vetélytársai a pártnak, hanem ellenkezőleg, erősítik a pártot, követik és segítenek neki a forradalmi fellendülés pillanatában a gyakorlati feladatok megoldásában.

Végül is 165 szavazattal 94 ellenében elfogadták az egész határozatot. A többiek tartózkodtak a szavazástól.

A kongresszus tehát elvetette a munkáskongresszus eszméjét, mint károsat, pártelleneset.

Az e kérdésben megejtett szavazás a következő fontos jelenséget fedte fel előttünk. Kitűnt, hogy a szavazásban résztvevő 114 munkásküldött közül csak 25 szavazott a munkáskongresszusra. A többiek ellene szavaztak. Százalékarányban kifejezve a munkásküldöttek 22%-a szavazott a munkáskongresszus mellett, 78%-a ellene. És ami különösen fontos: a munkáskongresszus mellett szavazó 94 küldött közül csak 26% volt munkás, 74% értelmiségi volt.

Márpedig a mensevikek az egész idő alatt azt kiabálták, hogy a munkáskongresszus eszméje munkáseszme, hogy csak az „értelmiségi" bolsevikok fejtenek ki ellenállást a munkáskongresszus összehívásával szemben stb. E szavazásból ítélve, inkább azt kellene elismerni, hogy a munkáskongresszus eszméje, ellenkezőleg, az értelmiségi fantaszták eszméje...

Hiszen nyilván még a mensevik munkások sem szavaztak mindannyian a munkáskongresszus mellett: 39 munkásküldött közül (30 mensevik + 9 bundista) csak 24 szavazott a munkáskongresszus mellett.

Baku 1907.

„Balcinszkij Proletarij" („Bakui Proletár") 1. és 2. sz. 1907 június 20. és július 10.
Sztálin Művei. 2. köt. 46—77. old. (oroszul).
Sztálin Művei. 2. köt. Szikra 1949. 49—83. old.

EGYENES ÚTRA

1908 március

A második duma szétkergetése és az 1907 június 3-i államcsíny fordulópont volt forradalmunk történetében, bizonyos tekintetben külön időszak vagy cikcak kezdete e forradalom fejlődésében. Ennek a cikcaknak jelentőségéről már nem egy ízben beszéltünk az oroszországi általános osztályerőviszonyok és a befejezetlen polgári forradalom szempontjából. Most pártmunkánknak a forradalom e fordulatával kapcsolatos állapotával akarunk foglalkozni.

Több mint fél év telt el a június 3-i reakciós fordulat óta és kétségtelen, hogy ezt az első félévet valamennyi forradalmi szervezet, s közte a szociáldemokrata szervezet jelentékeny hanyatlása és gyengülése jellemezte. Ingadozások, fejetlenség és bomlás — ez ennek a félévnek általános jellegzetessége. Másként természetesen nem is lehetett, mert a reakció rendkívüli fokozódását és ideiglenes diadalát — amikor egyúttal a közvetlen osztályharc késlekedik — feltétlenül a forradalmi pártok válságának kell követnie.

Most már teljesen világosan észrevehető számos olyan jel, amely ennek a válságnak megszűnéséről és arról tanuskodik, hogy a legrosszabbat már átéltük, hogy a helyes út már kirajzolódott, hogy a párt ismét egyenes útra lép — a szocialista proletariátus forradalmi harca következetes és kitartó vezetésének útjára.

Nézzük a pártválság egyik igen jellemző, természetesen korántsem legmélyebb, de alkalmasint legszembetűnőbb külső megnyilvánulását. Ez — az értelmiség menekülése a párttól. Pártunk Központi Lapjának* ez év februárjában megjelent első

* A 2. számától kezdve külföldön nyomtatott „Szociál-Demokrát"; 1908 februárjától 1917 januárjáig 58 száma jelent meg.

száma, amely nagyon sok anyagot ad a párt belső életének értékeléséhez, és amelynek nagyobb részét lapunkban leközöltük, rendkívül szemléltetően jellemzi ezt a menekülést. „Az utóbbi időben a kerületi szervezet az értelmiségi pártmunkások *hiánya miatt* kihalt" — írják a kuleback-i gyárból érkezett tudósításban (a Központi Iparvidék Vlagyimir Kerületi Szervezete). „Eszmei erőink olvadnak, mint a hó", írják az Urálból. „Azok az elemek, akik általában kerülik az illegális szervezeteket... és akik csak a fellendülés és az abban az időben sok helyen meglevő tényleges szabadság idején csatlakoztak a párthoz, elhagyták pártszervezeteinket." És a Központi Lap „A szervezeti kérdésekhez" c. cikke összegezi ezeket a híreket (és más le nem közölteket) és azt írja: „Az utóbbi időben az értelmiségiek, mint ismeretes, tömegesen szöknek."

De a pártnak a félig proletár, félig kispolgári értelmiségtől való megszabadulása *új életre* kelti a proletár tömegek hősi harcának időszakában felhalmozott új, *tisztán proletár* erőket. Kiderül, hogy ugyanaz a kuleback-i szervezet, amely az általunk most idézett tudósításkivonat szerint kétségbeejtő helyzetben volt, sőt teljesen „kihalt", feltámadt. „A munkáspártfészkek — olvassuk a lapban — amelyek bőségesen akadnak szétszórtan a kerületben, a legtöbb esetben értelmiségi erők nélkül, irodalom nélkül, sőt a pártközpontokkal való minden kapcsolat nélkül, nem kívánnak meghalni... A szervezettek száma nem csökken, hanem növekszik... Értelmiségi erők nincsenek, maguknak a munkásoknak, a legtudatosabbaknak kell végezniök a propagandamunkát." Az általános következtetés az, hogy „sok helyen az értelmiség szökése miatt a felelős munka az élenjáró munkások kezébe megy át". („Szociál-Demokrát" 1. sz. 28. old.)

A pártszervezeteknek ez a más alapon, úgyszólván osztályalapon való átépítése természetesen nehéz dolog, és nem adatott meg neki, hogy ingadozások nélkül fejlődjék. De — csak az első lépés nehéz, és azt már megtettük. A párt már rálépett

arra az egyenes útra, amelyen a munkástömegeket maguk a munkások közül való élenjáró „értelmiségiek" vezetik.

A szakszervezetekben és szövetkezetekben végzett munka, amelyhez kezdetben tapogatódzva fogtak hozzá, teljesen kialakul és szilárd formákba öntődik. A Központi Bizottság két határozatát — a szakszervezetekről és a szövetkezetekről —, amelyek mindegyikét *egyhangúan* fogadták el, már a fejlődő helyi munka sugalmazta. Pártsejtek valamennyi pártonkívüli szervezetben; ezek vezetése a proletariátus harci feladatainak szellemében, a forradalmi osztályharc szellemében; „a pártonkívüliségtől a pártszerűség felé" („Szociál-Demokrát" 1. sz. 28. old.) — ez az az út, amelyre itt is rálépett a munkásmozgalom. Egy eldugott vidéki városka, Minszk egyik pártszervezetének tudósítója jelenti: „a forradalmibb hangulatú munkások eltávolodnak tőlük (a közigazgatás által elnyomorított legális szakszervezetektől) és egyre inkább rokonszenveznek illegális szakszervezetek megalakításával".

Ugyanebben az irányban, a „pártonkívüliségtől a pártszerűség felé" fejlődik egy egészen más téren végzett munka, a dumabeli szociáldemokrata frakció munkája is. Ez természetesen furcsán hangzik, de tény: egyszerre nem tudjuk pártszerű magaslatra emelni parlamenti képviselőink munkáját — aminthogy nem egyszerre kezdtünk „pártszerűen" dolgozni a szövetkezetekben sem. Dumabeli szociáldemokratáink, akiket a nép akaratát meghamisító választási törvény szerint választottak meg, mégpedig a legalitásukat megőrzött szociáldemokratákból, akiknek sorai a két első duma miatti üldözések után rendkívül erősen megritkultak — kezdetben *valójában* elkerülhetetlenül inkább pártonkívüli szociáldemokraták voltak, semmint igazi párttagok.

Ez szomorú, de tény, és aligha lehet másképpen egy kapitalista országban, amelyet a feudális szálak ezrei hálóznak be, amelyben mindössze valami két éve létezik nyílt munkáspárt. És erre a tényre akarták felépíteni a nemforradalmi szociáldemokrácia megteremtésének taktikáját azok a nemcsak

pártonkívüli, hanem egyben „fejnélküli" szociáldemokratásdit játszó értelmiségiek, akik úgy lepték el a duma-frakciót, mint a mézestányért a legyek. De mintha ezeknek a tisztelt bernsteinistáknak az erőfeszítései meghiúsulnának! Mintha itt is kezdene egyenesbe jutni a szociáldemokrácia munkája. Nem bocsátkozunk jóslásokba, nem titkoljuk el magunk előtt, hogy a mi viszonyaink között milyen óriási munkába kerül még a parlamenti szociáldemokrata munka valamelyest tűrhető megszervezése — de megjegyezzük, hogy a Központi Lap első száma közli a párt bírálatát a frakcióról és a Központi Bizottság *egyenes határozatát* a frakció munkájának helyesebb irányításáról. A Központi Lapban közölt kritika, véleményünk szerint semmiképpen sem merít ki minden hiányosságot, szerintünk például a szociáldemokráciának nem kellett volna sem amellett szavaznia, hogy elsősorban a zemsztvóknak adják át a beszedett földadókat, sem amellett, hogy a szegényparasztság által bérelt városi föld alacsony áron *megváltható* legyen (lásd a Központi Lap 1. számát, 36. old.). De mindezek már viszonylag másodrendű kérdések. Az alapvető és legfőbb az, hogy a frakciónak valóságos *párt*szervezetté való átalakítására már egész munkánkban irányt vettünk, és hogy, következésképpen, a párt eléri ezt, bármennyi fáradságba kerüljön is, bármilyen megpróbáltatások, ingadozások, részleges válságok, személyes összeütközések stb. várnak is ránk ezen az úton.

Az igazi szociáldemokrata, valóban pártszerű munka egyenesbejutásának hasonló jelei között foglal helyet az illegális kiadói tevékenység fokozódásának nyilvánvalóan jelentkező ténye. „Urál nyolc lapot ad ki, — olvassuk a Központi Lapban —, Krim kettőt, Odessza egy lapot, Jekatyerinoszlávban hamarosan megjelenik egy lap; jelentékeny Pétervár, a Kaukázus és a nemzeti szervezetek kiadói tevékenysége." Két külföldi szociáldemokrata lapon kívül Oroszországban a rendkívüli rendőri akadályok ellenére megjelent a Központi Lap. Előkészületben a központi iparvidék lapja, a „Rabócseje Známja".

Az az út, amelyre szilárdan rálép a szociáldemokrata párt, a fentebb mondottakból egészen határozottan kirajzolódik. A pártközpontok erős illegális szervezete, a rendszeres illegális kiadói tevékenység és ami a legfőbb: a helyi és különösen üzemi pártsejtek, amelyeket maguk a munkások közül való, a tömeggel közvetlen kapcsolatban élő élenjáró munkások vezetnek — ez az alap, amelyre építettük és felépítettük a forradalmi és szociáldemokrata munkásmozgalom megingathatatlanul szilárd magvát. És ez az illegális mag az előző időkhöz képest hasonlíthatatlanul szélesebb körben fogja éreztetni a *maga* hatását, kiterjeszteni a *maga* befolyását mind a duma közvetítésével, rajta keresztül, mind a szakszervezetekben, szövetkezetekben, kulturális és közművelődési egyesületekben.

Első látásra feltűnő hasonlatosság van a pártmunka e rendszere és azon rendszer között, amely a németeknél alakult ki a szocialistaellenes törvény idején (1878—1890). Azt az utat, amelyet a német munkásmozgalom a polgári forradalom után eltelt harminc év alatt járt végig (1848—1878), az orosz munkásmozgalom három év alatt (1905 vége—1908) járja be. De e külső hasonlatosság mögött mély belső különbség rejlik. A németországi polgári demokratikus forradalom után eltelt harminc év maradéktalanul teljesítette *ennek* a forradalomnak objektíve szükséges feladatait. Ez a forradalom kiélte magát mind a hatvanas évek elejének alkotmányos parlamentjében, mind a dinasztikus háborúkban, amelyek egyesítették a német országok nagy részét, mind a birodalomnak az általános választójog segítségével történt megteremtésében. Oroszországban a polgári demokratikus forradalom első nagy győzelme és első nagy veresége óta eltelt nem teljes három év nemcsak nem teljesítette annak feladatait, hanem ellenkezőleg, első ízben vitte be e feladatok tudatát a proletariátus és parasztság *széles* tömegeibe. E több mint két és fél év alatt lejárták magukat az alkotmányos illúziók és kiveszett a feketeszázas cárizmus liberális lakájainak demokratizmusába vetett hit.

Az oroszországi polgári forradalom megvalósítatlan objektív feladatainak talaján a válság elkerülhetetlen. Tisztán gazdasági, speciális pénzügyi, belpolitikai és külső események, körülmények és sorsfordulatok kiélezhetik. És a proletariátus pártja — miután rálépett az olyan erős illegális szociáldemokrata szervezet megteremtésének egyenes útjára, amely a legális és illegális befolyás nagyobbszámú és sokfélébb fegyvereivel rendelkezik, mint azelőtt — a döntő harcra jobban felkészülten tudja fogadni ezt a válságot, mint 1905 októberében és decemberében.

„Proletarij" (*„A Proletár"*) *29. sz.*
1908 március 19.
Lenin Művei. 4. kiad. 15. köt. 2—7. old. (oroszul).

Sztálin

A PÁRTVÁLSÁG ÉS FELADATAINK

1909 augusztus

Senki előtt sem titok, hogy pártunk súlyos válságot él át. A tagok kilépése a pártból, a szervezetek létszámának csökkenése és gyengesége, a szervezetek egymástól való elszakítottsága, az egyesített pártmunka hiánya — mindez arról tanuskodik, hogy a párt beteg, hogy a párt komoly válságban van.

Az első, ami miatt különösen szenved a párt, az, hogy szervezetei elszakadtak a széles tömegektől. Volt idő, amikor szervezeteink ezreket számláltak soraikban és százezreket ragadtak magukkal. A pártnak akkor szilárd gyökerei voltak a tömegekben. Most nem ez a helyzet. A szervezetekben az ezrek helyett tíz-húszan, jobb esetben néhány százan maradtak. Ami pedig a százezrek vezetését illeti, arról szó sincs. Igaz, pártunknak széleskörű *eszmei* befolyása van a tömegekre, a tömegek ismerik, tisztelik. Elsősorban ebben különbözik a „forradalomutáni" párt a „forradalomelőtti" párttól. De ezzel tulajdonképpen ki is merül a párt egész befolyása. Ámde az eszmei befolyás egymagában korántsem elegendő. Az *eszmei* befolyás szélessége ugyanis megtörik a *szervezeti* megszilárdulás szűk voltán — ez a forrása annak, hogy szervezeteink el vannak szakadva a széles tömegektől. Elegendő rámutatnunk Pétervárra, ahol kilencszázhétben körülbelül 8000 tagunk volt, most pedig alig lehet összeszedni 300—400 tagot — és rögtön megértjük a válság egész komolyságát. Moszkváról, Urálról, Lengyelországról, a Donyec-medencéről stb., amelyek ugyanilyen állapotban vannak, már nem is beszélünk.

De ez még nem minden. A párt nemcsak amiatt szenved, hogy el van szakadva a tömegektől, hanem amiatt is, hogy

szervezetei egyáltalán nincsenek kapcsolatban egymással, nem élnek egységes pártéletet, el vannak szakadva egymástól. Pétervár nem tudja, mi történik a Kaukázusban, a Kaukázus nem tudja, mi történik az Urálban stb., mindegyik szeglet a maga külön életét éli. Voltaképpen nincs meg már ténylegesen az az egységes, egy közös életet élő párt, amelyről a kilenczázötöshatos-hetes években mindnyájan oly büszkén beszéltünk. A legförtelmesebb kontárkodás tanui vagyunk. A meglevő külföldi lapok, a „Proletarij"* és a „Gólosz"** egyrészt, a „Szociál-Demokrát"*** másrészt, nem kapcsolják össze és nem tudják összekapcsolni az Oroszországszerte szétszórt szervezeteket, nem tudják megadni nekik az egységes pártéletet. Meg furcsa is volna azt gondolni, hogy az orosz valóságtól távolálló külföldi lapok egységbe kapcsolhatják egy olyan párt munkáját, amely már régen maga mögött hagyta a körösdi szakaszát. Igaz, az egymástól elszakadt szervezetek között sok minden közös, ami *eszmeileg* összekapcsolja őket — közös a forradalom kritikáját kiállta programjuk, közösek a forradalom által igazolt gyakorlati elveik, közösek dicső forradalmi hagyományaik. Éppen ebben rejlik a „forradalomutáni" párt és a „forradalomelőtti"

---

* *„Proletarij"* („A Proletár") — illegális lap, amelyet a bolsevikok a párt IV. („Egyesítő") kongresszusa után alapítottak; 1906 augusztus 21 (szeptember 3)-tól 1909 november 28 (december 11)-ig jelent meg. A „Proletarij" ténylegesen a bolsevikok központi lapja volt és Lenin szerkesztette.

** *„Gólosz Szociál-Demokráta"* („A Szociáldemokrata Hangja") — a likvidátor mensevikek külföldi lapja; 1908 februárjától 1911 decemberéig jelent meg.

*** *„Szociál-Demokrát"* („A Szociáldemokrata") — az OSzDMP Központi Lapja; 1908 februárjától 1917 januárjáig jelent meg, az első szám kivételével külföldön. A Központi Lap szerkesztősége az OSzDMP Központi Bizottságának határozata alapján a bolsevikok, a mensevikek és a lengyel szociáldemokraták képviselőiből állt. Lenin a „Szociál-Demokrát" szerkesztőségében a következetes bolsevik vonalért harcolt s a likvidátorok ellen folytatott engesztelhetetlen harca arra vezetett, hogy a mensevik Martov és Dan 1911 júniusában kiléptek a szerkesztőségből. 1911 decemberétől Lenin szerkesztette a „Szociál-Demokrát"-ot. A lapban Sztálinnak is több cikke jelent meg.

párt közötti második fontos különbség. De ez még nem elegendő. Arról van szó, hogy a pártszervezetek *eszmei* egysége még korántsem menti meg a pártot a szervezetek szervezeti szétforgácsoltságától és egymástól való elszakítottságától. Elegendő rámutatnunk arra, hogy a pártban még az egyszerű írásos tájékoztatás sincs úgy megszervezve, hogy akár a legszerényebb kívánalmaknak megfelelne. A párt egységes organizmusba való tényleges egybekapcsolásáról már nem is beszélünk.

Tehát: 1. a párt elszakítottsága a széles tömegektől és 2. szervezeteinek elszakítottsága egymástól — ez a párt jelenlegi válságának lényege.

Nem nehéz megérteni, hogy mindennek oka magának a forradalomnak a válsága, az ellenforradalom ideiglenes diadala, a fellépések után beállt szélcsend, végül azoknak a félszabadságjogoknak az elvesztése, amelyeket a párt a kilencszázötös-hatos évek folyamán élvezett. A párt fejlődött, bővült és erősödött, amíg a forradalom előrenyomult, amíg megvoltak a szabadságjogok. A forradalom visszavonult, a szabadságjogok megszűntek — és a párt senyvedni kezdett, kezdődött az értelmiségiek menekülése a pártból, majd a leginkább ingadozó munkásoké is. Az értelmiségiek menekülését részben meggyorsította a párt, tulajdonképpen az élenjáró munkások fejlődése, akik bonyolult igényeikkel túlnőtték a „kilencszázötös értelmiségiek" szegényes szellemi poggyászát.

Ebből persze korántsem következik, hogy a pártnak a jövőbeli szabadságjogok kivívásáig válságban kell tengődnie, mint ezt egyesek tévesen gondolják. Hiszen először, maga az, hogy mikor lesznek megint szabadságjogok, sok tekintetben attól függ, hogy a párt egészségesen és megújulva tud-e kikerülni a válságból: a szabadságjogok nem az égből hullanak, azokat, egyebek között, a jól megszervezett munkáspárt vívja ki. Másodszor, az osztályharc közismert törvényei azt mondják nekünk, hogy a burzsoázia egyre fokozódó szervezettségének elkerülhetetlenül maga után kell vonnia a proletariátus megfelelő szervezettségét. Márpedig mindenki tudja, hogy pártunknak,

mint az egyedüli munkáspártnak, előzetes megújulása elengedhetetlen feltétele annak, hogy proletariátusunknak mint osztálynak szervezettsége növekedjék.

Következésképpen a párt felgyógyulása a szabadságjogok beállta előtt, a válságtól való megszabadulása, nemcsak lehetséges, hanem elkerülhetetlen is.

Az egész kérdés lényege az, hogy meg kell találnunk a felgyógyulás eszközeit, fel kell fedeznünk azokat az utakat-módokat, amelyek segítségével a párt 1. összekapcsolódik a tömeggel és 2. egységes organizmusba egyesíti az egymástól elszakadt szervezeteket.

* * *

Tehát, hogyan kerülhet ki pártunk a válságból, mit kell tennünk ennek érdekében?

A pártot lehetőleg legálissá kell tennünk és tömörítenünk kell a legális dumafrakció köré, mondják egyesek. De hogyan tegyük lehetőleg legálissá, amikor a legártatlanabb legális intézményeknek is, amilyenek például a kulturális egyesületek stb., kegyetlen üldöztetés az osztályrészük? Csak nem úgy, hogy lemondunk forradalmi követeléseiről? De hiszen ez azt jelentené, hogy nem megújítjuk, hanem eltemetjük a pártot! Ezenkívül, hogyan kapcsolhatja össze a dumafrakció a pártot a tömeggel, amikor maga is el van szakadva nemcsak a tömegtől, hanem még a pártszervezetektől is?

Világos, hogy a kérdés ilyen megoldása még bonyolultabbá teszi azt, mert megnehezíti a pártnak, hogy kijusson a válságból.

Lehetőleg minél több pártfunkciót adjunk át maguknak a munkásoknak és ezzel szabadítsuk meg a pártot az állhatatlan intellektuel elemektől, mondják mások. Nem kétséges, hogy a pártnak a hivatlan vendégektől való megszabadulása és a funkciók összpontosítása maguknak a munkásoknak a kezében sok tekintetben előmozdítaná a párt megújulását. De nem kevésbbé világos az sem, hogy a „funkciók átadása" egymagában, ha megmarad a szervezet régi rendszere, ha megmaradnak a pártmunka régi módszerei, ha megmarad a külföldről jövő

„vezetés", nem tudja a tömeggel összekötni és egységes egészbe forrasztani a pártot.

Nyilvánvaló, hogy félmegoldásokkal nem lehet elérni semmi komolyat — gyökérig ható eszközöket kell keresnünk, hogy a beteg pártot gyökeresen meggyógyítsuk.

A párt elsősorban amiatt szenved, hogy el van szakadva a tömegektől, tehát mindenáron össze kell kapcsolnunk ezzel a tömeggel. De ez a mi viszonyaink között elsősorban és főképpen azoknak a kérdéseknek megragadásával lehetséges, amelyek a legjobban nyugtalanítják a széles tömegeket. Nézzük akár azt a tényt, hogy a tömegek elszegényednek és a tőke támad. A munkások feje felett viharként száguldottak el a nagyszabású kizárások, a termelés csökkentése pedig az önkényes elbocsátások, a bérek leszállítása, a munkanap meghosszabbítása és általában a tőke támadása mindmáig folytatódik. Nehéz elképzelni, milyen fájdalmakat, milyen lelki gyötrelmeket vált ki ez a munkások körében, milyen rengeteg „félreértés" és összeütközés támad a munkások és munkáltatók között, hogy milyen rengeteg izgató kérdés merül fel ezen a talajon a munkások fejében. Szervezeteink ezért az általános politikai munka mellett lankadatlanul avatkozzanak be mindezekbe a kis összeütközésekbe, kapcsolják össze őket a nagy osztályharccal és, támogatva a tömegeket mindennapi tiltakozásaikban és követeléseikben, a valóság eleven tényein mutassák be pártunk nagy elveit. Hiszen mindenki előtt világosnak kell lennie, hogy csak ilyen talajon lehet megmozgatni a „sarokbaszorított" tömegeket, csak ezen a talajon lehet „elmozdítani" őket az átkozott holtpontról. És „elmozdítani" őket erről a pontról — éppen ez jelenti azt, hogy tömörítjük őket szervezeteink köré.

A gyári és üzemi pártbizottságok — ezek a pártnak azok a szervei, amelyek a legnagyobb sikerrel tudnák kifejteni a tömegek közt ezt a munkát. Az üzemi bizottságokban dolgozó élenjáró munkások — ők azok az élő emberek, akik tömöríteni tudnák a párt körül a körülöttük levő tömegeket. Csak az kell,

hogy az üzemi bizottságok állandóan beavatkozzanak a munkások harcának minden ügyébe, megvédelmezzék mindennapi érdekeiket és ezeket az érdekeket összekapcsolják a proletárok osztályának alapvető érdekeivel. A feladat tehát az, hogy az üzemi bizottságok a párt fő bástyái legyenek.

Továbbá, a tömeghez való ugyanezen közeledés érdekében az szükséges, hogy a párt többi felsőbb szervezetei is úgy épüljenek fel, hogy ne csak a tömegek politikai érdekeinek védelmére legyenek alkalmasak, hanem e tömegek gazdasági érdekeinek védelmére is. Szükséges, hogy a szervezet figyelmét ne kerülje el egyetlen valamennyire is fontos termelési ág sem. Ehhez pedig az szükséges, hogy a szervezetek felépítésénél a területi elvhez csatlakozzék a termelési elv, vagyis hogy például a különböző termelési ágak üzemi bizottságai a termelés szerint különböző alkerületekbe csoportosuljanak, ezek az alkerületek pedig területileg kerületekbe egyesüljenek stb. Nem baj, ha az alkerületek száma túlságosan megnövekszik — ettől a szervezet csak nyer alapzatának tartósságában és szilárdságában, szorosabb kapcsolatba kerül a tömeggel.

A válság megoldásának ügyében még nagyobb jelentősége van a pártszervezetek összetételének. Szükséges, hogy a legtapasztaltabb és legbefolyásosabb élenjáró munkások legyenek valamennyi helyi pártszervezetben, hogy a szervezet ügyei az ő erős kezükben összpontosuljanak, hogy ők és éppen ők töltsék be a szervezetben a legfontosabb funkciókat, a gyakorlati és szervezési funkcióktól egészen az irodalmiakig. Nem baj, ha a fontos funkciókat betöltő munkások nem bizonyulnak eléggé tapasztaltaknak és felkészülteknek, még ha botladoznak is kezdetben — a gyakorlat és a tapasztaltabb elvtársak tanácsa kiszélesíti látókörüket és végeredményben igazi irodalmárokat és mozgalmi vezéreket nevel ki belőlük. Nem szabad elfelednünk, hogy a Bebelek nem az égből hullanak, csak a munka során, a gyakorlatban kovácsolódnak ki, mozgalmunknak pedig soha nem volt ennyire szüksége orosz Bebelekre, munkásokból lett tapasztalt és kipróbált vezérekre.

Ezért kell kitűznünk a szervezeti jelszót: „szélesebb utat az élenjáró munkásoknak a pártmunka minden területén", „nagyobb területet számukra"!

Magától értetődik, hogy az élenjáró munkásoknak nemcsak akarni és kezdeményezni kell a vezetést, ezenkívül még komoly ismeretekre is szükségük van. Ismeretekkel rendelkező munkásunk viszont kevés van. De éppen itt van szükség a tapasztalt és tevékeny értelmiségiek segítségére. Felsőfokú köröket kell teremteni, meg kell szervezni az élenjáró munkások „megbeszéléseit", legalább egyet kerületenként, rendszeresen „ki kell járniok" a marxizmus elméletét és gyakorlatát — mindez jelentékenyen kitöltené az élenjáró munkások ismereteinek hézagait, kiképezné belőlük a jövő előadóit és eszmei vezetőit. Az élenjáró munkásoknak ugyanakkor minél gyakrabban kell beszámolókat tartaniok üzemeikben, „gyakorolniok kell magukat minden erejükkel", nem riadva vissza attól, hogy a hallgatóság előtt esetleg „felsülnek". Egyszersmindenkorra sutba kell dobni a fölösleges szerénységet és félénkséget a hallgatóság előtt, fel kell fegyverkezni merészséggel és önbizalommal: nem baj, ha kezdetben bakot lő az ember, egyszer-kétszer megbotlik, azután megtanul önállóan járni, mint „Krisztus a vizen".

Szóval, 1. fokozott agitáció a mindennapi szükségletek talaján, amelyeket egybe kell kapcsolni a proletariátus általános osztályszükségleteivel, 2. az üzemi bizottságoknak, mint a párt legkomolyabb kerületi támaszpontjainak megszervezése és megszilárdítása, 3. a legfontosabb pártfunkciók „átadása" az élenjáró munkások kezébe, 4. az élenjáró munkások „megbeszéléseinek" megszervezése — ezek azok az utak, amelyeken járva szervezeteink széles tömegeket tömöríthetnek maguk köré.

Meg kell jegyeznünk, hogy az említett utakat maga az élet jelöli ki a pártválság megoldására. A központi területek és az Urál régóta megvan értelmiség nélkül, ott maguk a munkások intézik a szervezet ügyeit. Szormovóban, Lugánszkban (Donyecmedence), Nyikolájevben a munkások kilencszáznyolcban rög-

lapokat és Nyikolájevben a röplapokon kívül még illegális lapot is adtak ki. Bakuban pedig a szervezet rendszeresen beavatkozott és beavatkozik a munkások harcának minden ügyébe, nem mulasztotta el és nem mulasztja el a munkások és az olajipari vállalkozók szinte egyetlen összeütközését sem s emellett természetesen általános politikai agitációt is folytatott. Egyebek között ez a magyarázata annak, hogy a bakui szervezet mindeddig megtartotta kapcsolatait a tömeggel.

Igy állunk a párt és a széles munkástömegek összekapcsolásának módjai tekintetében.

De a párt nemcsak amiatt szenved, hogy el van szakadva a tömegektől. Amiatt is szenved, hogy szervezetei egymástól is el vannak szakadva.

Térjünk rá erre az utolsó kérdésre.

* * *

Tehát hogyan kapcsoljuk össze egymással az egymástól elszakadt helyi szervezeteket, hogyan fogjuk össze őket egy összekapcsolt, egységes életet élő pártba?

Azt hihetnők, hogy az időnként rendezett általános pártkonferenciák megoldják a feladatot, egyesítik a szervezeteket. Vagy hogy a külföldön kiadott „Proletarij", „Gólosz" és „Szociál-Demokrát" végeredményben egybefogja, tömöríti a pártot. Nem kétséges, hogy az egyiknek is, a másiknak is nem kis jelentősége van a pártszervezetek összekapcsolása szempontjából. Legalábbis eddig a konferenciák és a külföldi lapok voltak az egymástól elszakadt szervezetek egyesítésének egyedüli eszközei. De, először, a konferenciák, amelyeket különben is nagyon ritkán hívnak össze, csak bizonyos időre tudják összekapcsolni a szervezeteket és ezért nem olyan szilárdan, ahogy kell és általában: a konferenciák közötti időben a kapcsolatok megszakadnak és a tényleges kontárkodás marad a régiben. Másodszor, ami a külföldi lapokat illeti — nem beszélve arról hogy igen korlátolt példányszámban kerülnek Oroszországba — természetszerűen elmaradnak az oroszországi pártélet menetétől.

től, nem tudják idejében észrevenni és tárgyalni a munkásokat izgató kérdéseket és — ezért — nem tudják tartós kötelékekkel egybekapcsolni helyi szervezeteinket. A tények azt mutatják, hogy a párt a Londoni Kongresszus óta két konferenciát tudott rendezni és tucatjával adta ki a külföldi lapok számait, de szervezeteink valóságos pártba tömörítésének ügye, a válság megoldásának ügye alig-alig haladt előre.

Következésképpen a konferenciák és a külföldi lapok, amelyek igen fontosak a párt összekapcsolása szempontjából, a válság megoldásához, a helyi szervezetek tartós egyesítéséhez mégsem elegendők.

Nyilvánvalóan radikális rendszabályra van szükség.

Ilyen rendszabály pedig csak egy összoroszországi lap lehet, olyan lap, amely a pártmunka középpontjában áll és Oroszországban jelenik meg.

Az Oroszországszerte szétszórt szervezeteket csak közös pártmunka alapján lehet egyesíteni. Közös pártmunka viszont lehetetlen, ha a helyi szervezetek tapasztalatát nem egyesítjük egy közös központban, ahonnan az általánosított párttapasztalat azután eljut valamennyi helyi szervezethez. Éppen ilyen központ lehetne az összoroszországi lap, olyan központ, amely vezeti, egyesíti és irányítja a pártmunkát. De hogy valóban vezethesse a munkát, ahhoz az szükséges, hogy a helyi szervezetektől rendszeresen megkapja a kívánságokat, felszólításokat, leveleket, tudósításokat, panaszokat, tiltakozásokat, munkaterveket, a tömegeket izgató kérdéseket stb.; hogy a lap és a helyi szervezetek között a legszorosabb kapcsolat, a legtartósabb kötelék legyen; hogy a lap ilyenképpen elegendő anyaggal rendelkezve idejében észrevehesse, érinthesse és megvilágíthassa a szükséges kérdéseket, az anyagot feldolgozva megadhassa a szükséges útmutatásokat, jelszavakat és azokat az egész párt, valamennyi szervezete közkincsévé tehesse...

E feltételek nélkül nem lehet a pártmunkát vezetni, a munka vezetése nélkül pedig — nem lehet tartósan egyetlen egészbe kapcsolni a szervezeteket!

Ezért hangsúlyozzuk éppen összoroszországi (nem pedig külföldi) és éppen vezető (nem pedig egyszerűen népszerű) lap szükségességét.

Mondanunk sem kell, hogy az egyetlen olyan intézmény, amely kezébe tudja venni e lap megszervezését és vezetését — csak a Központi Bizottság lehet. A pártmunka vezetésének feladata amúgy is a Központi Bizottság kötelessége. De a Központi Bizottság ezt a kötelességét jelenleg rosszul teljesíti, aminek eredménye a helyi szervezetek majdnem teljes elkülönültsége. Holott egy jól szerkesztett összoroszországi lap a párt valóságos tömörítésének és a pártmunka vezetésének leghatékonyabb fegyvere lehetne. Sőt, állítjuk, hogy a Központi Bizottság csak ilyen úton válhat névleges központból valóságos, általános pártközponttá, amely valóban egybekapcsolja a pártot és valóban megszabja munkája irányát. Ezért az összoroszországi lap megszervezése és vezetése a Központi Bizottság közvetlen feladata.

Tehát összoroszországi lap, mint olyan szerv, amely a pártot a Központi Bizottság körül egyesíti és tömöríti — ez a feladat, ez a mostani pártválság megoldásának útja.

Összefoglaljuk az elmondottakat. A forradalom válsága nyomán bekövetkezett a válság a pártban is — a szervezetek elvesztették a tömeghez fűződő kapcsolataikat, a párt különálló szervezetekre aprózódott fel.

Szervezeteinket össze kell kapcsolni a széles tömegekkel — ez a helyi feladat.

Az említett szervezeteket a párt Központi Bizottsága körül össze kell kapcsolni egymással — ez a központi feladat.

A helyi feladat megoldásához az általános politikai agitáción kívül szükség van az égető mindennapi szükségletek talaján kifejtett gazdasági agitációra, a munkások harcába való rendszeres beavatkozásra, az üzemi pártbizottságok megalakítására és megszilárdítására, minél több pártfunkciónak az

élenjáró munkások kezében való összpontosítására, az élenjáró munkások „megbeszéléseinek" megszervezésére állhatatos és ismeretekkel felfegyverzett munkásvezérek kinevelése céljából.

A központi feladat megoldásához pedig összoroszországi lapra van szükség, amely a helyi szervezeteket összeköti a párt Központi Bizottságával és *egy* egészbe egyesíti azokat.

A párt csak abban az esetben kerülhet ki egészségesen és megújulva a válságból, ha megoldja ezeket a feladatokat, csak abban az esetben vállalhatja a hős orosz proletariátus méltó élcsapatának felelős szerepét, ha teljesíti ezeket a feltételeket.

Ezek a pártválság megoldásának útjai.

Mondanunk sem kell, hogy mennél teljesebben fogja a párt kihasználni az őt körülvevő legális lehetőségeket, a Duma szószékétől és a szakszervezetektől a szövetkezetekig és a temetkezési egyletekig, annál előbb teljesíti a válság megoldásának feladatát, az Oroszországi Szociáldemokrata Munkáspárt megújításának és meggyógyításának feladatát.

„Bakinszkij Proletarij" („Bakui Proletár") 6. és 7. sz.
1909 augusztus 1. és 27.
Sztálin Művei. 2. köt. 146—158. (oroszul).
Sztálin Művei. 2. köt. Szikra 1949. 157—170. old.

A PÁRTÉRT!

1912 március

Az országban egyre élénkebb az érdeklődés a politikai élet iránt és ezzel együtt végetér Pártunk válsága. A holtpont — a dermedtség múlóban van. A nemrég lefolyt általános pártkonferencia* — a Párt újjászületésének félreismerhetetlen jele. Az orosz forradalom növekedésével együtt megerősödött és e forradalom bukásával együtt lerombolt Pártunknak az ország politikai felébredésével múlhatatlanul talpra kellett állnia. Egyfelől a fő iparágak felélénkülése és a tőkések profitjának növekedése — másfelől a munkások reálbérének csökkenése; a burzsoázia gazdasági és politikai szervezeteinek szabad fejlődése — s ugyanakkor a proletariátus legális és illegális szervezeteinek erőszakos lerombolása; egyfelől a létszükségleti cikkek árának emelkedése és a földesurak jövedelmeinek növekedése — másfelől a paraszti gazdaság tönkremenése; a több mint 25 millió lakosra kiterjedő éhinség, amely a „megreformált" ellenforradalmi rendszer tehetetlenségét mutatja — mindennek feltétlenül ki kellett hatnia a dolgozó rétegekre és elsősorban a proletariátusra abban az értelemben, hogy felébresztette bennük az érdeklődést a politikai élet iránt. Ennek a felébredésnek egyik világos kifejezője egyebek között az Oroszországi Szociáldemokrata Munkáspárt idén januárban tartott konferenciája.

---

* A röplapban a hatodik Összoroszországi Pártkonferenciáról van szó, amely Prágában folyt le 1912 január 5-től 17 (18—30)-ig. A konferencia egyesítette a bolsevik szervezeteket.

De a fejekben és szívekben végbemenő felélénkülés nem zárkózhat önmagába — a mai politikai viszonyok között elkerülhetetlenül nyílt tömeges fellépésekbe kell átmennie.

Javítani kell a munkások életét, emelni a munkabért, rövidíteni a munkanapot, gyökeresen meg kell változtatni a munkások helyzetét a gyárakban, üzemekben és bányákban. De hogyan csináljuk meg mindezt, ha nem a még mindig betiltott részleges és általános gazdasági fellépések útján?

Ki kell vívnunk a munkáltatók elleni szabad harc jogát, a sztrájk, az egyesülés, a gyülekezés, a szólás, a sajtó stb. szabadságát; enélkül a munkások harca életük megjavításáért a végletekig meg lesz nehezítve. De hogyan érjük ezt el, ha nem nyílt politikai fellépések, tüntetések, politikai sztrájkok stb. útján?

Meg kell gyógyítanunk a krónikus éhségtől szenvedő országot, véget kell vetni a mai helyzetnek, amikor a föld robotosainak tízmilliói rendszeres időközökben éhezésre és az éhezés minden szörnyűségére vannak kárhoztatva: lehetetlen ölbetett kézzel nézni, hogy az éhező apák és anyák könnyes szemmel „potomáron" adják el lányaikat és fiaikat! Gyökeresen meg kell szüntetni a mai ragadozó pénzpolitikát, amely tönkreteszi az inséges paraszti gazdaságot és minden rossz termés esetén elkerülhetetlenül a parasztok millióit kergeti a pusztító éhinség útjára! Meg kell menteni az országot a nyomortól és az erkölcsi zülléstől! De megtehetjük-e mindezt, ha nem forgatjuk fel tetőtől-talpig a cárizmus egész épületét? És hogyan döntsük meg a cári kormányt minden hűbéri csökevényével együtt, ha nem olyan széleskörű népi forradalmi mozgalom útján, amelyet a történelem által elismert vezére, a szocialista proletariátus vezet? . .

De ahhoz, hogy a jövő akciók ne legyenek elszigeteltek és rendszertelenek, hogy a proletariátus becsülettel tölthesse be a jövő akciók egyesítőjének és vezetőjének nagy szerepét — mindehhez a nép széles rétegeinek forradalmi tu-

datán és a proletariátus osztályöntudatán kívül még erős és rugalmas proletár pártra is szükség van, amely egy közös erőfeszítésbe tudja egyesíteni a helyi szervezetek külön erőfeszítéseit és ezzel az ellenség fő erődjei ellen tudja irányítani a forradalmi tömegmozgalmat. Rendbeszedni a proletariátus pártját, az Oroszországi Szociáldemokrata Munkáspártot — különösen erre van szükség ahhoz, hogy a proletariátus méltóképpen fogadhassa a jövő forradalmi akciókat.

A Párt tömörítésének parancsoló szükségességére még élesebb fényt vetnek a negyedik Állami Duma közeledő választásai.

De hogyan szedjük rendbe a Pártot?

Elsősorban a helyi pártszervezeteket kell megerősíteni. Kis és apró csoportokra szétforgácsolva, a kétségbeesés és csüggedés tengerével körülvéve, az értelmiségi erőktől megfosztva és gyakran provokátorok által felrobbantva — ki nem ismeri a helyi szervezetek életének e komor képét? Véget kell és véget lehet vetni az erők e szétszóródottságának! A munkástömeg kezdődő ébredése egyrészt, másrészt a nemrégen lezajlott konferencia, mint ennek az ébredésnek kifejezése jelentékenyen megkönnyíti e szétszóródottság felszámolását. Tegyünk meg hát minden tőlünk telhetőt a szervezeti zilálтság felszámolása érdekében! Minden városban és minden ipari telepen csoportosuljanak a szociáldemokrata munkások, mindannyian, frakcióra való tekintet nélkül, mindannyian, akik hisznek az illegális Oroszországi Szociáldemokrata Munkáspárt szükségességében — mindannyian csoportosuljanak a helyi pártszervezetekben! Ugyanazok a gépek, amelyek a kizsákmányoltak egyetlen hadseregébe egyesítik a munkásokat — ugyanazok a gépek forrasszák őket egybe a kizsákmányolás és az erőszak ellen harcolók egységes pártjába!... Nincs szükség arra, hogy a nagy taglétszámot hajhásszuk: a munka mai viszonyai között ez még veszélyes is lehet. Lényeges az elvtársak minősége, az, hogy a helyi szervezetekben csoportosult

befolyásos elvtársak felismerjék annak az ügynek fontosságát, amelyet szolgálnak, és kitartóan végezzék munkájukat a forradalmi szociáldemokrácia vonalán. És az így megalakult helyi szervezetek ne zárkózzanak önmagukba, szüntelenül avatkozzanak be a proletariátus harcának minden ügyébe a „legkisebbektől" és leghétköznapiabbaktól a legnagyobbakig és „legrendkívüliebbekig", ne mulasszanak el befolyást gyakorolni a munka és a tőke egyetlen összeütközésére sem, a munkástömegnek a cári kormány vadállatiasságára válaszoló egyetlen tiltakozása se múljon el az ő befolyásuk nélkül — sohase feledkezzünk meg arról, hogy csak ezen az úton érhető el a helyi szervezetek megerősödése és meggyógyulása. Egyebek között ezért kell a legélénkebb kapcsolatokat fenntartaniok a munkások nyilt tömegszervezeteivel, a szakszervezetekkel és klubokkal, ezért kell minden módon előmozdítaniok ezeknek a fejlődését.

És a munkáselvtársakat ne zavarja az, hogy a feladatok, amelyek az értelmiségi erők hiányában kizárólag rájuk hárulnak, nehezek és bonyolultak — egyszer és mindenkorra sutba kell dobni a teljesen fölösleges szerénységet és a „szokatlan" munkától való félénkséget, bátran kell kézbevenni a bonyolult pártügyeket! Nem baj, ha itt-ott hibákat is elkövetnek: egyszer-kétszer megbotlik az ember, majd megtanul biztos léptekkel járni. A Bebelek nem hullanak az égből, csak alulról nőnek ki a pártmunka során, annak minden területén...

De a helyi szervezetek, mégha erősek és befolyásosak is, egymagukban véve még nem alkotnak Pártot. Ehhez még egybe kell fogni, egyetlen, közös életet élő egészbe kell egybekapcsolni őket. Szétszórt helyi szervezetek, amelyek nemcsak kapcsolatban nincsenek egymással, hanem egymás létezéséről sem tudnak, teljesen önmagukra hagyatott szervezetek, amelyek saját szakállukra dolgoznak és nemritkán ellentétes irányvonalakat követnek munkájukban — mindezek a Párton belüli kontárkodás ismerős képei. Egymással összekapcsolni a

helyi szervezeteket és a Párt Központi Bizottsága köré tömöríteni őket — éppen ez jelenti azt, hogy szakítunk a kontárkodással és lerakjuk a vágányt a proletár párt rendbeszedésének művéhez. A helyi szervezetekkel, élő gyökerek szálaival összekapcsolt befolyásos Központi Bizottság, amely rendszeresen tájékoztatja a helyi szervezeteket és összeköti őket egymással, az általános proletár fellépések minden ügyébe lankadatlanul beavatkozó Központi Bizottság, a széleskörű politikai agitáció céljaira Oroszországban megjelenő illegális lappal rendelkező Központi Bizottság — ilyen irányban kell elindulnia a Párt megújításának és tömörítésének.

Mondanunk sem kell, hogy a Központi Bizottság egymagában nem tud megbirkózni ezzel a nehéz feladattal: a helyi szervezetekben dolgozó elvtársaknak nem szabad elfeledniök, hogy rendszeres támogatásuk nélkül a Központi Bizottság elkerülhetetlenül légüres térré, a párt pedig — fikcióvá válik. Tehát a Központ és a helyi szervezetek összetartó munkája — ez a Párt megújításának szükséges feltétele, erre szólítjuk fel az elvtársakat.

Tehát, a Pártért, elvtársak — az ujjászülető illegális Oroszországi Szociáldemokrata Munkáspártért!

Éljen az egységes Oroszországi Szociáldemokrata Munkáspárt!

Az OSzDMP Központi Bizottsága

Külön kiáltványként jelent meg 1912 márciusában.
Sztálin Művei. 2. köt. 213—218. old. (oroszul).
Sztálin Művei. 2. köt. Szikra 1949. 229—234. old.

AZ 1912. ÉVI PRÁGAI PÁRTKONFERENCIA. A BOLSEVIKOK ÖNÁLLÓ MARXISTA PÁRTTÁ ALAKULNAK

„A Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártjának története. Rövid tanfolyam" című mű IV. fejezetének 5. pontja

1938

A likvidátorok és otzovisták, továbbá a trockisták ellen folyó harc azt az égető feladatot tűzte a bolsevikok elé, hogy tömörítsék és önálló bolsevik párttá alakítsák a bolsevikokat. Erre nemcsak azért volt sürgősen szükség, hogy a pártonbelüli opportunista áramlatokkal, amelyek megbontották a munkásosztály egységét, végezzenek. Szükség volt erre továbbá azért is, hogy végigvigyék a munkásosztály erőinek egybefogását és előkészítsék a munkásosztályt az új forradalmi fellendülésre.

De ahhoz, hogy ezt a feladatot megoldhassák, mindenekelőtt meg kellett tisztítaniok a pártot az opportunistáktól, a mensevikektől.

A bolsevikok közül most már senki sem kételkedett abban, hogy a bolsevikok a mensevikekkel semmiképpen sem maradhatnak tovább egy pártban. A mensevikek áruló viselkedése a sztolüpini reakció idején, a proletárpárt felszámolására és egy új, reformista párt megszervezésére irányuló kísérleteik elkerülhetetlenné tették a velük való szakítást. Amíg a bolsevikok egy pártban voltak a mensevikekkel, akárhogy is, de erkölcsi felelősséget vállaltak a mensevikek viselkedéséért. De erkölcsi felelősséget vállalni a mensevikek nyilt árulásáért — ez már lehetetlen volt, hacsak a bolsevikok maguk is nem akartak a párt és a munkásosztály árulóivá lenni. Egy pártban lenni a mensevikekkel — ez az egység egyértelmű lett volna a munkásosztály és a párt elárulásával. Ezért tényleg,

véglegesen szakítani kellett a mensevikekkel. hivatalosan, szervezetileg kellett velük szakítani és ki kellett űzni őket a pártból.

Csakis ezen az úton lehetett újra megteremteni a proletariátus egységes programmal, egységes taktikával, egységes osztályszervezettel bíró forradalmi pártját.

Csakis ezen az úton lehetett megteremteni a párt valóságos (és nem csupán formai) egységét, melyet a mensevikek megbontottak.

Ezt a feladatot kellett teljesítenie a bolsevikok által előkészített VI. általános pártkonferenciának.

De ez a feladat a dolognak csak egyik oldalát jelentette. A hivatalos szakítás a mensevikekkel és a bolsevikok külön párttá alakítása természetesen igen fontos politikai feladat volt. De a bolsevikok előtt egy további, még ennél is fontosabb feladat állott. Nemcsak az volt a feladat, hogy szakítsanak a mensevikekkel és önálló párttá alakuljanak, hanem mindenekelőtt az, hogy a mensevikekkel szakítva, *új* pártot, a nyugati országok szociáldemokrata pártjaitól különböző *újtípusú* pártot teremtsenek, amely mentes az opportunista elemektől és harcba tudja vinni a proletariátust a hatalomért.

A mensevikek, — Axelrodtól és Martünovtól Martovig és Trockijig — árnyalati különbség nélkül, valamennyien állandóan a nyugateurópai szociáldemokraták fegyvertárából vett fegyverrel harcoltak a bolsevikok ellen. Olyan pártot akartak Oroszországban is, amilyen, mondjuk, a német vagy a francia szociáldemokrata párt. Éppen azért harcoltak a bolsevikok ellen, mert valami újat, szokatlant, a nyugati szociáldemokráciától eltérőt szimatoltak náluk. Mik voltak az akkori nyugati szociáldemokrata pártok? Marxista és opportunista elemekből, a forradalom barátaiból és ellenségeiből, a pártszerűség híveiből és annak ellenfeleiből álló keverék, egyveleg, amelyben az előbbiek eszmeileg lassanként megbékültek az utóbbiakkal, az előbbiek fokozatosan ténylegesen

behódoltak az utóbbiaknak. Megbékülni az opportunistákkal, a forradalom árulóival? Miért? — kérdezték a bolsevikok a nyugati szociáldemokratákat. Azért, hogy „béke legyen a pártban", az „egység" kedvéért — válaszolták a bolsevikoknak. Egység? Kivel? Az opportunistákkal? Igenis, felelték azok, az opportunistákkal. Világos volt, hogy az ilyen pártok nem lehetnek forradalmi pártok.

A bolsevikoknak lehetetlen volt nem látniok, hogy a nyugati szociáldemokrata pártok a társadalmi forradalom pártjaiból Engels halála után egyre inkább a „társadalmi reformok" pártjaivá fajultak el, és e pártok mindegyike, szervezetileg, vezető erőből már saját parlamenti csoportjának függvényévé változott át.

A bolsevikoknak lehetetlen volt nem tudniok, hogy a proletariátus ugyancsak megkeserüli az ilyen pártot, hogy az ilyen párt nem képes forradalomba vinni a munkásosztályt.

A bolsevikoknak lehetetlen volt nem tudniok, hogy a proletariátusnak nem ilyen, hanem más, új, igazi marxista pártra van szüksége, amely engesztelhetetlen az opportunistákkal és forradalmi a burzsoáziával szemben, amely szilárdan egybeforrt és egyöntetű, amely a társadalmi forradalomnak, a proletariátus diktatúrájának a pártja.

A bolsevikok ilyen új pártot akartak maguknak. És a bolsevikok ilyen párt építésén, előkészítésén munkálkodtak. Annak a harcnak a története, melyet a bolsevikok az „ökonomisták", a mensevikek, a trockisták, az otzovisták és a különböző árnyalatú idealisták ellen — ideértve az empiriokritikusokat is — folytattak: az ilyen párt előkészítésének története volt. A bolsevikok új, *bolsevik* pártot akartak teremteni, amely alkalmas arra, hogy mintaképül szolgáljon mindazok számára, akik igazi forradalmi marxista pártot akarnak. A bolsevikok már a régi „Iszkra" óta ilyen párt előkészítésén dolgoztak. Kitartóan, szívósan készítették elő ezt a pártot,

dacolva mindennel. Ebben az előkészítő munkában legfőbb és döntő szerepe volt Lenin olyan műveinek, mint a „Mi a teendő?", a „Két taktika" stb. Lenin „Mi a teendő?" c. könyve az ilyen újtípusú párt *ideológiai* előkészítése volt. Lenin „Egy lépés előre, két lépés hátra" c. könyve az ilyen párt *szervezeti* előkészítése volt. Lenin „A szociáldemokrácia két taktikája a demokratikus forradalomban" c. könyve az ilyen párt *politikai* előkészítése volt. Végül, Lenin „Materializmus és empiriokriticizmus" c. könyve az ilyen párt *elméleti* előkészítése volt.

Teljes meggyőződéssel mondhatjuk, hogy a történelemben még soha egyetlen politikai csoport sem volt olyan alaposan felkészülve arra, hogy párttá alakuljon, mint a bolsevikok csoportja.

Ilyen körülmények között a bolsevikok párttá alakulása teljesen megérett és előkészített feladat volt.

A VI. pártkonferencia feladata az volt, hogy a már kész művet a mensevikek kiűzésével és az új párt, a bolsevik párt megalakításával betetőzze.

A VI. Összoroszországi pártkonferenciát Prágában, 1912 januárjában tartották. Ezen a pártkonferencián húsznál több pártszervezet volt képviselve. Ezért a konferenciának valósággal olyan jelentősége volt, mint egy pártkongresszusnak.

A konferenciáról kiadott közlemény, amely a párt szétrombolt központi apparátusának helyreállítását és a párt Központi Bizottságának megalakítását tudatta, rámutatott arra, hogy a reakció évei a párt legnehezebb évei voltak, amióta az oroszországi szociáldemokrácia mint határozott szervezet kialakult. Az üldözések, a kívülről jött súlyos csapások és a párton belül az opportunisták árulása és ingadozása ellenére, a proletariátus pártja megőrizte zászlaját és szervezetét.

„Nemcsak az oroszországi szociáldemokrácia zászlaja, programja és forradalmi hagyományai maradtak épségben,

hanem fennmaradt a szervezete is, melyet az üldözések alá-áshattak és meggyengíthettek, de elsöpörni nem tudtak" — olvassuk a konferenciáról kiadott közleményben.

A konferencia leszögezte, hogy már itt vannak az oroszországi munkásmozgalom újabb fellendülésének első jelei és hogy a pártmunka megélénkül.

A vidéki küldöttek beszámolói alapján a konferencia megállapította, hogy a „szociáldemokrata munkások között mindenütt erélyesen folyik a munka a helyi illegális szociáldemokrata szervezetek és csoportok megerősítése érdekében".

A konferencia leszögezte, hogy a helyi szervezetek mindenütt elismerték a visszavonulás időszakában követendő bolsevik taktika legfontosabb szabályát, amely szerint az illegális munkát a különböző legális munkásegyesületekben és szervezetekben végzett legális munkával egybe kell kapcsolni.

A Prágai Konferencia megválasztotta a párt bolsevik Központi Bizottságát. A Központi Bizottságba Lenin, Sztálin, Ordzsonikidze, Szverdlov, Szpandarján és mások kerültek be. Sztálin és Szverdlov elvtársat távollétükben választották be a Központi Bizottságba, mivel mind a ketten száműzetésben voltak. A Központi Bizottság póttagjai közé Kalinin elvtársat is beválasztották.

A forradalmi munka vezetésére magában Oroszországban gyakorlati központot alakítottak („A Központi Bizottság Oroszországi Irodáját"), melynek élén Sztálin elvtárs állt. A Központi Bizottság Oroszországi Irodájának tagjai Sztálin elvtárson kívül J. Szverdlov, Sz. Szpandarján, Sz. Ordzsonikidze és M. Kalinin elvtársak voltak.

A Prágai Konferencia összegezte azokat az eredményeket, melyeket a bolsevikok az opportunizmus elleni harcukban elértek és elhatározta, hogy a mensevikeket kiűzi a pártból.

A Prágai Konferencia azáltal, hogy a pártból kiűzte a mensevikeket, a bolsevik párt önálló létét formailag leszögezte.

A bolsevikok azután is, hogy a mensevikeket eszmeileg és szervezetileg szétzúzták és a pártból kiűzték, megtartották a párt — az Oroszországi Szociáldemokrata Munkáspárt — régi zászlaját. Ezért a bolsevikok pártja továbbra is — egészen 1918-ig — Oroszországi Szociáldemokrata Munkáspártnak nevezte magát, zárójelben hozzátéve a „bolsevik" szót.

A Prágai Konferencia eredményeiről Lenin 1912 elején ezt írta Gorkijnak:

> „Végre sikerült a pártot és annak Központi Bizottságát — a likvidátor söpredék ellenére — újból megteremteni. Remélem, hogy Ön is osztozik örömünkben" (Lenin Művei. XXIX. köt. 19. old.).

Sztálin elvtárs a Prágai Konferencia jelentőségét értékelve a következőket mondja:

> „Ennek a konferenciának óriási jelentősége volt pártunk történetében, mert határvonalat húzott a bolsevikok és a mensevikek között, s a bolsevik szervezeteket az egész országban egységes bolsevik párttá egyesítette" (A SzK(b)P XV. kongresszusának gyorsírói jegyzőkönyve 361—362 old.).

Azután, hogy a mensevikeket kiűzték és a bolsevikok önálló párttá alakultak, a bolsevikok pártja szilárdabb és erősebb lett. *A párt erősödik azzal, hogy megtisztítja sorait az opportunista elemektől* — ez a bolsevik pártnak, mint a II. Internacionále szociáldemokrata pártjaitól elvileg különböző újtípusú pártnak egyik jelszava. A II. Internacionále pártjai szóban marxistáknak nevezték magukat, de a valóságban megtűrték soraikban a marxizmus ellenségeit, a nyilt opportunistákat és hagyták, hogy azok felbomlasszák, tönkretegyék a II. Internacionálét. A bolsevikok, ellenkezőleg, kérlelhetetlen harcot folytattak az opportunisták ellen, megtisztították a proletárpártot az opportunizmus szennyétől és elérték azt,

hogy létrehozták az újtípusú pártot, a leninì pártot, azt a pártot, amely később kivívta a proletariátus diktatúráját.

Ha az opportunisták megmaradtak volna a proletárpárt soraiban, a bolsevik párt nem tudott volna kijutni a forradalom útjára, nem tudta volna harcba vinni a proletariátust, nem tudta volna meghódítani a hatalmat és megszervezni a proletariátus diktatúráját, nem tudott volna győztesként kikerülni a polgárháborúból, nem tudta volna felépíteni a szocializmust.

A Prágai Konferencia határozataiban a párt legfőbb aktuális politikai jelszavaiként ezt a minimális programot tűzte ki: demokratikus köztársaság, nyolcórás munkanap, az összes földesúri földek elkobzása.

A bolsevikok ezekkel a forradalmi jelszavakkal mentek a IV. Állami Duma választási harcába.

E jelszavak jegyében ment végbe a munkástömegek forradalmi mozgalmának újabb fellendülése 1912—1914-ben.

„A Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártjának története. Rövid tanfolyam." Állami Politikai Kiadó, Moszkva 1945. 134—138. old. (oroszul).

„A Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártjának története. Rövid tanfolyam." Szikra 1949. 149—154.old.

UJSÁGAINK JELLEGÉRŐL

1918 szeptember 20

Ujságaink túlságosan sok helyet szentelnek a régi témákkal kapcsolatos politikai agitációnak — a politikai fecsegésnek. Túlságosan kevés helyet szentelnek az új élet építésének és az ezzel kapcsolatos tényeknek.

Miért ne lehetne kétszáz—négyszáz sor helyett húsz, vagy akár tíz sorban beszélni olyan egyszerű, közismert, világos, a tömeg által többé-kevésbé már megértett jelenségekről, mint a mensevikeknek, a burzsoázia lakájainak aljas árulása, mint a tőke szent jogainak helyreállítása végett indított angol-japán invázió, mint az amerikai milliárdosok acsarkodása Németország ellen stb. stb.? Erről beszélni kell, meg kell emlékezni minden új tényről ezen a téren, de nem kell cikket írni, nem kell a magyarázatokat ismételgetni, elegendő néhány sorban, „távirati stílusban" megbélyegezni a régi, már ismert, már kiértékelt politika új megnyilvánulásait.

A burzsoá sajtó, „a régi jó burzsoá időkben" nem érintette a „szentek szentjét" — a magángyárak, magángazdaságok ügyeinek belső helyzetét. Ez a szokás megfelelt a burzsoázia érdekeinek. Ezzel a szokással radikálisan szakítanunk kell. *Nem* szakítottunk vele. Az ujságok típusa még *nem* változik meg nálunk úgy, ahogy meg kellene változnia egy olyan társadalomban, amely átmenőben van a kapitalizmusból a szocializmusba.

Kevesebb politikát. A politika teljesen „tisztázott" és két tábor harcára vezethető vissza: a felkelt proletariátus és egy maroknyi rabszolgatartó kapitalista (és falkája, egészen a mensevikekig és a hasonlókig) harcára. Erről a politikáról, ismétlem, egészen röviden lehet és kell beszélni.

Mennél több cikket a gazdasági kérdésekről. De nem „általános" elmefuttatások, tudományos szemlék, intellektuel tervek és hasonló locsogások értelmében vett gazdasági cikkeket — amelyek sajnos túlságosan gyakran nem is egyebek mint locsogások. Nem, a gazdasági kérdések tárgyalására az új élet valóságos építése tényeinek összegyüjtése, *gondos ellenőrzése* és tanulmányozása értelmében van szükségünk. Vannak-e a *valóságban* eredményei a nagy üzemeknek, földművelő kommúnáknak, szegényparaszt bizottságoknak, helyi népgazdasági tanácsoknak az *új gazdasági rendszer* építésében? Pontosan melyek ezek az eredmények? Bebizonyosodtak-e? Nincs-e itt lódítás, hetvenkedés, intellektuel ígérgetés („rövidesen rendbejövünk", „a terv már kész", „nekigyürkőzünk", „most kezeskedünk érte ...", „kétségtelen javulás" stb., sarlatán tervek, amelyekben „mi" olyan mesterek vagyunk)? Hogyan érték el az eredményeket? Hogyan lehet kiszélesíteni őket?

Hol van a fekete táblája az olyan elmaradt gyáraknak, amelyek az államosítás után lezüllés, széthullás, szenny, garázdaság, naplopás példaképei maradtak? Hol van? Nincs sehol. Pedig ilyen gyárak *vannak*. Nem tudjuk kötelességünket teljesíteni, ha nem viselünk *háborút* a „kapitalizmus hagyományainak" ezen „őrzői" ellen. Nem kommunisták, hanem pipogya fráterek vagyunk addig, amíg hallgatva eltűrjük az ilyen gyárakat. Nem tudjuk az osztályharcot úgy folytatni az ujságokban, ahogy azt a burzsoázia folytatta. Emlékezzenek vissza, milyen nagyszerűen *üldözte* a sajtóban osztályellenségeit, miként gúnyolta, gyalázta őket, hogyan uszított ellenünk. És mi? Talán a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenet korszakában nem abban áll-e az osztályharc, hogy megvédjük a munkás*osztály* érdekeit azoktól a munkáscsoportoktól, rétegektől, amelyek makacsul ragaszkodnak a kapitalizmus hagyományaihoz (szokásaihoz) és a régi módon viszonylanak a szovjet államhoz: minél kevesebb és minél rosszabb munkát adni „neki", — minél több pénzt kiszedni „belőle". Talán kevés az ilyen gazember, akár a szovjet nyomdák szedői vagy a szor-

movói és putyilovi munkások stb. között? Vajjon hányat csíptünk el közülük, hányat lepleztünk le, hányat szegeztünk szégyenoszlophoz?

A sajtó erről hallgat. Ha pedig ír, akkor kincstári módon, bürokratikusan, nem pedig mint *forradalmi* sajtó, nem pedig mint azon osztály *diktatúrájának* szerve, amely tetteivel bizonyítja be, hogy a kapitalisták és a kapitalista szokásokat megőrző naplopók ellenállását vaskézzel töri meg.

Ugyanígy vagyunk a háborúval is. Üldözzük-e a gyáva hadvezéreket és a szájtátókat? Befeketítettük-e Oroszország előtt a hasznavehetetlen ezredeket? Vajjon elegendő számban „fogtunk ki" rossz példával előljáró egyéneket, akiket alkalmatlanság, könnyelműség, késedelmesség stb. miatt országra szóló zajjal kellene a hadseregből eltávolítani? Nálunk nem folyik tárgyilagos, kíméletlen, valódi forradalmi *háború* a *konkrét* kártevők ellen. Kevés nálunk a *tömegeknek* az élet minden területéről vett élő konkrét példákkal és példamutatással folyó *nevelése*, pedig ez — a kapitalizmusból a kommunizmusba való átmenet idején a sajtó főfeladata. Kevés figyelmet fordítanak nálunk a gyáron, falun, ezreden belüli életnek arra a *mindennapi* oldalára, ahol a leginkább épül az új, ahol a legtöbb figyelemre, nyilvánosságra, nyilvános bírálatra van szükség, ahol leginkább kell üldözni a rosszat és példaképül állítani oda a jót.

Kevesebb politikai fecsegést. Kevesebb intellektuel véleménynyilvánítást. Közelebb az élethez. Több figyelmet fordítani arra, hogy a munkás- és a paraszttömeg a *gyakorlatban* miként épít valami *újat* mindennapi munkája során. Jobban *ellenőrizni*, mennyire *kommunista* ez az új.

„Právda" 202. sz. 1918 szeptember 20.
Lenin Művei. XXIII. köt. 212—214. old. (oroszul).

Lenin

EMLÉKBESZÉD J. M. SZVERDLOVRÓL

az Összoroszországi Végrehajtóbizottság 1919 március 18-i rendkívüli ülésén

Elvtársak! Azon a napon, amikor a munkások világszerte a Párizsi Kommün hősies nekilendülését és tragikus végét ünneplik meg, nekünk Jákov Mihájlovics Szverdlovot kell temetnünk. Szverdlov elvtárs a forradalom során, a forradalom győzelmei során mindenki másnál teljesebben és élesebben tudta kidomborítani a proletárforradalom leglényegesebb vonásait, s éppen ez az, ami még a forradalom ügye iránti határtalan odaadásnál is nagyobb mértékben adja meg a proletárforradalom e vezérének jelentőségét.

Elvtársak! Felületesen ítélő emberek szerint, forradalmunk nagyszámú ellenségének, vagy azoknak nézete szerint, akik még máig is ingadoznak a forradalom és a forradalom ellenfelei között — az ilyen emberek szerint a forradalomnak az a vonása a legszembeötlőbb, amely a kizsákmányolókkal és a dolgozó nép ellenségeivel való könyörtelenül kemény leszámolásban fejeződik ki. Kétségtelen, hogy e nélkül a vonás nélkül — forradalmi erőszak nélkül — a proletariátus nem győzhetett volna, de nem férhet kétség ahhoz sem, hogy a forradalmi erőszak a forradalom fejlődésének csak bizonyos pillanataiban, csak bizonyos körülmények között volt a forradalom szükségszerű és jogos módszere, addig viszont e forradalmak sokkal, de sokkal mélyebb és állandóbb sajátsága és győzelmeinek sokkal mélyebb és állandóbb feltétele volt és marad a proletártömegek, a dolgozók megszervezése. Ebben, a dolgozó milliók megszervezésében van a forradalom legkedvezőbb feltétele, győzelmeinek legmélyebb forrása. A proletárforradalomnak éppen ez a vonása emelt ki a harc folyamán olyan vezéreket,

akik a legjobban testesítették meg ezt, a forradalomban azelőtt ismeretlen sajátosságot — a tömegek megszervezését. A proletárforradalomnak ez a vonása emelte ki az olyan embert is, mint J. M. Szverdlov, aki mindenekelőtt és mindennél inkább szervező volt.

Elvtársak! Nekünk, oroszoknak, különösen a forradalom oly súlyos szakaszában, a forradalom oly hosszantartó, olykor gyötrelmes és mérhetetlenül hosszadalmas előkészítése idején, a legtöbb szenvedést az okozta, hogy az elmélet, az elv, a program oly messze esett a gyakorlattól, a leggyakrabban attól kellett szenvednünk, hogy túlságosan belemerültünk a közvetlen cselekvéstől elszakadt elméletbe.

Az orosz forradalmi mozgalom hosszú évtizedeinek történetén végigvonul a vértanuk sora, akik a forradalomért éltek és haltak, akiknek azonban nem volt módjuk arra, hogy forradalmi eszményeiket a gyakorlatban megvalósíthassák. És e tekintetben a proletárforradalom először adta meg a forradalmi harc azelőtt magános hőseinek azt az igazán megfelelő talajt, igazi bázist, igazán megfelelő helyzetet, igazi hallgatóságot és igazi proletárhadsereget, ahol ezek a vezérek megmutathatták, mit tudnak. Ebben a tekintetben a legjobban azok a vezérek emelkednek ki, akik, mint gyakorlatilag tevékeny szervezők, oly kivételesen kimagasló helyet tudtak maguknak kivívni, amilyet joggal vívott ki és töltött be J. M. Szverdlov.

Ha egy pillantást vetünk a proletárforradalom e vezérének életpályájára, legott észrevesszük, hogy nagyszerű szervező tehetsége hosszú harc során fejlődött ki, hogy a proletárforradalomnak ez a vezére minden egyes, nagy forradalmárra valló kiváló tulajdonságát maga kovácsolta ki, átélvén és kitapasztalván különböző korokat a forradalmi tevékenység szempontjából legsúlyosabb viszonyok között. Működésének első időszakában, amikor még egészen fiatal ember volt, alighogy politikai tudatra ébredt, rögtön és teljesen odaadta magát a forradalom ügyének. Ebben a korszakban, a XX. század

legelső éveiben, Szverdlov elvtárs úgy állott előttünk, mint a hivatásos forradalmár legélesebben kiformálódott típusa, mint olyan ember, aki szakított családjával és a régi burzsoá társadalom minden kényelmével és szokásával, mint olyan ember, aki mindenestül és fenntartás nélkül odaadta magát a forradalomnak és hosszú éveken, sőt évtizedeken át, miközben hol a börtönt száműzetéssel, hol a száműzetést börtönnel cserélgette, kikovácsolta magában azokat a tulajdonságokat, amelyek a forradalmárt hosszú-hosszú évekre megedzik.

De ez a hivatásos forradalmár soha, egy pillanatra sem szakadt el a tömegektől. Jóllehet a cárizmus viszonyai őt is, mint ama kor valamennyi forradalmárát, arra kényszerítették, hogy túlnyomórészt földalatti, illegális tevékenységet fejtsen ki, Szverdlov elvtárs e földalatti, illegális munkában is mindig vállvetve, kéz a kézben haladt azokkal az élenjáró munkásokkal, akik éppen a XX. század elején kezdték felváltani az értelmiség köreiből származó korábbi forradalmár nemzedéket.

Éppen ezekben az években kezdtek működni tízével és százával az élenjáró munkások, ekkor szerezték meg azt az edzettséget a forradalmi harcban, amely a tömegekkel való legszorosabb kapcsolattal együtt szükségszerű előfeltétele volt az oroszországi proletariátus sikeres forradalmának. Az illegális munkában megtett hosszú út, éppen ez különösen jellemző az olyan emberre, aki állandóan résztvett a harcban, sohasem szakadt el a tömegektől, sohasem hagyta el Oroszországot, mindig együttműködött a munkások legjobbjaival és mindazoknak a korlátoknak ellenére, amelyeket az üldözések szabtak a forradalmárok elé — nemcsak a munkások szeretett vezérévé tudott válni, nemcsak a gyakorlati munkát legjobban ismerő vezérré, hanem az élenjáró munkások szervezőjévé is. És ha egyesek úgy vélték — a leggyakrabban ellenfeleink, vagy az ingadozók vélekedtek így —, hogy ez a teljes felolvadás az illegális munkában, a hivatásos forradalmárnak ez a vonása elszakítja a forradalmárt a tömegektől, — J. M. Szverdlov forradalmi te-

vékenysége példa arra, hogy mily mélységesen téves ez a nézet, hogy ellenkezőleg, éppen az a határtalan odaadás a forradalom ügye iránt, amely a börtönökben és a legtávolabbi szibériai száműzetésekben megedzett embereink életét jellemzi, éppen ez hozott létre ilyen vezéreket — akikben proletariátusunk virágát látjuk. És csakis ez a teljes felolvadás az illegális munkában, ha emberismerettel és szervező tehetséggel párosult, hozta létre és edzette meg az igazán nagyszabású szervezőket. Az illegális csoportokon, a földalatti forradalmi munkán át, az illegális párton keresztül, mely senkiben sem testesült meg és fejeződött ki oly teljesen, mint J. M. Szverdlovban, csakis miután végigjárta ezt a gyakorlati iskolát, csakis ezen az úton juthatott J. M. Szverdlov az első szocialista Szovjetköztársaság legelső emberének posztjára, csakis így válhatott a széles proletártömegek legkiválóbb szervezőjévé.

Elvtársak! Akinek, mint nekem, nap mint nap együtt kellett dolgoznia Szverdlov elvtárssal, az különösen világosan láthatta, hogy csakis ennek az embernek kivételes szervező tehetsége biztosította számunkra azt, amivel mindmáig büszkélkedtünk és jogosan büszkélkedtünk. Szverdlov biztosította számunkra teljes mértékben az összetartó, célszerű, valóban szervezett munkát, az olyan munkát, amely méltó a szervezett proletártömegekhez és megfelel a proletárforradalom kívánalmainak, azt az összeforrott és összeforrasztó szervező munkát, amely nélkül egyetlen sikerünket sem érhettük volna el, nem küzdhettünk volna le egyetlenegyet sem azokból a hallatlan nehézségekből, nem állottunk volna ki egyetlen egyet sem azokból a súlyos megpróbáltatásokból, amelyeken keresztül mentünk s amelyeken most is keresztül kell mennünk.

Abban a lázas harcban, amit a forradalom jelent, azon a különleges őrhelyen, amelyen minden forradalmár áll, amikor még kicsiny testületek munkáját is megbéníthatja a fölös okoskodás, óriási jelentősége van a nagy, a harcban kivívott, vitathatatlanul kifogástalan erkölcsi tekintélynek, persze az olyan tekintélynek, amely erejét nem holmi elvont

morálból, hanem a forradalom harcosának moráljából, a forradalmi tömegek sorainak és seregének moráljából meríti.

Ha sikerült nekünk immár több mint egy esztendőn át megbirkózni azokkal a mérhetetlen nehézségekkel, amelyek az önfeláldozó forradalmárok szűk körének vállára nehezedtek, ha vezető csoportjaink oly szilárdan, oly gyorsan, oly egyöntetűen tudták eldönteni a legnehezebb kérdéseket, ez csak azért volt lehetséges, mert olyan kivételesen tehetséges szervező volt köztük, mint Jákov Mihájlovics Szverdlov. Senki rajta kívül nem ismerte oly tökéletesen, személy szerint, a proletármozgalom vezető kádereit, csak ő tudta a hosszú harcos évek során — melyekről itt csak egészen röviden beszélek — kifejleszteni magában azt a finom gyakorlati érzéket, azt a szervező tehetséget és tudta megszerezni azt a kétségbevonhatatlan tekintélyt, amely lehetővé tette, hogy az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottságnak igen nagy ágazatait, amelyeknek ellátásához különben testületek, csoportok kellettek volna, Jákov Mihájlovics Szverdlov teljesen és kizárólag egymaga látta el. Csakis ő tett szert olyan tekintélyre, hogy a legnagyobb és legfontosabb gyakorlati szervezeti kérdésekben elegendő volt egyetlen szava és a kérdés el volt intézve — véglegesen, vitathatatlanul, mindenféle tanácskozás nélkül, mindenféle formális szavazás nélkül, és mindenki meg volt győződve arról, hogy a kérdést oly óriási gyakorlati tapasztalat alapján és oly finom szervező érzék segítségével döntötték el, hogy a döntést nemcsak az élenjáró munkások százai és ezrei, hanem a tömegek is véglegesnek fogják tekinteni.

A történelem már régen megmutatta, hogy a nagy forradalmak harcai kiemelnek nagy embereket és olyan tehetségeket fejlesztenek ki, amilyenekre azelőtt még csak nem is gondoltunk volna. Ki hitte volna, hogy egy kicsiny üldözött párt és a turuhánszki börtön iskolájából olyan szervező kerül ki, aki feltétlen, kétségbevonhatatlan tekintélyt vív ki magának: a Szovjethatalom megszervezője Oroszországban, a legszélesebb

körű és a leggazdagabb ismeretekkel bíró szervezője ama párt munkájának, amely megteremtette a szovjeteket és a gyakorlatban megvalósította a szovjet hatalmat, azt a hatalmat, amely most nehéz, gyötrelmes, vérrel áztatott úton, de győzelmesen tör magának utat, minden néphez, a világ minden országában.

Ezt az embert, aki ilyen kivételes szervező tehetséget fejlesztett ki magában, soha nem pótolhatjuk, ha a pótlást úgy fogjuk fel, hogy *egy* olyan embert kell találnunk, *egy* olyan elvtársat, aki egyesítené magában Szverdlov elvtárs minden tehetségét. Azok közül akik közelről ismerték és figyelték meg Jákov Mihájlovics állandó munkáját, senki sem kételkedhetik abban, hogy ebben az értelemben Jákov Mihájlovics pótolhatatlan. Azt a munkát, amit ő a szervezés terén egymaga végzett el — az emberek megválogatását, kinevezését, a legkülönfélébb szakmákban szükséges felelős munkákra, állásokba — ezt a munkát mi most csak abban az esetben tudjuk majd elvégezni, ha önök mindazoknak a nagy ágazatoknak élére, amelyeket eddig Szverdlov elvtárs személyesen, egymaga vezetett, egész csoportokat állítanak, amelyeknek tagjai, Szverdlov elvtárs nyomdokában haladva, megközelítőleg elvégzik a munkát úgy, ahogy azt ő egymaga végezte el.

A proletárforradalomnak azonban megvan éppen az a nagy ereje, hogy mélyből fakadó, bőséges forrásai vannak. Tudjuk, hogy azoknak az embereknek helyébe, akik neki áldozták életüket s a csatasorból kidőltek, a forradalom seregestül új embereket állít, akik talán kevésbbé tapasztaltak, kevesebbet tudnak, és kezdetben kevésbbé jártasak, de olyan emberek, akiket széleskörű kapcsolatok fűznek össze a tömegekkel, és az eltávozott rendkívüli, legnagyobb tehetségek helyébe ki lehet válogatni belőlük olyan csoportokat, amelyek folytatják a nagyok művét, nyomdokaikba lépnek, betetőzik azt, amit ők elkezdtek. És ebben az értelemben mi mélységesen meg vagyunk győződve arról, hogy a proletárforradalom Oroszországban s az egész világon kiemel majd a proletariátusból,

a dolgozó parasztokból nagy számmal embereket, egész csoportokat, rétegeket, és ezekben lesz elegendő gyakorlati életismeret, és lesz, ha nem is egyéni, de kollektív szervezőtehetség, amely nélkül a proletárok milliós hadseregei nem vívhatják ki a győzelmet.

J. M. Szverdlov alakja nemcsak a forradalmár odaadásának, önfeláldozásának lesz örök szimbóluma, nemcsak mintaképe a gyakorlati józanság és a gyakorlati jártasság egyesítésének, a tömegekkel való szoros kapcsolat és a tömegeket irányító tehetség egyesítésének, — de egyben annak is záloga, hogy a proletárok egyre szélesebb tömegei menetelnek majd előre — előre a kommunista világforradalom teljes győzelme felé.

„Právda" 60. sz. 1919 március 20.
Lenin Művei. 3. kiad. XXIV. köt. 79—83. old. (oroszul).

Lenin

A MOSZKVAI PÁRTHÉT EREDMÉNYEI ÉS FELADATAINK

1919 október 21

Moszkvában a párthét alatt 13 600 ember iratkozott be a pártba.

Ez óriási, teljesen váratlan siker. Az egész burzsoázia és különösen a városi kispolgárság, beleértve a kiváltságos, „úri" helyzetük elvesztésén bánkódó specialistákat, hivatalnokokat, tisztviselőket, — ez az egész társaság éppen a legutóbbi időben, éppen a moszkvai párthét alatt majd kibújt a bőréből, hogy pánikot keltsen, hogy a szovjet hatalomnak közeli pusztulást — Djenyikinnek közeli győzelmet jósoljon.

S milyen nagyszerű művészettel kezeli ez az „intellektuel" társaság a pánik fegyverét. Mert ez valóságos fegyverré lett a burzsoázia osztályharcában a proletariátus ellen. A kispolgárság az olyan percekben, aminőket mi most átélünk, „egyetlen reakciós tömegbe" olvad össze a burzsoáziával és „szenvedélylyel" kap ezen a fegyveren.

Éppen Moszkvában, ahol különösen erős volt a kereskedő elem, ahol a leginkább voltak összpontosítva a kizsákmányolók, földesurak, kapitalisták, tőkepénzesek, ahol a kapitalista fejlődés a burzsoá értelmiségnek tömegeit sűrítette össze, ahol a központi államigazgatás a hivatalnokok rendkívül nagy sokaságát hozta létre — éppen Moszkvában kínálkozott kivételesen kedvező terep a burzsoá pletyka, a burzsoá rágalom, a burzsoá pánikkeltés számára. Djenyikin és Jugyénics sikeres támadásának „pillanata" rendkívüli mértékben kedvezett e burzsoá fegyver sikereinek.

S mégis, a proletár tömegnél, amely látta Djenyikin „sikereit" és ismerte mindazokat a nehézségeket, gondokat, veszélyeket, amelyek éppen most a kommunisták hivatásával és kötelességével járnak, ezrek és ezrek keltek fel a kommunisták

pártjának megerősítésére, hogy magukra vegyék az államigazgatás oly hihetetlenül nehéz terhét.

A Szovjethatalom sikere, pártunk sikere valóban nagyszerű!

Ez a siker bebizonyította és szemléltetően megmutatta a főváros lakosságának s ezen túlmenően az egész köztársaságnak és az egész világnak, hogy éppen a proletariátus mélyében, éppen a dolgozó tömeg igazi képviselői között van a Szovjethatalom erejének és tartósságának legmegbízhatóbb forrása. A proletárdiktatúra a legnagyobb nehézségek és veszélyek pillanatában a pártba való önkéntes belépés sikerével a valóságban *arról az oldaláról* mutatkozott meg, amelyet ellenségeink rosszindulatúan nem akarnak látni és amelyet a munkának a tőke igája alól való felszabadítása igazi barátai mindennél többre becsülnek: éppen a proletariátus által (amely az államhatalom birtokosa) a tömegekre gyakorolt *morális* (a szó legjobb értelmében) befolyás különleges erejének oldaláról, e befolyás *módszereinek* oldaláról.

A proletariátus élenjáró rétegei, kezükben tartva az államhatalmat, két teljes éven át (a mi politikai fejlődésünk kivételesen gyors ütemét tekintve óriási idő) a dolgozók érdekei iránti olyan odaadásra, a dolgozók ellenségei (általában a kizsákmányolók, különösen pedig a „tulajdonosok" és spekulánsok) ellen folyó harcban olyan energiára, a nehéz percekben tanusított olyan szilárdságra, a világimperializmus haramiáinak visszaverése során olyan önfeláldozásra szolgáltattak *példát* a dolgozó tömegeknek, hogy a munkások és parasztok élcsapatuk iránti *együttérzésének* ereje *önmagában is csodákra* volt képes.

Mert ez — csoda: a munkások, akik az éhség, hideg, rombolás, pusztulás hallatlan kínjait viselték el, nemcsak megőrzik lelkük minden frisseségét, a szovjet hatalom iránti egész odaadásukat, önfeláldozásuk és hősiességük egész energiáját, hanem még az állam hajója kormányzásának terhét is magukra

veszik, tapasztalatlanságukra és felkészületlenségükre való tekintet nélkül! S teszik ezt abban a pillanatban, amikor a vihar féktelen erejűvé vált...

Proletárforradalmunk egész története tele van ilyen csodákkal. Az ilyen csodák bizonyosan és feltétlenül a szovjet világköztársaság teljes győzelméhez vezetnek — bármilyenek lesznek is az egyes nehéz megpróbáltatások.

Most arról kell gondoskodnunk, hogy *helyesen* használjuk fel az új párttagokat. Ennek a feladatnak különösen nagy figyelmet kell szentelni, mert ez nem könnyű feladat, ez új feladat és nem lehet régi sablonokkal megoldani.

A kapitalizmus tömegestől fojtotta meg, nyomta el, törte össze a munkások és dolgozó parasztok között a tehetségeket. Ezek a tehetségek pusztultak a szükség, nincstelenség, az emberi személyiség meggyalázásának nyomása alatt. A mi kötelességünk most az, hogy ezeket a tehetségeket megtaláljuk és munkába állítsuk. A párthét alatt belépett új párttagok többségükben kétségtelenül tapasztalatlanok és járatlanok az államigazgatásban. De az is kétségtelen, hogy ezek — a legodaadóbb, leghívebb és legalkalmasabb emberek azokból a társadalmi rétegekből, amelyeket a kapitalizmus mesterségesen *leszorított*, „alsóbb" rétegekké tett, nem engedett felemelkedni. Pedig *több* bennük az erő, a frisseség, a közvetlenség, az edzettség, az őszinteség, mint másokban.

Ennélfogva minden pártszervezetnek különösen meg kell fontolnia ezeknek az új párttagoknak felhasználását. *Merészebben* kell nekik a lehető legkülönfélébb állami munkát adni, gyorsabban kell őket a gyakorlatban kipróbálni.

Természetesen a merészséget nem szabad úgy értelmezni, hogy az újoncokat *egyszeribe* felelős posztokra kell állítani, amelyek olyan ismereteket követelnek meg, amelyekkel az újoncok nem rendelkeznek. Merészségre van szükség a bürokratizmus elleni harc értelmében: nem hiába vetette fel teljes

határozottsággal pártunk programja a bürokratizmus bizonyos újjászületése okainak és az ellene való harc eszközeinek kérdését. Merészségre van szükség abban az értelemben, hogy be kell vezetni a tisztviselők, a hivatalnokok, a szakemberek *ellenőrzését* az új párttagok részéről, akik jól ismerik a néptömegek helyzetét, szükségleteiket, követeléseiket. Merészségre van szükség abban az értelemben, hogy ezeknek az újoncoknak *azonnal* módot kell nyujtani arra, hogy kifejthessék képességeiket és *széleskörű* munkában mutassák meg, mit tudnak. Merészségre van szükség a szokásos sablonok összetörése értelmében (nálunk is megfigyelhető — sajnos! nem ritkán — a megállapított szovjet sablonok összetörésétől való túlságos félelem, bár ezeket a sablonokat olykor nem öntudatos kommunisták „állapítják meg", hanem öreg bürokraták és tisztviselők); merészségre van szükség abban az értelemben, hogy készek legyünk forradalmi gyorsasággal megváltoztatni az új párttagok munkaterületét, hogy hamarabb kipróbáljuk őket, hogy hamarabb megtaláljuk a számukra megfelelő helyet.

Sok esetben olyan állásba lehet helyezni az új párttagokat, ahol, miközben ellenőrzik, hogy a régi hivatalnokok lelkiismeretesen teljesítik-e feladataikat, ezek a párttagok hamar beletanulnak a dolgokba és önállóan átvehetik azokat. Más esetekben úgy lehet őket elhelyezni, hogy megújítsuk, felfrissítsük velük a munkás- és parasztt ömegek kapcsolatát az államapparátussal. Ipari „csúcsszerveinkben és központjainkban", mezőgazdasági „szovhozainkban" sok, még túlságosan sok szabotáló, elrejtőzött földbirtokos és kapitalista maradt, akik minden módon ártanak a Szovjethatalomnak. A tapasztalt pártmunkások művészetének a központban és vidéken abban kell megnyilatkoznia, hogy fokozottan felhasználják az új, friss párterőket e rákfene elleni döntő harcra.

A Szovjet Köztársaságnak egységes haditáborrá kell válnia, az erők legnagyobb megfeszítésével, az erőkkel való legnagyobb takarékoskodással, mindenfajta bürokratikus huzavona, felesleges formaság legnagyobb csökkentésével, úgy,

hogy az apparátust a legnagyobb mértékben leegyszerűsítjük és közelebb visszük nemcsak a tömegek szükségleteihez, de felfogásukhoz is és elősegítjük a tömegek önálló részvételét ebben az apparátusban.

Fokozottan folyik a régi párttagok katonai funkciókra való mozgósítása. Semilyen formában nem szabad gyengíteni, hanem egyre jobban fokozni és fokozni kell ezt a munkát. De ezzel egyidejűleg a háborús siker elérése céljából is meg kell javítani, le kell egyszerűsíteni, fel kell frissíteni közigazgatásunk polgári apparátusát.

Az győz a háborúban, akinek több a tartaléka, több az erőforrása, több a kitartása a néptömegben.

Nekünk mindebből több van, mint a fehéreknek, több mint a „világhatalmú" angol-francia imperializmusnak, ennek az agyaglábú kolosszusnak. Nekünk több van ebből, mert mi egyre mélyebben és mélyebben tudunk és még hosszú ideig fogunk meríteni a munkások és dolgozók, parasztok tömegéből, azokból az osztályokból, amelyeket a kapitalizmus elnyomott, s amelyek mindenütt a lakosság túlnyomó többségét teszik. Mi meríteni tudunk ebből a leghatalmasabb medencéből, hiszen ez adja nekünk a leghívebb, az élet nehézségeiben legjobban megedződött, s a szocializmus építésében a munkásokhoz és parasztokhoz legközelebb álló vezéreket.

Ellenségeinknek, sem az orosz burzsoáziának, sem pedig a világburzsoáziának nincs semmijük, ami távolról is hasonlatos lenne ehhez a tartalékhoz, mindinkább inog lábuk alatt a talaj, egyre jobban fogynak volt híveik a munkások és parasztok között.

Végső soron ezért biztos és kikerülhetetlen a szovjet világhatalom győzelme.

(„Izvesztyija") 7. sz. 1919 október 22.
Lenin Művei. 3. kiad. XXIV. köt. 490—493. old. (oroszul).

Lenin

„«BALOLDALISÁG» — A KOMMUNIZMUS GYERMEKBETEGSÉGE"

című mű II., III., IV., V. fejezete

1920 április—május

II

A bolsevikok sikerének egyik alapvető feltétele

Ma már bizonyára majdnem mindenki látja, hogy a bolsevikok nemhogy két és fél évig, de két és fél hónapig sem tarthatták volna magukat a hatalmon, ha pártunkban nem lett volna a legszigorúbb fegyelem, valóságos vasfegyelem, ha a párt nem élvezte volna a munkásosztály egész tömegének legteljesebb és legodaadóbb támogatását, vagyis mindazoknak a támogatását, akik a munkásosztály gondolkodó, tisztességes, önfeláldozó, befolyásos, az elmaradt rétegeket vezetni vagy magukkal ragadni képes elemei.

A proletariátus diktatúrája az új osztály legádázabb és legkíméletlenebb háborúja a *hatalmasabb* ellenség ellen, a burzsoázia ellen, amelynek ellenállását *megtízszerezte* az, hogy megdöntötték (ha csak *egy* országban is) és amelynek hatalma nemcsak a nemzetközi tőke erejében, a burzsoázia nemzetközi kapcsolatainak erejében és szilárdságában, hanem a *szokás erejében*, a kisüzemi termelés erejében is rejlik. Mert kisüzem, sajnos, még nagyon nagyon sok maradt a világon és a kisüzem szüntelenül, minden nap minden órájában, magától és tömegméretekben *szüli* a kapitalizmust és a burzsoáziát. Mindezeknél az okoknál fogva a proletárdiktatúra elkerülhetetlenül szükséges és a burzsoázia feletti győzelem lehetetlen hosszú, makacs, elkeseredett, életre-halálra menő háború nélkül, amely kitartást, fegyelmezettséget, szilárdságot, hajthatatlanságot és egységes akaratot követel.

Ismétlem, az oroszországi proletariátus győzelmes diktatúrájának tapasztalata szemléltetően megmutatta mindazoknak, akik gondolkozni nem tudnak, vagy akiknek erről a kérdésről gondolkodniok nem kellett, hogy a feltétlen központosítás és a proletariátus legszigorúbb fegyelme egyik alapvető feltétele a burzsoázia feletti győzelemnek.

Erről gyakran szoktak beszélni. De korántsem eleget gondolkoznak azon, hogy mit jelent ez? hogy milyen körülmények között lehetséges ez? Nem kellene-e a Szovjethatalom és a bolsevikok címére leadott üdvrivalgást *gyakrabban* kiegészíteni azoknak az okoknak *legkomolyabb elemzésével, melyeknél fogva* a bolsevikok meg tudták teremteni a proletariátus számára nélkülözhetetlen fegyelmet?

A bolsevizmus, mint politikai eszmeáramlat és mint politikai párt, 1903 óta áll fenn. Csak a bolsevizmusnak fennállása *egész* idejét felölelő története magyarázhatja meg kielégítően, hogy miért tudta a bolsevizmus kialakítani és a legsúlyosabb viszonyok között fenntartani a proletariátus győzelméhez szükséges vasfegyelmet.

És mindenekelőtt felmerül a kérdés: mi tartja fenn a proletariátus forradalmi pártjának fegyelmét? Mi ellenőrzi? Mi erősíti? Először, a proletár élcsapat öntudatossága, odaadása a forradalom iránt, kitartása, önfeláldozása, hősiessége. Másodszor, az a képessége, hogy kapcsolatba kerüljön, közelségbe jusson, bizonyos mértékig, ha úgy tetszik, egybeolvadjon a dolgozók legszélesebb tömegeivel, mindenekelőtt a proletártömeggel, *de a nemproletár* dolgozó tömeggel *is*. Harmadszor, annak a politikai vezetésnek helyessége, amelyet ez az élcsapat megvalósít, politikai stratégiájának és taktikájának helyessége, feltéve, hogy a legszélesebb tömegek *saját tapasztalataik alapján* győződtek meg e vezetés helyességéről. E feltételek nélkül a fegyelem olyan forradalmi pártban, amely valóban annak az élenjáró osztálynak a pártja tud lenni, amelynek a burzsoáziát meg kell döntenie és az egész társadalmat kell átalakítania, megvalósíthatatlan. E feltételek nélkül

a fegyelem megteremtésére irányuló kísérletek okvetlenül külsőséggé, frázissá, komédiává fajulnak. De másfelől ezek a feltételek nem jöhetnek létre egyszerre. Csak hosszú munka, nehéz tapasztalat hozza létre őket; kialakulásukat a helyes forradalmi elmélet könnyíti meg, amely viszont nem dogma, hanem véglegesen csak a valóban tömegjellegű és valóban forradalmi mozgalom gyakorlatával való szoros kapcsolatban alakul ki.

Ha a bolsevizmus 1917—1920-ban, példátlanul súlyos viszonyok között, képes volt kialakítani és sikeresen meg tudta valósítani a legszigorúbb központosítást és vasfegyelmet, akkor ennek oka egész egyszerűen Oroszország számos történelmi sajátosságában rejlik.

Egyrészről: a bolsevizmus 1903-ban a legszilárdabb alapon — a marxizmus elmélete alapján keletkezett. Azt, hogy ez a forradalmi elmélet — és csak ez a forradalmi elmélet — helyes, nemcsak az egész XIX. század nemzetközi tapasztalatai bizonyították be, hanem különösen a forradalmi eszme tévelygéseinek és ingadozásainak tévedéseinek és csalódásainak árán Oroszországban szerzett tapasztalatok is. Vagy fél évszázadon át, körülbelül a mult század 40-es éveitől a 90-es évekig, a haladás eszméje Oroszországban, a példátlanul vad és reakciós cárizmus nyomása alatt, sóvárogva keresett helyes forradalmi elméletet és csodálatos buzgalommal és alapossággal kísérte figyelemmel ezen a téren Európa és Amerika minden „legújabb szavát". A marxizmust, mint az egyedül helyes forradalmi elméletet, Oroszország valóban *kiszenvedte* magának félszázados hallatlan kínok és áldozatok, példátlan forradalmi hősiesség, hihetetlen energia és korlátot nem ismerő kutatás, tanulás, gyakorlati kipróbálás, csalódások, Európa tapasztalatainak megvizsgálása és a mieinkkel való összehasonlítása árán. Hála a cárizmus által kikényszerített emigrációnak, a forradalmi Oroszország a XIX. század második felében oly gazdag nemzetközi összeköttetésekkel rendelkezett, oly nagyszerűen volt értesülve a forradalmi

mozgalomnak nemzetközi formáiról és elméleteiről, mint a világnak egyetlen más országa sem.

Másrészről: a bolsevizmus, amely ezen a gránitkemény elméleti alapon keletkezett, olyan 15 éves (1903—1917) gyakorlati történelmet élt át, amelynek, a tapasztalatok gazdagságát tekintve, az egész világon nincsen párja. Mert ez alatt a 15 év alatt egy ország sem élt át még megközelítőleg sem annyit forradalmi tapasztalatok tekintetében, a mozgalom különböző formái, a legális és illegális forma, a békés és a viharos, a földalatti és a nyilt, a propagandakörökre szorítkozó és a tömeges, a parlamenti és a terrorista forma váltakozásának gyorsaságát és sokféleségét illetőleg. Egy országban sem összpontosult ilyen rövid idő alatt a modern társadalom *összes* osztályai harci formáinak, árnyalatainak, módszereinek ilyen gazdagsága; és ez a harc, az ország elmaradottsága és a cárizmus igájának súlya miatt, különösen gyorsan érlelődött, különösen mohón és sikeresen sajátította el az amerikai és az európai politikai tapasztalatok megfelelő „legújabb vívmányait".

III

A bolsevizmus történetének fő szakaszai

A forradalom előkészítésének évei (1903—1905). Mindenütt érezhető a nagy vihar közeledése. Erjedés és előkészület minden osztályban. Külföldön az emigráns sajtó elméletileg felveti a forradalom *összes* alapvető kérdéseit. A három alapvető osztály, a három fő politikai áramlat. a polgári liberális áramlat, a kispolgári demokratikus áramlat (amely a „szociáldemokrata" és „szociálforradalmár" irányok cégérei alatt húzódott meg) és a proletárforradalmi áramlat képviselői a programbavágó és taktikai nézetek legelkeseredettebb harca során már előre megtestesítik és előkészítik az osztályok jövendő nyilt harcát. *Minden* kérdést, amely miatt 1905—1907-ben és 1917—1920-ban a tömegek fegyveres harca folyt, csí-

rájában nyomon lehet (és kell) követni az akkori sajtóban. A három főirányzat között azonban természetesen rengeteg közbeeső, átmeneti, felemás alakzat is volt. Helyesebben szólva: a sajtóorgánumok, a pártok, a frakciók és a csoportok harcában azok az ideológiai és politikai irányok kristályosodnak ki, amelyek valóban osztályjellegűek; az osztályok a jövendő harcok céljaira kikovácsolják maguknak a megfelelő ideológiai és politikai fegyvereket.

A forradalom évei (1905—1907). Valamennyi osztály nyiltan lép fel. Minden programbavágó és taktikai nézet próbája: a tömegek cselekvése. A sztrájkharcnak még sehol a világon nem tapasztalt széles méreteit és hevességét látjuk. A gazdasági sztrájk politikai sztrájkba, a politikai sztrájk pedig felkelésbe nő át. A vezető proletariátus és a vezetett, ingadozó, határozatlan parasztság közötti kölcsönös viszonyt gyakorlati próbának vetik alá. A harc spontán fejlődése során megszületik a szovjet szervezeti forma. A Szovjetek jelentőségéről akkoriban folyó vitákban az 1917—1920-as évek nagy harca veti előre árnyékát. A parlamenti és a nemparlamenti harci formáknak, a parlamentarizmus bojkottálása taktikájának és a parlamentarizmusban való részvétel taktikájának, a harc legális és illegális formáinak váltakozása, valamint ezeknek a formáknak kölcsönös viszonya és kapcsolatai: mindezt a tartalom bámulatos gazdagsága jellemzi. Ennek az időszaknak minden egyes hónapja, a politikai tudomány alapelveivel való megismerkedés tekintetében — a tömegek és a vezérek, az osztályok és a pártok számára egyaránt — a „békés", „alkotmányos" fejlődés egy-egy évével ért fel. Az 1905-ös „főpróba" nélkül az 1917-es Októberi Forradalom győzelme lehetetlen lett volna.

A reakció évei (1907—1910). A cárizmus győzött. Valamennyi forradalmi és ellenzéki pártot szértverték. Csüggedés, demoralizáció, szakadások, bomlás, hitehagyás, pornográfia kerül a politika helyére. Erősödik a vonzódás a filozófiai idealizmus iránt; miszticizmus, mint az ellenforradalmi hangula-

tok köntöse. De ugyanakkor éppen az óriási vereség adja a forradalmi pártoknak és a forradalmi osztálynak az igazi és leghasznosabb leckét, a történelmi dialektika leckéjét, a leckét abból, hogyan kell a politikai harc vezetését megérteni, elsajátítani, művészetté emelni. A jóbarátot balsorsban ismerjük meg. Vert seregek jól tanulnak.

A győztes cárizmus kénytelen gyorsított ütemben szétjjelrombolni a polgári korszak előtti, patriarchális életviszonyok maradványait. Oroszország polgári fejlődése bámulatos gyorsasággal halad előre. Az az illúzió, hogy az osztályokon kívül vagy osztályokon felül lehet állani és az az illuzió, hogy ki lehet kerülni a kapitalizmust, összeomlik. Az osztályharc egészen új módon, de annál szembeötlőbben jelenik meg.

A forradalmi pártoknak tovább kell tanulniok. Támadni megtanultak. Most azt kell megérteniök, hogy ezt a tudományt egy másik tudománnyal kell kiegészíteniök, azzal, hogy miként kell minél helyesebben visszavonulni. Meg kell érteni — s a forradalmi osztály a saját keserű tapasztalatán okulva megérti —, hogy nem lehet győznie, ha nem tanul meg helyesen támadni és helyesen visszavonulni. Valamennyi szétvert ellenzéki és forradalmi párt közül a bolsevikok vonultak vissza a legnagyobb rendben, az ő „seregük" szenvedte a legkisebb veszteséget, az ő törzsük maradt meg a legnagyobb épségben, náluk voltak (a szakadás mértékét és jóvátehetetlenségét tekintve) a legkisebb szakadások, náluk volt a legkisebb demoralizáció, a legjobban ők őrizték meg azt a képességet, hogy munkájukat a legszélesebb mederben, a leghelyesebb és legerélyesebb módon újból megkezdjék. Ezt a bolsevikok csak azért érték el, mert kíméletlenül leleplezték és kikergették soraikból a frázisforradalmárokat, akik nem akarták megérteni, hogy vissza kell vonulni, hogy érteni kell a visszavonuláshoz, hogy feltétlenül meg kell tanulni a legális munkát a legreakciósabb parlamentekben, a legreakciósabb szakszervezetekben, szövetkezetekben, munkásbiztosítási és hasonló szervezetekben.

A föllendülés évei (1910—1914). Eleinte a föllendülés hihetetlen lassú volt, azután az 1912-es lénai események* után valamivel gyorsabb. A bolsevikok hallatlan nehézségek leküzdése árán visszaszorították a mensevikeket, akiknek, mint a munkásmozgalomban működő burzsoá ügynököknek szerepét 1905 után az egész burzsoázia nagyszerűen megértette, és akiket ennélfogva az egész burzsoázia ezernyi módon támogatott a bolsevikok ellen. De a bolsevikoknak soha sem sikerült volna ezt elérniök, ha nem folytatták volna azt a helyes taktikát, amely az illegális munkát egyesítette a „legális lehetőségek" feltétlen kihasználásával. A legnagyobb mértékben reakciós dumában a bolsevikok meghódították az egész munkáskúriát.

Az első imperialista világháború (1914—1917). A legális parlamentarizmus, jóllehet a „parlament" szélsőségesen reakciós, rendkívül hasznos szolgálatot tesz a forradalmi proletariátus pártjának, a bolsevikoknak. A bolsevik képviselőket Szibériába küldik.** Az emigrációs sajtóban a szociálimperializmus, a szociálsovinizmus, a szociálpatriotizmus, a nem következetes és a következetes internacionalizmus, a pacifizmus és a pacifista illúziók forradalmi tagadása — e nézetek minden árnyalata nálunk teljes kifejeződésre jut. A II. Internacionále tudós tökfilkói és vénasszonyai, akik megvetően és gőgösen fintorgatták orrukat azon, hogy az orosz szocializmusban oly nagy számban vannak „frakciók" és hogy a köztük folyó harc mennyire elkeseredett, — amikor a háború

* Lénai események — 1912 április 4-én egy cári csendőrtiszt parancsára a katonaság sortüzet adott a lénai (szibériai) aranybányák munkásaira, akik békés tiltakozó sztrájkot rendeztek a bányavezetőség kegyetlen kizsákmányoló módszerei ellen. Ez a sortűz a bányászok fegyvertelen tömegére, amely békésen vonult fel, hogy az igazgatósággal tárgyaljon, az egész országot izgalomba hozta. Oroszország munkásai erre a tömeggyilkosságra politikai tömegsztrájkokkal és tüntetésekkel feleltek.

** A IV. Állami Duma (1912—1917) öttagú bolsevik képviselőcsoportját az imperialista háború ellen folytatott propaganda miatt „hazaárulás" vádjával 1915-ben Szibériába száműzték.

valamennyi vezető országban megfosztotta őket az annyit dicsért „legalitástól", még megközelítőleg sem tudták az olyan szabad (illegális) eszmecserét és a helyes nézeteknek olyan szabad (illegális) kidolgozását megszervezni, aminőt az orosz forradalmárok Svájcban és számos más országban megszervezték. Éppen ezért a nyílt szociálpatrióták és a „kautskysták" egyaránt minden országban a proletariátus leghitványabb árulóinak bizonyultak. Ha viszont a bolsevizmus 1917—1920-ban győzni tudott, ennek a győzelemnek egyik főoka az, hogy a bolsevizmus már 1914 vége óta kíméletlenül leleplezte a szociálsovinizmusnak és a „kautskyzmus"-nak (amelynek megfelelnek: a longuetizmus Franciaországban, a független munkáspárt és a fábiánusok vezéreinek nézetei Angliában, Turati Olaszországban stb.) ocsmány, visszataszító és aljas voltát, a tömegek pedig aztán a saját tapasztalataik alapján győződtek meg egyre inkább a bolsevikok nézeteinek helyes voltáról.

A második forradalom Oroszországban (1917 februárjától októberig). A cárizmus hihetetlen korhadtsága és ósdisága (a rendkívüli gyötrelmes háború csapásainak és terhének közreműködésével) hihetetlenül nagy romboló erőt hozott létre, amely a cárizmus ellen irányult. Oroszország néhány nap alatt demokratikus polgári köztársasággá alakult át, amely — a háború közepette — szabadabb volt, mint a világ bármely más országa. Kormányt az ellenzéki és forradalmi pártok vezérei kezdtek alakítani, mint a „legszigorúbban parlamenti" köztársaságokban, aminek során az a körülmény, hogy valaki a parlamentben — habár a legreakciósabb parlamentben is — egy ellenzéki párt vezére volt, *megkönnyítette* az ilyen vezér további szerepét e forradalomban.

A mensevikek és a „szociálforradalmárok" néhány héten belül nagyszerűen elsajátították a II. Internacionále európai hőseinek, a kormányszocialistáknak és a többi opportunista bandának minden módszerét és szokását, érvét és szofizmáját.

Mindaz, amit most a Scheidemannokról és Noskékról, Kautskyról és Hilferdingről, Rennerről és Austerlitzról, Otto Bauerről s Friedrich Adlerről, Turatiról és Longuetról, a fábiánusokról és az angol független munkáspárt vezéreiről olvasunk, csak az ismerős és régi dallam unalmas ismétlésének, visszhangjának tűnik fel (s valójában az is). Mi már mindezt láttuk a mensevikeknél. A történelem tréfát űzött és egy elmaradt ország opportunistáit arra kényszerítette, hogy elébevágjanak számos vezető ország opportunistáinak.

Ha a II. Internacionále összes hősei csődöt mondottak és szégyent vallottak a Szovjetek és a Szovjethatalom jelentőségének és szerepének kérdésében, ha ebben a kérdésben különösen „fényesen" vallottak szégyent és zavarodtak össze a II. Internacionáléból most kilépett három igen fontos párt (nevezetesen a német független szociáldemokrata párt, a francia longuetista párt és az angol független munkáspárt) vezérei, ha mindannyiokról kitűnt, hogy a kispolgári demokrácia előítéleteinek rabjai (teljesen az 1848-as kispolgárok szellemében, akik „szociál-demokratáknak" nevezték magukat), akkor mi *már* a mensevikek példáján láttuk *mindezt*. A történelem elkövette azt a tréfát, hogy Oroszországban 1905-ben megszülettek a Szovjetek, hogy ezeket 1917 februárjától októberéig meghamisították a mensevikek, akik csődöt mondottak, mert nem tudták megérteni a Szovjetek jelentőségét és szerepét és hogy most az *egész világon* megszületett a Szovjethatalom eszméje, amely hihetetlen gyorsasággal terjed valamennyi ország proletariátusa körében. A II. Internacionále régi hősei pedig ugyanúgy *mindenütt* csődöt mondanak, mert mint a mi mensevikeink, nem tudják megérteni a Szovjetek szerepét és jelentőségét. A tapasztalat bebizonyította, hogy a proletárforradalom egyes igen jelentős kérdéseiben *valamennyi* országnak elkerülhetetlenül végig kell csinálnia mindazt, amit Oroszország végigcsinált.

A bolsevikok a parlamentáris (valójában) polgári köztársaság és a mensevikek elleni győzelmes harcukat igen óvato-

san kezdték és egyáltalán nem olyan egyszerűen készítették elő — ellentétben azokkal a nézetekkel, amelyekkel most nem ritkán találkozik az ember Európában és Amerikában. M a jelzett időszak elején *nem* adtunk ki felhívást a kormány megdöntésére, hanem megmagyaráztuk, hogy a kormány nem dönthető meg a Szovjetek összetételének és hangulatának előzetes megváltoztatása *nélkül*. Nem hirdettük a burzsoá parlament, az Alkotmányozó Gyűlés bojkottját, hanem azt mondtuk — pártunk áprilisi (1917) konferenciája óta hivatalosan, a párt nevében mondtuk —, hogy a polgári köztársaság Alkotmányozó Gyűléssel jobb, mint az ugyanilyen köztársaság Alkotmányozó Gyűlés nélkül; a „munkás és paraszt" szovjet köztársaság pedig jobb minden polgári-demokratikus, parlamentáris köztársaságnál. Ilyen óvatos, részletekbe menő, körültekintő és hosszas előkészítés nélkül nem tudtuk volna sem a győzelmet kivívni 1917 októberében, sem ezt a győzelmet megtartani.

IV

A munkásmozgalmon belül milyen ellenségek elleni harcban nőtt fel, erősödött és edződött meg a bolsevizmus?

Elsősorban és főképpen az opportunizmus elleni harcban, amely 1914-ben végleg szociálsovinizmussá fejlődött át, végleg a burzsoázia mellé állt, szemben a proletariátussal. Az opportunizmus természetesen a bolsevizmus főellensége volt a munkásmozgalmon belül. Nemzetközi méretekben ez az ellenség most is a főellenség. Ennek az ellenségnek szentelte és szenteli a bolsevizmus a legtöbb figyelmet. A bolsevikok működésének ezt az oldalát most már külföldön is elég jól ismerik.

Mást kell mondanunk a bolsevizmusnak a munkásmozgalmon belüli másik ellenségéről. A külföldön még nagyon kevéssé tudják, hogy a bolsevizmus a *kispolgári forradalmiság*

ellen évek hosszú során át folytatott harcban nőtt fel, alakult ki és edződött meg. Ez a kispolgári forradalmiság az anarchizmusra hasonlít, vagy egyet-mást kölcsönvesz tőle és minden lényeges dologban eltér a következetes proletár osztályharc feltételeitől és szükségleteitől. Elméletileg a marxisták teljes határozottsággal megállapítottnak tekintik — és az összes európai forradalmak és forradalmi mozgalmak tapasztalatai teljesen igazolták —, hogy a kistulajdonos, az „önálló" kistulajdonos (olyan szociális típus ez, amely sok európai országban igen széles, tömeges méretekben elterjedt), aki a kapitalizmusban állandóan elnyomatás alatt él és igen gyakran az életviszonyok hihetetlenül erős és gyors rosszabbodásának válik áldozatává és tönkremegy, könnyen csap át szélsőséges forradalmiságba, de nem képes kitartást, szervezettséget, fegyelmet, állhatatosságot tanusítani. A kapitalizmus borzalmaitól „megvadult" kispolgár — olyan szociális jelenség, amelyet éppúgy, mint az anarchizmust, minden kapitalista országban megtalálunk. Az ilyen forradalmiság állhatatlansága, meddő volta, az a sajátossága, hogy gyorsan alázatossággá, beletörődéssé, képzelgéssé, sőt az egyik vagy másik „divatos" polgári áramlatért való „eszeveszett" rajongássá változik át — mindez köztudomású. Ezeknek az igazságoknak elméleti, elvont elismerése azonban még egyáltalán nem mentesíti a forradalmi pártokat a régi hibáktól, amelyek mindig váratlan indító okból kifolyólag, némileg új formában, azelőtt nemlátott köntösben vagy körülmények közt, eredeti — többé vagy kevésbbé eredeti — helyzetben jelentkeznek.

Az anarchizmus gyakran volt mintegy büntetés a munkásmozgalom opportunista bűneiért. A két torz jelenség kölcsönösen kiegészítette egymást. És ha Oroszországban annak ellenére, hogy lakosságának összetétele inkább volt kispolgári, mint az európai országokban, az anarchizmusnak a két forradalom (1905 és 1917) időszakában és e forradalmak előkészítése idején aránylag elenyésző befolyása volt, akkor ezt

kétségkívül részben a bolsevizmus érdeméül kell betudni, amely mindíg a legkíméletlenebb és a legkérlelhetetlenebb harcot folytatta az opportunizmus ellen. Mondom: „részben", mert még fontosabb szerepet játszott az oroszországi anarchizmus meggyengülésében az, hogy a multban (a XIX. század 70-es éveiben) módjában volt szokatlanul buján kifejlődnie és teljesen bebizonyítania helytelenségét, és azt, mennyire nem alkalmas arra, hogy a forradalmi osztály vezető elmélete legyen.

A bolsevizmus keletkezésekor, 1903-ban, átvette a kispolgári, félig anarchista (vagy az anarchizmussal kacérkodni hajlandó) forradalmiság elleni kíméletlen harc hagyományát, amely a forradalmi szociáldemokráciánál mindíg megvolt és az 1900—1903-as években, — amikor Oroszországban a forradalmi proletariátus tömegpártjának alapjait leraktuk, különösen megszilárdult nálunk. A bolsevizmus átvette és folytatta a harcot az ellen a párt ellen, amely három főpontban a legerősebben fejezte ki a kispolgári forradalmiság törekvéseit — a „szociálforradalmárok" pártja ellen. Először: ez a párt, amely elvetette a marxizmust, konokul nem akarta (talán helyesebb azt mondani, nem tudta) megérteni azt, hogy minden politikai akció előtt szigorú objektivitással mérlegelni kell az osztályerőket és azok egymáshoz való viszonyát. Másodszor: ez a párt a maga különös „forradalmiságát" vagy „baloldaliságát" abban látta, hogy elismerte az egyéni terrort, a merényleteket, amit mi, marxisták, határozottan elvetettünk. Magától értetődik, hogy mi az egyéni terrort csak célszerűség okából vetettük el, az olyan embereket azonban, akik képesek volnának arra, hogy a Nagy Francia Forradalom terrorját, vagy egyáltalában egy, az egész világ burzsoáziája által ostromolt, győzelmes forradalmi párt terrorját „elvileg" elvessék, az ilyen embereket Plechánov már az 1900—1903-as években, amikor Plechánov még marxista és forradalmár volt, kinevette és megbélyegezte. Harmadszor: a „szociálforradalmárok" a „baloldaliságot" abban látták, hogy vihogtak a német szo-

ciáldemokrácia aránylag nem nagy opportunista vétkein, amellett pedig utánozták ugyanennek a pártnak a szélső opportunistáit, például az agrárkérdésben, vagy a proletárdiktatúra kérdésében.

Mellesleg megjegyezve, a történelem ma nagy, világtörténelmi méretekben megerősítette azt a véleményt, amely mellett mi mindig síkraszálltunk, nevezetesen, hogy a *forradalmi* német szociáldemokrácia (meg kell jegyezni, hogy Plechánov már 1900—1903-ban követelte Bernsteinnek a pártból való kizárását, a bolsevikok pedig, akik mindig hívek maradtak ehhez a hagyományhoz, 1913-ban leleplezték Legien egész aljasságát, gyalázatos magatartását és árulását) —, hogy a forradalmi német szociáldemokrácia volt a *legközelebb* az olyan párthoz, amelyre a forradalmi proletariátusnak szüksége van ahhoz, hogy győzhessen. Most, 1920-ban, a háborús korszak és a háború utáni első évek minden szégyenletes összeomlása és válsága után, világosan látható, hogy az összes nyugati pártok közül éppen a német forradalmi szociáldemokrácia volt az, amely a legjobb vezéreket adta, és amely a többinél hamarabb állott talpra, gyógyult meg és erősödött meg. Ez látható mind a spartakisták pártján, mind a „Németországi Független Szociáldemokrata Párt" baloldali, proletár szárnyán, amely hajthatatlan harcot folytat a Kautskyak, Hilferdingek, Ledebourok, Crispienek opportunizmusa és jellemtelensége ellen. Ha most összefoglaló tekintetet vetünk egy teljesen befejezett történelmi korszakra, nevezetesen a Párizsi Kommúntól az első Szovjet Szocialista Köztársaságig terjedő időre, akkor a marxizmusnak az anarchizmushoz való viszonya általában egészen határozott és kétségbevonhatatlan körvonalakat ölt. A marxizmusnak lett végeredményben igaza és ha az anarchisták joggal mutattak rá a legtöbb szocialista pártban az államra vonatkozó uralkodó nézetek opportunista voltára, akkor ez az opportunista jelleg, először, azzal volt kapcsolatban, hogy Marxnak az államra vonatkozó nézeteit elferdítették, sőt egyenesen eltitkolták („Állam és forradalom" c. könyvemben rámutattam arra, hogy

Bebel 36 éven át, 1875-től 1911-ig, véka alatt tartotta Engels levelét, amely különösen szemléletesen, élesen, határozottan és világosan leplezte le az államra vonatkozó közkeletű szociáldemokrata nézetek opportunista voltát); másodszor, ezeknek az opportunista nézeteknek a helyesbítése, a Szovjethatalomnak a burzsoá parlamentáris demokráciával szemben való fölényének elismerése, mindez a leggyorsabban és a legszélesebb mederben éppen az európai és amerikai szocialista pártok leginkább marxista áramlatainak mélyéből került ki.

Két esetben öltött különösen nagy méreteket a bolsevizmus harca saját pártjának „baloldali" elhajlásai ellen: 1908-ban az akkori legreakciósabb „parlamentben" és a legreakciósabb törvények uralma alá helyezett legális munkásegyesületekben való részvétel kérdése körül és 1918-ban (a breszti béke) abban a kérdésben, hogy megengedhető-e valamilyen „kompromisszum".

1908-ban a „baloldali" bolsevikokat kizártuk pártunkból, mert konkrét nem akarták megérteni, hogy részt kell vennünk a legreakciósabb „parlamentben". A „baloldaliak" — akik között sok kiváló forradalmár volt, akik később becsülettel állták meg (és ma is megállják) a helyüket, mint a kommunista párt tagjai — különösen az 1905-ben a bojkottal szerzett sikeres tapasztalatokra támaszkodtak. Amikor a cár 1905 augusztusában kihirdette a tanácskozó jellegű „parlament" egybehívását, a bolsevikok ezt a parlamentet — ellentétben valamennyi többi ellenzéki párttal és a mensevikekkel — bojkottálták és az 1905-ös októberi forradalom tényleg el is seperte azt. Akkor a bojkott nem azért volt helyes, mintha általában helyes volna nem résztvenni a reakciós parlamentekben, hanem azért, mert helyesen ítéltük meg az objektív helyzetet, amely gyors ütemben vezetett ahhoz, hogy a tömegsztrájkok átváltoztak politikai sztrájkká, azután forradalmi sztrájkká, azután pedig felkeléssé. Azonkívül a harc akkor a körül folyt, hogy meghagyjuk-e a cár kezében az első képviseleti intézmény összehívását, vagy pedig megpróbáljuk ezt az összehívást a régi hatalom kezéből kiragadni. Később, miután már nem volt és nem is lehetett az

a meggyőződésünk, hogy hasonló objektív helyzettel állunk szemben, valamint hogy a fejlődés iránya és üteme ugyanolyan, mint azelőtt, a bojkott nem volt többé helyes.

Az 1905-ös „parlament" bolsevik bojkottálása a forradalmi proletariátust rendkívül értékes politikai tapasztalatokkal gazdagította, mert megmutatta, hogy legális és illegális, parlamenti és parlamenten kívüli harci formák egybekapcsolása esetén néha hasznos, sőt feltétlenül szükséges, hogy le tudjunk mondani a parlamenti formákról. De ha ezeket a tapasztalatokat vakon utánzó módon, kritika nélkül *más* viszonyok közé, *más* környezetbe akarjuk átvinni, akkor a legnagyobb hibát követjük el. Hiba, bár nem nagy és könnyen jóvátehető hiba* volt már az is, hogy a bolsevikok 1906-ban bojkottálták a „dumát". Igen komoly és nehezen jóvátehető hiba volt a bojkott 1907-ben, 1908-ban és a következő években, mikor egyrészt nem lehetett azt várni, hogy a forradalmi hullám igen gyorsan fellendül és felkelésbe csap át, és amikor másrészt a reformálódó polgári monarchia egész történeti helyzete szükségessé tette a legális és illegális munka összekapcsolását. Ha most visszatekintünk erre a teljesen befejezett történelmi időszakra, amelynek a következő időszakokkal való kapcsolata már egészen nyilvánvaló — különösen világossá válik, hogy a bolsevikok *nem tudták volna* 1908—1914-ben a proletariátus forradalmi pártjának szilárd magvát megtartani (nem is szólva arról, hogy nem tudták volna erősbíteni, kifejleszteni, erejét fokozni), ha nem tartottak volna ki a legádázabb harcban a mellett a felfogás mellett, hogy az illegális harci formákat *feltétlenül* egybe kell kapcsolni a legális formákkal, hogy *feltétlenül* részt kell venni a legreakciósabb parlamentben és több más, reakciós törvények uralma alá rendelt intézményben (betegsegélyző pénztárak stb.).

---

* A politikára és a pártokra — megfelelő változtatásokkal — ráillik az, ami egyes emberekre áll. Nem az okos, aki nem követ el hibát. Ilyen emberek nincsenek és nem is lehetnek. Okos az, aki nem nagyon lényeges hibákat követ el és aki ezeket a hibákat könnyen és gyorsan ki tudja javítani. *(Lenin jegyzete.)*

1918-ban nem került szakadásra sor. A „baloldali" kommunisták akkor csak külön csoportot vagy „frakciót" alkottak pártunkon belül, mégpedig nem hosszú ideig. Ugyancsak 1918-ban a „baloldali kommunizmus" legtekintélyesebb képviselői, például Radek és Buhárin, nyiltan beismerték hibájukat. Ők úgy vélték, hogy a breszti béke az imperialistákkal való, elvileg megengedhetetlen és a forradalmi proletariátus pártja számára káros kompromisszum volt. Ez valóban az imperialistákkal kötött kompromisszum volt, de éppen olyan volt és olyan viszonyok között történt, hogy *feltétlenül* szükséges volt.

Mostanában, amikor támadásokat hallok a breszti béke aláírásakor követett taktikánk ellen, például a „szociálforradalmárok" részéről, vagy amikor Lansburynak velem folytatott beszélgetése során tett megjegyzését hallom: „A mi angol szakszervezeti vezéreink azt mondják, hogy kompromisszumok nekik is megengedhetők, ha a bolsevizmusnak megengedhetők voltak" — akkor rendszerint mindenekelőtt egy egyszerű és „népszerű" hasonlattal felelek:

Képzeljék el, hogy automobiljukat fegyveres banditák megállították. Az ember odaadja nekik pénzét, útlevelét, revolverét, az automobilt. Így aztán megszabadult a banditák kellemes szomszédságától. Itt kétségkívül kompromisszum történt. „Do ut des" („adok" neked pénzt, fegyvert, automobilt, „hogy adj" nekem módot arra, hogy ép bőrrel elhordjam magam). De nehéz józaneszű embert találni, aki az ilyen kompromisszumot „elvi szempontból megengedhetetlennek" találná, vagy aki azt az embert, aki ilyen kompromisszumot kötött, a banditák cinkosának tartaná (bár a banditák, amikor az automobilba ültek, azt és a fegyvert új rablásokra használták fel). A német imperializmus banditáival kötött kompromisszumunk ilyen kompromisszumhoz hasonlított.

Amikor azonban a mensevikek és az eszerek Oroszországban, a scheidemannisták (és jelentékeny mértékben a kautskysták is) Németországban, Otto Bauer és Friedrich Adler

(hogy Renner úrról és társairól ne is szóljunk) Ausztriában, a Renaudelek, Longuet-k és társaik Franciaországban, a fábiánusok, a „függetlenek" és a „munkás"-párt (a „labouristák") Angliában 1914—1918-ban és 1918—1920-ban a saját burzsoáziájuk és néha a „szövetséges" burzsoázia banditáival is *kompromisszumokat* kötöttek a saját országuk forradalmi proletariátusa *ellen*, akkor bizony mindezek az urak úgy jártak el, mint a *banditizmus cinkosai*.

A következtetés világos: a kompromisszumokat „elvileg" elvetni, kompromisszumokat általában, bármiféle kompromisszumot megengedhetetlennek tartani — gyerekség, amelyet nehéz még csak komolyan is venni. Annak a politikusnak, aki a forradalmi proletariátus számára hasznos akar lenni, értenie kell ahhoz, hogy megtalálja éppen azoknak a kompromisszumoknak a *konkrét* eseteit, amelyek megengedhetetlenek, amelyekben opportunizmus és *árulás* nyilvánul meg és hogy a kritika egész erejét, a kíméletlen leleplezés és a hajthatatlan harc egész élét *ezek* ellen a *konkrét* kompromisszumok ellen irányítsa és ne adjon agyafúrt szocialista „üzletembereknek" és parlamenti jezsuitáknak módot arra, hogy a „kompromisszumokról általában" szóló elmefuttatások segítségével bujjanak ki és szökjenek meg a felelősség elől. Az angol szakszervezeti „vezér" urak, valamint a fábiánus társaság és a „független" munkáspárt vezérei éppen ilyen módon igyekeznek kibújni *az általuk elkövetett árulásért*, az általuk kötött *olyan* kompromisszumért való felelősség alól, amely valóban a legrosszabb opportunizmust, árulást és hitszegést jelenti.

Kompromisszum és kompromisszum között különbség van. Tudni kell elemezni minden kompromisszumnak vagy a kompromisszumok minden vállfajának körülményeit és konkrét feltételeit. Meg kell tanulni megkülönböztetni azt az embert, aki a banditáknak pénzt és fegyvert adott, hogy csökkentse a banditák által okozott bajt és megkönnyítse a banditák elfogását és agyonlövetését, attól az embertől, aki a banditáknak azért ad pénzt és fegyvert, hogy résztvegyen a banditák zsákmányának

felosztásában. A politikában ez korántsem mindig olyan könnyű, mint a mi gyerekesen egyszerű kis példánkban. De akinek az jutna eszébe, hogy a munkások számára olyan receptet készítsen, amely az életben előforduló összes esetekre előre elkészített megoldást adna, vagy aki azt ígérné, hogy a forradalmi proletariátus politikájában nem lesz semmiféle nehézség és semmiféle bonyolult helyzet, az egyszerűen kuruzsló lenne.

Hogy félremagyarázásoknak elejét vegyem, megpróbálok konkrét kompromisszumok elemzése céljából, legalább egészen röviden, néhány alapvető tételt leszögezni.

Az a párt, amely megkötötte a német imperialistákkal a breszti béke aláírásában kifejezésre jutó kompromisszumot, 1914 vége óta dolgozta ki internacionalizmusát a gyakorlatban. Volt bátorsága a cári monarchia vereségét hirdetni és a két imperialista rabló közötti háború idején fellépő „honvédelmet" megbélyegezni. Ennek a pártnak a parlamenti képviselői Szibériába mentek és nem azon az úton haladtak, amely a burzsoá kormány miniszteri tárcáihoz vezet. A forradalom, amely a cárizmus uralmát megdöntötte és a demokratikus köztársaságot megteremtette, új és óriási próba volt e párt számára: a párt nem volt hajlandó semmiféle egyezkedésre a „saját" imperialistáival, hanem megdöntésük előkészítésén dolgozott és meg is döntötte őket. A politikai hatalom meghódítása után ez a párt követ kövön nem hagyott, sem a földesúri, sem a kapitalista tulajdonból. Ez a párt közzétette és széttépte az imperialisták titkos szerződéseit, *minden* népnek felajánlotta a békét és csak akkor vetette alá magát a breszti rablók erőszakának, amikor az angol és francia imperialisták meghiúsították a békét, a bolsevikok pedig mindent, ami emberileg lehetséges volt, elkövettek, hogy a forradalmat Németországban és más országokban siettessék. Hogy az ilyen kompromisszum, amelyet egy ilyen párt, ilyen körülmények között kötött, a legteljesebb mértékben helyes volt, ez napról-napra mindenki előtt világosabbá és nyilvánvalóbbá válik.

A mensevikek és eszerek Oroszországban (éppen úgy, mint a II. Internacionále összes vezérei az egész világon 1914—1920-ban) áruláson kezdték és nyiltan vagy közvetve igyekeztek igazolni a „honvédelmet" vagyis a *saját* rabló burzsoáziájuk védelmét. Azután folytatták az árulást azzal, hogy koalícióra léptek a *saját* országuk burzsoáziájával és a *saját* burzsoáziájukkal egyetemben harcoltak országuk forradalmi proletariátusa ellen. Először Kerenszkijjel és a kadetokkal, azután Kolcsakkal és Djenyikinnel alkotott blokkjuk Oroszországban éppúgy, mint az a blokk, amelyet külföldi elvtársaik a *maguk* országának burzsoáziájával alkottak, azt jelentette, hogy a proletariátussal szemben a burzsoázia pártjára szegődtek. Az ő kompromisszumuk, amelyet az imperializmus banditáival kötöttek, elejétől végig abban állott, hogy az imperialista banditizmus *cinkosaivá* váltak.

V

A „baloldali" kommunizmus Németországban. Vezérek — párt — osztály — tömeg

Azok a németországi kommunisták, akikről most beszélnünk kell, nem „baloldaliaknak" nevezik magukat, hanem — ha nem tévedek — „elvi ellenzéknek". De hogy teljesen magukon viselik a „baloldaliságnak", ennek a „gyermekbetegségnek" ismertetőjeleit, ki fog tűnni további fejtegetéseinkből.

Egy, ennek az ellenzéknek az álláspontján álló kis röpirat: „A Kommunisták Németországi Pártja (Spartakus Szövetség) szakadása", amelyet „a majna-frankfurti helyi csoport" adott ki, a legkifejezőbben, legpontosabban, legvilágosabban és legrövidebben fejti ki ez ellenzék nézeteinek a lényegét. Néhány idézet elég lesz ahhoz, hogy az olvasókat ezzel a lényeggel megismertessük:

„A Kommunista Párt a leghatározottabb osztályharc pártja . . ."

„. . . Politikailag ez az átmeneti idő" (átmenet a kapitalizmus és a szocializmus között) „a proletárdiktatúra időszaka . . ."

„... Felmerül a kérdés: ki legyen a diktatúra hordozója: *a Kommunista Párt-e, vagy a proletár osztály?... Elvileg* a Kommunista Párt diktatúrájára, vagy pedig a proletár osztály diktatúrájára kell-e törekedni?!!"...

(A dűlt betűkkel való szedést az idézetben mindenütt az eredeti nyomán adjuk.)

A röpirat szerzője továbbá azzal vádolja a Kommunisták Németországi Pártjának Központi Bizottságát, hogy ez a Központi Bizottság a *Németországi Független Szociáldemokrata Párttal való koalícióhoz* keres utat, hogy a Központi Bizottság *„valamennyi politikai harci eszköz elvi elismerésének kérdését"* és köztük a parlamentarizmus elismerésének kérdését is csak azért vetette fel, hogy elpalástolja azt a tulajdonképpeni és legfőbb törekvését, hogy a függetlenekkel koalícióra lépjen. A röpirat így folytatja:

„Az ellenzék más utat választott. Az a véleménye, hogy a Kommunista Párt uralmának és a Párt diktatúrájának kérdése csak taktikai kérdés. Mindenesetre a Kommunista Párt uralma minden párturalom utolsó formája. *Elvileg* a proletár osztály diktatúrájára kell törekedni. És a párt valamennyi intézkedését, szervezeteit, harcának formáját, stratégiáját és taktikáját ennek a célnak a szolgálatába kell állítani. Ennek megfelelően a leghatározottabban el kell vetnie minden, más pártokkal való kompromisszumot, minden visszatérést a parlamentarizmus történelmileg és politikailag lejárt harci formáihoz, az óvatoskodás és egyezkedés minden politikáját." „A forradalmi harc speciálisan proletár módszereit fokozott mértékben kell hangsúlyozni. De abból a célból, hogy felöleljük a legszélesebb proletár köröket és rétegeket, amelyeknek a forradalmi harcban a Kommunista Párt vezetése alatt kell fellépniök, új szervezeti formákat kell teremteni a legszélesebb alapon és a legszélesebb keretek között. Az összes forradalmi elemeknek ez a gyüjtőmedencéje az üzemi szervezetek alapján felépített *Munkásszövetség.* Ebben a szövetségben kell egyesülniök mindazoknak a munkásoknak, akik követték ezt a jelszót: Ki a szakszervezetekből! Itt sorako-

zik a harcoló proletariátus a legszélesebb harci sorokba. Az osztályharc, a szovjet rendszer és a diktatúra elismerése elég ahhoz, hogy valaki belépjen. A harcoló tömegek minden további politikai nevelése és a harc közben való politikai tájékoztatás a Kommunista Párt feladata, amely a Munkásszövetségen kívül áll..."

„... Most tehát két Kommunista Párt áll egymással szemben:

Az egyik — a vezérek pártja, amely arra törekszik, hogy a forradalmi harcot *felülről* szervezze és igazgassa, aminek során kompromisszumokat köt és belemegy a parlamentarizmusba, hogy olyan helyzeteket teremtsen, amelyek módot adnak majd neki egy koalíciós kormányba való belépésre, amely kezében tartaná a diktatúrát."

„*A másik — tömegpárt,* amely a forradalmi harc *alulról* való fellángolását várja, e harc érdekében csak egy, világosan a célhoz vezető módot ismer és alkalmaz, s mindennemű parlamentáris és opportunista módszert elvet; ez az egyedüli módszer a *burzsoázia* kíméletlen *megdöntésének* módszere, amely után a szocializmus megvalósítása érdekében meg kell teremteni a proletár osztálydiktatúrát..."

„... Ott a vezérek diktatúrája — itt a tömegek diktatúrája! — ez a mi jelszavunk."

Ezek a leglényegesebb tételek, amelyek a Kommunisták Németországi Pártja ellenzékének nézeteit jellemzik.

Minden bolsevik, aki a bolsevizmusnak 1903 óta végbement fejlődését tudatosan végigcsinálta vagy közelről figyelte, a fejtegetések elolvasása után azonnal ezt fogja mondani: „Milyen régi, régóta ismerős lim-lom ez! Milyen «baloldali» gyerekség!"

De vegyük közelebbről szemügyre az idézett fejtegetéseket.

Már maga a kérdésnek ilyen feltevése: „a párt diktatúrája vagy az osztály diktatúrája? a vezérek diktatúrája (pártja) vagy *a* tömegek diktatúrája (pártja)?" a leghihetetlenebb és legkuszáltabb gondolatzavarról tanuskodik. Ezek az emberek

igyekeznek valami egészen különlegeset *kiagyalni* és minden áron való okoskodásukkal nevetségessé válnak. Mindenki tudja, hogy a tömegek osztályokra oszlanak; hogy a tömegeket és osztályokat egymással szembehelyezni csak abban az értelemben lehet, hogy az ember az óriási, a társadalmi termelésben elfoglalt helyzete szerint fel nem tagolt többséget általában véve szembehelyezi azokkal a kategóriákkal, amelyek a termelés társadalmi szervezetében külön helyet foglalnak el; hogy az osztályokat rendszerint és a legtöbb esetben, legalább is a modern civilizált országokban, politikai pártok vezetik, hogy a politikai pártokat általános szabályképpen a legtekintélyesebb, legbefolyásosabb, legtapasztaltabb, legfelelősségteljesebb állásokra megválasztott személyek, úgynevezett vezérek többé vagy kevésbbé állandó csoportjai igazgatják. Mindez ábécé. Mindez egyszerű és világos. Minek kellett ehelyett ez a zagyva beszéd, holmi új volapük?* Egyrészről az emberek nyilvánvalóan megzavarodtak, amikor olyan súlyos helyzetbe kerültek, amelyben a párt legális és illegális helyzetének gyors váltakozása megzavarja a vezérek, pártok és osztályok között szokásos, normális, egyszerű viszonyt. Németországban, mint más európai országokban is, túlságosan megszokták a legalitást, megszokták, hogy szabályszerű pártkongresszusok választják szabadon s annak rendje és módja szerint a „vezéreket", hogy a pártok osztályösszetételét kényelmesen lehet felülvizsgálni, a parlamenti választások, a népgyűlések, a sajtó útján, a szakszervezetek és más egyesületek hangulata alapján. Amikor erről a megszokott helyzetről a forradalom viharos menete és a polgárháború fejlődése következtében gyorsan át kellett térni a legalitás és illegalitás váltakozására, egybekapcsolásukra, a „vezérek csoportjai" kiválasztásának, kialakításának, vagy megőrzésének „kényelmetlen", „nem demokratikus" módszereire, az emberek ebbe belezavarodtak és kezdtek hihetetlen süketlenségeket kieszelni. Valószínű, hogy a holland kommunista

* Volapük — mesterséges nemzetközi nyelv

párt tagjai közül némelyek, akik szerencsétlenségükre egy kis országban születtek, ahol megvannak a különösen kiváltságos és különösen állandó jellegű legális helyzet hagyományai és körülményei, — olyan emberek lévén, akik sohasem látták a legális és illegális helyzet váltakozását, ebbe belezavarodtak, fejüket vesztették és elősegítették az ilyen sületlenségek kieszelését.

Másrészről észrevehető, hogy a „tömegekről" és „vezérekről" szóló, manapság divatos szavakat egyszerűen meggondolatlanul, összefüggés nélkül használják. Az emberek sokat hallották és alaposan bemagolták a „vezérek" ellen irányuló támadásokat, a vezérek szembeállítását a „tömegekkel", de nem tudták a dolog lényegét megérteni.

A „vezérek" és a „tömegek" közti eltérés minden országban különösen világosan és erősen nyilvánult meg az imperialista háború végén és az után. Marx és Engels 1852-től 1892-ig Anglia példáján sokszor megmagyarázta ennek a jelenségnek az alapvető okát. Anglia monopolisztikus helyzete a „tömegből" egy félig kispolgári opportunista „munkásarisztokráciát" emelt ki. Ennek a munkásarisztokráciának a vezérei folyvást átmentek a burzsoázia oldalára, közvetve vagy közvetlenül a burzsoázia kitartottjai voltak. Marx ennek a söpredéknek megtisztelő gyűlöletét vívta ki magának azzal, hogy nyiltan árulóknak bélyegezte őket. A legújabb (XX. századbeli) imperializmus néhány vezető ország számára monopolista, kiváltságos helyzetet teremtett s ezen az alapon a II. Internacionálén belül mindenütt kialakult az áruló vezérek, opportunisták, szociálsovinisztáknak típusa, akik a maguk céhének, a munkásarisztokraták rétegének érdekeit védik. Az opportunista pártok elszakadtak a „tömegektől", azaz a dolgozók legszélesebb rétegeitől, a dolgozók többségétől, a legrosszabbul fizetett munkásoktól. A forradalmi proletariátus győzelme lehetetlen, ha nem harcolunk ez ellen a baj ellen, ha nem leplezzük le, nem bélyegezzük meg és nem kergetjük el az opportunista szociáláruló vezéreket; éppen erre a politikára tért rá a III. Internacionále.

Odáig menni ebben a tekintetben, hogy valaki a tömegek diktatúráját általában szembeállítja a vezérek diktatúrájával, nevetséges abszurdum és ostobaság. Különösen mulatságos az, hogy valójában a régi vezérek helyébe, akik egyszerű dolgokról egészen józan nézeteket vallanak, valójában (a „Le a vezérekkel!" jelszó leple alatt) *új vezéreket* tolnak előtérbe, akik emberfeletti ostobaságokat és zagyvaságokat beszélnek. Ilyenek Németországban Lauffenberg, Wolfheim, Horner, Karl Schröder, Friedrich Wendel, Karl Erler.* Ez utóbbinak azok a kísérletei, hogy a kérdést „kimélyítse" és kijelentse, hogy a politikai pártok egyáltalán feleslegesek és „burzsoá jellegűek", a süketlenségnek olyan csimborasszóját jelentik, hogy az ember csak a vállát vonogathatja. Lám, milyen igaz: kis tévedésből mindig lehet szörnyű nagyot csinálni, ha az ember ragaszkodik hozzá, ha kimélyítve megindokolja, „végigviszi" a tévedést!

A pártszerűség és a pártfegyelem tagadása: *idejutott* az ellenzék. Ez pedig azt jelenti, hogy a proletariátust a *burzsoázia javára* teljesen le akarják fegyverezni. Ez egyenlő értékű azzal a kispolgári szétforgácsoltsággal, állhatatlansággal, kitartásra, egyesülésre, szervezett cselekvésre való képtelenséggel, amely, ha az ember elnéző vele szemben, minden proletár forradalmi mozgalomnak feltétlenül vesztét okozza. Aki a kommunizmus szempontjából tagadja a pártelvet, az a kapitalizmus

* „Kommunistische Arbeiter Zeitung" (Hamburg, 1920 február 7-i, 32. sz.), *Karl Erler* cikke: „Die Auflösung der Partei" („A párt feloszlatása"): „A munkásosztály nem robbanthatja széjjel a burzsoá államot a burzsoá-demokrácia megsemmisítése nélkül és nem semmisítheti meg a burzsoá-demokráciát a pártok szétrombolása nélkül."

A legzavarosabb fejűeknek a latin országok szindikalistái és anarchistái között meg lehet az „elégtételűk": szolid németek, akik nyilvánvalóan marxistáknak tekintik magukat (K. Erler és K. Horner az említett újságban közzétett cikkeikkel, különösen szolid módon bizonyítják be, hogy szolid marxistáknak tekintik magukat és különösen nevetséges módon hihetetlen badarságokat mondanak, arról téve tanuságot, hogy a marxizmus ábécéjét sem értik), odáig mennek, hogy olyanokat mondanak, aminek se füle, se farka. Magábanvéve az, hogy valaki elismeri a marxizmust, még nem ment meg senkit a tévedésektől. Az oroszok ezt különösen jól tudják, mert náluk a marxizmus különösen gyakran volt „divat". *(Lenin jegyzete.)*

összeomlásának előestéjéből (Németországban) a kommunizmusnak nem az alsó és nem középső, hanem legfelső szakaszába akar átugorni. Mi Oroszországban a kapitalizmusból a szocializmusba, vagy a kommunizmus alsó fokára való átmenetnek első lépéseit éljük át (most, a burzsoázia megdöntését követő harmadik évben). Az osztályok, a hatalomnak a proletariátus által való meghódítása *után* még *évekig* megmaradtak és mindenütt megmaradnak. Legfeljebb talán Angliában, ahol nincsenek parasztok (de mégis vannak kisüzem-tulajdonosok!), lesz ez a határidő rövidebb. Az osztályokat megszüntetni nemcsak azt jelenti, hogy a földesurakat és kapitalistákat elkergetjük — ezt viszonylag könnyen elvégeztük —, hanem jelenti azt is, hogy a *kis árutermelőket is megszüntetjük*, azokat pedig *nem lehet elkergetni*, nem lehet elnyomni, azokkal *össze kell férni*, azokat csak igen hosszadalmas, igen lassú, óvatos, szervező munkával lehet (és kell) átformálni, átnevelni. A kis árutermelők a proletariátust a kispolgári individualizmussal minden oldalról körülveszik, áthatják, demoralizálják vele a proletariátust, a proletariátuson belül állandó visszaesést idéznek elő a kispolgári gerinctelenségbe, szétforgácsoltságba, individualizmusba, hányódásba, lelkesedés és csüggedés között. A proletariátus politikai pártjában a legszigorúbb központosításnak és fegyelemnek kell meglennie ahhoz, hogy ezzel szemben ellenálljunk, hogy a proletariátus *szervező* szerepét (s ez a proletariátus *főszerepe)* helyesen, sikeresen, győzelmesen juttassuk érvényre. A proletariátus diktatúrája szívós harc, véres és vértelen, erőszakos és békés, katonai és gazdasági, pedagógiai és adminisztrációs harc a régi társadalom erői és hagyományai ellen. Milliók és tízmilliók szokásainak ereje — a legrettenetesebb erő. Párt nélkül, amely vaskemény és edzett a harcban, párt nélkül, amely az osztály összes becsületes elemeinek bizalmát bírja, párt nélkül, amely figyelemmel tudja kísérni a tömegek hangulatát és tud arra befolyást gyakorolni, ilyen harcot sikeresen vívni lehetetlen. A centralizált nagyburzsoáziát

legyőzni ezerszerte könnyebb, mint „legyőzni" a kistulajdonosok millióit és tízmillióit, márpedig ezek a maguk mindennapi, hétköznapi, láthatatlan, megfoghatatlan bomlasztó működésükkel *éppen azokat* az eredményeket valósítják meg, amelyekre a burzsoáziának szüksége van, amelyek a burzsoáziát *visszaállítják*. Aki csak valamelyest is gyengíti a proletariátus pártjának vasfegyelmét (különösen a proletariátus diktatúrája idején), az ténylegesen a burzsoáziának segít a proletariátus ellen.

A vezérek, a párt, az osztály és a tömegek viszonyát illető kérdéssel egyidejűleg fel kell vetni a „reakciós" szakszervezetek kérdését is. De előbb legyen szabad még egy pár befejező megjegyzést tennem pártunk tapasztalatai alapján. A „vezérek diktatúrája" ellen irányuló támadások pártunkban *mindig megvoltak:* először ilyen támadásokra 1895-ből emlékszem, amikor formálisan még nem volt párt, de a központi csoport Pétervárott kezdett kialakulni és magára kellett vállalnia a kerületi csoportok vezetését. Pártunk IX. kongresszusán (1920 április) volt egy kis ellenzék, amely szintén a „vezérek diktatúrája", az „oligarchia" stb. ellen beszélt. Nincs tehát semmi csodálkoznivaló, semmi új, semmi borzasztó abban, ha a németeknél föllép a „baloldali kommunizmus", ez a „gyermekbetegség". Ez a betegség minden veszedelem nélkül múlik el, sőt a szervezet utána még erősebb lesz. Másrészről a legális és illegális munka gyors váltakozása, amely azzal volt kapcsolatban, hogy éppen a vezérkart, éppen a vezéreket kellett különösen „dugdosni", kellett különösen elkonspirálni, nálunk néha igen veszedelmes jelenségekre vezetett. A legnagyobb baj az volt, hogy 1912-ben egy provokátor, Malinovszkij, került be a bolsevikok Központi Bizottságába. Malinovszkij a legjobb és legodaadóbb elvtársakat tucatjával árulta el, juttatta fegyházba és sokaknak közülük megrövidítette az életét. Ha nem okozott még nagyobb bajt, akkor ez csak azért volt, mert nálunk a legális és az illegális munka közötti viszony helyesen volt megszervezve. Malinovszkijnak, hogy bizalmunkat megszerezze, mint

a párt Központi Bizottsága tagjának és dumaképviselőnek segítenie kellett nekünk abban, hogy legális napilapokat szervezzünk, amelyek a cárizmus alatt is tudtak harcolni a mensevikek opportunizmusa ellen, tudták megfelelő burkolt formában hirdetni a bolsevizmus alapelveit. Malinovszkij ugyanakkor, amikor egyik kezével tucatjával küldte a bolsevizmus legjobb embereit a fegyházba és a halálba, a másik kezével kénytelen volt segíteni nekünk abban, hogy a legális sajtó útján új bolsevikok tízezreit neveljük. Nem árt, ha azok a német (valamint angol és amerikai, francia és olasz) elvtársak, akik előtt most az a feladat áll, hogy megtanuljanak forradalmi munkát végezni a reakciós szakszervezetekben, alaposan átgondolják ezt a tényt.*

Sok országban, köztük a legelőrehaladottabb országokban, a burzsoázia kétségtelenül provokátorokat küld most és fog a jövőben is küldeni a kommunista pártokba. Az ilyen veszély elleni harc egyik eszköze: az illegális és legális munka ügyes egybekapcsolása.

Lenin. Válogatott művek két kötetben. 2. köt. Moszkva 1946. 554—571. old. (oroszul).
Lenin. Válogatott művek. Szikra 1949. 2. köt. 689—702. old.

* Malinovszkij Németországban volt hadifogságban. Amikor a bolsevikok hatalomrakerülése után visszatért Oroszországba, azonnal bíróság elé került és munkásaink agyonlőtték. A mensevikek különösen rosszindulatuan támadtak bennünket azért a tévedésünkért, hogy provokátor került a párt Központi Bizottságába. De amikor mi Kerenszkij alatt követeltük, hogy a duma elnökét, Rodzjankót, tartóztassák le és állítsák bíróság elé, mert Rodzjanko már a háború előtt tudott arról, hogy Malinovszkij provokátor és *nem közölte* ezt a dumabeli trudovikokkal és a munkásokkal, akkor sem a mensevikek, sem az eszerek, akik Kerenszkijjel együtt résztvettek a kormányban, nem támogatták követelésünket és Rodzjanko szabadlábon maradt, szabadon ment el Djenyikinhez. *(Lenin jegyzete.)*

NÉZETELTÉRÉSEINK

1921 január 5

A szakszervezetek kérdésében fennálló nézeteltéréseink nem a szakszeryezetek elvi értékelésében mutatkoznak. Programunknak a szakszervezetek szerepére vonatkozó ismert pontjai, amelyeket Trockij gyakran idézget, és a párt IX. kongresszusának a szakszervezetekről hozott határozatai érvényben maradnak (és érvényben is fognak maradni). Senki sem vitatja, hogy a szakszervezeteknek és a gazdasági szerveknek kölcsönösen át kell hatniok és át is fogják hatni egymást („összenövés"). Senki sem vitatja, hogy az ország gazdasági újjászületésének pillanata megköveteli, hogy a szakszervezetek, melyek egyelőre még csak névleg ipari szakszervezetek, fokozatosan olyan valóságos ipari szakszervezetekké alakuljanak át, amelyek talpra tudják állítani fő iparágainkat. Szóval, nézeteltéréseink — nem elvi nézeteltérések.

Ugyanilyen kevéssé vonatkoznak nézeteltéréseink arra a kérdésre, hogy a szakszervezetekben és általában a munkásosztályban munkafegyelemre van szükség. Az olyan kijelentések, hogy pártunk egy része „kiengedi kezéből a gyeplőt" és az elemi erők játékára bízza a tömegeket — megfontolatlan kijelentések. A pártelemek vezetőszerepe a szakszervezeteken belül és a szakszervezetek vezetőszerepe a munkásosztályon belül vitathatatlan igazság marad.

Még kevésbbé vonatkoznak nézeteltéréseink a szakszervezeti Központi Bizottságok és az Összoroszországi Központi Szakszervezeti Tanács minőségi összetételének kérdésére. Mindannyian egyetértünk abban, hogy ezeknek az intézményeknek az összetétele korántsem eszményi, hogy a szakszervezetek állományát megritkította több katonai és más mozgósítás, hogy a

szakszervezeteknek vissza kell adni régi funkcionárusaikat, rendelkezésükre kell bocsátani újakat, technikai eszközökkel kell ellátni őket stb.

Nem, nem ezen a téren mutatkoznak nézeteltéréseink.

I

A munkástömegekhez való közeledés két módszere

Nézeteltéréseink azokban a kérdésekben mutatkoznak, hogy milyen *módon* kell megerősíteni a munkafegyelmet a munkásosztályban, milyen *módszerekkel* kell közelednünk a munkástömegekhez, akiket be akarunk vonni az ipar feltámasztásának ügyébe, milyen *úton* alakíthatjuk át a mai gyenge szakszervezeteket erős, valóban ipari szakszervezetekké, amelyek újjá tudják építeni iparunkat.

Két módszer van: a *kényszer* módszere (katonai módszer) és a *meggyőzés* módszere (szakszervezeti módszer). Az első módszer korántsem zárja ki a meggyőzés elemeit, de a meggyőzés elemei itt alá vannak rendelve a kényszerítő módszer követelményeinek és ennek csak segédeszközei. A második módszer sem zárja ki a kényszer elemeit, de a kényszer elemei itt alá vannak rendelve a meggyőző módszer követelményeinek és ennek csak segédeszközei. E két módszer összekeverése éppoly megengedhetetlen, mint amilyen megengedhetetlen egy kalap alá vonni a hadsereget és a munkásosztályt.

A pártmunkások egy csoportja, élén Trockijjal, megittasulva a katonai módszereknek a hadseregben elért sikereitől, úgy véli, hogy ezeket a módszereket át lehet és át is kell ültetni a munkásság soraiba, a szakszervezetekbe, hogy ugyanolyan sikereket érjenek el a szakszervezetek megerősítése, az ipar feltámasztása terén. De ez a csoport megfeledkezik arról, hogy a hadsereg és a munkásosztály két különböző terület, hogy a hadsereg szempontjából alkalmas módszer alkalmatlannak, károsnak bizonyulhat a munkásosztályra és szakszervezeteire.

A hadsereg nem egynemű, hanem két fő társadalmi csoportból, parasztokból és munkásokból áll, akik közül az előbbiek számbelileg többszörösen felülmúlják az utóbbiakat. A párt VIII. kongresszusa, amikor megindokolta annak szükségességét, hogy a hadseregben főképpen a kényszer módszerét alkalmazzák, abból indult ki, hogy a mi hadseregünk főként parasztokból áll, hogy a parasztok nem fognak harcba menni a szocializmusért, hogy őket a szocializmusért való harcra csak a kényszer módszereit alkalmazva lehet és kell rábírni. Ebből származtak a ráhatás olyan tisztán katonai módszerei, mint a politikai megbízottak és a politikai osztályok rendszere, a forradalmi törvényszékek, fegyelmi büntetések, a felülről való kinevezés rendszere stb.

A munkásosztály, a hadsereggel ellentétben, egynemű társadalmi osztály, amely gazdasági helyzeténél fogva hajlamos a szocializmusra, könnyen hat rá a kommunista agitáció, önként szervezkedik szakszervezetekbe és mindezt egybevéve a Szovjetállam alapja, sava-borsa. Ezért nem meglepő, hogy túlnyomórészt a meggyőzés módszereinek alkalmazása lett ipari szakszervezeteink gyakorlati munkájának alapjává. Ebből származtak a ráhatás olyan tisztán szakszervezeti módszerei, mint a felvilágosítás, a tömegpropaganda, a munkástömegek kezdeményezésének és öntevékenységének fejlesztése, a választottság elve stb.

Trockijnak az a hibája, hogy lebecsüli a hadsereg és a munkásosztály közötti különbséget, egy kalap alá veszi a katonai szervezeteket és a szakszervezeteket, katonai módszereket próbál átültetni — talán megszokásból — a hadseregből a szakszervezetekbe, a munkásosztályba.

„A katonai módszereknek (parancsnak, büntetésnek) puszta szembeállítása a szakszervezeti módszerekkel (felvilágosítással, propagandával, öntevékenységgel) — mondja Trockij egyik írásában — kautskysta-mensevik-eszer előítéletek megnyilvánulása... Munkásállamban a munka- és a katonai szervezet szembeállítása szégyenletes kapituláció a kautskyzmus előtt."

Ezt mondja Trockij.

Ha eltekintünk a „kautskyzmus", „mensevizmus" stb. fölösleges szóvirágaitól, világos, hogy Trockij nem értette meg a munkásszervezetek és a katonai szervezetek között fennálló különbséget, nem értette meg, hogy a katonai módszerek szembeállítása a demokratikus (szakszervezeti) módszerekkel *a háború felszámolásának és az ipar feltámasztásának pillanatában* szükséges és elkerülhetetlen, hogy a katonai módszerek átvitele a szakszervezetekbe ennek következtében téves és káros.

Ez a megnemértés volt az alapja Trockij nemrég megjelent vita-brosúrájának, amelyet a szakszervezetekről írt.

Ez a megnemértés Trockij hibáinak forrása.

II

Tudatos demokratizmus és kényszerű „demokratizmus"

Egyesek azt hiszik, hogy a szakszervezeti demokratizmusról elhangzó beszédek nem egyebek, mint üres szavalás, divat, amit a pártélet bizonyos jelenségei váltottak ki s hogy idővel a demokratizmusról való „fecsegést" megúnják, és minden marad a „régiben".

Mások úgy vélik, hogy a szakszervezeti demokratizmus lényegében engedmény — a munkások követeléseinek tett kényszerű engedmény, hogy itt inkább diplomáciával van dolgunk, mint igazi, tényleges dologgal.

Mondanunk sem kell, hogy mind ezek, mind azok az elvtársak súlyosan tévednek. A szakszervezeti demokratizmus, vagyis az, amit a „szakszervezeteken belül a proletárdemokrácia normális módszereinek" szoktak nevezni — a munkás tömegszervezetek lényegéhez tartozó tudatos demokratizmus, amely feltételezi annak *tudatát*, hogy a meggyőzés módszereit a szakszervezetekben egyesített munkástömegek milliói irányában szükséges és hasznos rendszeresen alkalmazni. E tudat nélkül a demokratizmus puszta szóvá válik.

Amíg folyt a háború és a veszély házunk előtt állt, szervezeteink felhívásai — „segítséget a frontnak" — élénk visszhangra találtak a munkásoknál, mert a pusztulás veszélye túlságosan érezhető volt, mert ennek a veszélynek teljesen konkrét és mindenki számára szemmelláthatő formája volt Kolcsak, Jugyénics, Djenyikin, Pilsudsky, Vrangel előnyomuló és a földesurak és tőkések hatalmát helyreállító hadseregei képében. Akkor nem volt nehéz talpraállítani a tömegeket. De most, amikor a háborús veszélyt elhárítottuk, az új veszély pedig, a gazdasági veszély (a gazdasági bomlás) korántsem olyan kézzelfogható a tömegek számára, csupán felhívásokkal lehetetlen talpraállítani a nagy tömegeket. A kenyér és a textiláruk hiányát természetesen mindenki érzi, de először, az emberek mégis segítenek magukon és így vagy úgy találnak maguknak kenyeret is, meg szövött árut is, minek folytán a kenyér- és áruhiány veszélye korántsem szorongatja annyira a tömegeket, mint ahogyan a háborús veszély szorongatta; másodszor, senki sem állíthatja, hogy a gazdasági veszély (a mozdonyok, mezőgazdasági gépek, textilgyárak, kohászati üzemek, az áramfejlesztő telepek hiányos berendezése stb.) ugyanolyan reális a tömegek tudata számára, mint amilyen a közelmultban a háborús veszély volt. Ahhoz, hogy a munkásosztály millióit mozgásba hozzuk a gazdasági bomlás ellen, fel kell keltenünk a nagy tömegek kezdeményezését, tudatosságát, öntevékenységét, konkrét tények alapján *meg kell győzni* őket arról, hogy a gazdasági bomlás ugyanolyan reális és halálos veszély, mint amilyen tegnap a háborús veszély volt, be kell vonni a munkások millióit a termelés feltámasztásának ügyébe a demokratikus felépítésű szakszervezetek útján. Csak ilymódon lehet a gazdasági szerveknek a gazdasági bomlás ellen vívott harcát az egész munkásosztály szívügyévé tenni. Enélkül nem győzhetünk a gazdasági fronton.

Szóval: a tudatos demokratizmus, a proletárdemokrácia módszere a szakszervezeteken belül — ez az ipari szakszervezetek egyetlen helyes módszere.

Ehhez a demokratizmushoz semmi köze sincs a kényszerű „demokratizmusnak".

Trockij „A szakszervezetek szerepe és feladatai" című brosúráját olvasva azt hihetnők, hogy Trockij lényegében „szintén" a „demokratikus" módszer híve. Ezért egyes elvtársak azt gondolják, hogy a szakszervezetek munkamódszereinek kérdése nem tárgya nézeteltéréseinknek. De ez egyáltalán nem igaz. Trockij „demokratizmusa" ugyanis kényszerű, felemás, elvtelen és, mint ilyen, csak kiegészíti a szakszervezetekre nem alkalmazható katonai bürokratikus módszert.

Itéljenek önök.

1920 november elején a Központi Bizottság elfogadja, a Szakszervezetek V. Összoroszországi Konferenciájának kommunista frakciója pedig megvalósítja azt a határozatot, amely szerint „a legerélyesebb és legtervszerűbb harcra van szükség, nehogy a centralizmus és a munka militarizált formái bürokratizmussá, önkényeskedéssé, hivatali formaszerűséggé és a szakszervezetek fölötti kicsinyes gyámkodássá fajuljanak el... hogy a Közlekedési Szakszervezet Központi Bizottsága (amelynek Trockij állt az élén) számára is múlóban van a különleges viszonyok által előidézett olyan különleges igazgatási módszerek ideje, amelyek kedvéért a Vasuti Politikai Főosztályt létesítették", s hogy ennek folytán a konferencia kommunista frakciója „ajánlja a Közlekedési Szakszervezet Központi Bizottságának, hogy fokozza és fejlessze a szakszervezeten belül a proletárdemokrácia normális módszereit", és kötelezte a Közlekedési Szakszervezet Központi Bizottságát, hogy „a többi szakszervezeti egyesülést megillető azonos jogokkal lépjen be az Összoroszországi Központi Szakszervezeti Tanács kötelékébe és vegyen tevékeny részt annak közös munkájában" („Právda", 255. sz.). De Trockij és a Közlekedési Szakszervezet Központi Bizottsága e határozata ellenére egész novemberben folytatja a régi, félig bürokratikus, félig katonai vonalat — a régi módon továbbra is a Vasuti Politikai Főosztályra és a Hajózási Politikai

Főosztályra támaszkodik, megpróbálja „összerázni", felrobbantani az Összoroszországi Központi Szakszervezeti Tanácsot, védelmezi a Közlekedési Szakszervezet Központi Bizottságának kiváltságos helyzetét számos más szakmai egyesüléssel szemben. Sőt, Trockij november 30-án a „Központi Bizottság Politikai Irodájának tagjaihoz" intézett levelében ugyanolyan „váratlanul" kijelenti, hogy a „Hajózási Politikai Főosztály... a következő két-három hónap alatt még *semmi esetre sem* oszlatható fel". És mi történt? E levél megírása után hat nappal (december 7-én) ugyanez a Trockij a Központi Bizottságban ugyanolyan „váratlanul" amellett szavaz, hogy „azonnal szüntessék meg a Vasuti Politikai Főosztályt és a Hajózási Politikai Főosztályt olyképpen, hogy erőiket és eszközeiket a normális demokratizmus elvei alapján adják át a szakszervezetnek". És ezt a Központi Bizottság 8 tagja közül egymaga teszi 7 tag ellen, akik ezeknek az intézményeknek a feloszlatását már nem tartották elegendőnek, hanem még a Közlekedési Szakszervezet Központi Bizottsága mai összetételének megváltoztatását is követelték. Trockij, hogy megmentse a Közlekedési Szakszervezet Központi Bizottságának mai összetételét, a Közlekedési Szakszervezet Központi Bizottságában működő politikai főosztályok megszüntetése mellett szavaz.

Mi változott e hat nap alatt? Talán a vasutasok és a hajósok fejlődtek olyan nagyot e hat nap alatt, hogy a két politikai főosztályra nincs többé szükségük? Vagy talán e rövid idő alatt fontos változás történt a bel- vagy külpolitikai helyzetben? Persze, hogy nem. Arról van szó, hogy a hajósok a Közlekedési Szakszervezet Központi Bizottságától határozottan követelték a politikai főosztályok megszüntetését és a Központi Bizottság összetételének megváltoztatását, Trockij csoportja pedig, amely félt a bukástól és legalább a Központi Bizottság régi összetételét szerette volna megőrizni, kényelen volt meghátrálni, részleges engedményeket tenni, amelyek különben senkit sem elégítettek ki.

Ezek a tények.

Aligha szükséges bizonyítgatni, hogy ennek a kényszerű, felemás, elvtelen „demokratizmusnak" semmi köze sincs a „szakszervezeten belüli proletárdemokrácia normális módszereihez", amelyeket a párt Központi Bizottsága még november elején ajánlott és amelyek olyan szükségesek ipari szakszervezeteink újjászületéséhez.

* *
*

Trockij a Szovjetkongresszus* kommunista frakciójának vitagyűlésén mondott zárószavában tiltakozott az ellen, hogy politikai elemet vigyenek a szakszervezetekről szóló vitába, mert — amint mondotta — a politikának itt semmi keresnivalója sincs. Ki kell jelentenem, hogy Trockijnak egyáltalában nincs igaza. Aligha kell bizonyítanunk, hogy a munkás-paraszt államban nincsen egyetlen egy fontos, az egész államra jelentős határozat, különösen ha közvetlenül a munkásosztályt érinti — amely megvalósítható lenne anélkül, hogy valamiképpen ne hatna ki az ország politikai állapotára. Általában nevetséges és komolytalan a politikát a gazdaságtól elválasztani. De éppen ezért szükséges, hogy minden ilyen határozatot előzetesen politikai szempontból is mérlegeljenek.

Itéljenek önök.

Ma már bizonyítottnak tekinthetjük, hogy a Közlekedési Szakszervezet Trockij által vezetett Központi Bizottságának módszereit magának a Közlekedési Szakszervezet Központi Bizottságának gyakorlata ítélte el. Trockij, aki a Közlekedési Szakszervezet Központi Bizottságát vezette és ezen keresztül befolyást gyakorolt más szakszervezetekre is, a szakszervezetek feléélénkülését és megújhodását, a munkásoknak az ipar feltámasztásába való bevonását akarta elérni. De mit ért el valójában?

* A VIII. Összoroszországi Szovjetkongresszusról van szó. (1920 december).

A szakszervezeteken belül konfliktusba keveredett a kommunisták többségével, a szakszervezetek többsége összeütközésbe került a Közlekedési Szakszervezet Központi Bizottságával, a Közlekedési Szakszervezet Központi Bizottságában ténylegesen szakadás történt, kiváltotta a szakmailag szervezett munkások „alsó rétegeinek" haragját a „biztosok" ellen. Másszóval, nemcsak nem újhodtak meg a szakszervezetek, hanem még maga a Közlekedési Szakszervezet Központi Bizottsága is bomlásnak indult. Kétségtelen, hogy ha a Közlekedési Szakszervezet Központi Bizottságának módszereit átvittük volna más szakszervezetekbe is, ott is az összeütközések, a szakadás, a bomlás képe tárult volna elénk. Végeredményben zűrzavart és szakadást idézett volna elő a munkásosztály soraiban.

Hallgathat-e a munkásosztály politikai pártja, amikor ilyen tényeket lát? Lehet-e azt állítani, hogy országunk politikai állapota szempontjából közömbös, hogy egységes szakszervezetekbe tömörült munkásosztállyal vagy különféle, egymással szemben ellenséges csoportokra széttagolt munkásosztállyal van-e dolgunk? Lehet-e azt mondani, hogy a tömegekkel való érintkezés módszereinek értékelésében a politikai mozzanatnak nem kell semilyen szerepet játszania, hogy a politikának itt nincs semmi keresni valója?

Világos, hogy nem.

Az Oroszországi Szovjet Föderativ Szocialista Köztársaságnak és a vele szövetséges köztársaságoknak együttesen most körülbelül 140 millió lakosa van. E lakosság 80%-a — paraszt. Ahhoz, hogy ilyen országot kormányozzunk, elengedhetetlen a munkásosztálynak a Szovjethatalomba vetett szilárd bizalma, mert ilyen ország csak a munkásosztályon keresztül és a munkásosztály erejével vezethető. De ahhoz, hogy megtartsuk és megszilárdítsuk a munkások többségének bizalmát, rendszeresen fejlesztenünk kell a munkásosztály tudatosságát, öntevékenységét, kezdeményezését, rendszeresen nevelnünk kell a munkásosztályt a kommunizmus szellemében, mégpedig olymódon,

hogy beszervezzük a szakszervezetekbe és bevonjuk a kommunista gazdaság építésébe.

Ezt a feladatot nyilván nem lehet megvalósítani a kényszerítés módszerével és a szakszervezetek felülről történő „összerázásával", mert ezek a módszerek részekre szakítják a munkásosztályt (lásd a Közlekedési Szakszervezet Központi Bizottságát!) és bizalmatlanságot keltenek a Szovjethatalom iránt. Ezenkívül, nem nehéz megérteni, hogy a kényszerítés módszereivel a tömegek öntudatát, a tömegeknek a Szovjethatalomba vetett bizalmát kifejleszteni képtelenség.

Világos, hogy csak „a szakszervezeti proletárdemokrácia normális módszereivel", csak a meggyőzés módszereivel lehet majd megvalósítani a munkásosztály tömörítését, öntevékenysége emelését és a Szovjethatalom iránti bizalmának megszilárdítását, amely bizalomra most oly nagy szükség van, hogy az országot a gazdasági bomlás ellen harcba vihessük.

Amint látjuk, a politikai szempont szintén a meggyőzés módszerei mellett szól.

„Právda" 12. sz
1921 január 19.
Aláírás: I. Sztálin.
Sztálin **Művei. 5. köt. 4—14. old. (oroszul).**

AZ OROSZORSZÁGI KOMMUNISTA PÁRT X. KONGRESSZUSÁNAK HATÁROZATA A PÁRTEGYSÉGRŐL (EREDETI TERVEZET)

1921 március

1. A kongresszus felhívja minden párttag figyelmét arra hogy a jelen pillanatban, amikor az ország kispolgári lakossága körében számos körülmény fokozza az ingadozásokat, különösen szükséges a párt sorainak egysége és összeforrottsága, a párttagok közötti teljes bizalom, valamint az igazán egyöntetű, a proletariátus élcsapatának akarategységét igazán megtestesítő munka biztosítása.

2. Ezzel szemben a pártban még a szakszervezetekről lefolyt általános pártvita előtt bizonyos frakciós jelenségek mutatkoztak, azaz olyan csoportok alakultak, amelyeknek külön platformjuk volt, s amelyek bizonyos mértékű zártságra és saját, külön csoportfegyelem létesítésére törekedtek. A frakciózásnak ilyen jelei voltak észlelhetők például az egyik moszkvai pártkonferencián (1920 novemberében) és Harkovban, mind az ú. n. „Munkásellenzék" csoportja,* mind pedig

* „Munkásellenzék" — pártellenes, anarcho-szindikalista csoport az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Párton belül, élén Sljapnyikovval, Medvégyevvel és másokkal. A csoport 1920 második felében alakult meg és a párt lenini vonala ellen harcolt. Az OK(b)P X. kongresszusa elítélte a „munkásellenzéket" és az anarcho-szindikalista elhajlás eszméjének propagandáját összeegyezhetetlennek mondta ki a kommunista párthoz való tartozással. Később a széttört „munkásellenzék" maradékai csatlakoztak az ellenforradalmi trockizmushoz és osztoztak annak sorsában, mint a párt és a Szovjethatalom ellenségei.

részben az ú. n. „Demokratikus centralizmus" csoportja* részéről is.

Szükséges, hogy minden öntudatos munkás világosan felismerje minden néven nevezendő frakciózás ártalmas és megengedhetetlen voltát, mert a frakciózás még az egyes csoportok képviselőinek a pártegység megerősítésére irányuló legjobb akarata mellett is, a valóságban elkerülhetetlenül az egyetértő közös munka gyengülésére vezet, s a kormányzó pártba befurakodott ellenségeink fokozott, ismételt olyirányú próbálkozásaihoz, hogy a széttagoltságot kimélyítsék és az ellenforradalom céljaira használják fel.

Hogy hogyan használnak ki a proletariátus ellenségei a szigorúan következetes kommunista vonaltól való minden eltérést, azt a legszemléltetőbben talán a kronstadti lázadás példája mutatta meg, amikor a burzsoá ellenforradalom és a világ minden országának fehérgárdistái egyszerre hajlandóságot mutattak még a Szovjetrendszer jelszavainak elfogadására is, csakhogy megdönthessék Oroszországban a proletariátus diktatúráját, amikor az eszerek és általában a burzsoá ellenforradalmárok az állítólag a Szovjethatalom nevében kiadott felkelés jelszavát Kronstadtban, az orosz Szovjetkormány ellen használták ki. Az ilyen tények eléggé bizonyítják, hogy a fehérgárdisták arra törekszenek, és értenek is hozzá, hogy kommunista, sőt legbaloldalibb kommunista jelmezbe öltözzenek, csakhogy gyöngítsék és megdöntsék a proletárforradalom támaszát Oroszországban. A kronstadti lázadás előestéjén Petrográdon terjesztett mensevik röpiratok szintén mutatják, hogyan használták ki a mensevikek az

* „Demokratikus centralizmus" — pártellenes csoport, élén Szapronovval és Oszinszkijjel, az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Párton belül. A hadikommunizmus ideje alatt keletkezett. A csoport tagadta a párt vezető szerepét a Szovjetek munkájában; fellépett az egységes egyéni igazgatói vezetés és személyes felelősség ellen az iparban; a szervezeti kérdésekben támadta a lenini vonalat, követelte a frakciók és csoportok szabadságát a pártban. Az OK(b)P IX. és X. kongresszusa elítélte a „decistákat", mint pártellenes csoportot. 1927-ben a SzK(b)P XV. kongresszusa a demokratikus centralizmus csoportját a trockistákkal együtt kizárta a pártból.

Oroszországi Kommunista Párton belüli nézeteltéréseket és a frakciózás bizonyos csíráit arra, hogy ténylegesen bátorítsák és segítsék a kronstadti lázadókat, az eszereket és a fehérgárdistákat, bár szavakban a lázadás ellenzőinek és — állítólag csak némi módosítással — a Szovjethatalom híveinek tüntették fel magukat.

3. A jelen kérdésben folytatott propagandának egyrészt abból kell állnia, hogy tüzetesen megmagyarázzuk a frakciózás kárát és veszélyét a pártegység és a proletár élcsapat akarategységének megvalósítása szempontjából, ami alapfeltétele a proletárdiktatúra sikerének, másrészt abból, hogy megmagyarázzuk a Szovjethatalom ellenségei legújabb taktikai fogásainak sajátosságait. Ezek az ellenségek, miután meggyőződtek arról, hogy nyiltan fehérgárdista lobogó alatt az ellenforradalom reménytelen, most minden erejüket megfeszítik, hogy belekapaszkodjanak az Oroszországi Kommunista Párton belüli nézeteltérésekbe és így vagy amúgy előmozdítsák az ellenforradalmat azzal, hogy a hatalmat olyan politikai árnyalatnak adják át, amely külsőleg a legközelebb áll a Szovjethatalom elismeréséhez.

A propagandának meg kell világítania a megelőző forradalmak tapasztalatait is, amikor az ellenforradalom támogatta a szélső forradalmi párthoz legközelebb álló ellenzéket abból a célból, hogy megingassa és megdöntse a forradalmi diktatúrát, s ezzel megtisztítsa az utat az ellenforradalom, a kapitalisták és a földesurak későbbi teljes győzelme számára.

4. A frakciózás elleni gyakorlati harcban szükséges, hogy a párt minden szervezete a legszigorúbban ügyeljen arra, hogy ne engedjen meg semmiféle frakciós fellépést. A párt fogyatékosságainak okvetlenül szükséges kritikáját úgy kell irányítani, hogy minden egyes gyakorlati indítványt a lehető legvilágosabb formában, azonnal, minden huzavona nélkül terjesszenek be megvitatás és döntés céljából a párt helyi és központi vezető szerveihez. Ezenkívül mindenkinek, aki bírálattal lép fel, a bírálat formájában tekintettel kell lennie a párt helyzetére, arra, hogy

a pártot ellenségek veszik körül, bírálata tartalmát tekintve pedig a szovjet- és pártmunkában való közvetlen részvétele útján a gyakorlatban kell megkísérelnie a párt vagy az egyes párttagok hibáinak kijavítását. A párt általános irányvonalának minden elemzését, avagy a párt gyakorlati tapasztalatainak mérlegelését, a párthatározatok végrehajtásának ellenőrzését, a hibák kijavítása módszereinek tanulmányozását stb. semmi esetre sem szabad előzetes megvitatás céljából valamely „platform" alapján kialakult csoportnak stb. megküldeni, hanem kizárólag a párt összes tagjainak megvitatására kell közvetlenül előterjeszteni. Ezért a kongresszus a „Vitalap" rendszeresebb megjelenését és külön vitacikk-gyüjtemények kiadását rendeli el, fáradhatatlanul arra törekedve, hogy a kritika a dolog lényegére irányuljon és semmi esetre se öltsön olyan formákat, amelyek alkalmasak arra, hogy a proletariátus osztályellenségeit segítsék.

5. Amikor a kongresszus elvileg elveti a szindikalizmus és az anarchizmus irányában megnyilvánuló elhajlást, amelynek elemzésével külön határozat foglalkozik, és amikor megbízza a Központi Bizottságot azzal, hogy minden frakciózást teljesen megszüntessen, ugyanakkor kijelenti, hogy azokban a kérdésekben, amelyek például az úgynevezett „Munkásellenzék" csoportjának különös figyelmét vonták magukra — a párt megtisztítása a nemproletár és megbízhatatlan elemektől, a bürokratizmus elleni küzdelem, a demokratizmus és a munkások öntevékenységének fejlesztése stb. —, bármily érdemleges indítványt a legnagyobb figyelemmel kell megvizsgálni s a gyakorlati munkában kipróbálni. A pártnak tudnia kell, hogy ezekben a kérdésekben, mivel egész sor különféle akadállyal találkozunk, nem valósítunk meg minden szükséges rendszabályt, s hogy a párt, amikor kérlelhetetlenül elvet minden nem tárgyilagos és frakciós álkritikát, ugyanakkor új módszerek kipróbálásával minden eszközzel fáradhatatlanul tovább fog küzdeni a bürokratizmus ellen, a demokratizmus és az öntevékenység kiszélesítéséért, a pártba befurakodott elemek leleplezéséért és kiűzéséért stb.

6. A kongresszus ezért feloszlatottnak nyilvánít kivétel nélkül minden ilyen vagy más platform alapján alakult csoportot (mint amilyenek a „Munkásellenzék", a „Demokratikus centralizmus" csoportja stb.) és elrendeli azonnali feloszlatásukat. A kongresszus e határozata végre nem hajtásának a pártból való feltétlen és azonnali kizárást kell maga után vonnia.

7. A kongresszus, hogy a párton belül és az egész szovjet munkában a legszigorúbb fegyelmet valósítsa meg, és mindennemű frakciózás kiküszöbölése mellett a legnagyobb egységet érje el, felhatalmazza a Központi Bizottságot arra, hogy fegyelemsértés, vagy a frakciózás felújítása vagy megtűrése esetén alkalmazza a pártbüntetés minden formáját, beleértve a pártból való kizárást, a Központi Bizottság tagjaival szemben pedig a póttaggá való visszaminősítést, sőt, mint végső rendszabályt, a pártból való kizárást is. A Központi Bizottság tagjaival, a Központi Bizottság póttagjaival s az Ellenőrző Bizottság tagjaival szemben az ilyen végső eszköz alkalmazásának feltétele, hogy a Központi Bizottság teljes ülést tartson, melyre meg kell hívni a Központi Bizottság minden póttagját és az Ellenőrző Bizottság minden tagját. Ha a párt legfelsőbb vezetőinek ilyen együttes gyűlése kétharmad szótöbbséggel a központi bizottsági tag póttaggá való visszaminősítését vagy a pártból való kizárásának szükségességét elismeri, ez a rendszabály haladéktalanul foganatosítandó.

Lenin Művei. 3. kiad. XXVI. köt. 259—261. old. (oroszul).
Lenin. Válogatott művek. 2. köt. Szikra 1949. 813—816. old.

Lenin

LEVÉLVÁZLAT A PÁRTONKÍVÜLI MUNKÁSOKHOZ VALÓ VISZONYRÓL

[1921 április 27 és május 1 között]

Körtáviratot írni a kormányzósági bizottságoknak és rejtjeles írással elküldeni.

Tartalom:

a pártonkívüli konferenciák tapasztalata teljesen bebizonyította, hogy azok a mensevikek és eszerek szervezete agitációjának* színterévé váltak; ezért a legnagyobb óvatosságra van szükség a pártonkívüli konferenciák megszervezésében, egyáltalán nem szabad megengedni megtartásukat, ha előzetesen minden egyes gyárban a legalaposabban elő nem készítették. A kormányzósági pártbizottságoknak felelniök kell a párt előtt ezért, mert ők kezeskednek minden egyes pártonkívüli konferencia sikeréért.

Minden kormányzósági pártbizottság köteles jelentést tenni a Központi Bizottságnak nemcsak minden egyes pártonkívüli konferencia sikeréről, hanem minden egyes pártonkívüli konferencia előtt a konferencia körülményeinek és előkészítettségének fokát is köteles kifejteni.

Ugyanakkor elengedhetetlenül szükséges fokozni a munkát a kommunisták és a pártonkívüli tömeg közötti kapcsolat megtartása és fejlesztése terén. Ehhez:

rendszeresen egybe kell hívni nemcsak a közös gyűléseket a munkások és parasztok tömegei számára, hanem valamennyi felelős állásban levő személynek gyakorlati beszámolókat is kell tartania a munkások és parasztok tömegei előtt. Az ilyen beszámolókat feltétlenül havonta legalább egyszer meg kell tartani úgy, hogy a pártonkívüli munkások és parasztok tömegeinek

---

* A „szervezete" szó az „agitáció" szó fölé van írva.

lehetőségük legyen a szovjetintézményeknek és azok munkájának bírálatára. Beszámolniok nemcsak a kommunistáknak kell, hanem valamennyi felelős állást betöltő személynek, elsősorban az élelmezési intézmények és a népgazdasági tanácshoz tartozó intézmények felelős személyeinek.

Minden egyes kormányzósági bizottság köteles havonta jelenteni a Központi Bizottságnak a pontos adatokat minden ilyen beszámoló napjáról és lefolyásáról, hasonlóképpen a pártonkívülieknek az ilyen gyűléseken felvetett követeléseiről.

A Központi Bizottság részletesebb utasítást dolgoz ki az ilyen beszámolók megszervezéséről, a tömeggel való kapcsolat ellenőrzésének módozatairól, a tömeg helyzetének megjavítása terén végzett munkák menetéről, a pártonkívüliekké vedlett mensevikek és eszerek elleni harcról stb.

(Brosúra az eszerekről és a mensevikekről.
A gyűlések jogairól.)

Lenin és Sztálin. A pártépítésről. II. köt. Moszkva 1941. 259. old. (oroszul).

Sztálin

[RENDSZERESEN JAVÍTSUK A PÁRT MINŐSÉGI ÖSSZETÉTELÉT]

„A kommunizmus legközelebbi feladatai Grúziában és a Kaukázuson-túl" című, a Grúziai Kommunista Párt tifliszi szervezetének taggyűlésén mondott beszédből

1921 július 6

... Végül, a harmadik, épp oly fontos és épp oly szükségszerű feladat az, hogy megóvjuk Grúzia Kommunista Pártjának tisztaságát, állhatatosságát és rugalmasságát.

Elvtársak! Gondolniok kell arra, hogy a mi pártunk kormányzó párt, hogy a mi pártunkba nem ritkán csoportosan lépnek be, vagy igyekeznek belépni megbízhatatlan, a proletár szellemtől távolálló elemek, karrierista elemek, akik a bomlás és maradiság szellemét viszik be oda. A kommunisták életbevágó feladata gondoskodni arról, hogy megóvjuk a pártot az ilyen elemektől. Egyszersmindenkorra emlékezetünkbe kell vésni, hogy a párt, különösen a Kommunista Párt ereje és súlya nem annyira a párttagok számától, mint minőségüktől, állhatatosságuktól, a proletariátus ügye iránti odaadásuktól függ. Az Oroszországi Kommunista Pártnak mindössze 700 000 tagja van. Biztosíthatom Önöket arról, elvtársak, hogy a párt akár 7 millióra is felemelhetné taglétszámát, ha akarná, s ha nem tudná, hogy 700 000 állhatatos kommunista komolyabb erő, mint 7 millió mihaszna és semmire se való útitárs. Ha Oroszország megállta a sarat a világimperializmus támadásával szemben, ha egész sor igen komoly sikert ért el a külső frontokon, ha két-három év leforgása alatt olyan erőkifejtésre volt képes, amely megingatta a világimperializmus alapjait, ezt, egyebek között, annak az egybeforrott, harcedzett és kemény acélból kovácsolt kommunista pártnak köszönheti, amely sohasem hajhászta a

nagy taglétszámot és minőségi összetételének javítását tartotta legfőbb gondjának. Lassallenak igaza volt, amikor azt mondta, hogy a párt erősödik azzal, hogy megtisztítja magát a nem odavaló elemektől. Másfelől kétségtelen, hogy amikor például a világ legnagyobb szociáldemokrata pártja, a német szociáldemokrácia, az imperialista háború idején játékszernek bizonyult az imperializmus kezében, a háború után pedig agyaglábon álló óriásként zuhant a szakadékba, ez azért történt, mert évek során mindenáron növelte szervezeteit, mégpedig mindenféle kispolgári söpredékből, amely azután ki is ölte belőle az eleven szellemet.

Ilyenformán a Grúziai Kommunista Párt harmadik és utolsó legközelebbi feladata az, hogy megóvja a párt állhatatosságát és tisztaságát, hogy ne hajhássza a párttagok nagy számát, rendszeresen javítsa a párt minőségi összetételét, megóvja a pártot a kispolgári-értelmiségi nacionalista elemek beözönlésétől.

Sztálin Művei 5. köt. 98—99. old. (oroszul).

Lenin

LEVÉL V. M. MOLOTOVNAK

1921 szeptember 15

Molotov elvtárs!

Mindenünnen hallom, hogy az ajánlásokat (a párttisztítás ügyében) jobbra-balra szívességből osztogatják.

Javaslom, hogy hozzák nyilvánosságra a Központi Bizottság körlevelét (a Központi Ellenőrző Bizottság és a Felülvizsgáló Bizottság beleegyezése és aláírása után).

„ajánlást csak az adhat, aki legalább egy évig személyesen figyelte az ajánlott munkáját, s vele együtt dolgozott valamelyik pártszervezetben."

Lenin

Lenin és Sztálin. A pártépítésről. II. köt. Moszkva 1941. 260. old. (oroszul).

Lenin

A PÁRTTISZTÍTÁSRÓL

1921 szeptember 20

A párttisztítás, szemmelláthatóan, komoly és óriási fontosságú munkává fejlődött.

Vannak helyek, ahol a párttisztítást főleg a tapasztalatra, a pártonkívüli munkások útmutatásaira támaszkodva, az ő útmutatásaiktól vezéreltetve hajtják végre, számolva a pártonkívüli proletártömegek képviselőinek véleményével. — Ez valóban a legértékesebb, legfontosabb. Ha valóban sikerülne *ilymódon* megtisztítanunk a pártot, felső és alsó rétegeit egyaránt, „személyekre való tekintet nélkül", úgy ez a forradalomnak valóban nagy vívmánya volna.

Mert a forradalom vívmányai most nem lehetnek ugyanolyanok, amilyenek azelőtt voltak. Jellegük elkerülhetetlenül változik a háborús frontról a gazdaságira, az új gazdasági politikára történt áttérésünk következtében, az adott viszonyok következtében, amelynek elsősorban a munkatermelékenység fokozását, a munkafegyelem erősítését követelik. Ilyenkor a forradalom fő vívmánya a belső javulás, a munkának, a munka szervezésének és eredményeinek nem kirívó, nem szembeötlő, azonnal észre sem vehető javulása; javulás abban az értelemben, hogy harcba szállunk a proletariátust és a pártot egyaránt bomlasztó kispolgári és a kispolgári-anarchista individualizmus befolyása ellen. Ahhoz, hogy ezt a javulást elérjük, meg kell tisztítanunk a pártot az olyan elemektől, amelyek a tömegektől elszakadtak (nem is szólva természetesen azokról az elemekről, akik szégyent hoznak a pártra a tömegek szemében). Mi természetesen nem mindenben vetjük alá magunkat a tömegek szavának, mert a tömegben néha — különösen a szokatlan fáradtság,

a túlságos terhek és szenvedések okozta kimerültség évei alatt — olyan hangulat kap lábra, amely egyáltalán nem haladó. Az emberek értékelése szempontjából azonban, a „párthoz dörgölődző", „elkomisszárosodott", „elbürokratizálódott" elemek elítélése szempontjából a pártonkívüli proletártömeg útmutatásai, sőt sok esetben a pártonkívüli paraszttömeg útmutatásai is, rendkívül értékesek. A dolgozó tömeg rendkívül finom ösztönnel érzi meg a különbséget a becsületes és odaadó kommunisták és azok között, akik ellenszenvet váltanak ki a kenyerét arca verejtékével kereső emberből, abból az emberből, akinek semmiféle kiváltsága, semmiféle „kapcsolata a magasabb körökkel" nincsen.

Megtisztítani a pártot, számolva a pártonkívüli dolgozók véleményével — nagy dolog, amely komoly eredményeket fog hozni. Az ilyen párttisztítás a pártot az osztálynak sokkal erősebb élcsapatává teszi, mint amilyen eddig volt, olyan élcsapattá, amelyet szorosabb kapcsok fűznek össze az osztállyal, amely jobban tudja az osztályt rengeteg nehézség és veszély közepette győzelemre vezetni.

Mint a párttisztítás különleges feladatára, a pártnak a volt mensevikektől való megtisztítására akarok még rámutatni. Véleményem szerint azok közül a mensevikek közül, akik 1918 eleje után léptek a pártba, legfeljebb körülbelül minden századikat kellene a pártban meghagyni, de azokat is csak úgy, ha mindegyiküket háromszor, négyszer felülvizsgálták. Miért? Azért, mert a mensevikek, mint áramlat, az 1918—1921-i időszak alatt két tulajdonságukat bizonyították be: az egyik, hogy mesterien alkalmazkodnak, „hozzádörgölődznek" a munkások között uralkodó irányzathoz; a másik — hogy még mesteribben, szivvel-lélekkel szolgálják a fehérgárdistákat, szolgálják őket tettekkel akkor, amikor szavakban megtagadják őket. E két tulajdonság a mensevizmus egész történetéből folyik: elég ha az Axelrod-féle „munkáskongresszusra"* emlékezünk vissza, vagy a mensevikek

* Lásd ebben a kötetben 293—301. old.

viszonyára a kadetokhoz (és a monarchiához) szavakban és tettekben stb. és ehhez hasonlókra. A mensevikek nem csak, sőt nem is annyira machiavellizmusból „dörgölődznek" az Oroszországi Kommunista Párthoz (bár már 1903 óta bebizonyították, hogy ami a burzsoá diplomácia fogásait illeti, elsőrangú mesterek ezen a téren), mint inkább „alkalmazkodó-képességből". Minden opportunistának lényegéhez tartozik az, hogy alkalmazkodni tud (de nem minden alkalmazkodni tudás opportunizmus), s a mensevikek, mint opportunisták, hogy úgy mondjam, „elvből" alkalmazkodnak a munkások között uralkodó irányzathoz, védő színt öltenek, mint ahogy a mezei nyúl télen fehérré vedlik. A mensevikeknek ezt a sajátosságát ismernünk kell és számolnunk kell vele. Ezzel számolni pedig annyit jelent, mint megtisztítani a pártot körülbelül kilencvenkilenc százalékától azoknak a mensevikeknek, akik 1918 után, vagyis akkor csatlakoztak az Oroszországi Kommunista Párthoz, amikor a bolsevikok győzelme előbb valószínűvé, majd kétségtelenné kezdett válni.

Meg kell tisztítani a pártot a gazemberektől, az elbürokratásodott, tisztességtelen, vagy nem szilárd meggyőződésű kommunistáktól és a mensevikektől, akik átmázolták a „homlokzatot", de lelkük mélyén mensevikek maradtak.

1921 szeptember 20.

Lenin

Lenin Művei. XXVII. köt. 12—13. old. (oroszul).
Lenin. Válogatott művek. Szikra 1949. 2. köt. 891—893. old.

Lenin

„A SZAKSZERVEZETEK SZEREPE ÉS FELADATAI AZ ÚJ GAZDASÁGI POLITIKA VISZONYAI KÖZÖTT"

c., az Orosz Kommunista (bolsevik) Párt Központi Bizottságának 1922 január 12-i ülésén elfogadott határozat 5., 8. és 11. pontja

5. Visszatérés az önkéntes szakszervezeti tagsághoz

Az a gyakorlat, hogy a szakszervezetek formális alapon kivétel nélkül minden bérmunkást tagjaik közé soroztak, a szakszervezetek bizonyos fokú bürokratikus eltorzulásához és a szakszervezeteknek tagjaik széles tömegeitől való elszakadásához vezetett; ezért a leghatározottabban be kell vezetni az önkéntes tagságot mind az egyéni, mind a kollektív (csoportos) belépésnél. A szakszervezeti tagoktól semmiesetre sem szabad meghatározott politikai nézetek elfogadását követelni; ebben az értelemben a szakszervezeteknek éppen úgy, mint a valláshoz való viszony kérdésében is, pártonkívülieknek kell lenniök. A proletárállamban a szakszervezeti tagoktól csak azt kell megkövetelni, hogy megértsék az elvtársias fegyelemnek és annak szükségességét, hogy a munkásság erejét egyesíteni kell a dolgozók érdekeinek megvédelmezése és a dolgozók hatalmának, vagyis a Szovjethatalomnak támogatása érdekében. A proletárállamnak a munkások szakmai egyesülését, mind jogilag, mind anyagi tekintetben elő kell segítenie. De a szakszervezeteknek semmiféle jogaik nem lehetnek kötelezettségek nélkül.

8. Kapcsolat a tömegekkel, mint minden szakszervezeti munka fő feltétele

A tömegekkel, vagyis a munkások (majd pedig valamennyi dolgozó) óriási többségével való kapcsolat a szakszervezetek

bármiféle sikeres tevékenységének legfontosabb, legfőbb feltétele. A szakszervezetek szerveiben és azok apparátusában a legalsóbb szervektől a legfelsőbbekig olyan — okvetlenül nemcsak a kommunisták közül kikerülő — felelős elvtársak egész rendszerét kell megteremteni és gyakorlatilag az évek hosszú során át kipróbálni, akiknek a munkásélet sűrűjében kell élniök, töviről-hegyire ismerniök kell a munkások életét, érteniök kell ahhoz, hogy bármely kérdésben, bármely pillanatban hibátlanul meg tudják állapítani a tömegek hangulatát, a tömegek valódi törekvéseit, szükségleteit, gondolatait, hogy a hamis eszményítésnek még az árnyéka nélkül is meg tudják állapítani a tömegek tudatosságának fokát s azt, hogy milyen mértékben gyakorol rájuk befolyást a régi világ egyik vagy másik előítélete és maradványa, hogy ki tudják vívni a tömegek határtalan bizalmát az irányukban tanusított elvtársias magatartásukkal és azzal, hogy megértően gondoskodnak szükségleteik kielégítéséről. A számbelileg nem nagy kommunista párt számára, amely mint a munkásosztály élcsapata egy óriási országot vezet, amely (egyelőre még a haladottabb országok közvetlen támogatása nélkül) a szocializmushoz való átmenetet valósítja meg, az egyik legnagyobb és legfenyegetőbb veszély az, hogy elszakad a tömegektől, az a veszedelem, hogy az élcsapat túlmesszi előreszalad és „nem egyenesíti ki a frontot", nem őrzi meg a szilárd kapcsolatot a munka egész hadseregével, vagyis a munkás- és paraszttömegek óriási többségével. Mint ahogy még a nagyszerű motorokkal és elsőrendű gépekkel felszerelt gyár sem tud működni, ha a gépeket a motorral összekötő áttétel elromlott, éppúgy szocialista építőmunkánk katasztrófája is elkerülhetetlen, ha helytelenül van felépítve, vagy helytelenül dolgozik a kommunista pártot a tömegekkel összekapcsoló áttétel, a szakszervezet. Ezt az igazságot nem elég megmagyarázni, emlékezetbe idézni, megerősíteni, hanem szervezetileg is le kell rögzíteni a szakszervezetek egész felépítésében és mindennapi munkájában.

11. A szakszervezetek és a kispolgári befolyások a munkásosztályra

A szakszervezetek csak akkor igazi szakszervezetek, ha a pártonkívüli munkásoknak igen széles rétegeit egyesítik. Ebből elkerülhetetlenül következik, különösen olyan országban, ahol a lakosság túlnyomó többsége paraszt, hogy éppen a szakszervezeteken belül aránylag szívósan tartják magukat mindazok a politikai befolyások, amelyek a kapitalizmus maradványainak és a kisüzemi termelésnek felépítményei. Ezek kispolgári befolyások, vagyis egyrészt az eszer és mensevik pártoknak (a II. és a kétésfeles Internacionáléhoz tartozó pártok ezen orosz változatainak) befolyása, másrészt az anarchistáké; csak ezeknek az irányzatoknak soraiban maradtak valamennyire is jelentékeny számban olyan emberek, akik a kapitalizmust nem önző osztályindokokból, hanem eszmei alapon védelmezik, mert továbbra is hisznek az általuk hirdetett általános értelemben vett „demokrácia", „egyenlőség", „szabadság" osztályoktól független jelentésében.

Csakis a fentemlített sajátos gazdasági okkal, nempedig egyes csoportok s még kevésbbé egyes személyek szerepével magyarázandók az ilyen kispolgári eszméknek azok a maradványai (s olykor-olykor ezeknek az eszméknek feltámadása), melyeket szakszervezeteinkben megfigyelhetünk. Ezért a kommunista pártnak és a kulturális felvilágosító munkát végző szovjet intézményeknek, valamint a szakszervezetekben dolgozó minden kommunistának jóval nagyobb figyelmet kell fordítani a szakszervezetekben mutatkozó kispolgári befolyások, irányzatok és elhajlások elleni eszmei harcra — annál is inkább, mert az új gazdasági politikának szükségképpen a kapitalizmus bizonyos fokú erősödéséhez kell vezetnie. Feltétlenül szükséges, hogy ezt a munkásosztályra gyakorolt kispolgári befolyások elleni harc erősítésével ellensúlyozzuk.

„Právda" 12. sz. 1922 január 17.
Lenin Művei. 3. kiad. XXVII. köt. 147—156. old. (oroszul).
Lenin. Válogatott művek. Szikra 1949. 2. köt. 911—922. old.

A „PRÁVDA" TIZEDIK ÉVFORDULÓJÁRA

(Emlékezések)

1922 május 5

1. A lénai napok

A lénai napok a sztolüpini „lecsillapítás" rendszerének eredményeként következtek be. A fiatal párttagok természetesen nem élvezték e rendszer gyönyöreit és nem emlékeznek azokra. Ami az öregeket illeti, ők bizonyára nem felejtették el az átkozott emlékű büntető különítményeket, a rablók rajtaütéseit a munkásszervezeteken, a parasztok tömeges deresrehúzását és, mint mindezeknek takaróját, — a feketeszázas kadet dumát. A társadalmi gondolat bilincsbe verve, általános fáradtság és fásultság, nyomor és kétségbeesés a munkások soraiban, a parasztok eltompulva és megfélemlítve, a rendőri, földesúri, kapitalista csőcselék tobzódása országszerte — ez jellemzi a sztolüpini „lecsillapítás" rendszerét.

A felületes szemlélő azt hihette, hogy a forradalom kora örökre letűnt, hogy bekövetkezett Oroszország porosz mintára végbemenő „alkotmányos" fejlődésének időszaka. A mensevik likvidátorok nyiltan ordítozták ezt és azt prédikálták, hogy sztolüpini legális munkáspártot kell szervezni. Egyes régi „bolsevikok" pedig, akik lelkükben együttéreztek e prédikációval, idejekorán elhagyták pártunk sorait. Teljes volt a korbács és a sötétség diadala. A „kietlenség iszonyata" — így jellemezhető Oroszország akkori politikai élete.

A lénai napok viharként törtek be a „kietlenség iszonyatába" és új képet tártak mindenki elé. Kiderült, hogy a sztolüpini rendszer már nem is olyan szilárd, a duma megvetést vált ki a tömegekben, a munkásosztály pedig elegendő energiát

gyüjtött ahhoz, hogy harcba vesse magát az új forradalomért. Munkásokat lőttek agyon a távoli szibériai vadonban, (Bodajbo a Léna mentén) s ez elegendő volt ahhoz, hogy Oroszországot elborítsák a sztrájkok, a pétervári proletariátus elöntse az utcákat és egy csapásra elsöpörje útjából a hencegő Makárov minisztert és aljas jelszavát: „ahogy volt, úgy lesz". Ezek voltak a kezdődő, hatalmas mozgalom első fecskéi. A „Zvezdá"-nak igaza volt, amikor ezt kiáltotta: „élünk, piros vérünk feltörő erőnk tüzében forr..." Bekövetkezett a mozgalom új, forradalmi fellendülése.

Éppen e mozgalom hullámaiban született meg a munkások tömeglapja: a „Právda".

2. A „Právda" megalapítása

1912 április közepén, egy este, Poletájev elvtárs lakásán, ahol két dumaképviselő (Pokrovszkij és Poletájev). két író (Olminszkij és Batúrin) meg én, a Központi Bizottság tagja (mint illegális, „menedékhelyen" ültem az „immunitást élvező" Poletájevnál), megegyeztünk a „Právda" platformjában és összeállítottuk a lap első számát. Nem emlékszem, jelen voltak-e ezen az értekezleten a „Právda" legközvetlenebb munkatársai — Demján, Bédnüj és Danyílov.

A lap technikai és anyagi feltételei, hála a „Zvezdá" agitációjának, a széles munkástömegek együttérzésének és a „Právda" számára a gyárakban és üzemekben rendezett tömeges önkéntes gyüjtésnek, biztosítva voltak. A „Právda" valóban az oroszországi és elsősorban a pétervári munkásosztály erőfeszítéseinek gyümölcse volt. Ezek nélkül az erőfeszítések nélkül nem állhatott volna fenn.

A „Právda" jellege világos volt: a „Právdá"-nak az volt a hivatása, hogy a tömegek között népszerűsítse a „Zvezdá" platformját. „Aki a »Zvezdá«-t olvassa — írta a „Právda" első számában — és ismeri munkatársait, akik egyúttal a »Právdá«-nak is munkatársai, annak nem nehéz megértenie, hogy milyen

irányban fog dolgozni a »Právda«." A „Právda" csak annyiban különbözött a „Zvezdá"-tól, hogy a „Právda" olvasóközönsége a „Zvezdá"-étól eltérően nem az élenjáró munkások voltak, hanem a munkásosztály széles tömegei. A „Právdá"-nak segítenie kellett az élenjáró munkásokat, hogy a párt zászlaja köré tömörítsék az orosz munkásosztály új harcra ébredt, de politikailag elmaradt széles rétegeit. A „Právda" ezért tűzte ki akkor egyik feladatául, hogy a munkások soraiból neveljen írókat és hogy bevonja őket a lap irányításába.

„Azt szeretnénk, — írta a „Právda" első számában —, hogy a munkások ne szorítkozzanak csupán az együttérzésre, hanem legyenek tevékeny részesei lapunk vezetésének. Ne mondják azt a munkások, hogy az írás számukra »szokatlan« munka: az írástudó munkások nem hullanak készen az égből, csak lassanként nevelődnek ki, az irodalmi munka folyamán. Csak bátrabban kell hozzálátni: egyszer-kétszer megbotlik az ember, de azután csak megtanul írni..."

3. A „Právda" szervezeti jelentősége

A „Právda" pártunk fejlődésének olyan időszakában látott napvilágot, amikor az illegális munka teljes egészében a bolsevikok kezében volt (a mensevikek szöktek onnan), de a szervezet legális formáit — a duma-frakciót, a sajtót, a betegsegélyző pénztárakat, a biztosítási pénztárakat, a szakmai egyesüléseket még nem hódítottuk el teljesen a mensevikektől. A bolsevikok ebben az időszakban elszánt harcot vívtak azért, hogy a likvidátorokat (mensevikeket) kiűzzék a munkásosztály legális szervezeteiből. A mensevikek „eltávolítása pozícióikból" — ez akkor a munkásmozgalom rendkívül népszerű jelszava volt. A „Právda" hasábjai tele voltak olyan jelentésekkel, amelyek arról számoltak be, hogy a biztosítási szervezetekből, betegsegélyző pénztárakból és a szakmai egyesülésekből kiűzték a likvidátorokat, akik egy időre befészkelődtek ezekbe a szervezetekbe. A munkáskúriának mind a hat képviselői helyét elhódítottuk a mensevikektől. Ugyanilyen vagy majdnem

ugyanilyen reménytelen állapotban volt a mensevik sajtó is. Ez igazán hősies harc volt, melyet a bolsevikokkal tartó munkások vívtak a pártért, mert a cárizmus ügynökei nem szunnyadtak, üldözték és irtották a bolsevikokat és legális fedezékek nélkül az illegalitásba űzött párt nem tudott tovább fejlődni. Sőt, az akkori politikai viszonyok között a párt nem tudta volna kinyujtani csápjait a széles tömegek felé, nem tudta volna tömöríteni őket zászlaja körül, a párt elszakadt volna a tömegektől és bezárkózott, saját köldökét néző körré lett volna, ha nem hódítja meg a munkásosztály legális szervezeteit.

A pártszerűségért, a munkások tömegpártjának megteremtéséért vívott harc középpontjában a „Právda" állott. Nem egyszerű lap volt, amely összegezte a bolsevikoknak a legális munkásszervezetek meghódítása terén elért eredményeit — szervező központ is volt egyszersmind, amely a legális szervezeteket a párt földalatti gócai köré tömörítette és meghatározott cél felé irányította a munkásmozgalmat. Lenin elvtárs már a „Mi a teendő?"-ben (1902) azt írta, hogy egy jól szerkesztett országos harcos lapnak nemcsak kollektív agitátornak, hanem kollektiv szervezőnek is kell lennie. Ilyen lappá vált a „Právda" a likvidátorok ellen a földalatti szervezet megőrzéséért és a legális munkásszervezetek meghódításáért folyó harc időszakában. Ha igaz az a tétel, hogy a likvidátorokon aratott győzelem nélkül nem lett volna olyan pártunk, mely erős, mert tömör, mely legyőzhetetlen, mert a proletariátus iránt odaadó, amely megszervezte az 1917-es Októberi Forradalmat — ha ez mind igaz, akkor éppoly igaz az is, hogy a régi „Právda" szívós és önfeláldozó munkája jelentős mértékben előkészítette és meggyorsította ezt a likvidátorokon aratott győzelmet. A régi „Právda" ebben az értelemben kétségtelenül az orosz proletariátus későbbi dicső győzelmeinek előhírnöke volt.

„Právda" 98. sz. 1922 május 5.
Sztálin Művei. 5. köt. 129—133. old. (oroszul).

A KÖZPONTI BIZOTTSÁG SZERVEZETI BESZÁMOLÓJA AZ OROSZORSZÁGI KOMMUNISTA (BOLSEVIK) PÁRT XII. KONGRESSZUSÁNAK

1923 április 17

Elvtársak! Azt hiszem, hogy a Központi Bizottságnak az „Izvésztyija C. K."-ban (a Központi Bizottság Híreiben) megjelent beszámolója a részletek tekintetében tökéletesen elegendő, és itt, a Központi Bizottság szervezeti beszámolójában nem kell megismételnem.

Úgy vélem, hogy a Központi Bizottság szervezeti beszámolóját három részre lehetne osztani.

Az első résznek a párt és a munkásosztály közötti szervezeti kapcsolatokkal kell foglalkoznia — azokkal a kapcsolatokkal és tömegjellegű apparátusokkal, amelyek körülveszik a pártot és amelyek segítségével a párt megvalósítja a munkásosztály vezetését, a munkásosztály pedig a párt hadseregévé válik.

A beszámoló második részének, szerintem, azokkal a szervezeti kapcsolatokkal és tömegjellegű apparátusokkal kell foglalkoznia, amelyek segítségével a munkásosztály egybekapcsolódik a parasztsággal. Ez — az államgépezet. A munkásosztály a párt vezetése alatt az államgépezet segítségével valósítja meg a parasztság vezetését.

A harmadik, utolsó résznek magával a párttal, mint külön életet élő szervezettel és mint jelszavakat kitűző és azok megvalósítását ellenőrző apparátussal kell foglalkoznia.

Rátérek a beszámoló első részére. Beszélek a pártról, mint élcsapatról és a munkásosztályról, mint pártunk hadseregéről. A hasonlóság alapján azt lehetne hinni, hogy itt ugyanolyan a

viszony, mint katonai téren, vagyis a párt parancsokat ad, táviraton közli a jelszavakat, a hadsereg pedig, vagyis a munkásosztály megvalósítja ezeket a parancsokat. Ez az elképzelés teljesen helytelen. Politikai téren sokkal bonyolultabb a helyzet. Katonai téren a parancsnoki kar teremti meg a hadsereget, ő maga alakítja azt. Politikai téren viszont a párt nem maga teremti meg hadseregét, hanem megtalálja — és ez a munkásosztály. A második különbség az, hogy katonai téren a parancsnoki kar nemcsak megteremti, hanem élelmezi és ruházza is a hadsereget. Politikai téren nem ez a helyzet. A párt nem élelmezi és nem ruházza hadseregét, a munkásosztályt. A politikában éppen ezért sokkal bonyolultabb a helyzet. A politikában éppen ezért nem az osztály függ a párttól, hanem megfordítva. Politikai téren az osztály élcsapata, vagyis a párt vezető szerepének megvalósításához éppen ezért elengedhetetlen, hogy a pártot olyan pártonkívüli tömegapparátusok széles hálózata vegye körül, amelyek a párt csápjai, a párt azok segítségével közli akaratát a munkásosztállyal és a munkásosztály szétforgácsolt tömegből a párt hadseregévé válik.

Most áttérek annak vizsgálatára, hogy melyek ezek az apparátusok, ezek a hajtószíjak, amelyek a pártot az osztállyal egyesítik, melyek ezek az apparátusok és a pártnak egy év alatt mit sikerült elérnie azok megszilárdítása terén.

Az első alapvető hajtószíj, az első alapvető összekötő apparátus, amelynek segítségével a párt egybekapcsolódik a munkásosztállyal — a szakszervezet. Ha azokat a számadatokat nézzük, amelyek ennek az alapvető hajtószíjnak, a pártot az osztályhoz elvezető alapvető hajtószíjnak megszilárdulását mutatják, akkor megállapítható, hogy a párt tevékenységének egy esztendeje alatt megerősítette, megszilárdította befolyását a szakszervezetek vezető szerveiben. Az Összoroszországi Központi Szakszervezeti Tanácsról nem beszélek. Ennek összetétele közismert. Nem beszélek a szakszervezetek Központi Bizottságáról sem. Főleg a kormányzósági szakszervezeti tanácsokat tartom szem előtt. A mult évben, pártunk XI. kongresszusa idején, a

kormányzósági szakszervezeti tanácsok elnökeinek 27%-a volt Október előtti párttag, az idén pedig több mint 57%-a. A siker nem túlságosan nagy, de mégis siker, mely arról tanuskodik, hogy a szakszervezetek legfőbb szálait pártunk olyan vezető elemei tartják kezükben, akik már Október előtt párttagok voltak, most pedig a szakszervezetek legfőbb szálai segitségével ők kötik össze a pártot a munkásosztállyal.

Nem kívánok bővebben foglalkozni a munkások szakszervezeteinek összetételével. Az adatok szerint a mult kongresszus idején a szakszervezeteknek körülbelül 6 millió tagjuk volt. Az idén a mai kongresszus napján a szakszervezeti tagok száma 4 800 000. Mintha visszaestünk volna, de ez csak látszat. A mult évben — hadd mondjam meg az igazságot! — a szakszervezetek felfújt adatokat közöltek. A jelentett számok nem feleltek meg egészen a valóságnak. Azok az adatok, melyeket a jelen kongresszus alkalmából adtak, kisebbek ugyan a mult évieknél, de reálisabbak, élethűbbek. Ezt haladásnak tekintem, a szakszervezetek taglétszámának csökkenése ellenére is. Ilyképpen az a tény, hogy a szakszervezetek felfújt és félig-meddig állami támogatásból élő szervezetekből valóban eleven szervezetekké váltak, amelyek közös életet élnek vezető szerveikkel, továbbá az a tény, hogy a párt vezető elemeinek százalékaránya a kormányzósági szakszervezeti szervekben 27%-ról 57%-ra növekedett — íme, ezek azok a tények, melyeket pártunk ebben az évben mint sikert könyvelhet el a szakszervezetek megszilárdítása terén kifejtett tevékenységében.

De nem lehet azt állítani, hogy ezen a téren minden rendben volna. A szakszervezetek alapsejtjei — az üzemi bizottságok — még nem mindenütt a mieink. Igy például Harkov kormányzóság 146 üzemi bizottsága közül hetvennek egyetlen kommunista tagja sincs. De ezek csak egyes elszigetelt jelenségek. Általában el kell ismernünk, hogy pártunk befolyása mind a kormányzósági szakszervezeti szervekben, mind az alsó sejtekben erősödött, ebben az értelemben a szakszervezetek

kétségtelenül továbbfejlődtek. Ezt a frontot a párt számára biztosítottnak kell tekintenünk. A szakszervezetek terén erős ellenfeleink nincsenek.

A második hajtószíj, a második tömegjellegű összekötő apparátus, amelynek segítségével a párt egybekapcsolódik az osztállyal — a szövetkezet. Elsősorban a fogyasztási szövetkezetre gondolok, annak munkás részlegére, azután a mezőgazdasági szövetkezetre, amennyiben az a falusi szegényparasztságot fogja át. A XI. kongresszus idején a Szövetkezeti Központ munkásszekcióinak körülbelül 3 millió tagja volt. Ebben az évben, a jelen kongresszus napján, a tagok száma 3 300 000. Van ugyan némi növekedés, de ez nagyon kevés. Mégis a mi viszonyaink között, az új gazdasági politika viszonyai között, ez mégis haladás. Ha minden egyes munkásra 3 fogyasztót számítunk a családban, akkor megállapíthatjuk, hogy a szövetkezetekben körülbelül 9 milliónyi munkásnépesség tömörül, akiket, mint fogyasztókat szervezetten átfog a fogyasztási szövetkezet, ahol a párt befolyása napról-napra növekszik...

A mult kongresszuson nem voltak adataink a párt erejéről a fogyasztási szövetkezetekben; talán 2—3—5% lehetett, nem több. Erre a kongresszusra a Szövetkezeti Központ kormányzósági szerveiben már legalább 50% a kommunista. Ez szintén haladás.

Valamivel rosszabbul áll a helyzet a mezőgazdasági szövetkezetekben. Növekedni kétségtelenül növekednek ezek a szövetkezetek. A mezőgazdasági szövetkezetek a mult évi kongresszus idején legalább 1 700 000 parasztgazdaságot egyesítettek. Ebben az évben, a jelen kongresszus idején, már legalább 4 000 000 parasztgazdaságot egyesítenek. Ezek közt van a szegényparasztság egy része, amely a proletariátushoz vonzódik. Éppen ezért érdekes tisztázni, hogyan növekedett a párt befolyása a mezőgazdasági szövetkezetek terén. A mult évről nincsenek adataink. Ebben az évben (bár ezek az adatok kétségeseknek látszanak) a kommunisták száma a mezőgazdasági szövetkezetek kormányzósági szerveiben nem kevesebb, mint

50%. Ha ez igaz, akkor ez óriási haladás. Rosszabbul áll a helyzet az alsó sejtekben, ahol még mindig nem tudjuk kiszabadítani az alapszövetkezeteket az ellenséges erők befolyása alól!

A harmadik hajtószíj, amely az osztályt a párttal egybekapcsolja — az ifjúsági szövetségek. Aligha kell bizonyítani az ifjúsági szövetség és általában az ifjúság óriási jelentőségét pártunk fejlődésében. A rendelkezésünkre álló adatok azt mutatják, hogy a mult évben, a XI. kongresszus idején, az ifjúsági szövetségnek legalább 400 000 tagja volt. Azután 1922 derekán, amikor személyzeti létszámcsökkentés folyt, amikor az ifjak jövőbeli foglalkoztatása nem volt eléggé megszervezve, amikor az ifjúsági szövetség még nem tudott az új viszonyokhoz alkalmazkodni, a taglétszám visszazuhant 200 000-re. Most, különösen a mult év őszétől kezdve, az ifjúsági szövetség óriási mértékben megnövekedett. A szövetség legalább 400 000 tagot számlál. A legörvendetesebb az, hogy az ifjúsági szövetségek elsősorban munkásifjakkal töltik fel soraikat. Az ifjúsági szövetségek mindenekelőtt azokban a kerületekben növekednek, ahol az ipar fellendülőben van.

Önök tudják, hogy az ifjúsági szövetség főtevékenységét a munkások körében, a gyári ipariskolákban fejti ki. A rendelkezésünkre álló adatok szerint a mult évben, a XI. kongresszus idején, körülbelül 500 gyári ipariskolánk volt 44 000 taggal. Ez év januárjában már több mint 700 gyári iskolánk működött 50 000 taggal. De fő az, hogy a növekedés az ifjúsági szövetség munkástaglétszámának gyarapodásából ered.

Mint az előző frontot — a mezőgazdasági szövetkezetek frontját — ugyanúgy az ifjúság frontját is rendkívül veszélyeztetettnek kell tekintenünk, mert pártunk ellenségei különösen ezen a területen intéznek ellenünk folyton megújuló rohamokat. Itt, e két területen elengedhetetlen, hogy a párt és szervezetei minden erejüket megfeszítsék befolyásuk fölényének biztosítása érdekében.

Most rátérek a munkásnők küldöttgyűléseire. Szervezeteink talán alig méltatják figyelemre a munkásnők küldöttgyűlését,

pedig az szintén nagyon fontos, rendkívül lényeges hajtómechanizmus, mely a munkásnőket egybeköti pártunkkal. A rendelkezésünkre álló adatok szerint a mult évben, a XI. kongresszus idején, 57 kormányzóságban és 3 területen körülbelül 16 000 női szovjetküldött volt, többségükben munkásnők. Ebben az évben, a jelen kongresszus idején, ugyanazokban a kormányzóságokban és területeken legalább 52 000 női szovjetküldött van, akik közül 33 000 munkásnő. Ez óriási haladás. Figyelembe kell vennünk, hogy ez olyan front, amelyre mindeddig csekély figyelmet fordítottunk, pedig a mi szempontunkból óriási jelentőségű. Ha már halad a dolog, ha már megvan a talaj ahhoz, hogy ezt az apparátust is megszilárdítsuk, kiszélesítsük és mint a párt csápjait arra irányítsuk, hogy aláássuk a papok befolyását az ifjakra, kiket a nők nevelnek, akkor a párt egyik soronlevő feladata, hogy ezen a kétségtelenül veszélyeztetett fronton is a legnagyobb energiát fejtsük ki.

Rátérek az iskolára. A politikai iskolákról, a szovjet pártiskolákról és a kommunista egyetemekről beszélek. Ez szintén olyan apparátus, amelynek segítségével a párt fejleszti a kommunista oktatást, kialakítja az oktatási vezérkart, amely elveti a munkáslakosság körében a szocializmus, a kommunizmus magvait és így szellemi kapcsokkal köti össze a pártot a munkásosztállyal. Az adatok szerint a mult évben a szovjet pártiskolák hallgatóinak száma körülbelül 22 000 volt. Ebben az évben legalább 33 000 hallgató van, ha hozzászámoljuk a városi alapfokú politikai iskolákat is, amelyeket a Politikai Oktatási Főigazgatóság finanszíroz. Ami a kommunista egyetemeket illeti, melyeknek a kommunista felvilágosító munka szempontjából óriási jelentőségük van, itt csekély a növekedés: mindössze 6 000 hallgató volt, mostpedig 6 400 van. A párt feladata abban áll, hogy ezen a fronton is feszítse meg erejét, fokozza a kommunista oktatás vezérkarának nevelése, kikovácsolása terén végzett munkáját.

Rátérek a sajtóra. A sajtó nem tömegapparátus, nem tömegszervezet, mindazáltal megfoghatatlan kapcsolatot létesít a párt

és a munkásosztály között — olyan kapcsolatot, amely erejét tekintve nem gyengébb, mint bármely tömegjellegű közvetítő apparátus. Azt mondják, hogy a sajtó — a hatodik nagyhatalom. Nem tudom, milyen hatalom, de hogy ereje van és nagy a jelentősége — ez vitathatatlan. A sajtó a legerősebb fegyver, amelynek segítségével a párt a maga, neki szükséges nyelvén mindennap, minden órában beszél a munkásosztállyal. Más eszköz a párt és az osztály közötti szellemi kapcsolat létesítésére, más ilyen rugalmas apparátus nincsen seholsem. Ezért a pártnak különös figyelmet kell fordítania a sajtóra és meg kell mondanom, hogy ezen a téren már vannak némi sikereink. Nézzük az ujságokat. A közölt adatok szerint a mult évben 380 ujságunk volt, ebben az évben legalább 528 ujságunk van. A mult évi példányszám 2 500 000-re rúgott, de ez nem eleven szám, annak nagysága félig-meddig a sajtó állami támogatására vezethető vissza. Nyáron, amikor csökkentettük a sajtó támogatását, amikor a sajtónak saját lábára kellett állnia, a példányszám 900 000-re csökkent. A mostani kongresszusra körülbelül kétmillió a példányszám. Tehát a sajtó egyre inkább leveti kincstári jellegét, saját eszközeiből él és éles fegyver a párt kezében, mert összekapcsolja a tömegekkel, máskülönben példányszáma nem emelkedhetett volna és nem maradhatott volna ilyen szinten.

Áttérek a következő összekötő apparátusra — a hadseregre. A hadseregre úgy szoktak tekinteni, mint a védelem vagy a támadás eszközére. Én viszont a munkások és parasztok gyülekezőhelyének tekintem a hadsereget. A forradalmak története azt mutatja, hogy a hadsereg — az egyetlen gyülekezőhely, ahol a különböző kormányzóságok egymástól elszakított munkásai és parasztjai összejönnek és miután egybegyűltek, kimunkálják politikai nézeteiket. Nem véletlen, hogy a nagy mozgósítások és komoly háborúk mindig társadalmi összeütközésekre vezetnek, forradalmi tömegmozgalmat váltanak ki. Ez azért történik, mert a hadseregben az egymástól legtávolabbra eső vidékek munkásai és parasztjai először találkoznak egymással. Hiszen

a voronyezsi muzsik rendszerint nem találkozik a pétervári akkal, a pszkovi nem lát szibériait, a hadseregben viszont találkoznak. A hadsereg a munkások és parasztok iskolája, gyüjtőhelye, és ebből a szempontból óriási jelentősége van a párt erejének és a hadseregre gyakorolt befolyásának; a hadsereg ebben az értelemben igen nagy apparátus, mely a pártot a munkásokkal és a szegényparasztsággal egybekapcsolja. A hadsereg — az egyetlen összoroszországi, összföderációs gyülekezőhely, ahol a különböző kormányzóságokból és területekről való emberek összesereglenek, tanulnak és hozzászoknak a politikai élethez. És ebben a rendkívül komoly, közvetítő tömegapparátusban a következő változások történtek: az előző kongresszus idején a kommunisták száma 7,5% volt, ebben az évben eléri a 10,5%-ot. A hadsereg létszáma ebben az időben csökkent, de a minősége javult. A párt befolyása megnövekedett. E fő gyülekezőhelyen győzelmet arattunk, oly értelemben, hogy a kommunista befolyás erősödött.

A kommunisták százalékaránya a parancsnoki karban. Ha az egész parancsnoki kart nézzük, a szakaszparancsnokokig bezárólag, akkor a mult évben 10% volt a kommunisták részaránya, az idén 13%. Ha pedig a szakaszparancsnokok kivételével nézzük a parancsnoki kart, ez az arányszám a mult évben 16% volt, az idén 24%.

Ezek azok a hajtószíjak, azok a tömegapparátusok, amelyek körülveszik pártunkat és amelyek összekötvén a pártot a munkásosztállyal, lehetőséget nyujtanak a pártnak arra, hogy élcsapattá váljék, a munkásosztályt pedig hadsereggé alakítsa.

Ez azoknak a kapcsolatoknak és közvetítő pontoknak hálózata, amelyek révén a párt, a katonai parancsnoki kartól eltérően, élcsapattá, a munkásosztály pedig szétforgácsolt tömegből valóságos politikai hadsereggé válik.

Azok a sikerek, amelyeket pártunk e kapcsolatok megszilárdításának terén elért, nemcsak azzal magyarázhatók, hogy pártunk tapasztaltabb lett, nemcsak azzal, hogy az összekötő

apparátusokra ható eszközök tökéletesebbek lettek, hanem azzal is, hogy az ország általános politikai helyzete kedvezett e sikereknek, elősegítette azokat.

A mult évben éhínséggel, az éhínség következményeivel, az ipar pangásával, a munkásosztály szétforgácsolódásával stb. küzdöttünk. Az idén, ellenkezőleg, jó termés volt, az ipar részben fellendült, megindult a szétszóródott proletariátus gyülekezésének folyamata, javult a munkások helyzete. A régi munkások, akik korábban kénytelenek voltak a falvakban szétszéledni, ismét visszaszivárognak a gyárakba és mindez politikailag kedvező helyzetet teremt arra, hogy a párt széleskörű munkát fejtsen ki a fentebb említett összekötő apparátusok megszilárdítása érdekében.

Áttérek a beszámoló második részére: a pártra és az államapparátusra. Az államgépezet alapvető tömegapparátus, amely a hatalmonlevő munkásosztályt pártja révén egybekapcsolja a parasztsággal és amely lehetőséget ad a munkásosztálynak, hogy pártja révén vezesse a parasztságot. Beszámolóm e része közvetlenül Lenin elvtárs két ismert cikkéhez kapcsolódik.*

Sokak előtt teljesen újnak látszott az az eszme, melyet Lenin elvtárs e két cikkben kifejtett. Szerintem e két cikk alapeszméje már a mult évben erősen foglalkoztatta Vlagyimir Iljicset. Önök bizonyára emlékeznek mult évi politikai beszámolójára.** Arról beszélt, hogy politikánk helyes, de a gépezet rosszul működik, hogy a gép ezért nem oda megy, ahová kell, hanem le-letér a helyes útról. Erre, úgy emlékszem, Sljapnvikov megjegyezte, hogy nem jók a soffőrök. Ez nem igaz. Egyáltalán nem igaz. A politika helyes, a soffőr kitűnő, a gép típusa jó, szovjet típus, de az állami gép alkatrészei, vagyis az államapparátus egyes munkatársai rosszak, nem a mieink.

* Lenin „Hogyan szervezzük át a Munkás- és Paraszt Ellenőrzést?" és „Inkább kevesebbet, de jobban" című cikkeiről van szó (lásd *Lenin.* Válogatott művek. 2. köt. 1010—1014. old. és 1015—1030. old.).

** Lásd *Lenin.* Válogatott művek. 2. köt. 923—966. old.

Ezért a gép rosszul működik és végeredményben a helyes politikai vonal egészen elferdül. Tehát megvalósítás helyett — elferdítés az eredmény. Az államgépezet, ismétlem, típusát tekintve helyes, de alkatrészei még idegenek, csak fizetésért dolgozók, felerészben cári burzsoá elemek. Olyan államgépezetet akarunk, amely a néptömegek szolgálatának eszköze, de ezt az államgépezetet egyes emberei fejőstehénné akarják változtatni. Ez az oka annak, hogy a gépezet egészében rosszul működik. Ha nem javítjuk meg ezt a gépezetet, a helyes politikai vonallal egymagában nem jutunk messzire: a politikai vonalat el fogják ferdíteni, a munkásosztály és a parasztság között szakadás áll be. Mi leszünk ugyan a kormánynál, a gép azonban nem fog engedelmeskedni. Csődbe jutunk. Ezek azok a gondolatok, amelyeket Lenin elvtárs már a mult évben fejtegetett és amelyeket csak az idén öntött a Központi Ellenőrző Bizottság és a Munkás-Paraszt Ellenőrzés átszervezésének harmonikus rendszerébe, azzal a céllal, hogy az átszervezett ellenőrző apparátus olyan emelővé váljék, mely elősegíti a gép valamennyi alkatrészének átépítését, a régi rossz részek újakkal való kicserélését, ha valóban oda akarjuk vezetni a gépet, ahova mennie kell.

Ez Lenin elvtárs javaslatának lényege.

Hivatkozhatnék olyan tényre, mint az orjehovo-zujevói tröszt felülvizsgálása; ez a tröszt szovjet mintára volt szervezve és arra volt hivatott, hogy maximális mennyiségű árut termeljen és ezzel ellássa a parasztságot, ehelyett azonban ez a szovjet módon szervezett tröszt az állam érdekeinek megkárosításával magánkereskedőknek adogatta el a termelt árukat. A gép nem oda ment, ahová mennie kellett.

Hivatkozhatnék olyan tényre, melyet a napokban beszélt el nekem Vorosilov elvtárs. Van nálunk egy olyan intézmény, melyet Ipari Irodának neveznek. Délkeleten volt egy ilyen intézmény. Ebben az apparátusban körülbelül kétezer ember volt. Ennek az apparátusnak az volt a rendeltetése, hogy vezesse a délkeleti ipart. Vorosilov elvtárs kétségbeesetten mondotta nekem, hogy nem volt könnyű megbirkózni ezzel az

apparátussal és igazgatására, vagyis az igazgatási apparátus igazgatására, külön kis kiegészítő apparátust kellett teremteniök. Akadtak rátermett emberek: Vorosilov, Ejszmont és Mikoján, akik keményen hozzáláttak a munkához. És kiderült, hogy az apparátusban 2000 munkatárs helyett 170 is elegendő. És mi történt? Kiderült, hogy most sokkal jobban mennek a dolgok, mint azelőtt. Korábban az apparátus mindent felemésztett, amit termelt. Most pedig az apparátus az ipart szolgálja. Ilyen tényeknek se szeri, se száma, sok van, több, mint ahány hajszál van a fejemen.

Ezek a tények mind arról tanuskodnak, hogy szovjet apparátusaink, amelyek típusukat tekintve helyesek, gyakran olyan emberekből állanak, olyan szokásaik és hagyományaik vannak, hogy lényegében felborítják a helyes politikai vonalat. Ez az oka annak, hogy az egész gép rosszul működik, ennek eredménye pedig óriási politikai mínusz, az a veszély, hogy a proletariátus elszakad a parasztságtól.

Ez a kérdés: vagy megjavítjuk a gazdasági apparátusokat, csökkentjük létszámukat, egyszerűsítjük, olcsóbbá tesszük, szellemben pártunkhoz közelálló emberekkel töltjük fel őket és akkor elérjük azt a célt, melynek megvalósítása végett vezettük be az úgynevezett új gazdasági politikát, vagyis az ipar maximális mennyiségű gyártmányt fog termelni, hogy ellássa a falut, hogy a szükséges termékekkel rendelkezzünk, s ilymódon egybekapcsoljuk a parasztság gazdaságát és az ipari gazdaságot. Vagypedig nem érjük el ezt és akkor csődbe jutunk.

Ez a kérdés továbbá: vagy egyszerűsítjük, csökkentjük az államgépezetet, az adóapparátust és kiűzzük onnan a tolvajokat, a csalókat és akkor könnyíthetünk a parasztság terhein és akkor a népgazdaság talpraáll. Vagypedig ez a gépezet öncélúvá válik, amint ez délkeleten történt és mindent, amit a parasztságtól beszedünk, ennek a gépezetnek fenntartására kell fordítanunk — és akkor itt a politikai csőd.

Ezek azok a meggondolások, amelyek meggyőződésem szerint, Vlagyimir Iljicset vezérelték, amikor e cikkeket írta.

Lenin elvtárs javaslatainak van még egy másik oldala is. Lenin nemcsak azt akarja elérni, hogy az apparátus jobb legyen s a párt vezetőszerepe maximálisan megerősödjék — hiszen a párt építette az államot, tehát ő köteles azt meg is javítani —, hanem nyilván az ügy erkölcsi oldalára is gondol. El akarja érni, hogy az országban ne maradjon egyetlen egy hivatalnok sem, ha még olyan magas állású is, akiről az egyszerű ember ezt mondhatná: a törvényt nem neki írják. Ez az erkölcsi szempont Iljics javaslatának harmadik oldala, éppen ez a javaslat tűzi ki azt a feladatot, hogy necsak az államgépezetet, hanem a pártot is megtisztítsuk azoktól a „nagyúri" hagyományoktól és szokásoktól, amelyek kompromittálják pártunkat.

Áttérek a funkcionáriusok kiválogatásának kérdésére, vagyis arra a kérdésre, amelyről Iljics már a XI. kongresszuson beszélt.* Ha világos előttünk, hogy államapparátusunk összetételét, szokásait és hagyományait tekintve rossz s ennek következtében az a veszély fenyeget, hogy a munkások és parasztok között szakadás áll be, akkor világos az is, hogy a párt vezetőszerepének nemcsak abban kell kifejezésre jutnia, hogy irányelveket ad, hanem abban is, hogy bizonyos állásokba olyan embereket állít, akik meg tudják érteni az irányelveket és becsületesen meg tudják valósítani azokat. Nem szükséges bizonyítanunk, hogy a Központi Bizottság politikai munkája és a szervezeti munka között nem lehet áthághatatlan határvonalat húzni.

Aligha fogja valaki önök közül azt állítani, hogy elegendő, ha jó politikai vonalat adunk és ezzel az ügy be van fejezve. Nem, ez csak félmunka. Miután megadtuk a helyes politikai vonalat, úgy kell megválogatni a funkcionáriusokat, hogy az állásokban olyan emberek legyenek, akik meg tudják valósítani az irányelveket, meg tudják érteni ezeket az irányelveket, akik mint sajátjukat tudják fogadni ezeket az irányelveket és

* *Lenin.* Válogatott művek. 2. köt. 961—964. old.

meg tudják azokat valósítani. Ellenkező esetben a politika elveszti értelmét, üres handabandázás lesz. Ez az oka annak, hogy a Központi Bizottság káderosztálya, amelynek az a feladata, hogy úgy az alsó szervezetekben, mint a felsőbb szervekben dolgozó fontos munkatársainkat nyilvántartsa és elossza, óriási jelentőségre tesz szert. Mindeddig úgy intézték ezt az ügyet, hogy a káderosztály csupán kerületi, kormányzósági és területi bizottság szerint tartotta nyilván és osztotta el az elvtársakat. A káderosztály ennél tovább — egyszerűen szólva — nem dugta az orrát. Most, amikor a háború befejeződött, amikor nincsenek válogatás nélküli tömeges mozgósítások, amikor azok elvesztették minden értelmüket, amit bebizonyított az ezrek mozgósítása, amely a mult évben a Központi Bizottság vállaira nehezedett és csődöt mondott, mert a válogatás nélküli mozgósítások a mi viszonyaink között, amikor a munka kimélyült, amikor specializálódásra vettük az irányt, amikor minden funkcionáriust ízről-ízre kell tanulmányoznunk — a válogatás nélküli mozgósítások csak elrontják az ügyet, nem adnak semmi előnyt a helyi szervezeteknek, a káderosztály most már nem zárkózhatik be a kormányzósági és körzeti bizottságok keretei közé.

Hivatkozhatom néhány adatra. A XI. kongresszus utasította a Központi Bizottságot, hogy mozgósítson legalább ezer moszkvai funkcionáriust. A Központi Bizottság körülbelül 1500 embert jelölt ki a mozgósításra. A mozgósítottak betegsége és más okok miatt csak hétszázat sikerült mozgósítanunk; ezek közül a helyi szervezetek minősítése szerint 300 ember volt valamennyire használható. Ez a tény azt bizonyítja, hogy az olyan régitípusú, válogatás nélküli mozgósítások, amilyenek régen voltak, ma már nem felelnek meg, mert pártmunkánk elmélyült, a különböző gazdasági ágak szerint differenciálódott és válogatás nélkül dobálgatni az embereket annyit jelent, hogy tétlenségre kárhoztatjuk őket és ugyanakkor nem elégítjük ki azoknak a szervezeteknek minimális szükségleteit sem, melyek új munkatársakat kérnek.

Egy brosúra alapján néhány számadatot szeretnék közölni ipari parancsnokainkról. A brosúrát Szorókin állította össze, aki a káderosztályon dolgozik. De mielőtt rátérnék ezekre az adatokra, beszélnem kell arról a reformról, amelyet a Központi Bizottság káderosztály nyilvántartása terén, munkája folyamán végrehajtott. A káderosztály munkája azelőtt, mint fentebb mondottam, csupán a kormányzósági és kerületi bizottságok kereteire szorítkozott, most azonban, amikor a munka elmélyült, amikor az építő munka mindenütt kibontakozott, a káderosztálynak lehetetlen a kormányzósági és kerületi bizottságok keretei közé bezárkóznia. Kivétel nélkül át kell fognia valamennyi igazgatási ágat és az egész ipari parancsnoki kart, amelynek segítségével a párt kezében tartja gazdasági apparátusunkat és megvalósítja vezetőszerepét. Ebben az értelemben határozta el a Központi Bizottság, hogy a központban és a vidéken egyaránt kibővíti a káderosztály apparátusát azzal, hogy a vezetőjének legyenek helyettesei gazdasági és szovjet káderügyek intézésére és hogy a káderosztály vezetőhelyetteseinek legyenek segítői, akik üzemenként és trösztönként, a vidéki és központi gazdasági szervek szerint, a szovjetek és a párt szerint nyilvántartják a parancsnoki kart.

E reform eredményei csakhamar mutatkoztak. Rövid idő alatt sikerült összeszámolnunk ipari parancsnoki karunk egy részét, mintegy 1300 igazgatót. Ezeknek 29%-a párttag és 70%-a pártonkívüli. Úgy tűnhet fel, mintha a pártonkívüliek részaránya a fő üzemekben túlnyomó volna, de ez nem igaz. Megállapítható, hogy a 29% kommunista igazgató vezeti a legnagyobb üzemeket, amelyek több mint 300 000 munkást egyesítenek, a 70% pártonkívüli igazgató pedig olyan üzemeket vezet, amelyekben együttvéve nem dolgozik több, mint 250 000 ipari munkás. A kisüzemeket pártonkívüliek, a nagyüzemeket párttagok vezetik. Továbbá, a párttag-igazgatók között háromszor több a munkás, mint a nemmunkás. Ez arról tanuskodik, hogy alul, az ipari építés alapsejtjeiben — nem úgy, mint a

felső szervekben, a Legfőbb Népgazdasági Tanácsban és osztályaiban, ahol kevés a kommunista — kommunisták és elsősorban a munkások erejével már megkezdték az üzemek meghódítását. Érdekes, hogy minőség, alkalmasság tekintetében a kommunista igazgatók között több jó akadt, mint a pártonkívüliek között. Ebből következik, hogy a pártot, amikor a kommunistákat elosztja az üzemekbe, nem csupán tisztán pártmeggondolások vezérlik, nemcsak az vezérli, hogy fokozza a párt befolyását az üzemekben, hanem az ipar érdekeit is szem előtt tartja. Ebből nemcsak a pártnak, mint olyannak van haszna, hanem ezzel az egész gazdasági építés is nyer, mert a kommunisták között sokkal több jó igazgató akad, mint a pártonkívüliek között.

Ez ipari parancsnoki karunk nyilvántartásba vételének első tapasztalata — új tapasztalat, mely, amint mondottam, korántsem terjed ki valamennyi üzemre, mert az említett brosúrában számbavett 1300 igazgató csupán körülbelül a felét képviseli azoknak az üzemeknek, amelyeket még nyilvántartásba kell venni. De a tapasztalat azt mutatja, hogy e téren kimeríthetetlenül sok a tennivaló és a káderosztálynak el kell követnie mindent, hogy módot adjon a pártnak alapvető üzemeink igazgatási szerveinek kommunistákkal való feltöltésére, mert a párt csak így fogja tudni valóban vezetni az államapparátust.

Az elvtársak ismerik a szervezeti kérdésre vonatkozó javaslatokat, melyeket a Központi Bizottság — a kérdés szovjet és pártoldalának szem előtt tartásával a kongresszus elé terjeszt megtárgyalás céljából. Ami a kérdés szovjet oldalát illeti, amelyről az imént beszéltem beszámolóm második részében, a Központi Bizottság úgy gondolta, hogy ezt a kérdést részletes megvizsgálás végett előbb külön szekciónak adja át, amely tanulmányozni fogja e kérdésnek mind a párt-, mind a szovjet oldalát és a megfontolásait csak azután terjeszti a kongresszus elé.

Áttérek a beszámoló harmadik részére, amely a párttal, mint élő szervezettel és a párttal, mint apparátussal foglalkozik.

Mindenekelőtt pártunk taglétszámáról kell néhány szót szólnom. A számok azt mutatják, hogy a mult évben, a XI. kongresszus idején, a párt tagjainak száma néhány tízezerrel meghaladta a 400 000-et. Ebben az évben, mivel a párt számos területen megszabadult a nemproletár elemektől, a párt taglétszáma kisebb lett, 400 000-nél valamivel kevesebbre csökkent. Ez — nem mínusz, ez plusz, mert társadalmi összetételét tekintve a párt megjavult. Ha a párt társadalmi összetételének javulása terén észlelhető fejlődést vizsgáljuk, akkor az a legérdekesebb, hogy a nemproletár elemek viszonylagos növekedésének és a proletárelemek viszonylagos csökkenésének korábbi tendenciája a beszámoló évében megszűnt, fordulat állott be, a mérleg határozottan az ellenkező irányba billent, a munkáselemek százalékaránya pártunkban a nemproletárelemek rovására növekedni kezdett. Éppen ez az a siker, amelyre a párttisztítás előtt törekedtünk és amelyet most elértünk. Nem mondom, hogy ezen a téren már mindent megtettünk — ez még korántsem minden. De a fordulatot elértük, az egyneműség bizonyos minimumát elértük, pártunk munkásösszetételét biztosítottuk és nyilvánvaló, hogy a jövőben is ezen az úton, a párt nemproletár elemeinek további csökkentése és a proletár elemek további növelése útján kell haladnunk. Azokat az intézkedéseket, amelyeket a Központi Bizottság pártunk összetételének további megjavítása érdekében javasol, a Központi Bizottság javaslatai tárgyalják, ezért azokat nem fogom megismételni. Nyilvánvaló, hogy növelni kell a korlátokat, melyeket a nemproletár elemek beözönlése ellen állítottunk, mert a mai helyzetben, az új gazdasági politika viszonyai között, amikor a párt feltétlenül ki van téve az új gazdasági politika elemei bomlasztó hatásának, el kell érnünk pártunk maximális egyneműségét és mindenesetre el kell érnünk a munkáselem határozott túlsúlyát, a nemmunkás elemmel szemben. A pártnak

így kell és így kötelessége cselekedni, ha úgy akar megmaradni, mint a munkásosztály pártja.

Rátérek a kormányzósági bizottságok életének és tevékenységének kérdésére. A sajtóban, egyes cikkekben gyakran gúnyos megjegyzéseket olvashatunk a kormányzósági bizottságokról, gyakran kicsúfolják őket, lebecsülik tevékenységüket. Én pedig azt mondom, elvtársak, hogy a kormányzósági bizottságok — pártunk főpillérei, és nélkülük, a kormányzósági bizottságok nélkül, a szovjet- és a pártmunka vezetése terén kifejtett tevékenységük nélkül a párt talaj nélkül maradt volna. A kormányzósági bizottságok minden hiányossága ellenére, annak ellenére, hogy még ma is vannak fogyatékosságaik, a kormányzósági bizottságokban észlelhető úgynevezett intrikák és civakodás ellenére is, a kormányzósági bizottságok egészükben — pártunk fő pillérei.

Hogyan élnek és fejlődnek a kormányzósági bizottságok? Mintegy tíz hónappal ezelőtt kormányzósági bizottságok leveleit olvastam. A kormányzósági bizottságok titkárai akkor még nem tudtak tájékozódni a gazdasági ügyekben, még nem élték bele magukat az új viszonyokba. Körülbelül tíz hónappal később újabb leveleiket olvastam, élvezettel, örömmel olvastam őket, mert kitűnik belőlük, hogy a kormányzósági bizottságok megnőttek, már belezökkentek a kerékvágásba, komolyan hozzáfogtak az építő munkához, megszervezték a helyi költségvetést, megismerték a helyi gazdaságot és valóban élére tudtak állni kormányzóságuk egész gazdasági és politikai életének. Ez, elvtársak, nagy vívmány. Kétségtelen, a kormányzósági bizottságokban vannak még fogyatékosságok, de meg kell mondanom, ha a kormányzósági bizottságok tapasztalata párt és gazdasági síkon nem növekedett volna, ha a kormányzósági bizottságok a helyi gazdasági és politikai élet vezetése terén nem tettek volna óriási lépést előre, akkor még álmunkban sem gondolhatnánk arra, hogy a párt bármikoris hozzáfogjon az államapparátus vezetéséhez.

Beszélnek a kormányzósági bizottságokban előforduló civakodásokról és surlódásokról. Meg kell mondanom, hogy a civakodásoknak és surlódásoknak negatív oldalukon kívül vannak jó oldalai is. A veszekedés és civakodás főoka abban keresendő, hogy a kormányzósági bizottságok kebelükön belül összeforrt, tömör magot igyekeznek teremteni, amely fennakadás nélkül képes vezetni. Ez a cél és ez a törekvés teljesen egészséges és jogos, noha sokszor a célnak meg nem felelő úton akarják azt elérni. Ez pedig pártunk különneműségével magyarázható — azzal, hogy a pártban régi és fiatal tagok, proletárok és értelmiségiek, központi és vidéki emberek, különböző nemzetiségűek vannak és ezek a különféle elemek, bekerülve a kormányzósági bizottságba, különböző szokásokat, hagyományokat hoznak oda magukkal s ezen a talajon viszályok és surlódások keletkeznek. De a surlódások és civakodások kilenctized részének célja, bár formájuk megengedhetetlen, egészséges, mégpedig az, hogy olyan magot akarnak kikovácsolni, amely vezetni képes a munkát. Nem kell bizonyítanunk, hogy ha a kormányzósági bizottságokban ilyen vezető csoportok nem volnának, ha minden úgy volna összeeszkábálva, hogy a „jók" és a „rosszak" kiegyensúlyozzák egymást, akkor a kormányzóságokban nem volna semilyen vezetés, semilyen terményadót nem szednénk be és semilyen kampányt nem folytatnánk. Ez a surlódások egészséges oldala, amelyet nem takarhat el az a tény, hogy a civakodás néha visszataszító formákat ölt. Ez persze nem jelenti azt, hogy a pártnak nem kell harcolnia a civakodás ellen, különösen amikor személyi okokból keletkezik.

Ennyit a kormányzósági bizottságokról.

Lejjebb azonban, a kormányzósági bizottságok alatt álló pártszervekben erőnk sajnos nem olyan nagy, mint ahogy látszik. Az apparátus terén pártunk alapvető gyengesége — kerületi bizottságaink gyengesége, a tartalékok, a kerületi titkárok

hiánya. Azt hiszem, hogy ha az alapvető apparátusokat, amelyek pártunkat összekötik a munkásosztállyal s amelyekről beszámolóm első részében beszéltem —, ha ezeket az apparátusokat még nem vettük teljesen kezünkbe (az alsófokú sejtekre, a szövetkezetekre, a női küldöttgyűlésekre, az ifjúsági szövetségekre stb. gondolok), ha a kormányzósági bizottságok még nem tartják teljesen kezükben ezeket az apparátusokat, ennek éppen az az oka, hogy túlságosan gyengék vagyunk a kerületekben.

Ez nagyon fontos kérdés.

Azt hiszem, pártunk egyik alapvető feladata abban áll, hogy a Központi Bizottság mellett létesítsen kerületi titkáriskolákat a legodaadóbb és legtehetségesebb munkások és parasztok számára. Ha a párt a jövő évben el tudná érni azt, hogy 200 vagy 300 kerületi titkárból álló tartalékot szervezzen, akiket a kormányzósági bizottságok rendelkezésére bocsáthatna hogy megkönnyítsék nekik a munka vezetését a kerületekben, akkor ezzel biztosítaná valamennyi tömegjellegű összekötő apparátus vezetését. Akkor egyetlenegy fogyasztási szövetkezetünk, egyetlenegy mezőgazdasági szövetkezetünk, egyetlenegy üzemi bizottságunk, egyetlenegy női küldöttgyűlésünk, egyetlenegy ifjúsági szövetségi sejtünk, egyetlenegy tömegjellegű apparátusunk sem állna a párt döntő befolyásán kívül.

Most néhány szót a területi szervekről. A mult év megmutatta, hogy a pártnak és a Központi Bizottságnak igaza volt, amikor megalakította a részben választott, részben pedig kinevezett területi szerveket. A Központi Bizottság, amikor megvitatta a kerületi beosztás kérdését, arra a következtetésre jutott, hogy a párt területi szerveinek felépítésében a kinevezés elvéről fokozatosan át kell térni a választás elvére, mert ez az átmenet kétségtelenül kedvező erkölcsi légkört teremt a párt területi bizottságai körül és megkönnyíti a Központi Bizottságnak a párt vezetését.

Áttérek a központi pártszervek megjavításának kérdésére. Önök bizonyára olvasták a Központi Bizottságnak azt a javaslatát, hogy a Központi Bizottság Titkárságának funkcióit világosan és pontosan határoljuk el a Szervezési Iroda és a Politikai Iroda funkcióitól. Ez világos, aligha szorul magyarázatra. De van egy kérdés, a Központi Bizottság kibővítésének kérdése, amelyet a Központi Bizottságon belül többízben megvitattunk és amely egy időben komoly vitákat váltott ki. A Központi Bizottság egyes tagjai azt hiszik, hogy nem kibővíteni, hanem csökkenteni kellene a Központi Bizottság tagjainak számát. Érveiket nem fejtem ki, mondják el azokat maguk az elvtársak. Röviden kifejtem azokat az érveket, amelyek a Központi Bizottság kibővítése mellett szólnak.

Pártunk központi apparátusában ma ez a helyzet: Központi Bizottságunknak 27 tagja van. A Központi Bizottság kéthavonként egyszer ülésezik, a Központi Bizottságon belül pedig van egy mag, mely 10—15 emberből áll, ezek olyan nagy jártasságra tettek szert szerveink politikai és gazdasági munkájának vezetésében, hogy könnyen a vezetés főpapjaivá válhatnak. Ez talán jó is így, de ennek van egy nagyon veszélyes oldala is: ezeket az elvtársakat, akik nagy tapasztalatra tettek szert a vezetés terén, az a veszély fenyegeti, hogy önteltek lesznek, magukba zárkóznak és elszakadnak a tömegmunkától. Ha a Központi Bizottság egyes tagjai, vagy mondjuk 15 főnyi magva, olyan tapasztaltak és jártasak lettek, hogy az utasítások kidolgozásában tíz eset közül kilencben nem követnek el hibát, akkor ez nagyon jó. De ha nincs körülöttük a helyi munkával szoros kapcsolatban álló, jövőbeli vezetők új nemzedéke, akkor ezeknek a nagyképzettségű embereknek minden esélyük megvan arra, hogy megcsontosodnak és elszakadnak a tömegtől.

Másodszor, a Központi Bizottságnak az a magva, amely annyira tökéletesedett a vezetés terén, elöregszik, tehát váltásra van szükség. Önök ismerik Vlagyimir Iljics egészségi állapotát. Tudják, hogy a Központi Bizottság alapvető magvának többi tagja is eléggé meg van viselve. Új váltás pedig még

nincs — s ez a baj. Pártvezetőket teremteni nagyon nehéz: ehhez évek kellenek, 5—10 év, több mint 10 év. Bugyonnüj elvtárs lovasságával sokkal könnyebb meghódítani egyik másik országot, mint az alsó rétegekből 2—3 olyan vezetőt kovácsolni, akik a jövőben az ország valódi vezetőivé válhatnak. És itt az ideje gondoskodni arról, hogy új váltást kovácsoljunk. Erre egy eszköz van — új, friss munkatársakat kell bevonni a Központi Bizottság munkájába és a munka folyamán fel kell emelnünk őket, fel kell emelnünk a legtehetségesebbeket és legönállóbbakat, akiknek helyén van a fejük. Könyvvel nem lehet vezetőket teremteni. A könyv segít előrehaladni, de nem teremt vezetőket. Vezető pártmunkások csak a munka folyamán nőnek. Csak akkor tudunk új váltást kikovácsolni, mely a dolgok mai állása mellett annyira szükséges, ha új elvtársakat választunk be a Központi Bizottságba és módot nyujtunk nekik arra, hogy érezzék a vezetés egész súlyát. Ezért gondolom, hogy nagy hiba volna a kongresszus részéről, ha nem értene egyet a Központi Bizottság javaslatával, amely annak legalább 40 főre való kibővítését ajánlja.

Beszámolóm befejezéséül ki .kell emelnem egy tényt, amely — talán azért, mert túlságosan ismert — nem szembetűnő, de amelyről említést kell tennem, mert nagy fontosságú. Ez a tény: pártunk példátlan egybeforrása, tömörülése, amely lehetővé tette, hogy pártunk egy olyan fordulatnál, mint az új gazdasági politika, elkerülje a szakadást. A világ egyetlen pártja, egyetlen politikai párt sem bírt volna ki ilyen éles fordulatot zűrzavar és szakadás nélkül, anélkül, hogy a párt szekeréről egyik-másik csoport le ne essék. Mint tudjuk, az ilyen fordulatok azt vonják maguk után, hogy bizonyos csoport leesik a szekérről és a pártban, ha nem is szakadás, de zűrzavar kezdődik. Pártunk történetében ilyen fordulat volt 1907 és 1908-ban, amikor 1905 és 1906 után, mi, akik hozzászoktunk a forradalmi harchoz, nem óhajtottunk áttérni a hétköznapi, legális munkára, nem akartunk bemenni a dumába, nem akartuk kihasználni a legális intézményeket, nem akartuk erősíteni

állásainkat a legális szervekben és általában tagadtuk az új utak lehetőségét. Ez nem volt ugyan olyan éles fordulat, mint az új gazdasági politika, de akkor, mint párt, még fiatalok voltunk, nem volt tapasztalatunk a manőverezés terén és a dolog azzal végződött, hogy akkor két csoport leesett szekerünkről. Támadó politikánk után, az új gazdasági politika felé tett mostani fordulat — éles fordulat. És egy ilyen fordulatból, amikor a proletariátusnak, ideiglenesen lemondva a támadásról, vissza kellett vonulnia régi állásaiba, amikor a proletariátusnak a paraszti hátország felé kellett fordulnia, hogy ne szakítsa meg vele a kapcsolatot, amikor a proletariátusnak arra kellett gondolnia, hogy Keleten és Nyugaton erősítse, megszilárdítsa tartalékait — ilyen éles fordulatból a párt nemcsak szakadás nélkül került ki, hanem fejetlenség nélkül végre is hajtotta azt.

Ez a párt példátlan rugalmasságáról, egybeforrottságáról és tömörségéről tanuskodik.

Ez a záloga annak, hogy pártunk győzni fog.

A mult évben és az idén is károgtak és kárognak ellenségeink, hogy pártunkban bomlás van. Mikor azonban megkezdtük az új gazdasági politikát, állásainkat megtartottuk, megtartottuk kezünkben a népgazdaság szálait és a párt egységes egészbe forrva, egy emberként halad előre, mig ellenfeleink valóban bomlanak és felszámolóban vannak. Önök, elvtársak, bizonyára hallották, hogy nem régen zajlott le Moszkvában az eszerek kongresszusa.* Az eszerek kongresszusa úgy döntött, hogy felkéri kongresszusunkat: nyissa meg előttük pártunk kapuit. Ezenkívül, önök bizonyára hallották, hogy a mensevizmus volt fellegvára, Grúzia, ahol a mensevikek pártjának legalább 10 000 tagja van — a mensevikek erődje már omladozik és körülbelül 2000 párttag elhagyta a mensevikek sorait.

* Az eszer párt tagjainak kongresszusa 1923 március 18—20-án folyt le Moszkvában. A kongresszus elismerte, hogy az eszerek pártja véglegesen felbomlott és emigráns vezető szerveinek nincs joguk fellépni a nemlétező párt nevében.

Ez valahogy nem amellett szól, hogy a mi pártunk bomlik, hanem arról, hogy ők, ellenfeleink bomlanak. Végül, önök bizonyára tudják, hogy a mensevizmus egyik legbecsületesebb és legtevékenyebb képviselője — Martünov elvtárs — kilépett a mensevikek soraiból, a Központi Bizottság pedig felvette a pártba és azt javasolja a kongresszusnak, hogy hagyja jóvá ezt a felvételt. *(Tapsok.)* Mindezek a tények, elvtársak, nem azt mutatják, hogy pártunkban rosszul állnak a dolgok, hanem azt, hogy náluk, ellenfeleinknél ment végbe a bomlás minden vonalon, a mi pártunk viszont megmaradt egybeforrottnak, tömörnek, kiállta a nagy fordulatot és kibontott zászlóval halad előre. *(Hangos, tartós taps.)*

Sztálin Művei. 5. köt. 197—222. old. (oroszul).

Sztálin

A SAJTÓ MINT KOLLEKTÍV SZERVEZŐ

1923 május 6

Ingulov „Gyökeréig" című cikkében (lásd a „Právda" 98. számát) azt a fontos kérdést érintette, hogy milyen jelentősége van a sajtónak az állam és a párt szempontjából. Úgylátszik, gondolatának alátámasztása végett, a Központi Bizottság szervezeti beszámolójára hivatkozott, amely azt mondja, hogy a sajtó „megfoghatatlan kapcsolatot létesít a párt és a munkásosztály között — olyan kapcsolatot, amely erejét tekintve nem gyengébb, mint bármely más, tömegjellegű közvetítő apparátus, hogy a sajtó — a legerősebb fegyver, amelynek segítségével a párt minden nap, minden órában beszél a munkásosztállyal".*

De Ingulov, midőn megkísérelte a kérdés megoldását, két hibát követett el: először meghamisította a Központi Bizottság beszámolójából vett idézet értelmét; másodszor szem elől tévesztette a sajtó nagyon fontos szervező szerepét. Azt hiszem, hogy a kérdés jelentőségére való tekintettel néhány szóval ki kellene térni ezekre a hibákra.

1. A beszámolónak egyáltalán nem az az értelme, mintha a párt szerepe csupán arra szorítkoznék, hogy *beszéljen* a munkásosztállyal, holott a pártnak nemcsak beszélnie, hanem *beszélgetnie* kell a munkásosztállyal. A „beszélni" és a „beszélgetni" szó szembeállítása nem más, mint puszta kötéltánc. A gyakorlatban ezek elválaszthatatlan egészet alkotnak, amely az olvasó és az író, a párt és a munkásosztály, az állam és a dolgozó tömegek közötti szakadatlan kölcsönhatásban fejeződik ki. Így volt ez a proletár tömegpárt létezése óta, már a

* Lásd e kötetben 408—409. old.

régi „Iszkra" idejében is. Ingulovnak nincs igaza, amikor azt gondolja, hogy ez a kölcsönhatás csak néhány évvel azután kezdődött el, hogy a munkásosztály Oroszországban megragadta a hatalmat. A Központi Bizottság beszámolójából vett idézet értelme nem a „beszélésben", hanem abban rejlik, hogy a sajtó „kapcsolatot létesít a párt és a munkásosztály között", olyan kapcsolatot, „amely erejét tekintve nem gyengébb, mint bármely más, tömegjellegű közvetítő apparátus". Az idézet értelme — a sajtó szervező szerepében van. Éppen ezért került a sajtó, mint a párt és a munkásosztály közötti egyik hajtószíj, a Központi Bizottság *szervezeti* beszámolójába. Ingulov nem értette meg az idézetet és akaratlanul meghamisította értelmét.

2. Ingulov hangsúlyozza a sajtó agitációs, leleplező szerepét s azt hiszi, hogy ezzel kimerül az időszaki sajtó feladata. Több visszaélésre hivatkozik, mely országunkban előfordult és azt állítja, hogy a sajtó leleplező munkája, a sajtó útján folytatott agitáció a kérdés „gyökere". Ezzel szemben világos, hogy a sajtó agitációs szerepének minden jelentősége mellett, annak szervező szerepe jelenleg építő munkánk legéletbevágóbb mozzanata. Nemcsak az a fontos, hogy a lap agitáljon és leleplezzen, hanem elsősorban az, hogy a munkatársak, megbízottak és levelezők széles hálózatával rendelkezzék az egész országban, valamennyi ipari és mezőgazdasági helyen, minden körzetben és járásban, hogy az összekötő fonál, mely a párttól indul ki, az ujságon keresztül elérjen kivétel nélkül minden munkás- és parasztkerületig, hogy a kölcsönhatás a párt és az állam között, továbbá az ipari és paraszti vidékek között — teljes legyen. Ha egy olyan népszerű lap, mint, mondjuk a „Bednotá",* időnként konferenciára hívná össze országunk különböző területein működő megbízottait, hogy kicseréljék véleményüket és beszámoljanak tapasztalataikról, és ha ezek

* „*Bednotá*" („Szegényparasztság") — a SzK(b)P Központi Bizottságának napilapja, 1918 márciusától 1931 januárjáig jelent meg.

a megbízottak külön-külön szintén konferenciára hívnák össze vidékeiken, helységeikben és járásaikban működő levelezőiket ugyanabból a célból — ezzel megtennők az első komoly lépést nemcsak a párt és a munkásosztály, az állam és országunk legeldugottabb pontjai közötti szervezeti kapcsolat megteremtése terén, hanem magának a sajtónak tökéletesítése és feléélénkítése, időszaki sajtónk egész munkatársi állományának megjavítása és felfrissítése terén is. Az ilyen konferenciáknak és tanácskozásoknak szerintem sokkal gyakorlatibb jelentőségük van, mint az ujságírók „összoroszországi" és egyéb kongresszusainak. Olyanná tenni a lapot, hogy az kollektív szervező legyen a párt és a Szovjethatalom kezében, olyanná tenni a lapot, hogy kapcsolatokat teremtsen országunk dolgozó tömegeivel és a párt s a Szovjethatalom körül tömörítse őket — ez most a sajtó soronlevő feladata.

Nem lesz fölösleges felidézni az olvasó emlékezetében néhány sort Lenin elvtárs „Mivel kezdjük?" című cikkéből (1901), ahol az időszaki sajtónak pártunk életében betöltött szervező szerepéről írt:

„Az ujság szerepe azonban nem korlátozódik kizárólag az eszmék terjesztésére és a politikai szövetségek politikai nevelésére és megnyerésére. Az ujság nemcsak kollektív propagandista és kollektív agitátor, hanem kollektív szervező is. Ebben az utóbbi tekintetben az ujságot ahhoz az állványzathoz lehet hasonlítani, amelyet az épülő ház körül emelnek, s amely megjelöli az építmény körvonalait, megkönnyíti az érintkezést az egyes építőmunkások között, segítségükre van a munka elosztásában és a szervezett munka útján elért közös eredmények áttekintésében. Az ujság segítségével és azzal kapcsolatban magától alakul majd ki egy állandó szervezet, amely nemcsak helyi, hanem rendszeres általános munkával is foglalkozik, megtanítja tagjait arra, hogy figyelemmel kisérjék a politikai eseményeket, értékeljék jelentőségüket és a lakosság különböző rétegeire gyakorolt befolyásukat, hogy célszerű módszereket

dolgozzanak ki, amelyekkel a forradalmi párt részéről hatni lehet ezekre az eseményekre. Már önmagában ez a technikai feladat — a lap anyaggal való helyes ellátásának és helyes terjesztésének biztosítása — arra kényszerít hogy kiépítsük az egységes párt helyi megbízottainak hálózatát, az olyan megbízottak hálózatát, akik eleven kapcsolatban vannak egymással, ismerik az általános helyzetet, hozzászoktak ahhoz, hogy az országos munka részletfunkcióit rendszeresen teljesítsék, erejüket egyik vagy másik forradalmi akció megszervezésén kipróbálják. A megbízottaknak ez a hálózata lesz éppen annak a szervezetnek a váza, amelyre nekünk szükségünk van: eléggé nagy ahhoz, hogy az egész országot átfogja; eléggé széles és sokoldalú, hogy a munka szigorú és részletes megosztását végrehajtsa; eléggé állhatatos, hogy minden körülmények között, minden „fordulat" és meglepetés esetén is hajthatatlanul folytatni tudja *saját* munkáját; eléggé rugalmas, hogy tudjunk, egyrészt, kitérni a túlnyomó erejű ellenséggel való ütközet elől nyilt mezőn, mikor az egy helyre összpontosította minden erejét és másrészt, tudjuk kihasználni ennek az ellenségnek nehézkességét és ott és akkor rohanni meg, ahol és amikor az a legkevésbbé várja a támadást."*

Lenin elvtárs akkor úgy beszélt az ujságról, mint pártunk építésének eszközéről. De nincs okunk kételkedni abban, hogy a Lenin elvtárs által mondottak teljes egészükben alkalmazhatók párt- és állami építésünk mai viszonyaira is.

Az időszaki sajtó e fontos szervező szerepét Ingulov szemelől tévesztette cikkében. Ez a fő hibája.

Hogyan történhetett, hogy sajtónk egyik főmunkatársa megfeledkezett erről a fontos feladatáról? Egy elvtárs tegnap azt mondotta nekem, hogy Ingulov, a sajtó kérdésének megoldásán kívül nyilván még egy másik mellékfeladatot tűzött maga elé: „meg akart csipkedni valakit és valakinek meg

* *Lenin.* Mi a teendő? (A marxizmus-leninizmus kis könyvtára. 30—32. sz.) Szikra 1948. 22—23. old.

akarta vakarni a sarkát". Én nem merem ezt állítani és korántsem tagadom, hogy mindenkinek joga van a közvetlen célon kívül mellékfeladatokat is kitűzni. De nem lehet megengedni azt, hogy a mellékfeladatok egy pillanatra is elhomályosítsák azt a közvetlen feladatot, hogy a sajtónak párt- és állami építésünkben betöltött *szervező* szerepét tisztázzuk.

„Právda" 99. sz.
1923 május 6.
Aláírás: I. Sztálin.
Sztálin Művei 5. köt. 281—285. old. (oroszul).

EGYRE MÉLYEBBEN AZ INGOVÁNYBA...

1923 május 10

A „Právda" 99. számában megjelent cikkemben, amelyet a sajtó szervező szerepéről írtam, rámutattam Ingulovnak a sajtó kérdésében elkövetett két hibájára. Válaszcikkében (lásd „Právda" 101. sz.) Ingulov azzal mentegetőzik, hogy azok nem hibák, hanem „félreértések". Hajlandó vagyok Ingulov hibáit „félreértéseknek" nevezni. De az a baj, hogy Ingulov válaszcikkében három újabb hibát, vagy, ha így jobb, három újabb „félreértést" követett el, amelyeket a sajtó különös jelentőségére való tekintettel, sajnos, semmiképpen sem lehet elhallgatni.

1. Ingulov azt állítja, hogy első cikkében nem tartotta szükségesnek, hogy a sajtó szervező szerepének kérdésére fordítsa fő figyelmét és csak azzal a „részletkérdéssel" kívánt foglalkozni, hogy „ki csinálja pártlapunkat". Rendben van. De ebben az esetben Ingulov miért választott cikkének címéül a Központi Bizottság szervezeti beszámolójából egy olyan idézetet, amely kizárólag időszaki sajtónk szervező szerepéről szól? Vagy — vagy! Vagy nem értette meg Ingulov az idézet értelmét, vagy pedig egész cikkét a Központi Bizottság szervezeti beszámolójából vett és a sajtó szervező jelentőségéről szóló idézet pontos értelme ellenére, azzal szöges ellentétben építette fel. Ingulov hibája mindkét esetben szembeötlő.

2. Ingulov azt állítja, hogy „sajtónk két-három évvel ezelőtt nem volt kapcsolatban a tömegekkel", „nem kapcsolta össze velük a pártot", hogy általában „nem volt" kapcsolat a sajtó és a tömegek között. Csak olvassuk figyelmesen Ingulovnak ezt az állítását és be fogjuk látni, hogy ez az állítás teljesen képtelen, élettelen, szakít a valósággal. Valóban, ha pártsajtónk, és általa maga a párt sem „volt kapcsolatban" a munkástömegekkel

„két-három évvel ezelőtt", akkor egészen világos, hogy pártunk nem állta volna meg helyét a forradalom belső és külső ellenségeivel szemben, hogy „egy-kettőre" eltemették volna, megsemmisítették volna! Csak gondolják el: a polgárháború tombol, a párt számos ragyogó sikert aratva védekezik az ellenség támadásaival szemben, a párt a sajtó útján felhívja a munkásokat és parasztokat a szocialista haza védelmére, a dolgozó tömegek tíz és százezrei a határozatok özönével válaszolnak a párt felhívására és életüket feláldozni készen, a frontra vonulnak — Ingulov pedig, mindennek tudatában mégis szükségesnek tartja azt állítani, hogy „sajtónk két-három évvel ezelőtt nem volt kapcsolatban a tömegekkel, következésképpen nem kapcsolta össze velük a pártot sem". Hát nem nevetséges ez? Ki hallott már olyat, hogy egy párt, amelyet a tömegsajtó „nem kapcsol össze a tömegekkel", mégis meg tudta mozgatni a munkások és parasztok tíz és százezreit? Ha pedig a párt mégis megmozgatta a dolgozó tömegek tíz meg százezreit, nem világos-e, hogy a tömegpárt ezt a sajtó segítsége nélkül sehogy sem tudta volna elérni? Igen, igen, valaki feltétlenül elvesztette a tömegekkel való kapcsolatát, de ez nem a mi pártunk és nem a párt sajtója, hanem valaki más. Nem szabad a sajtót rágalmazni! A valóság az, hogy a pártnak a sajtó útján feltétlenül megvolt a kapcsolata a tömegekkel, annak feltétlenül meg kellett lennie „két-három évvel ezelőtt", de ez a kapcsolat viszonylag gyenge volt, amint ezt pártunk XI. kongresszusának határozata helyesen megállapítja. Most az a feladat, hogy ezt a kapcsolatot kibővítsük, minden eszközzel megszilárdítsuk, erősebbé és rendszeresebbé tegyük. Csak erről van szó.

3. Ingulov azt állítja továbbá, hogy „a párt és a munkásosztály két-három évvel ezelőtt nem hatott egymásra a sajtó útján". Miért? Azért, mert, amint mondja, „sajtónk akkor nap mint nap harcra szólított, beszámolt a Szovjethatalom intézkedéseiről, a párt határozatairól, a munkásolvasó pedig ezt válasz nélkül hagyta". Pontosan így írja: „a munkásolvasó ezt válasz nélkül hagyta".

Ez hihetetlen, szörnyű, de tény.

Közismert, hogy amikor a párt a sajtó útján kiadta a jelszót: „Mindenki a közlekedés frontjára", a tömegek egyhangúlag válaszoltak, a sajtónak százával küldték határozataikat arról, hogy együttéreznek, hogy készek megvédeni a közlekedést és gyermekeik tízezreit adták oda a közlekedés támogatására. De Ingulov ezt nem hajlandó a munkásolvasó válaszának tekinteni, nem hajlandó ezt olyan kölcsönhatásnak nevezni, mely a párt és a munkásosztály között a sajtó útján jött létre, mivel ez a kölcsönhatás nem annyira a levelezők útján, mint inkább közvetlenül ment végbe a párt és a munkásosztály között, természetesen a sajtó útján.

Közismert, hogy amikor a párt kiadta a jelszót: „Harcra az éhinség ellen", a tömegek egyhangúlag válaszoltak a párt felhívására, a határozatok megszámlálhatatlan tömegével árasztották el a pártsajtót és gyermekeik tízezreit küldték a kulák elleni harcra. Ingulov azonban ezt nem hajlandó a munkásolvasó válaszának és olyan kölcsönhatásnak tekinteni, mely a párt és a munkásosztály között a sajtó útján jött létre, mivel ez a kölcsönhatás „nem szabályszerűen" történt, hanem néhány levelező és egyebek kikerülésével.

Ingulov szerint tehát, hogyha a pártsajtó felhívására a munkások tíz- és százezrei válaszolnak, ez nem kölcsönhatás a párt és a munkásosztály között, de ha a pártsajtó felhívására tíz-húsz levelező írásos választ ad, akkor ez valóságos, igazi kölcsönhatás a párt és a munkásosztály között. És ez akar a pártsajtó szervező szerepének meghatározása lenni! Nem fél az istentől, Ingulov, hogy így összekeveri a marxista értelemben vett kölcsönhatást annak bürokratikus értelmezésével!

De ha a párt és a munkásosztály közötti kölcsönhatást, melyet a sajtó közvetít, nem a bürokrata szemével, hanem marxista szemmel nézzük, akkor világos, hogy ez a kölcsönhatás mindig megvolt, „két-három évvel ezelőtt" éppúgy, mint

korábban is és annak feltétlenül meg kellett lennie, mert ellenkező esetben a párt nem tudta volna kezében tartani a munkásosztály vezetését, a munkásosztály pedig nem tudta volna megtartani a hatalmat. Most nyilvánvalóan az a feladat, hogy ezt a kölcsönhatást folyamatosabbá és tartósabbá tegyük. Ingulov nemcsak lebecsülte a sajtó szervező jelentőségét, hanem még el is torzította, mikor azt a kölcsönhatást, melyet a párt és a munkásosztály között a sajó közvetít, nem marxista módon, hanem bürokratikusan, felületesen, technikai szempontból értelmezte. És ézt ő „félreértésnek" nevezi...

Ami Ingulov „mellékfeladatait" illeti, amelyeket ő határozottan tagad, meg kell mondanom, hogy második cikke nem oszlatta el ezzel kapcsolatos kételyeimet, amelyekről előző cikkemben tettem említést.

„Právda" 102. sz. 1923 május 10.
Aláírás: I. Sztálin.
Sztálin Művei. 5. köt. 286—290 old. (oroszul).

A PÁRT FELADATAIRÓL

Előadás az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Párt Krasznopresznyai Bizottságának a csoportszervezőkkel, a vitaklub tagjaival és a pártsejtvezetőségekkel együtt 1923 december 2-án tartott kibővitett gyűlésén

Elvtársak! Mindenekelőtt ki kell jelentenem, hogy itt nem a párt Központi Bizottsága nevében, hanem saját nevemben szólalok fel. Ha a gyűlésnek kedve van meghallgatni egy ilyen előadást — állok rendelkezésére. *(Felkiáltások:* „Kérjük.") Ez nem jelenti azt, hogy közöttem és a Központi Bizottság közt bármiféle nézeteltérés volna ebben a kérdésben — szó sincs erről. Azért szólalok fel saját nevemben, mert a párt Központi Vezetőségének az a bizottsága, melyet a pártonbelüli helyzet megjavítására irányuló rendszabályok kidolgozására alakított, e napokban köteles a Központi Bizottság elé terjeszteni munkájának eredményét; mivel ez még nem történt meg, ezért egyelőre nincs formális jogom arra, hogy a Központi Bizottság nevében beszéljek, noha meg vagyok győződve, hogy az amiről szólani fogok, alapjában véve a Központi Bizottságnak ebben a kérdésben elfoglalt álláspontját fogja kifejezni.

A vita — a párt erejének jele

Az első kérdés, melyre feleletet kell adni: mi az értelme a sajtóban és a pártsejtekben lezajló vitának? Miről tanuskodik ez a vita és mit jelent? Nem vihart jelent-e, amely a párt nyugodt életét felkavarta, nem annak a jele ez a vita, hogy — amint egyesek állítják — a párt bomlik, szétesik, vagy — amint mások mondják — a párt elfajul?

Azt hiszem, elvtársak, hogy a pártban nincs sem elfajulás,

sem bomlás. Arról van szó, hogy a párt az utóbbi időben megnőtt, eléggé megtisztult a felesleges tehertől, proletárabbá vált Tudják, hogy két évvel ezelőtt pártunknak legalább 700 000 tagja volt, tudják, hogy a pártból néhány ezer párttag kimaradt, vagy kisöpörték őket. Továbbá, a párt összetétele ez alatt az idő alatt megjavult és minőségileg magasabb szintre emelkedett, mivel a munkásosztály anyagi helyzete az ipar fellendülésével kapcsolatban megjavult, mivel a falvakból visszatértek a régi szakképzett munkások, mivel az ipari munkások között a kulturális fellendülés újabb hulláma észlelhető.

Szóval, a párt a felsorolt okoknál fogva megnövekedett, minőségileg jobb lett, szükségletei gyarapodtak, a párt igényesebb lett, többet akar tudni, mint amennyit eddig tudott, és többet kíván megoldani, mint amennyit eddig megoldott.

A megindult vita nem a párt gyengeségének, még kevésbbé bomlásának vagy elfajulásának a jele, hanem az erő jele, a szilárdság jele, annak a jele, hogy a párt minőségi összetétele megjavult, aktivitása fellendült.

A vita okai

A második kérdés, amelyre felelnünk kell: miért éppen ebben az időszakban, éppen ez év őszén éleződött ki annyira a pártonbelüli politika kérdése? Mi ennek a magyarázata? Mik az okai? Úgy vélem, elvtársak, hogy ennek két oka van.

Az egyik ok — az az erjedési és sztrájkhullám, amely a köztársaság egyes vidékein ez év augusztusában a munkabérrel kapcsolatban elömlött. Arról van szó, hogy ez a sztrájkhullám feltárta szervezeteink hiányosságait, feltárta azt, hogy egyes szervezeteink — párt- és szakszervezeteink egyaránt — elszakadtak az üzemi eseményektől, hogy e sztrájkhullámmal kapcsolatban felderítettek néhány, pártunkon belül működő illegális, lényegében kommunistaellenes szervezetet, amelyek a párt felbomlasztására törekedtek. És mindezek a fogyatékosságok, amelyek a sztrájkhullámmal kapcsolatban kerültek fel-

színre, olyan kijózanító sugarakkal világították át a pártot, hogy a párt megérezte: a párton belül változások szükségesek.

A másik ok, amely éppen ebben az időben élezte ki a pártonbelüli politika kérdését — azok a tömeges szabadságolások, melyeket a párthoz tartozó elvtársaink megtűrtek. Ezek a szabadságolások, természetesen, teljesen érthetők, de tömeges jellegüknél fogva arra vezettek, hogy a pártélet üteme éppen abban az időben bizonyult jelentékenyen gyengébbnek, amikor a gyárakban megkezdődött az erjedés; ez viszont nagy mértékben megkönnyítette a felgyülemlett hiányosságok feltárását éppen ebben az időszakban, ez év őszén.

A pártélet fogyatékosságai

Pártéletünk fogyatékosságairól beszéltem, amelyek ez év őszén derültek ki és előtérbe állították a pártélet megjavításának kérdését. Melyek a pártélet e fogyatékosságai? Talán, amint egyes elvtársak gondolják, a párt vonala volt helytelen, vagy ha a párt vonala helyes volt is, de a gyakorlatban helytelenül hajtották végre, bizonyos szubjektív és objektív feltételek következtében eltorzult?

Azt hiszem, pártéletünk alapvető fogyatékossága éppen abban áll, hogy a párt helyes vonala mellett, amelyeket kongresszusaink határozatai juttattak kifejezésre, a helyi szervezetek gyakorlata (persze nem mindenütt, de egyes kerületekben) helytelen volt. Pártunk helyes proletárdemokratikus vonala mellett a helyi gyakorlatban olyan tényekkel találkoztunk, melyek a helyes vonal bürokratikus eltorzítását mutatják.

Ez az alapvető fogyatékosság. A kongresszusok (X., XI., XII.) által kitűzött alapvető pártvonal és helyi szervezeteinknek e vonal megvalósításában követett gyakorlata közötti ellentét — ez az alapja pártéletünk valamennyi fogyatékosságának.

A partvonal azt mondja, hogy pártunk gyakorlatának legfontosabb kérdéseit, természetesen azok kivételével, amelyek sürgősek, vagy amelyek katonai és diplomáciai titkok, feltétle-

nül meg kell tárgyalni a pártgyűléseken. Ezt mondja a pártvonal. A párt helyi gyakorlata pedig, persze nem mindenütt, azt tartotta, hogy tulajdonképpen nincs is olyan nagy szükség arra, hogy a pártonbelüli gyakorlat számos kérdését pártgyűléseken megvitassák, mert a Központi Bizottság és más vezető szervezetek maguk döntik el ezeket a kérdéseket.

A pártvonal azt mondja, hogy pártunkban a tisztséget betöltő személyeket feltétlenül választani kell, hacsak nincsenek ennek leküzdhetetlen akadályai, mint például a párttagsági idő stb. Tudják, hogy a párt szervezeti szabályzata szerint kormányzósági bizottsági titkárnak Október előtti, kerületi bizottsági titkárnak — hároméves, sejttitkárnak — egyéves párttagsággal kell rendelkeznie. De a párt a gyakorlatban sokszor azt gondolta, hogy ha tagsági időre van szükség, akkor nincs szükség valóságos választásokra.

A pártvonal azt tartja, hogy a párt tömegét állandóan tájékoztatni kell a gazdasági szervek, a vállalatok és trösztök munkájáról, mert pártsejtjeink természetszerűen erkölcsileg felelősek a pártonkívüli tömegek előtt az üzemekben előforduló hiányosságokért. A párt gyakorlata ennek ellenére úgy gondolta, hogy ha van Központi Bizottság, amely utasításokat ad a gazdasági szerveknek, és ha ezek az utasítások kötik a gazdasági szerveket, akkor azokat meg fogják valósítani a párt tömegének alulról jövő ellenőrzése nélkül is.

A pártvonal azt tartja, hogy a különböző munkaterületeken dolgozó felelős funkcionáriusok, akár pártvonalon, akár gazdasági, szakszervezeti, katonai vonalon dolgoznak, sokféle specializálódásuk mellett, amely munkájuk velejárója, mégis kapcsolatban állnak egymással, egyazon egész elválaszthatatlan részeit alkotják, mert mindannyian a proletariátus egyazon ügyéért dolgoznak, amelyet nem lehet részekre szakítani. A párt gyakorlata viszont azt gondolja, hogy ha a munka már specializálódott, ha a munka tulajdonképpeni párt-, gazdasági, katonai stb. munkára osztott, akkor a pártvonalon dolgozók nem felelnek a gazdasági vonalon dolgozókért, a gazdasági vonalon dolgozók

nem felelnek a pártmunkásokért, és általában a köztük levő kapcsolat gyengülése, sőt megszakadása elkerülhetetlen.

Elvtársak, általában ezek azok az ellentmondások, melyek a X., XI. és XII. pártkongresszus egész sor határozatában lerögzített pártvonal és a párt gyakorlata között fennállanak.

Távol áll tőlem, hogy a helyi szervezeteket vádoljam a pártvonal ilyen eltorzításáért, mert, ha jobban megvizsgáljuk a dolgot, ez nem annyira bűne, mint inkább baja helyi szervezeteinknek. Hogy mi ennek a bajnak a lényege és hogyan fordulhatott így a dolog — azt elmondom alább, de ezt a tényt meg kellett állapítani, hogy megmagyarázzam ezt az ellentmondást és azután az ellentmondások kiküszöbölésére irányuló rendszabályokat indítványozhassak.

Az is távol áll tőlem, hogy Központi Bizottságunkat hibátlannak tartsam. Neki is vannak vétkei, mint minden intézménynek és szervezetnek — itt is van némi bűn meg némi baj; némi bűn terheli a Központi Bizottságot, már azért is, mert valamilyen oknál fogva nem tárta fel idejében ezeket a fogyatékosságokat és nem intézkedett azok kiküszöbölése érdekében.

De a kérdés most nem ez. Most a lényeges, hogy tisztázzuk magunk előtt e fogyatékosságok okait, amelyekről az imént beszéltem. Tulajdonképpen honnan származnak ezek a fogyatékosságok és hogyan küszöbölhetjük ki őket?

A fogyatékosságok okai

Az első ok az, hogy pártszervezeteink még nem küszöbölték ki vagy még mindig nem küszöbölték ki a háborús évek némely csökevényét; ez az időszak elmúlt ugyan, de pártmunkásaink fejében mégis otthagyta a pártonbelüli katonai szellem csökevényeit. Azt hiszem, ezek a csökevények jutnak kifejezésre abban a felfogásban, mely a pártot nem öntevékeny szervezetnek, nem a proletariátus öntevékeny harci szervezetének tekinti, hanem intézmények afféle rendszerének, számos

BUDAPESTI EÖTVÖS LORÁND TUDOMÁNYEGYETEM
MARXIZMUS-LENINIZMUS TANSZÉK
Budapest, V., Szerb-utca 10.

intézmény afféle komplexumának, amelyben alantasok és fölöttesek vannak. Ez, elvtársak, mélységesen hibás nézet amelynek semmi köze sincs a marxizmushoz — olyan nézet amely mint csökevény szállott ránk örökségül abból az időből, amikor a háború szakaszában militarizáltuk a pártot, amikor a párttömegek öntevékenységének kérdése akaratlanul is háttérbe szorult és amikor a katonai parancsoknak döntő jelentőségük volt. Nem emlékszem, hogy ezt a nézetet valamikor is kereken kimondták volna, de ez a nézet vagy ennek a nézetnek elemei még mindig ránehezednek pártunkra. Elvtársak, ezek ellen a nézetek ellen minden erőnkkel harcolnunk kell, mert ezek olyan fölötte reális veszélyt jelentenek, amely kedvező feltételeket teremt ahhoz, hogy pártunk lényegében helyes vonalát a gyakorlatban elferdítsék.

A második ok az, hogy jelentékeny mértékben bürokratikus államgépezetünk némi nyomást gyakorol a pártra és a pártmunkásokra. 1917-ben, amikor hegynek fel, Október felé haladtunk, úgy képzeltük el a dolgot, hogy nálunk komműn lesz, hogy ez a dolgozók szabad társulása lesz, hogy az intézményekben véget vetünk a bürokratizmusnak és hogy az államot, ha nem is a legközelebbi időszakban, de két-három rövid időszak leforgása alatt sikerül a dolgozók szabad társulásává változtatni. A gyakorlat azonban megmutatta, hogy ez olyan eszménykép, amelytől még messze vagyunk, és ahhoz, hogy az államot megtisztítsuk a bürokratizmus elemeitől, ahhoz, hogy a szovjet társadalmat a dolgozók társulásává változtassuk a lakosság magas műveltségére van szükség, körös-körül teljesen biztosított békés helyzetre van szükség, mert csak akkor lehet majd fölösleges egy nagy létszámú hadsereg, amely rengeteg pénzt, nagy hivatalokat követel és létével rányomja bélyegét valamennyi többi állami intézményre. Államgépezetünk jelentékeny mértékben bürokratikus és még sokáig az marad. Ebben a gépezetben dolgoznak pártunk tagjai és ennek a bürokratikus gépezetnek olyan a helyzete — mondhatnám, olyan a légköre —

hogy megkönnyíti pártfunkcionáriusaink, pártszervezeteink bürokratizálódását.

A fogyatékosságok harmadik oka, elvtársak, egyes pártsejtjeink elégtelen aktivitásában, elmaradottságában sőt, néha, különösen a határvidéken, teljes iskolázatlanságában keresendő. Ezeken a vidékeken a sejtek nem elég aktivak, politikailag és kulturális tekintetben elmaradottak. Ez a körülmény kétségtelenül szintén kedvező talajt teremt arra, hogy a pártvonaltól eltérjenek.

A negyedik ok az, hogy a helyi szervezetekben nincsen elegendő, pártszempontból képzett elvtárs. A Központi Bizottságban nemrég hallottam egy ukrajnai szervezet képviselőjének jelentését. Nagyon tehetséges, nagy reményekre jogosító elvtárs volt az előadó. Azt mondotta, hogy 130 pártsejt közül 80-nak a titkárát a kormányzósági pártbizottság nevezte ki. Mikor megjegyezték, hogy ez a szervezet az adott esetben helytelenül jár el, az elvtárs arra hivatkozott, hogy a sejtekben nincsenek képzett emberek, nincs elég régi párttagságuk, hogy a sejtek maguk kérnek titkárokat stb. Megengedem, hogy ez az elvtárs 50%-ban tulzott, hogy itt tulajdonképpen nemcsak az a bökkenő, hogy a partsejtekben nincsenek képzett emberek, hanem az is, hogy a kormányzósági pártbizottság a régi hagyományhoz hűen tulbuzgó volt. De ha a kormányzósági pártbizottságnak csak 50 százalékban van igaza, ha Ukrajnában is vannak ilyen sejtek, akkor világos, hogy annál inkább kell lenniök a határvidékeken, ahol a szervezetek fiatalok, ahol kevesebb kádere van a pártnak és ahol az iskolázottság is kisebb, mint Ukrajnában. Ez is olyan ok, amely kedvező feltételeket teremt arra, hogy pártunk lényegében helyes vonalától a gyakorlatban eltérjenek.

Végül, az ötödik ok — a gyenge tájékoztatás. Rosszul tájékoztatunk — ez áll elsősorban a Központi Bizottságra, talán mert erősen túl van terhelve munkával. Rosszul tájékoztatnak minket a helyi szervezetek. Ennek véget kell vetni. Ez is egyik

komoly oka annak, hogy pártunkon belül felgyülemlettek a fogyatékosságok.

Hogyan küszöböljük ki a pártélet fogyatékosságait?

Milyen intézkedések szükségesek hát e fogyatékosságok kiküszöbölésére?

Az első feladat — minden módon és fáradhatatlanul harcolni a háborús időszak csökevényei és szokásai ellen pártunkban, ez ellen a helytelen nézet ellen, hogy pártunk intézmények rendszere, nem pedig a proletariátus harci szervezete, amely aktívan gondolkozik, öntevékeny, eleven életet él, lerombolja a régit és újat teremt.

Másodszor, emelnünk kell a párttömegek aktívitását, eléjük kell terjeszteni és meg kell vitatni minden őket érdeklő kérdést, amennyiben ezek a kérdések nyiltan megvitathatók, biztosítani kell a pártfórumok mindennemű javaslatának szabad bírálati lehetőségét. Mert csak ilyen úton lehet a pártfegyelmet valóban tudatos, valóban vasfegyelemmé változtatni, mert csak ilyen úton lehet növelni a párttömegek politikai, gazdasági és kulturális tapasztalatát, mert csak ilyen módon lehet előkészíteni azokat a feltételeket, amelyek szükségesek, hogy a párttömegek lépésről lépésre új aktív pártmunkásokat, új vezetőket emeljenek ki az alsó rétegekből.

Harmadszor, valóságosan keresztül kell vinni valamennyi pártszerv és a tisztséget betöltő pártmunkások választását, amennyiben annak nincsenek leküzdhetetlen akadályai, mint például a megfelelő párttagsági idő hiánya stb. A gyakorlatban véget kell vetni annak, hogy az elvtársaknak felelős párttisztségekre való előléptetésénél nem veszik figyelembe a szervezetek többségi akaratát, el kell érni a választási elv tényleges megvalósítását.

Negyedszer, szükség van arra, hogy valamennyi munkaterület felelős funkcionáriusainak — akár gazdasági, akár párt-, akár szakszervezeti, akár katonai vonalon dolgoznak — állan-

dóan működő tanácskozásai legyenek a Központi Bizottság, a kormányzósági és területi pártbizottságok mellett; hogy a tanácskozásokat rendszeresen tartsák, hogy a tanácskozás napirendjére olyan kérdéseket tűzzenek, amelyeket a tanácskozás szükségesnek tart; hogy a különböző fegyvernemek munkatársai között ne szakadjon meg a kapcsolat, hogy mindezek a dolgozók egyetlen pártcsalád tagjainak érezzék magukat, akik egy közös ügyért, a proletariátus ügyéért dolgoznak, amely oszthatatlan; hogy a Központi Bizottság körül, valamint a helyi szervezetek körül olyan légkör legyen, amely lehetőséget ad a pártnak arra, hogy megkapja és ellenőrizze valamennyi munkaterületen dolgozó felelős funkcionáriusának munkatapasztalatait.

Ötödször, be kell vonni üzemi pártsejtjeinket olyan kérdések tárgyalásába, amelyek az üzemek és trösztök ügymenetével kapcsolatosak. Úgy kell megszervezni a dolgot, hogy a sejtek tájékozva legyenek vállalataink és trösztjeink igazgatási szerveinek munkájáról, hogy befolyást gyakorolhassanak erre a munkára. Önök, mint a pártsejtek képviselői, tudják, milyen nagy üzemi sejtjeink erkölcsi felelőssége az üzemek ügymenetéért a pártonkívüli tömegek előtt. Hogy a sejt a gyárban dolgozó pártonkívüli tömeget vezethesse és maga után vonhassa, hogy viselni tudja a felelősséget a vállalat ügyeiért — márpedig erkölcsileg feltétlenül ő felel az üzem fennakadásaiért a pártonkívüli tömegek előtt —, ismernie kell ezeket az ügyeket, lehetőséget kell kapnia arra, hogy a vállalat ügyeire valamiképpen befolyást gyakoroljon. Szükséges tehát, hogy a sejteket vonják be a vállalattal kapcsolatos gazdasági kérdések megvitatásába, hogy a tröszt ügyeinek megtárgyalása végett időről-időre hívják össze gazdasági konferenciára a trösthöz tartozó vállalatok pártsejtjeinek képviselőit. Ez egyike azoknak a biztos utaknak, amelyek a párttömegek gazdasági tapasztalatainak gyarapításához és az alulról jövő ellenőrzés megszervezéséhez egyaránt szükségesek.

Hatodszor, javítanunk kell pártsejtjeink minőségi összetételét. Zinovjev cikkében már szó volt arról, hogy pártsejtjeink minőségi tekintetben helyenként elmaradtak a környező pártonkívüli tömegtől.

Ezt az állítást természetesen nem lehet általánosítani és nem szabad valamennyi sejtre kiterjeszteni. Pontosabb volna ha például ezt mondanók: pártsejtjeink kulturális tekintetben sokkal magasabb fokon volnának, mint most, és sokkal nagyobb tekintélynek örvendenének a pártonkívüliek előtt, ha nem vágtunk volna eret ezeken a pártsejteken, ha ezekből a sejtekből nem emeltük volna ki azokat az embereket, akiket kénytelenek vagyunk gazdasági, közigazgatási, szakszervezeti és egyéb más munkára állítani. Ha azok a munkáselvtársaink, ha azok a káderek, akiket ez alatt a hat év alatt kiemeltünk, visszatérnének sejtjeikhez, vajjon kell-e bizonyítanunk, hogy ezek a sejtek három fejjel volnának magasabbak valamennyi mégannyira fejlett pártonkívüli munkásnál is? Éppen azért, mert a pártnak nincsenek más káderei az államgépezet javítására, éppen azért, mert a párt kénytelen a jövőben is igénybe venni ezt a forrást — sejtjeink éppen ezért a jövőben is kissé sántítani fognak kulturális színvonaluk tekintetében, ha nem foganatosítunk sürgős rendszabályokat minőségi összetételük megjavítása érdekében. Mindenekelőtt a legnagyobb mértékben fokozni kell a párt nevelő munkáját a sejtekben. Ezenkívül félre kell dobni a fölösleges formalizmust, amely néha helyi szervezeteinknél észlelhető, amikor munkáselvtársakat vesznek fel a párt tagjai sorába. Azt hiszem, nem szabad túlságosan ragaszkodnunk formaságokhoz; a pártnak enyhítenie lehet és enyhítenie kell azokat a feltételeket, amelyekhez a munkásosztály soraiból kikerülő új tagoknak a pártba való felvételét kötik. Helyi szervezeteink már megkezdték ezt. A pártnak kézbe kell vennie ezt az ügyet és szervezett kampányt kell indítania, hogy megkönnyítse a gyári munkások pártba való belépését.

Hetedszer, fokozni kell a munkát a pártonkívüli munkások között. Ez szintén egyike azoknak az eszközöknek, amelyekkel

javítani lehet a pártonbelüli helyzeten, amelyekkel emelni lehet a párttömegek aktivitását. Meg kell mondanom, hogy szervezeteink még mindig kevés figyelmet fordítanak a pártonkívüli munkásoknak szovjet szerveinkbe való bevonására. Nézzük akár a Moszkvai Szovjet választást, mely most zajlik le. Azt hiszem, hogy e választás egyik nagy fogyatékossága abban áll, hogy nagyon kevés pártonkívülit választanak be. Azt mondják, hogy van a szervezetnek egy határozata, amelynek értelmében ennyi meg ennyi pártonkívülit, ennyi meg ennyi százalékot stb. kell bevinni. De én úgy látom, hogy valójában sokkal kevesebbet választanak meg közülük. Azt mondják, hogy a tömegek törik magukat és állítólag csakis kommunistákat akarnak megválasztani. Ebben kételkedem, elvtársak. Azt hiszem, ha nem viseltetünk némi minimális bizalommal a pártonkívüliek iránt, válaszképpen a pártonkívüliek nagy bizalmatlansággal fizethetnek szervezeteinknek. Elvtársak, a pártonkívüliek iránti bizalomra feltétlenül szükség van. Kényszeríteni kell a kommunistákat, hogy vonják vissza jelöléseiket. Nem kell szónokolni arról, hogy csak kommunistákat válasszanak meg, ösztönözni kell a pártonkívülieket, be kell vonni őket az állami munkába. Ezt javunkra írják és a pártonkívülieknek szervezeteinkbe helyezett bizalma lesz erre a válasz. A moszkvai választás — egyik példaképe annak, hogy szervezeteink mennyire kezdenek betokosodni a maguk pártcsigaházába, ahelyett, hogy kitágítanák tevékenységük területét, lépésről-lépésre maguk körül tömörítve a pártonkívülieket.

Nyolcadszor, fokozni kell a munkát a parasztok körében. Nem tudom, miért ne lehetett volna falusi pártsejtjeinknek, amelyek helyenként elsorvadnak, amelyekből az emberek néha megszöknek, amelyek irányában a parasztok nem viseltetnek valami nagy bizalommal (ezt be kell ismernünk) — miért ne lehetne e sejtek elé, például, két gyakorlati feladatot kitűzni: először, legyenek a paraszti élettel kapcsolatos szovjet törvények

magyarázói és terjesztői; másodszor, legyenek az elemi agronómiai ismeretek terjesztői és agitátorai, agitáljanak legalább amellett, hogy idejében fel kell szántani a mezőt, meg kell tisztítani a vetőmagvakat stb. Tudják-e önök, elvtársak, hogy ha minden egyes paraszt alig számbavehető fáradsággal megtisztítaná a vetőmagvakat, akkor minden melioráció és új gépek nélkül egy djeszjatyináról 10 puddal több termést lehetne betakarítani? És mit jelent az, ha a termés 10 puddal nő djeszjatyinánként? Ez azt jelenti, hogy az évi átlagos bruttó termés milliárd puddal lesz több. És mindezt nagy fáradság nélkül el lehetne érni. Miért ne foglalkozhatnának ezekkel az ügyekkel falusi sejtjeink? Vajjon ez kevésbbé fontos, mint Curzon politikájáról beszélni? A paraszt akkor megértené, hogy a kommunisták felhagytak a szószátyárkodással, hogy hasznos dologgal foglalkoznak és falusi sejtjeink nagy bizalmat élveznének a parasztok körében.

Már nem is szólok arról, hogy a pártélet megjavítása és félénkítése érdekében mennyire szükséges a párt-nevelési és a politikai felvilágosító munka fokozása az ifjúság körében, amely az új káderekt adja, a Vörös Hadseregben, a női küldöttek és általában minden pártonkívüli között.

Nem térek ki arra sem, hogy milyen szükséges számunkra az eddiginél jobb tájékoztatás, amiről már beszéltem — a jobb tájékoztatás felülről lefelé és alulról felfelé.

Ezek, elvtársak, azok a javítási rendszabályok, az a pártdemokráciára vett irány, amelyet a Központi Bizottság már az idén szeptemberben kijelölt és amelyet lentről fentig meg kell valósítani. Most szeretnék kitérni a munkásdemokrácia kérdésével kapcsolatos két szélsőségre, két túlzásra, amelyek a „Právdá"-ban megjelent egyes vitacikkekben megnyilvánultak.

Az első szélsőség a választás elvével kapcsolatos és abban áll, hogy egyes elvtársak „mindent" választani akarnak. Ha már választunk, hát válasszunk úton, útfélen! Párttagsági idő? Minek az? Válaszd meg azt, aki kedves a szívednek. Ez a felfogás, elvtársak, hibás. Ezt a párt nem fogadja el. Persze, nálunk most

nincs háború, a békés fejlődés időszakában élünk. De van új gazdasági politika. Erről ne feledkezzenek meg, elvtársak. A párt nem a háború alatt, hanem a háború után hajtotta végre a párttisztítást. Miért? Azért, mert a háború alatt a vereségtől való félelem a pártot szorosan összefogta egyetlen egészbe és egyes pártonbelüli bomlasztó elemek kénytelenek voltak az élet-halál kérdése előtt álló párttal közös elvek alapján cselekedni. Ezek az abroncsok most nincsenek meg, mert nincs háború, most új gazdasági politika van, megengedtük a kapitalizmust, újjászületik a burzsoázia. Igaz, mindez a párt megtisztulására, megerősödésére vezet, de másfelől körülvesz bennünket annak a keletkező és növekvő burzsoáziának új légköre, amely még nem is olyan erős, de amely már le tudta győzni egyes szövetkezeteinket és kereskedelmi szerveinket a belkereskedelem terén. A párt éppen az új gazdasági politika után hajtotta végre a párttisztítást, felére csökkentve a párt létszámát; a párt éppen az új gazdasági politika után határozta el, hogy szervezeteinknek az új gazdasági politika szelétől való megóvása érdekében szükséges például nehezebb feltételekhez kötni a nemproletár elemek számára a pártba való belépést, szükséges a pártfunkciókat függővé tenni bizonyos párttagsági időtől stb. Helyesen cselekedett-e a párt, amikor megalkotta ezeket az elővigyázatossági rendszabályokat, amelyek korlátozzák a „széles" demokráciát? Azt hiszem, helyesen cselekedett. Ezért gondolom, hogy a demokrácia kell, a választásra szükség van, de a XI. és XII. kongresszus által elfogadott korlátozó rendszabályoknak is, legalább a főbbeknek, érvényben kell maradniok.

A második szélsőség a vita határainak kérdésére vonatkozik. Ez abban áll, hogy egyes elvtársak korlátlan vitára törekednek, mivel a pártmunka alfáját és omegáját a kérdések megvitatásában látják és megfeledkeznek a pártmunka másik oldaláról, mégpedig — gyakorlati oldaláról, amely megköveteli a párt határozatainak *megvalósítását*. Legalábbis ilyen benyomást tett rám Radzin cikkecskéje, aki a korlátlan vita elvét

Trockijra való utalással igyekszik indokolni, aki állítólag azt mondotta, hogy „a párt — az azonosan gondolkodó emberek önkéntes szövetsége". Kerestem Trockij műveiben ezt a frázist, de nem tudtam megtalálni. De Trockij ezt aligha is mondhatta úgy, mint a párt meghatározásának végleges formuláját, ha pedig mondta, aligha tett ide pontot. A párt nemcsak az azonosan gondolkodó emberek szövetsége, a párt ezenkívül az azonosan cselekvő emberek szövetsége, a közös eszmei bázis (program, taktika) alapján harcoló, azonosan cselekvő emberek harci szövetsége is. A Trockijra való utalást helytelennek tartom, mert ismerem Trockijt, mint a Központi Bizottság azon tagjainak egyikét, akik a legerőteljesebben hangsúlyozzák a pártmunka gyakorlati oldalát. Véleményem szerint tehát e meghatározásért Radzin viseli a felelősséget. De mire vezet ez a meghatározás? Két lehetőségre vezethet: *vagy* szektává, filozófiai iskolává fajul a párt, mert csak ilyen szűk szervezetekben lehetséges teljesen azonos gondolkodás, *vagy* szakadatlanul vitatkozó klubbá válik, amely örökké tárgyal és örökké okoskodik, amíg frakcióalakítás, amíg pártszakadás nem lesz a dologból. Pártunk e lehetőségek egyikét sem fogadhatja el. Ezért gondolom, hogy a kérdések megvitatása szükséges, a vita kell, de szükséges az is, hogy a vitának határt szabjunk, amely megóvja a pártot, a proletariátus e harci csapatát attól, hogy vitarendező klubbá fajuljon el.

Előadói beszédemet befejezve, elvtársak, óvnom kell önöket e két szélsőségtől. Azt hiszem, ha elvetjük e két szélsőséget és becsületesen, határozottan hozzáfogunk annak az iránynak megvalósításához, amelyet a pártonbelüli demokrácia felé a Központi Bizottság már ez év szeptemberében kijelölt, minden bizonnyal elérjük pártmunkánk javulását. *(Taps.)*

„Právda" 277. sz.
1923 december 6.
Sztálin Művei. 5. köt. 354—370. old. (oroszul).

[PÁRT ÉS HADSEREG]

„A vitáról, Rafailról, Preobrazsenszkij és Szapronov cikkeiről és Trockij leveléről" c. cikkből.

1923 december 15

Rafailról

Azt hiszem, hogy Rafail a legkövetkezetesebb és legmegrögzöttebb képviselője a mai ellenzéknek, vagy, pontosabban szólva, az ellenzék mai blokkjának. Rafail az egyik vitagyűlésen kijelentette, hogy pártunk lényegében katonai szervezetté vált, hogy katonai fegyelem van soraiban, s ennélfogva a párt egész apparátusát, mint meg nem felelőt és az igazi pártszerűség szellemétől távol állót, fenekestől fel kell forgatni. Azt hiszem, hogy ilyen vagy ehhez hasonló gondolatok kavarognak a mostani ellenzékiek fejében, de különböző meggondolások miatt nem merik azokat kimondani. El kell ismerni, hogy Rafail ebben a tekintetben bátrabbnak bizonyult ellenzéki kollégáinál.

Ám Rafailnak egyáltalán nincs igaza. Nemcsak formailag, hanem elsősorban a dolog lényegét tekintve nincs igaza. Mert ha pártunk valóban katonai szervezetté vált volna, vagy akárcsak elkezdett volna azzá válni, vajjon nem világos, hogy akkor sem a szó tulajdonképpeni értelmében vett pártunk, sem proletárdiktatúra, sem forradalom nem lenne.

Mi a hadsereg?

A hadsereg felülről felépített zárt szervezet. A hadsereg lényegéből következik, hogy a hadsereg élén felülről kinevezett vezérkar áll, amely a kényszerítés elve alapján alakítja a hadsereget. A vezérkar nemcsak megalakítja a hadsereget, hanem ezen felül el is látja, ruházza stb. Tehát az egész hadsereg anyagilag teljes mértékben függ a vezérkartól. Egyebek

között ezen nyugszik az a katonai fegyelem, amelynek megszegése a legszigorúbb büntetés sajátos formáját — a főbelövést vonja maga után. Ugyanezzel kell magyaráznunk azt a tényt, hogy a vezérkar oda és akkor indíthatja el a hadsereget, ahová és amikor akarja, csak a saját stratégiai terveit kell szem előtt tartania.

Mi a párt?

A párt a proletariátus élcsapata, amely alulról van felépítve az önkéntesség elve alapján. A pártnak is megvan a maga vezérkara, csakhogy ezt nem felülről nevezik ki, hanem alulról, az egész párt választja. Nem a vezérkar alakítja a pártot, hanem ellenkezőleg, a párt alakítja vezérkarát. A párt maga az önkéntesség elve alapján alakul meg. A párt vezérkara és a párt egésze között itt nincs meg az az anyagi függőség sem, amiről a hadsereggel kapcsolatban beszéltünk. A párt vezérkara nem látja el, nem élelmezi és nem ruházza a pártot. Egyebek között ezzel magyarázható az a tény, hogy a párt vezérkara nem indíthatja a párt sorait önkényesen, oda és akkor, ahová és amikor kedve tartja, hogy a párt vezérkara csak annak az osztálynak gazdasági és politikai érdekei vonalán vezetheti a párt egészét, amelynek a párt maga is része. Ezért olyan sajátos jellegű a pártfegyelem, amely alapjában véve a meggyőzés módszerére épül, a katonai fegyelemtől eltérően, amely alapjában véve a kényszerítés módszerén épül fel. Ebből ered a fő különbség a legszigorúbb pártbüntetés (kizárás a pártból) és a legszigorúbb katonai büntetés (főbelövés) között.

Elegendő összehasonlítani ezt a két meghatározást, hogy megértsük Rafail hibájának egész szörnyűségét.

A párt — mondja ő — katonai szervezetté vált. De hogyan lehet katonai szervezetté változtatni a pártot, ha nem függ anyagilag vezérkarától, ha alulról felfelé épül az önkéntesség elve alapján, ha maga alakítja meg vezérkarát? Mivel magyarázható ebben az esetben az, hogy a munkások özönlenek a pártba, hogy a párt befolyása növekszik a pártonkívüli

tömegekben. hogy népszerűsége növekszik az egész világ dolgozó rétegei körében?

Vagy — vagy:

Vagy a legnagyobb mértékben passzív és szó nélkül engedelmeskedő a párt — de akkor mivel magyarázható, hogy ez a passzív és szó nélkül engedelmeskedő párt magával vonja a világ legforradalmibb proletariátusát és már néhány éve kormányozza a világ legforradalmibb országát?

Vagy aktív és öntevékeny a párt — de akkor nem értjük, hogy ez az aktív és öntevékeny párt miért nem döntötte meg ezalatt a katonai rendszert a pártban, ha ez valóban fennáll magán a párton belül?

Vajjon nem világos, hogy pártunk, amely három forradalmat hajtott végre, amely szétzúzta Kolcsakot és Djenyikint s most a világimperializmus alapjait döngeti — hogy ez a párt egyetlen hétig sem tűrte volna azt a katonai rendszert és parancsuralmi rendet, amelyről olyan könnyedén és könnyelműen beszél Rafail, hogy Rafail felhívásának bevárása nélkül szétzúzta volna őket és új rendszert teremtett volna?

Ám — szörnyű az álom, de irgalmas az isten. Ugyanis először, Rafail összetévesztette a pártot a hadsereggel és a hadsereget a párttal, mert nyilván nem ismeri jól sem a pártot, sem a hadsereget. Másodszor pedig, Rafail nyilván maga sem hisz felfedezésében — a pártban fennálló parancsuralmi rendről elmondott „szörnyű" szavakra azért van szüksége, hogy megindokolja a mai ellenzék fő jelszavait: a) szabadságot kell biztosítani a frakciós csoportosulásoknak és b) fent mint lent el kell mozdítani helyükről a párt vezető elemeit.

Rafail nyilván érzi, hogy „szörnyű" szavak nélkül nem lehet becsempészni ezeket a jelszavakat.

Ez a lényeg.

1923 december 15.
Aláírás: I. Sztálin.
Sztálin Művei. 5. köt. 374—377. old. (oroszul).

Sztálin

EGY SZÜKSÉGES MEGJEGYZÉS

(Rafailról)

1923 december 28

A „Právdá"-ban (285. sz.) megjelent „A vitáról, Rafailról stb." c. cikkemben azt írtam, hogy Rafailnak a presznyai gyűlésen tett kijelentése szerint „pártunk lényegében katonai szervezetté vált, hogy katonai fegyelem van soraiban, s ennélfogva a párt egész apparátusát, mint meg nem felelőt, fenekestől fel kell forgatni". Rafail ezzel kapcsolatban a „Právdá"-ban megjelent cikkében kijelenti, hogy helytelenül tolmácsoltam nézeteit, a „vita hevében leegyszerűsítettem" azokat stb. Rafail azt írja, hogy csak analógiát (hasonlatosságot) állapított meg a párt és a hadsereg között, hogy az analógia nem azonosság. „A párt vezetésének rendszere hasonlít a hadsereg vezetésének rendszerére: ez nem azt jelenti — mondja ő —, hogy pontos kópiáról van szó, hanem csak azt, hogy párhuzamot vontam."

Igaza van-e Rafailnak?

Nem, nincs igaza. Nézzük, miért.

Először. Rafail a presznyai gyűlésen mondott beszédében nem egyszerűen összehasonlította a pártot a hadsereggel, mint most állítja, hanem a dolog lényegét tekintve, azonosította a hadsereggel, mert hiszen úgy vélekedett, hogy a párt a hadsereg mintájára épül fel. Előttem van Rafail beszédének gyorsírói jegyzete, amelyet maga is átnézett. Abban ez áll: „Egész pártunk lenttől fentig a hadsereg mintájára épül fel". Aligha lehet tagadni, hogy itt nem egyszerű hasonlattal, hanem a párt és a hadsereg szerkezetének egy színtre helyezésével, azonosításával van dolgunk.

Lehet-e azt állítani, hogy pártunk a hadsereg mintájára épül fel? Világos, hogy nem lehet: mert a párt alulról épül

fel, az önkéntesség elve alapján, a párt által választott vezérkarától anyagilag függetlenül; a hadsereg viszont, mint ismeretes, felülről épül, a kényszerítés elve alapján, anyagilag teljesen függ vezérkarától, amelyet nem választanak, hanem felülről neveznek ki. És a többi és így tovább.

Másodszor. Rafail nem egyszerűen összehasonlítja a párt vezetésének rendszerét a hadsereg vezetésének rendszerével, hanem egyenlőségi jelet tesz közéjük, minden „szószaporítás" nélkül azonosítja őket. Rafail ezt írja cikkében: „Megállapítjuk, hogy a párt vezetésének rendszere nem valami mellékes meggondolásokból, hanem a párt állapotának objektív elemzéséből kifolyólag *azonos* a hadsereg vezetésének rendszerével". Tagadhatatlan, hogy Rafail itt nem szorítkozik arra, hogy analógiát állapít meg a párt vezetése és a hadsereg vezetése között — mert hiszen „egyszerűen", „szószaporítás" nélkül azonosítja őket.

Lehet-e azonosítani a vezetés e két rendszerét? Nem, nem lehet: mert a hadsereg vezetésének rendszere, mint rendszer, nem fér össze sem a párt lényegével, sem azokkal a módszerekkel, amelyekkel a párt saját tagjait és a pártonkívüli tömeget befolyásolja.

Harmadszor. Rafail azt bizonygatja cikkében, hogy a párt egészének és külön-külön a párt tagjainak sorsa végeredményben a Központi Bizottság káderosztályától függ, hogy a „párttagokat mozgósítottaknak tartják, a káderosztály állít *mindenkit* munkába, *senkinek* sincs joga a legkisebb mértékben sem rendelkezni önmagával, s hogy a káderosztálytól vagy a «vezérkartól» függ az ellátás mértékének, vagyis a fizetésnek, a munka formájának stb. megállapítása". Igaz-e mindez? Természetesen nem! Békeidőben évente alig nyolc-tizezer ember megy keresztül a Központi Bizottság káderosztályán. A Központi Bizottságnak az Oroszországi Kommunista Párt XII. kongresszusán előterjesztett jelentéséből tudjuk, hogy 1922-ben 10 700 ember (vagyis feleannyi mint 1921-ben) ment keresz-

tül a Központi Bizottság káderosztályán. Ha ebből a számból levonjuk azt az 1 500 főt, akiket a helyi szervezetek főiskolára küldtek és a szabadságolt betegeket (több mint 400 ember), valamivel több mint 8 000 marad. Ezek közül felelős funkcionáriust 5 167-et osztott el egy év alatt a Központi Bizottság (vagyis kevesebbet, mint a káderosztályon keresztülment párttagok felét). Márpedig a pártnak akkor nem 5 000 és nem 10 000, hanem körülbelül 500 000 tagja volt, akiknek zömét nem érintette és nem is érinthette a Központi Bizottság káderosztályának elosztó munkája. Rafail nyilvánvalóan elfelejtette, hogy a Központi Bizottság békeidőben általában csak a felelős funkcionáriusokat osztja el, hogy a Központi Bizottság káderosztálya nem állapítja meg, nem állapíthatja meg és nem is kell megállapítania a ma már több mint 400 000 tagot számláló párt valamennyi tagjának „fizetését". De miért volt szüksége voltaképpen Rafailnak erre a nevetséges túlzásra? Nyilván azért, hogy „tényeken" mutassa ki a párt vezetési rendszerének és a hadsereg vezetési rendszerének azonosságát.

Ezek a tények.

Ezért gondoltam és gondolom, hogy Rafail „nem ismeri jól sem a pártot, sem a hadsereget".

Ami Rafailnak a X. kongresszus határozataiból vett idézeteit illeti, azok a szóbanforgó eset szempontjából automatikusan elveszítik jelentőségüket, mivel csak a háborús időszaknak pártunkban megmaradt csökevényeire, s nem „a párt vezetési rendszerének és a hadsereg vezetési rendszerének" úgynevezett „azonosságára" vonatkoznak.

Igaza van Rafailnak, hogy a hibákat ki kell javítani, hogy nem kell csökönyösen ragaszkodni a hibákhoz. De éppen ezért nem adom fel a reményt, hogy Rafail végre kijavítja az általa elkövetett hibákat.

„Právda" 294. sz.
1923 december 28.
Aláírás: I. Sztálin
Sztálin Művei 5 köt. 388—391 old. (oroszul)

A PÁRTÉPÍTÉS SORONLEVŐ FELADATAIRÓL

Előadói beszéd és zárszó az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Párt XIII. konferenciáján, 1924 január 17—18-án

ELŐADÓI BESZÉD A PÁRTÉPÍTÉS SORONLEVŐ FELADATAIRÓL JANUÁR 17-ÉN

Elvtársak! A vitagyűléseken szónokaink rendszerint a kérdés történetével kezdik: hogyan merült fel a pártonbelüli demokrácia kérdése, ki mondta ki először az A-t, utána ki mondott B-t stb. Azt hiszem, ezt a módszert nem használhatjuk, mert könnyen civakodásra és kölcsönös vádaskodásra adna alkalmat és semmi okosat nem ad. Azt hiszem, sokkal jobb lesz, ha azzal a kérdéssel kezdjük, hogyan fogadta a párt a Politikai Irodának a demokráciáról hozott határozatát, amelyet később a Központi Bizottság teljes ülése jóváhagyott.

Meg kell állapítanom, hogy ez a határozat, azt hiszem, az egyetlen olyan határozat pártunk egész történetében, amely a demokrácia kérdésében elhangzott kíméletlen vita után az egész párt teljes — mondhatnám: a szó szoros értelmében egyhangú — helyeslésére talált. Még azok az ellenzéki szervezetek és sejtek, melyek a párt többsége és a Központi Bizottság ellen voltak hangolva, még azok sem találtak ürügyet és okot arra, hogy belekössenek, pedig égtek a vágytól, hogy belekössenek valamibe; ezek a szervezetek és sejtek elismerték a Politikai Irodának a pártonbelüli demokráciáról hozott határozatában foglalt alaptételek helyességét, de igyekeztek valamiben különbözni a többi szervezetektől és a határozathoz hozzáfűztek valamilyen toldalékot, mondjuk, ilyent: igen, minden jól van, de ne sértegessétek Trockijt; vagy még ezt: minden helyes, de egy kicsit elkéstetek, jó lett volna mindezt előbb megcsinálni. Itt nem kívánom feszegetni, ki kit sérteget. Azt

hiszem, ha jobban megnézzük a dolgot, még kiderülhet, hogy a Tit Titücsről szóló közismert mondás meglehetősen jól illik Trockijra: „Ki sérteget téged, Tit Titücs? Hiszen te sértegetsz mindenkit". *(Nevetés.)* De azt mondtam, hogy ezzel a kérdéssel nem fogok foglalkozni. Sőt azt is megengedem, hogy Trockijt valóban sértegeti valaki. De vajjon ez itt a kérdés? Miféle elvi jelentősége van a sértés kérdésének? Hiszen éppen a határozat elvi oldaláról van szó, nem pedig arról, hogy ki kit sértett meg. Ezzel azt akarom mondani, hogy még az élesen és durván ellenzéki sejtek sem mertek valami elvi ellenvetést tenni a Központi Bizottság Politikai Irodájának és a Központi Ellenőrző Bizottság Elnökségének határozata ellen. Ezt mint tényt azért szögezem le, hogy még egyszer hangsúlyozzam, hogy pártunk egész történetében nehéz találni ehhez hasonló tényt, amikor egy határozat, mely egy rendkívül kíméletlen vita tüzén-vizén ment át, nemcsak a többségnél, hanem a szó szoros értelmében az egész pártban ilyen egyhangú helyeslésre talált.

Ebből két következtetést vonok le. Az első következtetés az, hogy a Politikai Iroda és a Központi Ellenőrző Bizottság határozata az adott helyzetben teljesen megfelel a párt követelményeinek és szükségleteinek. A második következtetés pedig az, hogy a párt megerősödve és tömörebben kerül ki a pártonbelüli demokrácia kérdéséről folytatott vitából. Ez a következtetés, hogy úgy mondjam, hatalmas csapás külföldi rosszakaróinkra, akik vitánkkal kapcsolatban régóta dörzsölgetik kezüket abban a hitben, hogy a vita következtében pártunk elgyengül, a hatalom pedig felbomlik.

Nem fogok kitérni a pártonbelüli demokrácia lényegére. E demokrácia alapjai ki vannak fejtve a határozatban, ezt a határozatot az egész párt keresztül-kasul megvitatta — minek itt még ismételgetni? Csak annyit mondok, hogy kifejlett demokrácia, teljes demokrácia nyilván nem lesz. Ez a demokrácia nyilván a X., XI. és XII. kongresszus által megvont

keretek közötti demokrácia lesz. Hogy mik ezek a keretek — önök jól tudják, és itt nem fogok ismétlésbe bocsátkozni. Nem fogok kitérni arra sem, hogy a párttömegek aktivitásának és tudatosságának fokozása az alapvető biztosítéka annak, hogy a pártdemokrácia pártunk húsává és vérévé váljék. Erről szintén elég részletesen szól a határozatunk.

Rátérek arra a kérdésre, hogy egyes elvtársaink és egyes szervezeteink miképpen csinálnak fétist a demokrácia kérdéséből, midőn a demokráciát valami időn és téren kívüli abszolútumnak tekintik. Ezzel azt akarom mondani, hogy a demokrácia nem minden időre és viszonyra adott valami, mert vannak helyzetek, amikor nincs lehetősége és értelme a demokrácia megvalósításának. Ahhoz, hogy a pártonbelüli demokrácia lehetségessé váljék, két feltétel vagy két feltételcsoport kell, külső és belső feltételek, amelyek nélkül hiábavaló demokráciáról beszélni.

Szükséges először is az, hogy az ipar fejlődjék, hogy a munkásosztály anyagi helyzete ne romoljon, hogy a munkásosztály számbelileg nőjjön, hogy a munkásosztály műveltsége emelkedjék és hogy a munkásosztály minőségileg is fejlődjék. Szükséges, hogy a párt, mint a munkásosztály élcsapata, szintén növekedjék, mindenekelőtt minősége javuljon és elsősorban az ország proletár elemeiből merítsen. Ezek a belső feltételek elengedhetetlenül szükségesek ahhoz, hogy fel lehessen vetni a pártonbelüli demokrácia valóságos, nem pedig papíron való megvalósításának kérdését.

De ezek a feltételek egymagukban nem elegendők. Már mondottam, hogy van a feltételeknek még egy másik csoportja, a külső feltételek, amelyek nélkül a párton belül lehetetlen a demokrácia. Azokra a nemzetközi feltételekre gondolok, amelyek többé-kevésbbé biztosítják a békét, a békés fejlődést, amely nélkül a párton belül elképzelhetetlen a demokrácia. Más szóval, ha megtámadnak bennünket és fegyverrel a kézben kell megvédenünk országunkat, akkor szó sem lehet demokráciáról, mert a demokráciát meg kell dönteni. A pártot moz-

gósítjuk, bizonyára militarizáljuk, és a pártonbelüli demokrácia kérdése magától lekerül a napirendről.

Ezért gondolom, hogy a demokráciát a viszonyoktól függően kell vizsgálni, hogy nincs helye fétisizmusnak a pártonbelüli demokrácia kérdéseiben, mert — amint látják — a pártonbelüli demokrácia megvalósítása minden adott helyzetben a konkrét időbeli és helyi viszonyoktól függ.

További fölösleges izgalmak és alaptalan vádaskodások elkerülése végett meg kell emlékeznem azokról az akadályokról is, amelyek a párt útjában vannak a demokrácia megvalósításánál — azokról az akadályokról, amelyek megnehezítik a demokrácia megvalósítását még akkor is, ha megvan a fentebb említett két alapvető kedvező feltétel, a külső és belső feltétel. Elvtársak, ezek az akadályok léteznek, erősen befolyásolják pártmunkánkat és nincs jogom hallgatni róluk. Melyek ezek az akadályok?

Az egyik akadály, elvtársak, az, hogy pártmunkásaink egy részének fejében még ott élnek a régi hadiidőszakból származó csökevények, amikor pártunk militarizálva volt; ezek a csökevények olyan nemmarxista nézeteket szülnek, hogy pártunk nem öntevékeny, önálló eszmei és gyakorlati életet élő szervezet, hanem alsó, középső és felső intézmények valamilyen rendszere. Ez a teljesen nemmarxista nézet, bár még sehol sem kapott végleges formát, ilyen befejezetten sehol sem szóltak róla, de ennek a nézetnek elemei ott élnek egyes felelős pártmunkásaink fejében és gátolják a pártonbelüli demokrácia következetes megvalósítását. Ezért az ilyen nézetek elleni harc, a hadiidőszak csökevényei elleni harc a párt aktuális feladata a központban és a vidéken egyaránt.

A második akadály, amely a pártdemokrácia megvalósításának útjában áll, a bürokratikus államgépezet nyomása a pártszervezetre, pártmunkásainkra. Ennek a nagy gépezetnek pártmunkásainkra gyakorolt nyomása nem mindig látható, nem mindig szembeötlő, de egy pillanatra sem szűnik meg. A bürokratikus nagy államgépezet e nyomása végeredményben abban

nyilvánul meg, hogy számos pártmunkásunk mind a központban, mind a vidéken, nemritkán akaratlanul és teljesen öntudatlanul elhajlik a pártonbelüli demokráciától, attól a vonaltól, amelynek helyességében hisznek, de amelyet gyakran nem tudnak végigvinni. Képzeljük csak el ezt a több mint millió tisztviselővel rendelkező bürokratikus államgépezetet, amely nagyrészt a párttal szemben idegen elemekből áll, és képzeljék el pártapparátusunkat, amelynek 20—30 000 embere van, akik arra hivatottak, hogy az államgépezetet a párt alá rendeljék, arra hivatottak, hogy az államgépezetet szocialistává változtassák. Mit ér az államgépezetünk a párt támogatása nélkül? A pártapparátus segítsége, támogatása nélkül, sajnos, keveset ér. És valahányszor pártapparátusunk az államigazgatás ágaiba nyujtja ki csápjait, e szervekben végzett pártmunkájában gyakran az államgépezet vonala szerint kell igazodnia. Konkrétan: a pártnak a munkásosztály politikai felvilágosításán, a munkásosztály öntudatának elmélyítésén kell dolgoznia és ugyanakkor be kell gyűjtenie a terményadót, kampányt kell folytatnia, mert kampány nélkül, a párt segítsége nélkül az állami szervek nem tudják teljesíteni feladatukat. És pártmunkásaink itt két tűz közé kerülnek, mert egyrészt ki kell javítaniok a régi módon működő államgépezet munkájának vonalát, és másrészt meg kell őrizniök a munkásokkal való kapcsolataikat. És itt gyakran ők maguk elbürokratizálódnak.

Ilyen a második akadály, amelyet nehéz leküzdeni, de amelyet le kell küzdeni, bármi áron is, hogy megkönnyítsük a pártonbelüli demokrácia megvalósítását.

Végül, a demokrácia megvalósításának van még egy harmadik akadálya is — éspedig számos szervezetünk, pártsejtünk, különösen (nem sértésképpen mondom) határvidéki szervezeteink alacsony kultúrszínvonala, amely pártszervezeteinket a pártonbelüli demokrácia maradék nélküli megvalósításában gátolja. Tudják, hogy a demokrácia megköveteli a sejt tagjainak és az egész szervezetnek minimális műveltségét és a megválasztható, tisztségekre alkalmas aktív pártmunkások bizo-

nyos minimumának létezését. De mi történjék akkor, ha az aktív munkások e minimuma nincs meg a szervezetben, ha magának a szervezetnek kulturális színvonala alacsony? Természetes, hogy ebben az esetben el kell tekinteni a demokráciától, a funkcionáriusokat stb. ki kell nevezni.

Ezek azok az akadályok, amelyek előttünk állottak, amelyek még előttünk fognak állni és amelyeket le kell küzdenünk, hogy becsületesen és végig megvalósítsuk a pártonbelüli demokráciát.

Azért emlékeztem meg ezekről az előttünk álló akadályokról és azokról a külső és belső feltételekről, amelyek nélkül a demokrácia üres demagóg frázissá válik, mert egyes elvtársak a demokrácia kérdéséből fétist, abszolútumot csinálnak, mert azt gondolják, hogy a demokrácia mindig és minden körülmények között lehetséges és megvalósítását csupán az „apparátusbeliek" „rossz" akarata akadályozza. Ezzel az idealista nézettel szemben, amely nem a mi nézetünk, nem marxista, nem leninista nézet, ezzel szemben utaltam a demokrácia megvalósításának feltételeire és a jelenleg előttünk álló akadályokra.

Ezzel, elvtársak, be is fejezhetném előadói beszédemet, de úgy vélem, hogy kötelességünk a vita eredményeit összegezni és azokból bizonyos következtetéseket levonni, amelyeknek számunkra komoly jelentőségük lehet. Vitánkat, a demokrácia kérdése körül folyt harcunkat három szakaszra lehetne osztani.

Az első szakasz, amikor az ellenzék megtámadta a Központi Bizottságot és azzal vádolta, hogy az utóbbi két év folyamán, általában az új gazdasági politika idején a Központi Bizottság vonala egészen helytelen volt. Ez a szakasz a Politikai Iroda és a Központi Ellenőrző Bizottság Elnöksége határozatának nyilvánosságrahozatala előtti időre esik. Itt nem érintem azt a kérdést, hogy kinek volt és kinek nem volt igaza. A támadások kíméletlenek voltak és — amint tudják — nem voltak mindíg indokoltak. De egy dolog világos — ez a szakasz úgy jellemezhető, hogy az ellenzék ebben a szakaszban támadta legerősebben a Központi Bizottságot.

A második szakasz akkor kezdődött, amikor a Politikai Iroda és a Központi Ellenőrző Bizottság határozatát nyilvánosságra hozták, amikor az ellenzék kénytelen volt valami egészet, konkrétat szembeállítani a Központi Bizottság határozatával, de amikor az ellenzéknek nem volt semmije, ami akár egész, akár konkrét lett volna. Ez volt a Központi Bizottság és az ellenzék legnagyobb mértékű közeledésének szakasza. A dolog a jelek szerint azzal végződött, vagy végződhetett, hogy az ellenzék bizonyos mértékben megbékül a Központi Bizottság vonalával. Jól emlékszem, hogy Preobrazsenszkij Moszkvában, a vitaharc középpontjában, azt hiszem december 12-én, az Oszlopcsarnokban tartott ülésen benyújtott egy határozati javaslatot, amelyet valami okból elvetettek, de amely alig különbözött a Központi Bizottság határozatától. Ez a határozati javaslat alapjában, sőt, egyes másodrendű pontjaiban is teljesen egyezett a Központi Bizottság határozatával. És akkor azt hittem, hogy tulajdonképpen nincs miért tovább verekednünk: itt van a Központi Bizottság határozata, mely mindenkit kielégít, legalább kilenctizedrészben, az ellenzék, nyilván, maga is érzi ezt, engedni fog és ezzel talán végetvetünk a nézeteltéréseknek. Ez volt a második, a kibékülési szakasz.

De azután elérkezett a harmadik szakasz. Ez a szakasz Trockij fellépésével, a kerületekhez intézett felhívásával kezdődött; ezzel a fellépéssel szempillantás alatt felszámolta a békülési irányzatokat és mindent fenekestül felforgatott. Trockij e fellépése után megkezdődött a legkíméletlenebb pártonbelüli harc szakasza. Ez a harc nem lett volna, ha Trockij azután, hogy a Politikai Iroda határozata mellett szavazott, másnap nem állt volna elő a levelével. Önök tudják, hogy Trockij első fellépését követte a második, a másodikat a harmadik, és a harc ezzel kapcsolatban még jobban kiéleződött.

Azt hiszem, elvtársak, hogy Trockij e fellépéseiben legalább hat komoly hibát követett el. Ezek a hibák a pártonbelüli harc kiéleződésére vezettek. Rátérek e hibák elemzésére.

Trockij első hibája abban a tényben jutott kifejezésre, hogy a Központi Bizottság Politikai Irodája és a Központi Ellenőrző Bizottság határozatának nyilvánosságrahozatalát követő napon olyan cikket tett közzé, amelyet nem lehet másként értékelni, mint a Központi Bizottság határozatával szembehelyezett platformot. Ismétlem és hangsúlyozom, hogy ez olyan cikk volt, amelyet nem lehet másnak tekinteni, mint a Központi Bizottság egyhangúlag elfogadott határozatával szembehelyezett új platformnak. Gondolják csak el, elvtársak: ekkor meg ekkor összegyűl a Politikai Iroda és a Központi Ellenőrző Bizottság Elnöksége és napirendre tűzi a pártonbelüli demokráciára vonatkozó határozat kérdését, a határozatot egyhangúlag elfogadják, és mindössze egy nappal ezután, függetlenül a Központi Bizottságtól, a Központi Bizottság akaratának megkerülésével, a Központi Bizottság feje felett szétküldik a kerületeknek Trockij cikkét — az új platformot, amely újra felveti az apparátus és párt, a káderek és az ifjúság, a frakciók és a pártegység stb. stb. kérdését — azt a platformot, amelyet felkap az egész ellenzék és szembehelyez a Központi Bizottság határozatával. Ezt lehetetlen másnak tekinteni, mint szembehelyezkedésnek a Központi Bizottsággal. Ez — Trockij nyilt és éles szembehelyezkedése az egész Központi Bizottsággal. A párt ez előtt a kérdés előtt állott: van-e Központi Bizottságunk mint vezető szerv, vagy nincs többé, létezik-e a Központi Bizottság, amelynek egyhangúlag hozott határozatait e Központi Bizottság tagjai tiszteletben tartják, vagy csak egy emberfeletti ember létezik, aki a Központi Bizottság felett áll, egy emberfeletti ember, kinek számára nincsen törvény, aki megengedheti magának azt, hogy ma a Központi Bizottság határozata mellett szavaz, holnap pedig e határozat ellen új platformot tesz közzé és állít harcba? Elvtársak, nem lehet megkövetelni a munkásoktól, hogy alárendeljék magukat a pártfegyelemnek, ha a Központi Bizottság egyik tagja nyíltan, mindenki szemeláttára

semmibe sem veszi a Központi Bizottságot és egyhangúlag elfogadott határozatát. Nem lehet kétféle fegyelmet bevezetni: egyet a munkások, a másikat pedig — a főurak számára. A fegyelemnek egységesnek kell lennie.

Éppen az Trockij hibája, hogy szembehelyezkedett a Központi Bizottsággal és emberfeletti embernek képzelte magát, aki a Központi Bizottság, annak törvényei, annak határozatai fölött áll, és ezzel ürügyet szolgáltatott a párt bizonyos részének arra, hogy a Központi Bizottság iránti bizalom aláásását tűzzék ki munkájuk céljául.

Egyes elvtársak elégedetlenségüket fejezték ki azért, mert a „Právda" és a Központi Bizottság egyes tagjainak cikkei rámutattak Trockij pártellenes cselekedetére. Elvtársak, válaszképpen ezeknek az elvtársaknak meg kell mondanom, hogy semilyen párt sem tisztelhet olyan Központi Bizottságot, amely ilyen súlyos helyzetben nem képes megvédeni a párt méltóságát, amikor a Központi Bizottság egyik tagja az egész Központi Bizottság fölé akarja helyezni magát. A Központi Bizottság erkölcsi öngyilkosságot követett volna el, ha szemet húnyt volna Trockij e kísérlete felett.

Trockij második hibája abban áll, hogy Trockij a vita egész ideje alatt kétértelműen viselkedett, durván semmibe se vette a párt akaratát, amely meg akarta ismerni Trockij igazi álláspontját, és diplomatikusan kerülgette a szervezetek egész sora által nekiszegezett kérdést: elvégre is ki mellett van Trockij — a Központi Bizottság vagy az ellenzék mellett? Nem azért folyik a vita, hogy bujócskát játszunk, hanem azért, hogy nyíltan és becsületesen megmondjuk az egész igazságot a párt előtt, úgy, ahogy azt Iljics teszi, ahogy ezt minden bolsevik tenni köteles. Azt beszélik, hogy Trockij súlyos beteg. Tegyük fel, súlyos beteg. De betegsége alatt három cikket írt és megírta ma megjelent brosúrájának négy új fejezetét. Nem világos-e tehát, hogy Trockijnak minden lehetősége megvan arra,

hogy az őt megkérdező szervezeteknek két sorocskát írjon feleletül arra, hogy — az ellenzék *mellett* vagy az ellenzék *ellen* van-e? Nem igen kell bizonyítgatnom, hogy a szervezetek akaratának semmibevétele után a pártonbelüli harcnak ki kellett éleződnie.

Trockij harmadik hibája abban áll, hogy fellépéseiben a pártapparátust szembehelyezte a párttal és kiadta az „apparátusbeliek" elleni harc jelszavát. A bolsevizmus nem fogadhatja el a párt szembehelyezését a párt apparátusával. A valóságban mi is a párt apparátusa? A párt apparátusa: a Központi Bizottság, a területi bizottságok, a kormányzósági bizottságok, a körzeti bizottságok. Alá vannak-e rendelve a pártnak? Persze, hogy alá vannak rendelve, mert 90%-ban a párt választja őket. Nincs igazuk azoknak, akik azt mondják, hogy a kormányzósági bizottságokat kinevezték. Nincs igazuk. Önök, elvtársak, tudják, hogy a kormányzósági bizottságokat ugyanúgy választják, mint a körzeti bizottságokat és a Központi Bizottságot. Ezek alá vannak rendelve a pártnak. De miután megválasztották őket, nekik kell vezetniök a munkát — itt a kérdés veleje. Elképzelhető-e pártmunka anélkül, hogy, miután a kongresszus megválasztotta a Központi Bizottságot, miután a kormányzósági konferencia megválasztotta a kormányzósági bizottságot, ne a Központi Bizottság és ne a kormányzósági bizottságok vezessék a munkát? Hiszen enélkül a pártmunka elképzelhetetlen. Hiszen ez valami léha anarcho-mensevik nézet, amely magát a pártmunka vezetésének elvét tagadja. Félek, hogy Trockij, akit persze nem kívánok egy kalap alá vonni a mensevikekkel, a pártapparátus és a párt ilyen szembeállításával lökést ad pártunk egyes tapasztalatlan elemeinek arra, hogy az anarcho-mensevik ziláltság és a szervezeti züllöttség álláspontjára helyezkedjenek. Félek, hogy Trockij e hibája veszélyezteti a tapasztalatlan párttagokat — egész pártapparátusunkat — azt az apparátust, mely nélkül a párt elképzelhetetlen.

Trockij negyedik hibája abban áll, hogy az ifjúságot szembehelyezte pártunk kádereivel, hogy kádereinket alaptalanul elfajulással vádolta meg. Trockij egy kalap alá vonta pártunkat a németországi szociáldemokraták pártjával, példákra hivatkozott, hogy Marx egyes tanítványai, régi szociáldemokraták, elfajultak és ennek alapján arra a következtetésre jutott, hogy a mi pártkádereink is ilyen elfajulás veszélye előtt állnak. Tulajdonképpen nevetni kellene azon, hogy a Központi Bizottság egyik tagja, aki nemrég még az opportunistákkal és a mensevikekkel vállvetve harcolt a bolsevizmus ellen, ma, a Szovjethatalom fennállásának hetedik évében, ha feltételes formában is, azt próbálja állítani, hogy pártunk káderei, akik a mensevizmus és opportunizmus elleni harcban születtek, fejlődtek és erősödtek, hogy ezek a káderek az elfajulás veszélye előtt állanak. E kísérleten, ismétlem, nevetni kellene. De mivel ez az állítás nem közönséges időben, hanem a vita idején hangzott el, és mivel itt az elfajulás veszélye előtt álló káderek és az ilyen veszélytől állítólag mentes vagy majdnem mentes ifjúság bizonyos szembeállításával van dolgunk, ennélfogva ez a lényegében nevetséges és komolytalan feltevés némi gyakorlati jelentőségre tehet és tett is már szert. Ezért gondolom, hogy erre a kérdésre ki kell térnünk.

Azt mondják néha, hogy az öregeket tisztelni kell, mivel többet éltek, mint a fiatalok, többet tudnak és több a tapasztalatuk. Meg kell mondanom, elvtársak, hogy ez a nézet teljesen helytelen. Nem minden öreget kell tisztelni, és nem minden tapasztalat fontos nekünk. Az a lényeges, hogy milyen ez a tapasztalat. A német szociáldemokráciának nagyon tapasztalt káderei vannak: Scheidemann, Noske, Wels stb., a legnagyobb mértékben tapasztalt káderek, akik hétpróbás nagymesterek a harcban... De mi elleni harcban? Ki elleni harcban? Miféle a tapasztalat — ez a döntő. Ott a káderek a forradalmiság ellen vívott harcban, nem a proletárdiktatúráért,

hanem a proletárdiktatúra elleni harcban fejlődtek ki. Ez hatalmas tapasztalat, de ez a tapasztalat — negatív tapasztalat. Az ifjúság, elvtársak, zúzni, rombolni köteles ezt a tapasztalatot és elkergetni az ilyen öregeket. Ott, a német szociáldemokráciában, ahol az ifjúság nem ismeri a forradalmiság ellen vívott harc tapasztalatait, ott ez az ifjúság közelebb áll a forradalmisághoz vagy a marxizmushoz, mint a régi káderek, akikre ólomsúlyként nehezedik a proletariátus forradalmi szelleme ellen vívott harc tapasztalata, a forradalmiság ellen az opportunizmusért folytatott harc tapasztalata. Az ilyen kádereket össze kell zúzni és minden szimpátiánk azé az ifjúságé, amelynek, ismétlem, nincsen semmi tapasztalata a forradalmiság ellen vívott harcban és amely ennek következtében könnyebben sajátítja el az opportunizmus ellen, a proletárdiktatúráért folyó harc új eljárásait és módszereit. Hogy ott, Németországban így vetik fel a kérdést, megértem. Ha Trockij a németországi szociáldemokráciáról és egy ilyen párt kádereiről beszélt volna, ezt mindkét kezemmel aláírtam volna én is. De nálunk egészen más pártról van szó — a kommunista pártról, a bolsevikok pártjáról, amelynek káderei az opportunizmus elleni harcban születtek, az opportunizmus elleni harcban erősödtek meg, akik az imperializmus elleni harcban, az imperializmus mindenféle opportunista szekértolója ellen vívott harcban lettek naggyá és ragadták meg a hatalmat. Hát nem világos-e, hogy itt elvi különbséggel van dolgunk? Hogyan lehet egy kalap alá vonni a forradalmiságért vívott harcban felnőtt kádereket, azokat a kádereket, akik a forradalmiságért harcoltak, azokat a kádereket, akik az imperializmus ellen vívott csatákban jutottak hatalomra, azokat a kádereket, akik a világimperializmus alapjait megrendítették, — hogyan lehet ezeket a kádereket, ha őszintén, alakoskodás nélkül beszélünk —, hogyan lehet ezeket a kádereket egy sorba állítani olyan káderekkel, mint a német szociáldemokrácia, amely előbb Vilmossal cimborált a munkásosztály ellen és most Seeckttel cimborál, amely a proletariátus forradalmi szelleme ellen

vívott harcokban erősödött és alakult ki, — hogyan lehet ezeket az elvileg különböző káderekét egy sorba állítani, hogyan lehet őket összekeverni? Vajjon nehéz megérteni, hogy e káderek között áthidalhatatlan a szakadék? Vajjon nehéz megérteni, hogy ez a durva csalás, ez a durva összetévesztés, amelyet Trockij elkövetett, forradalmi káderein̈k, pártunk magva tekintélyének aláásására irányul? Hát nem világos-e, hogy ez a csalás csak arra lehetett jó, hogy tűzbehozza a kedélyeket és kiélezze a pártonbelüli harcot?

Trockij ötödik hibája abban áll, hogy leveleiben ürügyet és jelszót adott arra, hogy a tanulóifjúsághoz, „pártunk e legmegbízhatóbb barométeréhez igazodjunk. — „Az ifjúság — a párt legmegbízhatóbb barométere, a legélesebben reagál a pártbürokratizmusra" — mondja első cikkében. És hogy ne legyen kétséges, milyen ifjúságról van szó, második levelében hozzáteszi: „A bürokratizmusra, amint láttuk, különösen élesen reagál a tanulóifjúság." Ha ebből a teljesen helytelen, elméletileg hamis, gyakorlatilag káros tételből indulunk ki, akkor tovább kell mennünk és ezt a jelszót kell kiadnunk: „Több tanulóifjúságot pártunkba, szélesebbre pártunk kapuit a tanulóifjúság előtt."

Mindeddig az volt a helyzet, hogy pártunk proletár szektorára vettük az irányt, és azt mondottuk: szélesebbre a párt kapuit a proletár elemek előtt, növekedjen a pártunk proletár elemekkel. Trockij most ezt a formulát fenekestül felforgatja.

Az értelmiségiek és a munkások kérdése pártunkban nem új. Felmerült már pártunk II. kongresszusán, amikor a szervezeti szabályzat tárgyalásakor a párttagságra vonatkozó első paragrafus megfogalmazásáról volt szó. Martov akkor a párt kereteinek kibővítését követelte a nemproletár elemek számára, szemben Lenin elvtárssal, aki azt követelte, hogy határozottan korlátozni kell nemproletár elemeknek a pártba való belépését. Később, pártunk III. kongresszusán ezt a kérdést újból, új erővel vitatták. Emlékszem, hogy Lenin elvtárs ezen

a kongresszuson milyen élesen állította be a munkások és az értelmiségiek kérdését pártunkban. Azt mondotta akkor Lenin elvtárs:

„Rámutattak arra, hogy a szakadások élén rendszerint értelmiségiek állottak. Ez a megállapítás nagyon fontos, de nem dönti el a kérdést... Azt hiszem, mélyebben kell vizsgálnunk a dolgot. Munkásokat behozni a bizottságokba — ez nemcsak pedagógiai, hanem politikai feladat is. A munkásoknak megvan a maguk osztályösztöne, és a munkások, miután némi politikai gyakorlatra tettek szert, elég gyorsan állhatatos szociáldemokraták lesznek. A magam részéről szívesen látnám, hogy bizottságainak összetételében minden 2 értelmiségire 8 munkás jusson." (Lenin Művei, VII. köt. 282. old.)

Igy állt a kérdés már 1905-ben. Lenin elvtárs útmutatása azóta vezéreszméül szolgált számunkra a pártépítés ügyében. Most pedig Trockij lényegileg azt javasolja nekünk, hogy szakítsunk a bolsevizmus szervezeti vonalával.

És végül, Trockij hatodik hibája, amely abban jutott kifejezésre, hogy kihirdette a csoportosulások szabadságát. Igen, a csoportosulások szabadságát! Emlékszem, hogy már a demokráciáról szóló határozati javaslatot előkészítő albizottságban is vitatkoztunk Trockijjal a csoportosulásokról és a frakciókról Trockij nem ellenezte a frakciók megtiltását, de határozottan síkraszállt a pártonbelüli csoportosulások megtűrésének eszméjéért. Ugyanez az álláspontja az ellenzéknek is. Ezek az emberek nyilván nem értik, hogy a csoportosulások megtűrésével rést nyitnak a Mjasznyikov-féle elemek számára, megkönnyítve számukra annak lehetőségét, hogy félrevezessék a pártot és a frakciót csoportosulásnak tüntessék fel. Mert mi a különbség a frakció és a csoportosulás között? Csak külső különbség van köztük. Lenin elvtárs így határozza meg a frakciózást, a csoportosulásra vezetve vissza azt:

„Még a szakszervezetekről lefolyt általános pártvita előtt a pártban frakciózás jelei mutatkoztak, azaz olyan csoportok

alakultak, amelyeknek külön platformjuk volt, s amelyek bizonyos mértékű zártságra és saját, külön csoportfegyelem megteremtésére törekedtek." (Lásd az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Párt X. kongresszusán elmondott beszámoló gyorsírással jegyzett szövegét, 309. old.)*

Amint látják, itt lényegében nincs különbség frakció és csoport között. Amikor az ellenzék itt, Moszkvában, külön irodát alakított, melynek élére Szerebrjakovot állította, és amikor szétküldte szónokait és arra kötelezte őket, hogy szólaljanak fel meghatározott gyűléseken, meghatározott ellenzéki utasítások alapján, és amikor az ellenzékiek a harc folyamán kénytelenek voltak meghátrálni és parancsszóra váltogatták határozataikat, ez természetesen csoport volt, itt csoportfegyelem volt. Azt mondják, ez nem frakció, de akkor mi a frakció — ezt magyarázza meg Preobrazsenszkij. Trockij fellépései, levelei, cikkei a nemzedékek és a frakciók kérdéséről abba az irányba hajtják a pártot, hogy tűrje meg sorain belül a csoportosulást. Ez nem egyéb, mint a frakciók, és elsősorban Trockij frakciójának legalizálására irányuló kísérlet.

Trockij azt állítja, hogy a csoportosulások a Központi Bizottság bürokratikus rendszere következtében jönnek létre, hogy ha nem volna nálunk bürokratikus rendszer, nem volna csoportosulás sem. Ez nem marxista magyarázat, elvtársak. A csoportosulások azért jönnek létre és fognak létrejönni, mert az országban — a szocializmus csírában levő formáitól kezdve le a középkorig — a legkülönfélébb gazdasági formák vannak jelen. Ez a csoportosulások keletkezésének egyik oka. Azután itt van az új gazdasági politika, vagyis megengedtük a kapitalizmust, a magántőke újjászületését és a megfelelő eszmék újjászületését, amelyek behatolnak a pártba. Ez a másik ok. És a csoportok keletkezésének harmadik oka pártunk hármas összetételében keresendő: a párt ugyanis munkásokból,

* *Lenin*, Válogatott művek, 2. köt. 813. old.

parasztokból és értelmiségiekből áll. Ezek tehát az okok — ha marxista módon nyúlunk a kérdéshez — azok az okok, amelyek kivonnak a pártból bizonyos elemeket csoportok alakítására, és amelyeket hol sebészi módszerekkel kell kimetszenünk, hol pedig vita segítségével, eszmei úton felszámolni.

Nem a rendszer itt a döntő. Ha a legeslegszabadabb rendszer volna nálunk, sokkal több volna a csoportosulás. Vagyis nem a rendszer a hibás, hanem hibásak azok a viszonyok, amelyeknek keretei között élünk, azok a viszonyok, amelyek országunkban uralkodnak, magának a pártnak fejlődési viszonyai.

Ha ilyen helyzetben, ilyen bonyolult viszonyok mellett még megtűrjük a csoportosulást, ezzel tönkretesszük a pártot, a pártot egyöntetű, tömör szervezetből egymással tárgyaló és ideiglenes egyesüléseket alkotó, egyezményeket kötő csoportok és frakciók szövetségévé változtatjuk. Ez nem párt lesz, ez a párt összeomlása lesz. A bolsevikok soha, egyetlen pillanatra sem képzelték a pártot másként, mint egyöntetű, egy darabból metszett szervezetet, amelynek egy az akarata és munkájában a gondolkodás valamennyi árnyalatát a gyakorlati tevékenység egyetlen áradatában egyesíti.

Az pedig, amit Trockij ajánl, alapjában téves, homlokegyenest ellenkezik a bolsevik szervezeti elvekkel és a párt elkerülhetetlen bomlására, meglazulására, elpuhulására vezet, az egységes pártot csoportok föderációjává változtatja. Nekünk, akiket kapitalista környezet vesz körül, már nemcsak egységes, nemcsak tömör pártra, hanem igazi acélpártra van szükségünk, amely ki tudja állni a proletariátus ellenségeinek nyomását, döntő harcra tudja vezetni a munkásokat.

Melyek az eredmények?

Az első eredmény abban áll, hogy konkrét, félreérthetetlen határozatot hoztunk e vita eredményeiről, hogy megmondtuk: nem tűrhetjük a csoportosulásokat és frakciókat, a pártnak egységesnek, egyöntetűnek kell lennie, nem szabad

szembeállítani a pártot az apparátussal, nem szabad fecsegni a káderek elfajulásának veszélyéről, mert ezek a káderek forradalmiak, nem szabad réseket keresni e forradalmi káderek és az ifjúság között, amely lépést tart e káderekkel és a jövőben is lépést fog tartani.

Vannak egyes pozitív következtetéseink is. Az első és alapvető következtetés az, hogy a párt a jövőben határozottan pártunk proletár szektora felé orientálódjék és hozzá igazodjék s hogy keskenyebbé, szűkebbé kell tennünk a bejáratot a nemproletár elemek előtt, vagy teljesen el is zárni azt, szélesebbre tárva a kapukat a proletár elemek előtt.

Ami a csoportosulásokat és frakciókat illeti, azt hiszem, elérkezett az az idő, amikor nyilvánosságra kell hoznunk az egységről hozott határozatnak azt a pontját, amelyet Lenin elvtárs javaslata alapján fogadott el pártunk X. kongresszusa és amely nem tartozott a nyilvánosságra. A párt tagjai megfeledkeztek erről a pontról. Félek, hogy nem mindannyian emlékeznek rá. Ezt a pontot, amely mindeddig titokban maradt, nyilvánosságra kell hozni és annak helyet kell találnia a vita eredményéről hozott határozatban. Ha megengedik, felolvasom. Így hangzik:

„Hogy a párton belül és az egész szovjet munkában a legszigorúbb fegyelmet valósítsa meg, és mindennemű frakciózás kiküszöbölése mellett a legnagyobb egységet érje el, a kongresszus felhatalmazza a Központi Bizottságot arra, hogy fegyelemsértés, vagy a frakciózás felújítása vagy megtűrése esetén (eseteiben) alkalmazza a pártbüntetés minden formáját, beleértve a pártból való kizárást is, a Központi Bizottság tagjaival szemben pedig a póttaggá való visszaminősítést, sőt, mint végső rendszabályt, a pártból való kizárást. E végső rendszabály (a Központi Bizottság tagjaival, a Központi Bizottság póttagjaival s az Ellenőrző Bizottság tagjaival szemben) alkalmazásának feltétele, hogy a Központi Bizottság teljes ülést tartson, amelyre meg kell hívni a Központi Bizottság minden póttagját és az Ellenőrző Bizottság minden tagját.

Ha a párt legfelsőbb vezetőinek ilyen együttes gyűlése kétharmad szótöbbséggel a központi bizottsági tag póttaggá való visszaminősítését vagy a pártból való kizárásának szükségességét elismeri, ez a rendszabály haladéktalanul foganatosítandó."*

Azt hiszem, hogy ezt a pontot be kell vennünk a vita eredményeiről hozandó határozatba és nyilvánosságra kell hoznunk.

Végül még egy kérdés, amelyet az ellenzék állandóan felvet és amelyre nyilvánvalóan, nem mindig kapnak kielégítő feleletet. Kinek a hangulatát fejezzük ki, mi ellenzékiek? — kérdezik ők gyakran. Azt hiszem, hogy az ellenzék pártunk nemproletár szektorának hangulatát fejezi ki. Azt hiszem, hogy az ellenzék, talán anélkül, hogy tudná, akaratán kívül, pártunk nemproletár elemei hangulatának önkéntelen szócsöve Azt hiszem, hogy az ellenzék, mikor féktelen agitációt folytat a demokrácia mellett, amelyből gyakran abszolútumot, fétist csinál, ezzel az agitációjával a kispolgári individualizmusnak tör szabad utat.

Ismerik-e önök olyan elvtársak hangulatát, mint Martünov, Kazarjan és más diákok? Olvasták-e Hodorovszkij tárcáját a „Právdá"-ban, ahol idézeteket közölt ezeknek az elvtársaknak a beszédeiből? Itt van például Martünov beszéde (mint kiderül, ő párttag): „a mi dolgunk határozni, a Központi Bizottság dolga pedig végrehajtani és kevesebbet tanakodni." Itt a Közlekedésügyi Népbiztosság főiskolájának pártsejtjéről van szó. A mi pártunkban azonban, elvtársak, legalább 50 000 sejt van; ha minden egyes sejt így fog elbánni a Központi Bizottsággal, hogy a sejtek dolga határozni, a Központi Bizottság dolga pedig engedelmeskedni, félek, hogy akkor sohasem lesz semmiféle határozat. Honnan ered a Martünovok hangulata? Mi proletár van ebben? És a Martünovok az ellenzék mellett állanak — ezt tartsák szem előtt. Van-e különbség Martünov

* Lásd e kötetben 387. old.

és Trockij között? A különbség csak az, hogy Trockij támadni kezdte a pártapparátust, Martünov pedig megsemmisíti azt.

Itt van még egy főiskolás, Kazarjan, aki, mint kiderül, szintén párttag. „Mi van nálunk — kérdezi —, a proletariátus diktatúrája avagy a kommunista párt diktatúrája a proletariátus felett?" Ezt, elvtársak, nem a mensevik Martov mondja, hanem a „kommunista" Kazarjan. A különbség Trockij és Kazarjan között az, hogy Trockij szerint a káderek elfajulnak, Kazarjan szerint pedig el kell kergetni a kádereket, mert azok, az ő véleménye szerint, a proletariátus nyakán ülnek.

Kérdezem: kinek a hangulatát fejezik ki a Martünovok és a Kazarjanok? A proletárokét? Szó sincs róla. Hát kiét? A párt és az ország nemproletár elemeinek hangulatát. Véletlen-e az, hogy a nemproletár hangulatok e kifejezői az ellenzékre szavaznak? Nem, nem véletlen. *(Taps.)*

ZÁRSZÓ 1924 JANUÁR 18-ÁN

Már előadói beszédemben mondottam, hogy nem szeretném érinteni a kérdés történetét, nem szeretném azért, mert ez könnyen civakodásra — így fejeztem ki magam — és kölcsönös vádaskodásra adna alkalmat. De ha Preobrazsenszkij ezt akarja, ha ezt követeli, hajlandó vagyok engedni és pár szót szólni a pártonbelüli demokrácia kérdésének történetéről.

Hogyan merült fel a pártonbelüli demokrácia kérdése a Központi Bizottságban? Ez a kérdés a Központi Bizottság szeptemberi teljes ülésén merült fel először, az üzemekben lejátszódó konfliktusokkal kapcsolatban és egyes pártszervezeteknek és szakszervezeteknek a tömegektől való elszakadásával kapcsolatban, amelyet akkor feltártunk. A Központi Bizottság ezeket a jelenségeket komoly dolognak tekintette, megállapította, hogy a pártban fogyatékosságok halmozódtak fel, hogy speciális, nagytekintélyű bizottságot kell alakítani, amely kivizsgálja ezt az ügyet, tanulmányozza a tényeket és konkrét

javaslatokat tesz a párt helyzetének megjavítására. Ugyanezt kell mondanom az értékesítési válságról, az „olló"-ról is. Ezeknek a kérdéseknek napirendre tűzése éppúgy, mint a pártonbelüli helyzet és az „olló" kérdésében a bizottságok megválasztása az ellenzék teljes részvétele nélkül történt. Hol volt akkor az ellenzék? Ha nem tévedek, Preobrazsenszkij akkor a Krimben volt, Szapronov — Kiszlovodszkban, Trockij pedig akkor fejezte be Kiszlovodszkban a művészetről írt cikkeit és Moszkvába készült. A Központi Bizottság ülése még az ő megérkezésük előtt napirendre tűzte a kérdést. Ők, készre érkezve, egyetlen szóval sem avatkoztak be, egyetlen ellenvetést sem tettek a Központi Bizottság terve ellen. A párt helyzetéről Dzerzsinszkij elvtárs szeptemberben tartott beszámolót a kormányzósági bizottságok titkárainak tanácskozásán. Leszögezem, hogy az ellenzék mai tagjai sem a szeptemberi teljes ülésen, sem a titkárok tanácskozásán egyetlen szót sem ejtettek sem „a szörnyű gazdasági válságról", sem a „párt válságáról", sem a „demokráciáról".

Amint látják, a demokrácia és az „olló" kérdését maga a Központi Bizottság tűzte napirendre, a kezdeményezés teljesen a Központi Bizottság kezében volt, az ellenzék tagjai pedig hallgattak, mert nem voltak jelen.

Ez a kérdés történetének — hogy úgy mondjam — első felvonása, első szakasza.

A második felvonás a Központi Bizottság és a Központi Ellenőrző Bizottság októberi teljes ülésével kezdődött. Az ellenzék élén Trockijjal, megérezve a párton belül felhalmozódott fogyatékosságok szagát és látva, hogy a Központi Bizottság már munkához látott, bizottságokat alakított, tehát — isten őrizzen, nehogy a kezdeményezés a Központi Bizottság kezében maradjon — célul tűzte ki, hogy kiragadja a Központi Bizottság kezéből a kezdeményezést, ezért fogta magát és felpattant a demokrácia vesszőparipájára, hogy ezen az ismert szélsebes táltoson elébe kerüljön a Központi Bizottságnak. Így

keletkeztek azok a dokumentumok, amelyekre Preobrazsenszkij itt kitért — a 46-ok dokumentuma* és Trockij levele. Ugyanaz a Trockij, aki a szeptemberi teljes ülésen néhány nappal frakciós fellépése előtt, hallgatott és — mindenesetre — nem ellenezte a Központi Bizottság határozatait, ez után két héttel egyszerre csak felfedezte, hogy az ország és a párt elpusztul és hogy ő, Trockij, a bürokraták patriarchája, nem élhet demokrácia nélkül.

Kissé nevetséges volt, mikor Trockijt a demokráciáról hallottuk beszélni, ugyanazt a Trockijt, aki a párt X. kongresszusán a szakszervezetek *felülről* való *összerázását* követelte. De mi tudtuk, hogy a X. kongresszus idejének Trockija és napjaink Trockija között nincs nagy különbség, mert amint akkor, ugyanúgy most is a lenini káderek összerázása mellett száll síkra. A különbség csak az, hogy a X. kongresszuson a *szakszervezetek területén* rázta felülről a lenini kádereket, most pedig ugyanazokat a lenini kádereket alulról rázza a *párt területén.* A demokráciára csak mint vesszőparipára, mint stratégiai manőverre van szüksége. Ez az egész.

Mert ha az ellenzék valóban segíteni akart volna, ha tárgyilagosan, mint elvtársak akartak volna hozzáfogni a dologhoz, akkor nyilatkozatukkal mindenek előtt a szeptemberi teljes ülés bizottságaihoz kellett volna fordulniok és körülbelül ezt kellett volna mondaniok: „Úgy véljük, hogy az Önök munkája nem kielégítő, követeljük, hogy munkájuk eredményéről tegyenek jelentést a Politikai Irodának, hívják össze a Központi Bizottság teljes ülését, ahol elő akarjuk terjeszteni új javaslatainkat" stb. És ha a bizottságok nem hallgatták volna meg őket, vagy ha a Politikai Iroda nem hallgatta volna meg őket, ha nem vette volna figyelembe az ellenzék véleményét vagy nem hívta volna össze a teljes ülést Trockij és általában az ellenzék javaslatainak megtárgyalására, akkor — és csak

* Lásd „A Szovjetúnió Kommunista (bolsevik) Pártjának története. Rövid tanfolyam." Szikra 1949. 279–280. old. (IX/4. fej.)

akkor — az ellenzék a Központi Bizottság feje felett teljes joggal nyiltan kiállhatott volna a párttagokhoz intézett felhívással és megmondhatta volna a pártnak: „Az ország a pusztulás szélén áll, a gazdasági válság terjed, a párt elpusztul, mi azt javasoltuk a Központi Bizottság albizottságainak, hogy vizsgálják meg ezeket a kérdéseket — nem voltak hajlandók meghallgatni bennünket, megpróbáltunk a Politikai Iroda elé menni — ebből sem lett semmi —, most kénytelenek vagyunk a párthoz fellebbezni, hogy a párt maga vegye kezébe az ügyet". Nem kételkedem, hogy a párt erre azt felelte volna: „Igen, ezek az ügy forradalmárai, mert az ügy lényegét formája fölé helyezik".

De hát így járt-e el az ellenzék? Megkísérelte-e legalább egyetlen egyszer, hogy javaslataival a Központi Bizottság albizottságaihoz forduljon? Vajjon gondolt-e arra, megkísérelte-e, hogy a kérdéseket a Központi Bizottságon vagy annak szervein belül vesse fel és oldja meg? Nem, az ellenzék nem tett ilyen kísérletet. Az ellenzéknek nyilván nem az volt a fontos, hogy megjavítsa a párt belső helyzetét, hogy segítsen a pártnak megjavítani a gazdasági helyzetet, hanem az, hogy megelőzze a bizottság és a Központi Bizottság teljes ülésének munkáját, kivegye a Központi Bizottság kezéből a kezdeményezést, felüljön a demokrácia vesszőparipájára és amíg nem késő, lármát csapjon, hogy ilymódon megkísérelje aláásni a Központi Bizottságba helyezett bizalmat. Az ellenzéknek úgylátszik sietős volt összeállítani a Központi Bizottság ellen irányuló „dokumentumokat", Trockij levelét és a 46-ok nyilatkozatát, hogy azokat elküldhessék a Szverdlov-egyetem hallgatóinak, a kerületekbe és azt mondhassák, hogy ők, az ellenzék — „demokráciát" akarnak, a gazdaságot meg akarják javítani, a Központi Bizottság azonban gátolja őket, hogy segítségre van szükségük a Központi Bizottság ellen stb.

Ezek a tények.

Követelem, hogy Preobrazsenszkij cáfolja meg az állításaimat. Követelem, hogy cáfolja meg, legalább a sajtóban.

Cáfolja meg Preobrazsenszkij azt a tényt, hogy a Központi Bizottság teljes ülése szeptemberben az ellenzék nélkül, az ellenzék fellépése nélkül alakított bizottságokat. Cáfolja meg Preobrazsenszkij azt a tényt, hogy Trockij és más ellenzékiek még kísérletet sem tettek arra, hogy javaslataikkal e bizottságokhoz forduljanak. Cáfolja meg Preobrazsenszkij azt a tényt, hogy az ellenzék tudott e bizottságok létezéséről, hogy az ellenzék figyelemre sem méltatta azok munkáját, hogy az ellenzék nem kísérelte meg elintézni az ügyet a Központi Bizottság keretein belül.

Ez volt az oka annak, hogy amikor Preobrazsenszkij és Trockij az októberi teljes ülésen kijelentették, hogy ők a demokrácia segítségével akarják megmenteni a pártot, a Központi Bizottság azonban vak és semmit sem lát, a Központi Bizottság kinevette őket és azt mondta: nem, elvtársak, mi, Központi Bizottság, teljes egészében a demokrácia mellett vagyunk, de az Önök demokráciájában nem hiszünk, mert az a véleményünk, hogy az Önök „demokráciája" nem egyéb, mint az Önök frakciós érdekei által diktált stratégiai sakkhúzás a Központi Bizottság ellen.

Mit határoztak akkor a Központi Bizottság és a Központi Ellenőrző Bizottság teljes ülései a pártonbelüli demokrácia kérdéséről?

A következőket:

„A Plénumok teljesen helyeslik a pártdemokráciára vett irányt, melyet a Politikai Iroda kellő időben kijelölt, úgyszintén teljesen helyeslik a Politikai Irodának arra vonatkozó javaslatát, hogy fokozni kell a harcot a pazarlás és az új gazdasági politikának a párt egyes elemeire gyakorolt züllesztő hatása ellen.

A Plénumok megbízzák a Politikai Irodát, tegyen meg minden szükségeset, hogy a Politikai Iroda és a szeptemberi Plénum által 1) az «olló», 2) a munkabér, 3) a pártonbelüli helyzet kérdéseiben kiküldött bizottságok munkáját meggyorsítsa.

A Politikai Iroda az e kérdések megoldásához szükséges rendszabályok kidolgozása után haladéktalanul köteles meg-

kezdeni azok foganatosítását és erről jelentést tenni a Központi Bizottság következő Plénumán".

Trockij a Központi Bizottsághoz intézett egyik levelében azt írja, hogy az októberi teljes ülés „az apparátus bürokratikus irányának legmagasabb fokú megnyilvánulása" volt. Hát nem világos-e, hogy Trockij e kijelentése nem egyéb, mint a Központi Bizottság megrágalmazása? Csak fejvesztett és a frakciózástól elvakult ember mondhatja a nyilvánosságra hozott okirat után, hogy az októberi teljes ülés a bürokratizmus legmagasabb fokú megnyilvánulása volt.

Mit határozott akkor a Központi Bizottság és a Központi Ellenőrző Bizottság Trockij és a 46-ok „demokratikus" mesterkedéseiről? A következőket:

„A Központi Bizottság és a Központi Ellenőrző Bizottság 10 pártszervezet képviselőivel együtt tartott Plénumai súlyos politikai hibának minősítik Trockij fellépését ebben, a nemzetközi forradalom és a párt szempontjából oly felelősségteljes pillanatban, különösen azért, mert Trockijnak a Politikai Iroda ellen irányuló támadása objektíve frakciós jellegű fellépés volt, amely azzal fenyegetett, hogy csapást mér a párt egységére és pártválságot idéz elő. A Plénumok sajnálattal állapítják meg, hogy Trockij az általa érintett kérdéseket előzetes megtárgyalás végett nem terjesztette azon kollégiumok elé, melyeknek ő is tagja, hanem ehelyett az egyedül megengedett út helyett kérdéseinek feltevésére más utat választott — közvetlenül az egyes párttagokhoz fordult.

A Trockij által választott út jeladás volt a frakciós csoportosulásra (a 46-ok nyilatkozata).

A Központi Bizottság és a Központi Ellenőrző Bizottság Plénumai, valamint a 10 pártszervezet képviselői határozottan elítélik a 46-ok nyilatkozatát, mint frakciós és pártszakadásra irányuló politikai lépést, amely ilyen jelleget öltött, még ha a nyilatkozat aláírói ezt esetleg nem is akarták. Ez a nyilatkozat azzal a veszéllyel fenyeget, hogy a legközelebbi hónapokban az egész pártélet a párton belül folyó harc bélyegét fogja magán

viselni, s ezzel meggyengíti a pártot a nemzetközi forradalom sorsa szempontjából rendkívül felelősségteljes pillanatban".

Amint látják, elvtársak, a fentebb kifejtett tények határozottan rácáfolnak arra a helyzetképre, amelyet Preobrazsenszkij festett itt előttünk.

A kérdés történetének harmadik felvonása vagy harmadik szakasza az októberi teljes ülés utáni időszak. Az októberi teljes ülés határozatilag utasította a Politikai Irodát, hogy tegyen meg mindent az egyetértő munka biztosítása érdekében. Kijelentem, elvtársak, hogy az október utáni időszakban mindent megtettünk, hogy Trockijjal egyetértésben dolgozhassunk, noha meg kell mondanom, hogy ez korántsem volt könnyű. Trockijjal kétszer személyesen tanácskoztunk, sorra vettük népgazdaságunk és pártunk minden kérdését és végeredményben véleményeink közt nem volt semmiféle eltérés. E személyes tanácskozások és ama kísérletek után, melyek a Politikai Irodán belül az egyetértő munka rendezésére irányultak, folytatásul megalakítottunk egy három tagból álló albizottságot, amiről már tegnap beszámoltam. Ez az albizottság dolgozta ki azt a határozati javaslatot, amely később a Központi Bizottságnak és a Központi Ellenőrző Bizottságnak a demokráciáról hozott határozatává lett.

Így történt.

Azt hittük, hogy miután a határozatot egyhangúlag elfogadták, nincs többé alap a vitákra, nincs többé alap a pártonbelüli harcra. Így is volt ez valójában addig, amíg Trockij nem fordult a kerületekhez felhívásával. De amikor Trockij a Központi Bizottság határozatának közzétételét követő napon, a Központi Bizottságtól függetlenül és a Központi Bizottság feje felett fellépett, ezzel felborította az egész dolgot, gyökeresen megváltoztatta a helyzetet és új vitákba, új, még az eddiginél is élesebb harcba vetette vissza a pártot. Azt beszélik, hogy a Központi Bizottságnak meg kellett volna tiltania Trockij

cikkének a kinyomtatását. Ez nem helyes, elvtársak. Ez igen veszélyes lépés lett volna a Központi Bizottság részéről. Próbálják csak meg betiltani Trockij cikkét, amelyet már ismertek Moszkva kerületeiben! A Központi Bizottság nem tehetett ilyen meggondolatlan lépést.

Ez a kérdés története.

Az elmondottakból következik, hogy az ellenzéknek nem annyira a demokrácia volt fontos, mint inkább az, hogy a demokrácia eszméjét felhasználja a Központi Bizottság megingatására, — hogy az ellenzékben nem olyan emberekkel van dolgunk, akik segíteni kívánnak a pártnak, hanem olyan frakcióval, amely leste a Központi Bizottságot: „talán hibázik, elmulaszt valamit, mi meg rákoppintunk". Éppen ez a frakció, amikor a párttagok egy csoportja a sarok mögé lapulva lesi a párt központi intézményeit, várja, hogy vagy rossz lesz a termés, vagy a cservonyec fog esni, vagy a pártnak más nehézségei lesznek, hogy azután kiugorjék a leshelyről és orvul fejbeverje a pártot. Igen, igaza volt a Központi Bizottságnak októberben, amikor azt mondta önöknek, ellenzéki elvtársak, hogy más a demokrácia és más ármánykodni a párt ellen, más a demokrácia és más — a demokrácia körül csapott lárma felhasználása a párt többsége ellen.

Ez, Preobrazsenszkij, a kérdés története, amelyről nem akartam itt beszélni, de amelyről mégis kénytelen voltam szólni, engedve az ön makacs kívánságának.

Az ellenzéknél szabály lett, hogy Lenin elvtársat a zseniális emberek közül a legzseniálisabb embernek magasztalja. Félek, hogy ez a dícséret nem őszinte és itt stratégiai furfang rejlik: a Lenin elvtárs zsenialitása körül csapott lármával akarják leplezni Lenintől való eltávolodásukat és egyúttal hangsúlyozni tanítványainak gyengeségét. Mi, Lenin tanítványai, természetesen tudjuk, hogy Lenin elvtárs a legzseniálisabb a zseniális emberek közül és hogy ilyen ember minden évszázadban csak egy születik. Engedje meg, Preobrazsenszkij,

hogy megkérdezzem, miért különbözött ön össze ezzel a zseniális emberrel a breszti béke kérdésében? Ezt a zseniális embert miért hagyta el a nehéz pillanatban és miért nem hallgatott rá? Hol, melyik táborban volt ön akkor?

És Szapronov, aki hazugul, farizeus módon magasztalja most Lenin elvtársat, ez ugyanaz a Szapronov, aki volt olyan arcátlan, hogy az egyik kongresszuson Lenin elvtársat „műveletlennek" és „oligarchának" nevezze! Miért nem támogatta a zseniális Lenint, mondjuk, a X. kongresszuson, a nehéz pillanatokban miért volt változatlanul az ellentétes táborban, ha valóban azt gondolja, hogy Lenin elvtárs a legzseniálisabb a zseniálisak közül? Tudja-e Szapronov, hogy Lenin elvtárs, amikor a X. kongresszuson beterjesztette az egységről szóló határozatot, amely a frakciósok pártból való kizárását követelte, egyebek között Szapronovot is beleértette?

Vagy még: mi volt az oka annak, hogy Preobrazsenszkij nemcsak a breszti béke időszakában, hanem később, a szakszervezeti vita idején is a legzseniálisabb Lenin ellenfeleinek táborában volt? Véletlen volt mindez? Nincs ebben valami törvényszerűség? *(Preobrazsenszkij:* „A magam eszével próbáltam gondolkozni.")

Ez nagyon dicséretes, Preobrazsenszkij, hogy ön a maga eszével próbált gondolkozni. De látja, hová lyukadunk ki: a breszti kérdésben a maga eszével gondolkozott és bakot lőtt, azután a szakszervezeti vitában megint megpróbált a maga eszével gondolkozni és megint bakot lőtt; most nem tudom, hogy a maga eszével gondolkozik-e vagy a máséval, de mintha megint bakot lőtt volna. *(Nevetés.)* Én mégis azt hiszem, hogy ha Preobrazsenszkij most többet gondolkozott volna a maga eszével, mint Trockij eszével — amely az ő október 8-i levelében jutott kifejezésre —, akkor közelebb állna hozzánk, mint Trockijhoz.

Preobrazsenszkij szemrehányást tett a Központi Bizottságnak, hogy amíg Iljics állt az élen, a kérdéseket idejében és késedelem nélkül oldották meg, mert Iljics csírájukban tudta

megfogni az új eseményeket és olyan jelszavakat tudott adni, melyek az eseményeket megelőzték, most pedig, lám, Iljics után, a Központi Bizottság kezd elmaradni az eseményektől. Mit akar ezzel mondani Preobrazsenszkij? Hogy Iljics a tanítványai fölött áll? De vajjon kételkedik-e valaki ebben? Vajjon kétséges-e valaki előtt, hogy Iljics tanítványaihoz képest Góliát? Ha a párt vezéréről van szó, nem olyan vezérről, akit az ujságok fújnak fel s akit üdvözlésekkel halmoznak el, hanem az igazi vezérről, akkor nekünk egyetlen vezérünk van — Lenin elvtárs. Éppen ezért mondottuk nem egyszer, hogy a jelenlegi viszonyok között, amikor Lenin elvtárs ideiglenesen távol van — a kollektív vezetésre kell irányt venni. Ami pedig Lenin elvtárs tanítványait illeti, rámutathatnánk a Curzon ultimátumával kapcsolatos eseményekre, amely vizsgatételük, érettségijük példája volt. Az a tény, hogy akkor az ügy szempontjából veszteség nélkül kerültünk ki a nehézségek közül, kétségtelenül amellett szól, hogy Lenin elvtárs tanítványai egyet-mást már megtanultak mesterüktől.

Nincs igaza Preobrazsenszkijnek, amikor azt állítja, hogy az előző években pártunk nem maradt el az eseményektől. Nincs igaza, mivel ez az állítás ténybelileg hamis és elméletileg helytelen. Több példára hivatkozhatom. Nézzük akár a breszti békét. Vajjon nem késtünk-e el Breszttel? Vajjon nem kellettek-e olyan tények, mint a németek támadása és katonáink általános szökése, ahhoz, hogy végre megértsük a béke szükségességét? A front felbomlása, Hoffmann támadása, közeledése Petrográdhoz, a parasztok ránk gyakorolt nyomása — vajjon mindezekre a tényekre nem volt-e szükségünk annak megértéséhez, hogy a nemzetközi forradalom üteme nem olyan gyors, mint ahogy mi akartuk, hogy a hadseregünk nem olyan erős, mint ahogy hittük és hogy a parasztság nem olyan türelmes, mint ahogy egyesek közülünk gondolták, hogy a parasztság békét akar és hogy kiharcolja a békét erővel?

Vagy vegyünk példát a minden terményfelesleg kötelező beszolgáltatásának megszüntetéséről. Vajjon nem elkésve szün-

tettük-e meg a minden terményfelesleg beszolgáltatásának kötelezettségét? Vajjon nem kellettek-e olyan tények mint Kronstadt és Tambov annak megértéséhez, hogy a hadikommunizmus viszonyai között nem lehet tovább élni? Vajjon maga Iljics nem ismerte-e el, hogy ezen a fronton komolyabb vereséget szenvedtünk a Djenyikin és Kolcsak fronton elszenvedett minden vereségnél?

Véletlen-e az a tény, hogy a párt mindezekben az esetekben elmaradt az eseményektől, kissé elkésett? Nem, nem véletlen. Itt törvényszerűséggel volt dolgunk. Nyilvánvaló, hogy mivel itt nem általános elméleti előrelátásokról van szó, hanem a közvetlen gyakorlati vezetésről, a kormányrúdnál álló és a nap eseményeibe bevont kormányzó pártnak nincs lehetősége arra, hogy rögtön észrevegye és felismerje az élet mélyén alakuló folyamatokat és kívülről jövő lökésre és az új folyamatok bizonyos fejlettségi fokára van szükség ahhoz, hogy a párt észrevegye ezeket a folyamatokat és azokra orientálódjék. Éppen ezért maradt el kissé pártunk a multban az eseményektől és fog elmaradni a jövőben. És a lényeg itt korántsem az elmaradás, hanem az, hogy megértsük az események értelmét, az új folyamatok értelmét és azután észszerűen irányítsuk azokat a fejlődés általános tendenciájának megfelelően. Igy áll a helyzet, ha marxista szemmel nézzük a dolgokat, nem pedig egy frakciós szemével, aki mindenütt bűnösöket keres.

Preobrazsenszkij felháborodik azon, hogy a Központi Bizottság képviselői Trockijnak a leninizmustól való elhajlásairól beszélnek. Felháborodik, de lényegében nem tett semmi ellenvetést és általában nem próbálta indokolni felháborodását, megfeledkezvén arról, hogy a felháborodás nem érv. Igenis igaz, hogy Trockij a szervezeti kérdésekben elhajlik a leninizmustól. Ezt állítottuk és állítani fogjuk. A „Právdában" megjelent „Le a frakciózással" című ismert cikkek, amelyek Buhárin tollából származnak, kizárólag Trockijnak a leninizmustól való elhajlásaival foglalkoznak. Miért nem tett Preobrazsenszkij lényegbevágó ellenvetést e cikkek alapgondolata

ellen? Miért nem próbálta meg Preobrazsenszkij érvekkel vagy érvekhez hasonló dolgokkal alátámasztani felháborodását? Tegnap mondottam és ma meg kell ismételnem, hogy Trockij, amikor szembehelyezkedett a Központi Bizottsággal, amikor semmibe se vette azoknak a szervezeteknek akaratát, amelyek világos választ követeltek tőle, amikor a pártot szembeállította a párt apparátusával, az ifjúságot a párt kádereivel, amikor a pártot a tanulóifjúságra orientálta és a csoportosulás szabadságát proklamálta — olyan lépéseket tett, amelyek összeegyeztethetetlenek a leninizmus szervezeti elveivel. Miért nem kísérelte meg Preobrazsenszkij megcáfolni ezt az állításomat?

Trockij elleni hajszáról beszélnek. Ezt mondta Preobrazsenszkij, Radek. Elvtársak, le kell szögeznem, hogy ezeknek az elvtársaknak idevonatkozó kijelentései egyáltalán nem felelnek meg a valóságnak. Két tényre emlékeztetem önöket, hogy ítélhessenek. Az első tény — a Központi Bizottság szeptemberi teljes ülésén lejátszódott eset, amikor a Központi Bizottság egy tagjának, Komarovnak arra a kijelentésére, hogy a Központi Bizottság tagjai nem vonhatják ki magukat a Központi Bizottság határozatainak végrehajtása alól, Trockij válaszképpen felpattant és eltávozott a plénum üléséről. Emlékeznek rá, hogy a Központi Bizottság teljes ülése akkor „küldöttséget" menesztett Trockijhoz azzal a *kéréssel,* hogy térjen vissza a plénum ülésére. Emlékeznek rá, hogy Trockij nem tett eleget a plénum kérésének s ezzel elárulta, hogy a legcsekélyebb tisztelet sincs benne Központi Bizottsága iránt.

Vagy itt van egy további história, egy másik tény, mégpedig az, hogy Trockij határozottan vonakodik dolgozni a központi szovjet szervekben, a Munka és Honvédelem Tanácsában és a Népbiztosok Tanácsában, vonakodik annak ellenére, hogy a Központi Bizottság kétszer is határozatot hozott arról, hogy Trockij végre is fogjon hozzá a munkához a szovjet szervekben. Tudják, hogy Trockij ujját sem próbálta moz-

dítani azért, hogy végrehajtsa a Központi Bizottság határozatát. Tulajdonképpen miért ne dolgozhatna Trockij a Munka és Honvédelem Tanácsában, a Népbiztosok Tanácsában? Trockij, aki oly sokat szeret beszélni a tervről, miért ne nézhetne be egyszer az Állami Tervhivatalba? Lehet-e normálisnak tartani azt a helyzetet, amikor a Központi Bizottság egy tagja nem veszi figyelembe a Központi Bizottság határozatát? Nem amellett szólnak-e mindezek a tények, hogy a hajszáról szóló beszéd üres pletyka, hogy ha már hibáztatni kell valakit, akkor magát Trockijt kell hibáztatni, akinek magatartását nem lehet másnak tekinteni, mint gúnyolódásnak a Központi Bizottságon?

Preobrazsenszkijnak a demokráciára vonatkozó vélekedései teljesen helytelenek. Preobrazsenszkij így teszi fel a kérdést: vagy vannak nálunk csoportosulások és akkor van demokrácia, vagy betiltják a csoportosulásokat és akkor nincs demokrácia. Nála a csoportosulás szabadsága és a demokrácia elválaszthatatlan kapcsolatban van egymással. Mi nem így értelmezzük a demokráciát. Mi a demokráciát úgy értelmezzük, mint az egész párttagság aktivitásának és tudatosságának emelését, mint a párttagok tömegének rendszeres bevonását nemcsak a kérdések megvitatásába, hanem a munka vezetésébe is. A csoportosulás szabadsága vagyis a frakciózás szabadsága — ez egy és ugyanaz — olyan baj, amely azzal a veszéllyel jár, hogy szétforgácsolja és vitarendező klubbá változtatja a pártot. Ön, Preobrazsenszkij, leleplezte magát, mert a frakciózás szabadságát védelmezi. A pártbeli tömegek úgy értelmezik a demokráciát, mint azoknak a feltételeknek megteremtését, amelyek biztosítják a párttagok aktív részvételét az ország vezetésében, viszont néhány ellenzéki értelmiségi úgy értelmezi a dolgot, hogy adjanak nekik lehetőséget frakció alakítására. Ön leleplezte magát, Preobrazsenszkij.

És honnan van ez a nagy ijedelem önnél a pártegységre vonatkozó hetedik pont miatt, mitől fél itt? A hetedik pont azt

mondja: „Hogy a párton belül és az egész szovjet munkában a legszigorúbb fegyelmet valósítsuk meg és mindennemű frakciózást kiküszöbölve a legteljesebb egységet érjük el...“ De vajjon önök „a párton belül és az egész szovjet munkában a legszigorúbb fegyelem“ ellen vannak, ellenzéki elvtársak, vajjon önök ellenzik mindezt? Lám, ezt nem tudtam, elvtársak, hogy önök ezt ellenzik. És vajjon önök, Szapronov és Preobrazsenszkij, az ellen vannak-e, hogy elérjük a maximális egységet és a „frakciózás kiküszöbölését“? Mondják meg nyiltan — talán beiktatunk valami módosítást. *(Nevetés.)*

Tovább: „...a kongresszus felhatalmazza a Központi Bizottságot arra, hogy fegyelemsértés vagy a frakciózás felújítása... esetén alkalmazza a pártbüntetés minden formáját...“ Csak nem félnek ettől is? Csak nincs szándékukban önöknek, Preobrazsenszkij, Radek, Szapronov, a pártfegyelmet megsérteni, a frakciózást felújítani? Nos, ha ez nincs szándékukban, akkor mitől félnek? Önöket, elvtársak leleplezi a pánik, amelybe estek. Világos, hogy ha önök félnek az egységről szóló határozat hetedik pontjától, akkor önök — a frakciózás, a fegyelemsértés mellett, az egység ellen vannak. Ha pedig nincsenek ez ellen, akkor miért esnek rémületbe? Ha tiszta a lelkiismeretük, ha önök az egység mellett vannak a frakciózással és a fegyelemsértéssel szemben, nem világos-e, hogy a párt büntető keze önöket nem érinti? Mitől félnek hát? *(Egy hang:* „Akkor miért veszik be, ha nem ijesztő?“.)

Mi önöket *emlékeztetjük. (Nevetés, taps. Preobrazsenszkij:* „Ön a pártot ijesztgeti.“)

Mi a frakciósokat ijesztgetjük, nem a pártot. Csak nem gondolja, Preobrazsenszkij, hogy a párt és a frakciósok egy és ugyanaz? Nyilvánvaló, hogy vaj van a fején. *(Nevetés.)*

Tovább: „...a Központi Bizottság tagjaival szemben pedig a póttaggá való visszaminősítést, sőt, mint végső rendszabályt, a pártból való kizárást. E végső rendszabály (a Központi Bizottság tagjaival, a Központi Bizottság póttagjaival

s az Ellenőrző Bizottság tagjaival szemben) csak azzal a feltétellel alkalmazható, hogy összehívják a Központi Bizottság teljes ülését...".

Mi ebben a félelmetes? Ha önök nem frakciósok, ha önök a csoportosulás szabadsága ellen vannak, ha önök az egység mellett vannak, akkor önöknek, ellenzéki elvtársak, a X. kongresszus határozatának hetedik pontját meg kell szavazniok, mert az kizárólag a frakciósok ellen, kizárólag a párt egységének, erejének, fegyelmének megbontói ellen irányul. Vajjon ez nem világos-e?

Most néhány szót Radekról. Vannak emberek, akiknek azért van nyelvük, hogy uralkodjanak azon és kormányozzák azt. Ezek — átlagemberek. És vannak emberek, akik maguk vannak alárendelve nyelvüknek és az kormányozza őket. Ezek — nem mindennapi emberek. Radek ezek közé a nem mindennapi emberek közé tartozik. Az az ember, akinek nem azért van nyelve, hogy azt kormányozza, hanem azért, hogy maga engedelmeskedjék saját nyelvének, nem tudhatja, mikor és mit fecseg a nyelve. Ha önök a különböző gyűléseken hallhatták volna Radek beszédeit, meglepődtek volna mai felszólalásán. Radek egyik vitagyűlésen azt állította, hogy a pártonbelüli demokrácia kérdése — lényegtelen kérdés, hogy ő, Radek, tulajdonképpen a demokrácia ellen van, hogy most lényegében nem a demokrácia a fontos, hanem az, hogy mit szándékszik csinálni a Központi Bizottság Trockijjal. Egy másik vitagyűlésen ugyanaz a Radek kijelentette, hogy a demokrácia a párton belül — nem komoly dolog, ellenben a Központi Bizottságon belül — a legfontosabb, mert a Központi Bizottságban, az ő véleménye szerint direktórium alakult ki. Ma pedig ugyanaz a Radek emelt fővel kijelenti, hogy a pártonbelüli demokrácia ugyanolyan szükséges, mint a levegő és a víz, mert demokrácia nélkül — lám — lehetetlen a pártot kormányozni. Mit parancsolnak: a három Radek közül melyiknek higyjek — az elsőnek, a másodiknak vagy a harma-

jövőben nem tesz új váratlan kijelentést, amely megcáfolja valamennyi előző kijelentését? Lehet-e bízni olyan emberben, mint Radek? Lehet-e ezekután komolyan venni Radek kijelentését, például azt, hogy Boguszlavszkijt és Antónovot „frakciós megfontolások" miatt távolították el állásukból?

Boguszlavszkijjal kapcsolatban már beszéltem, elvtársak ... Ami Antónov-Ovszéjenkót illeti, engedjék meg, hogy közöljem a következőket. Antónovot a Központi Bizottság Szervezési Irodájának a Központi Bizottság teljes ülése által jóváhagyott határozata alapján hívtuk vissza a Vörös Hadsereg Politikai Igazgatóságából. Elsősorban azért hívtuk vissza, mert a katonai főiskolák és a légierők pártsejtjeinek konferenciájáról, amelynek a nemzetközi helyzet, a pártépítés stb. volt a napirendjén, a Központi Bizottság tudomása és beleegyezése nélkül körlevelet küldött szét, noha Antónov tudta, hogy a Vörös Hadsereg Politikai Igazgatósága, mint a Központi Bizottság egyik osztálya dolgozik. Ezenkívül azért hívtuk vissza a Vörös Hadsereg Politikai Igazgatóságából, mert valamennyi katonai pártsejtnek körlevelet küldött szét a pártonbelüli demokrácia alkalmazásának formáiról s ezt a Központi Bizottság akarata és a Központi Bizottság arravonatkozó figyelmeztetése ellenére tette, hogy e körlevelet össze kell egyeztetni a Központi Bizottság terveivel. Végül azért hívtuk vissza, mert pökhendi hangon írt, teljesen megengedhetetlen tartalmú fenyegető levelet küldött a Központi Bizottságnak és a Központi Ellenőrző Bizottságnak azzal a felszólítással, hogy utasítsák rendre az „elbizakodott vezéreket".

Elvtársak! Meg lehet és meg is kell engedni azt, hogy az ellenzék tagjai állásokat töltsenek be. Meg lehet és meg is kell engedni, hogy a Központi Bizottság osztályainak vezetői bírálják a Központi Bizottság munkáját. De lehetetlen megengedni azt, hogy a Vörös Hadsereg Politikai Igazgatóságának vezetője, akinek jogai és kötelességei olyanok, mint a Központi Bizottság osztályvezetőié, rendszeresen vonakodjék felvenni a hivatalos érintkezést Központi Bizottságával, nem lehet meg-

engedni azt, hogy egy felelős funkcionárius lábbal tiporja az illendőség elemi szabályait. Nem lehet ilyen elvtársra bízni a Vörös Hadsereg nevelését. Ez a helyzet Antónovval.

Végül néhány szót kell szólnom arról a kérdésről, hogy kinek a hangulatát fejezik ki az ellenzéki elvtársak fellépéseikben. Vissza kell térnem a Vasútügyi Népbiztosság tanfolyamhallgatóinak, Kazarján és Martünov elvtársaknak „esetére". Ez az „eset" azt tanusítja, hogy a főiskolások egy részénél nincs minden rendben, hogy pártszempontból már elrothadtak, hogy bensőjükben már szakítottak a párttal és éppen ezért örömmel szavaznak az ellenzékre. Bocsánatot kérek, elvtársak, de ilyen emberek, akik a párt szempontjából keresztül-kasul rothadtak, nincsenek és nem is lehetnek azok között, akik a Központi Bizottság határozatára szavaztak. Köztünk nincsenek ilyenek, elvtársak. Köztünk, a mi sorainkban nincsenek olyan emberek, akik azt mondották volna: „De mi van nálunk — a proletariátus diktatúrája vagy a kommunista párt diktatúrája a proletariátus fölött?" Ez — Martov és Dan frázisa. Ez az eszerek „Dnyi"-jének* frázisa, és ha önöknél, az önök soraiban vannak ilyen védők, akkor mit ér az önök álláspontja, ellenzéki elvtársak? Vagy például, a másik elvtárs, Martünov elvtárs, aki azt gondolja, hogy a Központi Bizottságnak hallgatnia kell, a pártsejtek pedig döntenek. Ti, Központi Bizottság, végrehajthatjátok azt, amit mi, a sejtek, elhatároztunk. De nekünk 50 000 pártsejtünk van. Ha ők fogják eldönteni, például, Curzon ultimátumának kérdését, két évig se lesz határozat. Hiszen ez tiszta anarcho-mensevizmus. Ha ezek a fejüket vesztett és pártszempontból keresztül-kasul rothadt emberek ülnek az önök frakciójában, akkor mit ér az önök frakciója? *(Egy hang:* „Ők párttagok?")

Igen, sajnos, párttagok, de hajlandó vagyok mindent elkövetni azért, hogy az ilyen emberek ne legyenek többé pár-

* „Dnyi" („Napok") — az eszer fehéremigránsok napilapja; Berlinben adták ki 1922 októberétől.

tunk tagjai. *(Taps.)* Azt mondottam, hogy az ellenzék a pártbeli és a párt keretein kívüli nemproletár elemek hangulatát és törekvéseit fejezi ki. Az ellenzék öntudatlanul szítja a kispolgári individualizmust. Az ellenzék frakciós munkája — pártunk ellenségeinek malmára hajtja a vizet, azoknak a malmára, akik meg akarják gyengíteni, meg akarják dönteni a proletárdiktatúrát. Ezt mondtam tegnap és ezt hangoztatom ma.

De talán más, új tanúkat akarnak kihallgatni? Hát legyen, megszerezhetem önöknek ezt az örömet is, ha például az ismert Szt. Ivánovics vallomására hivatkozom. Ki az a Szt. Ivánovics? Mensevik, párttag volt, amikor a mensevikekkel együtt egy pártot alkottunk. Miután a mensevikek szakítottak a Központi Bizottsággal, jobboldali mensevik lett. A jobboldali mensevikek — ezek a mensevik intervencionisták csoportja, akiknek aktuális feladata abban áll, hogy megdöntsék a Szovjethatalmat, akár külföldi szuronyok segítségével is. Lapjuk a „Zarjá". E lap szerkesztője — Szt. Ivánovics. Hogyan viszonyul ellenzékünkhöz ez a jobboldali mensevik, hogyan értékeli azt? Hallgassák meg.

„Hálásak leszünk az ellenzéknek azért, hogy olyan festőien megrajzolta annak az elrettentő erkölcsi fertőnek képét, amelyet Oroszországi Kommunista Pártnak neveznek. Hálásak leszünk neki, hogy erkölcsileg és szervezetileg komoly csapást mért az Oroszországi Kommunista Pártra. Hálásak leszünk azért, hogy munkája megkönnyíti mindazoknak a dolgát, akik a Szovjethatalom megdöntésében látják a szocialista pártok feladatát".

Ez az önök bizonyítványa, ellenzéki elvtársak.

Beszédemet befejezve azt kívánom az ellenzéki elvtársaknak, hogy Szt. Ivánovics csókja ne tapadjon rájuk lemoshatatlanul. *(Hosszantartó taps.)*

Sztálin Művei. 6. köt. 5—45. old. (oroszul).

LENIN HALÁLÁRA

Beszéd a Szovjetek II. Összszövetségi Kongresszusán
1924 január 26-án

Elvtársak! Mi kommunisták különös vágású emberek vagyunk. Nem közönséges anyagból vagyunk mi gyúrva. Mi vagyunk azok, akik a nagy proletár hadvezér, Lenin elvtárs hadseregét alkotjuk. Nincs nagyobb tisztesség, mint ehhez a hadsereghez tartozni. Nincs nagyobb tisztesség, mint tagnak lenni abban a pártban, amelynek alapítója és vezetője Lenin elvtárs. Nem mindenkinek adatott meg, hogy egy ilyen pártnak tagja lehessen. Nem mindenkinek adatott meg, hogy kiállja azokat a megpróbáltatásokat és viharokat, amelyek egy ilyen párt tagságával együttjárnak. A munkásosztály fiai, az ínség és harc fiai, a mérhetetlen nélkülözések és hősi erőfeszítések fiai — ezeknek kell elsősorban egy ilyen párt tagjainak lenni. Ezért nevezik a leninisták pártját, a kommunisták pártját egyben a munkásosztály pártjának.

Amikor eltávozott tőlünk, Lenin elvtárs örökbe hagyta ránk, hogy hordozzuk fennen és őrizzük meg tisztán ezt a kitüntető címet — párttag. Esküszünk neked, Lenin elvtárs, hogy becsülettel fogjuk teljesíteni ezt a te végakaratodat!

25 éven át nevelte Lenin elvtárs pártunkat és a világ legerősebb és legedzettebb munkáspártjává nevelte fel azt. A cárizmusnak és poroszlóinak csapásai, a burzsoázia és a földesurak veszett dühe, Kolcsak és Djenyikin fegyveres támadásai, Anglia és Franciaország fegyveres beavatkozása, a százszájú burzsoá sajtó hazudozásai és rágalmai — mindezek a skorpiók

szakadatlanul hullottak pártunk fejére egy negyed századon át. De pártunk úgy áll, mint a kőszirt, visszaverte az ellenség számtalan csapását és vezette a munkásosztályt előre, a győzelemre. Kemény harcokban kovácsolta ki pártunk sorai egységét és zártságát. Egységgel és zártsággal vívta ki a győzelmet a munkásosztály ellenségei felett.

Amikor eltávozott tőlünk, Lenin elvtárs örökbe hagyta ránk, hogy úgy őrizzük pártunk egységét, mint a szemünk világát. Esküszünk neked, Lenin elvtárs, hogy becsülettel fogjuk teljesíteni ezt a te végakaratodat is!

Súlyos és elviselhetetlen a munkásosztály sorsa. Kínosak és nyomasztók a dolgozók szenvedései. Rabok és rabszolgatartók, jobbágyok és jobbágytartók, parasztok és földesurak, munkások és kapitalisták, elnyomottak és elnyomók — ez volt a világ rendje emberemlékezet óta és ilyen maradt most is az országok óriási többségében. Századok során számtalanszor kísérelték meg a dolgozók, hogy az elnyomókat nyakukról lerázzák s helyzetük uraivá legyenek. De mindannyiszor kénytelenek voltak leverve és megszégyenítve visszavonulni, lelkükben sérelmet és megalázottságot, haragot és kétségbeesést rejtegetve s tekintetüket az ismeretlen égre emelve, ahol megváltást reméltek találni. A rabság láncai érintetlenek maradtak, vagy a régi láncokat éppoly súlyos és megalázó új láncokkal váltották fel. Csak a mi országunkban sikerült a dolgozók elnyomott és letiport tömegeinek a földesurak és kapitalisták uralmát lerázniok s helyére a munkások és parasztok uralmát tenniök. Önök tudják, elvtársak, és ezt ma az egész világ elismeri, hogy e gigászi harcot Lenin elvtárs és az ő pártja vezette. Lenin nagysága mindenekelőtt éppen abban van, hogy ő, megteremtvén a Szovjetek Köztársaságát, ezzel a gyakorlatban mutatta meg az egész világ elnyomott tömegeinek, hogy a megváltás reménye nem veszett el, hogy a földesurak és kapitalisták uralma nem tartós, hogy a munka birodalmát maguknak a dolgozóknak megfeszített erejével meg *lehet* teremteni,

hogy a munka birodalmát a *földön*, nem pedíglen az égben kell megteremteni. Ezzel az egész világ munkásainak és parasztjainak szívében lángragyujtotta a felszabadulás reményét. Éppen ez a magyarázata annak a ténynek, hogy Lenin neve a legszeretettebb névvé vált a dolgozó és kizsákmányolt tömegek szívében.

Amikor eltávozott tőlünk, Lenin elvtárs örökbe hagyta ránk, hogy őrizzük és erősítsük a proletariátus diktatúráját! Esküszünk neked, Lenin elvtárs, hogy erőnket nem kímélve, becsülettel fogjuk teljesíteni ezt a te végakaratodat is!

A proletariátus diktatúrája országunkban a munkások és parasztok szövetsége alapján jött létre. Ez a Szovjetek Köztársaságának első és legmélyebb alapja. A munkások és parasztok e szövetség nélkül nem győzhették volna le a kapitalistákat és földesurakat. A munkások a parasztok támogatása nélkül nem verhették volna le a kapitalistákat. A parasztok a munkások támogatása nélkül nem verhették volna le a földesurakat. Ezt tanusítja a polgárháború egész története országunkban. De a harc a Szovjetek Köztársaságának megszilárdításáért még korántsem fejeződött be — csak új formát öltött. Ezelőtt a munkások és parasztok szövetségének formája a katonai szövetség volt, mert Kolcsak és Djenyikin ellen irányult. A munkások és parasztok szövetségének most a város és falu, a munkások és parasztok közti gazdasági együttműködés formáját kell öltenie, mert a nagykereskedő és a kulák ellen irányul, mert célja a munkások és parasztok kölcsönös ellátása minden szükségessel. Önök tudják, hogy ennek a feladatnak teljesítésén senki oly állhatatosan nem dolgozott, mint Lenin elvtárs.

Amikor eltávozott tőlünk, Lenin elvtárs örökbe hagyta ránk, hogy minden erőnkkel szilárditsuk a munkások és

parasztok szövetségét. Esküszünk neked, Lenin elvtárs, hogy becsülettel fogjuk teljesíteni ezt a te végakaratodat is!

A Szovjetek Köztársaságának második alapja a szövetség országunk nemzetiségeinek dolgozói között. Oroszok és ukránok, baskirok és belorusszok, grúzok és azerbajdzsánok, örmények és dagesztánok, tatárok és kirgízek, üzbekek és turkmének — mindnyájan egyaránt érdekeltek a proletariátus diktatúrájának megszilárdításában. A proletariátus diktatúrája megszabadítja ezeket a népeket a láncoktól és az elnyomatástól, de ezek a népek is a Szovjetek Köztársasága iránti határtalan odaadásukkal, iránta tanusított áldozatkészségükkel megszabadítják a mi Szovjet Köztársaságunkat a munkásosztály ellenségeinek cselszövéseitől és támadásaitól. Ezért beszélt nekünk Lenin elvtárs fáradhatatlanul országunk népei önkéntes szövetségének szükségességéről, a Köztársaságok Szövetsége keretén belüli testvéri együttműködésük szükségességéről.

Amikor eltávozott tőlünk, Lenin elvtárs örökbe hagyta ránk, hogy erősítsük és szélesítsük a Köztársaságok Szövetségét. Esküszünk neked, Lenin elvtárs, hogy becsülettel fogjuk teljesíteni ezt a te végakaratodat is!

A proletariátus diktatúrájának harmadik alapja a mi Vörös Hadseregünk, a mi Vörös Hajóhadunk. Lenin nem egyszer mondotta nekünk, hogy a lélekzetvételi szünet, amelyet a kapitalista államoktól kiharcoltunk, rövidlejáratú lehet. Lenin nem egyszer mutatott rá arra, hogy a Vörös Hadsereg megerősítése és színvonalának emelése pártunk egyik legfontosabb feladata. A Curson ultimátumával és a németországi válsággal kapcsolatos események újra bebizonyították, hogy Leninnek, mint mindíg, igaza volt. Esküdjünk meg tehát, elvtársak, hogy erőnket nem kímélve rajta leszünk, hogy Vörös Hadseregünket, Vörös Hajóhadunkat megerősítsük.

Hatalmas kőszirtként áll országunk a burzsoá államok óceánjától övezetten. Hullám hullám után zúdul rá, fenyegeti, hogy elárasztja s elmossa. De a kőszirt megingathatatlanul áll. Miben van ereje? Nemcsak abban, hogy országunk a munkások és parasztok szövetségén nyugszik, hogy országunk a szabad nemzetiségek szövetségének megtestesülése, hogy országunkat a Vörös Hadsereg és a Vörös Hajóhad hatalmas karja védelmezi. Országunk ereje, szilárdsága, maradandósága abban van, hogy az egész világ munkásainak és parasztjainak szívében mélységes együttérzésre és megingathatatlan támogatásra talál. Az egész világ munkásai és parasztjai meg akarják őrizni a Szovjetek Köztársaságát, mint a nyilat, melyet Lenin elvtárs biztos keze lőtt az ellenségek táborába, mint az elnyomástól és kizsákmányolástól való megváltásba vetett reményük pillérét, mint biztos világítótornyot, amely mutatja nekik a felszabadulás útját. Meg akarják őrizni és nem fogják tűrni, hogy a földesurak és tőkések szétzúzzák. Ebben van a mi erőnk. Ebben van minden ország dolgozóinak ereje. Ugyancsak ebben van az egész világ burzsoáziájának gyengesége.

Lenin sohasem tekintette a Szovjetek Köztársaságát öncélnak. Mindig olybá tekintette, mint szükséges láncszemet, amely Nyugat és Kelet országai forradalmi mozgalmait megerősíti, és mint szükséges láncszemet, amely megkönnyíti az egész világ dolgozóinak győzelmét a tőke felett. Lenin tudta, hogy csakis ez az értelmezés helyes, nemcsak nemzetközi szempontból, hanem magának a Szovjetek Köztársaságának fenntartása szempontjából is. Lenin tudta, hogy csak ilymódon lehet az egész világ dolgozóinak szívét döntő felszabadulási harcokra lángralobbantani. Ime, ezért rakta le ő, a proletariátus zseniális vezérei közül a legzseniálisabb, már a proletárdiktatúra másnapján a munkások Internacionáléjának alapját. Ime, ezért szélesítette és erősítette fáradhatatlanul az egész világ dolgozóinak szövetségét — a Kommunista Internacionálét.

Önök látták e napokban a dolgozók tíz- és százezreinek zarándoklását Lenin elvtárs koporsójához. Rövid idő múltán látni fogják a dolgozó milliók képviselőinek zarándoklását Lenin elvtárs sírjához. Bizonyosak lehetnek abban, hogy a milliók képviselői után felsorakoznak majd a tíz- és százmilliók képviselői a világ minden sarkából, hogy tanúságot tegyenek arról, hogy Lenin vezére volt nemcsak az orosz proletariátusnak, nemcsak az európai munkásoknak, nemcsak a gyarmati Keletnek, hanem a földkerekség valamennyi dolgozójának is.

Amikor eltávozott tőlünk, Lenin elvtárs örökbe hagyta ránk, hogy legyünk hívek a Kommunista Internacionále elveihez. Esküszünk neked, Lenin elvtárs, hogy életünket sem kímélve rajta leszünk, hogy erősítsük és szélesítsük az egész világ dolgozóinak szövetségét: a Kommunista Internacionálét!

1924 január 30. „Právda" 23. sz.
Sztálin Művei. 6. köt. 46—51. old. (oroszul).
Lenin. Válogatott művek. 1. köt. Szikra 1948. 19—23. old.

A KÖZPONTI BIZOTTSÁG SZERVEZETI BESZÁMOLÓJA AZ OROSZORSZÁGI KOMMUNISTA (BOLSEVIK) PÁRT XIII. KONGRESSZUSÁNAK

1924 május 24-én

Elvtársak! Az ország és a párt mult évi általános helyzetét kedvezőnek lehet tekinteni. Ezt bizonyítja: az ország gazdaságának fellendülése, az aktivitás növekedése általában és különösen a munkásosztály aktivitásának növekedése, a pártélet felélénkülése.

A kérdés csak az, hogy az elmult év alatt mennyire sikerült a pártnak ezt a helyzetet kihasználnia, hogy fokozza befolyását a pártot körülvevő tömegszervezetekben, mennyire sikerült megjavítania összetételét, megjavítania munkáját általában, megjavítania a felelős munkások nyilvántartását, elosztását, előléptetését és végül mennyire sikerült a pártnak megjavítania szervezeteinek belső életét.

Ezzel kapcsolatban nyolc kérdésről fogok beszélni:

a) a pártot körülvevő és a pártot az osztállyal összekötő tömegszervezetek állapotáról és a kommunista befolyás növekedéséről ezekben a szervezetekben;

b) az államapparátusnak, éspedig a népbiztosságok és a gazdaságos elszámolás elve alapján működő gazdasági szervek és szervezetek apparátusának, úgyszintén az alsó szovjetapparátusnak állapotáról és a kommunista befolyás növekedéséről ezen a területen;

c) a párt összetételéről és a lenini behívóról;

d) a párt vezető szerveinek összetételéről, a párt kádereiről és a fiatal párttagokról;

e) a párt agitációs és propagandamunkájáról, falusi munkájáról;

f) a párt munkájáról a felelős, párttag és pártonkívüli funkcionáriusok nyilvántartása, elosztása és előléptetése terén;

g) a párt belső életéről és

h) a következtetésekről.

Beszédem folyamán több számot kell majd felhoznom, mert enélkül nem lesz teljes és kielégítő a beszámoló. Ki kell jelentenem azonban, hogy nem hiszek ezeknek az adatoknak teljes pontosságában, mert statisztikánk sántít, mert a szakmai becsület elemi érzése — sajnos — nincs meg minden szovjet statisztikusban.

Ennek előrebocsátása után rátérek az adatokra.

1. A pártot az osztállyal összekötő tömegszervezetek

a) *Szakszervezetek.* A statisztikai adatok szerint a múlt évben 4 millió 800 000 tagjuk volt a szakszervezeteknek. Az idén 5 millió. A növekedés kétségtelen. A 12 döntő ipari szakszervezethez tartozó iparágakban foglalkoztatott munkások 92%-a szervezett. A döntő iparágakban a szakmai szervezettség az egész munkásság 91—92%-át öleli fel. Ez áll az iparra.

Rosszabb a helyzet a mezőgazdaságban, ahol körülbelül 800 000 mezőgazdasági munkás van, de ha azokat a mezőgazdasági munkásokat vesszük, akik nem állami üzemekben dolgoznak, ezek szakmai szervezettsége csak 3%.

Ami azt a kérdést illeti, hogy milyen a kommunisták befolyása a szakszervezetekben, erre a kormányzósági és kerületi szakszervezeti tanácsok elnökeire vonatkozó adatokkal válaszolhatok. A XII. kongresszus idején az elnököknek kevéssel több mint 57%-a olyan volt, aki már a földalatti mozgalomban is részt vett. A mai kongresszus idején az ilyen elnökök száma csak 35%. Csökkenés. Ezzel szemben megnövekedett azoknak a százalékszáma, akik 1917 után léptek be a pártba. Ennek az a magyarázata, hogy a szakszervezetekbe szervezettek száma

megnövekedett, az illegális munkában résztvevő párttagok száma nem elég, a régi káderek segítségére siettek a fiatal párttagok. A kormányzósági és kerületi szakszervezeti tanácsok elnökei közül egy évvel ezelőtt 55% volt munkás, most pedig 61%. A vezető szervek társadalmi összetétele tehát megjavult.

b) *Szövetkezetek.* Az idevonatkozó adatok minden más terület számadataihoz képest a legellentmondóbbak és a legkevésbbé bizalomgerjesztők. A fogyasztási szövetkezeteknek a mult évben körülbelül 5 millió tagjuk volt. Az idén viszont körülbelül 7 millió. Adj isten mindennap új esztendőt, de én nem hiszek ezekben a számokban, mert a fogyasztási szövetkezet még nem tért át teljesen az önkéntesség elvére és itt kétségtelenül vannak „holt lelkek". A mult évben a mezőgazdasági szövetkezeteknek állítólag 2 millió tagjuk volt (vannak ugyan olyan adataim is, amelyeket a mult évben a mezőgazdasági szövetkezeti központtól kaptam és 4 millió tagról szólnak), az idén pedig a tagok száma 1 millió 500 000. A szervezettség csökkenése a mezőgazdasági szövetkezet területén — kétségtelen. A fogyasztási szövetkezeti központ vezető szerveiben a mult évben 87% volt a párttag, most pedig 86%. Csökkenés. A szövetkezetek kormányzósági és kerületi vezetőségeiben 68% volt a kommunista, most pedig 86%. Befolyásunk növekedett. Ha azonban nem a „vezető" szerveket tekintjük, hanem a valóban vezető felelős funkcionáriusokat, akkor általában a felelős funkcionáriusok között mindössze 26% a kommunista. Ez az adat már közelebb jár a valósághoz. A mezőgazdasági szövetkezetek vezető szerveiben a mult évben 46% volt a párttagok száma, ebben az évben pedig 55%. Ha azonban mélyebbre nézünk és a felelős vezetőket számítjuk, akkor ezek között mindössze 13% a kommunista.

Bizony egyes statisztikusok jól értenek ahhoz, hogy a homlokzatot, a külső képet diszítsék, miközben azt, ami rothadt, eltakarják.

c) *Ifjúsági szövetség.* A mult évben a tagok és tagjelöltek

száma 317 000 volt (vannak olyan adataim is, melyeket a mult évben az Oroszországi Kommunista Ifjúsági Szövetség Központi Bizottsága egyik tagjának aláírásával kaptam és 400 000 tagról és tagjelöltről szólnak), az idén viszont a tagok és a tagjelöltek száma 570 000. Az adatok némi megbízhatatlansága ellenére is kétségtelen a szervezettség növekedése. Az Oroszországi Kommunista Ifjúsági Szövetségben a mult évben 34% volt a munkás, az idén 41%; paraszt 42% volt a mult évben, az idén — 40%. Az üzemi oktatás iskoláiban tanulók száma 50 000 volt a mult évben, az idén — 47 000. Az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Párt tagjainak száma az egész ifjúsági szövetségben a mult évben körülbelül 10% volt, az idén — 11%. Szintén kétségtelen a növekedés.

d) *Munkásnők és parasztnők egyesülései.* E téren az alapvető szervezet: a küldöttgyűlés. Itt annyi a zavaros adat, amennyit akarnak, akár le is vonhatnak belőle, de ha alaposabban megnézzük, kiderül, hogy a városokban a mult évben 37 000 küldött volt, az idén pedig 46 000, vagyis kissé több, mint a mult évben. A mult évben a falvakban 58 000 küldött volt, most pedig 100 000. De arról, hogy ezek a küldöttek a paraszt- és munkásnők milyen tömegeit egyesítik, arról még megközelítőleg sem sikerült pontos adatokat kapnom.

Tekintettel arra, hogy a munkás- és parasztnőknek a szovjet- és pártmunkába való bevonása különösen fontos kérdés, ezért nem lesz fölösleges szemügyre venni a munkásnők és a parasztnők százalékát a szakszervezeti szervekben, a Szovjetekben, a párt kormányzósági és kerületi bizottságaiban. A falusi Szovjetekben a mult évben mindössze kb. 1% nő volt (szörnyen kevés). Az idén 2,9% (szintén nagyon kevés), de növekedés mégis van. A járási végrehajtóbizottságokban a mult évben 0,3% nő volt, az idén — 0,5%, minimális növekedés, amely szóra sem érdemes. A kerületi végrehajtóbizottságokban a mult évben körülbelül 2% nő volt, az idén pedig valamivel több 2%-nál (az Oroszországi Szovjet Föderatív

Szocialista Köztársaság területéről adom ezeket az adatokat, mert valamennyi köztársaságra vonatkozó adatok nincsenek). Az OSzFSzK végrehajtóbizottságaiban a mult évben valamivel több mint 2%, az idén valamivel több mint 3% volt a nők számaránya. Az idén a szakszervezeti tagok 26%-a nő, a mult évről nincsenek adatok. Az üzemi bizottságok tagjainak 14%-a. A kormányzósági osztályok tagjainak 6%-a, a szakszervezeti központi bizottságok tagjainak valamivel több mint 4%-a nő. A párttagok közül a mult évben körülbelül 8% volt nő, az idén körülbelül 9%. A tagjelöltek közt körülbelül 9% volt, az idén körülbelül 11%. Mindezek az adatok a lenini behívó előtti időszakra vonatkoznak. A kormányzósági bizottságokban a XIII. kongresszus idejére 3% nő volt, a kerületi bizottságokban — körülbelül 6%. A legfontosabb női egyesületekben, a küldöttgyűlésekben 10% kommunista nő volt, most 8%. A csökkenés magyarázata a pártonkívüli küldöttek számának növekedése. Be kell ismernünk, hogy Szovjetuniónk népességének fele — a női lakosság — még mindig nem vesz részt, vagy majdnem semmi részt sem vesz a szovjet- és pártépítés nagy munkájában.

e) *Hadsereg.* A hadseregben, a katonai iskolákban és a flottában a kommunisták száma 61 000-ről 52 000-re csökkent. Ez olyan hiba, amit meg kell szüntetni. Ugyanakkor a parancsnoki karban a párttagok száma megnövekedett. A XII. kongresszus idején a parancsnoki állomány 13%-a volt kommunista, most pedig 18%. Érdekes a hadsereg párttagállománya a párttagsági idő szempontjából. A hadseregben dolgozó 52 000 kommunista közül a földalatti mozgalomban 0,9%, tehát kevesebb, mint egy százalék vett részt; azoknak a száma, akik 1917 február és október között léptek be a pártba, valamivel több mint 3%; az 1919 előtt belépettek száma 11%; az 1919-ben belépetteké — 22%; az 1920-ban belépetteké — 23%; az 1921—1923-ban belépetteké — 20%. Ebből látják, hogy hadseregünket főleg, ha nem kizárólag, a fiatal párttagok látják el.

f) *Társadalmi kezdeményezésre alakult önkéntes szervezetek.* Különös figyelmet érdemel az a tény, hogy az utóbbi évben új szervezeti típus jött létre — önkéntes szervezetek, társadalmi kezdeményezésre alakult szervezetek — mindenfajta kulturális felvilágosító körök és társaságok, sportszervezetek, segítőtársaságok, munkás- és parasztlevelezők szervezetei stb. E szervezetek száma szakadatlanul növekszik, de meg kell jegyeznünk, hogy nemcsak a Szovjethatalommal rokonszenvező szervezetek vannak köztük, hanem ellenségesek is. A mult évben az Oroszországi Szovjet Föderatív Szocialista Köztársaság területén körülbelül 78—80 ilyen társadalmi kezdeményezésre alakult szervezet volt, az idén már több mint 300 van. Ha az OSzFSzK sportszervezetét nézzük, e szervezetnek a mult évben 126 000 tagja volt, az idén viszont 375 000 tagja van. E szervezet társadalmi összetétele: a mult évben 35% volt munkás, most — 42%. E szervezetek fő központjai a gyárakban az üzemi bizottságok és a klubok, a falvakban a parasztok kölcsönös-segélybizottságai. Figyelemreméltók a munkáslevelezők és a falusi levelezők szervezetei, amelyeknek az a céljuk, hogy kifejezzék a proletár közvéleményt. A munkáslevelezők szervezete 25 000 embert, a falusi levelezőké 5 000 embert ölel fel. Ha megnézzük e szervezetek kormányzósági szerveinek összetételét, akkor megállapítható, hogy a mult évben az Oroszországi Szovjet Föderatív Szocialista Köztársaságban azok tagjainak 19%-a volt kommunista, az idén már valamivel több, mint 29%. Végül, feltétlenül meg kell emlékeznünk arról az új szervezetről, amely tegnap tüntetést rendezett Lenin Mauzoleumánál, az úttörők szervezetéről, amelynek létszáma a mult év júniusában statisztikai számítások szerint (ez, mint már mondottam, kissé sántít) 75 000 volt, az idén áprilisban pedig — több mint 161 000. Az úttörők közül az ipari kormányzóságokban munkásgyermek 71%, parasztgyermek — 7%. A nemzetiségi területeken e szervezetben munkásgyermek 38%. A paraszti kormányzóságokban munkásgyermek — 36%.

Ez a helyzet a pártot körülvevő és a pártot az osztállyal összekötő tömegszervezetek terén. Alapjában véve a párt befolyásának növekedése ezekben a szervezetekben kétségtelen.

2. Az államapparátus

a) *Az alkalmazottak létszáma.* Statisztikai adatok szerint a népbiztossági alkalmazottak, vagyis az állami költségvetésből eltartott intézményekben dolgozó alkalmazottak száma a mult évben valamivel több volt, mint 1 500 000, az idén ez a szám állítólag 1 200 000-re csökkent. A csökkenés 300 000 fő. De ha megnézzük azokat az intézményeket, amelyek nem az állami költségvetésből, hanem a gazdaságos számvetés alapján működnek, akkor megállapítható, hogy ezekben az intézményekben az idén körülbelül 200 000 alkalmazott van (a mult évről nincs adat), vagyis kiderül, hogy amit az állami költségvetési intézményekben nyertünk, azt jelentékeny mértékben elvesztettük a gazdaságos számvetés alapján dolgozó intézményekben. Már arról nem is beszélek, hogy az alkalmazottak egy részét a helyi költségvetés terhére vezették át, ezek tehát nem szerepelnek a közölt számításban. Általában az alkalmazottak száma változatlan maradt, ha ugyan nem növekedett. A szövetkezetek alkalmazottainak száma, mely a mult évben 103 000 volt, most 125 000 — tehát növekedett; szakszervezeti alkalmazott a mult évben 28 000 volt, most 27 000, a pártapparátusban dolgozó alkalmazottak száma 26 000 volt, most pedig 23 000, vagyis összesen 1 575 000 alkalmazott, nem számítva a helyi költségvetésből fizetett alkalmazottakat. Amint látják, egyelőre nincs okunk arról beszélni, hogy általában az alkalmazotti létszám és különösen az államapparátus alkamazottai létszámának csökkentése terén sikereink vannak.

b) *Az ország legfelsőbb szerveinek pártösszetétele.* Ha a legfelsőbb intézmények tagjait, a népbiztosi kollégiumok tagjait, a főosztályok vezetőit és azok segítőit nézzük (az ipar

kivételével), megállapítható, hogy 1923-ban 83% volt a kommunista, az idén 86%. Némi haladás feltétlenül van, ha összehasonlítjuk a két évvel ezelőtti állapottal. A mult évben e vezető szervekben 19% volt munkás, az idén — 21%. Kevés, de mégis növekedés.

c) *Az ipari szervek pártösszetétele.* Ami az ipari szerveket, trösztöket, szindikátusokat és a legnagyobb vállalatokat illeti, azok pártösszetétele a következő: az egész Szovjetunió területén a trösztök egész apparátusában valamivel több mint 6% volt kommunista a mult évben, az idén valamivel több, mint 10%. A trösztök, szindikátusok és a legnagyobb vállalatok vezető szerveiben a mult évben kommunista valamivel több volt mint 47%, az idén valamivel több mint 52%. Ha a legnagyobb vállalatok igazgatóit nézzük, a mult évben 31%, az idén pedig 61% a kommunista. Az Oroszországi Szovjet Föderatív Szocialista Köztársaság trösztjeinek egész apparátusában a mult évben 9,5% volt kommunista, az idén valamivel több lett mint 12% (körülbelül 13%). Az OSzFSzK trösztjeinek vezetői közül 37% volt kommunista, most — 49%. A szindikátusok egész apparátusában a mult évben 9% volt, az idén 10% a kommunista. A szindikátusok vezetői közül 42% volt kommunista, most 55%.

Általában el kell ismernünk, hogy a gazdasági szervek vezetői közül körülbelül 48—50% a kommunista.

d) *A kereskedelmi és hitelintézmények pártösszetétele.* Egészen más képet mutatnak a kereskedelmi és hitelintézmények, amelyek most gazdaságunk adott helyzetében rendkívüli jelentőségre tettek szert. Nézzük például a belkereskedelmet, amelynek igen fontos jelentősége van egész fejlődésünkben. Az utolsó reform előtt központi intézményében, vezető karában mindössze 4% volt kommunista. Ha a Külkereskedelmi Népbiztosság legfontosabb szervét, az Állami Kereskedelmet vesszük, megállapítható, hogy ott a felelős funkcionáriusoknak mindössze 19%-a kommunista, és hogy miféle kommunisták

ezek, megítélhetik abból, hogy az Állami Kereskedelem központi intézményében a kommunisták 100%-át kisöpörték. *(Nevetés.)* A másik fontos szerv, amelynek komoly jelentősége van az egész gazdaságban — a Gabona- és Terménykereskedelem a következő képet mutatja. A Gabona- és Terménykereskedelem 58 irodájában, nem számítva a központi intézmény apparátusát, a meghatalmazottakat és helyetteseket, összesen 9900 munkatárs dolgozik. Ezek közül kommunista 5,9%, az Országos Kommunista Ifjúsági Szövetség tagja 0,7%, a többi — pártonkívüli. A parasztsággal legközvetlenebbül érintkező szervekben, a gabonabegyűjtőhelyeken, a különböző mellékállomásokon és a beszerzők között mindössze 17% kommunista van. A Gabona- és Terménykereskedelem központi intézményében 137 felelős funkcionárius van, ebből az OK(b)P tagja 13 ember, vagyis 9%. Meg kell jegyeznünk, hogy a Gabona- és Terménykereskedelemben a legészszerűtlenebbül használják fel a párttagokat, csak 20%-uk van felelős munkán, a többi 80% kisebb alkalmazott. Nem jobb a helyzet egy olyan hitelintézményben sem, mint az Állami Bank. Ez a legfontosabb hitelintézmény, amelynek komoly jelentősége van egész gazdasági életünkben. Önök ismerik a hitel erejét — ez olyan erő, amelynek segítségével tönkre lehet tenni vagy fel lehet emelni a lakosság bármely rétegét, csak meg kell kezdeni az úgynevezett kedvezményes hitelt. És ennek az Állami Banknak egész apparátusában mindössze 7%, vezető állományában pedig csak 12% a kommunista, holott az Állami Bank dönti el számos üzem és nagyon sok gazdasági intézmény sorsát.

e) *A Szovjetek pártösszetétele.* Az Oroszországi Szovjet Föderatív Szocialista köztársaság területéről a következő adataim vannak. A falusi Szovjetekben a mult évben körülbelül 6% volt a kommunista, az idén pedig valamivel több mint 7%. A járási végrehajtóbizottságokban a kommunisták részaránya valamivel több volt mint 39%, most 48%-ra emelkedett. A kerületi végrehajtóbizottságokban valamivel több volt

mint 80%, most valamivel több mint 87%. A kerületi központok városi Szovjetjeiben 61% volt és 58%-ra csökkent. A kormányzósági végrehajtóbizottságokban 90% volt, most 89% lett. A kormányzósági központok városi Szovjetjeiben a kommunisták multévi arányszáma 78% volt, mely most 71%-ra csökkent. A Szovjetek e három utóbbi kategóriájában a körzeti központok városi Szovjetjeiben, a kormányzósági végrehajtóbizottságokban és a kormányzósági központok városi Szovjetjeiben — a pártonkívüliek befolyása jelentéktelen, de mégis növekszik. Ami a kormányzósági végrehajtóbizottságok plénumait illeti — 69 kormányzóságról vannak adataim, amelyek 2623 funkcionáriusra vonatkoznak. És mi derül ki? A kormányzósági végrehajtóbizottságok plénumainak pártonkívüli tagjai körülbelül 11%-át alkotják az összes tagoknak. Pártonkívüliek Szibériában és a távolkeleti területen vannak a legnagyobb százalékban; itt 20% a pártonkívüli plénumtagok részaránya. Ami a nemzetiségi köztársaságokat illeti, ott 7% a pártonkívüli. Ez a kormányzósági végrehajtóbizottságokban a pártonkívüliek legkisebb százaléka. És ez a nemzeti köztársaságokban van így, ahol általában kevés a párttag!

3. A párt összetétele. A lenini behívó

a) *Létszám.* A XII. kongresszus idején a pártnak valamivel több mint 485 000 tagja és tagjelöltje volt. Ma 472 000 a lenini behívó nélkül. Ha a május elsejei adatokat nézzük (május 1-ig 128 000 embert vettünk fel), a lenini behívóra jelentkezőkkel együtt létszámunk 600 000 fő. Feltéve, hogy két hét mulva a lenini behívó legalább 200 000 főt jelent, a párt létszámát 670—680 000 főben lehet megállapítani.

b) *A párt társadalmi összetétele.* A mult évben 44,9% volt a munkás, az idén, a lenini behívó nélkül, 45,75%, vagyis 0,8% a növekedés. Paraszt volt 25,7%, most pedig 24,6%, vagyis 1,1%-kal csökkent. Alkalmazott és egyéb valamivel több volt mint 29%, most 29% lett némi plusszal, tehát a nö-

vekedés jelentéktelen. Ha a párt társadalmi összetételét a lenini behívó május elsejére elért eredményével együtt nézzük, akkor az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Párt tagjainak és tagjelöltjeinek 55,4%-a munkás, 23%-a paraszt, 21,6% alkalmazott és egyéb.

c) *A párt összetétele a tagsági idő szempontjából.* 1905 előtti párttag a mult évben 0,7% volt, most pedig 0,6%. Azok száma, akik 1905—1916 között léptek be a pártba, 2% volt és most is 2%. 1917-ben belépett párttag a mult évben valamivel több volt, mintt 9%, most pedig valamivel kevesebb maradt, mint 9%. 1918-ban belépett párttag 16,5% volt, maradt 15,7%. 1920-ban belépett párttag 31,5% volt, maradt 30,4%. 1921-ben belépett párttag 10,5% volt, maradt 10,1%. 1922-ben belépett párttag — a mult évről nincs adatunk, most 3,2%. 1923-as párttag — 2,3%. Mindez a lenini behívó eredményének beszámítása nélkül.

d) *A párt nemzetiségi és nemek szerinti összetétele.* A mostani XIII. kongresszus napján a párt 72%-a nagyorosz, a lenini behívó után ennek a százaléknak nyilván növekednie kell. Nagyság szerint a második csoportot az ukránok alkotják 5,88%-kal. A harmadik csoport — a zsidók, 5,2%-kal. Azután következnek a türk nemzetiségek valamivel több mint 4%-kal, és ezek után más nemzetiségek következnek — lettek, grúzok. örmények stb. A XII. kongresszus idején a párttagok közül nő volt 7,8%, most pedig 8,8%. A tagjelöltek közül 9% volt nő, most pedig 10,5%. A lenini behívóval kapcsolatban a pártba felvett tagok 13%-a volt nő, ami kissé növeli a nők fentemlített százalékarányát.

1923 december 1-én a tagok és tagjelöltek 17%-a munkapadnál dolgozó kommunista volt, ha pedig a lenini behívó eredményét, a 128 000 új tagot is hozzászámítjuk, akkor a munkapadnál dolgozó kommunisták száma a pártban 35,3%.

e) *A munkásosztály pártbaszervezettsége.* Ha pártunk egész munkás részét nézzük, vagyis azt a létszámot, amely

május 1-én volt és azt, amely két hét mulva lesz, amikor a lenini behívó eléri (vagy talán túl is szárnyalja) a 200 000-et, akkor pártunk összesen 672 000 főre rúgó létszámából 410 000 lesz a munkás. Ez a Szovjetunió 4 100 000 főnyi egész ipari és mezőgazdasági proletariátusának 10%-a.

Elértük azt, hogy minden 100 munkásból 10 van a pártba szervezve.

4. A párt vezető szerveinek összetétele. Káderek és utánpótlás

a) *A helyi szervek összetétele.* Ime 45 kormányzósági és területi bizottság plénumainak adatai: A földalatti mozgalomban résztvett párttagok a kormányzósági és területi bizottságok plénumainak valamivel több mint 32%-át alkotják, a többi 67% későbbi párttag: 1917-es — 23%, 1918—1919-es — 33%, 1920-as — 9%. A vezető helyi szervekben, mind a kormányzósági, mind a területi bizottságokban nem a földalatti mozgalomban résztvett párttagok vannak többségben, hanem azok, akik az Októberi Forradalom után léptek be a pártba. Ha 52 kormányzósági és területi bizottság elnökségeit nézzük, amelyekre vonatkozólag adatok állanak rendelkezésünkre, akkor megállapíthatjuk, hogy azok tagjainak 49%-a forradalomelőtti párttag, 19%-a olyanok, akik közvetlenül 1917 február után léptek be a pártba, 26%-a 1918—1919-es, 6%-a pedig még ennél is fiatalabb párttag. Az elnökségekben tehát olyan párttagok vannak túlsúlyban, akik 1917 február után léptek be a pártba. A kormányzósági és területi bizottságok szervezési osztályainak vezetői közül a XII. kongresszus idején 27,4% volt olyan, aki résztvett a földalatti mozgalomban; ezek számaránya most, a XIII. kongresszus idején 30%-ra emelkedett; az agitációs és propaganda osztályok vezetői közül a XII. kongresszus idején 31% volt az illegális mozgalomban résztvevők száma, most pedig 23%. Ami a kormányzósági és területi bizottságok titkárait illeti, itt fordított a tendencia. A kor-

mányzósági és területi bizottságok titkárai közül a XII. kongresszus idején 62,5% volt azok száma, akik a földalatti mozgalomban résztvettek, a mostani kongresszus napjáig pedig ez az arány 71%-ra emelkedett.

A feladat világos — le kell szállítani a kormányzósági bizottsági titkároknál előírt párttagsági időt.

67 körzeti bizottság plénumainak összetétele: földalatti munkában résztvett párttag 12%; 1917-es párttag — 22%; 1918—1919-es párttag — 43%. A körzeti bizottsági titkárok párttagsági ideje 248 körzet adatai alapján: a mostani XIII. kongresszus idején földalatti párttagsággal van 25%, 1917 október előtti párttagsággal 27% és 1919 előtti párttagsággal 37%. A pártsejtek titkárainak tagsági ideje 28 kormányzóság adatai szerint (melyek 6541 titkárra vonatkoznak) így oszlik meg: földalatti párttagsággal mindössze valamivel több mint 3%-uk rendelkezik, a többség, 55%, azokból került ki, akik október után, 1917—1918-ban léptek be a pártba.

45 kormányzósági és területi bizottság társadalmi összetételét vizsgálva megállapítható, hogy ez évben 48% volt a munkás. 52 kormányzósági és területi bizottság elnökségeiben 41% munkás volt. A kormányzósági és területi bizottsági titkárok közül a XII. kongresszus idején 44,6% volt munkás, most pedig a XIII. kongresszus idején — 48,6%. A kerületi bizottságok plénumaiban (67 kerület adatai alapján) 63,4% volt munkás. A kerületi bizottsági titkárok között (248 kerületet véve alapul) munkás — 50%.

Mindezek az adatok a legutóbbi kormányzósági és kerületi pártkonferenciák előtti időszakra vonatkoznak.

De közvetlenül a pártkongresszus előtt néhány adatot kaptam a legutóbbi konferenciák eredményéről. Ezek az adatok, amelyek 11 kormányzóságra és 16 területre vonatkoznak, azt mutatják, hogy a földalatti mozgalomban résztvett párttagok száma a kormányzósági és területi bizottságok plénumaiban 27%-ra csökkent, a munkások száma pedig 53%-ra emelkedett.

Ebből világos, hogy itt két tendenciával van dolgunk: egyrészt a fiatalabb párttagság káderré lesz és a káderek kibővülnek, másrészt pedig a pártszervezetek társadalmi összetétele javul.

b) *A Központi Bizottság és a Központi Ellenőrző Bizottság összetétele.* A Központi Bizottság póttagjai és tagjai, összesen 56 ember közül munkás — 44,6%, paraszt és értelmiségi — 55,3%. A Központi Bizottságot tehát ki kell bővíteni munkáselemekkel. A Központi Ellenőrző Bizottság tagjai és póttagjai közül munkás 48%, paraszt és értelmiségi — 52%. A következtetés itt is ugyanaz. A párttagsági idő szerint a Központi Bizottság tagjai és póttagjai közül 96% földalatti munkában résztvett párttag. Ezek mind február előtti párttagok. A Központi Bizottság 56 tagja és póttagja közül mindössze 2 későbbi párttag van — ez 4%. Ugyanez a helyzet a Központi Ellenőrző Bizottságban is. 60 emberből — 57 résztvett földalatti munkában, 3 nem vett részt (ez 5%). Tehát be kell vinni fiatalokat.

c) *A mostani kongresszus összetétele.* Összesen 742 küldöttet számláltak meg. Ezek közül munkás 63,2%, földalatti munkában résztvett 48,4%. A többiek többé-kevésbbé fiatalok.

5. A párt munkája az agitáció és propaganda terén

a) *Kommunista oktatás.* Szembeötlő a politikai iskolázottsággal nem rendelkezők nagy százaléka a párton belül: egyes kormányzóságokban eléri a 70%-ot. Közép-Oroszország néhány kormányzóságában végzett számítások szerint (60 000 embert vizsgáltak felül) a politikai iskolázottsággal nem rendelkezők aránya átlagosan 57%; a mult évben számarányuk körülbelül 60% volt. Ez munkánk egyik leglényegesebb fogyatékossága. Nyilvánvaló, hogy a munka nem annyira mély alapossággal, mint inkább szélességben folyik. A szovjet-pártiskolák* száma,

* Szovjet-pártiskolák (szovpartskolü) — párt- és szovjetfunkcionáriusokat kiképző középfokú egy évfolyamú kommunista iskolák.

a szovjet-pártiskolák tulajdonképpeni hallgatóinak száma kissé csökkent, mert a szovjet-pártiskolák egy részét a helyi költségvetés terhére vezették át. A kommunista főiskolák hallgatóinak száma a mult évhez viszonyítva megnövekedett. Ezt a számot azonban kissé csökkenteni kell, hogy a rendelkezésre álló eszközökhöz mérten javítsunk anyagi helyzetükön és irányt vegyünk a kommunista oktatás elmélyítésére. Különösen hangsúlyozni kell a leninizmus propagandáját, amelynek döntő jelentősége van a kommunista oktatás terén.

b) *Sajtó.* A mult évben 560 ujságunk volt, az idén kevesebb — 495, de a példányszám 1½ millióról 2½ millióra emelkedett. Érdekes a nemorosznyelvű lapok számának növekedése. Még olyan köztársaságaink is vannak, amelyekben egyetlen orosz lap sem jelenik meg, például Örményország, ahol a lapok 100%-a örményül jelenik meg. Grúziában a lapok 91%-a grúz nyelven jelenik meg. Belorussziában a lapok 88%-a nem oroszul jelenik meg. A nemzetiségi lapok számának növekedése a szó szoros értelmében valamennyi nemzetiségi területen és köztársaságban megfigyelhető. Figyelmet kell fordítanunk időszaki lapjaink szerkesztői állományára. 287 lapot vizsgáltunk felül és kiderült, hogy e lapoknál a szerkesztőknek mindössze 10%-a régi, földalatti munkában résztvett párttag. A legtöbb közülük 1918—1919-es párttag. Ez — fogyatékosság, amelyet ki kellene küszöbölni, régi és tapasztaltabb párttagokat kell küldeni a fiatal ujságírók segítségére.

c) *A parasztok közötti munka.* Ezen a téren egész sor hiányosság van. A falusi és járási Szovjetek egyelőre az adóapparátus szervei. A parasztok elsősorban adóbegyüjtő szerveknek tekintik őket. A helyi szervek munkája a falun, a falut ismerő pártmunkások általános véleménye szerint ilyen: politikánk helyes, de a helységekben helytelenül valósítják meg. A falusi és járási szovjet szervek összetételén még sokat kell javítani. Kedvezőtlenül befolyásolja a munkát a falusi sejtek adminisztrációs állománya. Még kedvezőtlenebbül befolyásolja

az, hogy a faluhoz közelálló pártmunkások nem ismerik a szovjet törvényeket és ezeket nem tudják megmagyarázni a szegényparasztságnak, a szovjet törvények alapján nem tudják megvédelmezni a szegény- és középparasztok érdekeit a kulák túlerejével szemben, nem tudják megvédelmezni azoknak a kedvezményeknek alapján, amelyeket a szovjet törvények a szegényparasztságnak nyujtanak. Azután egy általános hiba: az emberek szóbeli agitációval akarják megközelíteni a parasztot, mert nem értik, hogy a parasztnak kézzelfogható agitáció kell, nem pedig szóbeli — olyan agitáció, amely közvetlen hasznot ad. A szövetkezetekbe való bevonás, a szegényparasztságnak nyujtott kedvezmények felhasználása, a mezőgazdasági hitel, a parasztbizottságok által szervezett kölcsönös segítség — elsősorban ilyen kérdések tudják érdekelni a parasztot.

6. A párt munkája a pártmunkások nyilvántartása, elosztása és előléptetése terén

a) *Nyilvántartás és elosztás.* A mult évben körülbelül 5 000 felelős pártmunkást számláltunk össze, az idén pedig körülbelül 15 000 nyilvántartott felelős pártmunkásunk van. Nyilvántartásunk javul, ez kétségtelen. Az adatok azt mutatják, hogy a mult évben 10 000 különböző pártmunkást osztottunk el, ebből valamivel több mint 4 000 felelős pártmunkás volt. Az idén 6 000-et osztottunk el, ebből 4 000 felelőst. A párt alapvető munkája az elosztás terén így történt: elsősorban a pártot, azután a Legfőbb Népgazdasági Tanács szerveit és végül a Pénzügyi Népbiztosság szerveit, főként pedig az adóapparátust kellett pártmunkásokkal ellátni. Valamennyi többi munkaterületet kisebb mértékben láttuk el kommunistákkal. Ez nagy hiba munkánkban. Mialatt a gazdasági élet középpontja áthelyeződött a kereskedelemre, ugyanakkor nem volt bennünk elég kezdeményezés és határozottság arra, hogy új útra térjünk, hogy a kereskedelmi és hitelintézményeket, ezek helyi és külföldi kép-

viseleteit lássuk el legjobban a legaktívabb pártmunkásokkal. Nevezetesen olyan szervekre gondolok, mint az Állami Kereskedelem és a Gabona- és Terménykereskedelem.

7. A párt belső élete

Nem fogom felsorolni, hogy a Központi Bizottság és szervei hány és milyen természetű kérdést vizsgáltak meg — ennek nincs döntő jelentősége, mert erről már volt szó az önöknek kiosztott írásbeli beszámolóban. Csak a következő körülményekre szeretném felhívni figyelmüket.

Először, szervezeteink belső élete kétségtelenül javult. Az a benyomásom, hogy a szervezetek lecsendesedtek, viszálykodás kevés akad, tevékeny tárgyilagos munka folyik. Kivételek vannak a határvidékeken, ahol a régi pártmunkások mellett, akik nem nagyon szilárdak a kommunizmusban, fiatal marxista pártmunkások káderei nőnek, akik elvégezték a Szverdlov-egyetemet és más iskolákat, erősek a pártmunkában és rettenetesen gyengék a szovjet munkában. A határvidékeken a fiatal és a régi pártmunkások közötti összetűzések nem lesznek hamarosan felszámolhatók. A határvidékeken ebben az értelemben a helyzet kivételes. Ami Közép-Oroszország kormányzóságainak többségét illeti, ott a szervezetek lecsendesedtek és a tevékeny tárgyilagos munka előrehaladt. A legviszálykodóbb köztársaság — Grúzia, amelyről a mult kongresszuson oly sokat beszéltünk, pártszempontból ma már megbékéltnek tekinthető. A volt elhajlók közül a legjobbak, mint Filipp Maharadze és Okudzsava, véglegesen szakítottak a szélsőséges elhajlókkal és bejelentették, hogy készek az egyetértő munkára.

Másodszor, az elmult év alatt a kormányzósági bizottságokban és különösen a párt Központi Bizottságában a munka súlypontja az irodákból vagy elnökségekből a plénumokba helyeződött át. A Központi Bizottság plénumai azelőtt a Politikai Irodára bízták az alapvető kérdések megoldását. Ma már ez nincs így. Politikánk és gazdaságunk alapvető kérdéseit ma a

plénum dönti el. Nézzék meg plénumaink napirendjeit, a gyorsírói jegyzőkönyveket, amelyeket megküldünk valamennyi kormányzósági bizottságnak és megértik, hogy a súlypont a Politikai Irodából és a Szervezési Irodából áthelyeződött a plénumba. Ez nagyon fontos, mert plénumunkon 100—120 ember gyűl össze (a Központi Bizottság és a Központi Ellenőrző Bizottság tagjai és póttagjai), és mivel a plénumban döntik el a legfontosabb kérdéseket, a plénum a munkásosztály vezetőit, a munkásosztály politikai vezetőit nevelő nagyszerű iskolává lett. Szemünk láttára nőnek és fejlődnek az új emberek, a munkásosztály holnapi vezetői — ebben van kibővített plénumaink felbecsülhetetlen jelentősége.

Jellemző, hogy ugyanez a tendencia észlelhető a vidéken is. A legfontosabb kérdéseket nem a kormányzósági bizottságok irodájába, hanem a plénumok elé viszik, a plénumok kibővülnek, üléseik huzamosabbak lesznek, munkájukba bevonják a kormányzóság valamennyi legjobb munkatársát és a kormányzósági bizottságok plénumai ilyképpen a helyi és területi vezetők iskolájává válnak. El kell érnünk azt, hogy ez a tendencia a vidéken, a kormányzóságokban és kerületekben ténnyé váljék.

Harmadszor, pártunk belső élete az elmult év alatt példátlanul intenzív volt, azt mondhatni, forrt. Mi, bolsevikok, hozzászoktunk ahhoz, hogy nagy fákba vágjuk a fejszénket és amikor nagy tettet hajtunk végre, gyakran nem is vesszük észre azt. Olyan tények, mint a vita és a lenini behívó — bizonyítani se kell — hatalmas események az országban és a pártban, és azoknak természetesen fel kellett élénkíteniök a párt belső életét.

Miről tanuskodik ez a két tény? Arról, hogy pártunk, miután átélte a vitát, szilárd, mint a szikla. Arról, hogy pártunk, amely 200 000 új tagot vett fel az egész munkásosztály akaratából és jóváhagyásával, lényegében a munkásosztály választott pártja, választott szerve.

8. Következtetések

1. A pártot körülvevő tömegszervezetek közül különös figyelmet kell fordítani a szövetkezetekre és a munkásnők és parasztnők egyesüléseire. Ezeket a szervezeteket azért emelem ki, mert az adott pillanatban ezek a leginkább veszélyeztetettek.

a) Kétségtelen, hogy a fogyasztási szövetkezet apparátusa, amely arra hivatott, hogy az állami ipart összekapcsolja a paraszti gazdasággal, nem állt feladata magaslatán. Ezt bizonyítja az a kétségtelen tény, hogy a fogyasztási szövetkezet paraszti szektora csak egyharmadát öleli fel a tagok összességének. El kell érnünk azt, hogy a parasztok a fogyasztási szövetkezetben elfoglalják az őket megillető helyet. A kommunistáknak a munka középpontját a kormányzóságokból át kell helyezniök a kerületekbe és alkerületekbe azért, hogy kapcsolatot teremtsenek a parasztság tömegeivel és a fogyasztási szövetkezetet ilyképpen az ipar és a paraszti gazdaság közötti összekötő láncszemmé változtassák.

b) Nem jobb a helyzet a mezőgazdasági szövetkezetben sem. Zavaros adatok, a taglétszám csökkenése egy év alatt — mindezek olyan tények, amelyeken gondolkozni kell. A kommunistáknak itt is, éppúgy, mint a fogyasztási szövetkezetekben, a kerületekbe és alkerületekbe kell áthelyezniök a súlypontot, közelebb a paraszti tömegekhez, célul tűzve ki annak elérését, hogy a Mezőgazdasági Szövetkezeti Központ helyi szervei ne legyenek a kulák erőszak fedezetei. Ez azonban kevés. Kommunista erőkkel meg kell szilárdítani a Mezőgazdasági Szövetkezeti Központ vezető szerveit, ahol az utóbbi időben komolyan sántítani kezdett a dolog.

c) Rosszabb a helyzet a nők közötti munka területén. Igaz, a munkás- és parasztnők küldöttgyűlései gyarapodnak és bővülnek, de az, amit a nőmozgalom munkásainak az agitáció területén sikerült elérniök, szervezeti tekintetben korántsincs lerögzítve a szükséges minimumnak még egy századrészében

sem. A munkás- és a parasztnők százaléka a Szovjetekben, a szakszervezetekben, a pártban kétséget kizáró módon tanuskodik erről. A pártnak mindent el kell követnie, hogy ezt a hézagot a közeljövőben betöltse. Tűrhetetlen, hogy a Szovjetunió lakosságának fele még mindig ne vegyen tevékenyen részt a szovjet- és pártépítés nagy ügyében.

d) Különösen figyelemre méltók a társadalmi kezdeményezésre alakult önkéntes szervezetek, különösen a munkáslevelezők és falusi levelezők szervezetei. A munkáslevelezők és falusi levelezők szervezetének nagy jövője van. Bizonyos fejlődési feltételek mellett nagy szerepük lehet e szervezeteknek, mint a proletár közvélemény nagyszerű kifejezőinek és a proletár akarat erélyes megvalósítóinak. Önök tudják, hogy a proletár közvéleménynek milyen ereje van szovjet társadalmi életünk hiányosságainak leleplezésében és kijavításában — az sokkal komolyabb, mint a közigazgatási nyomás ereje. Ezért a párt messzemenő segítséget köteles nyujtani ezeknek a szervezeteknek.

2. Az államapparátus ügye különösen figyelmet érdemel. Aligha vonható kétségbe, hogy ezen a téren a helyzet nem kielégítő.

a) Lenin intelmeit az államapparátus csökkentéséről és egyszerűsítéséről csak részben, a legminimálisabb részben teljesítettük. A népbiztossági apparátusoknak 2—300 000 alkalmazottal való csökkentését, amikor oldalhajtásokként új apparátusok, trösztök, szindikátusok stb. nőttek ki, tulajdonképpen nem lehet sem az apparátus csökkentésének, sem egyszerűsítésének nevezni. A pártnak mindent el kell követnie, hogy Lenin intelmeit e téren vaskézzel megvalósítsa.

b) Ismertettem azokat az adatokat, amelyek arról beszélnek, hogy a pártonkívüliek minimális százalékban vesznek részt Szovjetjeinkben. Elvtársak, ez így nem mehet tovább, és így lehetetlen tovább építeni az új államot. Ha a kormányzóságokban és kerületekben nem fordítunk különös figyelmet a pártonkívülieknek a szovjet munkába való bevonására, akkor

lehetetlen a komoly építőmunka. Itt különböző utakat lehetne megjelölni. Egyik célszerű útnak a következőt lehetne elfogadni: a kormányzósági és kerületi Szovjetek osztályai mellett alosztályokat kellene létesíteni, vagy ami még jobb, rendszeresen összeülő gyakorlati tanácskozásokat kellene szervezni a pártonkívüliek számára — a városokban munkásokból, a kerületekben parasztokból, hogy ílymódon bevonják a pártonkívülieket az igazgatás különféle ágainak gyakorlati munkájába és azután a gyakorlati munkába bevont pártonkívüli munkásokból és parasztokból kiválogassák a legjobbakat, legtehetségesebbeket és állami munkába állítsák őket. A városi és kerületi Szovjetek bázisának e kiszélesítése nélkül, a szovjetmunka bázisának e kiszélesítése nélkül, a pártonkívüliek bevonása nélkül a Szovjetek komolyan veszíthetnek súlyukból és befolyásukból.

c) Pártunkban van olyan vélemény, hogy csakis a kormányzósági bizottságokban, területi bizottságokban, kerületi bizottságokban és pártsejtekben végzett munka igazi pártmunka. Ami a többi munkát illeti, az állítólag nem tisztán pártmunka. Gyakran kigúnyolják azokat az embereket, akik a trösztökben és szindikátusokban dolgoznak: „elszakadtatok a párttól". *(Közbeszólás:* „Kizárják őket.") Egyes elvtársakat ki kell zárni, tekintet nélkül arra, hogy gazdasági vagy pártszervezetben dolgoznak. De én nem kivételes esetekről beszélek, hanem tömeges esetről. A pártmunkát nálunk rendszerint két kategóriára osztják: felső kategóriára — ez a kormányzósági, területi bizottságokban, sejtekben, a Központi Bizottságban végzett tiszta pártmunka — és alsó kategóriára, amelyet idézőjeles, úgynevezett pártmunkának neveznek — ilyen valamennyi szovjet szervben, különösen a kereskedelmi szervekben végzett munka. Elvtársak! A gazdasági fronton dolgozók munkájának ilyen értékelése szöges ellentétben áll a leninizmussal. Minden gazdasági szakember, aki a legkoszosabb boltban, a legkoszosabb kereskedelmi intézményben dolgozik, ha épít és előreviszi az ügyet —

igazi pártmunkás, aki megérdemli a párt teljes támogatását. Egy lépéssel sem vihetjük előbbre építésünk ügyét, ha urak, intellektuellek módjára tekintünk a kereskedelemre. Nemrégiben előadást tartottam a Szverdlov-egyetemen; azt mondottam, hogy talán tízezer kommunistát, akik a pártban és az iparban dolgoznak, kereskedelmi munkára kell átállítanunk. Kacagtak rajta! Nem óhajtanak kereskedni! Pedig világos, hogy a szocialista építésről elhangzott minden szavunk üres fecsegéssé válhat, ha gyökerében nem irtjuk ki a pártban a kereskedelemmel szemben táplált úri intellektuell előítéleteket, és ha mi, kommunisták, nem sajátítjuk el a kereskedelem valamennyi ágát.

d) Elvtársak, semilyen építőmunka, semilyen állami munka, semilyen tervszerű munka nem képzelhető el helyes *számvitel* nélkül. Számvitel pedig elképzelhetetlen statisztika nélkül. A számvitel statisztika nélkül egyetlen lépéssel sem jut előbbre. Nemrég egy konferencián Rükov elmondta, hogy a hadikommunizmus időszakában a Legfőbb Népgazdasági Tanácsban volt egy statisztikus, aki mindennap más adatokat adott neki ugyanarról a kérdésről. Sajnos, az ilyen statisztikusok még nem pusztultak ki nálunk. A statisztika munkája olyan, hogy az egész egyes ágai megszakíthatatlan láncot alkotnak és ha egy láncszemet elrontottak, az egész munka tönkremehet. A polgári államok statisztikusában megvan a szakmai becsület némi minimuma. Nem tud hazudni. Bármilyen is politikai meggyőződése, tartozzék bármilyen politikai irányzathoz, de ami a tényeket, számokat illeti, inkább elkárhozik, de nem mond valótlanságot. Csak volna mennél több ilyen polgári statisztikusunk, emberünk, akik tisztelik önnön magukat és megvan bennük a szakmai becsület bizonyos minimuma! Ha statisztikai munkánk nem így lesz megszervezve, építő munkánk egy lépést sem tesz előre.

Ugyanezt kell mondanunk a *könyvelői jelentésekről* is. Ilyen jelentések nélkül semilyen gazdasági munka sem haladhat előre. Könyvelőink viszont, sajnos, nem mindig dicsekedhetnek az átlagos polgári, becsületes könyvelő elemi tulajdon-

ságaival. Némelyikük előtt meghajlok, vannak közöttük becsületes és odaadó dolgozók, de tény, hogy vannak gazok is, akik össze tudnak fércelni bármilyen jelentést és veszélyesebbek az ellenforradalmároknál. Ha nem küzdjük le a fogyatékosságokat, ha nem számoljuk fel azokat, akkor nem tudjuk előrevinni sem az ország gazdaságát, sem kereskedelmét.

e) A munkások és kommunisták százaléka egyes állami intézmények vezető szerveiben még mindig minimális és elégtelen. Ez a hiány különösen szembetűnik a kereskedelmi szervek vezető intézményeinél és külföldi képviseleteinél (külkereskedelem, belkereskedelem, szindikátusok), úgyszintén a hitelintézeteknél, amelyek az adott helyzetben a népgazdaság és elsősorban az állami ipar élete és fejlődése szempontjából döntő jelentőségűek. A pártnak mindent el kell követnie, hogy ezt a hézagot kitöltse. Enélkül gondolni sem lehet a párt gazdasági és politikai utasításainak megvalósítására.

f) A gazdasági építés legfontosabb kérdése mindeddig a trösztök megszervezésének és megalakításának kérdése volt. Most, amikor a súlypont a kereskedelem terére tolódott át, a bel- és külkereskedelmi vegyes- és részvénytársaságok megszervezésének kérdése került napirendre. A gyakorlat azt mutatta, hogyha meg is birkóztunk a trösztök kérdésével, de a vegyes- és részvénytársaságok kérdésének megoldásánál intézményeink mindkét lábukra sántítanak. Van bizonyos tendencia, amely olyan típusú kereskedelmi intézmények megszervezésére törekszik, amelyek ebben a nagy ügyben minimumra csökkentenék az állami ellenőrzés jelentőségét. Nem kétséges, hogy a párt minden eszközzel harcolni fog az ilyen tendenciák ellen.

3. Tovább kell folytatni az egész párt és különösen vezető szervei összetételének javítását. Semmiesetre sem szabad a párt kádereit önmagukba zárkózott valaminek tekinteni. A káderekneк lépésről-lépésre bővülniök kell a pártutánpótlásból. A fiatalabb párttagokból kell kiegészíteni a káderekeт. A káderek létezése enélkül céltalan.

4. Az agitáció terén:

a) Rosszul áll a párttagok politikai iskolázottságának ügye (60%-os politikai iskolázatlanság). A lenini behívó növeli az iskolázatlanság százalékát. Rendszeres munkára van szükség e fogyatékosság leküzdése érdekében. A feladat — előbbre vinni ezt az ügyet.

b) Rosszul áll a mozik ügye. A mozi a tömegagitáció hatalmas eszköze. A feladat — kezünkbe venni ezt az ügyet.

c) A sajtó fejlődik, de nem kielégítően. A feladat egymillióra emelni a „Kresztyjanszkaja Gazéta" példányszámát, a „Právdá"-ét pedig hatszázezerre és megszervezni a lenini behívó népszerű lapját, legalább félmillióra emelve példányszámát.

d) A faliujságok fejlődnek, de nem kielégítően. A feladat — támogatni a faliujságok levelezőit és előrevinni az ügyet.

e) Rosszul áll a falusi munka. A falusi agitációnak főként kézzelfoghatónak kell lennie. Agitálni kell a szegény- és középparaszti elemek messzemenő segítése vonalán, beleértve még a kedvezményes hitelnyújtást is, a kollektív gazdaságok (nem kommúnák) elemeinek fejlesztése vonalán, az ukrajnai földnélküli és törpebirtokos paraszt-bizottságok mintájára, ahol körülbelül 5000 kolhozt szerveztek, agitálni kell a parasztságnak a szövetkezetbe, mindenekelőtt a mezőgazdasági szövetkezetbe való bevonása vonalán. Különösen fontos feladatnak kell tekintenünk a parasztbizottságok vezetésének meghódítását. Meg kell emlékeznünk a területi alakulatokról*, amelyeknek nagy jelentőségük van a falusi agitáció szempontjából.

5. A párttag és pártonkívüli felelős funkcionáriusok nyilvántartása, elosztása és előléptetése terén:

* Területi alakulatok — területi katonai csapatok; a Szovjetunió Központi Végrehajtó Bizottságának és Népbiztosi Tanácsának 1923 augusztus 8-i dekrétumával alakultak meg a Vörös Hadsereg tényleges káderalakulatai mellett. A területi alakulatokat a milicia elvei alapján szervezték azért, hogy a dolgozókat rövid tanfolyamokon katonailag kiképezhessék.

a) A nyilvántartás többé-kevésbbé rendezett.

b) Az elosztás ügye kissé rosszabbul áll, mert a belső fejlődés új körülményei között szükséges erőátcsoportosítás alapvető feladatait, amelyeket Lenin a XI. kongresszuson kitűzött elénk*, még nem teljesítettük. Még megoldásra vár az a napirenden lévő feladat, hogy összes kereskedelmi szervezeteinket a legjobb erőkkel maximálisan telítsük.

A Káderosztály a mult évben tulajdonképpen a Legfőbb Népgazdasági Tanács és a Pénzügyi Népbiztosság szerveire, különösen az adóapparátusra dolgozott, főleg ezeket látta el munkatársakkal. A feladat most abban áll, hogy a kormányrudat a kereskedelmi szervek és hitelintézmények irányába fordítsuk és minden más intézményt megelőzve elsősorban ezeket lássuk el munkatársakkal.

Itt talán 5 000 kommunistára van szükség. Egyidejűleg az a feladat, hogy az erők elosztásának mai módját új módszerekkel egészítsük ki: az önkéntesség módszerével, azzal a módszerrel, hogy önkénteseket hívjunk fel a munka megszervezésére a szovjetépítés különösen fontos helyein. Ez a módszer közvetlen kapcsolatban van a mintaszerű munka megszervezésének kérdésével bizonyos vidékeken, ami nélkül (a mintaszerű munka megszervezése nélkül) az adott szakaszban meglenni nem lehet. Leninnek a mintaszerű munkára vonatkozó eszméjét, amelyet a „Terményadóról"** című brosúrájában fejtett ki, meg kell valósítani.

c) Különös figyelmet kell fordítanunk a párttag és pártonkívüli funkcionáriusok kiemelésére, előléptetésére. Az új emberek csupán felülről való előléptetésének módszere nem elegendő. Ezt ki kell egészíteni azzal a módszerrel, hogy a gyakorlati munka folyamán, új erőknek a gyakorlati munkába

* *Lenin* Művei XXVII. köt. 219—272. old. (oroszul), ebből magyarul 225—259. old. és 271—272. old., lásd *Lenin*. Válogatott művek. 2. köt. 923—968. old.

** *Lenin*. Válogatott művek. 2. köt. 837—872. old.

való bevonása során alulról történjék a kiemelés. A munkásoknak a gyárak és trösztök felelős állásaiba való előléptetésénél nagy szerepet kell játszaniok a termelési, üzemi- és trösztkonferenciáknak. A kormányzósági és kerületi székhelyeken a Szovjetek osztályai mellett tovább kell fejleszteni az alosztályokat, azokat gyakorlati jellegű időszaki tanácskozásokká kell alakítani és a tanácskozásokba be kell vonni a Szovjetek tagjait, valamint és különösen a nemtagokat, munkásokat és munkásnőket, parasztokat és parasztnőket. Csak ilyen széles gyakorlati munka folyamán lehet kiemelni új embereket a pártonkívüli munkások és parasztok közül. A lenini behívó hulláma a városokban és a parasztság megnövekedett politikai aktivitása kétséget kizáró módon azt mutatja, hogy az előléptetésnek ez az útja feltétlenül nagy eredményekkel jár.

6. A párt belső életének területére tartozó két következtetés:

a) A párt Központi Bizottsága kibővítésének „elve" helyesnek bizonyult. A tapasztalat megmutatta, hogy a Központi Bizottság kibővítése óriási haszonnal járt, hogy azok az elvtársak, akik a Központi Bizottság szűkítésének „elve" mellett szálltak síkra, helytelen úton jártak.

b) Most mindenki előtt világos, hogy az ellenzéknek a vita idején, amikor a párt bomlásáról beszélt, egyáltalán nem volt igaza. Aligha akad pártunkban egyetlen egy komoly szervezet, amely a párt belső életének folyását és erőteljes növekedését figyelve, ne mondotta volna, hogy azok az emberek, akik még nemrégen pártunk pusztulásáról károgtak, valójában nem ismerték a pártot, messze álltak a párttól és nagyon emlékeztettek azokra az emberekre, akiket külföldieknek kellett volna neveznünk pártunkban.

Végkövetkeztetés: pártunk növekszik, halad, tanul igazgatni, a munkásosztály legtekintélyesebb szervévé válik. A lenini behívó — egyenes utalás erre. *(Sokáig nem szűnő taps.)*

ZÁRSZÓ 1924 MÁJUS 27-ÉN

Elvtársak! A szónokoknak, ha jól értettem, nem voltak ellenvetéseik a Központi Bizottság szervezeti beszámolójával szemben. Ezt úgy tekintem, hogy a kongresszus egyetért e beszámoló következtetéseivel. *(Taps.)*

Beszámolómban szándékosan nem érintettem pártonbelüli nézeteltéréseinket, nem érintettem azért, mert nem akartam felszakítani azokat a sebeket, amelyek, azt hittem, behegedtek. Mivel azonban Trockij és Preobrazsenszkij kihívóan érintették ezeket a kérdéseket és több pontatlanságot követtek el, ezért nem szabad hallgatni ezekről a kérdésekről. Ilyen helyzetben a hallgatás érthetetlen volna.

Krupszkája elvtárs a nézeteltérésekkel kapcsolatos vita megismétlése ellen beszélt. Én is határozottan e megismétlés ellen vagyok és éppen ezért beszámolómban nem érintettem a nézeteltéréseket. De ha már az elvtársak, az ellenzék tagjai kihívóan érintették őket — nincs jogunk hallgatni.

Midőn Trockij és Preobrazsenszkij a nézeteltérésekről beszélnek, a kongresszus figyelmét mindketten egy határozatra, a december 5-i határozatra összpontosítják és megfeledkeznek arról, hogy e határozaton kívül van még egy másik határozat is, mely a vita eredményeiről szól. Megfeledkeznek arról, hogy volt egy konferencia és hogy a Központi Bizottság december 5-i határozata után új vita kerekedett, amellyel a XIII. konferencia e vita eredményeiről hozott külön határozatában foglalkozott. Megfeledkeznek arról, hogy a XIII. konferencia elhallgatásáért az ellenzék még felelni fog.

Felhívom a kongresszus figyelmét arra, hogy a konferencián a gazdasági politikáról *egy* határozatot hoztunk, a pártépítésről pedig — kettőt. Miért? Volt egy határozat, amelyet a Központi Bizottság december 5-én elfogadott és az egész párt jóváhagyott, de azután ugyanebben a kérdésben szükséges volt még egy másik határozat, amely a kispolgári elhajlásról szól. Honnan eredt ez a galiba, és mi a magyarázata? Az

a magyarázata, hogy az egész vitának két szakasza volt. Az első szakasz, amely a december 5-i egyhangúlag elfogadott határozattal ért véget, és a második szakasz, amely a kispolgári elhajlásról hozott határozattal fejeződött be. Akkor, vagyis az első szakaszban azt hittük, hogy a december 5-i határozattal a pártban véget érnek a viták, s legutóbb, a XIII. konferencián elmondott jelentésemben, a vitának ezt a szakaszát érintve, éppen ezért mondottam, hogy ha az ellenzék is akarja, a december 5-i határozat a pártban véget vethetne a harcnak. Ezt mondottam és mindannyian ezt gondoltuk. De a vita ebben a szakaszban nem ért véget. A december 5-i határozat után megjelentek Trockij levelei. — megjelent egy új platform új kérdésekkel, és a vita ismét új hullámokat vert, a vita még elkeseredettebb volt, mint azelőtt. Ez hiúsította meg a pártban a béke lehetőségét. Ez volt a vita második szakasza, amelyet az ellenzékiek most elhallgatni, elmellőzni igyekeznek.

Arról van szó, hogy a vita második szakasza és a vita első szakasza között, amely a december 5-i határozatban tükröződött. — óriási a különbség. A december 5-i határozatban nem merült fel a káderek elfajulásának kérdése. Trockij, akivel együtt szerkesztettük akkor ezt a határozatot, egyetlenegy szót sem szólt arról, hogy a káderek elfajulnak. Ezt, úgy látszik, következő fellépésének anyagául szánta. Továbbá, a december 5-i határozatban szó sincs arról, hogy a tanulóifjúság a legmegbízhatóbb barométer. Trockij ezt a kérdést is, nyilván, új vitaanyagul tartalékolta. A december 5-i határozatban még jele sincs az apparátus elleni támadásnak, ez a határozat nem követel a pártapparátus ellen büntetőrendszabályokat, amiről Trockij nagyon terjedelmesen beszélt későbbi leveleiben. Végül a december 5-i határozatban még csak célzás sincs arra vonatkozólag, hogy a csoportosulások szükségesek, Trockij viszont későbbi leveleiben igen terjengősen beszélt ezekről a csoportosulásokról.

Ilyen óriási különbség van a december 5-e előtti ellenzék és a december 5-e utáni ellenzék vezéreinek álláspontja között.

Trockij és Preobrazsenszkij most el akarják hallgatni, el akarják rejteni a vita második szakaszában közzétett második platformjukat. Nyilván azt hiszik, hogy túljárhatnak a párt eszén. Nem, ez önöknek nem fog sikerülni! Ostoba ravaszsággal és diplomáciával önök nem tudják félrevezetni a kongresszust. Nem kételkedem abban, hogy a kongresszus nyilatkozni fog a vita mindkét szakaszáról, nyilatkozni fog a vita első szakaszáról, amely a december 5-i határozatban tükröződött, úgyszintén a második szakaszról is, mely a konferenciának a kispolgári elhajlásról hozott határozatában fejeződött ki.

E két határozat a vitának nevezett egy egésznek két része. Aki e két részt össze akarja keverni és ezzel félre akarja vezetni a kongresszust, az téved. A párt megnövekedett, tudatossága fokozódott és a pártot diplomáciával nem lehet félrevezetni. Az ellenzék egész hibája abban áll, hogy ezt nem látja be.

Nézzük, kinek volt igaza az ellenzék december 5-e utáni platformjának kérdéseiben; kinek volt igaza a Trockij leveleiben felvetett négy új kérdésben?

Az első kérdés: a káderek elfajulnak. Mi valamennyien olyan tényeket követeltünk és követelünk, amelyek a káderek elfajulására mutatnak. Ilyen tényeket azonban nem adtak, és nem is adhattak, mert ilyen tények sehol sincsenek. De amikor jobban szemügyre vettük a dolgot, mindnyájan észrevettük, hogy elfajulás minálunk nincs, ellenben elhajlás, — az ellenzék egyes vezetőinek elhajlása a kispolgári politika felé kétségtelenül megvan. Kinek van hát igaza? Mintha nem az ellenzéknek volna igaza.

A második kérdés — a tanulóifjúság kérdése. A tanulóifjúság állítólag a legmegbízhatóbb barométer. Kinek volt igaza ebben a kérdésben? Ismét nem az ellenzéknek. Ha pártunk legutóbbi növekedését, ha a 200 000 új tag felvételét nézzük, kiderül, hogy a barométert nem a tanulóifjúság soraiban

kell keresni, hanem a proletariátus soraiban, hogy a pártnak nem a tanulóifjúságra kell irányt vennie, hanem a párt proletár magvára. 200 000 új párttag — ez a barométer. Az ellenzéknek itt sem volt igaza.

A harmadik kérdés — az apparátus megbüntetése, támadás a pártapparátus ellen. Kinek volt igaza? Megintcsak nem az ellenzéknek. Az ellenzék bevonta az apparátus elleni támadás zászlaját és védekezésre tért át. Önök itt tanui voltak annak, hogyan igyekezett kijutni a csávából, amikor rendetlenül visszavonult a pártapparátus ellen indított harcban.

A negyedik kérdés — a frakciók, csoportosulások kérdése. Trockij kijelentette, hogy határozottan a csoportosulások ellen van. Ez nagyon jó. De ha már ki kell térnem a történetre, engedjék meg, hogy felidézzek néhány tényt. Decemberben a párt Központi Bizottságának egy albizottsága volt megbízva annak a határozatnak kidolgozásával, amelyet december 5-én hoztunk nyilvánosságra. Ennek az albizottságnak három tagja volt: Trockij, Kámenyev és Sztálin. Észrevették-e, hogy ebből a december 5-i határozatból hiányzik a csoportosulásokról szóló mondat? Van szó benne a frakciók betiltásáról, de a csoportosulások betiltásáról kifejezetten nincs benne egy szó sem. A határozat csupán utal a X. kongresszusnak a pártegységről szóló ismert határozatára. Mivel magyarázható ez? A véletlennel? Ez nem véletlen. Kámenyev és én határozottan követeltük a csoportosulások betiltását. Trockij azonban ultimátumszerűen tiltakozott a csoportosulások betiltása ellen, mondván, hogy a csoportosulások betiltása esetén nem szavazhatja meg a határozatot. Ezért csupán arra szorítkoztunk, hogy utaltunk a X. kongresszus határozatára, amelyet Trockij akkor nyilván nem olvasott; ez a határozat pedig nemcsak a frakciókat, hanem a csoportosulásokat is megtiltja. *(Nevetés, taps.)* Trockij akkor a csoportosulás szabadsága mellett volt. Trockij itt dícsérte a december 5-i határozatot. Ellenben a pártépítésre vonatkozó határozat elfogadása után 4 nappal, vagyis december 9-én Trockij ezt írta az Oroszországi Kommunista (bolsevik)

Párt Központi Bizottságához intézett levelében: „Különösen aggaszt engem a Politikai Iroda tagjainak a csoportosulások és a frakciós alakulatok kérdésében elfoglalt formális álláspontja." Nem nagyszerű? Egy ember, aki szívvel-lélekkel a december 5-i határozat mellett száll síkra, lelkében gyötrő nyugtalanságot érez, amelyet a Politikai Irodának a csoportosulások és a frakció kérdésében elfoglalt álláspontja kelt benne. Ez nem igen hasonlít arra, mintha akkor a csoportosulások megtiltása mellett lett volna. Nem, Trockij akkor a csoportosulások alakítása mellett, azok szabadsága mellett volt.

Továbbá, ki nem emlékszik Preobrazsenszkij ismert moszkvai határozati javaslatára, amelyben azt követelte, hogy pontosabban rögzítsék le a frakcióknak a párt X. kongresszusán eldöntött kérdését olyan értelemben, hogy szüntessenek meg egyes korlátozásokat? Moszkvában mindenki emlékszik erre. És ki nem emlékszik arra, hogy Preobrazsenszkij tárcacikkeiben olyan állapotok visszaállítását követelte, amilyenek a breszti béke idején uralkodtak a pártban? Mi pedig tudjuk, hogy a párt a breszti időszakban kénytelen volt megtűrni a frakciók létezését — ezt nagyon jól ismerjük. És amikor a XIII. konferencián a legegyszerűbb dolgot javasoltam, hogy idézzük a párttagok emlékezetébe a határozat hetedik pontját, mely az egységről, a csoportosulások megtiltásáról szól — ki ne emlékeznék arra, hogyan tombolt dühében az egész ellenzék, követelve e pont kihagyását? Tehát az ellenzék teljes egészében a csoportosulások szabadságának álláspontján volt. Azt hitte, elaltatja a párt éberségét, ha azt mondja, hogy nem a frakciók, hanem a csoportosulások szabadságát követeli. Ha most kijelentik, hogy ellenzik a csoportosulást, ez nagyon jó. Ezt azonban sehogyan sem nevezhetem támadásnak, ez fejvesztett visszavonulás, ez annak a jele, hogy a Központi Bizottságnak ebben a kérdésben is igaza van.

E helyreigazítás után engedjék meg, elvtársak, hogy néhány szót szóljak Trockij és Preobrazsenszkij egyes elvi hibáiról, melyeket pártszervezeti kérdésekben követtek el.

Trockij azt mondotta, hogy a demokrácia lényege nem más, mint a nemzedékek kérdése. Ez nem igaz. Elvileg nem igaz. A demokrácia lényege egyáltalán nem ez. A nemzedékek kérdése másodrendű kérdés. A pártunk életére vonatkozó adatok, pártunk élete arról beszél, hogy pártunk fiatal nemzedékét lépésről-lépésre bevonják a káderekbe — a káderek a fiatal párttagok bevonásával kibővülnek. A párt mindig ezen az úton járt és ezen az úton fog járni. Csak az, aki önmagába zárkózott egésznek, sorai közé új tagot nem engedő kiváltságos rendnek tekinti ezeket a kádereket, aki úgy tekinti a kádereket, mint a régi idők tisztikarát, amely a párt valamennyi többi tagját „méltóságán alulinak" tartja, csak az. aki rést akar ütni a káderek és a fiatal párttagság között — csak az élezheti ki a kérdést úgy, hogy a demokrácia kérdése — a pártnemzedékek kérdése. A demokrácia lényege nem a nemzedékek, hanem az öntevékenység kérdése, az a kérdés, milyen aktívan vesznek részt a párttagok a párt vezetésében. Így és csak így tehető fel a demokrácia kérdése, ha, persze, nem formálisan demokratikus pártról, hanem valóban proletár pártról van szó, amelyet szétszakíthatatlan kötelékek fűznek a munkásosztály tömegeihez.

Második kérdés. A legnagyobb veszély — mondja Trockij — a pártapparátus bürokratizálódásában rejlik. Ez megint nem igaz. A veszély nem ez, hanem az a lehetőség, hogy a párt valóságosan elszakad a pártonkívüli tömegektől. Önöknek lehet pártjuk, amely demokratikusan építette fel az apparátusát, de ha nincs összekapcsolva a munkásosztállyal, a demokrácia üres lesz, fabatkát sem ér. A párt az osztály*ért* van. Ha a párt egybekapcsolódik az osztállyal, szoros érintkezésben van vele, van tekintélye a pártonkívüli tömegek előtt s ezek tisztelik, akkor még bürokratikus fogyatékosságok mellett is létezhet és fejlődhet. De ha mindez nincsen meg, akkor akárhogyan szervezzék is a pártot, akár bürokratikusan, akár demokratikusan — a párt minden bizonnyal elpusztul. A párt

az osztály része, amely az osztályért van, nem pedig önmagáért.

A harmadik — szintén elvileg hibás tétel: a párt — mondja Trockij — nem téved. Ez nem igaz. A párt gyakran téved. Iljics arra tanított minket, hogy a pártot saját hibáin tanítsuk a helyes vezetésre. Ha a pártnak nem volnának hibái, akkor nem volna min tanítani a pártot. Az a feladatunk, hogy ezeket a hibákat kifogdossuk, gyökereiket feltárjuk és a pártnak és a munkásosztálynak megmutassuk, hogyan tévedtünk és a jövőben hogyan kell elkerülni ezeket a hibákat. Enélkül lehetetlen volna a párt fejlődése. Enélkül lehetetlen volna a párt vezetőinek és kádereinek kialakulása, mert a párt vezetői és káderei saját hibáik elleni harcban, e hibák leküzdése folyamán alakulnak és nevelődnek. Azt hiszem, hogy Trockij kijelentése nem egyéb, mint némi bókkal vegyes gúnyolódási kísérletféle — igaz, szerencsétlen kísérlet.

Most pár szót Preobrazsenszkijről. Ő a párttisztításról beszélt. Preobrazsenszkij véleménye szerint a párttisztítás a párttöbbség fegyvere az ellenzék ellen és látszik, hogy nem helyesli a tisztítás módszereit. Ez elvi kérdés. Preobrazsenszkij súlyos hibába esik, amikor nem akarja megérteni, hogy a párt nem erősödhet meg, ha időről-időre nem tisztul meg az ingatag elemektől. Lenin elvtárs azt tanította, hogy a párt csak úgy erősödhet meg, ha lépésről-lépésre megszabadul az ingatag elemektől, akik befurakodnak és még be fognak furakodni a pártba. A leninizmussal szállnánk szembe, ha általában tagadnók a párttisztítás szükségességét. Ami a mostani párttisztítást illeti, mennyiben rossz az? Azt mondják, vannak hibák. Persze hogy vannak. Mikor történt, hogy egy nagy dologban ne lettek volna egyes hibák? Sohasem. Egyes hibák lehetnek és kell is hogy legyenek, de a tisztítás alapjában véve helyes. Elmondták nekem, hogy egyes nemproletár értelmiségi elemek és alkalmazottak milyen félelemmel és remegéssel várták a párttisztítást. Elbeszélték nekem a következő jelenetet. A egyik szobában a felül-

vizsgálatra váró emberek ülnek. A tisztítás egyik szovjet pártsejtben folyik. A másik szobában — a felülvizsgáló bizottság. A sejt egyik tagja a tisztítás után kirepül, mintha puskából lőtték volna ki, csurog róla a veríték. Kérik, mondja el, mi történt. Így válaszolt: „Engedjenek lélegzetet venni, hadd jussak levegőhöz — nem bírom." *(Nevetés.)* Talán azok számára, akik így félnek és így izzadnak, nem jó a tisztítás, de a párt számára ez nagyon jó. *(Taps.)* A pártban sajnos vannak még néhányan olyan tagok, akik 1000 és 2000 rubelt kapnak havonta, párttagoknak számítanak és megfeledkeznek arról, hogy a párt létezik. Tudok olyan esetről, amikor az egyik népbiztosságon, ahol ilyen tagok dolgoznak és egyebek között soffőrjük is van, a pártsejt a soffőrt küldte ki a tisztítás végrehajtására, ami számos szemrehányásra adott okot, merthogy — mondták például — egy soffőr ne tisztítson szovjet méltóságokat. Ilyen esetek voltak nálunk Moszkvában. A párttól nyilván elszakadt párttagok felháborodnak és nem tudják elviselni, hogy „holmi soffőr" fogja őket tisztítani. Az ilyen párttagokat néha a pártból való kizárás útján kell nevelni és átnevelni. A tisztításban az a legfontosabb, hogy az ilyen emberek érzik, hogy van gazdájuk, van egy párt, amely számonkérheti tőlük a párt ellen elkövetett bűneiket. Azt hiszem, hogy a gazdának néha, időről-időre seprűvel kezében feltétlenül be kellene járnia a párt sorait. *(Taps.)*

Preobrazsenszkij azt mondja: az önök politikája helyes, szervezeti vonaluk ellenben helytelen és ez a párt pusztulását idézheti elő. Még nem fordult elő, hogy egy párt politikája helyes volt s a párt mégis elpusztult a szervezeti vonal fogyatékosságai miatt. Ez sohasem fordult elő. A pártélet és a pártmunka alapját nem azok a szervezeti formák alkotják, amelyeket a párt valamely adott időben felvesz vagy felvehet, hanem a párt politikája, kül- és belpolitikája a döntő. Ha a párt politikája helyes, ha helyesen veti fel a munkásosztály szempontjából döntő jelentőségű politikai és gazdasági kérdéseket, akkor a szervezeti fogyatékosságoknak nem lehet döntő jelentőségük — a politika kihúzza a párt szekerét. Ez így volt mindig és így

lesz a jövőben is. Akik ezt nem értik, azok rossz marxisták, azok megfeledkeznek a marxizmus ábécéjéről.

Igaza volt-e a pártnak azokban a kérdésekben, amelyekről a vita folyt: a gazdasági jellegű kérdésekben és a pártépítés kérdéseiben? Ha valaki egy csapásra és fölösleges szavak nélkül óhajt meggyőződni arról, forduljon a párthoz és a munkástömegekhez és kérdezze meg, hogyan fogadja a pártot a pártonkívüli munkások tömege — rokonszenvvel-e vagy ellenszenvesen? Ha az ellenzék tagjai ezt megkérdezték volna, ha megkérdezték volna önmagukat: hogyan is tekint a pártra a munkásosztály — rokonszenvesen-e vagy ellenszenvesen? — akkor megértették volna, hogy a párt helyes úton jár. A vita eredményeit érintő valamennyi dolog megértésének kulcsa a lenini behívó. Ha a munkásosztály elküldi a pártba 200 000 tagját, kiválogatva a legbecsületesebbeket és legállhatatosabbakat, ez azt jelenti, hogy ez a párt legyőzhetetlen, mert a párt lényegében a munkásosztály választott szervévé vált, amely a munkásosztály osztatlan bizalmát élvezi. Az ilyen párt élni fog az ellenség rémületére, az ilyen párt nem bomolhat fel. Ellenzékünknek az a baja, hogy a párt kérdéseihez, a vita eredményének kérdéseihez nem marxista szempontból nyúlt, hanem formális szempontból, a „tiszta" apparátus szempontjából, míg a marxista a párt jelentőségét a tömegekre gyakorolt befolyása alapján ítéli meg, mert a párt a tömegekért van és nem a tömegek a pártért. Hogy a vita eredményeinek megértéséhez megtaláljuk az egyszerű és közvetlen kulcsot, nem az apparátusról hallott fecsegéseket kell figyelemre méltatni, hanem ahhoz a 200 000 emberhez kell fordulni, akik beléptek a pártba és feltárták a párt mély demokratizmusát. Az ellenzékiek beszédeiben a demokrácia emlegetése üres fecsegés, amikor azonban a munkásosztály 200 000 új tagot küld a pártba — ez igazi demokratizmus. Pártunk a munkásosztály választott szervévé vált. Mutassanak nekem még egy ilyen pártot. Önök nem fognak ilyet mutatni,

mert ilyen párt nincs még egy az egész világon. De mégis furcsa, hogy ellenzékünknek még egy ilyen hatalmas párt sem tetszik. Hol találnak hát jobb pártot a földtekén? Attól tartok, hogy a jobb keresésében a Marsra kell majd vándorolniok. *(Taps.)*

Az utolsó kérdés — az ellenzéki kispolgári elhajlás kérdése, az a kérdés, hogy a kispolgári elhajlás vádja állítólag igazságtalan. Igaz-e ez? Nem, nem igaz. Honnan eredt ez a vád, mi a vád alapja? A vád alapja az, hogy az ellenzékiek a pártdemokráciáért folytatott féktelen agitációjukban önkéntelenül, akaratukon kívül szócsövei voltak annak az új burzsoáziának, amelyet egyáltalában nem érdekel a mi pártdemokráciánk, de az országban demokráciát szeretne kapni, nagyonnagyon szeretne demokráciát kapni. A pártnak az a része, amely lármát csapott a demokrácia kérdései körül, önkéntelenül szócsöve volt és hanglemezül szolgált annak az agitációnak, amelyet az új burzsoázia folytat az országban azért, hogy meggyengítse a diktatúrát, „kiszélesítse" a szovjet alkotmányt, helyreállítsa a kizsákmányolók politikai jogait. Ez a rugója és titka annak, hogy az ellenzék tagjai, akik kétségtelenül szeretik a pártot stb. stb., önkéntelenül is azok szócsövei lettek, akik a párton kívül állnak és gyengíteni, bomlasztani akarják a diktatúrát.

A mensevikek és eszerek nem ok nélkül rokonszenveznek az ellenzékkel. Véletlen-e ez? Nem, nem véletlen. Nemzetközi méretekben ma olyan az erők csoportosulása, hogy a forradalom ellenségei — mint előnyt — feltétlenül fel fognak karolni minden kísérletet, mely pártunk tekintélyének és az országban a diktatúra szilárdságának meggyengítésére irányul, feltétlenül fel fognak karolni minden ilyen kísérletet, függetlenül attól, hogy ellenzékünk próbálkozásáról van-e szó, vagy pedig az eszerek és a mensevikek aknamunkájáról. Aki ezt nem érti, az nem értette meg a pártunkon belüli frakciós harc logikáját,

az nem értette meg, hogy e harc eredményei nem személyektől és óhajoktól, hanem a szovjet és szovjetellenes elemek általános harcának mérlegében mutatkozó eredményektől függenek. Ez az alapja annak, hogy az ellenzék képében kispolgári elhajlással van dolgunk.

Lenin azt mondotta a pártfegyelemről és soraink tömörségéről, hogy — „Aki csak valamelyest is gyengíti a proletariátus pártjának vasfegyelmét (különösen a proletariátus diktatúrája idején), az ténylegesen a burzsoáziának segít a proletariátus ellen" (Lenin Művei. XXV. köt. 190. oldal)*. Vajjon kell-e még bizonyítanunk, hogy az ellenzéki elvtársak a moszkvai szervezet és a párt Központi Bizottsága ellen intézett támadásaikkal gyengítették a párt fegyelmét és aláásták a diktatúra alapjait, mert a párt a diktatúra alapvető magva?

Ezért gondolom, hogy a XIII. konferenciának igaza volt, amikor azt mondotta, hogy itt a kispolgári politika felé való elhajlással van dolgunk. Ez még nem kispolgári politika. Egyáltalában nem! Lenin a X. kongresszuson megmagyarázta, hogy az elhajlás még be nem fejezett, ki nem alakult valami. Ha önök, ellenzéki elvtársak, nem fognak ragaszkodni ehhez a kispolgári elhajláshoz, ezekhez a nem nagy hibákhoz, akkor minden rendbejön és a párt munkája előrehalad. De ha ragaszkodni fognak hozzá, akkor a kispolgári elhajlás kispolgári politikává fejlődhet. Tehát önöktől függ az egész, ellenzéki elvtársak.

Milyen következtetést kell levonnunk? A következtetés az, hogy a párton belül a jövőben is a párt teljes egysége alapján kell munkánkat végezni. Tekintsenek erre a kongresszusra, amely mint szilárd bástya védi a Központi Bizottság vonalát — ez a párt egysége. Az ellenzék pártunkban jelentéktelen kisebbség. Hogy pártunk egységes, hogy egységes lesz, ezt a mai kongresszus, a kongresszus egysége, tömörsége

* *Lenin.* Válogatott művek. 2. köt. 701. old.

bizonyítja. Egységben leszünk-e a pártnak azzal a jelentéktelen csoportjával, amelyet ellenzéknek neveznek — ez tőlük függ. Mi egyetértésben akarunk dolgozni az ellenzékkel. A mult évben a vita forrpontján is kijelentettük, hogy együtt kell dolgoznunk az ellenzékkel. Ezt itt még egyszer megerősítjük. De vajjon létrejön-e az egység, nem tudom, mert a jövőben az egység teljesen az ellenzéktől függ. Az adott esetben az egység két tényező, a párt többsége és a kisebbség kölcsönhatásának eredménye. A többség a munka egységét akarja. Őszintén ugyanezt akarja-e a kisebbség is? — nem tudom. Ez teljes egészében az ellenzéki elvtársaktól függ.

Eredmény. Az eredmény az, hogy meg kell erősíteni a XIII. konferencia határozatait és jóvá kell hagyni a Központi Bizottság munkáját. Nem kételkedem abban, hogy a kongresszus megerősíti ezeket a határozatokat és jóváhagyja a Központi Bizottság politikai és szervező munkáját. *(Tartós taps.)*

Sztálin Művei. 6. köt. 191—233. old. (oroszul).

Sztálin

A MUNKÁSLEVELEZŐKRŐL

Beszélgetés a „Rabócsij Korreszpondent" című folyóirat munkatársával

1924 június

Annak, hogy a munkások résztvesznek egy lap irányításában, mindenekelőtt az a jelentősége, hogy ezzel megteremtik a lehetőséget arra, hogy az osztályharcnak ez az éles fegyvere, az ujság, ne a nép leigázásának, hanem felszabadításának fegyvere legyen. Csak a munkás- és falusi *levelezők* tudják végrehajtani ezt a nagy átalakítást.

A munkás- és falusi levelezők csak mint *szervezett* erő képesek a sajtó fejlődésében azt a hivatást betölteni, hogy a proletár közvélemény kifejezői és közvetítői a szovjet társadalom fogyatékosságainak leleplezői, építőmunkánk megjavításának fáradhatatlan harcosai legyenek.

Munkásgyűléseken válasszuk-e a munkáslevelezőket vagy a szerkesztőségek válogassák ki őket? Szerintem a második módszer (amikor a szerkesztőségek jelölnek ki) célszerűbb. Alapul kell venni azt, hogy a levelező független legyen azoktól az intézményektől és személyektől, amelyekkel és akikkel érintkeznie kell munkájában; ez korántsem jelenti azt, hogy a levelező független legyen attól a megfoghatatlan, de szakadatlanul működő erőtől, amelyet proletár közvéleménynek neveznek és amelyet a munkáslevelezőknek kell közvetítenie.

A munkás- és falusi levelezőket nem lehet úgy tekinteni, mint csak jövőbeli ujságírókat vagy csak gyári társadalmi munkát végző dolgozókat, e szó szűk értelmében —

---

* „Rabócsij Korreszpondent" („Munkáslevelező") — havi folyóirat, mely 1924 januárjától 1941 júniusáig jelent meg. 1925 januárjától „Munkás-Paraszt Levelező" címmel adták ki.

nem, ők mindenekelőtt szovjet társadalmunk fogyatékosságainak leleplezői, e hiányosságok kiküszöbölésének harcosai, a proletár közvélemény parancsnokai, akik e hatalmas tényező kimeríthetetlen erőit a szocialista építés nehéz ügyében a párt és a Szovjethatalom segítségére igyekeznek küldeni.

Ebből folyik a munkás- és falusi levelezők nevelésének kérdése. A munkás- és falusi levelezőket, természetesen. meg kell tanítani az ujságírási technika némi minimumára. De nem ez a legfontosabb. A legfontosabb az, hogy a munkás- és falusi levelezők munkájuk folyamán tanuljanak és neveljék ki magukban az aktív társadalmi munkásnak és ujságírónak azt az érzékét, amely nélkül a levelező nem tudja teljesíteni küldetését és amely nem nevelhető ki a tanításnak a szó technikai értelmében vett mesterséges módszereivel.

A munkás- és falusi levelezők közvetlen eszmei vezetése a párttal kapcsolatban álló lapszerkesztőségek feladata. A levelezői tudósítások cenzurájának a szerkesztőségek kezében kell összpontosulnia.

A munkás- és falusi levelezők üldözése barbárság, a burzsoá erkölcsök csökevénye. Az ujságnak kell megvédenie levelezőjét az üldözéstől, mert csak az ujság képes arra, hogy kíméletlen leleplező agitációt folytasson a sötétség ellen.

Sok sikert kívánok a „Rabócsij Korreszpondent"-nak.

SZTÁLIN

„Rabócsij Korreszpondent" 6. sz. 1924 június.
Sztálin Művei. 6. köt. 261—263. old. (oroszul).

J. M. SZVERDLOVRÓL

1924 november

Vannak emberek, vannak a proletariátusnak vezérei, akikről a sajtó nem sokat beszél, mert ők maguk sem szeretnek magukról sokat beszélni, akik azonban mégis éltető nedvei és igazi vezetői a forradalmi mozgalomnak. Ez a fajta vezér volt J. M. Szverdlov.

Izig-vérig szervező, természetadta képességekkel bíró, gyakorlati tapasztalatokban gazdag, forradalmi nevelésben megedzett, finom érzékkel megáldott, egész életében lázas tevékenységet kifejtett szervező — ez J. M. Szverdlov.

Mit jelent szervező vezérnek lenni a mi viszonyaink között, amikor a proletariátus uralmon van? Ez nem azt jelenti, hogy helyetteseket, segéderőket válogatunk össze, irodát szervezünk és ezen keresztül utasításokat adunk. Szervező vezérnek lenni a mi viszonyaink között először azt jelenti, hogy ismerni kell a pártmunkásokat, tudnunk kell felismerni képességeiket és gyengéiket, tudnunk kell bánni velük, másodszor azt, hogy úgy kell elosztani őket:

1) hogy minden egyes pártmunkás a neki megfelelő helyen érezze magát;

2) hogy minden egyes pártmunkás maximumát adhassa a forradalom szolgálatában annak, amit egyáltalán adni képes;

3) hogy a pártmunkások ilyen elosztásának ne fennakadás legyen az eredménye, hanem összhang, egység, az egész munka általános fellendülése;

4) hogy az ilymódon megszervezett munka általános iránya szolgálja annak a politikai eszmének érvényesítését és megvalósítását, amelynek nevében a munkásokat a posztokra elosztjuk.

J. M. Szverdlov pártunknak és államunknak éppen ez a fajta szervező vezére volt.

Az 1917—18-as időszak a párt és az állam életében fordulatot jelentő időszak volt. A párt ebben az időszakban lett először kormányzó erővé Az emberiség történelmében először jött létre a Szovjetek hatalma, ez az új hatalom — a munkások és parasztok hatalma. Átvinni az eladdig illegális pártot új sínekre, az új, proletár állam szervezeti alapjait megteremteni, a párt és a Szovjetek közti viszony szervezeti formáit megtalálni olymódon, hogy biztosítva legyen a párt vezető szerepe és egyben a Szovjetek rendes fejlődése — ez volt az a rendkívül bonyolult szervezeti feladat, amely akkor a párt előtt állott. Nem akad senki a pártban, aki tagadni merné, hogy Szverdlov egyike volt az elsőknek, ha ugyan nem ő volt az első, aki hozzáértéssel és fennakadás nélkül megoldotta ezt a szervezeti feladatot az új Oroszország építése terén.

A burzsoázia ideológusai és ügynökei szívesen ismételgetik azt az elcsépelt frázist, hogy a bolsevikok nem tudnak építeni, ők csak rombolni tudnak. Szverdlov és az ő munkája eleven cáfolata ezeknek a dajkameséknek. Szverdlov és az ő munkája nem véletlen jelenség a mi pártunkban. Az a párt, amely oly nagy építőt hozott létre, mint J. M. Szverdlov, bátran elmondhatja, hogy éppoly jól ért ahhoz, hogyan kell az újat építeni, mint ahhoz, hogyan kell a régit lerombolni.

Korántsincs jogom azt állítani, hogy pártunk valamennyi szervezőjét és építőjét tökéletesen ismerem, de azt merem állítani, hogy valamennyi nem közönséges szervező közül — Leninen kívül — kettőt ismerek, akivel pártunknak joga van és kell is büszkélkednie: I. F. Dubrovszkijt, aki a turuhánszki száműzetésben veszett oda és J. M. Szverdlovot, aki a pártot és az államot építő munkájában égett el.

„Proletarszkája Revoljúcija" 11. (34) sz. 1924 november.
Sztálin Művei. 6. köt. 277—279. old. (oroszul).

A PÁRT SORONLEVŐ FALUSI FELADATAIRÓL

Beszéd a falusi sejttitkároknak az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Párt Központi Bizottsága által rendezett értekezletén 1924 október 22-én

A helyi beszámolók hiányosságai

Elvtársak! Elsősorban az itt meghallgatott beszámolók hiányosságairól akarok szólni. Azt hiszem, két főbb hiányosság volt.

Az első hiányosság az, hogy a küldöttek állandóan a munka sikereiről beszéltek, de falusi munkánk hiányosságait — pedig töméntelen van — alig említették. Beszámoltak arról, ki mióta párttag, ki mikor született, hány tagja van a sejtnek és egyebekről, de munkánk hiányosságairól majdnem semmit sem mondtak. Falusi munkánk hiányosságainak kérdése pedig gyakorlatunk alapvető kérdése. A beszámolók ezért — bocsánat a kifejezésért — bizonyos bürokratikus színezetet öltöttek. Bármely kívülálló hallgató azt hihette volna, azért jöttek ide az emberek, hogy beszámoljanak a Központi Bizottságnak és ezt mondják: „a munka kielégítően folyik", vagy „minden rendben van". Ezt így nem lehet, elvtársak, mert mindannyian tudjuk — mi is, önök is —, hogy nincs teljes siker a munkában sem önöknél, a helyszínen, sem nálunk, a Központi Bizottságban.

A beszámolók második hiányossága az, hogy főképpen magukról a sejtekről beszélnek, azok hangulatáról, a pártonkívüli parasztok millióinak hangulatát pedig valamely oknál fogva nem veszik figyelembe. A kommunisták ezek szerint elsősorban önmagukkal vannak elfoglalva: hogyan folyik náluk a belső élet, hány felolvasást tartottak, milyen propaganda folyik

stb. A kommunisták ezek szerint egyre inkább önmagukba néznek és elfelejtik, hogy a pártonkívüliek óceánja veszi körül őket, akiknek támogatása nélkül a sejtek egész munkáját az a veszély fenyegeti, hogy üres kontárkodássá válik. Hogy milyen a kölcsönös viszony a pártszervezetek és a pártonkívüli tömeg között — erről semmit, vagy majdnem semmit sem mondottak. Nem lehet csak magunkba nézni. Elsősorban a pártonkívüli parasztok millióira kell tekinteni — tanulmányozni kell szükségleteiket és kívánságaikat, számolni kell igényeikkel és hangulatukkal. Innen ered a beszámolók szárazsága és bizonyos bürokratikussága.

Ezt a két alapvető hiányosságot akartam kiemelni, hogy az elvtársak ezt tudomásul vegyék.

Még egyszer bocsánatot kérek, elvtársak, azért az igazságért, amelyet önöknek mondtam. De nagyon kérem, mondják meg önök is nekünk az igazat a Központi Bizottság munkájában előforduló hiányosságokról és hibákról.

Most pedig térjünk a tárgyra.

A párt fő hiányossága — a pártmunka gyengesége a falun

Miben áll pártunk alapvető hiányossága az adott pillanatban, a „nep" viszonyai között, amikor a parasztság politikai aktivitása fokozódott, és amikor a párttól sokkal többet követelnek, mint mondjuk, két évvel ezelőtt?

Pártunk alapvető hiányossága az, hogy pártmunkánk a falun gyenge, nincs jól megszervezve, elhanyagolt állapotban van. Honnan ez a gyengeség? Mivel magyarázható az a tény, hogy a városban a pártmunka teljes gőzzel folyik, a faluban pedig mindkét lábára sántít? Vajjon a mezőgazdaság nem fejlődik? Vajjon a parasztság helyzete nem javult a kötelező gabonabeszolgáltatás eltörlése utáni két év alatt? Vajjon az ipar növekedése és a városi gyártmányok szállítása nem könnyít a parasztok helyzetén? Vajjon a stabil pénz nem könnyített a parasztság helyzetén? Honnan ered hát falusi pártmunkánknak ez a gyengesége? Hogy e kérdésre válaszolhassunk,

előbb egy másik kérdést kell eldöntenünk: honnan meríti pártunk erejét a városokban?

Miben van pártunk ereje a városokban?

Nos hát, miben van pártunk ereje a városokban? Pártunk főereje abban van, hogy nálunk a városokban pártunkat nagyszámú, többszázezer *munkásból* álló pártonkívüli aktíva veszi körül — egy aktíva, amely hidat alkot a párt és a munkásosztály milliós tömegei között. Pártunk ereje a városokban abban van, hogy a párt és a sokmilliós munkástömeg között a munkástömeg néhány százezer emberből álló pártonkívüli aktívája nem falat alkot, hanem összekötő hidat. A párt ebből az aktívából merít erőt. Ennek az aktívának a segítségével kovácsolja ki magának a tömegek bizalmát. Önök hallották, hogy félévvel ezelőtt pártunk több, mint 200 000 munkással gyarapodott. Honnan jöttek azok? A pártonkívüli aktívából, amely a bizalom légkörével övezi pártunkat, amely összeköti a többi pártonkívüli tömeggel. A pártonkívüli aktíva tehát nemcsak összekötő híd, hanem a leggazdagabb tartalék is, amelyből pártunk új erőt merít. Ilyen aktíva nélkül fejlődése lehetetlen volna. A párt nő és erősödik, *ha* nő és erősödik a párt körül a pártonkívüli aktíva széles rétege. A párt senyved és sorvad, *ha* ez az aktíva hiányzik.

Miben van falusi munkánk gyengesége?

Nos hát, miben van falusi pártmunkánk gyengesége?

Abban, hogy a pártnak falun nincs meg az a *parasztokból* álló széleskörű pártonkívüli aktívája, amely a pártot össze tudná kötni országunk dolgozó parasztságának tízmillióival.

Mi a helyzet a falun? A falun megvan a pártsejtek vékony fonala. Azután következik a párttal együttérző pártonkívüli parasztok ugyanolyan vékony fonala. Mögötte pedig a pártonkívüliek tengere terül el, a parasztok tízmilliói, akiket nem köt

össze és nem köthet össze a párttal a pártonkívüli aktíva vékony fonala. Tulajdonképpen ezzel magyarázható az is, hogy ez a fonál nem elég erős, gyakran elszakad, és összekötő híd helyett néha válaszfalat alkot a párt és a falusi pártonkívüli tömegek között.

Az alapvető feladat — aktívát teremteni a párt körül a parasztokból

Ezért pártunk alapvető feladata a falun az, hogy parasztokból többszázezer főnyi nagyszámú pártonkívüli aktívát teremtsen, amely össze tudja kötni a pártot a dolgozó parasztok tízmilliójával. Elvtársak! *Vagy* megteremtünk ilyen aktívát és ezzel egyenlővé tesszük pártunk falusi helyzetét városi helyzetével, és akkor semilyen kérdéstől, semilyen nehézségtől sem riadunk vissza; *vagy* nem teremtünk ilyen aktívát és akkor egész falusi munkánk mindkét lábára sántítani fog. Ez most egész munkánk súlypontja. Ilyen aktíva nélkül, amely feltétlenül nagyszámú és feltétlenül *igazi* parasztokból áll — pártunk a falun állandóan betegeskedni fog. A feladat természetesen nehéz és egy év alatt nem lehet ilyen aktívát megteremteni. De meg kell teremteni, és mennél előbb fogunk hozzá megteremtéséhez, annál jobb.

Fel kell élénkíteni a Szovjeteket

De hogyan teremtsük meg ezt az aktívát? Hogyan érjük el ennek a feladatnak a megoldását? Azt hinni, hogy ez szóbeli propaganda útján, könyvvel a kézben elérhető — óriási tévedés. Csak a falu gyakorlati szükségletei körül végzett tömegmunka során, csak a széleskörű falusi szovjet építés során, csak a parasztságnak a körzet, járás, kerület és kormányzóság vezetésébe való bevonásával teremthetjük meg a párt körül a parasztokból álló pártonkívüli aktíva széles rétegét. Felélénkíteni a Szovjeteket, talpraállítani azokat, bevonni a Szovjetekbe a parasztság legjobb elemeit — ez az az út, amelyen haladva kikovácsolhatjuk majd a pártonkívüli parasztokból álló széles aktívát.

Lenin azt mondotta, hogy a Szovjetek a munkások és parasztok összefogásának szervei, a parasztok vezetésének — a munkások részéről való vezetésének szervei. Nos, ha el akarjuk érni azt, hogy a dolgozó parasztság politikai aktivitása ne kerüljön ki a munkások vezetése alól, mindent el kell követnünk, hogy a parasztságot bevonjuk a Szovjetekbe, hogy a Szovjetek felélénküljenek és talpra álljanak, hogy a parasztság politikai aktivitása az ország vezetésében való kötelező részvételben működési teret találjon. Csak ilyen munka folyamán választhatja ki a parasztság a pártonkívüli aktíva nagyszámú kádereit. A párt csak ilyen aktívából tudja kiválogatni a párttagok tízezreit a falun.

Meg kell változtatni a parasztság irányában magatartásunkat

De annak, hogy felélénkítsük a Szovjeteket, minden egyében kívül van egy elengedhetetlen feltétele. Mégpedig az, hogy gyökerében megváltoztassuk magatartásunkat a parasztok irányában. És miben áll ez a változás? Abban, hogy a kommunista megtanuljon úgy bánni a pártonkívülivel, mint egyenlő bánik az egyenlővel. Abban, hogy ne parancsolgasson, hanem éber figyelemmel meghallgassa a pártonkívüliek hangját. Abban, hogy ne csak tanítsa a pártonkívülieket, hanem tanuljon is tőlük. Márpedig van mit tanulnunk a pártonkívüliektől. A párttagok és a pártonkívüliek közötti kölcsönös viszony kérdése pártunk gyakorlatának legfontosabb kérdése. Lenin ezt a kölcsönös viszonyt egy szóval határozza meg: kölcsönös bizalom. De bizalom a pártonkívüli paraszt részéről nem lehet ott, ahol nem tudnak úgy bánni vele, mint egyenlő bánik az egyenlővel. Ilyen esetekben bizalom helyett bizalmatlanság jön létre s a dolog sokszor azzal végződik, hogy a párt és a pártonkívüliek között válaszfal képződik, a párt elszakad a tömegtől, a munkások és parasztok összefogásából pedig szétházás lesz.

A grúziai felkelés tanulságai

A dolgok ilyen alakulásának eleven példája a nemrégen lezajlott grúz felkelés.* Nálunk a lapokban grúziai műmegmozdulásokról írnak. Ez igaz, mert a grúziai felkelés általában mesterséges volt, nem népi. De egyes helyeken a kommunista párt és a tömegek rossz kapcsolata következtében a mensevikeknek sikerült a paraszti tömegek egy részét bevonni a felkelésbe. Jellemző, hogy ezek a helyek vannak a legjobban ellátva kommunista erőkkel. Ezeken a helyeken viszonylag sokkal több kommunista van, mint egyebütt. És lám, éppen itt aludtak el az emberek, „elnézték", nem vették észre azt, hogy a parasztok között erjedés megy végbe, hogy a parasztok valamire készülnek, hogy elégedetlenek, hogy ez az elégedetlenség napról-napra felgyülemlett. És a párt erről mit sem tudott. A kommunista erőkkel legjobban ellátott helyek voltak a legjobban elszakadva a pártonkívüli parasztság hangulatától, gondolataitól és óhajaitól. Ez a kérdés veleje.

Hogyan történhetett meg ez a képtelenség? Úgy, hogy a kommunisták nem tudtak lenini módon bánni a parasztokkal, a bizalom légköre helyett a kölcsönös bizalmatlanság légkörét teremtették meg és ilyképpen elszakították a pártot a pártonkívüli parasztoktól. Érdekes, hogy Grúzia egyik legaktívabb pártmunkása ezt a képtelenséget a helyi Szovjetek gyengeségével és a pártnak a pártonkívüliektől való elszakadásával magyarázza. „Kétségtelen — mondja —, hogy a legfontosabb okot, amely miatt nem vettük észre a növekvő megmozdulást, a helyi Szovjetek gyengeségében kell keresnünk." Lenin azt

* 1924 augusztus végén Grúziában ellenforradalmi felkelés zajlott le, melyet a grúz mensevikek és burzsoá nacionalisták készítettek elő a II. Internacionále vezetőinek és idegen államok ügynökeinek támogatásával. A felkelést a grúz munkások és a dolgozó parasztok tömegei segítségével gyorsan felszámolták.

mondja, hogy a Szovjetek a parasztság hangulatának legpontosabb barométerei, leghívebb mutatói. És Grúzia néhány járásában éppen ez a barométer nem volt a kommunisták kezében.

Elvtársak, a grúziai eseményeket jellemzőknek kell tekintenünk. Az, ami Grúziában történt, megismétlődhet egész Oroszországban, ha nem változtatjuk meg gyökeresen magatartásunkat a parasztság irányában, ha nem teremtjük meg a teljes bizalom légkörét a párt és a pártonkívüliek között, ha nem figyelünk a pártonkívüliek hangjára, s végül, ha nem élénkítjük fel a Szovjeteket, hogy működési teret biztosítsunk a dolgozó paraszttömegek politikai aktivitásának.

Egy a kettő közül: *vagy* meg tudjuk teremteni a helyes lenini magatartást a pártonkívüli parasztok irányában, hogy a parasztság növekedő politikai aktivitását a szovjet építés medrébe tereljük, és ilyképpen biztosítsuk a parasztok vezetését a munkások részéről; *vagy* nem tudjuk ezt megtenni és akkor a tömegek politikai aktivitása elkerüli a Szovjeteket és a Szovjetek feje felett olyan ellenséges megmozdulásokban tör ki, mint a grúziai felkelés.

Így áll a kérdés, elvtársak.

Figyelmesen kell bánni a parasztsággal

Annak jellemzésére, milyen figyelmetlenül bánnak néha a parasztsággal, néhány szót kell szólnunk a vallásellenes propagandáról. Egyes elvtársak néha úgy tekintik a parasztokat, mintha azok materialista filozófusok volnának és úgy vélik, hogy elég egy természettudományi előadást tartaniok és már meg is győzték a muzsikot arról, hogy nincs isten. Gyakran nem értik, hogy a paraszt gazda-módra tekint az istenre, vagyis a paraszt néha hajlandó volna elfordulni az istentől, de gyakran kétségek gyötrik: ki tudja, hátha valóban létezik isten; nem lesz-e jobb a kommunistákat is, meg az istent is

kielégíteni, nehogy baja essék a gazdaságnak. Aki nem veszi figyelembe a paraszt lelkületének e sajátosságát, az nem értett meg semmit a párttagok és pártonkívüliek viszonyának kérdéséből, az nem értette meg azt, hogy a vallásellenes propaganda kérdésében óvatosnak kell lenni a parasztnak még az előítéleteivel szemben is.

A párt alapvető feladatai

Így tehát ezekre a következtetésekre jutunk:

1. A falusi pártmunka főhiányossága az, hogy a párt és a pártonkívüli parasztság tízmilliói között nincs meg a parasztokból álló széles pártonkívüli aktíva.

2. A párt soronlevő feladata az, hogy a falun megteremtse a párt körül ezt az aktívát, amelyből a párt új erőt meríthetne.

3. Ezt az aktívát csak a Szovjetek felélénkítésével és a parasztságnak az ország vezetésébe való bevonásával teremthetjük meg.

4. A Szovjetek felélénkítése érdekében gyökeresen meg kell változtatnunk a pártonkívüli parasztok irányában tanusított magatartásunkat, abba kell hagynunk a parancsolgatást és kölcsönös bizalmat kell teremtenünk a párttagok és a pártonkívüliek között.

Ezek a párt feladatai.

A munka feltételei

Megvannak-e a kedvező feltételek e feladatok megvalósításához? Kétségtelenül megvannak. Ilyen feltétel — a legfontosabbakra gondolok — három van.

Először. A falusi szegénység növekvő politikai aktivitása. Fel kell hívnom a figyelmet a mezőgazdaság fejlődésének egyes sajátságaira. Iparunk fejlődése tömöríti a munkásokat, megszünteti a munkásosztály deklasszáltságát és helyreállítja a

munkásosztályt mint egészet, a faluban viszont, ellenkezőleg, a mezőgazdaság fejlődése a parasztság bomlására, rétegeződésére, két tábor kialakulására vezet: kialakul a falun vezető helyzetet elfoglalni törekvő kulákok tábora és a kulák ellen szövetségest kereső szegényparasztság tábora. Kétségtelen, hogy a Szovjetek felélénkítése megadja a működési teret a falusi szegénység növekvő politikai aktivitásának ahhoz, hogy egységes frontot teremtsen meg a munkások vezetésével, a kulák, a spekuláns és az uzsorás nyomasztó befolyásával szemben.

Másodszor. Helyi költségvetést létesítettünk, ami a Szovjetek felélénkítésének anyagi alapja. Mondanunk sem kell, hogy a költségvetés, az adó beszedése és felhasználási módja kérdéseinek elsőrendű jelentőségük van a parasztság szempontjából. A parasztságnak a szovjet építésben való részvétele ezért most időszerűbb jelentőségű, mint valaha.

Harmadszor. A Szovjethatalom által országunk éhező vidékeinek kellő időben nyujtott segítség. Kétségtelen, hogy ez a segítség a parasztok körében megteremtette a Szovjethatalom iránti bizalom légkörét. Alig kell bizonyítanunk, hogy ez a légkör megkönnyíti a Szovjetek felélénkítését.

A pártonkívüliek millióival való kapcsolat fenntartása

Tehát nemcsak pártunk bizonyos soronlevő falusi feladatai állnak előttünk, hanem számos kedvező feltétel is, amely megkönnyíti e feladatok teljesítését. A kérdés lényege most az, hogy egyesült erővel fogjunk hozzá e feladatok teljesítéséhez.

Itt meg kell említenünk Lenin halhatatlan szavait arról, hogy pártunk ereje a párt és a pártonkívüliek milliós tömegei közötti eleven kapcsolat fenntartásában van, hogy mennél hathatósabb ez a kapcsolat, annál tartósabbak eredményeink. Ezeket a szavakat pártunk XI. kongresszusán mondotta. Ime:

„A nép tömegében mi" (kommunisták — *I. Szt.*) „mégis a tenger egy *cseppje** vagyunk csupán s kormányozni *csak** úgy tudunk, ha helyesen fejezzük ki azt, amit a nép gondol. A kommunista párt enélkül nem fogja tudni vezetni a proletariátust, a proletariátus pedig nem fogja tudni vezetni a tömegeket, és az egész gépezet szétesik."**

„Právda" 242. sz. 1924 október 23.
Sztálin Művei. 6. köt. 302—312. old. (oroszul).

* Az én aláhúzásom. — *I. Szt.*
** *Lenin.* Válogatott művek. 2. köt. 962. old.

A NÉMETORSZÁGI KOMMUNISTA PÁRT PERSPEKTIVÁJÁRÓL ÉS A BOLSEVIZÁLÁSRÓL

Beszélgetés Herzoggal, a Németországi Kommunista Párt tagjával

1925 február

1. kérdés (Herzog). Olyanoknak látja-e ön a németországi demokratikus-kapitalista köztársaság politikai és gazdasági viszonyait, hogy a munkásosztálynak a többé-kevésbbé közeli jövőben harcot kell majd folytatnia a hatalomért?

Felelet (Sztálin). Nehéz volna szigorúan határozott választ adni erre a kérdésre, ha határidőről, nem pedig tendenciáról van szó. Bizonyítanunk sem kell, hogy a mai helyzet lényegesen különbözik az 1923-as helyzettől mind a nemzetközi, mind a belpolitikai viszonyok tekintetében. Ez azonban nem zárja ki azt, hogy a helyzet, tekintettel a külső viszonyokban bekövetkezhető komoly változásokra, a legközelebbi jövőben gyökeresen megváltozhat a forradalom javára. A nemzetközi helyzet bizonytalansága a biztosítéka annak, hogy ez a feltevés nagyon valószínűvé válhat.

2. kérdés. Az adott gazdasági helyzetre és az adott erőviszonyokra való tekintettel szükség lesz-e huzamosabb előkészítő időszakra ahhoz, hogy meghódítsuk a proletariátus többségét (ezt a követelményt Lenin a politikai hatalom meghódítása előtti igen fontos feladatként állította a világ kommunista pártjai elé)?

Felelet. Amennyiben a gazdasági helyzetről van szó, csak a rendelkezésemre álló általános adatok alapján mondhatok véleményt. Azt hiszem, a Dawes-tervnek már vannak bizonyos eredményei, amelyek a helyzet viszonylagos megszilárdulására vezettek. Az amerikai tőke behatolása a német iparba,

a valuta stabilizálása, a német ipar több döntő ágában bekövetkezett javulás — ami korántsem jelenti a német közgazdaság gyökeres meggyógyulását —, végül, a munkásosztály anyagi helyzetének némi javulása — mindennek arra kellett vezetnie, hogy a németországi burzsoázia helyzete bizonyos mértékben megszilárdult. Ez, hogy úgy mondjam, a Dawes-terv „előnyös" oldala.

De a Dawes-tervnek „hátrányos" oldalai is vannak, amelyeknek elkerülhetetlenül éreztetniök kell a hatásukat bizonyos időszakban, amelyeknek fel kell robbantaniok a terv „előnyös" eredményeit. Kétségtelen, hogy a Dawes-terv a tőke kettős, belső és külső présébe szorítja a német proletariátust. A német ipar kibővülése és a német ipar külső piacainak szűkülése közötti ellentmondás, az az aránytalanság, mely az Antant túlzott követelései és a német nemzetgazdaságnak korlátozott teljesítési lehetőségei között áll fenn — mindez elkerülhetetlenül a proletariátus, a kisparasztok, az alkalmazottak és értelmiségiek helyzetének romlására, robbantására, a proletariátusnak a hatalom birtokbavételéért vívott közvetlen harcára vezet.

De ezt a körülményt nem szabad úgy tekinteni, mint a német forradalom egyedüli kedvező feltételét. E forradalom győzelméhez ezenkívül még az szükséges, hogy a kommunista párt a munkásosztály többségét képviselje, hogy döntő erővé váljék a munkásosztályban. Szükséges, hogy a szociáldemokráciát leleplezzék és szétzúzzák, hogy a munkásosztályban egy elenyésző kisebbség szerepére szorítsák. Enélkül gondolni sem lehet a proletariátus diktatúrájára. Hogy a munkások győzhessenek, egy akaratnak kell lelkesítenie, egy pártnak kell vezetnie őket, amely a munkásosztály többségének kétségtelen bizalmát élvezi. Ha a munkásosztályon belül két egyenlő erejű párt versenyez, akkor még kedvező külső viszonyok esetén sem lehetséges tartós győzelem. Lenin volt az első, aki az

Októberi Forradalom előtti időben állandóan ezt hirdette a proletariátus győzelmének legszükségesebb feltételéül.

A forradalom szempontjából legkedvezőbb helyzetnek azt a helyzetet lehetne tekinteni, amikor a németországi belső válság és a kommunista párt erejének határozott növekedése egybeesne a Németország külső ellenségeinek táborában kitört komoly bonyodalmakkal.

Azt hiszem, hogy az utóbbi körülmény hiányának korántsem utolsó sorban volt hátrányos kihatása az 1923-as forradalmi időszakban.

3. kérdés. Ön azt mondotta, hogy a Németországi Kommunista Pártnak maga mögé kell felsorakoztatnia a munkások többségét. Erre mindeddig túlságosan kevés figyelmet fordítottunk. Az ön véleménye szerint mit kell tennünk, hogy a Németországi Kommunista Pártot olyan erélyes párttá tegyük, melynek toborzó ereje egyre jobban nő?

Felelet. Egyes elvtársak azt gondolják, hogy megerősíteni és bolsevizálni a pártot — annyit jelent, mint kisöpörni a pártból minden más gondolkozásút. Ez persze nem igaz. A szociáldemokráciát csak a munkásosztály konkrét szükségleteiért vívott mindennapos harc folyamán lehet leleplezni és csak így lehet elérni, hogy a szociáldemokráciát a munkásosztályban egy elenyésző kisebbség szerepére szorítsuk. A szociáldemokráciát nem csillagászati kérdések megvitatásával kell a szégyenoszlophoz szögezni, hanem a munkásosztálynak anyagi és politikai helyzete megjavításáért vívott mindennapos harcával, melyben a munkabér, a munkanap, a lakásviszonyok, a munkásbiztosítás, az adó, a munkanélküliség, a drágaság stb. kérdéseinek a legkomolyabb, döntő szerepet kell játszaniok. E kérdések kapcsán napról-napra ütni a szociáldemokratákat, leleplezni árulásukat — ez a feladat.

De ezt a feladatot nem valósítanák meg, ha a mindennapos gyakorlati kérdéseket nem kapcsolnák egybe Németország nemzetközi és belpolitikai helyzetének létkérdéseivel és

ha ezt a mindennapos munkát a párt, egész tevékenysége folyamán nem világítaná meg a forradalom és a hatalomnak a proletariátus által való meghódítása szempontjából.

De ilyen politikát csak olyan párt tud folytatni, amelynek élén olyan vezetőkáderek állnak, akik eléggé tapasztaltak ahhoz, hogy a szociáldemokrácia mindenféle baklövését felhasználják pártjuk megerősítésére, és akik elméletileg eléggé képzettek, hogy részletsikerek miatt ne veszítsék szem elől a forradalmi fejlődés perspektíváit.

Főként ez a magyarázata annak, hogy a kommunista pártok, köztük a német kommunista párt vezető kádereinek kérdése a bolsevizálás ügyének lényeges kérdése.

Hogy végrehajthassák a bolsevizálást, ahhoz legalább egynéhány alapvető feltételt kell elérniök, amelyek nélkül teljesen lehetetlen a kommunista pártok bolsevizálása.

1. Szükséges, hogy a párt ne úgy tekintse magát, mint a parlamenti választási gépezet függvényét, ahogy ezt a szociáldemokrácia teszi, és ne úgy tekintse magát, mint a szakszervezetek ingyenes mellékletét, ahogy ezt néha egyes anarcho-szindikalista elemek hangoztatják, hanem legyen a proletariátus osztályszervezetének *legmagasabb* formája, amely arra hivatott, hogy a szakszervezetektől a parlamenti frakcióig, a proletariátus minden más formájú szervezetét *vezesse*.

2. Szükséges, hogy a párt és különösen vezető elemei teljesen elsajátítsák a marxizmus forradalmi elméletét, amely elválaszthatatlan kapcsolatban van a forradalmi gyakorlattal.

3. Szükséges, hogy a párt ne betanult formulák és történelmi párhuzamok alapján dolgozza ki jelszavait és utasításait, hanem a forradalmi mozgalom konkrét belső és nemzetközi körülményeinek gondos elemzése eredményeképpen, feltétlenül számításba véve valamennyi ország forradalmi tapasztalatait.

4. Szükséges, hogy a párt a tömegek forradalmi harcának tüzében ellenőrizze a jelszavak és utasítások helyességét.

5. Szükséges, hogy a párt egész munkáját — különösen ha a szociáldemokrata hagyományok még nem pusztultak ki belőle — új, forradalmi alapokon szervezzék át azzal a célkitűzéssel, hogy a párt minden egyes lépése és minden egyes fellépése természetszerűen a tömegek forradalmasítására, a munkásosztály széleskörű tömegeinek a forradalom szellemében való előkészítésére és nevelésére vezessen.

6. Szükséges, hogy a párt munkájában egyesíteni tudja a teljes elvi tisztaságot (nem szabad összetéveszteni a szektánsággal!) a tömegekkel való legszorosabb kapcsolattal és érintkezéssel (nem szabad összetéveszteni a tömegek után kullogással!), mert enélkül a párt képtelen arra, hogy a tömegeket tanítsa, de még arra sem képes, hogy a tömegektől tanuljon, — mert enélkül a párt képtelen arra, hogy a tömegeket vezesse és saját színvonalára emelje, de még arra sem képes, hogy figyeljen a tömegek hangjára és megismerje legfájóbb bajaikat.

7. Szükséges, hogy a párt munkájában egyesíteni tudja az engesztelhetetlen forradalmiságot (nem szabad összetéveszteni a forradalmi kalandorsággal!) a maximális rugalmassággal és manőverezési képességgel (nem szabad összetéveszteni az alkalmazkodással!), mert enélkül a párt nem tudja elsajátítani a harc és a szervezés valamennyi formáját, nem tudja összekapcsolni a proletariátus mindennapos érdekeit a proletárforradalom legfontosabb érdekeivel és munkájában nem tudja egybekapcsolni a legális harcot az illegális harccal.

8. Szükséges, hogy a párt ne titkolja el hibáit, hogy ne féljen a bírálattól, hogy saját hibáin tudja tökéletesíteni és nevelni kádereit.

9. Szükséges, hogy a párt a legfontosabb vezetőcsoportba ki tudja válogatni az élenjáró harcosok legjobb elemeit, akik eléggé odaadóak ahhoz, hogy a forradalmi proletariátus törekvéseinek igazi kifejezői legyenek, és eléggé tapasztaltak ahhoz,

hogy a proletárforradalom valóságos vezéreivé váljanak, akik tudják alkalmazni a leninizmus taktikáját és stratégiáját.

10. Szükséges, hogy a párt rendszeresen javítsa szervezeteinek társadalmi összetételét és megtisztítsa önmagát a bomlasztó opportunista elemektől, célul tűzve ki a maximális egyöntetűség elérését.

11. Szükséges, hogy a párt proletár vasfegyelmet teremtsen, amelynek alapja: az eszmei egybeforrás, a mozgalmi célok világossága, a gyakorlati tevékenység egysége és a széles párttömegeknek a párt feladataihoz való tudatos viszonya.

12. Szükséges, hogy a párt rendszeresen ellenőrizze saját határozatainak és utasításainak végrehajtását, mert enélkül az utóbbiak üres ígéretekké válhatnak, melyek csak aláásható a széles proletár-tömegeknek a párt iránt táplált bizalmát.

Az ilyen és ezekhez hasonló feltételek nélkül a bolsevizálás üres szólam.

4. kérdés. Ön azt mondotta, ahhoz, hogy a Németországi Kommunista Párt a hatalmat kivívja, a Dawes-terv negatív oldalain kívül még az a második feltétel is szükséges, hogy a szociáldemokrata párt teljesen leleplezetten álljon a tömegek előtt, és hogy a szociáldemokrácia ne legyen többé komoly erő a munkásosztályban. Idáig, ha a reális tényeket nézzük, még messze az út. Itt világosan mutatkoznak a párt mai munkamódszereinek hiányosságai és gyengéi. Hogyan lehet ezeket kiküszöbölni? Mi a véleménye Önnek az 1924 decemberi választás eredményéről, amelyen a szociáldemokrácia, ez a teljesen korrupt és rothadt párt, nemcsak, hogy nem vesztett semmit, hanem még körülbelül kétmillió szavazatot szerzett?

Felelet. Ennek legmélyebb oka nem a német kommunista párt munkájának hiányosságaiban keresendő. Ennek oka mindenekelőtt abban rejlik, hogy az amerikai kölcsönök és az amerikai tőke felhasználása, továbbá a valuta stabilizálása, mivel kissé javítottak a helyzeten, olyan illúziót keltettek,

mintha gyökeresen fel lehetne számolni a Németország helyzetével kapcsolatos belső és külső ellentmondásokat. Ez az illúzió volt az a fehér ló, melyen a német szociáldemokrácia a mai Reichstagba benyargalt. Wels most pöffeszkedik a választásokon aratott győzelmével. De bizonyára nem tudja, hogy idegen győzelmet sajátít ki. Nem a német szociáldemokrácia győzött, hanem a Morgan-csoport. Wels csak Morgan egyik kiszolgálója volt és maradt.

„Právda" 27. sz. 1925 február 3.
Sztálin Művei. 7. köt. 34—41. old. (oroszul).

LEVÉL ME—RT ELVTÁRSHOZ

1925 február 28

Tisztelt Me—rt elvtárs!

Február 20-án kelt levelét megkaptam. Mindenekelőtt fogadja üdvözletemet. Most pedig térjünk a tárgyra.

1) Ön (és nemcsak Ön) túlságosan felfújta a Herzog-interju ügyet*. Nem tudtam és nem is fogom lerázni a nyakamról és nemcsak azért, mert párttag, hanem azért is, mert Geschke elvtárs levelével jött hozzám, melyben az utóbbi arra kért, hogy adjak interjut Herzognak. E levél másolatát elküldöm Önnek. A levél német eredetijét már elküldtem a Németországi Kommunista Párt Központi Bizottságának. Kizárólag abból a tényből, hogy Herzognak, Geschke elvtárs írásos kérelmének engedve, interjut adtam, arra következtetni, hogy az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Párt Központi Bizottsága fordulatot tesz vagy szándékszik tenni Brandler felé, annyit jelent, hogy még csak nem is bolhából, hanem nullából elefántot csinálnak, meggondolatlanságra ragadtatják magukat. Ha az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Párt Központi Bizottsága megtudná, hogy Ön vagy a Németországi Kommunista Párt Központi Bizottságának más tagjai az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Párt Központi Bizottságát azzal gyanusítják, hogy rokonszenvez Brandlerral meg Thalheimerrel s hogy a baloldaliaktól a jobboldaliak felé fordul, halálra nevetné magát.

2) Önnek tökéletesen igaza van, amikor azt állítja, hogy a német kommunista párt óriási sikereket ért el. Kétségtelen, hogy Brandler és Thalheimer a régi típusú vezetők fajtájához tartoznak, akik idejüket múltak, s akiket az új típusú vezetők

---

* Lásd ebben a kötetben 549. old.

háttérbe szorítanak. Nálunk Oroszországban az irodalmárokból és régi „vezérekből" lett vezetők egész sorának elhalási folyamata ugyancsak végbement. Ez a folyamat a forradalmi válságok időszakában meggyorsult, az erőgyüjtés időszakában meglassult, de mindig megvolt. A Lunacsarszkijak, Pokrovszkijak, Rozskovok, Goldenbergek, Bogdánovok, Kraszinok stb. — ezek jutottak először eszembe, mint olyanok, akik a később másodrangú szerephez jutott egykori bolsevik vezéreket példázzák. Ez az élő és fejlődő párt vezető kádereinek megújhodása során elmaradhatatlan folyamat. A különbség a Brandlerok—Thalheimerek és az említett elvtársak között, mellesleg szólván, az, hogy a Brandlerok és Thalheimerek mögött, minden egyébtől eltekintve, ott van a szociáldemokrata mult terhe, a fentemlített orosz elvtársak viszont mentesek voltak ettől a tehertől. És ez a különbség, mint látják, nem Brandler meg Thalheimer javára szól, hanem ellenük. Az a tény, hogy a Németországi Kommunista Pártnak sikerült eltávolítani és kiszorítani a színről a Brandlerokat meg a Thalheimereket — már egymagában ez a tény azt bizonyítja, hogy a Németországi Kommunista Párt fejlődik, előrehalad, sikereket ér el. Nem is beszélek a Németországi Kommunista Pártnak azokról a kétségbevonhatatlan sikereiről, amelyekről Ön levelében teljesen helyesen ír. Azt gondolni most, hogy az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Párt Központi Bizottságában vannak olyanok, akik azt tervezik, hogy a német kommunista párt fejlődésének kerekét visszafelé fordítsák — annyit jelent, hogy igen rosszat gondolunk az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Párt Központi Bizottságáról. Legyen óvatosabb, Me—rt elvtárs...

3) Ön a Németországi Kommunista Párt vonaláról beszél. Kétségtelen, hogy vonala — a politikai vonalról beszélek — helyes. Tulajdonképpen ezzel is magyarázhatók azok a szoros baráti (és nemcsak elvtársi) kapcsolatok az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Párt és a Németországi Kommunista Párt között, amelyekről Ön maga is beszél levelében. De vajjon

azt jelenti-e ez, hogy takargatnunk kell a Németországi Kommunista Párt vagy az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Párt politikai munkájában felmerülő különféle hibákat? Állíthatjuk-e, hogy a Németországi Kommunista Párt Központi Bizottsága vagy az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Párt Központi Bizottsága mentes egyes hibáktól? Állíthatjuk-e, hogy a Németországi Kommunista Párt Központi Bizottsága tevékenységének *részleges* bírálata (hogy tudniillik nem használták ki eléggé a Barmat-ügyet, a kommunista frakció ismert szavazása a porosz parlamentben a parlamenti elnökválasztás kérdésében, az adók kérdése a Dawes-tervvel kapcsolatban) nem egyeztethető össze a Németországi Kommunista Párt Központi Bizottsága által követett *általános* vonallal való teljes szolidaritással? Világos, hogy nem állíthatjuk. Mi lesz pártjainkból, ha, mondjuk, amikor a Kommunista Internacionále Végrehajtó Bizottságában találkozunk egymással, szemet hunyunk pártjaink egyes hibái felett, belefeledkezünk a „teljes egyetértés" és „siker" pompájába és mindenben kontrázni kezdünk egymásnak? Azt gondolom, hogy az ilyen pártok sohasem válhatnának forradalmi pártokká. Az ilyen pártok múmiák lennének, nem pedig forradalmi pártok. Nekem úgy tűnik, hogy néhány német elvtárs olykor kertelés nélkül hajlandó lenne azt követelni tőlünk, hogy minden fenntartás nélkül kontrázzunk a Németországi Kommunista Párt Központi Bizottságának, miután ők maguk mindenkor és mindenben hajlandók kontrázni az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Párt Központi Bizottságának. Én határozottan ellene vagyok az ilyen kölcsönös kontrázásoknak. Levele alapján ítélve, Ön szintén ellene van az ilyesminek. Annál jobb a Németországi Kommunista Párt szempontjából.

4) Határozottan ellene vagyok az olyan politikának, hogy mindenkit kihajítsanak, aki nem úgy gondolkozik, mint mi. Én nem azért ellenzem az ilyen politikát, mert sajnálom azokat, akik másképpen gondolkodnak, hanem azért, mert az

ilyen politika a pártban az ijesztgetés rendszerét, a megfélemlítés rendszerét honosítja meg, amely agyonüti az önkritika és a kezdeményezés szellemét. Nem jó dolog az, ha félnek a párt vezéreitől, de nem tisztelik őket. A párt vezérei csak abban az esetben lehetnek igazi vezérek, ha nemcsak félnek tőlük, hanem tisztelik is őket a pártban, elismerik tekintélyüket. Ilyen vezéreket nehéz kinevelni, ez hosszadalmas és nem könnyű dolog, de feltétlenül szükséges, mert e nélkül a feltétel nélkül a pártot nem nevezhetjük igazi bolsevik pártnak, a pártfegyelem pedig nem lehet igazi tudatos fegyelem. Úgy gondolom, hogy a német elvtársak vétkeznek e magától értetődő igazság ellen. Mi, orosz bolsevikok, hogy meghazudtoljuk Trockijt és híveit, mélyreható elvi felvilágosító kampányt folytattunk a bolsevizmus alapjaiért, a trockizmus alapjai ellen, jóllehet mi, az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Párt Központi Bizottságának erejét és súlyát tekintve, e kampány nélkül is meglettünk volna. Szükség volt-e erre a kampányra? Feltétlenül szükség volt, mert a kampány révén a párttagok (és a nem párttagok) százezreit neveltük a bolsevizmus szellemében. Igen szomorú dolog, hogy német elvtársaink nem érzik annak szükségét, hogy az ellenzék ellen foganatosított megtorló intézkedéseket megelőzőleg, vagy azok kiegészítéseként széleskörű elvi felvilágosító kampányt indítsanak s ezzel megnehezítik a párttagoknak és a pártkádereknek a bolsevizmus szellemében való nevelését. Brandlert és Thalheimert elkergetni nem nehéz — ez könnyű dolog. De leküzdeni a brandlerizmust — bonyolultabb, komolyabb ügy; ezen a téren egyedül a megtorló intézkedésekkel csak elronthatjuk az ügyet; ezen a téren mélyen kell felszántani a talajt és komolyan fel kell világosítani a fejeket. Az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Párt mindig ellentmondásokon keresztül, azaz a nem kommunista áramlatok ellen folytatott harcban fejlődött s csak ebben a harcban erősödött meg, kovácsolt ki

igazi káderekre. A Németországi Kommunista Párt a fejlődésnek ugyanezen ellentmondásos útja előtt, a nem kommunista áramlatok, különösen a szociáldemokrata tradíciók, a brandlerizmus stb. elleni komoly és hosszas harc útja előtt áll. Az ilyen harchoz azonban nem elégségesek csak a megtorlások. Ezért gondolom, hogy a Németországi Kommunista Párt Központi Bizottságának belső pártpolitikáját rugalmasabbá kell tenni. Nem kételkedem abban, hogy a Németországi Kommunista Párt ki fogja tudni küszöbölni az ezen a téren mutatkozó hiányosságokat.

5) Önnek teljesen igaza van a szakszervezetekben végzett munkát illetően. A szakszervezetek szerepe Németországban nem ugyanaz, ami Oroszországban. Oroszországban a szakszervezetek a párt révén jöttek létre és lényegileg a párt kisegítő szervei voltak. Nem ez a helyzet Németországban és általában Európában. Ott a párt fejlődött ki a szakszervezetekből, a szakszervezetek sikeresen versenyeztek a párttal a tömegre gyakorolt befolyás tekintetében és gyakran komoly ellenlábasai voltak a pártnak. Ha megkérdeznénk Németországban, vagy általában Európában a nagy tömegektől, hogy milyen szervezetet éreznek közelebb magukhoz, a pártot vagy a szakszervezeteket, kétségtelenül azt válaszolnák, hogy a szakszervezetek közelebb állanak hozzájuk, mint a párt. Akár rossz ez, akár jó, mindenesetre tény, hogy a pártonkívüli munkások Európában a szakszervezeteket tekintik fő erősségeiknek, amelyek segítségükre vannak a kapitalisták ellen (munkabér, munkanap, biztosítás stb.) folytatott harcban, míg a pártot úgy értékelik, mint valami kiegészítő és másodrangú, bár szükséges valamit. Éppen ezzel magyarázható, hogy a nagy munkástömegek a mai szakszervezetek ellen folyó közvetlen harcról, amelyet kívülről, a „szélsőbaloldaliak" vezetnek, azt gondolják, hogy ez a harc legfőbb erősségeik ellen folyik, amelyeket ők évtizedeken keresztül építettek s amelyeket most a „kommunisták" le akarnak rombolni.

Ha nem számolnak ezzel a sajátossággal — ez annyit jelent, hogy pusztulásba viszik a nyugati kommunista mozgalom ügyét. Ebből azonban két következtetés adódik:

először, Nyugaton a munkásosztály milliós tömegei nem állanak mögöttünk, ha nem hódítjuk meg a szakszervezeteket,

és másodszor, a szakszervezeteket nem hódíthatjuk meg, ha nem dolgozunk ezekben a szakszervezetekben és nem erősítjük meg ott a befolyásunkat.

Ezért kell különös figyelemmel kísérnünk elvtársaink munkáját a szakszervezetekben.

Egyelőre ez minden. Ne szidjon engem nyiltságomért és éles szavaimért.

I. SZTÁLIN

Sztálin Művei. 7. köt. 42—47. old. (oroszul).

A PÁRT

A Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártjának XIV. kongresszusán a Központi Bizottság nevében mondott politikai beszámoló III. része

1925 december 18

Rátérek a párt kérdésére. A pártot nem azért hagyom beszámolóm végére, mert fejlődésünk tényezői közül jelentőségben a párt az utolsó. Nem, nem ezért. Hanem azért, mert nálunk a párt a koronája mindennek.

Beszéltem a proletariátus diktatúrájának a kül- és belpolitika terén, továbbá a kapitalista környezet viszonyai között a kifelé irányuló politikai manőverezés terén és az országban a szocialista építés terén elért sikereiről. De ezek a sikerek nem lettek volna elérhetők, ha pártunk nem állt volna feladatainak magaslatán, ha nem növekedett és nem erősödött volna. A pártnak mint vezetőerőnek jelentősége ebben a tekintetben felmérhetetlen. A proletárdiktatúra nem önmagából, hanem mindenekelőtt a párt erőivel, a párt vezetésével valósul meg. A mai viszonyok között, amikor kapitalista környezet vesz körül bennünket, a párt vezetése nélkül lehetetlen volna a proletárdiktatúra. Csak meg kell ingatni, meg kell gyengíteni a pártot, hogy egy pillanat alatt meginogjon és meggyengüljön a proletárdiktatúra is. Ez a magyarázata annak, hogy a világ valamennyi burzsoája vad gyűlölettel beszél pártunkról.

Ezzel korántsem akarom azt mondani, hogy pártunk azonos az állammal. Egyáltalán nem. A párt vezető erő államunkban. Ezért ostobaság volna azt mondani, amint egyes elvtársak mondják, hogy az államban a Politikai Iroda a legfelsőbb szerv. Ez nem igaz. Ez zavarosság, amely ellenségeink malmára hajtja a vizet. A Politikai Iroda nem az állam, hanem a párt

legfelsőbb szerve, a párt viszont az állam legfőbb vezető ereje. A Központi Bizottság és a Politikai Iroda a párt szerve. Az állami intézményeket nem akarom azonosítani a párttal. Csak azt akarom mondani, hogy bel- és külpolitikánk valamennyi alapvető kérdésében a párté volt a vezetőszerep. És csakis ezért lehettek sikereink a bel- és külpolitikában. Ez az oka annak, hogy az olyan kérdések, mint a párt összetételének, eszmei színvonalának, a párt kádereinek kérdése, az a kérdés, hogy tud-e vezetni a párt a gazdasági és szovjet építés kérdéseiben, hogy milyen súlya van a munkásosztály és a parasztság körében és végül, hogy milyen a párt belső állapota — ezek a kérdések politikánk alapvető kérdései.

Mindenekelőtt pár szót a párt összetételéről. Pártunkban 1924 április 1-én, a lenini behívó eredménye nélkül, 446 000 tagot és tagjelöltet számláltak. Ebből munkás volt 196 000, vagyis 44%, paraszt 128 000, vagyis 28,8%, alkalmazott és egyéb — 121 000, vagyis 27,2%. 1925 július 1-ig a párt tagjainak és tagjelöltjeinek száma 446 000-ről 911 000-re emelkedett. Ebből munkás — 534 000, vagyis 58,6%, paraszt — 216 000, vagyis 23,8%, alkalmazott és egyéb — 160 000, vagyis 17,6%. 1925 november 1-én a kommunisták száma 1 025 000.

A munkásosztály hány százaléka van beszervezve a pártba (ha az egész munkásosztályt nézzük)? A XIII. kongresszusi szervezeti beszámolómban azt mondottam, hogy az országban összesen 4 100 000 munkás van (beleértve a mezőgazdasági munkásokat is). Akkor figyelmen kívül hagytam a kisipari munkásokat, akikről nem vezettek nyilvántartást, mert a társadalombiztosítást még nem terjesztettük ki rájuk, a statisztika pedig nem foglalkozott ezzel a kérdéssel. Akkor az 1924 januári adatokat közöltem. Később, amikor lehetővé vált a kisiparban foglalkoztatott munkások nyilvántartása, kiderült, hogy 1924 július 1-én összesen 5 500 000 munkás volt, beleértve a mezőgazdasági munkásokat is. Ezek közül 390 000 munkás volt a pártban, vagyis az egész munkásosztály 7%-a.

1925 július 1-én 6 500 000 munkás volt, ebből 534 000 volt a pártban, vagyis a munkásosztály összlétszámának 8%-a. 1925 október 1-én összesen 7 millió munkás volt, mezőgazdasági és ipari, kis-, közép- és nagyipari munkás, együttesen véve. Ezek közül a pártban volt 570 000, vagyis 8%.

Mindezt azért mondom el, hogy megmutassam, mennyire oktalan arról beszélni, hogy egy-két év leforgása alatt az ország egész munkásosztályának 90%-át beszervezzük a pártba.

Vizsgáljuk most meg az OK(b)P munkás részének arányát a cenzusos ipar munkásaihoz viszonyítva. A cenzusos állami és nemállami nagyiparban állandóan — nem szezonszerűen — foglalkoztatott munkások száma, beleértve a hadiipar, a vasúti főműhelyek és nagyobb fűtőházak állandó munkásait is — 1924 január 1-én 1 605 000 volt. Akkor 196 000 munkás volt a pártban. Ez a nagyiparban foglalkoztatott munkások összlétszámának 12%-a. Ha azonban csak a munkapadnál dolgozó munkás párttagokat nézzük, kiderül, hogy január 1-én 83 000 munkapadnál dolgozó munkás volt a pártban, ami a nagyipari munkások létszámának csak 5%-a. Ez 1924 január 1-én volt. 1924 június 1-én a nagyiparban 1 780 000 munkás dolgozott és közülük 389 000 munkás, vagyis a nagyipari munkások összlétszámának 21,8%-a volt a pártban. A munkapadnál dolgozó munkás párttagok száma 267 000-re rúgott, ami a nagyipari munkásság létszámának 15%-a. 1925 január 1-én 1 845 000 munkás volt a nagyiparban; a pártban összesen, beleértve mind a munkapadnál dolgozókat, mind a nem munkapadnál dolgozókat, 429 000 munkás volt, vagyis a nagyipari munkásság összlétszámának 23,2%-a; munkapadnál dolgozó munkás 302 000 volt a pártban, vagyis a nagyipari munkásság összlétszámának 16,3%-a. 1925 július 1-én a nagyipar 2 094 000 munkást foglalkoztatott; a pártban 534 000 munkás volt, vagyis 25,5%; a munkapadnál dolgozó munkások száma 383 000 volt, vagyis a nagyipari munkásság összlétszámának 18,2%-a.

Látják, hogy míg ott, az egész munkásosztályt véve alapul, a pártba szervezett munkások számának az egész munkásosztály összlétszámához viszonyított növekedése lassabban halad, mint magának a munkásosztálynak a növekedése, addig itt, a nagyiparban, fordított a helyzet: a pártban levő munkások százalékarányának növekedése gyorsabb, mint a munkásosztály növekedése magában a nagyiparban. Ezt azért kellett megállapítani, hogy lássák, milyen a pártunk arculata, amikor a párt munkás magváról beszélünk; ezt a munkás magot főként nagyipari munkások alkotják.

Mindezt tudva, beszélhetünk-e most arról, hogy a pártban egy év alatt 90%-ra emeljük a munkapadnál dolgozó munkások számarányát? Nem, nem beszélhetünk erről, mert nem akarunk fantasztikumokkal foglalkozni. Ha ugyanis a pártban 380 000 munkapadnál dolgozó munkás van, ahhoz, hogy az összes többi — tehát körülbelül 700 000 nem munkapadnál dolgozó — 10%-ot alkosson, a párt tagjainak számát egy év alatt 7 millióra kellene felemelni. Az elvtársak egyszerűen nem számoltak és kátyuba jutottak a 90%-kal.

Növekszik-e a párt jelentősége a munkásosztályban? Ezt a szemmelláthatő igazságot aligha kell bizonyítani. Önök tudják, hogy pártunk lényegében a munkásosztály választott pártja. E tekintetben elértük azt, amit még a világ egyetlen pártja sem ért el. Már ez az egy tény is arról beszél, hogy pártunk jelentősége a munkásosztály soraiban mérhetetlenül nagy és hogy pártunk monopol helyzetű párt a munkásosztályon belül.

Ami azt a kérdést illeti, hogy a falusi felnőtt lakosság hány százaléka van pártunkba szervezve, e téren eléggé rosszul áll a dolog. A XIII. kongresszus idején az országban 53 millió 18—60 éves falusi lakos volt, a XIV. kongresszus idején valamivel több mint 54 millió van. Ebből a lakosságból a XIII. kongresszus idején a falusi pártsejtekben 136 000 kommunista volt, vagyis a felnőtt falusi lakosság 0,26%-a, most pedig, a XIV. kongresszus idején, 202 000 paraszt van a pártban, vagyis 0,37%. Pártunk a falun túlságosan lassan növekszik. Nem azt

akarom mondani, hogy hétmérföldes léptekkel kell növekednie, de a parasztságnak ez a százaléka pártunkban mégis nagyon jelentéktelen. A mi pártunk munkáspárt. Mindig munkások lesznek többségben benne. Ez fejezi ki azt, hogy nálunk proletárdiktatúra van. De az is világos, hogy a parasztsággal való szövetség nélkül lehetetlen a proletárdiktatúra, hogy a parasztság legjobbjainak bizonyos százaléka pártunk összetételében a párt számára szükséges kapocs a falun. Ebből a szempontból a helyzet egyelőre nem valami rózsás.

Meg kell még emlékeznem pártunk eszmei színvonalának általános emelkedéséről. A kérdés szervezeti oldaláról Molotov elvtárs tesz majd jelentést, ezért erre nem fogok kitérni. De egyet okvetlenül meg kell mondanom: az összes adatok szerint fiatal és régi vezető kádereink eszmei színvonala jelentékenyen emelkedett. Példa lehet erre a mult évi vita, melyet a trockizmussal folytattunk. Mint tudják, a leninizmus revíziójáról volt szó, a párt vezetését — hogy úgy mondjam — menetközben akarták megváltoztatni. Mindannyian tudják, hogy a párt milyen egységesen fogadta ezt a pártellenes hullámot. Miről tanuskodik ez? Arról, hogy a párt megnövekedett. Káderei megerősödtek, a párt nem fél a vitától. Most sajnos új vita kezdődött. Meg vagyok győződve, hogy a párt gyorsan elintézi ezt a vitát is és semmi különös baj nem történhet. *(Felkiáltások:* „Helyes!" *Taps.)* Hogy ne vágjak elébe az eseményeknek és ne bolygassam fel az embereket, most nem fogom érinteni azt a kérdést, hogyan viselkedtek a leningrádi elvtársak konferenciájukon és hogyan reagáltak erre a moszkvai elvtársak. Azt hiszem, a kongresszus tagjai ezt maguk is elmondják, én pedig a zárszóban összegezem az eredményeket.

Előadói beszédemet befejezem.

Beszéltem külpolitikánkról, a kapitalista világot mardosó ellentmondásokról. Azt mondottam, hogy ezek az ellentmondások csak a Nyugaton kitörő munkásforradalommal küzdhetők le.

Beszéltem továbbá azokról az ellentmondásokról, amelyeknek keretei között kölcsönös kapcsolataink, a Szovjetunió és a kapitalista államok közötti kölcsönös kapcsolatok mozognak. Beszéltem arról, hogy ezek az államok igyekezni fognak országunkat a kapitalista rendszer függvényévé változtatni, igyekezni fognak ránktámadni, mi pedig elhárítjuk a támadást, számítván a Nyugat munkásosztályának messzemenő támogatására, különösen azután, hogy a Nyugat munkásai egyre gyakrabban látogatnak meg bennünket és barátkoznak velünk. Arra számítunk, hogy ez a barátkozás nem fog a kapitalisták örömére szolgálni. Mi is igyekszünk ezeket az ellentmondásokat leküzdeni. De végeredményben a kapitalizmus világa és a szocializmus világa közötti ellentmondásokat egyedül saját erőnkkel leküzdeni nem tudjuk, ehhez több ország győzelmes proletárforradalmának segítsége szükséges.

Beszéltem továbbá a kapitalista elemek és a szocialista elemek között fennálló ellentmondásokról országunkon belül. Azt mondottam, hogy ezeket az ellentmondásokat saját erőnkkel leküzdhetjük. Aki nem hiszi ezt, az likvidátor, az nem hisz a szocialista építésben. Ezeket az ellentmondásokat le fogjuk küzdeni és már hozzá is fogtunk azok leküzdéséhez. Természetesen mennél előbb jön a nyugati segítség, annál jobb, annál előbb küzdjük le ezeket az ellentmondásokat, hogy megadjuk a kegyelemdöfést a magántőkének és országunkban kiküzdjük a szocializmus teljes győzelmét, elérjük a teljes szocialista társadalom felépítését. De külső segítség nélkül sem fogunk elcsüggedni, nem fogunk segítségért kiabálni, nem hagyjuk abba munkánkat *(taps)* és a nehézségektől nem riadunk vissza. Aki elfáradt, akit elriasztanak a nehézségek, aki elveszti a fejét — álljon félre és adja át a helyét azoknak, akik megőrizték bátorságukat és szilárdságukat. *(Taps.)* Mi nem tartozunk azok közé, akik visszariadnak a nehézségektől. Hiszen azért vagyunk bolsevikok, azért mentünk át a lenini edzés tüzén, hogy ne futamodjunk meg, szemébe nézzünk a nehézségeknek és leküzdjük azokat. *(Felkiáltások:* „Helyes!" *Taps.)*

Beszéltem továbbá, elvtársak, pártunk sikereiről és hibáiról. Nem kevés ilyen hiba volt. A külkereskedelem, a begyüjtés terén és több más munkaterületen volt hiba szép számmal. Iljics arra tanított minket, hogy ne bízzuk el magunkat. Mi nem fogunk elbizakodni. Hiba volt szép számmal. De vannak sikerek is. Akárhogy is volt, de egyet elértünk, elértük azt, amit senki sem vehet el tőlünk. Elértük, hogy nagyszabású építőmunkánkkal, kitartó, bolsevik erőfeszítésünkkel a gazdasági fronton, azokkal a sikerekkel, melyeket ezen a fronton arattunk, megmutattuk az egész világnak, hogy a munkások, akik kezükbe ragadták a hatalmat, nemcsak verni tudják a kapitalizmust, nemcsak rombolni tudnak, hanem új társadalmat is tudnak építeni, értenek a szocializmus építéséhez is. Ezt a nagy vívmányt, hogy ezt az igazságot szemmel láthatóvá tettük — ezt nem veszi el tőlünk senki. Ez összes eddigi vívmányaink legnagyobb és legnehezebb vívmánya. Mert megmutattuk a Nyugat munkásosztályának és a Kelet elnyomott népeinek, hogy azok a munkások, akik a történelem folyamán csak az urakra tudtak dolgozni, kormányozni pedig az urak kormányoztak, hogy ezek a munkások, miután kezükbe ragadták a hatalmat, a legnehezebb viszonyok között képeseknek bizonyultak egy nagy ország kormányzására, a szocializmus építésére.

Mi szükséges ahhoz, hogy a Nyugat proletárjai győzzenek? Elsősorban hinniök kell saját erejükben, fel kell ismerniök, hogy a munkásosztály meg tud lenni burzsoázia nélkül, hogy a munkásosztály nemcsak a régit tudja lerombolni, hanem az újat is fel tudja építeni, fel tudja építeni a szocializmust. A szociáldemokrácia egész munkája abban áll, hogy szkepticizmust olt a munkásokba, megfosztja őket saját erejükbe vetett hitüktől, megrendíti bennük azt a hitet, hogy a burzsoázia erővel legyőzhető. A mi egész munkánknak, egész építésünknek az az értelme, hogy ez a munka és ez az építés meggyőzze a kapitalista országok munkásosztályát arról, hogy

a munkásosztály meg tud lenni burzsoázia nélkül és saját erejével új társadalmat tud építeni.

A munkások zarándoklása országunkba, az a tény, hogy az országunkba érkező munkásküldöttségek megtekintik építésünk minden zegét-zugát és építésünk sikereit igyekeznek kitapintani — mindez azt mutatja, hogy a kapitalista országok munkásosztálya a szociáldemokrácia ellenére kezd hinni saját erejében és abban, hogy a munkásosztály a régi romjain meg tudja teremteni az új társadalmat.

Én nem mondom azt, hogy sokat értünk el a beszámoló évében, egyet azonban mégis el kell ismernünk, el kell ismernünk azt, hogy szocialista építésünk sikereivel megmutattuk és bebizonyítottuk, hogy a munkásosztály, miután megdöntötte a burzsoáziát és saját kezébe vette a hatalmat, szocialista alapon át tudja építeni a kapitalista társadalmat. Ezt elértük és ezt senki sem tudja elvenni tőlünk, semmiképpen sem. Ez felbecsülhetetlen siker. Mert mit jelent e siker elérése? Ez azt jelenti, hogy hitet öntünk a kapitalista országok munkásaiba, hogy higgyenek saját erejükben, higgyenek a győzelmükben. Ez azt jelenti, hogy új fegyvert adunk a kezükbe a burzsoázia ellen. És hogy ők kézbe veszik ezt a fegyvert és készek élni vele — ez már abból is látszik, hogy a munkások zarándoklása országunkba nem szűnik, hanem fokozódik. És amikor a kapitalista országok munkásait áthatja a saját erejükbe vetett hit, biztosak lehetünk, hogy ez lesz a kapitalizmus végének kezdete és a proletárforradalom győzelmének legbiztosabb jele.

Ezért gondolom, hogy nem hiába dolgozunk, amikor a szocializmust építjük. Ezért gondolom, hogy ebben a munkában nemzetközi méretekben győznünk kell. *(Viharos, hosszantartó taps. Az egész kongresszus felállva éljenez.)*

„Právda" 292. sz. 1925 december 22.
Sztálin Művei. 7. köt. 343—352. old. (oroszul).

Sztálin

„A SZOVJETUNIÓ GAZDASÁGI HELYZETÉRŐL ÉS A PÁRT POLITIKÁJÁRÓL"

című, a Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártja Központi Bizottsága plénumának munkájáról a leningrádi szervezet aktívája előtt 1926 április 13-án mondott beszéd V, VI, VII, VIII, IX. és X. pontja

V.

Meg kell teremteni az ipar építőinek kádereit

Beszéltem az iparosításra vett irányról. Beszéltem az iparosítás fejlődéséhez szükséges tartalékok felhalmozásának útjáról. Beszéltem végül arról, hogyan használjuk fel észszerűen a felhalmozott eszközöket az ipar szükségleteire. Mindez azonban még nem elég, elvtársak. Ahhoz, hogy végrehajtsuk pártunknak az ország iparosítására vonatkozó utasítását, minden egyében kívül még az szükséges, hogy megteremtsük az új embereknek, az ipar új építőinek kádereit.

Semilyen feladat, de különösen akkora feladat, mint országunk iparosítása, nem valósítható meg élő emberek, új emberek, új építő káderek nélkül. Régebben, a polgárháború időszakában, különösen parancsnoki káderek, ezred- és brigádparancsnokok, hadosztály- és hadtestparancsnokok kellettek a hadsereg megszervezésére és a hadviselésre. Ezek nélkül a tömegekből kikerült és tehetségük folytán felemelkedett új parancsnoki káderek nélkül nem tudtuk volna felépíteni a hadsereget, nem tudtuk volna legyőzni nagyszámú ellenségünket. Ezek az új parancsnoki káderek mentették meg akkor hadseregünket és országunkat — természetesen a munkások és parasztok közös támogatásával. De most az ipari építés időszakában élünk. A polgárháború frontjairól most áttérünk az

ipar frontjára. Ennek megfelelően most új ipari parancsnoki káderekre van szükségünk, jó gyárigazgatókra, jó trösztvezetőkre, ügyes kereskedőkre, okos tervezőkre az ipari építés terén. Most új ezred- és brigádparancsnokokat, hadosztály- és hadtestparancsnokokat kell kikovácsolnunk a gazdaság, az ipar számára. Ilyen emberek nélkül egy lépést sem tehetünk előre.

Ezért az a feladatunk, hogy a munkások és a szovjet értelmiség sorából megteremtsük az ipar építőinek nagyszámú kádereit, annak a szovjet értelmiségnek a sorából, amely saját sorsát a munkásosztály sorsához kötötte és velünk együtt építi gazdaságunk szocialista alapját.

Az a feladatunk, hogy megteremtsük ezeket a kádereket, előtérbe helyezzük és messzemenően támogassuk őket.

Az utóbbi időben szokás lett nálunk a gazdasági szakembereket züllötteknek tekinteni és ostorozni, gyakran pedig egyes negatív jelenségekkel hajlandók a gazdasági szakemberek valamennyi káderét általánosan vádolni. Mindenki, akinek kedve kerekedik, gyakran szükségét érzi annak, hogy rúgjon egyet a gazdasági szakembereken, hogy halálos bűnökkel vádolja őket. Elvtársak, ezzel a rossz szokással egyszersmindenkorra fel kell hagyni. Be kell látnunk, hogy a legjobb családban is akadhat torzszülött. Be kell látnunk, hogy országunk iparosítása és az új ipari építő káderek kiemelése nem a gazdasági szakemberek ostorozását, hanem ellenkezőleg — messzemenő támogatásukat követeli iparunk építésében. A gazdasági szakembereket a bizalom és a támogatás légkörével körülvenni, segíteni őket az új emberek, az ipar építőinek kinevelésében, az ipar építőjének hivatását a szocialista építés megtisztelő hivatásává tenni: pártszervezeteinknek ebben az irányban kell most dolgozniok.

VI

Fokoznunk kell a munkásosztály aktivitását

Ezek azok a legközelebbi feladatok, amelyek országunk iparosításával kapcsolatban megoldásra várnak.

Megvalósíthatók-e ezek a feladatok a munkásosztály közvetlen segítsége, közvetlen támogatása nélkül? Nem, nem valósíthatók meg. Fejleszteni iparunkat, emelni termelékenységét, megteremteni az ipar építőinek új kádereit, helyesen szervezni a szocialista felhalmozást, a felhalmozott eszközöket észszerűen használni fel az ipar szükségleteire, bevezetni a legszigorúbb takarékossági rendszert, jobb munkára szorítani az államapparátust, olcsóvá és becsületessé tenni, megtisztítani attól a mocsoktól és szennytől, ami építésünk időszakában ráragadt, rendszeres harcot folytatni az állami vagyon fosztogatói és pazarlói ellen: ezek olyan feladatok, amelyekkel egyetlen párt sem tud megbirkózni a munkásosztály milliós tömegeinek közvetlen és rendszeres támogatása nélkül. Ezért az a feladatunk, hogy a pártonkívüli munkások milliós tömegeit bevonjuk egész építő munkánkba. Szükséges, hogy minden egyes munkás, minden egyes becsületes paraszt segítsen a pártnak és a kormánynak a takarékossági rendszer megvalósításában, az állami tartalékok fosztogatása és szétforgácsolása elleni harcban, a tolvajok és csalók elkergetésében, bármilyen álarc alá rejtőzzenek is, államapparátusunk meggyógyításában és olcsóbbá tételében. A termelési értekezletek ebben a tekintetben felbecsülhetetlen szolgálatot tehetnének. A termelési értekezletek egy időben nagyon divatban voltak nálunk. Most valahogy nem hallani róluk. Ez nagy hiba, elvtársak. Minden áron fel kell eleveníteni a termelési értekezleteket. A termelési értekezletek előtt nemcsak kis kérdéseket, mondjuk egészségügyi kérdéseket kell felvetni. A termelési értekezletek programját tágabbá és tartalmasabbá kell tenni. A termelési értekezletek napirendjére kell tűzni az ipari építés alapvető kérdéseit. Csak így lehet fokozni a munkásosztály milliós tömegeinek aktivitását és csak ezen az úton tehetjük őket az ipar építésének tudatos résztvevőivé.

VII

Meg kell szilárdítani a munkások és parasztok szövetségét

A munkásosztály aktivitásának fokozásáról szólva, nem szabad megfeledkezni a parasztságról sem. Lenin arra tanított minket, hogy a munkásosztály és a parasztság szövetsége a proletariátus diktatúrájának alapelve. Ezt nem szabad elfelejtenünk. Az ipar fejlesztése, a szocialista felhalmozás, a takarékossági rendszer — mindezek olyan feladatok, amelyek megoldása nélkül nem tudjuk legyűrni a magántőkét és nem tudjuk felszámolni gazdasági életünk nehézségeit. De e feladatok egyike sem oldható meg a Szovjethatalom, a proletariátus diktatúrája nélkül. A proletariátus diktatúrája pedig a munkásosztály és a parasztság szövetségére támaszkodik. Ezért valamennyi feladatunk a levegőben lóghat, ha aláássuk vagy gyengítjük a munkásosztály és parasztság szövetségét.

Pártunkban vannak emberek, akik úgy nézik a parasztság dolgozó tömegeit, mint valami idegen testet, mint a kizsákmányolás tárgyát az ipar számára, mint iparunknak valamilyen gyarmatát. Ezek az emberek — veszedelmes emberek, elvtársak. A parasztság a munkásosztály számára nem lehet sem kizsákmányolás tárgya, sem gyarmat. A parasztgazdaság ugyanúgy piac az ipar számára, mint ahogy az ipar is piac a parasztgazdaság számára. De a parasztság számunkra nemcsak piac. A parasztság a munkásosztály szövetségese is. Éppen ezért a parasztgazdaság fellendítése, a parasztság szövetkezetekbe szervezése tömegméretben, anyagi helyzetének javítása az az előfeltétel, amely nélkül nem biztosítható iparunknak valamennyire is komoly fejlődése. És megfordítva — az ipar fejlődése, a mezőgazdasági gépek és traktorok gyártása, a parasztság tömeges ellátása ipari cikkekkel az az előfeltétel, amely nélkül nem vihetjük előre mezőgazdaságunkat. Ez a munkásosztály és a parasztság szövetségének egyik legkomolyabb alapja. Ezért nem érthetünk egyet azokkal az elvtársak-

kal, akik unos-untalan a parasztságra gyakorolt nyomás fokozását követelik abban az értelemben, hogy mérhetetlenül emeljük az adókat, emeljük az ipari cikkek árait stb. Nem érthetünk egyet velük, mivel ők, bár ezt maguk nem veszik észre, aláássák a munkásosztály és a parasztság szövetségét, meglazítják a proletariátus diktatúráját. Nos, mi pedig meg akarjuk szilárdítani, nem pedig aláásni a munkásosztály és parasztság szövetségét.

De a munkásosztálynak és parasztságnak nem akármilyen szövetségéért szállunk síkra. Mi olyan szövetség mellett vagyunk, amelyben a vezetőszerep a munkásosztályé. Miért? Mert a munkásosztály vezetőszerepe nélkül a munkások és a parasztok szövetségének rendszerében lehetetlen a dolgozó és kizsákmányolt tömegek győzelme a földbirtokosok és tőkések felett. Tudom, hogy egyes elvtársak ezzel nem értenek egyet. Azt mondják: a szövetség — jó dolog, de minek még hozzá a munkásosztály vezetése? Ezek az elvtársak súlyosan tévednek. Tévednek, mivel nem értik, hogy a munkásoknak és a parasztoknak csupán olyan szövetsége győzhet, amelyet a legkipróbáltabb és legforradalmibb osztály, a munkásosztály vezet.

Miért vallott kudarcot a parasztok felkelése Pugacsov és Sztyepán Rázin idejében? Miért nem tudták a parasztok akkor elűzni a földesurakat? Azért, mert akkor még nem volt és nem is lehetett olyan forradalmi vezetőjük, mint a munkásosztály. Miért végződött a francia forradalom a burzsoázia győzelmével és a korábban elűzött földesurak visszatértével? Azért, mert a francia parasztoknak akkor még nem volt és nem is lehetett olyan forradalmi vezetőjük, mint a munkásosztály — a parasztságot akkor a polgári liberálisok vezették. A mi országunk a világ egyetlen országa, ahol a munkások és parasztok szövetsége győzelmet aratott a földesurakon és tőkéseken. S mivel magyarázható ez? Azzal, hogy országunkban a forradalmi mozgalom élén a harcokban kipróbált munkásosztály állott és áll. Csak alá kell ásni nálunk

a munkásosztály vezetésének eszméjét, hogy a munkások és parasztok szövetségéből kő kövön ne maradjon, a tőkések és földesurak pedig visszatérjenek régi fészkeikbe.

Ezért kell megőriznünk és megszilárdítanunk országunkban a munkásosztály és parasztság szövetségét.

Ezért kell megőriznünk és megszilárdítanunk a munkásosztály vezetését e szövetség rendszerében.

VIII

Meg kell valósítani a pártonbelüli demokráciát

Arról beszéltem, hogy fokozni kell a munkásosztály aktivitását, hogy a munkásosztály milliós tömegeit be kell vonnunk gazdaságunk építésébe, az ipar építésébe. De a munkásosztály aktivitásának fokozása — komoly és nagy dolog. A munkásosztály aktivitásának fokozása céljából elsősorban magát a pártot kell aktivizálnunk. A pártnak keményen és határozottan rá kell lépnie a pártonbelüli demokrácia útjára, hogy szervezeteink az építés kérdéseinek megvitatásába bevonják a párt nagy tömegeit, amelyeknek alkotó ereje dönti el pártunk sorsát. Enélkül beszélni sem érdemes a munkásosztály aktivizálásáról.

Ezt különösen azért hangsúlyozom, mert leningrádi szervezetünk nemrég olyan napokat élt át, amikor egyes vezetők csak mosolyogni tudtak a pártonbelüli demokrácián. A pártkongresszus előtti, alatti és közvetlen a kongresszus utáni időre gondolok, amikor Leningrádon nem engedték meg a párt kollektíváinak gyűléseit, amikor a kollektívák egyes szervezői — bocsánat keresetlen szavaimért — a rendőrfelügyelők szerepét játszották kollektíváikkal szemben, amikor a kollektíváknak megtiltották, hogy összejöjjenek. Éppen ezen bukott el az úgynevezett „új ellenzék", Zinovjevvel az élén.

Ha Központi Bizottságunk tagjainak a leningrádi aktíva segítségével két hét leforgása alatt sikerült félreállítani és el-

szigetelni az ellenzéket, amely a XIV. kongresszus határozatai ellen harcolt, ez csak azért történhetett, mert a kongresszus határozataival kapcsolatos felvilágosító kampány egybeesett a demokratizmus iránti vonzalommal, amely megvolt, amely utat akart törni és végül utat is tört a leningrádi pártszervezetben. Szeretném, elvtársak, ha önök megszívlelnék ezt a friss tanulságot. Kérem önöket, akik megszívlelik ezt a tanulságot, hogy becsületesen és erélyesen valósítsák meg a pártonbelüli demokráciát, fokozzák a párttömegek aktivitását, vonják be őket a szocialista építés legfontosabb kérdéseinek megvitatásába és győzzék meg őket a Központi Bizottság áprilisi plénumában hozott határozatok helyességéről. Szeretném, ha meggyőznék a párt tömegeit, mivel a munkásosztály soraiban munkánk alapvető módszere a meggyőzés módszere.

IX

Meg kell óvni a párt egységét

Egyes elvtársak azt hiszik, hogy a pártonbelüli demokrácia a frakciós csoportosulások szabadságát jelenti. Nos, ezt már nem írhatjuk alá, elvtársak! Mi nem így értelmezzük a pártonbelüli demokráciát. A pártonbelüli demokráciának és a frakciós csoportosulások szabadságának egymáshoz semmi köze nincs és nem is lehet.

Mi a pártonbelüli demokrácia? A pártonbelüli demokrácia a párttömegek aktivitásának fokozása és a párt egységének megszilárditása, a tudatos proletárfegyelem megszilárditása a pártban.

És mi a frakciós csoportosulások szabadsága? A frakciós csoportosulások szabadsága a párt sorainak bomlása, a pártnak különálló központokra való szétforgácsolása, a párt gyengítése, a proletárdiktatúra gyengítése.

Tehát mi közük lehet egymáshoz?

Pártunkban vannak olyanok, akiknek leghőbb vágya, hogy általános pártvita kezdődjék. Vannak olyanok, akik a pártot el

sem tudják képzelni viták nélkül, akik a hivatásos vitatkozó címére tartanak igényt. Félre ezekkel a hivatásos vitatkozókkal. Most nem kiagyalt vitákra, nem arra van szükség, hogy pártunk vitarendező klubbá váljék, hanem építő munkánk, különösen az ipari építés fokozására, harcos és tömör, egységes és osztatlan pártra van szükség, mely építő munkánkat eltökélten és biztos kézzel vezeti. Aki végnélküli vitákra törekszik, aki a frakciós csoportosulások szabadságát akarja — az aláássa a párt egységét, az pártunk erejét aknázza alá.

Mi volt erősségünk a multban és mi az erősségünk ma? A helyes politika és soraink egysége. A helyes politikát megadta pártunk XIV. kongresszusa. Most az a feladat, hogy biztosítsuk soraink egységét, a pártkongresszus határozatait minden akadállyal szemben megvalósítani kész párt egységét.

Alapjában ez az értelme azoknak a határozatoknak, melyeket pártunk Központi Bizottságának plénuma hozott.

X

Következtetések

Engedjék meg, hogy rátérjek a következtetésekre.

Először, előre kell vinnünk országunk iparát, mint a szocializmus alapját s mint olyan vezető erőt, amely a népgazdaságot egészben véve előre viszi.

Másodszor, létre kell hoznunk az ipar építőinek új kádereit, mint az iparosításra vett irány egyenes és közvetlen végrehajtóit.

Harmadszor, meg kell gyorsítanunk szocialista halmozásunk ütemét és tartalékokat kell felhalmoznunk iparunk szükségleteire.

Negyedszer, gondoskodni kell a felhalmozott tartalékok helyes felhasználásáról és a legszigorúbb takarékossági rendszert kell bevezetni.

Ötödször, fokozni kell a munkásosztály aktivitását és be kell vonni a munkások milliós tömegeit a szocialista építésbe.

Hatodszor, meg kell szilárdítani a munkásosztály és a parasztság szövetségét és a munkásosztály vezetését ezen a szövetségen belül.

Hetedszer, fokozni kell a párttömegek aktivitását és meg kell valósítani a pártonbelüli demokráciát.

Nyolcadszor, meg kell óvni és erősíteni kell pártunk egységét, kádereink egybeforrottságát.

Képesek leszünk-e teljesíteni ezeket a feladatokat? Igen, képesek leszünk, ha úgy akarjuk. Márpedig akarjuk, ezt mindenki látja. Igen, képesek leszünk, mert mi — bolsevikok vagyunk, mert nem félünk a nehézségektől, hiszen a nehézségek azért vannak, hogy harcoljunk ellenük és leküzdjük őket. Igen, képesek leszünk, mert politikánk helyes és tudjuk, merre tartunk. És mi szilárdan, magabiztosan megyünk előre a célhoz vezető úton, a szocialista építés győzelme felé vezető úton.

Elvtársak! Maroknyi csoportot alkottunk Leningrádban, 1917 februárjában, kilenc esztendővel ezelőtt. A régi párttagok emlékeznek arra, hogy mi, bolsevikok, akkoriban a Leningrádi Szovjet jelentéktelen kisebbségét alkottuk. A régi bolsevikoknak emlékezniök kell arra, hogy akkor kicsúfolt minket a bolsevizmus nagyszámú ellensége. De mi mentünk előre, egyik állást a másik után vettük be, mert politikánk helyes volt és tömör sorokban harcoltunk. Azután ez a kis erő nagy erővé növekedett. Szétvertük a burzsoáziát és megdöntöttük Kerenszkijt. Megszerveztük a Szovjetek hatalmát. Szétvertük Kolcsakot és Djenyikint. Kiűztük országunkból az angol-francia és amerikai erőszakoskodókat. Leküzdöttük a gazdasági romlást. Végül, helyreállítottuk iparunkat és mezőgazdaságunkat. Most új feladat merült fel előttünk — országunk iparosításának feladata. A legkomolyabb nehézségek mögöttünk vannak. Kételkedhetünk-e abban, hogy ezzel az új feladattal, országunk iparosításának feladatával is megbirkózunk? Természetesen

nem kételkedhetünk. Ellenkezőleg, most minden szükséges adva van számunkra ahhoz, hogy leküzdjük a nehézségeket és megvalósítsuk azokat az új feladatokat, amelyeket pártunk XIV. kongresszusa tűzött elénk.

Ezért gondolom, elvtársak, hogy az új ipari fronton minden bizonnyal győznünk kell. *(Viharos taps.)*

„Právda" 89. sz. 1926 április 26.
Sztálin Művei. 6 köt. 136—148. old. (oroszul).

F. DZERZSINSZKIJ

(F. Dzerzsinszkij halálára)

1926 július 22

Frunze után — Dzerzsinszkij.

A régi lenini gárda ismét elvesztett egy kiváló vezetőt és harcost. A párt ismét pótolhatatlan veszteséget szenvedett.

Amikor most, a nyitott sírnál, végiggondoljuk Dzerzsinszkij elvtárs egész megtett útját — a börtönt, a kényszermunkát, a számüzetést, az ellenforradalom elleni harc Rendkívüli Bizottságát, a lezüllött közlekedés helyreállítását, a fiatal szocialista ipar építését —, egyetlen szóval szeretnénk jellemezni ezt az egész lázas iramú életet: **LÁNGOLÁS.**

Az Októberi Forradalom Dzerzsinszkijt az ellenforradalom elleni harc Rendkívüli Bizottságának őrhelyére állította. A burzsoázia előtt nem volt gyűlöletesebb név, mint Dzerzsinszkij neve, aki acélos kézzel verte vissza a proletárforradalom ellenségeinek csapásait. A „burzsoázia réme" — így nevezték akkoriban Dzerzsinszkij elvtársat.

A „békés időszak" beállta után Dzerzsinszkij elvtárs folytatja lázas iramú munkáját. Dzerzsinszkij elvtárs lángolva ég, amikor rendbehozza a feldúlt közlekedést, majd a Legfelsőbb Népgazdasági Tanács elnökének minőségében lángolva ég iparunk építésének munkáján. Nem ismert pihenést, nem vetett meg semmiféle nehéz munkát, merészen küzdött a nehézségek ellen és leküzdötte azokat, minden erejét, egész energiáját annak az ügynek áldozta, amelyet a párt rábízott és — elégett a proletariátus érdekeiért, a kommunizmus győzelméért végzett munkában.

Búcsúzunk tőled, Október hőse! Búcsúzunk tőled, pártunk hű fia!

Búcsúzunk tőled, pártunk egységének és hatalmas erejének kovácsa!

1926 július 22. *I. SZTÁLIN*

„Právda" 166. sz. 1926 július 22.
Sztálin Művei. 8. köt. 192—193. old. (oroszul).

[A KÁDEREK KIVÁLASZTÁSÁRÓL. A TÖMEGEK KÖZÖTT VÉGZETT MUNKÁRÓL]

A 15. Moszkva kormányzósági pártkonferencián mondott beszédből

1927 január 14

... elegendő-e a helyes politika egymagában ahhoz, hogy győzedelmeskedjünk minden néven nevezendő nehézségen, amely útunkon felmerül?

Nem, nem elegendő.

Ehhez legalább két további feltétel szükséges.

Első feltétel. Mindenekelőtt az szükséges, hogy a párt által kidolgozott helyes politikát valóban átültessék az életbe, valóban teljes egészében megvalósítsák.

Persze, a helyes politika mindennél fontosabb. De ha ezt a politikát nem ültetik át az életbe, ha ezt a politikát az életbe való átültetés során eltorzítják — hogyan beszélhetünk akkor ilyen politikáról? Az életben előfordulnak olyan esetek, hogy a politika helyes, de nem viszik keresztül, vagy nem úgy viszik keresztül, ahogy kell. Ilyen eset nálunk most szép számban fordul elő. Pontosan ilyen esetre gondolt Lenin, amikor a XI. kongresszuson, utolsó előadói beszédében,* ezeket mondotta:

Politikánk helyes, de ez nem elegendő, mert most arról van szó, hogy nyélbeüssük az emberek helyes kiválasztását és megszervezzük a végrehajtás ellenőrzését.

Az emberek kiválasztása és a végrehajtás ellenőrzése — erre élezte ki a kérdést Lenin utolsó előadói beszédében. Azt gondolom, hogy Leninnek ezt az útmutatását építőmunkánk egész ideje alatt szem előtt kell tartanunk. Az építés vezetésé-

* *Lenin* Művei. 3. kiad. XXVII. köt. 255—259. old. (oroszul).

hez nem elegendők a helyes irányelvek; ehhez az is szükséges, hogy a mi szovjet, gazdasági, szövetkezeti és minden egyéb építőmunkánk vezető őrhelyeire olyan embereket állítsunk, akik fel tudják fogni ezeknek az irányelveknek értelmét és jelentőségét, akik képesek arra, hogy becsületesen és lelkiismeretesen vigyék keresztül ezeket az irányelveket, akik ezeknek az irányelveknek keresztülvitelét nem puszta formaságnak tartják, hanem becsület dolgának, legfőbb kötelességüknek a párttal és a proletariátussal szemben.

Igy kell érteni az emberek helyes kiválasztásának és a végrehajtás ellenőrzésének Lenin által kiadott jelszavát.

Ám nálunk olyasmi történik, amì ennek egyenes ellentéte. Tessék-lássék módjára mintha elismernék a párt és a Szovjethatalom legfelsőbb szerveinek utasításait, a valóságban azonban véka alá rejtik és továbbra is egészen más politikát folytatnak. Vagy talán nem tény az, hogy olykor egyes apparátusok, gazdasági, szövetkezeti és egyéb apparátusok egyes vezetői véka alá rejtik a párt helyes utasításait és továbbra is a régi, kitaposott ösvényen haladnak? Ha például a párt és a Szovjethatalom központi szervei elhatározzák, hogy politikánk soronlevő feladata a kiskereskedelmi árak leszállítása, de egész sor szövetkezeti és általában kereskedelmi funkcionárius erre a határozatra a füle botját sem mozgatja és inkább kijátssza a határozatot — minek nevezzük az ilyesmit? Mi ez, ha nem aláásása annak a helyes politikának, amelynek lelkiismeretes keresztülvitelétől függ az összefogás sorsa, a munkások és parasztok szövetségének sorsa, a Szovjethatalom sorsa?

Pontosan ilyen esetre gondolt Lenin, amikor ezt mondta: Vonalunk helyes, de a gép nem oda megy, ahová mennie kell.

Ugyan mivel magyarázható ez a vonal és a gép közötti surlódás? Nyilván azzal, hogy ennek a gépnek összetétele, ennek az apparátusnak összetétele nem mindig jó minőségű.

Ezért egyik soronlevő feladata most a pártnak és a Szovjethatalomnak a funkcionáriusok helyes kiválasztása és a végrehajtás ellenőrzése.

Ezért kell a pártnak éberen ügyelnie arra, hogy építőmunkánk vezető funkcionáriusait annak a szempontnak megfelelően válogassák össze, vajjon át tudják-e ültetni az életbe lelkiismeretesen a párt és a Szovjethatalom politikáját.

Második feltétel. Persze, ez nem minden. Emellett feltétlenül el kell érni azt is, hogy a párt sokkal jobban vezesse a tömegeket s ezzel megkönnyítse a nagy munkástömegek, továbbá a parasztok bevonását egész építőmunkánkba. A proletár vezetés biztosítása természetesen a legfontosabb. De a proletariátus a párt útján nyilvánítja ki azt, hogy vezetni akar. Az építés vezetése rossz párttal az élen — lehetetlen. Hogy a proletariátus vezethessen, ahhoz feltétlenül arra van szükség, hogy pártja mint a tömegek legfőbb vezére, hivatásának magaslatán álljon. Ehhez viszont mi szükséges? Ehhez az szükséges, hogy a pártvezetés ne formaság legyen, ne a zöldasztal mellől történjék, hanem valóságos vezetés legyen. Ehhez az szükséges, hogy a pártvezetés a lehető legnagyobb mértékben rugalmas legyen.

Azt mondják, hogy a munkásosztály nagy tömegeinek cselekvésre ösztönzése nélkül nem arathatunk győzelmet építésünk frontján. Ez tökéletesen igaz. De mit jelent ez? Azt jelenti, hogy a nagy tömegeknek építésünk ügyébe való bekapcsolása céljából feltétlenül arra van szükség, hogy helyesen, rugalmasan, nem pedig hűbelebalázs módjára vezessük ezeket a tömegeket. De ki vezesse a tömegeket? A tömegeket a pártnak kell vezetnie. Csakhogy a párt nem vezetheti a tömegeket, ha nem veszi számításba azokat a változásokat, amelyek a munkások és parasztok soraiban a legutóbbi években végbementek. Most már nem lehet a régi módon, egyesegyedül rendeletek és utasítások útján vezetni. Az ilyen vezetésnek befellegzett. Most a merő formai vezetés elégedetlenségre vezet-

het. Ugyan miért? Azért, mert megnövekedett a munkásosztály aktivitása, megnövekedtek a munkásosztály igényei, megnövekedett a munkások érzékenysége munkánk fogyatékosságai iránt s a munkások nagyobb követelményeket támasztanak.

Jó dolog ez? Persze, hogy jó dolog. Mindig is erre törekedtünk. Ebből azonban az következik, hogy a munkásosztály vezetése bonyolultabbá válik, magának a vezetésnek pedig rugalmasabb jelleget kell öltenie. Azelőtt előfordult, hogy ráléptünk valakinek a tyúkszemére és semmi sem lett belőle. Csakhogy most ez már nem megy, elvtársak! Most arra van szükség, hogy a lehető legnagyobb figyelmet fordítsuk még a legjelentéktelenebb apróságra is, mert hiszen a munkások mindennapi élete éppen ezekből az apróságokból tevődik össze.

Ugyanezt kell mondanunk a parasztságról is. A mai paraszt nem ugyanaz, mint a két-három évvel ezelőtti. Ugyancsak érzékenyebbé és tudatosabbá vált. Elolvassa az úgynevezett vezetők cikkeit, mérlegeli azokat, alaposan szemügyre veszi minden egyes vezetőjét és megalkotja róluk saját véleményét. Ne gondolják, hogy a paraszt ostoba, mint egyes okosak néha feltüntetik előttünk. Nem, elvtársak, a paraszt okosabb sok városi okosnál. És most azt akarja, hogy figyelmesebbek legyünk irányában. Itt ugyanúgy, mint a munkások tekintetében, nem érhetjük be egyesegyedül a határozatokkal. Itt ugyanúgy, mint a munkások tekintetében, meg kell magyarázni a párt és a Szovjethatalom utasításait, türelmesen és aprólékosan kell megmagyarázni, hogy az emberek megértsék, mit akar a párt és hová vezeti az országot. Ha ma nem értették meg — tessék megmagyarázni holnap. Ha holnap sem értik meg, tessék megmagyarázni holnapután. E nélkül nem lesz és manapság nem is lehetséges semminemű vezetés.

Ez persze nem azt jelenti, hogy le kell mondani a vezetésről. Nem, nem ezt jelenti. A tömeg nem becsülheti a pártot,

ha a párt lemond a vezetésről, ha nem vezet többé. Maguk a tömegek akarják, hogy vezessék őket, s a tömegek szilárd vezetést keresnek. De a tömegek azt akarják, hogy a vezetés ne legyen formaság, ne legyen zöldasztal mellőli vezetés, hanem valóságos vezetés legyen, amely érthető számukra. Éppen ezért feltétlenül szükség van a párt és a Szovjethatalom céljainak, feladatainak, irányelveinek és utasításainak türelmes megmagyarázására. A vezetést nem szabad abbahagyni és lazítani sem szabad. Ellenkezőleg, a vezetést szorosabbra kell fogni. A vezetés szorosabbra fogása érdekében azonban feltétlenül arra van szükség, hogy maga a vezetés rugalmasabbá váljék, a párt pedig a lehető legnagyobb figyelmet tanusítsa a tömegek igényei irányában.

Befejezem, elvtársak. Politikánk helyes s ebben van a mi erőnk. De hogy politikánk ne a levegőben lógjon, ahhoz legalább is két feltétel szükséges. Először, a funkcionáriusok helyes kiválasztása és a pártutasítások végrehajtásának ellenőrzése. Másodszor, rugalmasság a tömegek vezetésében és a lehető legnagyobb figyelmesség a tömegek érdekei irányában, figyelmesség és újra figyelmesség. *(Hangos, hosszantartó taps, mindenki éljenez; a jelenlevők felállnak és eléneklik az „Internacionálé"-t.)*

„Právda" 13. sz. 1927 január 16.
Sztálin Művei. 9. köt. 137—162. old.

Sztálin

[HÁROM FOGYATÉKOSSÁG PÁRTUNK GYAKORLATÁBAN]

„A Központi Bizottság politikai beszámolója a Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártja XV. Kongresszusának" c. beszéd „A párt és az ellenzék" c. III. részének 1. pontja

1927 december 3

Nem fogok kitérni, elvtársak, pártunk számbeli és eszmei növekedésére, nem fogok számokat idézni, mivel erről Koszior fog önöknek részletes jelentést tenni.

Nem fogok beszélni pártunk szociális összetételéről és az ezzel kapcsolatos számokról sem, mivel erről Koszior kimerítő adatokat fog nyujtani beszámolójában.

Arról a színvonalemelkedésről, arról a minőségi javulásról szeretnék néhány szót szólni, amelyet pártunk vezető munkájában gazdasági téren, valamint politikai téren is elértünk. Volt idő, elvtársak, két-három évvel ezelőtt, amikor az elvtársak egy része, ha nem tévedek, Trockijjal az élén *(derültség, felkiáltások:* „Ha nem téved?"), megrótta kormányzósági, területi bizottságainkat és a Központi Bizottságot, azt állítva, hogy pártszervezeteink nem illetékesek és alaptalanul avatkoznak be az ország gazdasági ügyeibe. Igen, volt ilyen idő. Most aligha jár rá valakinek a nyelve, hogy ilyen váddal illesse a pártszervezeteket. Hogy a kormányzósági és területi bizottságok elsajátították a gazdasági vezetés ügyét, hogy a pártszervezetek a gazdasági építés élén állnak, nem pedig mögötte kullognak — ez olyan szembeötlő tény, hogy talán csak a vakok vagy őrültek mernék tagadni. Már az a tény, hogy ezen a kongresszuson fel mertük vetni a népgazdaságépítés ötéves tervének kérdését, már ez a tény amellett szól, hogy a párt igen nagy haladást tett

gazdasági építésünk tervszerű vezetése terén mind vidéken, mind a központban.

Egyesek azt hiszik, hogy ebben az eredményben nincs semmi rendkívüli. Nem, elvtársak. Ez rendkívül nagy és fontos vívmány, amit meg kell állapítanunk. Hivatkoznak olykor amerikai, német gazdasági szervekre, amelyek állítólag szintén tervszerűen vezetik a nemzetgazdaságot. Nem, elvtársak, ezt még nem érték és nem is érik el ott, amíg ott kapitalista rend áll fenn. A tervszerű vezetéshez az szükséges, hogy az ipar rendszere ne kapitalista, hanem más, szocialista legyen, hogy legalább az ipar, a hitelrendszer, a föld nacionalizálva legyen, hogy meglegyen a szocialista összefogás a faluval, hogy a munkásosztály kezében legyen a hatalom az országban és így tovább.

Igaz, náluk is van egy és más, ami tervhez hasonlít. De ezek jóslatszerű tervek, rejtvényszerű tervek, amelyek senkire sem kötelezőek és amelyek alapján lehetetlen vezetni az ország gazdaságát. Más a helyzet nálunk. A mi terveink nem jóslat-tervek, nem rejtvény-tervek, hanem *utasítás*-tervek, amelyek *kötelezőek* valamennyi vezetőszervünk számára és amelyek *meghatározzák* gazdasági fejlődésünk *jövőbeni* irányát az *egész* országra vonatkozóan.

Világos, hogy itt *elvi* különbséggel van dolgunk.

Ezért mondom, hogy már az az egyszerű tény, hogy ezen a kongresszuson felvetettük a népgazdaságfejlesztés ötéves tervének kérdését, hogy már ez a tény tervszerű vezető munkánk minőségi javulásáról tanuskodik.

Nem fogok kitérni a pártonbelüli demokrácia fejlődésére sem. Csak a vakok nem látják, hogy a pártonbelüli demokrácia, a valóságos pártonbelüli demokrácia, a párttömegek aktivitásának valóságos fellendülése nálunk növekszik és fejlődik. Sokat fecsegnek a demokráciáról. De mi a demokrácia a pártban? Kinek a demokráciája ez? Ha demokrácián a forradalomtól elszakadt néhány intellektuelnek azt a szabadságát értjük, hogy vég nélkül fecseghessenek, saját sajtószerv-

vel rendelkezzenek stb., akkor ez a „demokrácia" nekünk nem kell, mert ez a hatalmas többség akaratát meghiúsítani akaró elenyésző kisebbség demokráciája. Ha viszont demokrácián a párttömegeknek azt a szabadságát értjük, hogy megoldják építésünk kérdéseit, ha a párttömegek aktivitásának fellendülését, a párt vezetésébe való bevonásukat és annak az érzésüknek kifejlesztését értjük, hogy a párt az övék — akkor ez a demokrácia nálunk megvan, szükségünk van rá és mi tántoríthatatlanul fejleszteni fogjuk, tűzön-vizen keresztül. *(Taps.)*

Nem fogok kitérni, elvtársak, arra sem, hogy a pártonbelüli demokrácia növekedésével együtt a vezetés lépésről-lépésre mindinkább testületivé válik. Nézzék Központi Bizottságunkat és Központi Ellenőrző Bizottságunkat. Ezek együtt 200—250 elvtársból álló vezető központot alkotnak, amely rendszeresen összeül és határoz építésünk legfontosabb kérdéseiben. Ennyire demokratikus és testületileg működő központja alig volt valaha is pártunknak. No és? Vajjon nem tény-e, hogy munkánk legfontosabb kérdéseinek megoldása a szűk vezetőcsoport kezéből mindinkább ennek a széleskörű központnak a kezébe megy át, amely a legszorosabb kapcsolatban van az építés valamennyi ágával és mérhetetlen országunk valamennyi vidékével?

Nem fogok kitérni pártunk kádereinek növekedésére sem. Vitathatatlan, hogy pártunk régi kádereinek soraiba az utóbbi évek folyamán felfelé haladó új káderek kerültek be, amelyek főként munkásokból állnak. Míg régebben százakban és ezrekben számoltuk kádereinket, most tízezrekben kell számolnunk őket. Azt hiszem, hogy ha a legalsó szervezeteken, a műhely-, a csoportszervezeteken kezdjük és innen haladunk felfelé a Szovjetunió egészéig, pártunk káderei, amelyek óriási többségükben munkásokból állanak, legalább 100 000 embert ölelnek fel. Ez pártunk hatalmas növekedése. Ez káderállományunk hatalmas növekedése, káderállományunk eszmei és szervezési tapasztalatának, kommunista műveltségének növekedése.

Végül még egy kérdés, amelyre nem szükséges kitérnem, de amelyet meg kellene említeni. Ez pedig az, hogy pártunk tekintélye a pártonkívüli munkások és általában a dolgozó tömegek előtt országunkban, a munkások és általában az elnyomott osztályok előtt az egész világon megnőtt. Aligha vonhatja most bárki is kétségbe, hogy pártunk az egész világ dolgozó tömegei számára a felszabadulás zászlajává, a bolsevik név pedig — a munkásosztály legjobbjainak megtisztelő nevévé válik.

Általában ilyen a képe, elvtársak, a pártépítés terén elért eredményeinknek.

Ez nem jelenti azt, elvtársak, hogy a pártban nincsenek fogyatékosságok. Nem, fogyatékosságok vannak, még hozzá komoly fogyatékosságok. Hadd szóljak most néhány szót ezekről a fogyatékosságokról.

Nézzük... például, hogyan vezetik pártszervezeteink a gazdasági és más szervezeteket. Vajjon itt minden rendben van-e? Nem, nincs minden rendben. Nálunk nemcsak a helyi szervezetben, hanem a központban is gyakran — hogy úgy mondjam — családi alapon, otthoniasan oldják meg a kérdéseket. Iván Ivanovics, aki valamely szervezet vezetőségének tagja, mondjuk, igen durva hibát követett el és elrontotta a dolgot. De Iván Fjódorovics nem akarja őt bírálni, nem akarja feltárni és kijavítani hibáit. Nem akarja, mivel nem óhajt „ellenségeket szerezni". Elkövették a hibát, elrontották a dolgot — oda se neki! Hiszen ki nem téved? Ma én kegyelmezek meg Iván Ivanovicsnak. Holnap ő kegyelmez meg nekem, Iván Fjódorovicsnak. Mert mi a biztosítéka annak, hogy én szintén nem tévedek? Tehát csak mértékkel és minden jóra fordul. Békesség és jóakarat. Azt mondják, hogy az elkövetett hiba elrontja nagy ügyünket? Annyi baj legyen! Majd csak egyenesbe jutunk egyszer.

Rendszerint így gondolkoznak, elvtársak, egyes felelős funkcionáriusaink.

De mit jelent ez? Ha mi, bolsevikok, akik az egész világot bíráljuk, akik, Marx szavaival szólva, az eget ostromoljuk, ha mi egyik-másik elvtársunk nyugalma kedvéért lemondunk az önbírálatról — vajjon nem világos-e, hogy ennek csak nagy ügyünk pusztulása lehet a vége? *(Felkiáltások:* „Helyes!" *Taps.)*

Marx azt mondotta, hogy a proletárforradalom egyebek között abban különbözik minden más forradalomtól, hogy önmagát bírálja és bírálva önmagát, erősödik. Ez Marxnak nagyon fontos útmutatása. Ha mi, a proletárforradalom képviselői, szemet hunyunk fogyatékosságaink előtt, családi alapon fogjuk megoldani a kérdéseket, kölcsönösen elhallgatjuk egymás hibáit és nem fakasztjuk fel a kelevényeket, hanem hagyjuk, hogy tovább terjedjenek a pártszervezet belsejében — ugyan ki fogja kiküszöbölni ezeket a hibákat, ezeket a fogyatékosságokat?

Vajjon nem világos-e, hogy megszűnünk proletárforradalmárok lenni és minden bizonnyal elpusztulunk, ha nem űzzük ki sorainkból ezt a nyárspolgári szellemet, ezt a családiaskodást építésünk legfontosabb kérdéseinek megoldásánál?

Vajjon nem világos-e, hogy ha vonakodunk becsületesen és nyiltan önbírálatot gyakorolni, ha vonakodunk becsületesen és nyiltan kijavítani hibáinkat, akkor elzárjuk magunk előtt az előrehaladásnak, ügyünk megjavításának, ügyünk újabb sikereinek útját?

Hiszen fejlődésünk nem síma, zökkenőmentes felfelé ívelés. Nem, elvtársak, nálunk vannak osztályok, vannak ellentmondások az országon belül, van multunk, van jelenünk és jövendőnk, ezek között ellentmondások vannak és nem tudunk előrehaladni az élet hullámain való édes ringatódzással. Harcban, az ellentmondások kibontakozása, ezeknek az ellentmondásoknak leküzdése, ezeknek az ellentmondásoknak feltárása és felszámolása útján haladunk előre.

Amíg osztályok vannak, sohasem jutunk el odáig, hogy azt mondhassuk: no, hál'isten, most már minden rendben van. Sohasem, elvtársak.

Életünkben mindig elhal valami. De az, ami elhal, nem akar egyszerűen meghalni, hanem harcol a létéért, védelmezi idejétmúlt ügyét.

Életünkben mindig születik valami új. De az, ami születik, nem születik egyszerűen, hanem visít, kiabál, védelmezi a léthez való jogát. *(Felkiáltások:* „Helyes!" *Taps.)*

A régi és az új, az elhaló és a keletkező közötti harc — ez fejlődésünk alapja. Ha nem vesszük észre és nem tárjuk fel nyiltan és becsületesen, ahogyan bolsevikokhoz illik, munkánk fogyatékosságait és hibáit, akkor elzárjuk magunk előtt az előrehaladás útját. De mi előre akarunk haladni. És éppen azért, mert előre akarunk haladni, egyik legfontosabb feladatként kell kitűznünk a becsületes és forradalmi önbírálatot. Enélkül nincs előrehaladás. Enélkül nincs fejlődés.

De éppen ezen a vonalon nálunk még mindig sántít a dolog. Sőt mi több, elég néhány siker, hogy megfeledkezzenek a fogyatékosságokról, megnyugodjanak és elbizakodjanak. Két-három nagyobb siker — és önbizalmuk már nem ismert határt. További két-három nagyobb siker — és már azt hiszik, hogy övék az egész világ. De a hibák megmaradnak, a fogyatékosságok tovább élnek, a kelevények nem fakadnak fel, hanem egyre mélyebben hatolnak be pártunk szervezetébe.

A második fogyatékosság. Ez abban áll, hogy az adminisztrálás módszerét átviszik a pártba, hogy a meggyőzés módszerét, amely döntő jelentőségű a pártban, az adminisztrálás módszerével helyettesítik. Ez a fogyatékosság nem kevésbbé veszélyes, mint az első. Miért? Azért, mert azzal a veszéllyel jár, hogy pártszervezeteink, amelyek öntevékeny szervezetek, közönséges irodákká válnak. Ha meggondoljuk, hogy a különböző gazdasági, szövetkezeti és állami intézményekben körül-

belül 60 000 igen aktív pártmunkásunk van, akik ott a bürokratizmus ellen harcolnak, be kell látnunk, hogy amikor a különböző intézményekben a bürokratizmus ellen harcolnak, egy részüket a bürokratizmus olykor megfertőzi s ezek aztán a pártszervezetbe magukkal hozzák a bürokratizmust. Ez nem bűnünk, elvtársak, hanem bajunk, mert amíg állam van, ez a folyamat kisebb-nagyobb mértékben folytatódni fog. És éppen azért, mert ennek a folyamatnak némi gyökerei vannak az életben, fel kell fegyverkeznünk e fogyatékosság elleni harcra, fokozni kell pártunk tömegeinek aktivitását, be kell vonni őket a pártvezetés kérdéseinek megoldásába, rendszeresen meg kell valósítani a pártonbelüli demokráciát és pártunk gyakorlatában nem szabad megtűrni, hogy az adminisztrálás módszerével helyettesítsék a meggyőzés módszerét.

A harmadik fogyatékosság. Ez a fogyatékosság abban áll, hogy egyes elvtársaink együtt akarnak úszni az árral, símán, nyugodtan, perspektívák nélkül, anélkül, hogy a jövőbe tekintenének, mert azt szeretnék, hogy körülöttük ünnepélyes és diadalmas hangulat uralkodjék, hogy minden nap ünnepi ülések legyenek, hogy mindenütt tapsoljanak és hogy mindegyikük felváltva helyet foglaljon mindenféle elnökség tiszteletbeli tagjainak sorában. *(Nevetés, taps.)*

Az ünnepélyes hangulat szertelen vágya, a dekorációk és mindenféle szükséges és fölösleges jubileum iránti vonzalom, úszni, amerre az ár hömpölyög, nem nézve, hová visz bennünket *(nevetés, taps)* — ez a lényege pártgyakorlatunk harmadik fogyatékosságának, ez az alapja pártéletünk hiányosságainak.

Láttak-e önök evezősöket, akik verejtékes arccal becsületesen eveztek, de nem látták, hová viszi őket az ár? Én láttam ilyen evezősöket a Jenyiszéjen. Becsületes és fáradhatatlan evezősök voltak. De az volt a bajuk, hogy nem látták, és nem is akarták látni, hogy a hullám sziklához csaphatja őket és elpusztulhatnak.

Ugyanígy tesznek egyes elvtársaink is. Becsületesen, lankadatlanul eveznek, símán úsznak, együtt az árral, de hogy hová, nem tudják, de még csak tudni sem akarják. Munka perspektíva nélkül, munka kormány és vitorla nélkül — ide vezet az a vágy, hogy okvetlenül együtt ússzunk az árral.

És az eredmény? Az eredmény világos: először belepi őket a penész, azután szürkévé válnak, azután befonja őket a nyárspolgári szellem hinárja, és végül tökéletes nyárspolgárokká válnak. Ez a valóságos elfajulás útja.

Ezek, elvtársak, pártgyakorlatunk és pártéletünk fogyatékosságai, amelyekről néhány keserű szót kívántam szólni.

Sztálin Művei. 10. köt. 325—333. old. (oroszul).
Sztálin. A kritikáról és önkritikáról. (A Pártépítés kis könyvtára 1. sz.) Szikra 1950. 5 9. old.

Sztálin

[„PÁRTUNK ÉLŐ SZERVEZET"]

A SzK(b)P XV. Kongresszusán a Központi Bizottság nevében mondott politikai beszámolóhoz fűződő zárszó III., „összefoglalás" c. része

1927 december 7

Kámenyev beszédéből kitűnik, hogy az ellenzéknek nincsen szándékában teljesen lefegyverkezni. Az ellenzék december 3-i nyilatkozata is ugyanerről tanuskodik. Az ellenzék nyilván jobbnak tartja, ha a párton kívül kerül. Kerüljön hát a párton kívül. Abban, hogy inkább a párton kívül kerülnek, hogy lehasítják magukat a pártról — nincs semmi borzalmas, semmi különös, semmi csodálnivaló. Ha megvizsgáljuk pártunk történetét, világossá válik, hogy mindig, amikor a párt bizonyos komoly fordulatot hajtott végre, a régi vezetők bizonyos része lepottyant a bolsevik párt szekeréről és új embereknek adott helyet. A fordulat — komoly dolog, elvtársak. A fordulat veszélyes azokra, akik nem ülnek biztosan a párt szekerén. A fordulatnál sem tudja mindenki megtartani az egyensúlyt. Megfordítottad a szekeret, s lám: egyesek lepottyantak róla. *(Taps.)*

Vegyük 1903-at, pártunk második kongresszusának időszakát. Ebben az időszakban a párt fordulatot tett a liberálisokkal való megegyezéstől a liberális burzsoázia ellen folytatott élethalálharc felé, a cárizmus elleni harc előkészítésétől a cárizmus és a feudalizmus teljes szétzúzásáért folyó nyilt harc felé. A párt élén akkoriban hatos csoport állott: Plechánov, Zaszúlics, Martov, Lenin, Axelrod, Potrészov. A párt fordulata végzetes lett a hatos csoport öt tagjára. Ezek lepottyantak a szekérről. Lenin egyesegyedül maradt. *(Taps.)* A helyzet úgy alakult, hogy a párt régi vezetői, a párt megalapítói (Plechánov, Zaszúlics,

Axelrod) plusz két fiatal (Martov, Potrészov) egy, szintén fiatal ellen fordult. Ha tudnák, mennyit jajveszékeltek, siránkoztak és üvöltöztek abban az időben arról, hogy a párt elpusztul, hogy nem áll meg a lábán, hogy a régi vezetők nélkül nem mehet semmire. A siránkozások és panaszkodások azonban elmúltak, a tények pedig maradtak. A tények viszont azt mutatják, hogy a párt éppen az ötös csoport elmenetelének eredményeképpen találta meg a helyes utat. Most minden bolsevik előtt világos, hogy ha Lenin nem folytatott volna elszánt harcot az ötös ellen, ha nem szorította volna ki az ötöst, pártunk nem tömörülhetett volna olyan bolsevik párttá, amely a proletariátust forradalomra tudta vezetni a burzsoázia ellen. *(Felkiáltások:* „Úgy van!")

Vegyük a következő időszakot, az 1907—1908-as időszakot. Ebben az időszakban pártunk fordulatot tett a cárizmus ellen folyó nyilt forradalmi harctól a harc kerülő útjai felé, minden néven nevezendő legális lehetőség (a biztosítási pénztáraktól a duma szószékéig) kihasználása felé. Ez az 1905-ös forradalomban elszenvedett vereség utáni visszavonulás időszaka volt. Ez a fordulat új harci módszerek elsajátítását követelte, hogy erőt gyüjtve újból nyilt forradalmi harcba indulhassunk a cárizmus ellen. De ez a fordulat végzetes volt számos öreg bolsevik számára. Lepottyant a szekérről Alexinszkij, aki egy időben egészen jó bolsevik volt. Lepottyant Bogdánov, aki pártunk egyik legkomolyabb vezére volt. Lepottyant Rozskov, pártunk Központi Bizottságának egykori tagja. És így tovább. Most is ugyanannyit siránkoztak és üvöltöztek arról, hogy a párt elpusztul, mint 1903-ban. A siránkozások azonban elmúltak, s a tények megmaradtak. A tények pedig arról tanuskodtak, hogy pártunk a harc új viszonyai között nem találta volna meg a helyes utat, ha nem tisztította volna meg sorait az ingadozó és a forradalom ügyét hátráltató emberektől. Miért harcolt abban az időben Lenin? Csak egyért: azért, hogy mennél gyorsabban megszabadítsa a pártot az állhatatlan és siránkozó elemektől, hogy ne lábatlankodjanak az útban. *(Taps.)*

Igy növekedett, elvtársak, a mi pártunk.

Pártunk élő szervezet. Mint minden szervezetben, a mi pártunkban is anyagcsere megy végbe: az, ami régi és idejétmúlta — eltűnik *(taps)*, az pedig, ami új és növekedésben van — él és fejlődik. *(Taps.)* Egyesek, fent is meg lent is, elmennek. Fent is meg lent is újak fejlődnek ki, akik előbbreviszik az ügyet. Igy növekedett a mi pártunk. Igy növekszik majd a jövőben is.

Ugyanezt kell mondanunk forradalmunk mai időszakáról. A párt most fordulatot hajt végre az ipar és a mezőgazdaság helyreállításától az egész népgazdaság újjáalakítása felé, az új technika alpján történő átépítés felé. A szocializmus építése most már nem csak távlat, hanem eleven valóság, amely komoly belső és külső nehézségek leküzdését követeli.

Önök tudják, hogy ez a fordulat végzetes volt ellenzékünk vezéreire, akik megijedtek az újabb nehézségektől és a kapitulálás felé akarták fordítani a pártot. És most nem csodálkozhatunk azon, hogy a szekérről lepottyantak egyes vezérek, akik nem akartak biztosan ülni a szekéren. Csak ez menti meg a pártot azoktól az emberektől, akik útjában lábatlankodnak és akadályozzák előrehaladásában. Ezek az emberek nyilván komolyan meg akarnak szabadulni pártszekerünktől. Nos, ha a régi vezérek közül egyesek lim-lommá lettek és le akarnak pottyanni a szekérről — szerencsés utat! *(Hosszantartó, viharos taps. Mindenki feláll és ünnepli Sztálin elvtársat.)*

Sztálin Művei. 10. köt. 368—371. old. (oroszul).

AZ ÖNKRITIKÁRÓL

„A Központi Bizottság és a Központi Ellenőrző Bizottság áprilisi együttes plénumának munkájáról" c., a SzK(b)P moszkvai szervezetének aktíva-gyűlésén mondott beszéd 1. fejezete

1928 április 13

A plénum munkáját, a plénumon lezajlott vitákat és a plénum határozatait az a tény jellemzi, hogy a plénum munkája elejétől végig a legkíméletlenebb önkritika jegyében folyt le. Sőt, a plénumon egyetlen kérdést sem tárgyaltak, egyetlen felszólalás sem hangzott el munkánk fogyatékosságainak bírálata, szervezeteink önbírálata nélkül. Fogyatékosságaink bírálata, a párt-, szovjet- és gazdasági szervezetek becsületes és bolsevik önbírálata adta meg a plénum munkájának alaptónusát.

Tudom, hogy pártunk soraiban vannak olyanok, akik nem nagyon kedvelik a bírálatot és különösen az önbírálatot. Ezek az emberek, akiket „lakkozott" kommunistáknak nevezhetnénk *(derültség)*, gyakran morognak, elhessegetve az önbírálatot: már megint ez az átkozott önbírálat, már megint fogyatékosságaink kiteregetése — hát nem lehet már nyugodtan élni? Világos, hogy ezeknek a „lakkozott" kommunistáknak semmi közük sincs pártunk szelleméhez, a bolsevizmus szelleméhez. Nos, mivelhogy vannak nálunk ilyen hangulatú emberek, akik korántsem fogadják lelkesedéssel az önkritikát, felvetődik a kérdés: van-e szükségünk önkritikára, honnan ered az önkritika és mi a haszna?

Azt hiszem, elvtársak, hogy az önbírálatra épp olyan szükségünk van, mint a levegőre, mint a vízre. Azt hiszem, hogy nélküle, az önkritika nélkül, pártunk nem tudna előrehaladni,

nem tudná feltárni fekélyeinket, nem tudná kiküszöbölni fogyatékosságainkat. Pedig sok a fogyatékosság nálunk. Ezt nyiltan és becsületesen be kell ismernünk.

Az önkritika jelszava nem új jelszó. Az önkritika a bolsevik párt egyik talpköve. A proletárdiktatúra rendszerének egyik talpköve. Ha országunk a proletárdiktatúra országa, a diktatúrát pedig *egy* párt, a kommunisták pártja vezeti, amely nem osztja és nem oszthatja meg a hatalmat más pártokkal — akkor világos, hogy saját magunknak kell feltárnunk és kijavítanunk hibáinkat, ha előre akarunk haladni, akkor világos, hogy rajtunk kívül senki sincs, aki feltárja és orvosolja azokat. Nem világos-e, elvtársak, hogy az önbirálatnak az egyik legkomolyabb erőnek kell lennie, amely előrehajtja fejlődésünket?

Az önkritika jelszava pártunk XV. kongresszusa után különösen erőteljes fejlődésnek indult. Miért? Azért, mert a XV. kongresszus után, amely felszámolta az ellenzéket, a pártban új helyzet alakult ki, amellyel lehetetlen számot nem vetnünk.

Mennyiben új ez a helyzet? Annyiban, hogy nálunk nincs, vagy majdnem nincs többé ellenzék, annyiban, hogy tekintettel az ellenzéken aratott könnyű győzelemre, amely önmagában véve komoly előny a párt számára, a pártot az a veszély fenyegetheti, hogy megpihenünk babérainkon, nyugalomra térünk és szemet hunyunk munkánk fogyatékosságai előtt.

Az ellenzéken aratott könnyű győzelem igen nagy előnyt jelent pártunk számára. De különös hátránya is lehet, az tudniillik, hogy a pártot az önelégültség érzése, az önteltség érzése hathatja át, hogy a párt esetleg megpihen babérain. De mit jelent az, ha megpihenünk babérainkon? Ez azt jelenti, hogy lemondunk további előrehaladásunkról. Ahhoz pedig, hogy ez meg ne történjék, önkritikára van szükségünk, de nem arra a rosszindulatú és lényegében ellenforradalmi kritikára, amelyet az ellenzék gyakorolt, hanem becsületes, nyilt kritikára, bolsevik önkritikára.

Pártunk XV. kongresszusa ezzel a körülménnyel számolt, amikor kiadta az önkritika jelszavát. Azóta az önkritika hulláma egyre magasabbra csap és a Központi Bizottság és a Központi Ellenőrző Bizottság áprilisi plénumának munkájára is rányomta bélyegét.

Furcsa volna, ha félnénk attól, hogy ellenségeink, belső s ugyanúgy külső ellenségeink is, kihasználják fogyatékosságaink bírálatát és lármát csapnak: aha, náluk, a bolsevikoknál, nincs minden rendben. Furcsa volna, ha mi, bolsevikok, félnénk mindettől. A bolsevizmus ereje éppen abban rejlik, hogy nem fél beismerni hibáit. Hadd tárja fel a párt, hadd tárják fel a bolsevikok, hadd tárja fel országunk minden becsületes munkása és dolgozója munkánk fogyatékosságait, építésünk fogyatékosságait, hadd jelöljék meg fogyatékosságaink kiküszöbölésének útját, hogy munkánkban és építésünkben ne legyen tespedés, mocsár, rothadás, abból a célból, hogy egész munkánk, egész építésünk napról-napra javuljon és sikert sikerre halmozzon. Ez most a fődolog. Ott pedig hadd fecsegjenek ellenségeink fogyatékosságainkról — az ilyen semmiségek nem hozhatják zavarba, nem szabad zavarba hozniok a bolsevikokat.

Végül, van még egy körülmény, amely önkritikára késztet bennünket. A tömegek és a vezérek kérdésére gondolok. Az utóbbi időkben nálunk több értelemben sajátos viszony kezdett kialakulni a vezérek és a tömegek között. Egyfelől kiemelkedett, történelmileg kialakult nálunk egy vezetőcsoport, amelynek tekintélye egyre nő s amely szinte elérhetetlenné válik a tömegek számára. Másfelől, mindenekelőtt a munkásosztály tömegei, a dolgozók tömegei általában rendkívül lassan emelkednek fel, a vezérekre alulról felfelé, káprázó szemmel kezdenek nézni, s nemritkán félnek bírálni vezéreiket.

Persze az a tény, hogy nálunk olyan vezetők csoportja alakult ki, akik igen-igen magasra emelkedtek és nagy tekintélynek örvendenek — ez a tény önmagában pártunk nagy vívmánya. Világos, hogy ilyen tekintélyes vezetőcsoport nélkül egy nagy országot vezetni elképzelhetetlen dolog. De az a tény, hogy

a vezérek, felfelé haladva, eltávolodnak a tömegektől, a tömegek pedig alulról felfelé kezdenek rájuk nézni és nem merik őket bírálni — ez a tény okvetlenül azzal a veszéllyel jár, hogy a vezérek elszakadnak a tömegektől s a tömegek eltávolodnak a vezérektől.

Ez a veszély arra vezethet, hogy a vezérek elbizakodottakká válnak és csalhatatlanoknak fogják tartani magukat. Márpedig mi jó lehet abban, hogy a csúcsszervekben levő vezetők elbízzák magukat és felülről lefelé kezdenek tekinteni a tömegekre? Világos, hogy ennek csak a párt pusztulása lehet a vége. Mi azonban előre akarunk haladni és meg akarjuk javítani munkánkat, nem pedig pusztulásba vinni a pártot. S éppen azért, hogy előrehaladjunk és megjavítsuk a viszonyt a tömegek és a vezérek között, állandóan nyitva kell tartanunk az önkritika szelepét, lehetővé kell tennünk a szovjet embereknek, hogy vezéreiknek „megmossák a fejét", bírálják hibáikat, nehogy a vezérek elbizakodjanak, nehogy a tömegek eltávolodjanak a vezérektől.

A tömegek és vezérek kérdését olykor összekeverik a kiemelések kérdésével. Ez helytelen, elvtársak. Nem új vezérek kiemeléséről van szó, noha ez a dolog igen komoly figyelmet érdemel a párt részéről. Arról van szó, hogy megtartsuk a már kiemelkedett és nagytekintélyű vezéreket olyformán, hogy megszervezzük az állandó és megbonthatatlan kapcsolatot köztük és a tömegek között. Arról van szó, hogy fogyatékosságaink önbírálata és bírálata alapján a párt eleven és éber morális ellenőrzéséül széles pártközvéleményt, széles munkásközvéleményt szervezzünk, amelynek szavára a legtekintélyesebb vezéreknek is figyelmesen kell hallgatniok, ha meg akarják tartani a párt bizalmát, a munkásosztály bizalmát.

Ebből a szempontból a sajtó, párt- és szovjet sajtónk jelentősége valóban felbecsülhetetlen. Ebből a szempontból feltétlenül üdvözölnünk kell a „Právda" kezdeményezését, hogy megszervezte a „Munkás-Paraszt Ellenőrzés Lapja" c. mellékletet, amely rendszeresen bírálja munkánk fogyatékosságait.

Csak arra kell törekedni, hogy a kritika ne felületes, hanem komoly és mélyenjáró legyen. Ebből a szempontból üdvözölnünk kell a „Komszomolszkaja Právda" kezdeményezését is, azt, hogy hévvel, szenvedélyesen ostorozza munkánk fogyatékosságait.

Olykor szidják a bírálókat, mert kritikájuk nem tökéletes, mert a bírálat néha nem bizonyul százszázalékig helyesnek. Nem ritkán azt követelik, hogy a bírálatnak minden pontban igaza legyen, ha pedig nem mindenben helytálló, elkezdik ócsárolni, becsmérelni.

Ez helytelen, elvtársak. Ez veszélyes eltévelyedés. Próbáljanak csak ilyen követelményt támasztani s legott betapasztották a száját a munkások, munkáslevelezők, falusi levelezők százainak meg ezreinek, akik javítani kívánnak fogyatékosságainkon, de nem mindig értenek ahhoz, hogy helyesen fogalmazzák meg gondolataikat. Ebből síri csend származna, nem pedig önkritika.

Önöknek tudniok kell, hogy a munkások olykor fáznak megmondani az igazságot munkánk fogyatékosságairól. Fáznak nemcsak azért, mert ebből „kellemetlenségük" származhat, hanem azért is, mert „kicsúfolhatják" őket a tökéletlen kritikáért. De honnan vegye az egyszerű munkás, az egyszerű paraszt, aki saját bőrén érzi munkánk és tervezésünk fogyatékosságait, ugyan honnan vegye a képességet ahhoz, hogy kritikáját alaposan megindokolja? Ha önök százszázalékig helyes bírálatot fognak követelni tőlük, ezzel minden alulról jövő kritikát, minden önkritikát lehetetlenné tesznek. Ezért gondolom, hogy ha a bírálatban csak 5—10 százalék is az igazság, az ilyen kritikát is üdvözölni kell, figyelmesen kell meghallgatni és egészséges magvát tekintetbe kell venni. Ellenkező esetben, ismétlem, betapasztanák a száját a Szovjetek ügyéhez hű emberek százainak és ezreinek, akik még nem eléggé gyakorlottak bíráló munkájukban, de akiknek ajkáról maga az igazság szól.

S éppen azért, hogy ne fojtsuk el az önkritikát, hanem fejlesszük, éppen ezért szükséges, hogy figyelmesen hallgassuk

meg a szovjet emberek mindenféle bírálatát, még akkor is, ha az olykor nem egészen és nem minden pontjában helytálló. Csak ebben az esetben lesznek a tömegek biztosak afelől, hogy a nem egészen tökéletes kritika miatt nem lesz „kellemetlenségük" és hogy kritikájuk némely tévedése miatt nem fogják őket „kicsúfolni". Csak ilyen feltételek mellett ölthet az önkritika valóban tömegjelleget és válthat ki valóban tömegvisszhangot.

Magától értetődik, hogy itt nem „akármilyen" kritikáról van szó. Az ellenforradalmár kritikája szintén kritika. De ez a kritika a Szovjethatalom bemocskolását, iparunk aláásását, pártmunkánk bomlasztását tűzi ki céljául. Világos, hogy nálunk nem ilyen kritikáról van szó. Én nem ilyen kritikáról beszélek, hanem olyanról, amely szovjet emberektől indul ki, olyan kritikáról, amelynek az a célja, hogy a Szovjethatalom szerveit, iparunkat, párt- és szakszervezeti munkánkat megjavítsa. A kritikára a Szovjethatalom megszilárdítása, nem pedig annak gyengítése érdekében van szükségünk. S éppen azért, hogy megszilárditsuk és megjavítsuk ügyünket, éppen azért hirdeti pártunk a kritika és önkritika jelszavát.

Mit várunk elsősorban az önkritika jelszavától, milyen eredményeket hozhat számunkra, ha helyesen és becsületesen valósítjuk meg? Legalább is két eredménnyel kell járnia. Először, fokoznia kell a munkásosztály éberségét, jobban ráirányítania a munkásosztály figyelmét fogyatékosságainkra, meg kell könnyítenie ezeknek a fogyatékosságoknak kiküszöbölését, s lehetetlenné kell tennie mindennemű „meglepetést" építőmunkánkban. Másodszor, emelni fogja a munkásosztály politikai műveltségének színvonalát, ki fogja fejleszteni a munkásosztályban azt az érzést, hogy övé az ország és megkönnyíti a munkásosztálynak, hogy megtanulja az országot igazgatni.

Gondolkodtak-e azon, hogy nemcsak a Sahtü-ügy, hanem az 1928 januári gabonabegyüjtési válság is „meglepetés" volt sokunk számára? Különösen jellemző ebben a tekintetben a

Sahtü-ügy. Öt éven át működött a polgári szakemberek ellenforradalmi csoportja, amely a nemzetközi tőke szovjetellenes szervezeteitől kapta az utasításokat. Öt éven át írtak és küldözgettek szét szervezeteink mindenféle határozatokat és rendeleteket. Szénbányászatunk ügye természetesen mégis felfelé ívelt, mivel a gazdaság szovjet rendszere annyira életrevaló és erőteljes, hogy fejetlenségünk és hibánk ellenére, a szakemberek aknamunkája ellenére is felülkerekedett. Öt éven át folytatott a szakembereknek ez az ellenforradalmi csoportja kártevő munkát iparunkban, robbantotta fel a kazánokat, tette tönkre a turbinákat stb. Mi pedig csak ültünk, mintha misem történt volna. És „egyszerre", mint derült égből a villám — itt a Sahtü-ügy.

Rendjén való-e ez elvtársak? Én azt hiszem, hogy ez semmiképpen sincs rendjén. Ülni a kormánynál és nézelődni, hogy semmitse lássunk mindaddig, amíg a nyakunkba nem szakad valami baj — ez még nem vezetés. A bolsevizmus nem így értelmezi a vezetést. Hogy vezethessünk, előre kell látnunk. Előrelátni azonban nem mindig könnyű, elvtársak.

Más az, amikor tíz-húsz vezető elvtárs figyel és vesz észre fogyatékosságokat munkánkban, a munkástömegek pedig nem akarnak vagy nem képesek sem figyelni, sem észrevenni fogyatékosságokat. Ebben az esetben minden esély megvan arra, hogy holtbizonyosan elkerüli valami a figyelmünket, nem veszünk mindent észre. És ismét más az, amikor tíz-húsz vezető elvtárssal együtt a munkások százezrei és milliói figyelik és veszik észre munkánk fogyatékosságait, tárják fel hibáinkat, gyürkőznek neki az építés közös ügyének és jelölik ki a javítás útját. Ez utóbbi esetben biztosabbak lehetünk, hogy nem lesznek meglepetések, hogy a hátrányos jelenségeket idejében észreveszik és idejében intézkednek ezeknek a jelenségeknek felszámolása érdekében.

Nekünk úgy kell intézni a dolgot, hogy a munkásosztály ébersége fokozódjék, ne pedig lankadjon, hogy a munkások százezrei meg milliói kapcsolódjanak be a szocialista építés közös művébe, hogy ne csak tíz-húsz vezető, hanem sok százezer

és millió munkás és paraszt figyelje alaposan építésünk menetét, vegye észre hibáinkat és hozza azokat napvilágra. Csak ezzel a feltétellel nem lesznek nálunk „meglepetések". Ahhoz azonban, hogy ezt elérjük, ki kell fejleszteni fogyatékosságaink alulról kiinduló bírálatát, a tömegek ügyévé kell tennünk a kritikát, magunkévá kell tennünk és át kell ültetnünk az életbe az önkritika jelszavát.

Végül az önkritika jelszavának megvalósításával kapcsolatban hadd szóljak a munkásosztályban szunnyadó kulturális erők kifejlesztéséről, a munkásosztályt az ország igazgatására alkalmassá tevő jártasság kialakításáról. Lenin azt mondta:

> „A legfőbb dolog, ami nálunk kevés — a kulturáltság, az igazgatásban való jártasság... Gazdaságilag és politikailag a «nep» teljesen biztosítja számunkra azt a lehetőséget, hogy a szocialista gazdaság alapját felépítsük. «Csak» a proletariátusban és élcsapatában rejlő kulturális erőkön fordul meg a dolog."*

Mit jelent ez? Azt jelenti, hogy építésünk egyik alapvető feladata — kifejleszteni a munkásosztályban a jártasságot és a hozzáértést az ország, a gazdaság és az ipar igazgatásában.

Ki lehet-e fejleszteni a munkásosztályban ezt a jártasságot és ezt a hozzáértést, ha nem szabadítjuk fel a munkások erejét és képességeit, munkásosztályunk legjobb embereinek erejét és képességeit, hogy bírálják hibáinkat, rámutassanak fogyatékosságainkra és előrevigyék munkánkat? Világos, hogy nem lehet.

Mi szükséges azonban ahhoz, hogy felszabadítsuk a munkásosztály s általában a dolgozók erejét és képességeit, s lehetővé tegyük számukra, hogy megszerezzék az ország igazgatásához szükséges jártasságot? Ehhez mindenekelőtt az szükséges, hogy becsületesen és bolsevik módra valósítsuk meg az önkritika jelszavát, becsületesen és bolsevik módra valósítsuk

* *Lenin.* Levél V. M. Molotovhoz a XI. Pártkongresszus politikai beszámolójának tervéről. Művei XXVII. köt. 207. old.

meg a munkánkban előforduló fogyatékosságok és hibák alulról jövő kritikájának jelszavát. Mit jelent az, ha a munkások élnek a lehetőséggel és nyiltan és őszintén bírálják a munka fogyatékosságait, javítják munkánkat és viszik azt előre? Azt jelenti, hogy a munkások az ország, a gazdaság és az ipar vezetésének cselekvő részeseivé válnak. Ez pedig feltétlenül erősíti a munkásokban azt az érzést, hogy övék az ország, fokozza aktivitásukat, éberségüket, műveltségüket.

A munkásosztály kulturális erőinek kérdése egyike a döntő kérdéseknek. Miért? Azért, mert minden eddig létezett uralkodóosztály közül a munkásosztály, mint uralkodóosztály, a történelemben némileg különös és nem nagyon kedvező helyzetet foglal el. Minden eddigi uralkodóosztály — a rabszolgatartók, a földbirtokosok és a kapitalisták osztálya — egyúttal gazdag osztály is volt. Módjukban volt, hogy megtanítsák gyermekeiket az igazgatáshoz szükséges ismeretekre és jártasságra. A munkásosztály többek között abban különbözik tőlük, hogy nem gazdag osztály, azelőtt nem volt lehetősége arra, hogy gyermekeit az igazgatási ismeretekre és jártasságra taníttassa s ezt a lehetőséget csak most, a hatalomrajutás után szerezte meg.

Ez az, egyebek között, ami nálunk a kulturális forradalom kérdését oly égetővé teszi. Igaz, a Szovjetunió munkásosztálya uralmának tíz esztendeje alatt ebben a tekintetben sokkal többet ért el, mint a földbirtokosok és kapitalisták évszázadok alatt. De a nemzetközi és a belső helyzet olyan, hogy az elért eredmények még korántsem elegendők. Ezért minden olyan eszközt, mely alkalmas arra, hogy emelje a munkásosztályban rejlő kulturális erők fejlettségének színvonalát, minden olyan eszközt, amely alkalmas arra, hogy megkönnyítse az ország, az ipar igazgatásában való jártasság és hozzáértés kifejlesztését a munkásosztályban — minden ilyen eszközt maradéktalanul ki kell használnunk.

Az elmondottakból azonban az következik, hogy az önkritika jelszava a proletariátus kulturális erői fejlesztésének

egyik legfontosabb eszköze, eszköze annak, hogy a munkásosztály az igazgatáshoz szükséges jártasságot megszerezze. Ez eggyel több ok, amely amellett szól, hogy az önkritika jelszavának megvalósítása életbevágó feladatunk.

Nagyjából ezek a meggondolások teszik az önkritika jelszavát napjaink jelszavává.

Ezért nem csoda, hogy a Központi Bizottság és a Központi Ellenőrző Bizottság áprilisi plénumának munkája az önkritika jegyében folyt le.

„Právda" 90. sz. 1928 április 18.
Sztálin Művei. 11. köt. 28—38. old. (oroszul)
Sztálin. A kritikáról és önkritikáról. (A Pártépítés kis könyvtára 1. sz.) Szikra 1950. 10—20. old.

A SAHTÜ-ÜGY

„*A Központi Bizottság és a Központi Ellenőrző Bizottság áprilisi együttes plénumának munkájáról*" c., a SzK(b)P moszkvai szervezetének aktíva-gyűlésén mondott beszéd 3. fejezete

1928 április 13

Mi a Sahtü-ügy osztályháttere, melyek a Sahtü-ügy legmélyebb okai, milyen osztályjellegű alapokon keletkezhetett ez a gazdasági ellenforradalom?

Vannak elvtársak, akik a Sahtü-ügyet véletlennek tartják. Rendszerint így beszélnek: mi itt alaposan elbámészkodtuk magunkat, nem néztünk a dolgok után, de ha nem lettünk volna olyan szájtátiak, Sahtü-ügyünk sem lett volna. Hogy ebben az esetben elbámészkodtuk magunkat, méghozzá alaposan, ez egészen kétségtelen. De ha mindent csak szájtátisággal akarunk magyarázni, ez azt jelenti, hogy nem értjük a dolog lényegét.

Mit bizonyítanak a Sahtü-ügy tényei és anyaga?

A tények azt bizonyítják, hogy a Sahtü-ügy gazdasági ellenforradalom, melyet azoknak a burzsoá szakembereknek egy része szervezett, akik régebben kezükben tartották a szénipart

A tények továbbá azt bizonyítják, hogy ezek a titkos csoportban szervezett szakemberek az emigrációban levő egykori tulajdonosoktól és a nyugati ellenforradalmi szovjetellenes tőkés szervezetektől pénzt kaptak a kártevő munkára.

A tények, végül, azt bizonyítják, hogy a burzsoá szakembereknek ez a csoportja a nyugati tőkés szervezetek utasításai szerint működött és rombolta iparunkat.

Mit bizonyít mindez?

Azt bizonyítja, hogy itt a nyugateurópai szovjetellenes tőkés szervezeteknek iparunkba való gazdasági beavatkozásával állunk szemben. Annak idején katonai és politikai intervenciót szerveztek ellenünk, amelyet győzelmes polgárháborúval sikerült felszámolnunk. Most gazdasági intervencióval kísérleteznek, amelynek felszámolásához nincs szükségünk polgárháborúra, de amelyet mégiscsak fel kell számolnunk és amelyet minden rendelkezésünkre álló eszközzel fel is számolunk.

Butaság volna azt hinni, hogy a nemzetközi tőke békében hagy minket. Nem, elvtársak, ez nem így van. Osztályok vannak és van nemzetközi tőke s ez nem nézheti nyugodtan egy olyan ország fejlődését, mely a szocializmust építi. Azelőtt a nemzetközi tőke nyilt katonai beavatkozással akarta megdönteni a Szovjethatalmat. A kísérlet nem sikerült. Most arra törekszik, s ezután is arra fog törekedni, hogy alattomban, nem mindig észrevehető, de meglehetősen nagyszabású gazdasági beavatkozással gyengítse gazdasági hatalmunkat olymódon, hogy kártevő munkát szervez, mindenféle „válságot" készítve elő egyik vagy másik iparágban, hogy ezzel megkönnyítse a jövendő katonai beavatkozás lehetőséget. Itt minden a nemzetközi tőke és a Szovjethatalom közt folyó osztályharccal függ össze és szó sem lehet véletlenről.

Két eset lehetséges:

vagy továbbra is forradalmi politikát folytatunk, a Szovjetunió munkásosztálya köré tömörítve a világ proletárjait és elnyomottjait — s akkor a nemzetközi tőke minden módon akadályozni fogja előrehaladásunkat;

vagy lemondunk forradalmi politikánkról, több elvi jelentőségű engedményt teszünk a nemzetközi tőkének — s akkor a nemzetközi tőke alkalmasint hajlandó lesz „segítségünkre" lenni abban, hogy szocialista országunk „derék" burzsoá köztársasággá fajuljon el.

Vannak, akik azt hiszik, hogy folytathatunk felszabadító külpolitikát és ugyanakkor kiérdemelhetjük Európa és Amerika kapitalistáinak dícséretét is. Nem szükséges bizonyítanom, hogy az ilyen naív embereknek nincs és nem is lehet semmi közük a pártunkhoz.

Anglia például azt követeli tőlünk, hogy állapítsunk meg vele együtt valahol, mondjuk, Perzsiában, Afganisztánban vagy Törökországban hódításokra alkalmas befolyási övezeteket, s ugyanakkor biztosít bennünket arról, hogy ha ezt az engedményt megtesszük, akkor Anglia — állítása szerint — hajlandó „barátságot" kötni velünk. Nos, elvtársak, talán tegyük meg ezt az engedményt?

Közfelkiáltás. Nem!

Sztálin. Amerika azt követeli, hogy elvileg mondjunk le a más országok munkásosztálya szabadságmozgalmát támogató politikáról és biztosít minket arról, hogy minden rendben menne, ha megtennők ezt az engedményt. Nos, elvtársak, talán tegyük meg ezt az engedményt?

Közfelkiáltás. Nem!

Sztálin. „Barátságos" viszonyban élhetnénk Japánnal, ha beleegyeznénk abba, hogy megosszuk vele Mandzsúriát. De tehetünk-e ilyen engedményt?

Közfelkiáltás. Nem!

Sztálin. Vagy, például, azt követelik tőlünk, hogy „enyhítsük" a külkereskedelmi monopóliumot és fizessük meg a háborús és háborúelőtti adósságainkat. Elvtársak, talán tegyük is meg ezt?

Közfelkiáltás. Nem!

Sztálin. De éppen azért, mert nem tehetünk ilyen és más hasonló engedményeket, hacsak nem akarjuk megtagadni önmagunkat — éppen ezért el kell készülnünk arra, hogy a nemzetközi tőke a jövőben is minden módon ártani fog nekünk, a Sahtü-ügy vagy más, ehhez hasonló kártevés formájában.

Ezek a Sahtü-ügynek az osztályviszonyokban gyökerező okai.

Miért volt lehetséges nálunk a nemzetközi tőke katonai intervenciója? Azért, mert országunkban katonai szakértők, tábornokok és tisztek, burzsoá és földbirtokos csemeték egész csoportjai működtek, amelyek mindenkor készek voltak arra, hogy megsemmisítsék a Szovjethatalmat. Szervezhettek volna-e ezek a tisztek és tábornokok komoly háborút a Szovjethatalom ellen, ha a nemzetközi tőke pénzzel, katonailag és más módon nem támogatta volna őket? Természetesen — nem. Szervezhetett volna-e a nemzetközi tőke komoly beavatkozást a fehérgárdista tisztek és tábornokok csoportjának támogatása nélkül? Véleményem szerint nem szervezhetett volna.

Akkoriban voltak nálunk elvtársak, akik azt hitték, hogy a katonai intervenció véletlen volt, hogy ha nem engedtük volna ki a börtönből Krasznovot, Mámontovot stb., akkor intervenció sem lett volna. Ez persze nem igaz. Hogy Mámontov, Krasznov és más fehérgárdista tábornokok szabadlábra helyezésének volt bizonyos szerepe a polgárháború keletkezésében — ez kétségtelen. De kétségtelen az is, hogy a katonai intervenció legmélyebb okai nem ebben, hanem azokban az osztályellentétekben gyökereznek, amelyek egyfelől a Szovjethatalom és másfelől a nemzetközi tőke és oroszországi tábornoki uszálya között fennállanak.

Szervezhettek volna-e a burzsoá szakemberek, az egykori bányatulajdonosok Sahtü-ügyet, ha a nemzetközi tőke pénzzel és erkölcsileg nem támogatta volna őket, ha nem lett volna kilátásuk arra, hogy a nemzetközi tőke segítségükre lehet a Szovjethatalom megdöntésében? Természetesen, nem szervezhettek volna. Szervezhetett volna-e a nemzetközi tőke a Sahtü-ügyhöz hasonló gazdasági intervenciót, ha nem volna nálunk burzsoázia és nem volnának bizonyos burzsoá szakemberek, akik a Szovjethatalmat készek egy kanál vízben megfojtani?

Világos, hogy nem szervezhetett volna. Vannak-e nálunk egyáltalán a burzsoá szakembereknek olyan csoportjai, amelyek készek a gazdasági intervenciót támogatni, a Szovjethatalmat aláaknázni? Azt gondolom, hogy vannak. Nem hiszem, hogy sokan volnának. De hogy nálunk vannak bizonyos, burzsoá ellenforradalmi szakemberekből álló jelentéktelen csoportok, sokkal, sokkal kisebbek, mint a katonai intervenció idején — ahhoz nem férhet kétség.

Éppen ennek a két erőnek az egyesüléséből adódik a Szovjetunió ellen szervezett gazdasági intervenció talaja.

Ez a Sahtü-ügy osztályháttere.

Most rátérek a Sahtü-ügyből levonható gyakorlati tanulságokra.

A Sahtü-ügy négy gyakorlati kérdésre hívja fel figyelmünket, ezekkel akarok foglalkozni.

Lenin azt mondta, hogy az emberek kiválasztása a szocializmus építésének egyik alapvető kérdése. A Sahtü-ügy azt mutatja, hogy rosszul választottuk ki gazdasági kádereinket, sőt nemcsak hogy rosszul válogattuk ki, hanem még olyan helyzetbe is hoztuk őket, amely megnehezíti fejlődésüket. Beszélnek a 33. sz. parancsról és különösen a paranccsal kapcsolatban kiadott „Típusszabályzat"-ról. Ennek a típusszabályzatnak az a jellegzetes sajátossága, hogy csaknem minden jogot a műszaki igazgatóra ruház s a vezérigazgatónak csak azt a jogot hagyja meg, hogy a konfliktusokat elsimítsa, „reprezentáljon" és csip-csup ügyekkel foglalkozzék. Világos, hogy ilyen körülmények között gazdasági kádereink nem fejlődhettek kellően.

Annak idején ez a parancs feltétlenül szükséges volt, mert abban az időpontban adták ki, amikor még egyáltalán nem voltak saját gazdasági kádereink, még nem értettünk az ipar igazgatásához, s a legfontosabb jogokat akarva, nem akarva a műszaki igazgatóra kellett ruháznunk. Most azonban ez a parancs béklyóvá lett. Most már vannak saját tapasztalt gazda-

sági kádereink, akik iparunk igazi vezetőivé fejlődhetnek. S éppen ezért itt az ideje annak, hogy hatályon kívül helyezzük ezt az elavult típusszabályzatot és újat adjunk ki helyébe.

Azt mondják, hogy a kommunisták, különösen pedig a kommunista munkásokból lett gazdasági vezetők nem képesek elsajátítani a vegyi képleteket, a műszaki ismereteket. Ez nem igaz, elvtársak. Nincs a világon olyan erőd, amelyet a dolgozók, a bolsevikok ne tudnának bevenni. *(Taps.)* Másmilyen erődöket is bevettünk már a burzsoázia elleni harcok folyamán. Csak az a fő, hogy legyen meg bennünk a kellő akarat, hogy a műszaki ismereteket elsajátítsuk és állhatatossággal, bolsevik türelemmel felfegyverezzük magunkat. Hogy azonban megváltoztassuk gazdasági kádereink munkafeltételeit és segítsük őket abban, hogy a rájuk bízott ügyek igazi és teljesjogú gazdáivá váljanak, hatályon kívül kell helyezni a régi típusszabályzatot s helyette új szabályzatot kell kiadni. Ellenkező esetben annak a veszélynek tesszük ki magunkat, hogy elnyomorítjuk embereinket.

Rosszabbak voltak talán egyes lesüllyedt gazdasági vezetőink, mint bárki közülünk? Mivel magyarázható, hogy az ilyen és hozzájuk hasonló elvtársak lejtőre jutottak és züllésnek indultak s életmódjukban egybeolvadtak a burzsoá szakemberekkel? Ez helytelen gazdasági gyakorlatunkkal, gazdasági vezetőink kiválogatásának és munkájuknak azokkal a feltételeivel magyarázható, amelyek megnehezítik fejlődésüket, amelyek a burzsoá szakemberek bábjaivá teszik őket. Ennek a gyakorlatnak véget kell vetni, elvtársak.

A Sahtü-ügyből levonható második tanulság az, hogy műszaki főiskoláinkon rosszul oktatjuk kádereinket, rosszul képezzük ki vörös szakembereinket. Ez olyan tanulság, amely fölött semmiképpen sem lehet napirendre térni. Például miért nem érti a dolgát sok fiatal szakemberünk, miért bizonyultak alkalmatlanoknak az iparban? Azért, mert csak a könyvekből tanultak, könyv-szakemberek, nincs gyakorlati tapasztalatuk,

nincs kapcsolatuk a termeléssel s ezért magától értetődik, hogy nem állták meg a helyüket. Vajjon ilyen szakemberekre van-e szükségünk? Nem, nekünk nem ilyen szakemberek kellenek, ha mégoly fiatalok is, mint szakemberek is. Olyan szakemberekre van szükségünk, akár kommunisták, akár nem, akik nemcsak elméletileg, hanem gyakorlati tapasztalatok tekintetében, a termeléssel való kapcsolataikat tekintve is jól képzettek.

Az a fiatal szakember, aki nem látott tárnát és nem akar leszállni a tárnába, az a fiatal szakember, aki nem látott gyárat és nem akarja magát bepiszkolni a gyárban, az ilyen szakember sohasem fog fölébe kerekedni a régi, tapasztalt, gyakorlati munkában megedződött, de a mi ügyünkkel szemben ellenséges szakembereknek. Ezért könnyen érthető, hogy az ilyen fiatal szakembereket nemcsak a régi szakemberek és nemcsak gazdasági vezetőink, de gyakran a munkások is ellenségesen fogadják. Ha azt akarjuk, hogy fiatal szakembereinket ne érjék ilyen meglepetések, akkor másképpen kell tanítani őket, oktatásukon olymódon kell változtatni, hogy a fiatal szakemberek főiskolai tanulmányaik első évétől kezdve elválaszthatatlan kapcsolatban legyenek a termeléssel, a gyárral, a bányával stb.

A harmadik tanulság arra vonatkozik, hogy a munkásosztály nagy tömegeit be kell vonni az ipar igazgatásába. Miről tanuskodik a Sahtü-ügy anyaga? Arról tanuskodik, hogy e tekintetben nagyon rosszul állunk. Felháborítóan rosszul, elvtársak. Be van bizonyítva, hogy a munkatörvénykönyv rendelkezéseit megszegik, a földalatti munkánál nem mindig tartják be a határás munkanapot, a munkásvédelmi szabályokat lábbal tiporják. És a munkások tűrnek. A szakszervezetek hallgatnak. A pártszervezetek pedig semmit sem tesznek, hogy megszüntessék ezt a tűrhetetlen állapotot.

Egy elvtárs, aki nemrég a Donyec-medencében járt, meglátogatta a tárnákat és kikérdezte a bányászokat munkaviszonyaikról. Jellemző, hogy egyetlen bányász sem panaszkodott a viszonyokra. „Hogy élnek, elvtársak?" — kérdezte ez az elvtárs. „Megvagyunk elvtárs, nem élünk rosszul" — válaszolták a bányászok. „Moszkvába utazom, mondják meg nekem, mit jelentsek a központnak?" — kérdezte az elvtárs. „Mondja meg ott, hogy nem élünk rosszul" — válaszolták a bányászok. „Figyeljenek ide, elvtársak, hiszen én nem vagyok külföldi, orosz vagyok és azért jöttem ide, hogy megtudjam maguktól az igazat" — mondta nekik az elvtárs. „Nekünk mindegy, elvtárs, mi a külföldieknek is, a mieinknek is csak az igazat mondjuk" — válaszolták a bányászok.

Ime, ilyenek a mi bányászaink. Ezek nem egyszerű munkások, hanem hősök. Bennük tükröződik az a gazdag erkölcsi tőke, amelyet munkásaink szívében sikerült felhalmoznunk. S gondoljuk csak meg, hogy ezt a felbecsülhetetlen erkölcsi tőkét mi úgy pazaroljuk, olyan istentelenül és bűnösen, mint az Októberi Forradalom magasztos hagyatékának méltatlan és semmirekellő örökösei! De, elvtársak, a régi erkölcsi tőkéből sokáig élni és ilyen esztelenül pazarolni azt — nem lehet. Itt az ideje, hogy ennek véget vessünk. Régen itt az ideje!

Végül, a negyedik tanulság, mely a végrehajtás ellenőrzésének kérdésére vonatkozik. A Sahtü-ügy megmutatta, hogy a végrehajtás ellenőrzése csapnivalóan rossz a közigazgatás minden ágában, a pártban, az iparban és a szakszervezetekben egyaránt. Határozatokat írnak, utasításokat küldözgetnek de senkinek sincs arra gondja, hogy megkérdezze: hogyan is állunk a határozatok és utasítások végrehajtásával, végrehajtják-e valóban, vagy pedig suba alá rejtik azokat?

Iljics azt mondta, hogy az ország kormányzásának egyik komoly kérdése a végrehajtás ellenőrzésének kérdése. De éppen ebben a dologban csapnivalóan rosszul állunk. Vezetni —

ez korántsem azt jelenti, hogy határozatokat írunk és utasításokat küldünk szét. Vezetni — ez azt jelenti, hogy ellenőrizzük az utasítások végrehajtását, de nemcsak az utasítások végrehajtását, hanem magukat az utasításokat is, azt, hogy az eleven gyakorlati munka szempontjából helyesek-e vagy hibásak. Nevetséges volna azt hinni, hogy utasításaink mind tökéletesek. Ez nem szokott előfordulni és nem is fordulhat elő, elvtársak. A végrehajtás ellenőrzésének éppen az a lényege, hogy funkcionáriusaink a gyakorlati tapasztalat kohójában necsak utasításaink végrehajtását, hanem maguknak az utasításoknak helyességét is ellenőrizzék. Ezért a végrehajtás ellenőrzése terén mutatkozó hiányosságok egyszersmind egész vezetésünk hiányosságai is.

Nézzük például a végrehajtás ellenőrzését tisztán pártvonalon. Mi a Központi Bizottság utasításainak végrehajtását rendszerint úgy ellenőrizzük, hogy a kerületi és kormányzósági bizottságok titkárait jelentéstételre behívjuk a Központi Bizottságba. A titkárok jelentést tesznek és beismerik munkájuk fogyatékosságait. A Központi Bizottság megállapítja fogyatékosságaikat és sablónos határozatokat hoz, amelyekben utasítja őket, hogy mélyítsék el és terjesszék ki munkájukat, helyezzenek súlyt erre meg erre, fordítsanak komoly figyelmet arra meg arra stb. A titkárok hazautaznak ezekkel a határozatokkal. Aztán újból behívjuk őket s ismét ugyanaz történik az elmélyítést, kiterjesztést stb. stb. illetőleg. Nem mondom, hogy ez a munka teljesen haszontalan. Nem, elvtársak, ennek megvannak a maga jó oldalai a szervezetek nevelése és fegyelmezése szempontjából. De el kell ismerni, hogy a végrehajtás ellenőrzésének ez a módszere már nem elegendő. El kell ismerni, hogy ezt a módszert ki kell egészíteni egy másik módszerrel, vagyis párt- és szovjet vezetőinket helyi munkára kell szétküldeni. *(Egy hang:* „Ez helyes!") Azt mondom, hogy küldjük szét vezető elvtársainkat ideiglenes helyi munkára, de nem parancsnoki minőségben, hanem mint egyszerű munkatársakat,

akik a helyi szervezetek rendelkezésére állanak. Azt hiszem, hogy ennek nagy jövője van és lendíthet a végrehajtás ellenőrzésének ügyén, ha az elvtársak a helyszínen becsülettel és lelkiismeretesen teljesítik feladatukat.

Ha a Központi Bizottság tagjai, a Központi Ellenőrző Bizottság Elnökségének tagjai, a népbiztosok és helyetteseik, a Szovjetunió Szakszervezetei Központi Tanácsa Elnökségének tagjai, a Szakszervezetek Központi Bizottságai Elnökségeinek tagjai rendszeresen ki fognak utazni és ott helyben fognak dolgozni, hogy jól szemügyre vegyék a munkát, tanulmányozzák a nehézségeket, a hátrányokat és előnyöket, akkor biztosan merem állítani, hogy ez lesz a végrehajtás legigazibb és leghathatósabb ellenőrzése. Ez lesz a legjobb eszköz arra, hogy gyarapítsuk tisztelt vezetőink tapasztalatait. És ha ez rendszerré válik — márpedig ennek feltétlenül rendszerré kell válnia —, akkor azok a törvények, amelyeket itt írunk és azok az utasítások, amelyeket kidolgozunk, minden bizonnyal sokkal életrevalóbbak és helyesebbek lesznek, mint most.

Ennyit, elvtársak, a Sahtü-üggyel kapcsolatban.

Sztálin Művei. 11. köt. 53—63. old. (oroszul).

Sztálin

SZERVEZZENEK ALULRÓL JÖVŐ TÖMEGBÍRÁLATOT

A Komszomol VIII. kongresszusán mondott beszéd II. fejezete

1928 május 16

A második kérdés a bürokrácia elleni harccal, fogyatékosságaink tömegbírálatának megszervezésével, az alulról jövő tömegellenőrzés megszervezésével függ össze.

Előrehaladásunk egyik legádázabb ellensége a bürokratizmus. Ez ott tenyészik minden szervezetünkben — a párt-, a komszomol-, a szakmai és a gazdasági szervezetekben egyaránt. Amikor bürokratákról beszélnek, rendszerint ujjal mutogatnak a régi, pártonkívüli hivatalnokokra, akiket a karikatúrák rendszerint pápaszemes embereknek ábrázolnak. *(Derültség.)* Ez nem egészen helyes, elvtársak. Ha csak a régi bürokratákról lenne szó, a bürokrácia elleni harc igen könnyű volna. Az a baj azonban, hogy nem a régi bürokratákról van szó. Új bürokratákról van szó, elvtársak, a Szovjethatalommal együttérző bürokratákról s végül, a kommunista bürokratákról. A kommunista bürokrata — a bürokrata legveszedelmesebb fajtája. Miért? Azért, mert párttagságával álcázza bürokratizmusát. Pedig ilyen kommunista bürokraták, — sajnos — szép számmal akadnak nálunk.

Nézzék a pártszervezeteinket. Önök valószínűleg olvastak a szmolenszki ügyről, az artyomovszki ügyről stb. Vajjon véletlenség-e ez? Mivel magyarázható, hogy pártszervezeteink egyes láncszemeiben az erkölcsi züllésnek és lealjasodásnak ilyen botrányos esetei fordulnak elő? Azzal, hogy a képtelenségig vitték a párt monopolhelyzetét, elfojtották a párttagság hangját, eltiporták a pártdemokráciát, s bürokratizmust hono-

sítottak meg a pártban. Hogyan kell harcolni ez ellen a baj ellen? Azt hiszem, hogy ez ellen a baj ellen nincs és nem is lehet más szer, mint az, hogy megszervezzük a párttagság tömegeiből kiinduló, az alulról jövő ellenőrzést, hogy megvalósítjuk a pártdemokráciát. Mi kifogásolnivaló van azon, ha felszítjuk a párttagság tömegeinek dühét ezek ellen az elzüllött elemek ellen és lehetővé tesszük, hogy a tömegek kiebrudalják az ilyen elemeket? Ezen aligha lehet valami kifogásolni való.

Vagy például nézzük a Komszomolt. Önök természetesen nem fogják tagadni, hogy imitt-amott a Komszomolban is vannak teljesen elzüllött elemek, akik ellen fetétlenül könyörtelen harcot kell folytatni. De hagyjuk az elzüllötteket. Vegyük azt a legutóbbi tényt, hogy a Komszomolban egyes személyek körül elvtelen csoportharc folyik, amely megmérgezi a Komszomol légkörét. Mivel magyarázható az, hogy a Komszomolban annyi „koszarevistát" és „szóbolevistát" találunk, amennyit csak akarunk, de marxistákat lámpással kell keresni? *(Taps.)* Mit bizonyít ez a tény, ha nem azt, hogy a Komszomol csúcsszervének néhány láncszemében a bürokratikus megcsontosodás megy végbe?

És a szakszervezetek? Ki tagadhatja, hogy a szakszervezetekben túlteng a bürokrácia? Vannak üzemi termelési értekezleteink. A szakszervezetek keretében vannak ideiglenes ellenőrző bizottságok. Ezeknek a szervezeteknek az a feladatuk, hogy felébresszék a tömegeket, felfedjék fogyatékosságainkat és mutassák meg építésünk javításának az útját. Miért nem fejlődnek nálunk ezek a szervezetek? Miért nem lüktet bennük az élet? Nem világos-e, hogy a szakszervezeti bürokrácia és a pártszervezetek bürokráciája az, ami nem engedi fejlődni a munkásosztálynak ez igen fontos szervezeteit?

Végül, a gazdasági szervezeteink. Ki tagadhatja, hogy gazdasági szerveinkben is jócskán van bürokratizmus? Vegyük

akár a Sahtü-ügyet. Vajjon a Sahtü-ügy nem arról tanuskodik-e, hogy gazdasági szerveink nem mennek előre, hanem másznak, üggyel-bajjal vonszolják magukat?

Hogyan vessünk véget a bürokráciának ezekben a szervezetekben?

Ennek egyetlen egy módja van — meg kell szervezni az alulról jövő ellenőrzést, meg kell szervezni azt, hogy a munkásosztály milliós tömegei résztvegyenek intézményeink bürokratizmusának, fogyatékosságainak, hibáinak bírálatában.

Tudom, hogy amikor szervezeteink bürokratikus elfajulásai ellen felszítjuk a dolgozó tömegek dühét, olykor meg kell bántanunk egyes elvtársainkat is, akik a multban érdemeket szereztek, de most a bürokratizmus betegségében szenvednek. De vajjon megállíthatja-e ez az alulról jövő ellenőrzés megszervezésére irányuló munkánkat? Azt hiszem, hogy nem állíthatja meg és nem is szabad megállítania. Régi érdemeikért mélyen meg kell hajolnunk előttük, de az új hibákért és a bürokratizmusért jól végig lehetne verni a hátukon. *(Derültség. Taps.)* Mit tehetünk egyebet? Miért ne tennők meg ezt, ha ezt követeli az ügy érdeke?

Beszélnek a felülről jövő bírálatról, a Munkás-Paraszt Ellenőrzés részéről, a pártunk Központi Bizottsága stb. részéről gyakorolt bírálatról. Mindez természetesen jó. De korántsem elegendő. Sőt, most nem is ez a fontos. Most az a fontos, hogy megindítsuk az alulról jövő bírálat legszélesebb hullámát a bürokrácia ellen általában és különösen munkánk fogyatékosságai ellen. Csak ha kettős nyomást szervezünk, alulról és felülről, csak ha az alulról jövő bírálatra helyezzük át a súlypontot, csakis akkor számíthatunk arra, hogy a harc eredményes lesz és gyökerestől kiirtjuk a bürokráciát.

Helytelen volna azt hinni, hogy csak a vezetőknek vannak építési tapasztalataik. Ez nem igaz, elvtársak. A munkások milliós tömegei, akik iparunkat építik, napról-napra óriási

tapasztalatra tesznek szert az építésben, s a milliók tapasztalatai nem kevésbbé becsesek számunkra, mint a vezetők tapasztalatai. Az alulról jövő bírálatra, az alulról jövő ellenőrzésre többek között azért van szükségünk, hogy a milliós tömegeknek ez a tapasztalata ne vesszen kárba, hogy azt vegyék számba és ültessék át az életbe.

Ebből következik a párt soronlevő feladata: *Könyörtelen harc a bürokrácia ellen, az alulról jövő kritika megszervezése, ennek a kritikának figyelembevétele a fogyatékosságaink felszámolására irányuló gyakorlati döntéseknél.*

Nem mondhatjuk, hogy a Komszomol, s különösen a „Komszomolszkaja Právda" nem volt tekintettel e feladat fontosságára. De itt az a baj, hogy ennek a feladatnak teljesítésében gyakran megállanak a félúton. Ahhoz, hogy ezt a feladatot maradéktalanul teljesítsék, nemcsak a bírálatra kell figyelemmel lenni, hanem a bírálat eredményére is, figyelemmel kell lenni azokra a javításokra is, melyeket a bírálat nyomán bevezetnek.

„Právda" 113. sz. 1928 május 17.
Sztálin Művei. 11. köt. 70—74. old. (oroszul)
Sztálin. A Komszomolról. (A marxizmus-leninizmus kis könyvtára 56. sz.) Szikra 1949. 34—37. old.

LEVÉL A KOMMUNISTA AKADÉMIÁN MŰKÖDŐ PÁRTÉPITÉSI KÖR TAGJAIHOZ

1928 június 8

Ma megkaptam Szlepkov téziseit az önkritikáról. Ezeket a téziseket, mint kitűnik, az önök körében megvitatták. A kör tagjai azt beszélték nekem, hogy ezeket a téziseket olyan iratként adták közre, amelynek célja nem a Központi Bizottság vonalának bírálata, hanem annak megindokolása.

Helytelen volna tagadni a párttagoknak azt a jogát, hogy bírálják a Központi Bizottság irányvonalát. Sőt mi több, megengedem, hogy körük tagjainak még arra is joguk van, hogy szűk körükben a Központi Bizottság téziseivel szembeállítsák külön téziseiket. Nyilvánvaló azonban, hogy Szlepkov téziseinek nem az a céljuk, hogy a Központi Bizottság irányvonalát bírálják, vagy bármi újat is szembeállítsanak vele, hanem az, hogy megmagyarázzák és megindokolják a Központi Bizottság álláspontját. Valószínűleg ezzel magyarázható, hogy Szlepkov tézisei moszkvai pártkörökben bizonyos mértékig elterjedtek.

Mindamellett, vagy éppen ezért, kötelességemnek tartom kijelenteni, hogy Szlepkov tézisei

a) az önbírálat kérdésében nem egyeznek a Központi Bizottság álláspontjával,

b) „kijavítják", „kiegészítik" és, természetesen, intézményeink és szervezeteink bürokratikus elemeinek a kedvéért lerontják ezt az álláspontot.

1. Mindenekelőtt helytelen Szlepkov téziseinek súlypontja. Szlepkov tézisei csak külső formájukban emlékeztetnek az önbírálatról szóló tézisekre. Valójában az önkritika jelszavának *veszélyeiről* szóló tézisek. Szó se róla, bizonyos mértékig minden forradalmi jelszó magában rejti annak lehetőségét, hogy

a gyakorlatban elferdítik. Ennek lehetősége természetesen az önkritika jelszavánál is fennáll. De ezt a lehetőséget állítani a kérdés középpontjába, mint az önbírálatról szóló tézisek alapját — azt jelenti, hogy fenekestől felforgatunk mindent, megfosztjuk az önkritikát forradalmi jelentőségétől, segítjük a bürokratákat, akik az önbírálattal kapcsolatos „veszélyek" miatt igyekeznek kibújni az önbírálat alól. Nem kételkedem abban, hogy párt- és szovjet szervezeteink bürokratikus elemei bizonyos megelégedettséggel olvassák Szlepkov téziseit.

Van-e ennek az állásfoglalásnak bármi köze is a Központi Bizottság állásfoglalásához az önkritika, az önbírálat kérdésében, van-e bármi köze a Központi Bizottság és a Központi Ellenőrző Bizottság áprilisi plénumán a Sahtü-üggyel kapcsolatban hozott határozathoz, a Központi Bizottságnak az önkritika kérdésével kapcsolatban kiadott felhívásához?

Azt hiszem, hogy nincs.

2. Szlepkov tézisei belső tartalmukat tekintve is helytelenek. Egyik legkomolyabb tényező, amely elkerülhetetlenné teszi az önkritikát, s egyúttal az önbírálat egyik legfontosabb tárgya, szervezeteink bürokratizmusa.

Előrehaladhatunk-e, ha nem harcolunk párt- és szovjet apparátusunk bürokratizmusa ellen?

Nem!

Megszervezhetjük-e a tömegellenőrzést, fokozhatjuk-e a tömegek kezdeményezését és önálló tevékenységét, bevonhatjuk-e a milliós tömegeket a szocialista építésbe, ha nem folytatunk elszánt harcot szervezeteink bürokratizmusa ellen?

Nem!

Aláásható, gyengíthetjük, kompromittálhatjuk-e a bürokratizmust, ha nem valósítjuk meg az önbírálat jelszavát?

Nem!

Mellőzhetjük-e az önkritika jelszavának szentelt tézisekben azt, hogy megvilágítsuk a bürokratizmus kérdését, mint szocialista építésünk hátrányos tényezőjét és az önkritika egyik legfontosabb tárgyát?

Világos, hogy nem.

Mivel magyarázható ez esetben az, hogy Szlepkov tézisei-ben ravaszul mellőzte ezt az égető kérdést? Hogyan lehet az önbírálatról szóló tézisekben, amelyek azt tűzik ki céljukul, hogy megindokolják a Központi Bizottság álláspontját, meg-feledkezni az önbírálat legfontosabb feladatáról, a bürokratiz-mus elleni harcról? Márpedig tény, hogy Szlepkov egyetlen szóval sem (valóban egyetlen szóval sem!) említi szervezeteink bürokratizmusát, e szervezetek bürokratikus elemeit, a párt- és szovjet apparátusunk munkájában mutatkozó bürokratikus el-ferdüléseket.

Összeegyeztethető-e ez a bürokratizmus elleni harc leg-fontosabb kérdésében tanusított több mint könnyelmű maga-tartás azzal az állásponttal, amelyet a Központi Bizottság az önbírálat kérdésében vall, összeegyeztethető-e a párt olyan ok-mányaival, mint a Központi Bizottság és a Központi Ellenőrző Bizottság áprilisi plénumán a Sahtü-üggyel kapcsolatban elfo-gadott határozat vagy a Központi Bizottságnak az önkritikáról szóló júniusi felhívása?

Én azt gondolom, hogy nem.

Kommunista üdvözlettel

1928 június 8 *I. Sztálin*

„Komszomolszkaja Právda" 90. sz. 1929 április 19.
Sztálin Művei. 11. köt. 98—100. old. (oroszul).
Sztálin. A kritikáról és önkritikáról. (A Pártépítés kis könyvtára 1. sz.) Szikra 1950. 26—29. old.

Sztálin

AZ ÖNKRITIKA JELSZAVÁNAK ELSEKÉLYESÍTÉSE ELLEN

1928 június 26

Az önkritika jelszava nem futólagos és gyorsan múló jelszó. Az önkritika a pártkáderek és általában a munkásosztály forradalmi szellemben való nevelésének külön módszere, bolsevik módszere. Már Marx úgy beszélt az önkritikáról, mint a proletárforradalom megszilárdításának módszeréről. Ami a pártunkban gyakorolt önkritikát illeti, annak kezdete arra az időre nyúlik vissza, amikor a bolsevizmus éppenhogy megjelent országunkban, azokra az első napokra, amikor a bolsevizmus, mint a munkásmozgalom külön forradalmi áramlata megszületett.

Ismeretes, hogy Lenin már 1904 tavaszán, amikor a bolsevizmus még nem volt önálló politikai párt, hanem a szociáldemokrata pártban együtt dolgozott a mensevikekkel — ismeretes, hogy Lenin már akkor „önkritikára és saját hiányosságainak kíméletlen leleplezésére" hívta a pártot. Lenin akkor „Egy lépés előre, két lépés hátra" című brosúrájában ezt írta:

> „Ezek (vagyis a marxisták ellenfelei. — *I. Szt.*) kárörömmel és kaján ujjongással figyelik vitáinkat; ők persze rajta lesznek majd, hogy pártunk hiányosságainak és fogyatékosságainak szentelt brosúrámból egyes helyeket saját céljaiknak megfelelő módon ráncigáljanak elő. Az orosz szociáldemokraták már elég puskaport szagoltak ahhoz, hogy rá se hederítsenek ezekre a csipkelődésekre, hogy ezek ellenére folytassák munkájukat az *önkritika és saját hiányosságaik kíméletlen leleplezése terén*,* amely hiányosságokat a munkásmozgalom növekedése okvetlenül és elmaradhatatlanul le fog gyűrni. Ám próbálják meg az ellenfél táborából való urak, és tárják elénk a

* Az én aláhúzásom. — *I. Szt.*

dolgok *valódi* állásának képét a maguk «pártjában» úgy, hogy ez csak távolról is hasonlítson arra a képre, amit második kongresszusunk jegyzőkönyvei adnak!" (VI. köt. 161. old. oroszul.)*

Ezért egyáltalán nincs igazuk azoknak az elvtársaknak, akik azt hiszik, hogy az önbírálat futólagos jelenség, divat, aminek rövidesen el kell múlnia, mintahogy rendszerint minden divat idejét múlja. Az önkritika valójában elmaradhatatlan és állandóan használt fegyver a bolsevizmus arzenáljában, elválaszthatatlanul kapcsolódik egybe a bolsevizmus lényegével, forradalmi szellemével.

Néha azt mondják, hogy az önbírálat jó szolgálatot tesz az olyan pártnak, amely még nem jutott hatalomra és amelynek „nincs mit vesztenie", de veszélyes és káros arra a pártra, amely már hatalomra jutott, amelyet ellenséges erők vesznek körül és amely ellen az ellenség kihasználhatja gyengéinek leleplezését.

Ez nem igaz. Egyáltalán nem igaz. Ellenkezőleg, éppen azért, mert a bolsevizmus hatalomra jutott, éppen azért, mert a bolsevikok építési sikereik következtében elbizakodhatnak, éppen azért, mert megtörténhet, hogy a bolsevikok nem veszik észre gyengéiket és ezzel megkönnyíthetik az ellenség dolgát — éppen ezért van szükségünk az önkritikára, különösen most, amikor már hatalomra jutottunk.

Az önbírálatnak az a célja, hogy feltárja és felszámolja hibáinkat és gyengéinket. Vajjon nem világos-e, hogy a proletárdiktatúra viszonyai között az önbírálat csak megkönnyítheti a bolsevizmusnak a munkásosztály ellenségei ellen vívott harcát. Lenin számításba vette a hatalom megragadása után előállott helyzet e sajátosságait, amikor a „«Baloldaliság» — a kommunizmus gyermekbetegsége" című brosúrájában, 1920 májusában a következőket írta:

* *Lenin.* Egy lépés előre, két lépés hátra. 12. old., vagy: *Lenin.* Válogatott művek. 1. köt. 351—352. old.

„A politikai pártnak saját hibáihoz való viszonya egyik legfontosabb és legbiztosabb ismérve a párt komolyságának és annak, hogy miként teljesíti a *valóságban* kötelességét *osztálya* és a dolgozó *tömegek irányában. A hibát nyiltan beismerni**, okait feltárni, kielemezni azt a helyzetet, amely a hibát szülte, gondosan megvitatni, hogy milyen eszközökkel lehet a hibát kijavítani — íme, ez jellemzi a komoly pártot, így teljesíti a párt kötelességét, így neveli és tanítja az *osztályt* s azután a *tömegeket* is." (Lenin Művei. XXV. köt. 200. old.)**

Leninnek ezerszeresen igaza volt, amikor a párt XI. kongresszusán, 1922. márciusában, azt mondotta:

„A proletariátus nem riad vissza annak beismerésétől, hogy forradalmában vannak dolgok, amik nagyszerűen sikerültek, de vannak olyanok is, amik nem sikerültek. Azok a forradalmi pártok, amelyek eddig elpusztultak, azért pusztultak el, mert *elbizakodtak*, nem tudták meglátni, miben rejlik az erejük és *féltek beszélni gyengéikről**. De mi nem pusztulunk el, mert nem félünk beszélni gyengéinkről és megtanuljuk leküzdeni a gyengeséget." (Lenin Művei. XXVII. köt. 260—261. old.)

A következtetés csak egy: a pártot, az osztályt, a tömeget lehetetlen helyesen nevelni önkritika nélkül; a párt, az osztály, a tömeg helyes nevelése nélkül pedig nincs bolsevizmus.

Miért éppen most, éppen az adott történelmi pillanatban, éppen 1928-ban lett különösen időszerű az önkritika jelszava?

Azért, mert most világosabban mutatkozott meg az osztályviszonyok kiéleződése mind belpolitikai, mind külpolitikai vonalon, mint egy vagy két évvel ezelőtt.

Azért, mert most világosabban tárult fel, mint egy vagy két évvel ezelőtt, hogy a Szovjethatalom osztályellenségei, hibáinkat és gyengéinket kihasználva, aknamunkát folytatnak országunk munkásosztálya ellen.

---

* Az én aláhúzásom. — *I. Szt.*

** *Lenin.* Válogatott művek. 2. köt. 713. old.

Azért, mert a Sahtü-ügynek és a falusi tőkés elemek „begyüjtési manővereinek" tanulságai, továbbá a tervezés területén elkövetett hibáink nem tűnhetnek el nyomtalanul és nem is szabad azoknak nyomtalanul eltűnniök.

Mennél előbb meg kell szabadulnunk a Sahtü-ügy és a gabonabegyüjtési nehézségek által feltárt hibáinktól és gyengéinktől, ha meg akarjuk szilárdítani a forradalmat és teljes fegyverzetben akarjuk fogadni az ellenséget.

Mennél előbb fel kell tárnunk gyengéinket és hibáinkat, amelyek *még nincsenek feltárva,* de kétségtelenül megvannak, ha azt nem akarjuk, hogy a munkásosztály ellenségeinek nagyobb örömére teljesen készületlenül érjen bennünket mindenféle „meglepetés" és „véletlen".

Késlekedni e tekintetben annyit jelent, mint megkönnyíteni ellenségeink dolgát, elmélyíteni hibáinkat és gyengéinket. De mindezt lehetetlen megtenni az önkritika kifejlesztése, az önkritika fokozása nélkül, anélkül, hogy a munkásosztály és a parasztság milliós tömegeit be ne vonnók gyengéink, hibáink feltárásába és felszámolásába.

Ezért a Központi Bizottság és a Központi Ellenőrző Bizottság áprilisi plénumának teljesen igaza volt, amikor a Sahtü-ügyről hozott határozatában ezt mondotta:

> „Annak, hogy a megjelölt rendszabályok eredményes végrehajtását biztosítsuk, az a *legfőbb feltétele,* hogy *ténylegesen megvalósítsuk* az önkritika jelszavát, melyet a XV. kongresszus adott ki."*

De hogy kifejlesszük az önkritikát, előbb a párt útjában álló számos akadályt kell leküzdeni. Ide sorolható a tömegek kulturális elmaradottsága, a proletár élcsapat kulturális erőinek elégtelensége, merevségünk, „kommunista felfuvalkodottságunk" stb. Mégis, a legkomolyabb akadályok egyike, ha ugyan nem a legkomolyabb akadály: apparátusaink *bürokratizmusa.*

* Az én aláhúzásom. — *I. Szt.*

Arról van szó, hogy párt-, állami, szakszervezeti, szövetkezeti és mindenfajta más szervezetünkben bürokratikus elemek vannak. A bürokratikus elemekről van szó, akik gyengéinkből és hibáinkból élnek, akik úgy félnek a tömegek bírálatától, a tömegek ellenőrzésétől, mint a tűztől, s akik akadályozzák az önkritika kibontakozását, gátolnak bennünket abban, hogy megszabaduljunk gyengéinktől, hibáinktól. A szervezeteinkben meglevő bürokratizmus nem csupán aktatologatás és a formaságok túltengése. A bürokratizmusban a szervezeteinkre gyakorolt polgári befolyás nyilvánul meg. Leninnek igaza volt, amikor azt mondotta:

„Meg kell értenünk, hogy a bürokratizmus elleni harc *feltétlenül szükséges* harc, amely éppolyan bonyolult, mint a kispolgári individualizmus elleni harc. A bürokratizmus államrendünkben olyan kelevény, hogy szó van róla pártprogramunkban, aminek az az oka, hogy a bürokratizmus ezzel a *kispolgári individualizmussal, szétforgácsoltsággal van kapcsolatban.*"* (Lenin Művei. XXVI. köt. 220. old.)

Annál állhatatosabban kell harcolnunk szervezeteink bürokratizmusa ellen, ha valóban ki akarjuk fejleszteni az önbírálatot és meg akarunk szabadulni építésünk kelevényeitől.

Annál állhatatosabban kell mozgósítanunk a munkások és parasztok milliós tömegeit, hogy ők bíráljanak *alulról*, hogy ők ellenőrizzenek *alulról*, mert ez a legjobb ellenméreg a bürokratizmus ellen.

Leninnek ezerszeresen igaza volt, amikor azt mondotta: „Ha harcolni akarunk a bürokratizmus ellen, akkor *ebbe be kell vonnunk az alsó rétegeket*...", mert „hogyan szüntethető meg a bürokratizmus, ha nem a *munkások és parasztok bevonásával?*"* (Lenin Művei. XXV. köt. 496., 495. old.)

De ahhoz, hogy „bevonjuk" a milliós tömegeket, a munkásosztály valamennyi tömegszervezetében és elsősorban ma-

* Az én aláhúzásom. — *I. Szt.*

gában a pártban ki kell fejlesztenünk a proletár demokráciát. Az önkritika e feltétel nélkül nulla, puszta szólam, frázis.

Nekünk nem *akármiféle* önkritikára van szükségünk. Nekünk olyan önkritikára van szükségünk, amely növeli a munkásosztály műveltségét, fejleszti harci szellemét, megerősíti a győzelembe vetett hitét, megsokszorozza erőit és segíti abban, hogy az ország igazi gazdájává váljék.

Egyesek azt mondják, hogy ha van önbírálat, akkor nincs szükség többé *munkafegyelemre*, abba lehet hagyni a munkát és fecseghetnek össze-vissza mindenről. Ez nem önkritika, hanem a munkásosztály kigúnyolása. Az önkritikára nem azért van szükség, hogy romboljunk, hanem azért, hogy *megszilárdítsuk* a munkafegyelmet, azért, hogy a munkafegyelem *tudatos* fegyelemmé váljék, mely képes megállni a helyét a kispolgári lomposággal szemben.

Mások azt mondják, hogy ha van önkritika, akkor nincs szükség többé *vezetésre*, ott lehet hagyni a kormányt és mindent rá lehet hagyni a „dolgok természetes folyására". Ez nem önkritika, hanem szégyen és gyalázat. Az önbírálatra nem azért van szükség, hogy gyengítsük, hanem azért, hogy *erősítsük* a vezetést, azért, hogy a csak papiroson létező és tekintélynek alig örvendő vezetésből *élő* és valóban *tekintélynek örvendő* vezetés legyen.

De van másféle „önkritika" is, olyan „önkritika", amely a pártszerűség *lerombolására*, a Szovjethatalom *bemocskolására*, építésünk *gyengítésére*, gazdasági kádereink *elzüllésére*, a munkásosztály *lefegyverzésére*, az *elfajulásról* való fecsegésre vezet. Ilyen „önkritikára" szólított fel bennünket nemrég a trockista ellenzék. Mondanom sem kell, hogy a pártnak semmi köze sincs az ilyen „önkritikához". Mondanom sem kell, hogy a párt minden erejével és minden eszközzel harcolni fog az ilyen „önkritika" ellen.

Ezt a számunkra *idegen*, antibolsevista „önkritikát" szigorúan meg kell különböztetni a *mi*, bolsevik önbírálatunktól, amelynek célja a pártszerűség *meghonosítása*, a Szovjethatalom

megszilárdítása, építésünk *javítása*, gazdasági kádereink *erősítése*, a munkásosztály *felfegyverzése*.

Az önkritika fokozásáért mindössze néhány hónappal ezelőtt indítottunk kampányt. Még nincsenek meg a szükséges adatok, hogy összegezhessük a kampány első eredményeit. De azt már most is mondhatjuk, hogy a kampány kezdi megérlelni első üdvös eredményeit.

Tagadhatatlan, hogy az önkritika hulláma nőni és szélesedni kezd, a munkásosztály egyre szélesebb rétegeit ragadja magával, és bevonja őket a szocialista építés ügyébe. Ezt mutatja, hogy egyebet ne mondjak, a termelési értekezletek és az alkalmi ellenőrző bizottságok felélénkülése.

Igaz, még mindig vannak olyan kísérletek, hogy véka alá rejtsék a termelési értekezletek és az alkalmi ellenőrző bizottságok indokolt és felülvizsgált útmutatásait, ami ellen a legerélyesebb harcot kell indítanunk, mivel az ilyen kísérleteknek az a céljuk, hogy elvegyék a munkások kedvét az önkritikától. De aligha van okunk kétségbevonni, hogy az önbírálat növekvő hulláma maradéktalanul el fogja söpörni az efféle bürokratikus kísérleteket.

Az is tagadhatatlan, hogy az önkritika eredményeképpen gazdasági kádereink kezdik összeszedni magukat, éberebbek lesznek, komolyabban kezdenek hozzányúlni a gazdasági vezetés kérdéseihez, párt-, szovjet-, szakszervezeti és más kádereink pedig figyelmesebben, megértőbben kezdenek foglalkozni a tömegek ügyesbajos dolgaival.

Igaz, nem mondhatjuk, hogy a pártonbelüli és általában a munkásdemokrácia már teljesen megvalósult a munkásosztály tömegszervezeteiben. De nincs okunk kétségbevonni, hogy a kampány további kibontakozásával majd ez is előbbre lendül.

Az is tagadhatatlan, hogy sajtónk az önkritika eredményeképpen elevenebbé és életképesebbé vált, míg lapjaink munkatársainak olyan osztagai, mint a munkás- és falusi leve-

lezők szervezetei, már igen komoly politikai erővé kezdenek válni.

Igaz, sajtónk időnként még mindig a felszínen mozog, még nem tanulta meg, hogyan kell egyes kritikai megjegyzésekről mélyebb bírálatra, a mély bírálatról a bírálat eredményeinek általánosítására áttérni és megállapítani, hogy melyek azok az *eredmények*, melyeket a bírálat eredményeképpen értünk el építésünk terén. De aligha vonható kétségbe, hogy ez is javulni fog a további kampány során.

E vívmányok mellett azonban meg kell említenünk kampányunk hiányosságait is. Az önbírálat jelszavának eltorzításáról van szó, amely már a kampány elején is látható és azzal a veszéllyel fenyeget, hogy elsekélyesítik az önbírálatot, ha nem vesszük fel azonnal a harcot ellene.

1. Mindenekelőtt meg kell jegyezni, hogy több lapnál olyan tendencia mutatkozott, hogy a kampányt *szocialista építésünk* fogyatékosságainak tárgyilagos bírálata helyett a *személyi életben* előforduló szélsőségek reklámszerű kipellengérezésének medrébe tereljék. Ez valószínűtlennek tűnhet fel. De ez, sajnos, tény.

Nézzük például a „Vlaszty Truda"* című lapot, az irkutszki kerületi bizottság és kerületi végrehajtóbizottság lapját (128. sz.). Egész oldalt találunk ott, amelyet ilyen reklámszerű „jelszavak" tarkítanak: „Nemi kicsapongás — burzsoá tulajdonság". „Egyik pálinkás pohár után jön a másik", „Ha már saját házacskánk van, legyen saját tehénkénk is", „A kétszemélyes ágy banditái", „Az el nem dördült lövés" stb. stb. Kérdezem, mi közük lehet ezeknek a „Birzsovkához"** méltó „kritikai" rikoltozásoknak a bolsevik önbíráalathoz, amelynek *szocialista építésünk* javítása a célja? Nagyon

* „Vlaszty Truda" — „A Munka Hatalma".

** „Birzsovka" — a „Birzsevüje Védomosztyi" („Tőzsdei Hírek") c. szenzációhajhászó polgári lap (Pétervár 1880—1917) szokásos rövidített elnevezése.

lehetséges, hogy ezeknek a reklámcikkeknek szerzője kommunista. Lehetséges, hogy a Szovjethatalom „osztályellenségei" elleni gyűlölet hevíti a szerzőt. De hogy letér a helyes útról, elsekélyesíti az önkritika jelszavát és nem a *mi* osztályunk hangján beszél — az nem lehet kétséges.

2. Rá kell továbbá mutatnunk arra, hogy még azok a lapok is, amelyek általában szólva értenek a helyes bíráláthoz — néha még ezek is csak a *bírálat kedvéért* bírálnak, *sportot űznek* a bírálatból, szenzációt hajhásznak. Nézzük például a „Komszomolszkaja Právdá"-t. Mindannyian ismerik a „Komszomolszkaja Právdá"-nak az önkritika fejlesztése terén szerzett érdemeit. De nézzék meg e lap utolsó számait és olvassák el az Összszövetségi Központi Szakszervezeti Tanács vezetőinek „bírálatát", mely nem egyéb, mint megengedhetetlen karikatúrák egész sorozata erről a témáról. Kérdezem, kinek kell az ilyen „bírálat" és mit adhat az önkritika jelszavának kompromittálásán kívül? Mire kellett ez a „kritika", mely nem tartja szem előtt szocialista építésünk érdekeit, hanem olcsó szenzációt hajhász, amelynek az a célja, hogy a kárörvendő nyárspolgárt megnevettesse? Persze, az önkritikának minden fegyvernemre, tehát a „könnyű lovasságra" is szüksége van. De vajjon az következik-e ebből, hogy a könnyű lovasságnak *könnyelmű* lovassággá kell válnia?

3. Végül meg kell emlékeznünk számos szervezetünk ama határozott hajlamosságáról, hogy az önbírálatot gazdasági szakembereink elleni *hajszává* változtassák, gazdasági szakembereinket a munkásosztály előtt *diszkreditálják*. Tény, hogy Ukrajnában és Közép-Oroszországban egyes helyi szervezeteink valóságos *hajszát* indítottak *legjobb* gazdasági szakembereink ellen, akiknek minden bűne csak az, hogy nem csalhatatlanok. Hogyan lehet másképpen értelmezni a helyi szervezeteknek a gazdasági szakemberek leváltására vonatkozó határozatait, amelyeknek nincs semmi kötelező erejük, de

nyilvánvalóan arra irányulnak, hogy befeketítsék a szakembereket? Hogyan értsük másként azt, amikor bírálni bírálják a gazdasági szakembereket, de nekik nem engedik meg, hogy válaszoljanak a bírálatra? Mióta nevezik nálunk önbírálatnak ezt a „lebunkózást"? Természetesen nem követelhetjük, hogy a bírálat százszázalékig helyes legyen. Ha alulról gyakorolnak bírálatot, ebben az esetben még olyan kritikát is el kell fogadni, amely csak 5—10 százalékban helyes. Mindez igaz. De vajjon az következik-e ebből, hogy a gazdasági szakembereknek sohasem szabad hibázniok? Vajjon van-e olyan ember a világon, aki sohasem követ el hibát? Vajjon nehéz-e megérteni, hogy a gazdasági káderek kineveléséhez hosszú évek kellenek, hogy a legfigyelmesebben és leggondosabban kell bánni velük? Vajjon nehéz-e megérteni, hogy az önkritikára nem azért van szükségünk, hogy hajszát indítsunk a gazdasági káderek ellen, hanem azért, hogy javítsuk és erősítsük azokat?

Bírálják építésünk fogyatékosságait, de ne sekélyesítsék el az önkritika jelszavát és ne tegyék azt reklámgyakorlatok eszközévé, mint ahogy például „A kétszemélyes ágy banditái", „Az el nem dördült lövés" stb. című cikkekben történt.

Bírálják építésünk fogyatékosságait, de ne diszkreditálják az önkritika jelszavát és annak leple alatt ne kotyvasszanak olcsó szenzációkat.

Bírálják építésünk fogyatékosságait, de ne forgassák ki az önkritika jelszavát és annak leple alatt ne indítsanak hajszát gazdasági és más káderein k ellen.

És ami a legfőbb: ne cseréljék fel az *alulról* jövő tömegbírálatot a *felülről* jövő kritikai rikácsolással, adjanak lehetőséget a munkásosztály milliós tömegeinek, hogy bekapcsolódjanak ebbe a dologba és alkotó kezdeményezésükkel résztvegyenek fogyatékosságaink helyrehozásának, építésünk megjavításának ügyében.

„Právda" 146. sz. 1928 június 26.
Sztálin Művei. 11. köt. 127—136. old. (oroszul).

Sztálin

[„A PÁRT NEM CSALÁDI KÖR . . .“]

„A jobboldali elhajlás a SzK(b)P-ban“ c. 1929 áprilisában a KB és KEB plénumán mondott beszédből

Elvtársak! Nem fogok kitérni személyes ügyekre, noha a Buhárin csoportjához tartozó egyes elvtársak beszédeiben eléggé jelentős szerepet töltöttek be a személyes ügyek. Nem fogok ezekre kitérni, mert a személyes ügyek semmiségek, semmiségekkel pedig nem érdemes foglalkoznunk. Buhárin a velem folytatott személyes levelezésről beszélt. Felolvasott néhány levelet, amelyekből kitűnik, hogy nekünk, akik tegnap még személyes barátok voltunk, most politikai nézeteltéréseink vannak. Ugyanilyen hangulat áradt Uglánov és Tomszkij beszédéből is. Azt mondják, hogyan lehet az, hogy nekünk öreg bolsevikoknak most egyszerre nézeteltéréseink vannak, hogy nem tudjuk egymást megbecsülni.

Véleményem szerint mindezek a panaszok és siránkozások fabatkát sem érnek. A párt nem családi kör, nem személyes barátok szövetkezése, hanem a munkásosztály politikai pártja. Nem szabad megengedni, hogy a személyes barátság érdekei fölötte álljanak az ügy érdekeinek.

Ha csak azért nevezzük magunkat öreg bolsevikoknak, mert *öregek* vagyunk, rosszul áll a szénánk, elvtársak. Az öreg bolsevikok nem azért örvendenek megbecsülésnek, mert *öregek*, hanem azért, mert ugyanakkor örökké friss, sohasem öregedő forradalmárok. Ha az öreg bolsevik letért a forradalom útjáról vagy elcsüggedt és politikailag elernyedt, mégha száz éves is, nincs joga öreg bolseviknak nevezni magát, nincs joga arra, hogy a párttól megbecsülést követeljen.

Továbbá, nem vonhatjuk egy kalap alá a személyes barátság és a politika kérdéseit, mert, mint mondni szokás, a ba-

rátság barátság, a szolgálat pedig szolgálat. Mi mindannyian a munkásosztályt szolgáljuk, s ha a személyes barátság érdekei eltérnek a forradalom érdekeitől, a személyes barátságnak háttérbe kell szorulnia. Mint bolsevikok, másként nem vethetjük fel a kérdést.

Nem térek ki azokra a személyi vonatkozású célzásokra és burkolt vádakra sem, amelyektől hemzsegtek a buhárini ellenzékhez tartozó elvtársak beszédei. Ezek az elvtársak, úgy látszik, célzásaikkal és kétértelműségeikkel el akarják kendőzni nézeteltéréseink politikai alapját. A politikát politizálással akarják felváltani. Különösen jellemző ebben a tekintetben Tomszkij beszéde. Ez egy trade-unionista politikus csizmadia tipikus beszéde volt, aki a politika kérdéseit politizálással akarja helyettesíteni. De ez a szemfényvesztés nem fog nekik sikerülni.

Sztálin Művei. 12. köt. 1—2. old. (oroszul).

Sztálin

[ÚJ OSZTÁLYELTOLÓDÁSOK ÉS AZ ÖNKRITIKA JELSZAVA]

„A jobboldali elhajlás a SzK(b)P-ban" c., a KB és KEB együttes plénumán mondott beszéd II. pontjából

1929 április

Emlékezzünk vissza a pártunkban lejátszódott legutóbbi eseményekre. Emlékezzünk vissza azokra a jelszavakra, amelyeket a párt az országunkban végbemenő új osztályeltolódásokkal kapcsolatban az utóbbi időben kiadott. Olyan jelszavakról beszélek, mint az *önkritika* jelszava, *a bürokratizmus elleni harc kiélezésének és a szovjetapparátus megtisztításának* jelszava, *új gazdasági káderek és vörös szakemberek szervezett kiképzésének* jelszava, *a kolhoz- és szovhoz-mozgalom* fokozásának jelszava, *a kulák elleni támadás* jelszava, az *önköltség csökkentésének* és a *szakszervezeti gyakorlati munka* gyökeres *megjavításának* jelszava, a *párttisztítás* jelszava stb. Egyes elvtársak előtt ezek a jelszavak megrendítőknek és szédületeseknek tűntek. Pedig világos, hogy ezek a jelszavak az adott pillanatban a párt legszükségesebb és legidőszerűbb jelszavai.

A dolog azzal kezdődött, hogy a Sahtü-üggyel kapcsolatban új alapon vetettük fel az új gazdasági káderek kérdését, azt a kérdést, hogy a régi szakemberek helyébe a munkásosztály soraiból kell vörös szakembereket kinevelni.

Mi derült ki a Sahtü-üggyel kapcsolatban? Kiderült, hogy a burzsoáziát még korántsem tettük ártalmatlanná, hogy a burzsoázia kártevést szervez és fog még szervezni gazdasági építőmunkánkban, hogy gazdasági, szakszervezeti és részben pártszervezeteink nem vették észre osztályellenségeink aknamunkáját, hogy tehát minden módon és minden eszközzel erő-

síteni és javítani kell szervezeteinket, fejleszteni és fokozni kell osztályéberségüket.

Ezzel kapcsolatban kiéleződött az *önkritika* jelszavának kérdése. Miért? Azért, mert nem lehet gazdasági, szakszervezeti és pártszervezeteinket megjavítani, nem lehet a szocializmus építésének és a burzsoá kártevés megfékezésének ügyét előbbre vinni, ha nem fejlesztjük teljes erővel a kritikát és az önkritikát, ha szervezeteink munkáját nem helyezzük a tömegek ellenőrzése alá. Márpedig tény, hogy kártevés volt és továbbra is van, nemcsak a szénipari vidékeken, hanem a vasipar terén is, a hadiipar terén is, a Közlekedésügyi Népbiztosságban is, az arany- és platinaiparban is stb. stb. Innen ered az önkritika jelszava.

Továbbá, kapcsolatban a gabonabeszerzési nehézségekkel, kapcsolatban a kulákság fellépésével a szovjet árpolitika ellen, kiéleztük a kolhozok és szovhozok minden módon való fejlesztésének, a kulák elleni támadásnak kérdését, a gabonabegyüjtés oly módon való szervezésének kérdését, hogy nyomást gyakoroljunk a tehetős kulák elemekre.

Mire derítettek fényt a gabonabegyüjtési nehézségek? Arra, hogy a kulák nem szunnyad, a kulák fejlődik és aknamunkát szervez a Szovjethatalom politikája ellen, viszont párt-, szovjet- és szövetkezeti szervezeteink — legalábbis egy részük — vagy nem látják az ellenséget, vagy pedig alkalmazkodnak hozzá, ahelyett, hogy harcolnának ellene.

Innen ered az önkritika jelszavának, a párt-, a szövetkezeti és általában a begyüjtő szervezetek ellenőrzéséről és megjavításáról szóló jelszónak újabb, élesebb felvetése.

Továbbá, az ipar és mezőgazdaság szocialista alapon való újjáalakításának új feladataival kapcsolatban kiadtuk az önköltség rendszeres csökkentésének, a munkafegyelem megerősítésének, a szocialista verseny kifejlesztésének stb. jelszavát. Ezek a feladatok a szakszervezetek és a szovjetapparátus egész gyakorlati tevékenységének felülvizsgálását, e szervezetek

gyökeres felfrissítését és e szervezeteknek a bürokratizmus elemeitől való megtisztítását követelték.

Innen ered a szakszervezeti és a szovjetapparátusban meglevő bürokratizmus elleni harc jelszavának újabb, élesebb felvetése.

Végül a párttisztítás jelszavának kérdése. Nevetséges volna azt hinni, hogy szovjet- és gazdasági szervezeteinket, szakszervezeteinket és szövetkezeteinket meg lehet erősíteni, hogy meg lehet őket a bürokratizmus szennyétől tisztítani, ha nem köszörüljük meg magát a pártot. Nem lehet kétség aziránt, hogy a bürokratikus elemek nemcsak a gazdasági, szövetkezeti, szakszervezeti és szovjet szervezetekben elevenek, hanem magának a pártnak a szervezeteiben is. Ha a párt mindezen szervezeteknek vezető ereje, akkor világos, hogy a párttisztítás az az elengedhetetlen feltétel, amely nélkül nem lehet teljesen megvalósítani a munkásosztály egyéb szervezeteinek felfrissítését és megjavítását. Innen ered a párttisztítás jelszava.

Véletlenek-e ezek a jelszavak? Nem, nem véletlenek. Önök is látják, hogy nem véletlenek. *Elengedhetetlen láncszemei ezek egy elszakíthatatlan láncnak, melynek neve: a szocializmus támadása a kapitalizmus elemei ellen.*

Ezek a jelszavak mindenekelőtt iparunknak és mezőgazdaságunknak a szocializmus alapján való újjáalakítása időszakával kapcsolatosak. De mit jelent a népgazdaságnak a szocializmus alapján való újjáalakítása? Azt, hogy a szocializmus támadást indít a népgazdaság kapitalista elemei ellen az egész fronton. Ez országunk munkásosztályának igen komoly haladása a szocializmus felépítése irányában. De ahhoz, hogy ezt az újjáalakítást megvalósítsuk, mindenekelőtt javítani kell és meg kell erősíteni a szocialista építőmunkának mind gazdasági, szovjet- és szakszervezeti, mind párt- és szövetkezeti kádereit, átütőbbé kell tenni valamennyi szervezetünket, meg kell őket tisztítani a szennytől, fokozni kell a munkásosztály és a parasztság milliós tömegeinek aktivitását.

Továbbá, ezek a jelszavak annak az ellenállásnak a tényével kapcsolatosak, melyet a népgazdaság kapitalista elemei az előnyomuló szocializmussal szemben kifejtenek. Nem lehet véletlennek tekinteni az úgynevezett Sahtü-ügyet. „Sahtüemberek" találhatóak most nálunk valamennyi iparágban. Sokat közülük kihalásztak, de még korántsem halászták ki valamennyit. A burzsoá értelmiség kártevése egyike a fejlődő szocializmussal szemben megnyilvánuló ellenállás legveszedelmesebb formáinak. A kártevés annál veszedelmesebb, mert a nemzetközi tőkével áll kapcsolatban. A burzsoá kártevés kétségtelen bizonyítéka annak, hogy a kapitalista elemek még korántsem tették le a fegyvert, hogy erőt gyüjtenek a Szovjethatalom elleni újabb fellépések céljaira.

Ami a falu kapitalista elemeit illeti, ott még kevésbbé lehet véletlennek tekinteni a kulákság fellépését, amely immár második éve folyik a szovjet kormány árpolitikája ellen. Sokan még mindig nem tudják megmagyarázni azt a tényt, hogy a kulák 1927-ig magától szolgáltatott gabonát, 1927 után pedig megszűnt magától gabonát szolgáltatni. De ebben a körülményben nincs semmi csodálatos. Míg azelőtt a kulák aránylag gyenge volt, nem állt módjában gazdaságát komolyan rendbehozni, nem volt elegendő tőkéje gazdasága megerősítéséhez, aminek következtében kénytelen volt gabonatermésének egész, vagy csaknem egész feleslegét piacra vinni, addig most, néhány jóterméső év után, amikor már sikerült gazdaságát rendbeszedni, amikor sikerült összegyüjtenie a szükséges tőkét, szert tett arra a lehetőségre, hogy a piacon manőverezzen, szert tett arra a lehetőségre, hogy a gabonát, a valutáknak ezt a valutáját félretegye tartalékul a maga számára és inkább visz a piacra húst, zabot, árpát és egyéb másodrendű fontosságú terményt. Nevetséges volna most azt remélni, hogy a kulák jószántából ad majd gabonát.

Ime, itt van annak az ellenállásnak a gyökere, amelyet most a kulák a Szovjethatalom politikájával szemben kifejt.

De mit jelent a város és a falu kapitalista elemeinek ellenállása a szocializmus támadásával szemben? Ez a proletariátus osztályellenségeinek erőátcsoportosítása, amelynek az a célja, hogy a régit az újjal szemben megvédje. Nem nehéz megérteni, hogy ezek a körülmények szükségképpen az osztályharc kiéleződését idézik elő. De ahhoz, hogy osztályellenségeink ellenállását szétverjük és a szocializmus előnyomulása számára az utat megtisztítsuk, minden egyében kívül az kell, hogy átütőbbé tegyük valamennyi szervezetünket, megtisztítsuk azokat a bürokratizmustól, megjavítsuk kádereinket és mozgósítsuk a munkásosztály és a falu dolgozó rétegeinek milliós tömegeit a város és falu kapitalista elemei ellen.

Ilyen osztályeltolódások talaján jöttek létre pártunk mostani jelszavai.

Sztálin Művei. 12. köt. 11—16. old. (oroszul).
Sztálin. A leninizmus kérdései. Szikra 1950. 263—266. old.
Sztálin: A kritikáról és önkritikáról. (A pártépítés kis könyvtára 1. sz.) Szikra 1950. 42—46. old.

A VERSENY ÉS A TÖMEGEK MUNKALENDÜLETE

Előszó J. Mikulina „A tömegek munkaversenye" c. brosúrájához

1929 május 11

Aligha lehet kételkedni abban, hogy a munkások milliós tömegeinek szélesen kibontakozó versenye az adott pillanatban építőmunkánk egyik legfontosabb, ha ugyan nem a legfontosabb tényezője. Egész gyárak és üzemek versenye mérhetetlen országunk legkülönbözőbb vidékein; a munkások és parasztok közötti verseny; a szovhozok és kolhozok közötti verseny; a tömeges versenykihívások lerögzítése a dolgozók különleges szerződéseiben — mindezek olyan tények, amelyek nem hagynak kétséget afelől, hogy a tömegek szocialista versenye már erőre kapott.

A dolgozó tömegek hatalmas munkalendülete megkezdődött

Ezt kénytelenek a legmegátalkodottabb hitetlenkedők is elismerni.

„A szocializmus — mondja Lenin — nemcsak nem fojtja el a versenyt, ellenkezőleg, elsőízben teremti meg annak lehetőségét, hogy a versenyt valóban *széles*, valóban *tömeg*méretekben alkalmazzák, hogy valóban a dolgozók többségét vonják be az ilyen munkába, ahol megmutatják, hogy mit tudnak, ahol kifejleszthetik képességeiket, ahol megnyilvánulhatnak azok a tehetségek, amelyek a népben, e frissen buzgó forrásban megvannak és amelyeket a kapitalizmus ezer és millió esetben eltiport, elnyomott és elfojtott...

Csak most válik lehetővé, hogy a vállalkozó szellem, a verseny, a merész kezdeményezés széles, valóban tömegméretekben nyilatkozzék meg" ...mert „az évszázadokon át

másnak végzett munka... után először nyílik lehetőség arra, hogy a munkás *saját magának dolgozzék.*"*

Lenin e tételeiből indult ki a Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártjának XVI. Konferenciája, amikor külön felhívást intézett a versenyről a munkásokhoz, a dolgozókhoz.

Egyes, a bürokraták fajtájából való „elvtársak" azt gondolják, hogy a verseny afféle soronlevő bolsevik divat és mint ilyennek, el kell csendesülnie a „szezon" befejeztével. Ezek a bürokraták válfajához tartozó „elvtársak" persze tévednek. A verseny valójában a *szocializmus építésének kommunista módszere*, mely a dolgozók milliós tömegeinek lehető legnagyobbfokú *aktivitásán* alapul. A verseny valójában az az emelő, amelynek segítségével a munkásosztály hivatva van arra, hogy az ország egész gazdasági és kulturális életét a szocializmus alapjára átállítsa.

Más, ugyancsak a bürokraták fajtájából való „elvtársak", akik megijedtek a versenynek erőteljes hullámától, megkísérlik, hogy mesterséges kereteket teremtsenek a versenynek, hogy szűk mederbe tereljék, hogy „centralizálják" a versenyt, hogy csökkentsék lendületét és hogy ezen a módon megfosszák attól, ami benne a legfontosabb — a tömegek *kezdeményezésétől*. Mondani sem kell, hogy a bürokraták számítása nem fog beválni. A párt mindenesetre gondoskodni fog arról, hogy halomra döntse ezeket a számításokat. A szocialista verseny nem irodai ügy. A szocialista versenyben a tömegek tevékeny forradalmi *önkritikája* jut kifejezésre, amely a dolgozók millióinak alkotó *kezdeményezésére* támaszkodik. Mindenkit, aki akár tudatosan, akár öntudatlanul korlátozza a tömegeknek ezt az önkritikáját és ezt az alkotó kezdeményezését, el kell távolítani az útból, mint nagy ügyünk kerékkötőjét.

* Lásd *Lenin*, Válogatott művek, 2. köt. Szikra 1949. 293—294. old.

A bürokratizmus veszélye elsősorban abban jut konkrétan kifejezésre, hogy megköti a tömegek energiáját, kezdeményezését és öntevékenységét, hogy véka alatt tartja azokat a hallatlan erőtartalékokat, amelyek rendszerünk mélyében rejlenek, a munkásosztály és a parasztság mélyében, hogy nem engedi felhasználni ezeket az erőtartalékokat az osztályellenség elleni harcban. A szocialista verseny feladata az, hogy széttépje ezeket a bürokratikus bilincseket, hogy széles teret nyisson a tömegek energiájának és alkotó kezdeményezésének kifejtésére, hogy felszínre hozza azokat az óriási erőtartalékokat, amelyek rendszerünk mélyén rejlenek és az országon belül és országunkon kívül is az osztályellenség ellen folyó harcban a mérlegre dobja.

A szocialista versenyt olykor összecserélik a konkurrenciával. Ez nagy hiba. A szocialista verseny és a konkurrencia két teljesen különböző elvet képvisel. A konkurrencia elve: *az egyiknek vereség és halál*, a másiknak győzelem és uralkodás. A szocialista verseny elve: elvtársi *segítség* az elmaradottaknak az élenjárók részéről, hogy evvel általános emelkedést érjünk el. A konkurrencia azt mondja: *bunkózd le az elmaradottakat*, hogy megerősítsd saját uralmadat. A szocialista verseny azt mondja: egyesek rosszul dolgoznak, mások jól, megint mások még jobban, — *érd utól a legjobbakat* és érj el *általános emelkedést*. Ezzel magyarázható az a még soha nem látott termelési lelkesedés, amely a dolgozók millióit a szocialista verseny során magával ragadta. Mondani sem kell, hogy a konkurrencia sohasem válthat ki valami ehhez fogható lelkesedést a tömegekben.

Az utóbbi időben gyakoriak sajtónkban a versenyről szóló cikkek és elmefuttatások. Írnak a verseny filozófiájáról, a versenyek gyökereiről, a versenyek lehetséges eredményeiről, stb. De ritkán akad olyan ujságcikk, amely legalább némileg összefüggően képet adna arról, *hogyan* rendezik a versenyt *maguk a tömegek*, képet arról, hogy *mit élnek át*

a munkások milliós tömegei, amikor megvalósítják a versenyeket és szerződéseket írnak alá, — nem olvasunk cikkeket, amelyek megmutatnák, hogy a munkások tömegei a versenyek dolgát a *magukénak, saját ügyüknek* tekintik. Pedig számunkra éppen ez a verseny legnagyobb mértékben fontos oldala.

Azt gondolom, hogy J. Mikulina elvtársnő brosúrája az első kísérlet, mely a verseny *gyakorlatából* merített anyag összefüggő kifejtését adja és úgy mutatja meg a verseny ügyét, mint maguknak a dolgozó tömegeknek az ügyét. Ennek a brosúrának az értéke abban van, hogy egyszerű és igaz leírást ad a nagy munkalendületnek azokról a mélyenjáró folyamatairól, melyek a szocialista versenyek belső mozgató erejét alkotják.

„Právda" 114. sz. 1929 május 22.
Sztálin Művei. 12. köt. 108—111. old. (oroszul).
Lenin—Sztálin. A szocialista munkáról és munkaversenyről. Szikra 1950. 83—86. old.

[NEM LEHETÜNK MEG ÖNKRITIKA NÉLKÜL]

A. M. Gorkijhoz írott leveléből

1930 január 17

1. Nem lehetünk meg önkritika nélkül. Semmiképpen sem lehetünk meg, Alexej Maximovics. Önkritika nélkül elkerülhetetlen az apparátus tespedése, rothadása, a bürokratizmus növekedése, a munkásosztály alkotó kezdeményezésének aláásása. Persze, az önbírálat anyagot ad az ellenségnek. Ebben Önnek teljesen igaza van. De ugyancsak ez ad anyagot (és lökést) előrehaladásunknak, a dolgozók alkotó energiája kibontakozásának, a verseny fejlődésének, a rohambrigádoknak stb. A mérlegen a hátrányos oldalt kiegyensúlyozza és lebillenti az előnyös oldal.

Lehetséges, hogy sajtónk túlságosan fürkészi fogyatékosságainkat, néha pedig (akaratlanul) egyenesen reklámozza azokat. Ez lehetséges, sőt valószínű. És ez persze baj. Ön ezért azt követeli, hogy fogyatékosságainkat egyensúlyozzuk ki (én azt mondanám — billentsük le) eredményeinkkel. S ebben Önnek természetesen igaza van. Ezt a hézagot feltétlenül és haladéktalanul betöltjük. Erre mérget vehet.

Sztálin Művei. 12. köt. 173. old. (oroszul).
Sztálin. A kritikáról és önkritikáról. (A Pártépítés kiskönyvtára 1. sz.) Szikra 1950. 48. old.

Sztálin

[MI NEM FÉLÜNK BESZÉLNI GYENGÉINKRŐL]

A „*Válasz a kolhozparaszt elvtársaknak*" c. cikkből

1930 április 3

Harmadik kérdés. Hogyan eshettek meg ezek a hibák és hogyan kell azokat a pártnak kijavítania?

Válasz. Ezek a hibák a kolhozmozgalom terén elért gyors sikereink alapján álltak elő. A siker néha az emberek fejébe száll. Nemritkán túlságos önhittséget és elbizakodottságot szül. Ez különösen könnyen történhetik meg egy hatalmon levő párt képviselőivel. Különösen olyan párt képviselőivel, mint a mienk, amelynek ereje és tekintélye úgyszólván mérhetetlen. Nálunk igenis előfordulhatnak a kommunista hencegés megnyilvánulásai, amelyek ellen Lenin oly szenvedélyesen harcolt. Nálunk igenis akadhatnak olyanok, akik hisznek a rendeletek, határozatok, utasítások mindenhatóságában. Nálunk igenis reális az a veszély, hogy mérhetetlen országunk egyik vagy másik sarkában a párt egyes képviselői a pártnak forradalmi intézkedéseit üres, bürokratikus rendeletkiadássá változtatják. Nemcsak helyi funkcionáriusokra gondolok itt, hanem egyes területi méretekben dolgozókra is, sőt a Központi Bizottság egyes tagjaira is. „A kommunista hencegés — mondja Lenin — azt jelenti, hogy egy ember, aki benn van a kommunista pártban és akit onnan még nem tisztogattak ki, azt képzeli, hogy minden feladatot meg tud oldani kommunista rendeletgyártással." (Lenin Művei. XXVII. köt. 50—51. old.)

Ez az a talaj, amelyből a kolhozmozgalomban elkövetett hibák, a párt vonalának a kolhozszervezés terén történt elferdítései kinőttek.

Miért veszélyesek ezek a hibák és ferdítések, ha továbbra is folytatódni fognak, ha gyorsan és maradék nélkül nem számoljuk fel azokat?

A veszedelem ott van, hogy ezek a hibák egyenes úton a kolhozmozgalom lejáratásához, a középparaszttal való meghasonláshoz, a szegényparasztság dezorganizálásához, soraink megzavarásához, egész szocialista építőmunkánk meggyengüléséhez, a kulákság visszaállításához visznek bennünket. Röviden szólva: ezeknek a hibáknak az a tendenciájuk, hogy letérítsenek bennünket a parasztság zömével kötött szövetségünk megszilárdításának útjáról, a proletárdiktatúra megszilárdításának útjáról és az ezekkel a tömegekkel való szakítást, a proletárdiktatúra aláásását idézzék elő.

Ez a veszedelem már február második felében jelentkezett, akkor, amikor elvtársaink egy része, az előző sikerektől elvakítva, vágtában kezdett letérni a lenini útról. Pártunk Központi Bizottsága számot vetett ezzel a veszedelemmel és késedelem nélkül beavatkozott a dologba, megbízást adva Sztálinnak, hogy a kolhozmozgalomról szóló külön cikkel figyelmeztesse az elvtársakat, hogy túllőttek a célon. Vannak, akik azt hiszik, hogy az „Akiknek a siker fejükbe szállt" című cikk Sztálin egyéni kezdeményezésének eredménye. Ez persze nevetséges. Nem azért van Központi Bizottságunk, hogy ilyen ügyben akárkinek is átengedje az egyéni kezdeményezést. A Központi Bizottság alaposan áttanulmányozta az ügyet. S amikor kiderült, milyen mélyek és súlyosak a hibák, akkor a Központi Bizottság haladéktalanul, tekintélyének egész erejével csapott rá a hibákra, közzétéve 1930 március 15-én hozott nevezetes határozatát.

Nehéz idejében megállítani és a helyes útra téríteni az embereket, akik őrült iramban száguldanak egyenesen a szakadék felé. De Központi Bizottságunk nem azért viseli a

lenini párt Központi Bizottságának nevét, hogy ne tudna leküzdeni még nagyobb nehézségeket is. S lényegében már le is gyűrte ezeket a nehézségeket.

Ilyen esetekben nehéz a párt egész osztagait iramukban megállítani, idejében a helyes útra vinni és soraikat menet közben átcsoportosítani. De pártunk nem azért viseli Lenin pártjának nevét, hogy ne volna meg a kellő rugalmassága az ilyen nehézségek leküzdésére. S lényegében már le is gyűrte ezeket a nehézségeket.

A fődolog itt az, hogy bátran beismerjük hibáinkat és legyen erőnk arra, hogy a legrövidebb időn belül felszámoljuk azokat. A fő nehézség itt az, hogy a nemrégiben elért sikerek után félnek a hibák beismerésétől, félnek az önkritikától s nem akarják a hibákat gyorsan és határozottan kijavítani. Csak le kell küzdeni ezt a nehézséget, csak félre kell dobni a felduzzasztott számokkal operáló terveket és az irodai, bürokratikus maximalizmust, csak át kell terelni figyelmünket a kolhozok szervezeti és gazdasági felépítésének feladataira — és a hibáknak még nyoma sem marad meg. Semmi okunk sincs kételkedni abban, hogy pártunk lényegében már le is küzdötte ezt a veszedelmes nehézséget.

„Azok a forradalmi pártok, — mondja Lenin — amelyek eddig elpusztultak, azért pusztultak el, mert *elbizakodtak* és nem tudták meglátni, miben rejlik az erejük *és féltek gyengéikről beszélni.* De mi nem pusztulunk el, mert nem félünk beszélni gyengéinkről és megtanuljuk leküzdeni gyengéinket."* (Lenin Művei. XXVII. köt. 260—261. old.)

Lenin e szavait nem szabad elfelejtenünk.

„Právda" 92. sz. 1930 április 3.
Sztálin Művei. 12. köt. 211—214. old. (oroszul).
Sztálin. A leninizmus kérdései. Szikra 1950. 374—376. old.

* Az én aláhúzásom. — *I. Szt.*

MI A BOLSEVIK TÁMADÁS LÉNYEGE JELENLEGI VISZONYAINK KÖZÖTT?

A SzK(b)P XVI. kongresszusán a Központi Bizottság nevében mondott politikai beszámoló II. fejezetének *„A növekedéssel járó nehézségek, az osztályharc és a szocializmus egész fronton kifejlesztett támadása"* c., 7. pontjából

1930 június 27

c) Mi a bolsevik támadás lényege jelenlegi viszonyaink között?

A bolsevik támadásnak elsősorban az a lényege, hogy mozgósítjuk a tömegek osztályéberségét és forradalmi aktivitását országunk tőkés elemei ellen; mozgósítjuk a tömegek alkotó kezdeményezését és öntevékenységét intézményeink és szervezeteink bürokratizmusa ellen, amely véka alatt tartja és nem engedi felhasználni a rendünk mélyében rejlő óriási tartalékokat; megszervezzük a tömegek versenyét és munkalendületét a munka termelékenységének emelése, a szocialista építés erőteljes kibontakozása érdekében.

A bolsevik támadás lényege másodszor az, hogy az újjáalakítási időszak szükségleteinek megfelelően átépítjük szakszervezeti, szövetkezeti, szovjet és minden egyéb tömegszervezetünk egész gyakorlati munkáját; megteremtjük ezeknek a magvát a legaktívabb és legforradalmibb funkcionáriusokból s kiszorítjuk és elszigeteljük az opportunista, trade-unionista, bürokratikus elemeket; kiűzzük belőlük az idegen és elfajult elemeket és új funkcionáriusokat emelünk ki a tömegekből.

A bolsevik támadás lényege továbbá az, hogy minden rendelkezésre álló anyagi eszközt mozgósítunk iparunk finanszírozására, szovhozaink és kolhozaink finanszírozására, s pártunk legjobbjait irányítjuk mindennek elindítására.

A bolsevik támadás lényege végül az, hogy magát a pártot mozgósítjuk a támadás megszervezésére; megszilárdítjuk és harci rendbe sorakoztatjuk a pártszervezeteket, kiűzzük belőlük a bürokratikus és az elfajult elemeket; elszigeteljük és kiszorítjuk azokat a jobboldali és „baloldali" elhajlókat, akik eltértek a lenini vonaltól, előtérbe állítjuk az igazi, kemény leninistákat.

Ezek a bolsevik támadás alapjai a jelenlegi pillanatban.

Hogyan valósította meg a párt ezt a támadási tervet?

Önök tudják, hogy a párt teljesen következetesen valósította meg ezt a tervet.

Azzal kezdődött a dolog, hogy a párt széleskörű *önkritikát* indított, építésünk fogyatékosságaira, szervezeteink és intézményeink fogyatékosságaira összpontosította a tömegek figyelmét. Már a XV. kongresszuson kimondottuk, hogy fokoznunk kell az önbírálatot. Egyfelől a Sahtü-ügy s a különböző iparágakban elkövetett kártevés, amely feltárta, hogy pártunk egyes láncszemeiben nincs meg a forradalmi érzék, másfelől a kulákság elleni harc és falusi szervezeteink napfényre került fogyatékosságai újabb lökést adtak az önkritikának. A Központi Bizottság 1928 június 2-i felhívásában megadta az önkritika-kampány végleges formáját, felszólította a pártot és a munkásosztályt, hogy „személyekre való tekintet nélkül" „fenttől lentig, és lenttől fentig" indítsanak önkritikát. A párt elhatárolta magát a trockista „bírálattól", amely a barikád tulsó oldaláról jön, s amelynek az a célja, hogy befeketítse és gyengítse a Szovjethatalmat, s kijelentette, hogy az önbírálat feladata munkánk hiányosságainak kíméletlen feltárása — építésünk *megjavítása*, a Szovjethatalom *megszilárdítása* érdekében. Tudjuk, hogy a párt felhívása lelkes visszhangra talált a munkásosztály és a parasztság tömegeiben.

A párt továbbá széleskörű kampányt szervezett a *bürokratizmus* ellen, kiadta a jelszót, hogy a párt-, szakszervezeti, szövetkezeti és szovjet szervezeteket meg kell *tisztítani* az

idegen és elbürokratizálódott elemektől. Ennek a kampánynak folytatása a Központi Bizottság és a Központi Ellenőrző Bizottság 1930 március 16-i ismert rendelete a munkásoknak az államapparátusba való bevonásáról és a szovjet apparátus munkástömeg ellenőrzéséről (a gyárak patronálásáról). Tudjuk, hogy ez a kampány óriási lendületet és aktivitást váltott ki a munkástömegeknél. Ennek a kampánynak eredménye az, hogy pártunk tekintélye óriási mértékben megnövekedett a dolgozó tömegek előtt, hogy a munkásosztály soraiban erősödött a bizalom pártunk iránt, hogy a munkások újabb százezrei lépnek be a pártba, hogy a munkások határozatokat hoznak, amelyek szerint egész műhelyek és üzemek kívánnak belépni a pártba. Végül ennek a kampánynak eredménye az, hogy szervezeteink megszabadultak számos maradi és bürokrata elemtől, hogy a Szovjetunió Szakszervezeteinek Központi Tanácsa megszabadult a régi opportunista vezetőségtől.

A párt továbbá az üzemekben széleskörű szocialista *versenyt* szervezett és nagy tömegeket magával ragadó *munkalendületet* váltott ki. A XVI. pártkonferencia versenyfelhívása helyes mederbe tereli az ügyet. A rohambrigádok tovább viszik előre. A lenini Komszomol és az általa vezetett munkásifjúság döntő sikerei felavatják a versenyt és a rohammunkát. El kell ismernünk, hogy forradalmi ifjúságunknak kivételes szerepe volt ebben a dologban. Most már nem lehet kétséges, hogy építésünk egyik legfontosabb, ha nem legfontosabb ténye az adott pillanatban az üzemek szocialista versenye, a munkások százezreinek kölcsönös buzdítása a verseny során elért eredmények közlése útján, a *rohammunka* széleskörű fejlesztése.

Csak a vakok nem látják, hogy a tömegek lelkületében és munkához való viszonyában óriási fordulat ment végbe, amely gyökeresen megváltoztatta üzemeink külső képét. Nemrégiben még elhangzottak nálunk olyan hangok, hogy a

verseny és a rohammunka „mesterkélt" és „céltalan". Most ezeket a „bölcseket" még kicsúfolásra sem méltatják — egyszerűen idejüket múlt „bölcseknek" tartják őket. A verseny és a rohammunka ügye most kivívott és megszilárdult ügy. Tény, hogy a szocialista verseny több mint kétmillió munkást ölel fel, a rohambrigádokba pedig legalább egymillió munkást vontak be.

A munkaversenyben az a legjelentősebb, hogy az embereknek a munkáról vallott nézeteiben gyökeres fordulatot idéz elő, mert a munkát szégyelnivaló és súlyos teherből, aminek azelőtt tekintették, a *becsület* dolgává, *dicsőség* dolgává, *érdem* és *hősiesség* dolgává változtatja. A kapitalista országokban semmi hasonló nincs, és nem is lehet. Ott a kapitalistáknál a legkívánatosabb dolog, amely rászolgál a társadalom elismerésére, az, ha valakinek járadéka van, kamatokból él, mentes a munkától, melyet megvetésre méltó foglalkozásnak tekintenek. Nálunk, a Szovjetunióban a legkívánatosabb dolog, amely megérdemli a társadalom elismerését, az, hogy az emberek a munka hőseivé lehetnek, a rohammunka hőseivé, akiket a dolgozók milliói a tisztelet glóriájával öveznek.

Nem kevésbbé jelentősnek kell tekintenünk a versenyben az a tényt, hogy kezd terjedni a falun is, magával ragadja szovhozainkat és kolhozainkat. Mindenki előtt ismeretesek azok a tények, amelyek a szovhozok és kolhozok milliónyi dolgozóinak igazi munkalelkesedéséről tanuskodnak.

Vajjon ki álmodhatott két évvel ezelőtt a verseny és a rohammunka ilyen sikereiről?

A párt mozgósította továbbá az ország pénzügyi tartalékait a szovhozok és kolhozok ügyének elindítására, a legjobb szervezőket adta a szovhozoknak, 25 000 élenjáró munkást küldött a kolhozok segítségére, a kolhozparasztok legjobbjait a kolhozok vezetésének élére állította, megszervezte a kolhozparasztok tanfolyamainak hálózatát, s ilyenformán lerakta

az alapokat a kolhozmozgalom kemény és kipróbált kádereinek kineveléséhez.

Végül a párt átrendezte, csatarendbe állította fel saját sorait, a sajtót az új feladatoknak megfelelően szervezte át, megszervezte a harcot két fronton, szétzúzta a trockizmus maradványait, szétzúzta a jobboldali elhajlókat, elszigetelte a békülékenyeket, ilyenmódon a lenini vonal alapján biztosította sorainak a sikeres támadáshoz elengedhetetlen egységét, és helyesen vezette a támadást, olyanformán, hogy mind a fokozatosságnak a jobboldali táborhoz tartozó híveit, mind a kolhozmozgalom terén jelentkező „baloldali" elhajlókat rendre utasította és helyes útra terelte.

Ezek voltak azok a főbb rendszabályok, melyeket a párt az egész fronton megindított támadás végrehajtása során életbeléptetett.

Mindenki tudja, hogy ezt a támadást munkánk valamennyi területén siker koronázta.

Ez az oka annak, hogy sikerült leküzdenünk népgazdaságunk újjáépítési időszakának számos nehézségét.

Ez az oka annak, hogy sikerül leküzdenünk építőmunkánk legnagyobb nehézségét, a parasztság zömének a szocializmus felé fordulásával járó nehézséget.

A külföldiek néha azt kérdezik, hogy milyen is tulajdonképpen a Szovjetunió belső helyzete. De vajjon lehet-e kételkedni abban, hogy a Szovjetunió belső helyzete szilárd és megingathatatlan? Nézzék meg a kapitalista országokat, a válság és a munkanélküliség fokozódását ezekben az országokban, a sztrájkokat és a kizárásokat, a kormányellenes tüntetéseket — milyen hasonlatosság lehet ezeknek az országoknak belső helyzete és a Szovjetunió belső helyzete között?

El kell ismerni, hogy most a Szovjethatalom a legszilárdabb hatalom a világ valamennyi fennálló hatalma között. *(Taps.)*

„Právda" 177. sz. 1930. június 29.
Sztálin Művei. 12. köt. 311—316. old. (oroszul).

Sztálin

AZ ÉLMUNKÁS KOLHOZPARASZTOK ELSŐ KONGRESSZUSÁN MONDOTT BESZÉDBŐL

1933 február 19

3. Egyes megjegyzések

Most pedig engedjétek meg, hogy áttérjek néhány külön megjegyzésre.

Mindenekelőtt a falun dolgozó *párttagjainkról*. Soraitokban vannak párttagok, de még több a pártonkívüli. Ez nagyon jó, hogy a kongresszusra több pártonkívüli gyűlt össze, mint párttag, mert mindenekelőtt éppen a pártonkívülieket kell bevonnunk a mi munkánkba. Vannak kommunisták, akik a pártonkívüli kolhozparasztokat bolsevik módon kezelik. De vannak olyanok is, akik kérkednek párttagságukkal és közelükbe se engedik a pártonkívülieket. Ez nem helyes, ez káros. A bolsevikok, a kommunisták ereje abban van, hogy az aktív pártonkívüliek millióit tudják pártunk köré csoportosítani. Nekünk, bolsevikoknak nem lettek volna azok a sikereink, amelyeket ma felmutathatunk, ha nem tudtuk volna a párt részére a pártonkívüli munkások és parasztok millióinak bizalmát megnyerni. Ehhez pedig mi kell? Ehhez az kell, hogy a párttagok ne határolják el magukat a pártonkívüliektől, hogy a pártemberek ne gubózzanak be párttagságukba, ne kérkedjenek párttagságukkal, hanem hallgassák meg a pártonkívüliek szavát, hogy a párttagok ne csak tanítsák a pártonkívülieket, hanem maguk is tanuljanak tőlük.

Nem szabad elfelejteni, hogy a párttagok nem az égből hullnak. Jusson eszünkbe, hogy minden párttag valamikor maga is pártonkívüli volt. Ma pártonkívüli valaki, holnap párttag lesz belőle. Tulajdonképpen mi van ezen kérkednivaló? Köztünk, öreg bolsevikok közt nem kevés olyan ember

akad, aki már 20—30 éve dolgozik a pártban. De hiszen valamikor mi magunk is pártonkívüliek voltunk. Mi történt volna velünk, ha húsz-harminc évvel ezelőtt pártunk akkori tagjai felülről kezeltek volna bennünket és nem engedtek volna a párt közelébe? Lehetséges, hogy akkor mi is sok évre távol maradtunk volna a párttól. Pedig mi, öreg bolsevikok, nem éppen utolsó emberek vagyunk, elvtársak. *(Élénk derültség, hosszantartó taps.)*

Ezért párttagjainknak, azoknak a mai fiatal párttagoknak, akik gyakran magasan hordják orrukat a pártonkívüliek előtt, mindezt figyelembe kell venniök, nem szabad elfelejteniök, hogy nem a kérkedés, hanem a szerénység ékesíti a bolsevikot.

Néhány szót a *nőkről, a kolhozok női tagjairól.* A nőkérdés a kolhozokban — fontos kérdés, elvtársak. Tudom, hogy sokan közületek lebecsülik a nőket, sőt tréfát űznek belőlük. Ez azonban hiba, elvtársak, mégpedig komoly hiba. Nemcsak arról van itt szó, hogy a lakosság felét nők teszik. Mindenekelőtt arról van szó, hogy a kolhozmozgalom számos kiváló és tehetséges nőt vezető állásba emelt. Nézzétek meg ezt a kongresszust, összetételét és meglátjátok, hogy a nők az elmaradottak sorából már régen az élenjárók sorába emelkedtek. A kolhozokban a nők nagy erőt képviselnek. Ezt az erőt véka alatt tartani — bűn. Kötelességünk az, hogy a nőket a kolhozokban előtérbe toljuk s ennek az erőnek teret engedjünk.

Igaz, a közelmultban a Szovjethatalom és a női kolhoztagok közt egy kis félreértés történt. A tehénről volt szó. A tehénkérdést azonban elintéztük s így ez a félreértés megszűnt. *(Hosszas taps.)* Elértük azt, hogy a kolhozparasztok többségének már van gazdaságonként egy-egy tehene. Még egy-két év és nem találtok egyetlen kolhozparasztot sem, akinek ne volna saját tehene. Mi, bolsevikok, mindent megteszünk, hogy minden kolhozparasztnak meglegyen a saját tehene. *(Hosszas taps.)*

Ami magukat a kolhoz női tagjait illeti, azoknak meg kell gondolniok, mily ereje és jelentősége van a kolhoznak a nők számára, meg kell gondolniok, hogy csak a kolhozban válhatnak a férfiakkal egyenlőkké. Ha nincs kolhoz — egyenlőtlenség van, a kolhozban — egyenlő a jog. Gondolják ezt meg a kolhozbeli elvtársnők és vigyázzanak a kolhozrendre, mint a szemük fényére. *(Hosszas taps.)*

Néhány szót a kolhozokban dolgozó *komszomol ifjakról és komszomol lányokról.* Az ifjúság a mi jövőnk, a mi reménységünk, elvtársak. Az ifjúságnak kell majd felváltania bennünket, öregeket. Nekik kell majd zászlónkat a végleges győzelemre vinni. A parasztok közt nem kevés az olyan öregember, akit lenyügöz a régi teher, lenyügöz a megszokás hatalma és a régi élet emléke. Érthető, hogy az ilyeneknek nem mindig sikerül a párttal, a Szovjethatalommal lépést tartaniuk. Más az ifjúságunk. Az ifjúság mentes minden régi tehertől s könnyebben teszi magáévá a lenini eszméket, mint bárki más. S éppen azért, mert az ifjúság könnyebben teszi magáévá a lenini eszméket, mint bárki más, éppen ezért van hivatva arra, hogy az elmaradókat és ingadozókat előre vigye. Igaz, nincs elég tudása. De a tudás olyan dolog, amit meg lehet szerezni. Ma nincs meg, holnap meglesz. Ezért a feladat: tanulni és megint csak tanulni, elsajátítani a leninizmust. Komszomol elvtársak és komszomol elvtársnők! Sajátítsátok el a bolsevizmust és vezessétek az ingadozókat előre! Kevesebbet fecsegjetek, többet dolgozzatok s ügyeteket siker koronázza. *(Taps.)*

Néhány szót az *egyéni gazdálkodást folytató parasztokról.* Az egyéni gazdálkodást folytató parasztokról itt a kongresszuson kevés szó esett. De ez még nem jelenti azt, hogy már nem léteznek. Nem, nem jelenti ezt. Egyénileg gazdálkodó parasztok még vannak és nem szabad őket kihagynunk számításainkból, mert ők a mi holnapi kolhozparasztjaink. Tudom, hogy az egyéni gazdálkodást űző parasztok egyrésze végkép elfajult és spekuláns lett. Nyilván ez magyarázza meg azt,

hogy kolhozparasztjaink csak nagy válogatással vesznek fel a kolhozokba egyénileg gazdálkodó parasztokat, sőt néha egyáltalán nem is veszik fel őket. Ez természetesen helyes s ez ellen semmi ellenvetésünk nem lehet. De van az egyénileg gazdálkodó parasztoknak egy másik, nagyobb része, amely nem lett spekuláns, hanem tisztességes munkával keresi meg a kenyerét. Ezek az egyénileg gazdálkodó parasztok talán már hajlandók is volnának belépni a kolhozba. De akadályozza őket ebben egyrészt a saját ingadozásuk a kolhozút helyességének kérdésében, másrészt az az elkeseredés, amely ma a kolhozparasztok közt uralkodik az egyénileg gazdálkodó parasztokkal szemben.

Természetesen meg kell értenünk a kolhozparasztokat, bele kell képzelnünk magunkat az ő helyzetükbe. Az elmúlt évek alatt nem kevés sértésben és gúnyban volt részük az egyénileg gazdálkodó parasztok részéről. De a sértésnek és gúnynak nem lehet itt döntő jelentősége. Rossz vezető az, aki nem tudja elfelejteni a sértést és a saját érzéseit a kolhozügy érdekei fölé helyezi. Ha vezetők akartok lenni, értenetek kell ahhoz, hogy elfelejtsétek a sértést, amit egyes egyénileg gazdálkodó parasztok részéről elszenvedtetek. Két évvel ezelőtt levelet kaptam a Volga-vidékről, egy özvegy parasztasszonytól. Panaszkodott, hogy nem akarják felvenni a kolhozba és támogatásomat kérte. Érdeklődtem a kolhoznál. A kolhoztól azt a feleletet kaptam, hogy nem vehetik fel az asszonyt a kolhozba, mert megsértette a kolhozparasztok gyűlését. Miről volt ott szó? Arról, hogy a parasztok gyűlésén, ahol a kolhozparasztok felszólították az egyénileg gazdálkodó parasztokat, hogy lépjenek be a kolhozba, ez az özvegyasszony, mint kitűnt, feleletül fölemelte a szoknyáját és azt mondta: nesze nektek kolhoz. *(Élénkség, nevetés.)* Kétségtelen, hogy ez az asszony helytelenül járt el és megsértette a gyűlést. De megtagadhatjuk-e felvételét a kolhozba, ha egy év mulva őszintén megbánta, amit tett és elismerte a hibáját? Azt

hiszem, nem tagadhatjuk meg. Ezt meg is írtam a kolhoznak. Az özvegyet felvették. És mi lett az eredmény? Most ott dolgozik a kolhozban, éspedig nem az utolsó, hanem az első sorokban. *(Taps.)*

Ez is egy példa, amely amellett szól, hogy a vezetőknek, ha igazi vezetők akarnak maradni, el kell tudni felejteniök a sértést, ha az ügy érdekei ezt követelik.

Ugyanezt kell mondanunk az egyénileg gazdálkodó parasztokról általában. Én nem vagyok az ellen, hogy a kolhozokba megválogatva vegyék fel az embereket. De ellene vagyok annak, hogy valamennyi egyénileg gazdálkodó paraszt elől válogatás nélkül elzárják az utat a kolhozokba. Ez nem a mi politikánk, nem bolsevik politika. A kolhozparasztoknak nem szabad elfelejteniök, hogy nemrégen még ők maguk is egyénileg gazdálkodó parasztok voltak.

Végül még néhány szót *a bezencsuki kolhozparasztok leveléről.* Ezt a levelet közölték az ujságok s ti valószínűleg olvastátok. Szó sem fér hozzá — jó levél. Ez a levél arról tanuskodik, hogy kolhozparasztjaink között a kolhozügynek már szép számmal vannak tapasztalt és öntudatos szervezői és agitátorai, akikre országunk büszke lehet. De van a levélben egy helytelen pont, amellyel semmikép sem lehet egyetérteni. Arról van szó, hogy a bezencsuki elvtársak a saját, a kolhozban végzett munkájukat szerény és csaknem jelentéktelen munkának tüntetik fel, a szónokok és vezetőemberek munkáját pedig, akik néha háromöles beszédeket mondanak — nagy, alkotó munkának. Egyetérthetünk-e ezzel? Nem, elvtársak, ezzel semmikép sem érthetünk egyet. A bezencsuki elvtársak itt hibát követtek el. Lehet, hogy ezt a hibát szerénységükben követték el. Ettől azonban a hiba nem szűnik meg hiba lenni. Elmúltak azok az idők, amikor azt tartották, hogy a történelmet kizárólag a vezérek csinálják, a munkásokat és parasztokat pedig számításba se vették. A népek és államok sorsát ma nem egyedül a vezérek döntik el, hanem elsősorban

és főleg a dolgozók milliós tömegei. A munkások és parasztok, akik minden zaj és lárma nélkül építik a gyárakat, bányákat és vasutakat, kolhozokat és szovhozokat, akik az élet javait létrehozzák, az egész világot táplálják és ruházzák — ezek az új élet igazi hősei és alkotói. Erről bezencsuki elvtársaink, úgy látszik, megfeledkeztek. Nem jó, ha az emberek túlbecsülik erőiket és kérkedni kezdenek érdemeikkel. Ez hencegésre vezet, a hencegés pedig nem jó. De még rosszabb, ha az emberek kezdik lebecsülni saját erőiket s nem látják, hogy „szerény" és „észre sem vehető" munkájuk valójában nagy és alkotó munka, amelynek döntő hatása van a történelem folyására.

Szeretném, ha a bezencsuki elvtársak jóváhagynák ezt a kis helyesbítésemet levelükhöz.

Ezzel, elvtársak, be is fejeztem mondanivalómat.

(Sokáig nem szűnő taps, mely ovációba megy át. Valamennyien felállnak és ünneplik Sztálin elvtársat. „Éljen!" kiáltások. A teremben kiáltások hangzanak fel: „Éljen Sztálin elvtárs! Éljenek az élenjáró kolhozparasztok! Éljen vezérünk, Sztálin elvtárs!")

Sztálin. A leninizmus kérdései. 11. kiad. 419—422. old. (oroszul)
Sztálin. A leninizmus kérdései. Szikra 1950. 499—503. old.

Sztálin

A PÁRT

„A XVII. pártkongresszusnak a Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártja Központi Bizottsága munkájáról tartott beszámoló" III. része

1934 január 26

Áttérek a párt kérdésére.

A jelen kongresszus a leninizmus teljes győzelmének jegyében, az antileninista csoportok maradékainak felszámolása jegyében folyik le.

Levertük és szétszórtuk a trockisták antileninista csoportját. Szervezői most külföldön kódorognak, a burzsoá pártok előszobáiban.

Levertük és szétszórtuk a jobboldali elhajlók antileninista csoportját. Szervezői már régen megtagadták saját nézeteiket s most mindenkép igyekeznek jóvátenni bűneiket a párt előtt.

Levertük és szétszórtuk a nacionalista irányban elhajlók csoportjait. Szervezőik vagy végkép összeolvadtak az intervencionista emigrációval vagy beismerték bűnüket.

E forradalomellenes csoportok híveinek többsége kénytelen volt elismerni a párt vonalának helyességét és kapitulálni a párt előtt.

Míg a XV. kongresszuson még bizonyítanunk kellett a párt vonalának helyességét és harcot kellett folytatnunk bizonyos antileninista csoportok ellen, a XVI. kongresszuson pedig meg kellett adnunk a kegyelemdöfést e csoportok utolsó híveinek, addig ezen a kongresszuson már nincs is mit bizonyítanunk, sőt, azt mondhatnám: nincs is már, akit üssünk. Mindenki látja, hogy a párt vonala győzött. *(Dörgő taps.)*

Győzött az ország iparosításának politikája. Eredményei ma már mindenki számára szemmelláthatók. Mi ellenvetés lehet e tény ellen?

Győzött a kuláksá megsemmisítésének és a teljes kollektivizálásnak politikája. Eredményei szintén mindenki számára szemmelláthatók. Milyen ellenvetést lehet felhozni e tény ellen?

Országunk tapasztalata alapján bebizonyult, hogy a szocializmus győzelme, *egy*, egymagában vett országban teljességgel lehetséges. Milyen ellenvetést lehet felhozni e tény ellen?

Szemmelláthatő, hogy mindezek a sikerek, és mindenekelőtt az ötéves terv sikere, végleg demoralizáltak és porrá zúztak minden, és minden fajtájú antileninista csoportot.

El kell ismerni, hogy a párt ma olyan tömör és egységes, mint még soha azelőtt. *(Viharos, sokáig nem szűnő taps.)*

1. Az eszmei és politikai vezetés kérdései

Azt jelenti-e azonban ez, hogy a harcnak vége s hogy a szocializmus további előnyomulása immár megszűnik, mint fölösleges valami?

Nem, nem azt jelenti.

Azt jelenti-e, hogy pártunkban már minden jól áll, semmiféle elhajlás a pártban többé nem lesz, hogy tehát most már nyugodhatunk a babérainkon?

Nem, nem azt jelenti.

A párt ellenségeit, a minden rendű és rangú opportunistákat, mindenféle fajta nacionalista elhajlókat, szétzúztuk. Ideológiáik maradványai azonban ott élnek még pártunk egyes tagjainak fejében és nemritkán életjelt adnak magukról. A pártot nem szabad úgy tekinteni, mint valamit, ami el van szakítva az őt környező emberektől. A párt az őt körülvevő környezetben él és dolgozik. Nem lehet csodálni, ha a pártba kívülről nemritkán egészségtelen hangulatok hatolnak be.

A talaj pedig az ilyen hangulatok számára országunkban kétségkívül megvan, ha másért nem, már azért is, mert a városban is, a faluban is, léteznek még nálunk a lakosságnak bizonyos közbülső rétegei, amelyek jó talajul szolgálnak az ilyen hangulatok kicsírázására.

Pártunk XVII. értekezlete kijelentette, hogy a második ötéves terv megvalósításával egyik fő politikai feladatunk „a kapitalizmus csökevényeinek leküzdése a gazdaságban és az emberek tudatában". Ez teljesen helyes gondolat. De lehet-e azt mondani, hogy a kapitalizmus minden csökevényét leküzdöttük már a gazdaságban? Nem, ezt nem lehet mondani. Annál kevésbbé lehet azt mondani, hogy leküzdöttük a kapitalizmus csökevényeit az emberek tudatában. Nemcsak azért nem lehet ezt mondani, mert az emberek tudatának fejlődése elmarad gazdasági helyzetük mögött, hanem azért sem, mert megvan még a kapitalista környezet, amely igyekszik feleleveníteni és támogatni a Szovjetunióban a kapitalizmus csökevényeit. a gazdaságban és az emberek tudatában, s amely ellen nekünk, bolsevikoknak, a puskaport állandóan szárazon kell tartanunk.

Érthető, hogy ezek a csökevények szükségkép kedvező talajul szolgálnak arra, hogy egyes párttagjaink fejében a szétvert antileninista csoportok ideológiája feleleveneđjék. Adjuk ehhez hozzá párttagjaink többségének nem valami magas elméleti színvonalát, a pártszervek ideológiai munkájának gyöngeségét, pártfunkcionáriusaink tisztára gyakorlati munkával való túlterheltségét, ami megfosztja őket annak lehetőségétől, hogy elméleti tudásukat kiegészítsék — s akkor megértjük, honnan van egyes párttagok fejében a leninizmus számos kérdésében az a zűrzavar, amely nemritkán sajtónkba is behatol és amely megkönnyíti azt, hogy a szétvert antileninista csoportok ideológiájának maradványai fölelevenedjenek.

Ezért nem lehet azt mondani, hogy a harcnak már vége s hogy már nincs szükség a szocializmus támadó politikájára.

Lehetne a leninizmus egész sor kérdését venni s azokon kimutatni, hogy mennyire elevenek még egyes párttagoknál a szétvert antileninista csoportok ideológiájának csökevényei.

Vegyük például az *osztálynélküli szocialista társadalom* felépítésének kérdését. A XVII. pártkonferencia kijelentette, hogy az osztálynélküli, szocialista társadalom megteremtése felé megyünk. Érthető, hogy az osztálynélküli társadalom nem születhetik meg csak úgy önmagától. Az összes dolgozók közös erőfeszítésével kell kivívni és felépíteni, — a proletárdiktatúra szerveinek megerősítése útján, az osztályharc kifejlesztése útján, az osztályok megszüntetése útján, a kapitalista osztályok maradékainak felszámolása útján, harcban a belső és külső ellenség ellen.

A dolog, azt hiszem, világos.

És mégis, ki nem tud róla, hogy a leninizmus e világos és elemi tételének meghirdetése nem kis zűrzavart keltett a fejekben és egészségtelen hangulatokat teremtett a párttagok egy részének soraiban. Az osztálynélküli társadalom felé való előnyomulásunkról szóló tételt, melyet a párt mint jelszót adott ki, ösztönös folyamatnak fogták fel. És így okoskodtak: ha egyszer osztálynélküli társadalom, ez azt jelenti, hogy gyengíteni lehet az osztályharcot, gyengíteni lehet a proletariátus diktatúráját és általában végezni lehet az állammal, amelynek a legközelebbi jövőben már úgyis el kell halnia. És odavoltak az elragadtatástól, azt várva, hogy hamarosan nem lesznek már semmiféle osztályok — tehát nem lesz osztályharc sem — tehát nem lesznek gondok és izgalmak — tehát sarokba állíthatjuk a fegyvert és leheveredhetünk — aludni és várni az osztálynélküli társadalom eljövetelét. *(Általános derültség az egész teremben.)*

Nem kétséges, hogy ez a zűrzavar a fejekben és az ilyen hangulatok úgy hasonlítanak, mint egyik vízcsepp a másikra, a jobboldali elhajlás híveinek ismert nézeteire, amelyeknek értelmében a réginek magától kell belenőnie az újba s egy

szép napon észrevétlenül ott kell találni magunkat a szocialista társadalomban.

Mint látjuk, a szétvert antileninista csoportok ideológiájának maradványai nagyon is képesek a felelevenedésre és korántsem vesztették még el szívósságukat.

Érthető, hogy ha a nézeteknek ez a zűrzavara és ezek a nembolsevik hangulatok pártunk többségét hatalmukba kerítenék, ez pártunkat demobilizálná és lefegyverezné.

Vegyük továbbá a mezőgazdasági *artel* és a mezőgazdasági *kommúna* kérdését. Ma mindenki elismeri, hogy a jelenlegi körülmények között a kolhozmozgalom egyedüli helyes formája az artel. S ez teljesen érthető: *a)* az artel helyesen kapcsolja össze a kolhozparasztok személyes, mindennapi érdekeit társadalmi érdekeikkel; *b)* az artel sikeresen idomítja hozzá a személyes, mindennapi érdekeket a társadalmi érdekekhez, megkönnyítve ezzel a tegnap még egyénileg gazdálkodó parasztoknak a kollektivizmus szellemében való nevelését.

Eltérően az arteltól, ahol csak a termelési eszközök vannak társadalmasítva, a kommúnákban a legutóbbi időkig nemcsak a termelési eszköz volt társadalmasítva, hanem az egyes kommúnatagok mindennapi élete is, vagyis a kommúnatagoknak, eltérően az arteltagoktól, nem volt személyes birtokukban sem szárnyasjószág, sem aprómarha, sem tehén, sem gabona, sem házkörüli telek. Ez azt jelenti, hogy a kommúnákban nem annyira a tagok személyes mindennapi érdekeit tartották számon és egyeztették össze a társadalmi érdekekkel, mint inkább ez utóbbiak elnyomták az előbbieket a kispolgári egyenlősdi érdekében. Érthető, hogy ez a körülmény a kommúnák leggyöngébb oldala. Tulajdonképpen ez magyarázza meg azt, hogy a kommúnák miért nincsenek nagyon elterjedve, hanem csak egyesével meg tizesével fordulnak elő. Ugyanezért a kommúnák, hogy létüket megmentsék és hogy szét ne hulljanak, kénytelenek voltak lemondani a mindennapi élet társadalmasításáról, kezdenek munkaegységek szerint dolgozni, áttér-

tek arra, hogy házhoz adnak gabonát, megengedik tagjaiknak, hogy szárnyasjószágot, aprómarhát, tehenet stb. tartsanak személyes birtokukban. Ebből azonban az következik, hogy a kommúnák a valóságban áttértek az artel-rendszerre. És ebben nincs is semmi rossz, mert ezt követelik a kolhoztömegmozgalom egészséges fejlődésének érdekei.

Ez természetesen nem jelenti azt, hogy a kommúnára egyáltalán nincs szükség, hogy az többé már nem magasabbrendű formája a kolhozmozgalomnak. Nem, a kommúnára szükség van és az, természetesen, magasabb formája a kolhozmozgalomnak, de nem a jelenlegi kommúnára van szükség, amely a fejletlen technika és a termékhiány alapján jött létre s amely maga tér át az artel-rendszerre, hanem a jövő kommúnájára, amely a fejlettebb technika és a termékbőség alapján fog létrejönni. A jelenlegi mezőgazdasági kommúna az alacsonyfejlettségű technika és a termékhiány alapján jött létre. Ez magyarázza meg tulajdonképpen azt, hogy a gyakorlatban egyenlősítésre törekedett és nem nagyon számolt tagjainak személyes, mindennapi érdekeivel, aminek következtében kénytelen volt áttérni az artel-rendszerre, ahol a kolhoztagok személyes és társadalmi érdekeit észszerűen összeegyeztetik. A jövő kommúnája a fejlett és jómódú artelból fog kinőni. A jövő mezőgazdasági kommúnája akkor fog létrejönni, amikor az artel mezőin és farmjain bőségben lesz gabona, marha, szárnyas, zöldség és mindenféle más termék, amikor az artelekben mechanizált mosódák, modern konyha-étkezők, kenyérgyárak stb. létesülnek, amikor a kolhozparaszt látni fogja, hogy előnyösebb számára az, ha a farmból kapja a húst és a tejet, mintha saját tehenet és aprójószágot tart, amikor a női kolhoztagok látni fogják, hogy előnyösebb számukra az, ha az étkezőben ebédelnek, a kenyérgyárból kapják a kenyeret és a társadalmi mosódából a kimosott fehérneműt, mintsem hogy maguk foglalkozzanak ezekkel a dolgokkal. A jövő kommúnája a fejlettebb technika és fejlettebb artel alapján,

BUDAPESTI EGYETEM EGYETEMI TUDOMÁNYOS KÖNYVTÁR
MARXIZMUS-LENINIZMUS TANÚZEK
Budapest, V., Szerb-utca 10

a termékbőség alapján fog létrejönni. Mikor lesz ez? Természetesen nem hamarosan. De meglesz. Bűn volna mesterségesen gyorsítani azt a folyamatot, amelynek során az artel a jövő kommúnájába átnő. Ez minden kártyánkat összekeverné és megkönnyítené ellenségeink dolgát. Az artelnek a jövő kommúnájába való átnövési folyamata fokozatosan kell hogy végbemenjen, olyan mértékben, ahogy az *összes* kolhoztagok meggyőződnek ennek az átnövésnek a szükségességéről.

Igy áll a dolog az artel és kommúna kérdésével.

A dolog, azt hinné az ember, világos és csaknem magától értetődő.

És mégis a párttagok egy részének soraiban ebben a kérdésben meglehetős zűrzavar uralkodik. Azt tartják, hogy a párt, amikor az artelt a kolhozmozgalom fő formájának nyilvánította, eltávolodott a szocializmustól, hátrafelé lépett egyet a kommúnától, mint a kolhózmozgalom magasabb formájától, annak alacsonyabbrendű formájához. Kérdezem: miért? Azt mondják azért, mert az artelban nincs egyenlőség, mivel ott megmarad az arteltagok szükségleteinek és személyes mindennapi életének különbözősége, míg a kommúnában egyenlőség van, mivel ott a tagok szükségletei is, személyes mindennapi életük is egyenlősítve vannak. Azonban, először is, nálunk többé már nincsenek olyan kommúnák, ahol a szükségletek és a mindennapi élet terén a kiegyenlítés, az egyenlősítés érvényesülne. A gyakorlat megmutatta, hogy a kommúnák egész biztosan elpusztultak volna, ha nem mondtak volna le az egyenlősítésről és nem tértek volna át a valóságban az artelrendszerre. Következésképpen, nincs alap olyasmire hivatkozni, ami a természetben már nem létezik. Másodszor, minden leninista, ha igazán leninista, tudja, hogy az egyenlősdi a szükségletek és a mindennapi élet terén reakciós kispolgári ostobaság, amely méltó valamilyen kezdetleges aszkéta szektához, de nem marxista alapon megszervezett szocialista társadalomhoz, mert nem lehet azt követelni, hogy valamennyi embernek egyforma

ízlése és szükségletei legyenek, hogy magánéletében minden ember egy és ugyanazon minta szerint éljen. És végül: hát vajjon a munkások közt nem marad-e meg a különbség a szükségletek és a magánélet terén? Jelenti-e ez azt, hogy a munkások távolabb állnak a szocializmustól, mint a mezőgazdasági kommúnák tagjai?

Ezek az emberek nyilvánvalóan azt gondolják, hogy a szocializmus a társadalom tagjaitól szükségleteikben és magánéletükben egyenlősítést, kiegyenlítést, nivellálást követel. Mondanunk sem kell, hogy az ilyen feltevésnek semmi köze a marxizmushoz, a leninizmushoz. A marxizmus egyenlőségen nem a szükségletek és a mindennapi élet terén való egyenlősdit érti, hanem az osztályok megszüntetését, vagyis: *a)* az összes dolgozók egyenlő felszabadítását a kizsákmányolás alól, miután a kapitalistákat megdöntöttük és kisajátítottuk; *b)* a termelési eszközök magántulajdonának mindenki számára egyenlő megszüntetését, miután az egész társadalom tulajdonába adtuk őket; *c)* mindenki egyenlő kötelezettségét arra, hogy képességei szerint dolgozzék és minden dolgozó egyenlő jogát arra, hogy ennek fejében mindenből munkájának megfelelően részesedjék *(szocialista* társadalom); *d)* mindenki egyenlő kötelezettségét arra, hogy képességei szerint dolgozzék és minden dolgozó egyenlő jogát arra, hogy ennek fejében mindenből szükségleteinek megfelelően részesüljön *(kommunista* társadalom). Emellett a marxizmus abból indul ki, hogy az emberek ízlése és szükségletei nem egyenlők és nem lehetnek egyformák és egyenlők, sem minőségre, sem mennyiségre nézve, sem a szocializmus szakaszában, sem a kommunizmus szakaszában.

Ez az egyenlőség marxista értelmezése.

Semmiféle más egyenlőséget a marxizmus nem ismert és nem ismer el.

Ebből azt a következtetést levonni, hogy a szocializmus a társadalom tagjaitól szükségleteikben egyenlősdit, kiegyen-

lítést, nivellálást követel, ízlésük és magánéletük nivellálását, hogy a marxisták terve szerint minden embernek egyforma ruhában kell majd járnia, ugyanazokat az ételeket s egy és ugyanazon mennyiségben kell majd ennie — ez ízetlenség és a marxizmus megrágalmazása.

Meg kell már tanulnunk, hogy a marxizmus ellensége az egyenlősdinek. Marx és Engels már a „Kommunista kiáltvány"-ban ostorozta a kezdetleges utópista szocializmust, reakciósnak nevezték azért, mert „általános aszketizmust és durva egyenlősködést" prédikált. Engels „Anti-Dühring"-jében egész fejezetet szentelt annak, hogy maró kritikáját adja a „radikális egyenlősítő szocializmusnak", amelyet Dühring a marxista szocializmus ellensúlyozása céljából hirdetett.

„A proletariátus egyenlőség-követelésének reális tartalma — mondta Engels — az *osztályok megszüntetésének* követelése. Minden olyan egyenlőségkövetelés, amely ennél továbbmegy, szükségszerűen badarságokra vezet."*

Ugyanazt mondja Lenin is:

„Engelsnek ezerszeresen igaza volt, amikor ezt írta: az egyenlőségnek az a fogalma, mely az osztályok megszüntetésén *túlmegy*, a legostobább és legbadarabb előítélet. Burzsoá professzorok az egyenlőség fogalma miatt próbálták meg ránksütni azt, hogy mi egyenlővé akarunk tenni minden embert. Ezzel az általuk kitalált dőreséggel próbálták a szocialistákat megvádolni. De nagy tudatlanságukban nem sejtették, hogy a szocialisták — és éppen a modern tudományos szocializmus alapítói, Marx és Engels — mondották azt, hogy az egyenlőség üres frázis, ha egyenlőségen nem az osztályok megszüntetését értjük. Az osztályokat meg akarjuk szüntetni, ebből a szempontból mi az egyenlőség mellett vagyunk. De arra tartani igényt, hogy majd minden embert egyenlővé teszünk, ez a legüresebb frázis, az intellektuelek ostoba kitalálása." *(Lenin beszéde „A népnek a*

* *Engels.* Hogyan „forradalmasítja" Eugen Dühring úr a tudományt („Anti-Dühring"). Szikra 1950. 110. old. (Első rész X. fej.)

szabadság és egyenlőség jelszavaival való félrevezetéséről". Lenin Művei. XXIV. köt. 293—294. old.)

Azt hiszem, a dolog világos.

Burzsoá írók szeretik úgy ábrázolni a marxista szocializmust, mint egy régi cári kaszárnyát, ahol minden az egyenlősdi „elvének" van alárendelve. A marxisták azonban nem lehetnek felelősek a burzsoá írók tudatlanságáért és butaságáért.

Nem kétséges, hogy ez a zűrzavar egyes párttagoknak a marxista szocializmusra vonatkozó nézeteiben és a lelkesedés a mezőgazdasági kommúnák egyenlősítő tendenciáiért úgy hasonlít, mint egyik vízcsepp a másikra, zavarosfejű baloldaliaskodóink nézeteire, akik a mezőgazdasági kommúnák idealizálása terén egyidőben annyira mentek, hogy még a gyárakban is kommúnákat igyekeztek meghonosítani, amelyekben a szakképzett és nem-szakképzett munkások, bár kiki a saját mesterségét folytatta, kötelesek voltak munkabérüket a közösbe leadni s aztán egyenlő arányban elosztani. Ismeretes, milyen kárt okoztak iparunknak a „baloldali" zavarosfejűeknek ezek a gyerekes egyenlősdi-gyakorlatai.

Mint látjuk, a szétvert pártellenes csoportok ideológiájának maradványai meglehetősen szívós életűek.

Érthető, hogy ha ezek a baloldaliaskodó nézetek a pártban győztek volna, a párt megszűnt volna marxista párt lenni, a kolhozmozgalom pedig teljesen lezüllött volna.

Vagy vegyük például a jelszót: *„minden kolhozparasztot jómódúvá tenni"*. Ez a jelszó nemcsak a kolhozparasztokra vonatkozik. Mégjobban vonatkozik a munkásokra, mert mi minden munkást jómódúvá akarunk tenni — olyan emberré, aki jómódú és teljesen kulturált életet él.

Azt hinné az ember, a dolog világos. Nem volt miért megdöntenünk 1917 októberében a kapitalizmust és az évek egész során át építenünk a szocializmust, ha nem érjük el azt, hogy az emberek nálunk jómódban éljenek. A szocializmus nem nyomorúságot és nélkülözést jelent, hanem a nyomorúság és

a nélkülözés megszüntetését, jómódú és kulturált élet szervezését a társadalom minden tagja számára.

És mégis, ez a világos és lényegében elemi jelszó a párttagok egy részének soraiban sok félreértést, zűrzavart, megnemértést támasztott. Nem visszatérést jelent-e ez a jelszó, mondják, a párt által elvetett régi jelszóhoz: „gazdagodjatok"? Ha mindenki jómódúvá lesz, folytatják, s a szegénység megszűnik — kire támaszkodjunk akkor munkánkban mi, bolsevikok, hogyan dolgozunk majd szegénység nélkül?

Lehet, hogy ez a dolog nevetséges, de kétségtelen tény, hogy ezek a naiv és antileninista nézetek a párttagok egy részénél megvannak s ezzel számolnunk kell.

Ezek az emberek nyilván nem értik azt, hogy a „gazdagodjatok" jelszó és a „minden kolhozparasztot jómódúvá tenni" jelszó között egész szakadék tátong. Először is, meggazdagodni csak *egyes* személyeknek vagy csoportoknak lehet, míg a jómódú élet jelszava nem egyes személyekre vagy csoportokra, hanem az *összes* kolhózparasztokra vonatkozik. Másodszor, az *egyes* személyek vagy csoportok azért igyekeznek meggazdagodni, hogy a többi embert maguknak alárendeljék és *kizsákmányolják,* míg az *összes* kolhózparasztok jómódjára vonatkozó jelszó, minthogy a termelési eszközök a kolhozokban társadalmasítva vannak, *kizárja* minden lehetőségét annak, hogy egyes emberek másokat kizsákmányoljanak. Harmadszor, a „gazdagodjatok" jelszót a „nep" kezdő szakaszában adták ki, amikor a kapitalizmus részben helyreállóban volt, amikor a kulákok erősek voltak, az országban túlnyomó volt az egyéni parasztgazdaság, a kolhozgazdaságnak pedig még csak csírái voltak meg — míg „a minden kolhoztagot jómódúvá tenni" jelszót a „nep" utolsó szakaszában adtuk ki, amikor a kapitalista elemek az iparban már meg vannak semmisítve, a kulákok a falun szét vannak zúzva, az egyéni parasztgazdaság háttérbe van szorítva, a kolhozok pedig a mezőgazdaság

uralkodó formájává lettek. Arról már nem is beszélek, hogy „a minden kolhoztagot jómódúvá tenni" jelszót nem elszigetelten bocsátottuk ki, hanem elszakíthatatlan kapcsolatban a „kolhozokat bolsevik kolhozokká tenni" jelszóval.

Nem világos-e, hogy a „gazdagodjatok" jelszó a dolog lényegét tekintve felhívást jelentett a kapitalizmus *visszaállítására*, míg a „minden kolhoztagot jómódúvá tenni" jelszó arra jelent felhívást, hogy a kapitalizmus utolsó maradványainak megadjuk a *kegyelemdöfést*, azáltal, hogy a kolhozok gazdasági erejét megnöveljük és a kolhoztagokat egytől-egyig jómódú dolgozókká tesszük. *(Felkiáltások:* „Helyes!")

Nem világos-e, hogy ezeknek a jelszavaknak nincs és nem is lehet semmi közük egymáshoz? *(Felkiáltások:* „Helyes!")

Ami azt illeti, hogy szegénység nélkül állítólag nem képzelhető el sem bolsevik munka, sem szocializmus — ez olyan ostobaság, hogy szinte beszélni is restellek róla. A leninisták a szegénységre támaszkodnak, amikor vannak kapitalista elemek és vannak szegények, akiket a kapitalisták kizsákmányolnak. De amikor a kapitalista elemek már szét vannak zúzva, a szegények pedig felszabadultak a kizsákmányolás alól, akkor a leninisták feladata nem az, hogy megrögzítsék és fenntartsák a szegénységet és a szegényeket, holott a szegénység előfeltételei már megszűntek, hanem az, hogy megszüntessék a szegénységet, s a szegényeket a jómódú élet színvonalára emeljék. Ostobaság volna azt hinni, hogy a szocializmust fel lehet építeni a nyomor és nélkülözések alapján, a személyes szükségletek csökkentésének alapján, azon az alapon, hogy az emberek életszínvonalát a szegények életszínvonalára süllyesztjük, akik hozzá még maguk sem akarnak tovább szegények maradni és fölfelé törekednek a jómódú életre. Kinek kell az ilyen, tisztesség ne essék szólván, szocializmus? Nem szocializmus lenne ez, hanem torzképe a szocializmusnak. A szocializmust csak a társadalmi termelőerők rohamos növekedésének alapján, az élelmiszerek és iparcikkek bőségének

alapján, a dolgozók jómódú életének alapján és a kultúra rohamos növekedésének alapján lehet felépíteni. Mert a szocializmus, a marxista szocializmus nem a személyes szükségletek csökkentését, hanem azoknak minden irányban való kiszélesítését és megsokasodását jelenti, nem ezeknek a szükségleteknek a korlátozását vagy azok kielégítéséről való lemondást, hanem a kulturálisan fejlett dolgozó emberek összes szükségleteinek mindenre kiterjedő és teljes kielégítését.

Nem kétséges, hogy egyes párttagoknak a szegénységre és jómódra vonatkozó zűrzavaros nézetei azoknak a zavarosfejű baloldaliaskodóinknak nézeteit tükrözik vissza, akik eszményítik a szegénységet, mint a bolsevizmus öröktől fogva való, minden körülmények közti támaszát és a kolhozokat az elkeseredett osztályharc porondjának tekintik.

Mint látható, a szétvert pártellenes csoportok ideológiájának maradványai még itt, ebben a kérdésben sem vesztették el szívósságukat.

Érthető, hogy ha ilyen hibbant nézetek arattak volna győzelmet pártunkban, a kolhozok nem mutathatnának fel olyan sikereket, mint amilyeneket az utóbbi két év alatt elértek és a legrövidebb időn belül széthullottak volna.

Vagy vegyük például a *nemzeti kérdést*. Itt is, a nemzeti kérdés terén, éppúgy, mint más kérdések terén, a párt egy részének nézeteiben olyan zűrzavar uralkodik, mely bizonyos veszélyt rejt magában. Beszéltem a kapitalizmus csökevényeinek szívósságáról. Meg kell jegyezni, hogy a kapitalizmusnak az emberek tudatában élő csökevényei jóval szívósabbak a nemzeti kérdés terén, mint bármely más téren. Szívósabbak, mert megvan a lehetőségük, hogy nemzeti viseletet öltve, jól álcázzák magukat. Sokan azt hiszik, hogy Szkrüpnyik bűnbeesése egyedülálló eset, kivétel a szabály alól. Ez nem áll. Szkrüpnyiknek és csoportjának bűnbeesése Ukrajnában nem kivétel. Ugyanilyen kisiklásokat észlelünk egyes elvtársaknál más nemzeti köztársaságokban is.

Mit jelent a nacionalizmus felé való elhajlás — akár arról az elhajlásról van szó, mely a nagyorosz nacionalizmus felé irányul, akár arról, mely a helyi nacionalizmus felé? Az elhajlás a nacionalizmus felé a munkásosztály nemzetközi politikájának a burzsoázia nacionalista politikájához való hozzáidomítása. A nacionalizmus felé való elhajlás a „saját", a „nemzeti" burzsoázia arra irányuló kísérleteit tükrözi vissza, hogy a szovjet rendszert aláássa és a kapitalizmust visszaállítsa. Mind a két elhajlásnak, mint látjuk, egy és ugyanaz a forrása. Ez a forrás — az *eltávolodás* a lenini internacionalizmustól. Ha mind a két elhajlást tűz alatt akarjuk tartani, akkor mindenekelőtt ezt a forrást kell betömni, azokat kell ütni, akik eltávolodnak az internacionalizmustól — akár a helyi nacionalizmus felé való elhajlásról, akár a nagyorosz nacionalizmus felé való elhajlásról van szó. *(Viharos taps.)*

Vitatkoznak arról, hogy melyik elhajlás a főveszély: az elhajlás a nagyorosz nacionalizmus felé, vagy az elhajlás a helyi nacionalizmus felé? A mai viszonyok között ez formai és ezért üres vita. Ostobaság volna minden időkre és viszonyokra szóló kész receptet adni a fő és nem fő veszélyről. Ilyen receptek egyáltalán nincsenek a világon. A főveszély az az elhajlás, amely ellen beszüntették a küzdelmet s amelyet ezáltal az államra veszélyessé hagytak válni. *(Hosszantartó taps.)*

Ukrajnában még nemrégiben az ukrán nacionalizmus felé való elhajlás nem volt főveszély, de amikor beszüntették ellene a harcot és hagyták annyira megnőni, hogy az intervenció híveihez csatlakozott, akkor ez az elhajlás lett a főveszély. A nemzeti kérdés terén a főveszély kérdését nem üres, formai szóvitákkal kell eldönteni, hanem úgy, hogy a dolgok állását az adott pillanatban marxista módon elemezzük és tanulmányozzuk azokat a hibákat, amelyeket e téren elkövettek.

Ugyanezt kell mondani a *jobboldali és „baloldali" elhajlásról* az általános politika terén. Itt is, éppúgy, mint más területeken, pártunk egyes tagjainak nézeteiben nem kis zűrzavar

uralkodik. Néha, a jobboldali elhajlás ellen harcolva, elfordítják a figyelmet a „baloldali" elhajlásról és gyöngítik ellene a harcot, feltételezve, hogy az nem veszedelmes vagy csak kevéssé veszedelmes. Ez — komoly és veszedelmes tévedés. Ez — engedmény a „baloldali" elhajlásnak, ami párttagok részére megengedhetetlen. Annál is inkább megengedhetetlen ez, mert az utóbbi időben a „baloldaliak" végkép a jobboldaliak állásaiba siklottak és, a dolog lényegét véve, már semmiben sem különböznek tőlük.

Mi mindig kijelentettük, hogy a „baloldaliak" ugyanazok, mint a jobboldaliak s hogy jobboldaliságukat csupán álcázzák baloldali frázisokkal. Most a „baloldaliak" maguk erősítik meg ezt a kijelentésünket. Vegyük a trockista „Bulletin" tavalyi számait. Mit követelnek, miről írnak ott a trockista urak, miben nyilvánul meg „baloldali" programjuk? Követelik: *oszlassuk fel a szovhozokat*, mert nem jövedelmeznek, *oszlassuk fel a kolhozok nagyobb részét*, mert túlnagyok, *mondjunk le a kulákság felszámolásának politikájáról, térjünk vissza a koncessziós politikára és adjuk koncesszióba számos iparvállalatunkat*, mert nem jövedelmeznek.

Ime, ez a megvetésreméltó, gyáva behódolók programja, azoknak az ellenforradalmi programja, akik a Szovjetunióban vissza akarják állítani a kapitalizmust!

Miben különbözik ez a program a szélsőjobboldaliak programjától? Világos, hogy semmiben sem. Következésképp: a „baloldaliak" nyiltan csatlakoztak a jobboldaliak ellenforradalmi programjához, azért, hogy velük blokkot alkossanak és együtt folytassák a harcot a párt ellen.

Hogy lehet ezek után azt mondani, hogy a „baloldaliak" nem veszedelmesek, vagy csak kevéssé veszedelmesek? Nem világos-e, hogy azok az emberek, akik ilyen badarságot beszélnek, a leninizmus halálos ellenségeinek malmára hajtják a vizet?

Mint látjuk, itt is, a párt vonalától való elhajlások terén, akár az általános politikára vonatkozó elhajlásokról van szó,

akár a nemzeti kérdésben való elhajlásokról — a kapitalizmusnak az emberek tudatában, köztük egyes párttagok tudatában élő csökevényei elég szívósak.

Ime, eszmei és politikai munkánk néhány komoly és aktuális kérdése, amelyre vonatkozóan pártunk egyes rétegeiben nem-világos nézetek, zűrzavar, sőt helyenként a leninizmustól való egyenes elhajlás is észlelhetők. Pedig ezek nem az egyedüli kérdések, melyeken ki lehetne mutatni az egyes párttagok nézeteiben honoló zűrzavart...

Lehet-e ezek után azt mondani, hogy pártunkban minden rendben van?

Világos, hogy nem lehet.

Feladataink az eszmei és politikai munka terén:

1. A párt elméleti színvonalát a kellő magaslatra emelni;

2. Az ideológiai munkát a párt összes láncszemeiben fokozni;

3. A párt soraiban fáradhatatlanul propagálni a leninizmust;

4. A pártszervezeteket és az azokat körülvevő pártonkívüli aktivát a lenini internacionalizmus szellemében nevelni;

5. Egyes elvtársaknak a marxizmus-leninizmustól való elhajlásait nem elkenni, hanem bátran bírálni;

6. A leninizmussal szemben ellenséges irányzatok ideológiáját és ideológiai maradványait rendszeresen leleplezni.

2. A szervezeti vezetés kérdései

Beszéltem sikereinkről. Beszéltem a párt vonalának győzelméről a gazdaság és a kultúra terén, valamint a párton belüli antileninista csoportosulások leküzdése területén. Beszéltem győzelmünk világtörténelmi jelentőségéről. Ez azonban nem jelenti azt, hogy mindenütt és mindenben győzelmet arattunk s hogy már minden kérdést megoldottunk. Ilyen sikerek és ilyen győzelmek egyáltalában nincsenek a világon. Nálunk is marad még jócskán megoldatlan kérdés és mindenféle hiányosság. Előttünk — egész halom feladat, mely megoldást követel.

De ez kétségtelenül azt jelenti, hogy a halaszthatatlan aktuális feladatok nagyobbik részét már sikeresen megoldottuk s ebben az értelemben pártunk óriási győzelmében nem kételkedhetik senki.

A kérdés azonban ez: hogyan jött létre ez a győzelem, hogyan vívtuk azt ki a valóságban, milyen harccal, milyen erőfeszítéssel?

Egyesek azt gondolják, hogy elég kidolgozni a párt helyes vonalát, kihirdetni mindenki hallatára, kifejteni általános tételek és határozatok formájában és egyhangúlag megszavazni s a győzelem jön majd magától, hogy úgy mondjam, a dolgok rendes folyása során. Ez, természetesen, nincs így. Ez nagy tévedés. Így csak javíthatatlan bürokraták és irodamolyok gondolkozhatnak. A valóságban ezek a sikerek és győzelmek nemcsak úgy maguktól hulltak az ölünkbe, hanem a párt vonalának megvalósításáért folytatott kíméletlen harcban vívtuk ki őket. A győzelem sohasem jön el magától, rendszerint úgy kell odavonszolni. Jó határozatok és nyilatkozatok a párt általános irányvonala mellett — ez csak kezdete a dolognak, mert ezek csak a győzelem óhaját jelentik, de nem magát a győzelmet. Ha meg van adva a helyes vonal, ha meg van adva a kérdés helyes eldöntése, a dolog sikere a szervezeti munkától függ, a pártvonal megvalósításáért folytatott szervezeti harctól, az emberek helyes megválasztásától, a vezetőszervek hozta határozatok végrehajtásának ellenőrzésétől. Enélkül azt kockáztatjuk, hogy a párt helyes vonala és a helyes határozatok komolyan csorbát szenvednek. Sőt tovább megyek: ha meg van adva a helyes politikai vonal, minden a szervezeti munkától függ, többek közt magának a politikai vonalnak a sorsa, annak végrehajtása vagy kudarca is.

A valóságban a győzelmet úgy értük el és vívtuk ki, hogy rendszeres és kíméletlen harcot folytattunk azok ellen a különféle nehézségek ellen, amelyek a pártvonal végrehajtásához vezető úton felmerültek, hogy e nehézségeket kiküszöböltük, a

pártot és a munkásosztályt e nehézségek kiküszöbölésére mozgósítottuk. e nehézségek kiküszöbölésére a harcot megszerveztük, az alkalmatlan funkcionáriusokat leváltottuk és jobb, a nehézségek elleni harc vezetésére képes embereket válogattunk ki.

Mik ezek a nehézségek és miben gyökereznek?

Ezek a nehézségek szervezeti munkánk nehézségei, szervezeti vezetésünk nehézségei. Bennünk magunkban gyökereznek, vezető funkcionáriusainkban, szervezeteinkben, párt-, szovjet-, gazdasági, szakszervezeti, ifjúsági és mindenféle más szervezeteink apparátusában.

Meg kell érteni, hogy párt-, szovjet-, gazdasági és minden egyéb fajta szervezeteinknek s azok vezetőinek ereje és tekintélye soha nem látott mértékben megnőtt. És éppen azért, mert erejük és tekintélyük soha nem látott mértékben megnőtt — most az ő munkájuktól függ minden vagy majdnem minden. Az úgynevezett objektív körülményekre való hivatkozásnak nincs jogosultsága. Miután a párt politikai vonalának helyességét az évek egész sorának tapasztalatai megerősítették s miután ahhoz, hogy a munkások és a parasztok készek ezt a vonalat támogatni, többé kétség nem fér — az úgynevezett objektív körülmények szerepe a minimumra csökkent, szervezeteinknek és vezetőiknek szerepe pedig döntővé, kizárólagos jelentőségűvé lett. Ez pedig mit jelent? Ez azt jelenti, hogy a felelősség munkánk sikertelenségeiért és fogyatékosságaiért ezentúl kilenc tizedrészében nem az „objektív" körülményekre, hanem reánk magunkra, csakis magunkra hárul.

Pártunknak több mint kétmillió tagja és tagjelöltje van. Kommunista Ifjúsági Szövetségünknek több mint négymillió tagja és tagjelöltje van. Több mint hárommillió munkás- és parasztlevelezőnk van. Az Oszoaviahimnak* több mint 12 millió tagja van. A szakszervezetekben — több mint 17 millió tag.

* Oszoaviahim — a Szovjetunió honvédelmének, különösen légi és vegyészeti védelmének támogatására alakult társadalmi tömegszervezet.

Ezeknek a szervezeteknek köszönhetjük sikereinket. És ha e szervezetek és a sikerek elérését megkönnyítő ilyen óriási lehetőségek ellenére munkánkban mégis nem kevés fogyatékosság és törés van, ebben csakis mi magunk vagyunk hibásak, a mi szervezeti munkánk, a mi rossz szervezeti vezetésünk.

Igazgatási apparátusaink bürokratizmusa és irodaszerűsége; eleven és konkrét vezetés helyett fecsegés a „vezetésről általában"; a szervezeteknek funkciók szerinti felépítése és a személyes felelősség hiánya; felelőtlenség a munkában, egyenlősdi a munkabérrendszerben; a végrehajtás rendszeres ellenőrzésének hiánya; a félelem az önkritikától — ezek nehézségeink forrásai, ezekben gyökereznek most a mi nehézségeink.

Naivitás volna azt hinni, hogy ezeket a nehézségeket le lehet győzni határozatok és döntések segítségével. A bürokraták és irodamolyok már régen beletanultak abba, hogy hogyan lehet szóban hűséget mutatni a párt és a kormány határozatai iránt, a valóságban pedig az íróasztalfiókba süllyeszteni őket. Ahhoz, hogy ezeket a nehézségeket legyőzzük, meg kellett szüntetnünk szervezeti munkánk elmaradását a politikai pártvonal követelményeitől, a nemzetgazdaság minden területén fel kellett emelni a szervezeti irányítás színvonalát a politikai irányítás színvonalára, el kellett érnünk azt, hogy szervezeti munkánk biztosítsa a párt politikai jelszavainak és határozatainak gyakorlati megvalósítását.

Ahhoz, hogy ezeket a nehézségeket legyőzzük és sikereket vívjunk ki, meg kellett *szerveznünk* a harcot ezeknek a nehézségeknek a leküzdéséért, be kellett vonnunk ebbe a harcba a munkások és parasztok tömegeit, mozgósítanunk kellett magát a pártot, meg kellett tisztítanunk a pártot és gazdasági szervezeteinket a megbízhatatlan, ingatag, elfajult elemektől.

Mire volt szükség, hogy ezt elérjük?

Meg kellett szerveznünk:

1. Az önkritika kifejlesztését és munkánk hiányosságainak feltárását.

2. A párt-, szovjet-, gazdasági, szakszervezeti és kommunista ifjúsági szervezetek mozgósítását a nehézségek elleni harcra.

3. A munkás- és paraszttömegek mozgósítását a párt és a kormány jelszavainak és határozatainak megvalósításáért indított harcra.

4. A dolgozók között a verseny- és az élmunkás-mozgalom kifejlesztését.

5. A gép- és traktorállomások és szovhozok politikai osztályainak széles hálózatát s a párt- és szovjet-vezetőszerveknek a faluhoz való közelebb vitelét.

6. A népbiztosságok, főigazgatóságok és trösztök méreteinek csökkentését és a gazdasági vezetőszerveknek az üzemhez való közelebb vitelét,

7. A munkáért való személyes felelősség hiányának kiküszöbölését és az egyenlősdi felszámolását a munkabérrendszerben.

8. A „funkcionális rendszer" megszüntetését, a személyes felelősség fokozását és a vezetés testületi rendszerének felszámolását.

9. A végrehajtás ellenőrzésének növelését, a Központi Ellenőrző Bizottság és a Munkás-Paraszt Felügyelet átszervezését a végrehajtás-ellenőrzés további erősítésének szellemében.

10. A szakképzett funkcionáriusok áthelyezését az irodákból, közelebb a termeléshez.

11. A javíthatatlan bürokraták és irodamolyok leleplezését s ezeknek az igazgatósági apparátusokból való kikergetését.

12. A párt- és kormányhatározatok megszegőinek, a szemfényvesztőknek és fecsegőknek állásaikból való eltávolítását és helyükbe olyan új emberek előléptetését, akik a tett emberei s akik biztosítani tudják a rájuk bízott munka konkrét vezetését és a párt- és szovjet fegyelem erősödését.

13. A szovjet szervezetek és gazdasági szervezetek megtisztítását és alkalmazottaik létszámának leszállítását.

14. Végül a párt megtisztítását a megbízhatatlan és elfajult emberektől.

Ezek lényegében azok az eszközök, amelyekhez a pártnak nyúlnia kellett, hogy a nehézségeket legyőzze, szervezeti munkánk színvonalát a politikai vezetés színvonalára emelje s ezzel a párt vonalának megvalósítását biztosítsa.

Önök tudják, hogy pártunk Központi Bizottsága a maga szervezeti munkáját a beszámolóban tárgyalt időszak alatt tényleg így is vezette.

A Központi Bizottságot e munkájában Leninnek az a zseniális gondolata vezette, hogy a szervezeti munkában legfőbb dolog — *az emberek kiválasztása és a végrehajtás ellenőrzése.*

Néhány szót szólnék az emberek kiválasztásáról és azoknak leváltásáról, akik nem váltak be.

A javíthatatlan bürokratákon és irodakukacokon kívül, akiknek eltávolítására vonatkozóan nézeteltérések nincsenek köztünk, még két olyan típusa van nálunk a funkcionáriusoknak, akik hátráltatják, zavarják munkánkat és akadályoznak az előrehaladásban.

E funkcionáriusok egyik típusa olyan emberekből kerül ki, akiknek a multban bizonyos érdemeik voltak, olyan emberekből, akik fölkapaszkodtak s most azt tartják, hogy a párt- és szovjet törvényeket nem az ő számukra, hanem az ostobák számára írták. Ezek azok az emberek, akik nem tartják kötelességüknek a párt és a kormány határozatainak végrehajtását s akik ilymódon szétrombolják a pártfegyelem és az állami fegyelem alapjait. Mire számítanak ezek az emberek, amikor a párt- és szovjet törvényeket megszegik? Abban reménykednek, hogy a Szovjethatalom, régi érdemeikre való tekintettel, nem fogja rászánni magát, hogy hozzájuk nyúljon. Ezek az elbizakodott nagyurak azt hiszik, hogy ők nélkülözhetetlenek s hogy büntetlenül szeghetik meg a vezetőszervek határozatait. Mit kell tenni az ilyen funkcionáriusokkal? Minden habozás nélkül el kell őket távolítani a vezető állásokból,

tekintet nélkül a multban szerzett érdemeikre. *(Felkiáltások:* „Helyes!") Le kell váltani és alsóbb állásokba kell helyezni őket s ezt közzé kell tenni a sajtóban. *(Felkiáltások:* „Helyes!") Erre okvetlenül szükség van azért, hogy ezeknek az elbizakodott bürokrata nagyuraknak a szarvát letörjük s őket, ahogy kell, megleckéztessük. Erre okvetlen szükség van azért, hogy a párt- és szovjet fegyelmet egész munkánkban megszilárdítsuk. *(Felkiáltások:* „Helyes!" *Taps.)*

Most pedig a funkcionáriusok másik típusáról. A fecsegők típusát értem, majd azt mondanám: a becsületes fecsegőkét *(derültség)*, azokét az emberekét, akik becsületes, odaadó hívei a Szovjethatalomnak, de nem értenek a vezetéshez, nem képesek valamit megszervezni. Tavaly beszélgettem egy ilyen elvtárssal, nagyon tiszteletreméltó elvtárs az illető, de javíthatatlan fecsegő, aki bármilyen eleven ügyet képes fecsegésbe fullasztani. A beszélgetés így folyt le:

Én: Hogy állnak nálatok a vetési munkák?

Ő: A vetési munkák, Sztálin elvtárs? Mobilizáltuk magunkat. *(Nevetés.)*

Én: Na és?

Ő: Élére állítottuk a kérdést. *(Nevetés.)*

Én: Na és azután?

Ő: Fordulat van nálunk, Sztálin elvtárs, hamarosan meglesz a fordulat. *(Nevetés.)*

Én: De mégis?

Ő: Haladás jelei mutatkoznak *(Nevetés.)*

Én: De végül is, hogy állunk a vetéssel?

Ő: A vetéssel, Sztálin elvtárs, egyelőre még sehogysem állunk. *(Általános kacagás.)*

Íme, a fecsegő ember ábrázata. Mobilizálódtak, élére állították a kérdést, fordulat is van náluk, javulás is, de a dolog egy tapodtat sem mozdult.

Pont ugyanúgy, ahogy nemrégiben egy ukrajnai munkás jellemezte az egyik szervezet állapotát, amikor megkérdezték

tőle, hogy van-e annak a szervezetnek vonala? „Háthogy vonala... vonala, az persze van, csak munkát nem látni sehol". *(Általános nevetés.)* Nyilvánvaló, hogy annak a szervezetnek is megvannak a maga becsületes fecsegői.

És amikor elmozdítjuk állásaikból az ilyen fecsegőket, minél messzebb küldve őket az önálló gyakorlati munkától, akkor rázzák a fejüket és nem értik a dolgot. „Miért mozdítanak el bennünket? Hát nem tettünk meg mindent, ami az ügy érdekében szükséges, hát nem hívtunk egybe élmunkás-értekezletet, nem hirdettük-e az élmunkások értekezletén a párt és a kormány jelszavait, nem választottuk be a Központi Bizottság egész Politikai Irodáját a díszelnökségbe *(általános nevetés)*, nem küldtünk-e üdvözlő táviratot Sztálin elvtársnak — hát mit akartok még tőlünk?" *(Általános kacagás.)*

Mit csináljunk az ilyen javíthatatlan fecsegőkkel? Hiszen ha otthagyjuk őket az önálló cselekvést követelő munkán, bármilyen eleven ügyet képesek belefullasztani a végnélküli, felhígított szónoklatok árjába. Nyilvánvaló, hogy el kell mozdítani őket a vezető állásokból és más, nem önálló munkában kell őket elhelyezni. Az önálló cselekvést követelő munkán fecsegőknek nincs helyük. *(Felkiáltások:* „Helyes!" *Taps.)*

Hogyan irányította a Központi Bizottság az emberek kiválasztását a szovjet szervezetekben és gazdasági szervezetekben és hogyan vezette a végrehajtás ellenőrzésének erősítését — erről röviden már beszámoltam. Részletesebben majd Kagánovics elvtárs fog beszámolni róla a kongresszus napirendjének harmadik pontjával kapcsolatban.

Én a végrehajtás ellenőrzésének erősítése körüli további munkánkról szeretnék még néhány szót szólni.

A végrehajtás ellenőrzésének helyes megszervezése döntő jelentőséggel bír a bürokratizmus és irodaszerűség elleni harcban. Végrehajtják-e a vezető szervezetek határozatait, vagy pedig a bürokraták és irodakukacok az íróasztalfiókba rakják őket? Helyesen hajtják-e végre, vagy elferdítik őket? Becsü-

letesen és bolsevik módra dolgozik-e az apparátus, vagy üresen jár — minderről csak a végrehajtás jól megszervezett ellenőrzésének eredményeképpen szerezhetünk idejében tudomást. A végrehajtás jól megszervezett ellenőrzése — ez az a fényszóró, mely segítségünkre van abban, hogy apparátusunk munkájának állapotát bármikor megvilágíthassuk s a bürokratákat és irodakukacokat a napfényre hozzuk. Meggyőződéssel mondhatjuk, hogy balsikereink és fogyatékosságaink kilenc tizedrésze a végrehajtás helyesen megszervezett ellenőrzésének hiányában leli magyarázatát. Kétségtelen, hogy ha a végrehajtásnak ez az ellenőrzése megvolna, a balsikereket és fogyatékosságokat egész biztosan meg lehetne akadályozni.

Annak azonban, hogy a végrehajtás ellenőrzése elérje a célját, legalább is két elengedhetetlen feltétele van: először, hogy a végrehajtás ellenőrzése rendszeres legyen, ne pedig alkalomszerű; másodszor — hogy a végrehajtás ellenőrzésének élén, a párt-, szovjet- és gazdasági szervezetek összes láncszemeiben, ne másodrendű személyek álljanak, hanem kellő tekintélyű emberek, — maguk a szervezetek vezetői.

Legnagyobb jelentősége van a végrehajtás-ellenőrzés helyes megszervezésének a központi vezető intézmények szempontjából. A Munkás-Paraszt Felügyelet szervezete olyan, hogy az nem tudja kielégíteni a helyes végrehajtás-ellenőrzés követelményeit. Néhány évvel ezelőtt, amikor gazdasági munkánk még egyszerűbb és kevésbbé kielégítő volt és amikor még számítani lehetett annak lehetőségére, hogy a Munkás-Paraszt Felügyelet az összes népbiztosságok és összes gazdasági szervezetek munkájára *felügyeljen*, akkor ez az intézmény helyénvaló volt. Most azonban, amikor gazdasági munkánk megnőtt és bonyolultabb lett, s amikor nincs meg már sem a szüksége, sem a lehetősége annak, hogy erre a munkára egy központi intézmény *felügyeljen*, a Munkás-Paraszt Felügyeletet át kell szerveznünk. Nekünk ma nem felügyeletre, hanem a központban hozott határozatok végrehajtásának

ellenőrzésére, a végrehajtás fölötti *ellenőrzésre* van szükségünk. Nekünk ma olyan szervezetre van szükségünk, amely nem tűzve maga elé azt az általános célt, hogy mindenkire és mindenre felügyeljen, minden figyelmét az ellenőrző munkára, a Szovjethatalom központi intézményei által hozott határozatok végrehajtásának ellenőrzésére tudja összpontosítani. Ilyen szervezet csak a Szovjetunió Népbiztosi Tanácsa mellett működő Szovjet Ellenőrző Bizottság lehet, amely a Népbiztosok Tanácsának megbízása alapján működik s melynek az egyes helyeken a helyi szervektől független képviselői vannak. Ahhoz pedig, hogy ennek a bizottságnak megfelelő tekintélye legyen s hogy szükség esetén bármely felelős funkcionáriust felelősségre vonhasson — az kell, hogy a Szovjet Ellenőrző Bizottság tagjait a pártkongresszus jelölje ki és hogy azokat a Népbiztosok Tanácsa és a Szovjetunió Központi Végrehajtó Bizottsága erősítse meg. Véleményem az, hogy a szovjet ellenőrzést és a szovjet fegyelmet csakis ilyen szervezet szilárdíthatja meg.

Ami a Központi Ellenőrző Bizottságot illeti, azt, mint ismeretes, elsősorban és főleg a pártszakadás elhárítása céljából létesítettük. Tudjuk, hogy a szakadás veszélye egyidőben nálunk valóban megvolt. Tudjuk, hogy a Központi Ellenőrző Bizottságnak és e bizottság szervezeteinek sikerült a szakadás veszélyét elhárítaniok. Ma azonban a szakadás veszélye nálunk már nincs meg. Viszont égető szükségünk van egy olyan szervezetre, amely fő figyelmét a párt és annak Központi Bizottsága által hozott határozatok végrehajtásának ellenőrzésére tudja összpontosítani. Ilyen szervezet csak a Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártjának Központi Bizottsága mellett működő Pártellenőrző Bizottság lehet, amely a pártnak és a párt Központi Bizottságának megbízása alapján működik s melynek az egyes helyeken a helyi szervezetektől független képviselői vannak. Érthető, hogy az ilyen felelős szervezetnek nagy tekintéllyel kell bírnia. Ahhoz pedig, hogy megfelelő

tekintélye legyen s bármely felelős funkcionáriust, aki valami hibát követett el — a Központi Bizottság tagjait is beleértve —, felelősségre vonhasson, az kell, hogy ennek a Bizottságnak a tagjait csak a legfelsőbb pártszerv, a pártkongresszus választhassa és válthassa le. Kétség nem fér hozzá, hogy ilyen szervezet tökéletesen biztosítani tudja majd a párt központi szervei által hozott határozatok végrehajtásának ellenőrzését és meg tudja szilárdítani a pártfegyelmet.

Így áll a dolog a szervezeti vezetés kérdéseivel.

Feladataink a szervezeti munka terén:

1. Összhangba hozni ezentúl is a szervező munkát a párt politikai irányvonalának követelményeivel;

2. a szervezeti vezetést a politikai vezetés színvonalára emelni fel;

3. elérni azt, hogy a szervezeti vezetés teljes mértékben biztosítsa a párt politikai jelszavainak és határozatainak megvalósítását.

Bevégzem, elvtársak, beszámolómat.

Mi következik a mondottakból?

Ma már mindenki elismeri, hogy sikereink nagyok és rendkívüliek. Országunkat aránylag rövid idő alatt átvittük az iparosítás és a kollektivizálás vágányaira. Az első ötéves tervet sikeresen megvalósítottuk. Ez a büszkeség érzését kelti funkcionáriusainkban és megszilárdítja a saját erejükbe vetett hitüket. Ez persze helyes. A sikereknek azonban néha megvan a maguk árnyoldala is. Néha bizonyos veszedelmeket is szülnek, melyek, ha megengedik, hogy kifejlődjenek, az egész ügyet meglazíthatják. Fennáll például a veszély, hogy egyes elvtársaink megszédülhetnek ezektől a sikerektől. Ilyen esetek, mint ismeretes, voltak már nálunk. Fennáll a veszély, hogy egyik vagy másik elvtársunk a sikerektől megrészegedve, végkép elbizakodik és kérkedő nótákkal kezdi elringatni magát olyanfélékkel, mint például az, hogy „mi már az ördögtől se félünk", vagy hogy „akit csak akarunk, früstökre eszünk meg" és

így tovább. Ilyesmi, elvtársak, egyáltalán nincs kizárva. Nincs veszedelmesebb, mint az ilyesféle hangulatok, mert ezek lefegyverzik a pártot és demobilizálják sorait. Ha pártunkban ilyen hangulatok kerekednek fölül, azzal a veszedelemmel találhatjuk szemben magunkat, hogy minden sikerünk veszendőbe megy. Az első ötéves tervet természetesen sikerrel teljesítettük. Ez igaz. A dolognak azonban ezzel még nincs vége, elvtársak, és nem lehet vége. Előttünk a második ötéves terv, melyet szintén teljesítenünk kell és szintén sikerrel kell teljesítenünk. Tudjuk, hogy terveket csak a nehézségek elleni harcban, a nehézségeket leküzdve lehet megvalósítani. Tehát: lesznek nehézségek és lesz harc a nehézségek ellen. Molotov és Kujbüsev elvtársak be fognak számolni a második ötéves tervről. Beszámolóikból meg lehet majd látni, milyen nagy nehézségeket kell leküzdenünk, hogy ezt a nagyszabású tervet megvalósítsuk. Tehát: nem elaltatni kell a pártot, — hanem fejleszteni benne az éberséget, nem elringatni, — hanem harci készenlét állapotában tartani, nem lefegyverezni, — hanem felfegyverezni, nem demobilizálni, — hanem állandóan mozgósított állapotban tartani a második ötéves terv megvalósítására.

Ebből folyik az első következtetés: *ne kapassuk el magunkat az elért sikerektől és ne bizakodjunk el.*

Sikereinket azért értük el, mert pártunk vezérlő vonala helyes volt s mert meg tudtuk szervezni a tömegeket ennek a vonalnak gyakorlati megvalósítására. Mondani sem kell, hogy e feltételek nélkül nem lennének meg azok a sikereink, melyek ma megvannak s melyekre joggal vagyunk büszkék. De helyes irányvonallal rendelkezni s azt a gyakorlatban megvalósítani tudni — ez nagy ritkaság kormányon levő pártok életében.

Nézzék a bennünket környező országokat: sok olyan uralkodó pártot találnak-e, amelynek helyes irányvonala van s azt a gyakorlatban meg is valósítja? Ilyen párt jelenleg tulaj-

donképpen nincs a világon, mert az összes pártok perspektíva nélkül élnek, tévelyegnek a válság zűrzavarában és nem látnak utat, amely a mocsárból kijuttatná őket. Csak a mi pártunk tudja, merre kell vinni az ügyet, s viszi is előre sikerrel. Minek köszönheti pártunk ezt az előnyét? Annak, hogy marxista párt, hogy lenini párt. Annak köszönheti, hogy munkájában Marx, Engels, Lenin tanítása vezeti. Nem kétséges, hogy amíg ehhez a tanításhoz hívek maradunk, amíg ezzel az iránytűvel rendelkezünk, munkánk sikeres lesz.

Azt mondják, hogy nyugaton egyes országokban a marxizmust már megsemmisítették. Azt mondják, hogy az a burzsoá nacionalista irányzat semmisítette meg, amelyet fasizmusnak neveznek. Ez persze badarság. Így csak olyan emberek beszélhetnek, akik nem ismerik a történelmet. A marxizmus a munkásosztály életbevágó érdekeinek tudományos kifejezése. Aki a marxizmust akarja megsemmisíteni, annak a munkásosztályt kell megsemmisítenie. A munkásosztályt pedig megsemmisíteni nem lehet. Több mint 80 esztendő telt el azóta, hogy a marxizmus kilépett a porondra. Ez alatt az idő alatt a burzsoá kormányok tucatjai és százai próbálták megsemmisíteni a marxizmust. És mi történt? A burzsoá kormányok jöttek és mentek, a marxizmus pedig maradt. *(Viharos taps.)* Sőt mi több: a marxizmus elérte azt, hogy teljes győzelmet aratott a világ egyhatod részén, mégpedig éppen abban az országban, ahol a marxizmust végleg megsemmisítettnek tekintették. *(Viharos taps.)* Nem véletlen, hogy az az ország, amelyben a marxizmus teljes győzelmet aratott, ma az egyetlen ország a világon, amely nem ismer válságokat és munkanélküliséget, ugyanakkor, amikor minden más országban, köztük a fasizmus országaiban is, immár négy éve uralkodik a válság és a munkanélküliség. Nem, elvtársak, ez nem véletlen. *(Hosszantartó taps.)*

Igen, elvtársak, sikereinket annak köszönhetjük, hogy Marx, Engels, Lenin zászlaja alatt dolgoztunk és harcoltunk.

Ebből folyik a második következtetés: *maradjunk hívek mindvégig Marx, Engels, Lenin dicső zászlajához. (Taps.)*

A Szovjetunió munkásosztálya nemcsak azért erős, mert harcokban kipróbált lenini pártja van. Erős továbbá nemcsak azért, mert a dolgozó parasztok milliós tömegei támogatják. Erős még azért is, mert az egész világ proletariátusa támogatja és segíti. A Szovjetunió munkásosztálya a világ proletariátusának egy része, annak élcsapata, köztársaságunk pedig — a világproletariátus szülötte. Kétségtelen, hogy ha a kapitalista országok munkásosztálya nem támogatná, nem tudta volna megtartani a hatalmat, nem tudta volna biztosítani a szocialista építés előfeltételeit, azaz — nem lennének meg azok a sikerei, amelyek ma megvannak. A Szovjetunió munkásosztályának nemzetközi kapcsolatai a kapitalista országok munkásaival, a Szovjetunió munkásainak testvéri szövetsége az egész világ munkásaival. — ez a Szovjetköztársaság erejének és hatalmának egyik sarkköve. Nyugaton a munkások azt mondják, hogy a Szovjetunió munkásosztálya a világproletariátus rohambrigádja. Ez nagyon helyes. Ez azt jelenti, hogy a világproletariátus továbbra is kész erejéhez és lehetőségeihez mérten támogatni a Szovjetunió munkásosztályát. Ez azonban komoly kötelezettségeket ró ránk. Ez azt jelenti, hogy a világproletariátus rohambrigádjának megtisztelő címét munkánkkal kell kiérdemelnünk. Ez arra kötelez bennünket, hogy jobban dolgozzunk és jobban harcoljunk a szocializmus végső győzelméért országunkban, a szocializmus győzelméért az egész világon.

Ebből folyik a harmadik következtetés: *maradjunk hívek mindvégig a proletár internacionalizmus ügyéhez, az egész világproletariátus testvéri szövetségének ügyéhez. (Taps.)*

Ezek a következtetések.

Éljen Marx, Engels, Lenin nagy és győzhetetlen zászlaja! *(Viharos, hosszantartó taps az egész teremben. A kongresszus*

ünnepli Sztálin elvtársat. Az „Internacionálét" éneklik. Az „Internacionále" eléneklése után újult erővel tör ki az ünneplés. Felkiáltások: „Hurrá Sztálinnak!" „Éljen Sztálin!", „Éljen a párt Központi Bizottsága!")

ZÁRSZÓ HELYETT

Elvtársak! A kongresszuson lefolyt vita megmutatta, hogy pártunk vezetőinek, azt lehet mondani: a pártpolitika valamennyi kérdésében, teljesen egységes nézetei vannak. Ellenvetések a beszámolójelentés ellen, mint ismeretes, nem történtek. Megnyilvánult tehát pártunk sorainak rendkívüli eszmei, politikai és szervezeti egybeforrottsága. *(Taps.)* Kérdezem: Van-e ezek után szükség zárszóra? Úgy gondolom, hogy erre nincs szükség. Engedjék meg tehát, hogy lemondjak a zárszó jogáról. *(Viharos ünneplés, az egész kongresszus feláll, hangos éljenzés; kórusban kiáltják: „Éljen Sztálin!" Az egész kongresszus állva énekli az „Internacionálét". Az „Internacionále" eléneklése után az ünneplés megújul. Felkiáltások: „Éljen!" „Éljen Sztálin!" „Éljen a Központi Bizottság!")*

Sztálin. A leninizmus kérdései. 11. kiad. Moszkva 1947. 465—466. old. (oroszul).
Sztálin. A leninizmus kérdései. 1950. 250—277. old.

Sztálin

BESZÉD A VÖRÖS HADSEREG KATONAI AKADÉMIÁJÁNAK ÉVZÁRÓ ÜNNEPÉLYÉN A KREML PALOTÁBAN

1935 május 4

Elvtársak! Tagadhatatlan, hogy az utóbbi időben az építőmunka terén is, az igazgatás terén is nagy sikereket értünk el. Ezzel kapcsolatban túlságosan sok szó esik nálunk a vezetők érdemeiről, a vezérek érdemeiről. Minden, csaknem minden eredményünket az ő számlájukra írják. Ez persze nem igaz és nem helyes. A dolog nemcsak a vezérektől függ. De nem erről akarok ma beszélni. A káderekről akarok szólni néhány szót, kádereinkről általában és Vörös Hadseregünk kádereiről különösen.

Tudják, hogy a régi világtól technikai szempontból elmaradt és félig koldus, tönkretett országot kaptunk örökségbe. A négyéves imperialista háborúval tönkretett, aztán hároméves polgárháborúval újra tönkretett, félig írástudatlan lakosságú ország, fejletlen technikával, az iparnak az apró parasztgazdaságok tengerében elmerülő egyes oázisaival — ilyen volt ez az ország, amelyet a multtól örökségbe kaptunk. A feladat abban állt, hogy ezt az országot a középkori sötétség ösvényeiről a modern ipar és a gépekkel dolgozó mezőgazdaság vágányaira vezessük át. A feladat, mint látják, komoly és nehéz. A kérdés így állt: *vagy* a legrövidebb időn belül megoldjuk ezt a feladatot és megszilárdítjuk országunkban a szocializmust, *vagy* nem oldjuk meg ezt a feladatot s akkor országunk — mint technikailag gyönge és kultúra szempontjából elmaradt ország — elveszti függetlenségét és az imperialista hatalmak játékszerévé válik

Országunk akkor a technika hiányának legkínosabb időszakát élte át. Nem volt elég gépünk az ipar számára. Nem voltak gépeink a mezőgazdaság számára. Nem voltak gépeink a közlekedés céljaira. Hiányzott az a legelemibb technikai alap, amely nélkül az ország ipari átalakítása el sem képzelhető. Annak, hogy ezt az alapot megteremtsük, csak egyes előfeltételei voltak meg. Elsőrangú ipart kellett létesítenünk. Ennek az iparnak olyan irányt kellett adnunk, hogy ne csak magát az ipart legyen képes technikailag átszervezni, hanem mind a mezőgazdaságot, mind vasúti közlekedésünket. E célból viszont áldozatokat kellett hoznunk és minden téren a legszigorúbb takarékosságot bevezetnünk, takarékoskodnunk kellett az élelemmel is, az iskolákkal is, a ruhakelmékkel is, csakhogy felhalmozzuk az ipar létesítéséhez szükséges anyagi eszközöket. Más út a technika hiányának leküzdésére nem volt. Erre tanított bennünket Lenin s mi ebben Lenin nyomdokain haladtunk.

Érthető, hogy egy ilyen nagy és nehéz dologban nem számíthattunk arra, hogy minden ponton és gyorsan sikert érünk el. Efféle dolgokban a sikerek csak néhány év leteltével mutatkozhatnak. Ezért erős idegekkel, bolsevik kitartással és rendíthetetlen türelemmel kellett felfegyverkeznünk, hogy átvergődjünk a kezdet balsikerein és rendületlenül haladjunk előre a nagy cél felé, nem tűrve sorainkban ingadozást és bizonytalanságot.

Tudják, elvtársak, hogy ezt a dolgot mi valóban így csináltuk. De nem valamennyi elvtársunk bírta idegekkel, türelemmel és kitartással. Akadtak elvtársaink között olyanok, akik mindjárt a legelső nehézségek után visszavonulást javasoltak. Azt szokás mondani, hogy „ki a multat emlegeti, szemét ki kell vájni neki". Ez, persze, igaz. De az embernek az a természete, hogy emlékezik, s amikor munkánk eredményeit leszögezzük, önkénytelenül is visszaemlékszünk arra, ami a multban történt.

(Élénk derültség a teremben.) Szóval, voltak olyan elvtársak, akik megijedtek a nehézségektől és hívogatták a pártot, vonuljon vissza. Azt mondták ezek: „Mit nekünk a ti iparosításotok, kollektivizálásotok, gépeitek, vas- és fémgyártásotok, traktoraitok, kombájnjaitok, automobiljaitok? Adnátok inkább mennél több ruhakelmét, vásárolnátok be inkább mennél több nyersanyagot a közszükségleti cikkek termelésére, adnátok inkább a lakosságnak többet azokból az apró dolgokból, amik az ember életét megszépítik. A mi elmaradottságunk mellett ipart teremteni és még hozzá elsőrangú ipart — veszedelmes ábránd."

Persze, megtehettük volna, hogy azt a három milliárd rubelnyi valutát, amit a legszigorúbb takarékosság útján szereztünk meg s amit iparunk letrehozására költöttünk, nyersanyagbehozatalra és a közszükségleti cikkek termelésének fejlesztésére fordítjuk. Hiszen „terv" ez is, a maga nemében. De emellett a „terv" mellett ma sem vas- és fémiparunk, sem gépiparunk, sem traktoraink, sem automobiljaink, sem repülőgépeink, sem tankjaink nem lennének. A külső ellenséggel szemben fegyvertelenek lettünk volna. A szocializmus alapjait országunkban aláástuk volna. A belföldi és külföldi burzsoázia foglyaivá váltunk volna.

Nyilvánvalóan választanunk kellett két terv között: vagy a visszavonulás tervét választjuk, amely a szocializmus vereségéhez vezet és máshová nem is vezethet, vagy az előnyomulás tervét, amely országunkban a szocializmus győzelme felé haladt és mint tudják, már el is vitt bennünket ehhez a győzelemhez.

Mi az előnyomulás tervét választottuk s a lenini úton haladtunk előre, félrelökve ezeket az elvtársakat, mint olyan embereket, akik csak azt látták meg valamennyire, ami közvetlenül az orruk előtt volt, de szemet húnytak országunk legközelebbi jövője előtt, a szocializmus jövője előtt országunkban.

De ezek az elvtársak nem szorítkoztak mindig kritikára és passzív ellenállásra. Azzal fenyegettek bennünket, hogy felkelést szerveznek a pártban a Központi Bizottság ellen. Sőt mi több, némelyikünket még golyóval is fenyegettek. Nyilvánvalóan arra számítottak, hogy megfélemlítenek bennünket és arra kényszerítenek, hogy a lenini útról letérjünk. Ezek az emberek szemmelláthatólag elfelejtették, hogy mi, bolsevikok — különös szabású emberek vagyunk. Elfelejtették, hogy bolsevikokat nem lehet megriasztani sem nehézségekkel, sem fenyegetésekkel. Elfelejtették, hogy bennünket nagy vezérünk, tanítómesterünk és atyánk, Lenin kovácsolt ki, aki nem ismert és nem ismert el félelmet a harcban. Elfelejtették, hogy mennél jobban dühöng az ellenség és mennél hisztérikusabban rikácsol az ellenfél a párton belül, a bolsevikok csak annál jobban megedződnek az új harcra és annál céltudatosabban haladnak előre.

Érthető, hogy nekünk eszünkbe sem jutott letérni a lenini útról. Ellenkezőleg, megerősödve ezen az úton, még nagyobb igyekezettel haladtunk előre, elsöpörve utunkból minden akadályt. Igaz, ezzel együttjárt az, hogy útközben elvtársaink egyikét-másikát kissé oldalba kellett böknünk. De hiába, ezt már nem lehet elkerülni. Be kell vallanom, hogy ebben az én könyökömnek is része volt. *(Viharos taps és éljenzés.)*

Igen elvtársak, mi a biztonság érzetével és céltudatosan haladtunk országunk iparosításának és kollektivizálásának útján. S ma már megállapíthatjuk, hogy ezt az utat meg is tettük.

Ma már mindenki elismeri, hogy ezen az úton óriási eredményeket értünk el. Ma már mindenki elismeri, hogy hatalmas és elsőrangú iparunk, hatalmas és gépesített mezőgazdaságunk, kibontakozó és fejlődő közlekedési hálózatunk, szervezett és nagyszerűen felszerelt Vörös Hadseregünk van.

Ez azt jelenti, hogy a technika hiányának időszakán alapjában már túl vagyunk.

De miután a technika hiányának időszakát magunk mögött hagytuk, új időszakba, hogy úgy mondjam, az emberhiány, a

káderhiány időszakába léptünk, mikor is olyan embereknek érezzük hiányát, akik meg tudják nyergelni és előre tudják vinni a technikát. A dolog úgy áll, hogy vannak gyáraink, kolhozaink, szovhozaink, közlekedési utaink és eszközeink, hadseregünk, van mindezek számára megfelelő technikánk, de nincs elég olyan emberünk, akiknek kellő mértékben megvolna a szükséges gyakorlata, hogy a meglevő technikából a maximumát tudják kihozni annak, ami kihozható belőle. Azelőtt azt mondtuk, hogy „minden a technikától függ". Ez a jelszó segítségünkre volt abban, hogy felszámoltuk a technika hiányát s a munka minden ágában széles technikai bázist hoztunk létre, hogy embereinket elsőrangú technikával fegyverezzük fel. Ez igen helyes. De ez még nagyon, de nagyon nem elegendő. Ahhoz, hogy a technikát mozgásba hozzuk és maradéktalanul kihasználjuk, olyan emberekre van szükségünk, akik elsajátították a technikát, olyan káderekre, amelyek a technikát teljesen magukévá tudják tenni és annak rendje és módja szerint kihasználni. A technika olyan emberek nélkül, akik elsajátították — halott. A technikának olyan emberek kezében, akik elsajátították, csodákat lehet és kell is tennie. Ha a mi elsőrangú gyárainkban, szovhozainkban, kolhozainkban, közlekedésünkben, Vörös Hadseregünkben elegendő számú olyan káderrel rendelkeznénk, amely ezen a technikán teljesen uralkodni tud, országunk háromszor-négyszer annyi eredményt tudna felmutatni, mint ma. Ezért a fősúlyt most az emberekre, a káderekre, a funkcionáriusokra kell helyezni, azokra, akik a technikát elsajátították. Ezért azt a régi jelszót, hogy „minden a technikától függ", amely annak a ma már túlhaladott időszaknak a visszatükröződése volt, amikor nálunk még technikahiány uralkodott, új jelszóval kell felváltanunk, azzal a jelszóval, hogy „minden a káderektől függ". Ez most a legfontosabb.

Elmondhatjuk-e, hogy embereink teljesen megértették és tudatukba vették ennek az új jelszónak nagy jelentőségét? Én ezt nem mondanám. Különben nem volna lehetséges, az a megengedhetetlen bánásmód az emberekkel, a káderekkel, a

funkcionáriusokkal, amellyel gyakorlatunkban nemritkán találkozunk. Az a jelszó, hogy „minden a káderektől függ" — azt követeli, hogy vezetőembereink a leggondosabban törődjenek funkcionáriusainkkal, „kicsikkel" és „nagyokkal" egyaránt, akármilyen területen dolgoznak is azok, gondoskodjanak arról, hogy fejlődjenek, segítsenek nekik, mikor támogatásra van szükségük, biztassák őket, mikor első sikereiket felmutatják, léptessék elő őket stb. A valóságban viszont az esetek egész sorában lelketlenül bürokratikus és éppenséggel hallatlan bánásmóddal találkozunk funkcionáriusainkkal szemben. Ez magyarázza meg tulajdonképpen azt, hogy ahelyett, hogy tanulmányoznák az embereket és csak ez után a tanulmányozás után állítanák őket erre vagy arra a polcra, nemritkán ide-oda dobálják az embereket, mint a sakkfigurákat. A gépeket megbecsülni és jelentéseket adni arról, hogy mennyire vagyunk gyárainkban a technikával, ezt embereink már megtanulták. De nem tudok egyetlenegy esetet sem, hogy ugyanilyen készséggel arról tettek volna jelentést, hány embert neveltünk ki ennyi meg ennyi idő alatt és hogyan segítettünk az embereknek abban, hogy fejlődjenek és megedződjenek a munkában. Mivel magyarázható ez? Azzal, hogy nálunk még nem tanulták meg, hogyan kell az embereket, a funkcionáriusokat, a kádereket megbecsülni.

Eszembe jut egy eset Szibériából, ahol én valamikor száműzetésben voltam. Tavasszal történt a dolog, áradás idején. Vagy harminc ember elment a folyóra, kifogdosni a szálfákat, amiket a megdagadt óriási folyó magával ragadott. Estére visszajöttek a faluba, de egyik társuk hiányzott közülük. Arra a kérdésre, hogy hol a harmincadik, egykedvűen válaszolták, hogy a harmincadik „ottmaradt". Mikor én azt kérdeztem: „Mi az, hogy ottmaradt?" — ugyanilyen egykedvűséggel ezt felelték: „Mi van ezen kérdezni való, hát megfulladt." És egyikük már sietett is valahová, kijelentve, hogy „el kell menni a kancát megitatni". Szemrehányásomra, hogy a barmot jobban saj-

nálják, mint az embert, egyikük, a többiek helyeslése mellett, ezt felelte: „Hát mit sajnáljunk rajtuk, az embereken? Embert mindig tudunk csinálni. De kancát... próbálj csak kancát csinálni." *(Általános élénkség a teremben.)* Ez a kis eset lehet, hogy jelentéktelen, de igen jellemző. Azt hiszem, hogy némely vezető emberünk egykedvűsége az emberek, a káderek iránt, az, hogy nem tudják megbecsülni az embert: csökevénye az ember emberhez való ama furcsa viszonyának, mely az imént elbeszélt távolszibériai epizódban jut kifejezésre.

Így hát, elvtársak, ha sikerrel akarjuk megszüntetni az emberhiányt és elérni azt, hogy országunknak olyan megfelelő mennyiségű káderei legyenek, amelyek képesek a technikát előrevinni és mozgásba hozni — mindenekelőtt meg kell tanulnunk megbecsülni az embert, megbecsülni a kádereket, megbecsülni minden egyes munkaerőt, aki közös ügyünknek hasznot tud hozni. Meg kell végre érteni, hogy a világ összes értékes tőkéi közül a legértékesebb és legdöntőbb jelentőségű tőke — az ember, a káder. Meg kell érteni, hogy a mi jelenlegi viszonyaink között *„minden a káderektől függ"*. Ha jó és nagyszámú kádereink lesznek az iparban, a mezőgazdaságban, a közlekedésben, a hadseregben — országunk győzhetetlen lesz. Ha ilyen kádereink nem lesznek — mind a két lábunkra sántítani fogunk.

Befejezésül engedjék meg, hogy poharamat Vörös Hadseregünk Akadémiájának végzett növendékeire, egészségükre és további eredményes munkájukra emeljem! Kívánom, hogy országunk védelmének szervezésére és vezetésére irányuló munkájukat siker koronázza!

Elvtársak! Önök elvégezték a főiskolát, megkapták ott az első edzést. De az iskola — csak előkészítő. A káderek igazi megedzése csak eleven munka eredménye lehet, az iskolán kívül, a nehézségekkel való harcban, a nehézségek leküzdésében. Ne felejtsék el, elvtársak, hogy csak azok a káderek jók, amelyek nem félnek a nehézségektől, nem bújnak el a nehézségek elől, hanem ellenkezőleg — szembenéznek a nehézségekkel,

hogy legyőzzék és felszámolják őket. Igazi káderek csakis a nehézségek elleni harcban kovácsolódnak ki. S ha hadseregünknek elegendő számú igazi megedzett kádere lesz — hadseregünk győzhetetlen lesz.

Egészségükre, elvtársak! *(Az egész terem viharosan tapsol. Valamennyien felállanak és hangos „éljen" kiáltásokkal üdvözlik Sztálin elvtársat.)*

Sztálin. A leninizmus kérdései. 11. kiad. Moszkva 1947. 487—492. old. (oroszul).
Sztálin. A leninizmus kérdései. Szikra 1950. 578—583. old.

Sztálin

A PÁRTMUNKA FOGYATÉKOSSÁGAIRÓL S A TROCKISTA ÉS EGYÉB KÉTKULACSOSOK FELSZÁMOLÁSÁT CÉLZÓ RENDSZABÁLYOKRÓL

Beszéd és zárszó a Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártja Központi Bizottságának teljes ülésén

1937 március 3—5-én

Elvtársak!

A teljes ülésen elhangzott beszámolókból és a hozzájuk fűződő vitából kitűnik, hogy itt a következő három alapvető ténnyel van dolgunk.

Először: külföldi államok ügynökeinek — akik között meglehetősen aktív szerepet játszottak a trockisták — kártevő, diverziós és kémkedési munkája kisebb-nagyobb mértékben érintette minden vagy majdnem minden szervezetünket, a gazdaságiakat is, nemkülönben a közigazgatási és pártszervezeteket is.

Másodszor: külföldi államok ügynökei, beleértve a trockistákat, beférkőztek nemcsak az alsó szervezetekbe, hanem némely felelős állásba is.

Harmadszor: néhány vezető elvtársunk, mind a központban, mind a vidéken, nemcsak nem tudta felismerni ezeknek a kártevőknek, diverzánsoknak, kémeknek és gyilkosoknak igazi ábrázatát, hanem annyira gondatlannak, nemtörődömnek és naívnak bizonyult, hogy gyakran maga támogatta külföldi államok ügynökeinek elhelyezését egyik-másik felelős állásba.

Ez az a három vitathatatlan tény, amely természetszerűen következik az elhangzott beszámolókból és a hozzájuk fűződő vitából.

1. Politikai gondatlanság

Mi a magyarázata annak, hogy vezető elvtársaink, akiknek gazdag tapasztalataik vannak mindenfajta pártellenes és szovjetellenes áramlatok elleni harc terén, az adott esetben annyira naívaknak és vakoknak bizonyultak, hogy nem tudták felismerni a nép ellenségeinek igazi ábrázatát, nem tudták felismerni a báránybőrbe bújt farkasokat, nem tudták lerántani róluk az álarcot?

Lehet-e azt állítani, hogy a külföldi államoknak a Szovjetunió területén működő ügynökei, kártevő, diverziós és kémkedési munkája valami váratlan, példátlan dolog lehet számunkra? Nem, ezt nem állíthatjuk. Ezt bizonyítják a legutóbbi tíz év folyamán a Sahtü-időszak óta népgazdaságunk különböző ágaiban elkövetett és hivatalos okmányokban leszögezett kártevő cselekmények.

Lehet-e azt állítani, hogy a legutóbbi időben nem voltak nálunk semilyen figyelmeztető jelek és elővigyázatosságra intő útmutatások a fasizmus trockista-zinovjevista ügynökeinek kártevő, kémkedési vagy terrorista tevékenységére vonatkozólag? Nem, ezt nem állíthatjuk. Ilyen jelek voltak, és a bolsevikoknak nincs joguk ahhoz, hogy ezekről megfeledkezzenek.

Kírov elvtárs galád meggyilkolása volt az első komoly figyelmeztetés, amely arról tanuskodott, hogy a nép ellenségei kétkulacsoskodni fognak és kétkulacsoskodásukban a bolsevik, a pártember álarcát öltik magukra, abból a célból, hogy beférkőzzenek bizalmunkba és szabaddá tegyék maguknak az utat szervezeteinkbe.

A „Leningrádi Központ" pöre éppúgy, mint a „Zinovjev—Kámenyev"-pör is, újólag alátámasztotta a Kírov elvtárs galád meggyilkolásának tényéből folyó tanulságokat.

A „Zinovjevista-Trockista Blokk" pöre kibővítette az előző pörök tanulságait és szemmelláthatólag megmutatta, hogy a zinovjevisták és trockisták maguk körül egyesítenek minden

ellenséges polgári elemet, hogy a német politikai titkos rendőrség diverziós, terrorista és kémügynökségévé váltak, hogy a kétkulacsosság és az álcázás az egyetlen eszköz, amelynek segítségével a zinovjevisták és trockisták beférkőzhetnek szervezeteinkbe, hogy az éberség és politikai éleslátás a legbiztosabb eszköz, amellyel ezt a beférkőzést elhárithatjuk, amelylyel a zinovjevista-trockista bandát megsemmisíthetjük.

A Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártjának Központi Bizottsága Kirov elvtárs aljas meggyilkolása alkalmából 1935 január 18-i bizalmas levelében határozottan óvta a pártszervezeteket a politikai óvatlanságtól és nyárspolgári szájtátiságtól. A bizalmas levél ezt mondja:

„Véget kell vetni annak az opportunista lelkinyugalomnak, amely abból a téves feltevésből ered, hogy az ellenség erőink növekedése arányában egyre kezesebbé és ártalmatlanabbá lesz. Ez a feltevés gyökerében hamis. Ez annak a jobboldali elhajlásnak csökevénye, amely fűnek-fának azt erősíti, hogy ellenségeink szép csendesen becsúsznak majd a szocializmusba, és végül igazi szocialistákká válnak. Nem a bolsevikok dolga, hogy babérjaikon pihenjenek és a szájukat tátsák. Nem óvatlanságra van szükségünk, hanem éberségre, igazi bolsevik, forradalmi éberségre. Ne feledjük el, hogy mennél reménytelenebb az ellenség helyzete, annál szívesebben folyamodik a Szovjethatalommal folytatott harcában szélsőséges eszközökhöz, mint a pusztulásra ítéltek egyedüli eszközeihez. Ezt nem szabad elfelejteni és ébernek kell lenni."

1936 július 29-én a trockista-zinovjevista blokk kémkedési és terrorista tevékenységével kapcsolatban szétküldött bizalmas levelében a Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártjának Központi Bizottsága újból felhívta a pártszervezeteket a legnagyobbfokú éberségre, arra, hogy érteniök kell a nép ellenségeinek felismeréséhez, akármilyen jól vannak is azok álcázva. A bizalmas levél ezt mondja:

„Most, amikor bebizonyosodott, hogy a trockista-zinovjevista szörnyetegek a Szovjethatalom elleni harcban egyesítik országunk dolgozóinak minden veszett, esküdt ellenségét: kémeket, provokátorokat, diverzánsokat, fehérgárdistákat, kulá-

kokat stb., amikor egyrészt ezek között az elemek között, másrészt pedig a trockisták és zinovjevisták között minden határvonal elmosódott valamennyi pártszervezetünknek, pártunk minden tagjának meg kell értenie, hogy a kommunisták éberségére szükség van minden munkaterületen és minden körülmények között. A mai viszonyok között minden bolsevik elidegeníthetetlen tulajdonságává kell válnia annak a képességnek, hogy felismerje a párt ellenségét, bármilyen jól álcázza is az magát."

Tehát jelek és figyelmeztetések voltak.

Mire intettek ezek a jelek és figyelmeztetések?

Arra intettek, hogy fel kell számolni a párt szervező munkájának gyengeségét és a pártot hozzáférhetetlen erőddé kell változtatni, hogy abba egyetlen kétkulacsos se hatolhasson be.

Arra intettek, hogy véget kell vetni a pártpolitikai munka lebecsülésének és döntő fordulatot kell tenni e munka legmesszebbmenő fokozása irányában, a politikai éberség fokozása irányában.

Es mi történt? A tények azt mutatják, hogy elvtársaink ezeket a jeleket és figyelmeztetéseket — enyhén szólva — nehezen értették meg.

Ekesszólóan beszélnek erről a pártokmányok felülvizsgálása és kicserélése kampányának területéről vett közismert tények.

Mi a magyarázata annak, hogy ezeknek a figyelmeztetéseknek és jeleknek nem volt meg a kellő hatásuk?

Mi a magyarázata annak, hogy pártbeli elvtársaink, a szovjetellenes elemekkel vívott harcban szerzett tapasztalataik ellenére, egész sor figyelmeztető jel és elővigyázatra intő útmutatás ellenére, politikailag rövidlátóknak bizonyultak a nép ellenségeinek kártevő, kémkedési és diverziós munkájával szemben?

Pártbeli elvtársaink talán rosszabbak lettek, mint azelőtt voltak, kevésbbé öntudatossá és kevésbbé fegyelmezetté váltak? Nem, persze hogy nem!

Elfajulni kezdtek talán? Megint csak: nem! Az ilyesfajta feltevésnek nincs semilyen alapja.

Mi lát a baj? Honnan ez a szájtátiság, gondatlanság, óvatlanság, vakság?

Az a baj, hogy pártbeli elvtársaink, akik belefelejtkeztek a gazdasági kampányokba és a gazdasági építés frontján elért hatalmas sikerekbe, egyszerűen megfeledkeztek némely nagyon fontos tényről, amelyekről bolsevikoknak nincs joguk megfeledkezni. Megfeledkeztek a Szovjetunió nemzetközi helyzetének egyik alapvető tényéről és nem vettek észre két nagyon fontos tényt, amelyek közvetlen vonatkozásban állanak a mostani kártevőkkel, kémekkel, diverzánsokkal és gyilkosokkal, akik párttagsági könyvvel takaródznak és bolsevikoknak álcázzák magukat.

2. A kapitalista környezet

Melyek azok a tények, amelyekről pártbeli elvtársaink megfeledkeztek, vagy amelyeket egyszerűen nem vettek észre?

Megfeledkeztek arról, hogy a Szovjethatalom csak a világ egyhatod részén győzött, hogy a világ öthatod része kapitalista államok birtokában van. Megfeledkeztek arról. hogy a Szovjetunió a kapitalista környezet körülményei között él. Bevett szokás nálunk a kapitalista környezetről való fecsegés, de nem akarnak elgondolkozni azon, hogy mi fán is terem az a kapitalista környezet. A kapitalista környezet nem puszta frázis, hanem nagyon is reális és kellemetlen jelenség. A kapitalista környezet azt jelenti, hogy van egy ország, a Szovjetunió, amely megteremtette a saját területén a szocialista rendet és van azonkívül sok ország — a burzsoá országok, amelyek továbbra is kapitalista életmódot folytatnak és amelyek körülfogják a Szovjetuniót, várva az alkalmat, hogy rátámadhassanak, hogy szétzúzzák, vagy legalábbis aláássák hatalmát és meggyengítsék.

Erről az alapvető tényről feledkeztek meg elvtársaink. Márpedig éppen ez a tény határozza meg a kapitalista környezet és a Szovjetunió kölcsönös viszonyának alapját.

Nézzük például a polgári államokat. Naiv emberek azt hihetik, hogy közöttük, mint egytípusú államok között, kivételesen jó viszony uralkodik. Igy azonban csak naiv emberek gondolkozhatnak. A valóságban a közöttük fennálló viszony nagyon távol áll a jószomszédi viszonytól. Bebizonyított tény, mint kétszer kettő négy, hogy a polgári államok egymás területére küldözgetik kémeiket, kártevőiket, diverzánsaikat, sőt néha gyilkosokat is küldenek, megbízzák őket, férkőzzenek be ezeknek az államoknak az intézményeibe és üzemeibe, építsék ki ott a maguk hálózatát „és szükség esetén" — a hátországban végzett robbantásokkal gyengítsék őket és ássák alá erejüket. Ez a helyzet a jelenben. Ez volt a heyzet a multban is. Nézzük például az I. Napoleon-korabeli Európa államait. Franciaországban ebben az időben hemzsegtek az oroszok, németek, osztrákok, angolok táborából való kémek és diverzánsok. És viszont, Anglia, a német államok, Ausztria, Oroszország területén nem kisebb számban voltak kémek és diverzánsok a francia táborból. Anglia ügynökei két ízben szerveztek merényletet Napoleon élete ellen és néhányszor fellázították Franciaországban Vendée parasztjait Napoleon kormánya ellen. És mi volt a napoleoni kormány? Polgári kormány volt, amely megfojtotta a francia forradalmat és a forradalomnak csak azokat az eredményeit őrizte meg, amelyek előnyösek voltak a nagyburzsoáziának. Mondanom sem kell, hogy a napoleoni kormány sem maradt adósa szomszédainak és szintén megtette a maga diverziós intézkedéseit. Igy volt ez a multban, 130 évvel ezelőtt. Ez a helyzet ma is, 130 évvel I. Napoleon után. Most Franciaországban és Angliában hemzsegnek a német kémek és diverzánsok és viszont, Németországban angol-francia kémek és diverzánsok működnek. Amerikában hemzsegnek a japán kémek és diverzánsok, Japánban pedig az amerikaiak.

Ez a polgári államok kölcsönös viszonyának törvénye.

Kérdezem: miért tanusítanának a polgári államok enyhébb, jobb szomszédi magatartást a szocialista Szovjetállammal szemben, mint a velük egytípusú polgári államokkal szemben? Miért küldenének kevesebb kémet, kártevőt, diverzánst és gyilkost a Szovjetunióba, mint amennyit a velük egyívású polgári államokba küldenek? Honnan vették önök ezt? Nem lesz-e helyesebb a marxizmus szempontjából az a feltevés, hogy a polgári államoknak kétszer-háromszor annyi kártevőt, kémet, diverzánst és gyilkost kell küldeniök a Szovjetunióba, mint bármely polgári államba?

Nem világos-e, hogy mindaddig, amíg megvan a kapitalista környezet, lesznek nálunk kártevők, kémek, diverzánsok és gyilkosok, akiket a külföldi államok ügynökségei küldenek országunkba?

Minderről megfeledkeztek pártbeli elvtársaink, s mert erről megfeledkeztek, ezért érték őket meglepetésként az események.

Ez az oka annak, hogy a japán és német politikai titkosrendőrség trockista ügynökeinek kémkedő és diverziós munkája néhány elvtársunkat teljesen váratlanul érte.

3. A mai trockizmus

Továbbá. A trockista ügynökökkel folytatott harcukban pártbeli elvtársaink nem vették észre, nem látták meg, hogy a mai trockizmus már nem az, ami mondjuk 7—8 évvel ezelőtt volt, hogy a trockizmus és a trockisták ez alatt az idő alatt komoly fejlődésen mentek keresztül, ami gyökeresen megváltoztatta a trockizmus arculatát, s hogy ennélfogva a trockizmus elleni harcnak, az ellene vívott harc módszereinek is gyökeresen meg kell változniok. Pártbeli elvtársaink nem vették észre, hogy a trockizmus már nem a munkásosztályon belüli politikai áramlat, hogy a trockizmus a munkásosztályon

belüli politikai áramlatból, ami 7—8 évvel ezelőtt volt, a külföldi államok kémszervezeteinek utasításai szerint működő kártevők, diverzánsok, kémek és gyilkosok gaz, elvtelen bandájává fajult.

Mi a politikai áramlat a munkásosztályon belül? Politikai áramlat a munkásosztályon belül — olyan csoport vagy párt, amelynek megvan a maga meghatározott politikai arculata, platformja, programja, amely nem rejti el és nem rejtheti el nézeteit a munkásosztály elől, hanem ellenkezőleg, nézeteit nyiltan és becsületesen hirdeti a munkásosztály színe előtt, amely nem fél megmutatni a munkásosztálynak a maga politikai arculatát, nem fél attól, hogy feltárja a munkásosztály előtt a maga valóságos céljait és feladatait, hanem ellenkezőleg, nyilt sisakkal lép a munkásosztály elé, hogy meggyőzze saját nézeteinek igazságáról. A trockizmus a multban, 7—8 évvel ezelőtt, egyike volt az ilyen politikai áramlatoknak a munkásosztályon belül; igaz, hogy antileninista és ezért mélységesen hibás, de mégis politikai áramlat volt.

Mondhatjuk-e azt, hogy a mai trockizmus, mondjuk az 1936. évi trockizmus, politikai áramlat a munkásosztályon belül? Nem, ezt nem mondhatjuk. Miért nem? Azért, mert a mai trockisták nem merik megmutatni a munkásosztálynak a maguk igazi arculatát, nem merik felfedni előtte valóságos céljaikat és feladataikat, gondosan elrejtik a munkásosztály elől politikai ábrázatukat, attól való félelmükben, hogy ha a munkásosztály megtudja igazi szándékaikat, elátkozza őket, mint idegen elemeket és elűzi őket magától. Tulajdonképpen ez a magyarázata annak, hogy a trockisták tevékenységének főmódszere most nem nézeteiknek nyilt és becsületes hirdetése a munkásosztályon belül, hanem saját nézeteik elleplezése, ellenfeleik nézeteinek csúszó-mászó, talpnyaló magasztalása, saját nézeteiknek farizeus, kétszínű sárbatiprása.

Kámenyev és Zinovjev 1936-ban, a bírósági tárgyaláson, ha emlékeznek rá, határozottan tagadták, hogy van valamilyen politikai platformjuk. Meg volt rá a teljes lehetőségük, hogy

a bírósági tárgyaláson kifejtsék politikai platformjukat. Ezt azonban nem tették meg és kijelentették, hogy nincs semilyen politikai platformjuk. Nem férhet hozzá kétség, hogy mindketten hazudtak, amikor letagadták, hogy van platformjuk. Most már a vak is látja, hogy megvolt a maguk politikai platformja. De miért tagadták le, hogy van valamilyen politikai platformjuk? Azért, mert nem merték felfedni valódi politikai arculatukat, nem merték megmutatni igazi platformjukat, amely a kapitalizmusnak a Szovjetunióban való visszaállítására irányul, attól való félelmükben, hogy egy ilyen platform undort fog kiváltani a munkásosztályból.

Az 1937. évi bírósági tárgyaláson Pjatakov, Radek és Szokolnyikov más útra lépett. Ők nem tagadták, hogy a trockistáknak és zinovjevistáknak van politikai platformjuk. Ők beismerték, hogy van meghatározott politikai platformjuk, beismerték és vallomásaikban kifejtették ezt a platformot. De nem azért fejtették ki, hogy felhívják a munkásosztályt, felhívják a népet a trockista platform támogatására, hanem azért, hogy elátkozzák és megbélyegezzék, mint népellenes és proletárellenes platformot. A kapitalizmus visszaállítása, a kolhozok és szovhozok felszámolása, a kizsákmányolás rendszerének visszaállítása, szövetség Németország és Japán fasiszta erőivel a Szovjetunió elleni háború siettetése céljából, harc a háborúért és a békepolitika ellen, a Szovjetunió területi megcsonkítása azzal, hogy Ukrajnát odaadják a németeknek és a távolkeleti Tengermelléket a japánoknak, a Szovjetunió katonai vereségének előkészítése arra az esetre, ha az ellenséges államok rátámadnak, és — mint e célok elérésének eszköze — kártevés, diverzió, egyéni terror a Szovjethatalom vezetői ellen, kémkedés a japán és német fasiszta erők javára: ez a mai trockizmusnak Pjatakov, Radek és Szokolnyikov által kifejtett politikai platformja. Érthető, hogy ezt a platformot a trockisták kénytelenek voltak elrejteni a nép, a munkásosztály elől. És rejtegették is, nemcsak a munkásosztály elől, hanem a trockista népség elől is és nemcsak a trockista nép-

ség elől, hanem még a 30—40 emberből álló kis csoportot alkotó trockista vezető réteg elől is. Amikor Radek és Pjatakov engedélyt kért Trockijtól egy 30—40 emberből álló kis értekezlet összehívására abból a célból, hogy tájékoztassák őket ennek a platformnak a jellegéről, Trockij ezt megtiltotta, mondván, hogy nem célszerű a platform igazi jellegéről beszélni még egy kis csoport trockista előtt sem, mivel ez az „operáció" szakadást idézhet elő.

„Politikusok", akik elrejtik nézeteiket, platformjukat nemcsak a munkásosztály elől, hanem a trockista népség elől is és nemcsak a trockista népség elől, hanem a trockisták vezető csoportja elől is: ilyen a mai trockizmus ábrázata.

Ebből azonban az következik, hogy a mai trockizmust már nem lehet a munkásosztályon belüli politikai áramlatnak nevezni.

A mai trockizmus nem politikai áramlat a munkásosztályon belül, hanem kártevők, diverzánsok, ellenséges felderítők, kémek, gyilkosok, elvtelen, minden eszmei tartalmat nélkülöző bandája, a munkásosztály esküdt ellenségeinek külföldi államok kémszervezetei zsoldjában működő bandája.

Erre az elvitathatatlan eredményre vezetett a trockizmusnak az utolsó 7—8 évben megtett fejlődése.

Ez a különbség a multbeli trockizmus és a jelenlegi trockizmus között.

Pártbeli elvtársaink hibája az, hogy nem vették észre ezt a mult trockizmusa és a mai trockizmus közötti mélységes különbséget. Nem vették észre, hogy a trockisták már régóta nem az eszme emberei, hogy már régen rablókká és útonállókká váltak, akik minden aljasságra képesek, minden förtelemre készek, még a kémkedésre és egyenes hazaárulásra is, csak azért, hogy ártsanak a Szovjetállamnak és a Szovjethatalomnak. Nem vették ezt észre és ezért nem tudtak idejében átszervezkedni arra, hogy a trockisták ellen új módszerekkel, elszántabb harcot indítsanak.

Ez az oka annak, hogy az utóbbi években a trockisták részéről tapasztalt förtelmességek némely pártbeli elvtársunkat teljesen váratlanul érték.

Továbbá, végül, pártbeli elvtársaink nem vették észre azt, hogy egyrészt a mai kártevők és diverzánsok között, akik között a fasizmus trockista ügynökei meglehetősen aktív szerepet játszanak, másrészt pedig a Sahtü-időszak kártevői és diverzánsai között lényeges különbség van.

Először. A Sahtü-kártevők és az ipari párt tagjai nyiltan idegen emberek voltak számunkra. Ezek nagyrészt egykori gyártulajdonosok, volt igazgatók a régi tulajdonosoknál, régi részvénytársaságok volt társtulajdonosai, vagy pedig egyszerűen régi burzsoá specialisták, nyilt politikai ellenségeink voltak. Nem volt a mi embereink között senki, aki előtt kétséges lett volna ezeknek az uraknak a valódi politika arculata. De maguk a sahtüiak sem rejtegették a szovjet rendszerrel szemben ellenséges viszonyukat. Nem lehet ugyanezt mondani a mai kártevőkről és diverzánsokról, a trockistákról. A mai kártevők és diverzánsok, a trockisták, nagyobbrészt párttagok, tagkönyvvel a zsebükben, következésképpen formaszerint nem idegen emberek. Míg a régi kártevők ellenségesen viselkedtek a mi embereinkkel szemben, addig az új kártevők ellenkezőleg, csúsznak-másznak embereink előtt, agyba-főbe dícsérik embereinket, hízelegnek nekik, hogy bizalmukba férkőzzenek. A különbség, mint látják, lényeges.

Másodszor. A sahtüiak és az ipari pártiak ereje abban volt, hogy kisebb-nagyobb mértékben rendelkeztek a szükséges technikai tudással, míg a mi embereink, akik ezzel a tudással nem rendelkeztek, kénytelenek voltak tanulni tőlük. Ez a körülmény nagy előnyt biztosított a Sahtü-időszak kártevőinek, lehetővé tette, hogy kártevéseiket szabadon és akadálytalanul űzzék, lehetővé tette, hogy *technikai* vonalon becsapják embereinket. Nem ez a helyzet a mai kártevőkkel, a trockistákkal. A mai kártevőknek nincs semilyen technikai előnyük a mi embereinkkel szemben. Ellenkezőleg, technikai szempontból a

mi embereink képzettebbek, mint a mai kártevők, mint a trockisták. A Sahtü-időszak óta napjainkig eltelt idő alatt a technikailag képzett igazi bolsevikok tízezreinek káderei nőttek fel nálunk. A technikailag képzett bolsevik vezetők ezreit és tízezreit nevezhetnők meg, akikhez képest mindezek a Pjatakovok és Livsicek, Sesztovok és Boguszlavszkijak, Murálovok és Drobniszok technikai felkészültség tekintetében üres fecsegők és iskolásgyerekek. Akkor hát miben van a mai kártevők, a trockisták ereje? Erejük a tagsági könyvben van, abban, hogy tagkönyvvel rendelkeznek. Erejük abban van, hogy a tagkönyv politikai bizalmat biztosít számukra és megnyitja előttük összes intézményeink és szervezeteink ajtaját. Az ő előnyük abban van, hogy a tagkönyv birtokában és a Szovjethatalom barátainak színlelve magukat, becsapták embereinket politikailag, visszaéltek a bizalommal, kártevéseiket suttyomban űzték és felfedték állami titkainkat a Szovjetunió ellenségeinek. Erkölcsi és politikai értékét nézve ez kétes „előny", de mégis „előny". Éppen ezzel az „előnnyel" magyarázható meg tulajdonképpen az a körülmény, hogy a trockista kártevők, mint tagkönyvvel bíró emberek, akik előtt szabad az út intézményeink és szervezeteink minden helyére, valóságos talált kincs voltak az idegen államok kémszervezetei számára.

Némely pártbeli elvtársunk hibája abban áll, hogy nem vették észre, nem értették meg mindezt a különbséget a régi és az új kártevők, a sahtüiak és a trockisták között, és, mivel ezt nem vették észre, nem tudtak idejében átszervezkedni arra, hogy új módszerekkel indítsanak harcot az új kártevők ellen.

4. A gazdasági sikerek árnyoldalai

Ezek azok a nemzetközi és belső helyzetünk területéről vett alapvető tények, amelyekről sok pártbeli elvtársunk megfeledkezett vagy amelyeket nem vett észre.

Ez az oka annak, hogy a legutóbbi évek eseményei a kártevés és diverzió terén meglepetésszerűen érték embereinket,

Azt kérdezhetné valaki: de miért nem vették embereink mindezt észre, miért feledkeztek meg minderről?

Honnan ered mindez a feledékenység, vakság, gondatlanság, óvatlanság?

Nem szervi baja-e ez a mi embereink munkájának?

Nem, ez nem szervi baj. Ez ideiglenes jelenség, amelyet gyorsan ki lehet küszöbölni, ha embereink kissé megerőltetik magukat.

Mi hát a baj?

Az a baj, hogy pártbeli elvtársaink az utolsó években teljesen elmerültek a gazdasági munkában, túlságosan elragadták őket a gazdasági sikerek és mindebbe belefelejtkezve — megfeledkeztek minden egyébről, elhanyagoltak minden egyebet.

Az a baj, hogy a gazdasági sikerektől elragadtatva, azokban kezdték látni mindennek az elejét és végét és az olyan dolgokra, mint a Szovjetunió nemzetközi helyzete, a kapitalista környezet, a párt politikai nevelő munkájának fokozása, a kártevés elleni harc stb. — egyszerűen ügyet sem vetettek, azt gondolván, hogy mindezek a kérdések másodrangú vagy éppen harmadrangú dolgok.

Sikerek és eredmények — ez persze nagy dolog. A szocialista építés terén elért sikereink valóban óriásiak. De a sikereknek, mint mindennek a világon, megvannak a maguk árnyoldalai is. A politikában kevéssé jártas embereknél a nagy sikerek és nagy eredmények nem ritkán gondatlanságot, óvatlanságot, önelégültséget, túlzott önbizalmat, önteltséget, kérkedést szülnek. Önök nem tagadhatják, hogy az utóbbi időben úton-útfélen elszaporodtak a kérkedők. Nem csoda, hogy a szocialista építés terén elért nagy és komoly sikerek közepette megterem a kérkedés hangulata, megterem sikereink parádés fitogtatásának hangulata, megterem ellenségeink erői lebecsülésének hangulata, a saját erőink túlbecsülésének hangulata és, mint mindennek a következménye: megjelenik a politikai vakság

Itt néhány szót kell szólnom a sikerekkel kapcsolatos veszélyekről, az eredményekkel kapcsolatos veszélyekről.

A nehézségekkel kapcsolatos veszélyeket már tapasztalatból ismerjük. Már jónéhány éve folytatjuk a harcot az ilyesfajta veszélyek ellen és — meg kell állapítani — nem sikertelenül. A nehézségekkel kapcsolatos veszélyek a nem állhatatos emberekben gyakran csüggedést, a saját erejükben való bizalom hiányát, pesszimizmust szülnek. És fordítva, ott, ahol arról van szó, hogy leküzdjék a nehézségekből folyó veszélyeket, az emberek megedződnek ebben a harcban és valóban sziklaszilárd bolsevikokként kerülnek ki a harcból. Ilyen természetűek a nehézségekkel velejáró veszélyek. Ilyenek a nehézségek leküzdésének eredményei.

Vannak azonban másfajta veszélyek is, olyan veszélyek, amelyek a sikerekkel kapcsolatosak, olyan veszélyek, amelyek az eredményekkel járnak együtt. Igen, igen elvtársak, a sikerekkel, az eredményekkel együttjáró veszélyek. Ezek a veszélyek abban állnak, hogy a politikában kevéssé jártas és nem nagyon tapasztalt emberekben a siker teremtette körülmények — amikor siker-sikerre, eredmény-eredményre, tervtúlteljesítés-tervtúlteljesítésre halmozódik — a gondatlanság és önelégültség szülőanyjává válnak, megteremtik a parádés ünnepségek és kölcsönös üdvözlések légkörét, amelyek kiölik a mértéktudást és eltompítják a politikai érzéket, megfosztják az embereket energiájuktól és arra ösztönzik őket, hogy babérjaikon pihenjenek.

Nem csoda, hogy az elbizakodottságnak és önelégültségnek ebben a bódító légkörében, a parádés tüntetések és zajos öndicséretek légkörében az emberek megfeledkeznek egyes lényeges tényekről, amelyeknek elsőrendű jelentőségük van országunk sorsa szempontjából, hogy az emberek kezdik nem észrevenni az olyan kellemetlen tényeket, mint a kapitalista környezet, a kártevés új formái, a sikereinkkel kapcsolatos veszélyek stb. Kapitalista környezet? De hisz ez semmiség! Micsoda jelentősége lehet holmi kapitalista környezetnek, ha

teljesítjük és túlteljesítjük gazdasági terveinket? A kártevés új formái, a trockizmus elleni harc? Mindez semmiség! Micsoda jelentőségük lehet ezeknek az apróságoknak, amikor teljesítjük és túlteljesítjük gazdasági terveinket? A párt szervezeti szabályzata, a pártszervek választásának elve, a pártvezetők beszámolási kötelezettsége a párttagság tömegével szemben? Vajjon szükség van-e minderre? Érdemes-e egyáltalán ilyen csekélységekkel bíbelődni, ha gazdaságunk fejlődik s a munkások és parasztok anyagi helyzete egyre jobban javul? Mindez semmiség! A terveket túlteljesítjük, pártunk nem rossz, a párt Központi Bizottsága szintén nem rossz, mi a csodára van még szükségünk? Furcsa emberek ülnek ott Moszkvában, a párt Központi Bizottságában: kifundálnak holmi kérdéseket, beszélnek valami kártevésről, maguk nem alszanak és másokat sem hagynak aludni...

Ime, szemléltető példája annak, hogy milyen könnyen és „egyszerűen" fertőzi meg a politikai vakság némely tapasztalatlan elvtársunkat, akiknek a gazdasági sikerektől való elragadtatásukban fejükbe szállt a dicsőség.

Ezek a sikerekkel, az eredményekkel kapcsolatos veszélyek.

Ezek az okai annak, hogy pártbeli elvtársaink a gazdasági sikerektől elkapatva, megfeledkeztek a Szovjetunió számára lényeges jelentőséggel bíró nemzetközi és belső jellegű tényekről és nem vették észre az országunkat környező veszedelmek egész sorát.

Ezek gondatlanságunk, feledékenységünk, óvatlanságunk, politikai vakságunk gyökerei.

Ezek a gyökerei gazdasági és pártmunkánk fogyatékosságainak.

5. Feladataink

Hogyan számoljuk fel munkánknak ezeket a fogyatékosságait?

Mit kell tennünk, hogy ezt elérjük?

Feltétlenül meg kell valósítani a következő rendszabályokat.

1) Elsősorban arra van szükség, hogy az egyik vagy másik hivatal „folyó kérdéseiben" elmerülő pártbeli elvtársaink figyelmét a nagy nemzetközi és belpolitikai jellegű kérdések felé fordítsuk.

2) Pártunk politikai munkáját fel kell emelnünk a kellő színvonalra, főfeladatul tűzve ki a párt-, szovjet- és gazdasági káderek politikai nevelését és bolsevik megedzését.

3) Meg kell magyaráznunk pártbeli elvtársainknak, hogy a gazdasági sikerek, amelyeknek jelentősége elvitathatatlanul igen nagy s amelyekre törekedni fogunk a jövőben is, naprólnapra, évről-évre — mégsem merítik ki szocialista építésünk egész ügyét.

Meg kell magyaráznunk, hogy a gazdasági sikerekkel kapcsolatos árnyoldalak, amelyek az önelégültségben. gondatlanságban és a politikai érzék eltompulásában fejeződnek ki, csak abban az esetben számolhatók fel, ha a gazdasági sikerek a pártépítés terén elért sikerekkel és pártunk széles mederben folyó politikai nevelő munkájával párosulnak.

Meg kell magyaráznunk, hogy maguk a gazdasági sikerek, azok tartóssága és maradandósága teljesen a pártszervezeti és pártpolitikai munka sikereitől függnek, hogy e nélkül a feltétel nélkül a gazdasági sikerek homokra építetteknek bizonyulhatnak.

4) Emlékeznünk kell rá és sohasem szabad elfelejtenünk, hogy a kapitalista környezet alapvető tény, amely meghatározza a Szovjetunió nemzetközi helyzetét.

Emlékeznünk kell rá és sohasem szabad elfelejtenünk. hogy mindaddig, amíg van kapitalista környezet. lesznek kártevők. diverzánsok, kémek és terroristák is, akiket az idegen államok kémszervezetei küldenek a Szovjetunióba. Erről nem szabad megfeledkeznünk és harcolnunk kell azok ellen az elv-

társak ellen, akik lebecsülik a kapitalista környezet tényének jelentőségét, akik lebecsülik a kártevés erejét és jelentőségét.

Meg kell magyaráznunk pártbeli elvtársainknak, hogy semilyen gazdasági siker, bármilyen nagy is az, nem szüntetheti meg a kapitalista környezet tényét és az ebből a tényből folyó következményeket.

Meg kell tenni a szükséges intézkedéseket, hogy elvtársaink, mind a pártbeli, mind a pártonkívüli bolsevikok, megismerkedhessenek a külföldi kémszervezetek kártevő, diverziós és kémkedési tevékenységének céljaival és feladataival, gyakorlatával és technikájával.

5) Meg kell magyaráznunk pártbeli elvtársainknak, hogy a trockisták, akik aktív elemek a külföldi kémszervezetek diverziós, kártevő és kémkedési tevékenységében, már régóta nem politikai áramlat a munkásosztályon belül, hogy már régen megszüntek valamely, a munkásosztály érdekeivel összeegyeztethető eszmét szolgálni, hogy a külföldi kémszervezetek zsoldjában álló kártevők, diverzánsok, kémek és gyilkosok elvtelen és minden eszmei tartalmat nélkülöző bandájává váltak.

Meg kell magyaráznunk, hogy a mai trockizmus elleni harcban most nem a régi módszerekre, nem a vitatkozás módszereire, hanem új módszerekre, a kiirtás, a szétzúzás módszereire van szükség.

6) Meg kell magyaráznunk pártbeli elvtársainknak a mai kártevők és a Sahtü-időszak kártevői közötti különbséget, meg kell magyaráznunk, hogy míg a Sahtü-időszak kártevői a technika alapján csapták be embereinket, kihasználva azok technikai elmaradottságát, addig a mai, párttagsági könyvvel rendelkező kártevők, az irántuk, mint párttagok iránt tanusított politikai bizalom alapján csapják be embereinket, kihasználva embereink politikai gondatlanságát.

A technika elsajátításának régi jelszavát, amely megfelelt a Sahtü-időszaknak, ki kell egészíteni a káderek politikai nevelésének, a bolsevizmus elsajátításának és politikai hiszé-

kenységünk felszámolásának új jelszavával, amely teljesen megfelel annak az időszaknak, amelyben ma élünk.

Azt kérdezhetné valaki, vajjon nem lehetett-e tíz évvel ezelőtt, a Sahtü-időszakban egyszerre kiadni mindkét jelszót, mind az első jelszót, a technika elsajátításáról, mind a második jelszót, a káderek politikai neveléséről? Nem, nem lehetett. Nálunk, a bolsevik pártban nem így szokták a dolgokat intézni. A forradalmi mozgalom fordulópontjain mindig valamilyen alapvető jelszót adunk ki, mint központi jelszót, azért, hogy azt megragadva, segítségével kezünkben tarthassuk az egész láncot. Lenin így tanított bennünket: keressétek meg munkánk láncolatában a fő láncszemet, ragadjátok meg és húzzátok, hogy segítségével magatok után vonhassátok az egész láncot és előre mehessetek. A forradalmi mozgalom története azt mutatja, hogy ez a taktika az egyetlen helyes taktika. A Sahtü-időszakban embereink gyengesége technikai elmaradottságukban állott. Nem politikai, hanem technikai kérdések voltak akkor a gyengéink. Ami az akkori kártevőkhöz való politikai viszonyunkat illeti, az teljesen világos volt, mint bolsevikok viszonya politikailag idegen emberekhez. Ezt a technikai gyengeségünket felszámoltuk azzal, hogy kiadtuk a technika elsajátításának jelszavát és az azóta eltelt időszak alatt kineveltük a technikailag képzett bolsevik káderek tíz- és százezreit. Más a helyzet most, amikor már vannak technikailag képzett bolsevik kádereink s amikor a kártevők szerepében nem nyiltan idegen emberek lépnek fel, akiknek emellett semilyen technikai előnyük sincs a mi embereinkkel szemben, hanem olyan emberek, akik tagkönyvvel rendelkeznek és élvezik a párttagok valamennyi jogát. Embereink gyenge oldala most nem a technikai elmaradottság, hanem a politikai gondatlanság, a vak bizalom olyan emberek iránt, akik véletlenül jutottak pártkönyvhöz, az hogy az embereket nem munkájuk eredménye alapján, hanem politikai nyilatkozataik alapján ellenőrizték. Most nem kádereink technikai elmaradottságának felszámolása

a központi kérdés számunkra, mert azt lényegében már felszámoltuk, hanem a politikai gondatlanság és a véletlenül tagkönyvhöz jutott kártevőkkel szemben tanusított politikai hiszékenység felszámolása.

Ez a gyökeres különbség a káderekért a Sahtü-kártevések időszakában folytatott harc központi kérdése és a jelenlegi időszak központi kérdése között.

Ezért nem adhattuk ki és nem volt szabad egyszerre kiadnunk tíz évvel ezelőtt mindkét jelszót, mind a technika elsajátításának jelszavát, mind a káderek politikai nevelésének jelszavát.

Ezért kell most a technika elsajátításának régi jelszavát kiegészítenünk a bolsevizmus elsajátításának, a káderek politikai nevelésének és politikai gondatlanságunk felszámolásának új jelszavával.

7) Szét kell zúzni és el kell vetni azt a rothadt elméletet, hogy az osztályharcnak minden egyes előretett lépésünkkel egyre jobban le kell lohadnia, hogy az osztályellenség sikereink arányában egyre kezesebbé válik.

Ez nemcsak rothadt elmélet, hanem veszedelmes elmélet is, mert elkábítja, csapdába csalja embereinket, az osztályellenségnek pedig lehetővé teszi, hogy felocsudjon és folytassa a harcot a Szovjethatalom ellen.

Ellenkezőleg, mennél jobban haladunk előre, mennél több sikerünk lesz, annál jobban fognak dühöngeni a szétzúzott, kizsákmányoló osztályok maradványai, annál inkább folyamodnak majd a harc élesebb formáihoz, annál inkább igyekeznek majd ártani a szovjet államnak, annál inkább nyúlnak majd a legkétségbeesettebb harci eszközökhöz, mint a pusztulásra kárhozottak végső eszközeihez.

Nem szabad szem elől tévesztenünk, hogy a szétzúzott osztályok maradványai a Szovjetunióban nincsenek egyedül. Közvetlen támogatást kapnak a Szovjetunió határain túl élő ellenségeinktől. Hiba volna azt gondolni, hogy az osztályharc

küzdőtere a Szovjetunió határainál végetér. Míg az osztályharc egyik vége a Szovjetunió határain belül fejti ki hatását, addig a másik vége a bennünket körülvevő polgári államok területére húzódik át. Ezt feltétlenül tudják a szétzúzott osztályok maradványai is. És éppen azért, mert tudják, a jövőben is folytatni fogják elkeseredett kirohanásaikat.

Erre tanít minket a történelem. Erre tanít minket a leninizmus.

Minderre emlékeznünk kell és résen kell lennünk.

8) Szét kell zúzni és el kell vetni a másik rothadt elméletet is, amely szerint nem lehet kártevő az, aki nem állandóan űzi a kártevést s aki néha sikereket is mutat fel munkájában.

Ez a furcsa elmélet elárulja szerzőinek naivitását. Egyetlen kártevő sem fog folytonosan kárt tenni, ha nem akarja, hogy a legrövidebb időn belül leleplezzék. Ellenkezőleg, az igazi kártevőnek időnként sikereket kell felmutatnia munkájában, mert ez az egyetlen eszköz arra, hogy megmaradhasson kártevőnek, beférkőzzék bizalmunkban és folytathassa kártevő munkáját.

Azt hiszem, ez a kérdés világos és nem szorul további magyarázatra.

9) Szét kell zúzni és el kell vetni a harmadik rothadt elméletet is, amely arról szól, hogy a gazdasági tervek rendszeres végrehajtása semmivé teszi a kártevést és a kártevés eredményeit.

Az ilyen elméletnek csak egy célja lehet: csiklandozni funkcionáriusaink hivatali hiúságát, megnyugtatni őket és gyengíteni a kártevés ellen folytatott harcukat.

Mit jelent — „gazdasági terveink rendszeres végrehajtása"?

Először, bebizonyított tény, hogy valamennyi gazdasági tervünk alulméretezett, mert nem veszi számításba a népgazdaságunk méhében rejlő óriási tartalékokat és lehetőségeket.

Másodszor, az, hogy a gazdasági terveket népbiztosságonként egészükben végrehajtják, még nem jelenti azt, hogy némely nagyon fontos ágban szintén végrehajtják a terveket.

Ellenkezőleg, a tények azt mutatják, hogy az évi gazdasági terveket végrehajtó, sőt túlteljesítő népbiztosságok egész sora rendszeresen nem hajtja végre a terveket a népgazdaság némely nagyon fontos ágában.

Harmadszor, nem lehet kétséges, hogy ha a kártevőket nem leplezték volna le és nem dobták volna ki, a gazdasági tervek végrehajtása terén bizony rosszabbul állanánk, amiről nem volna szabad megfeledkezniök a szóbanforgó elmélet rövidlátó szerzőinek.

Negyedszer, a kártevők legfőbb kártevő munkájukat rendszerint nem békeidőre, hanem a háború előestéjére vagy magának a háborúnak a tartamára tartogatják. Tegyük fel, hagynók, hogy „a gazdasági tervek rendszeres végrehajtásának" rothadt elmélete elringasson bennünket és nem bántanók a kártevőket. El tudják-e képzelni ennek a rothadt elméletnek a szerzői, hogy milyen óriási kárt okoznának államunknak a kártevők háború esetén, ha hagynánk, hogy megmaradjanak népgazdaságunkban, „a gazdasági tervek rendszeres végrehajtásának" rothadt elmélete árnyékában?

Nem világos-e, hogy „a gazdasági tervek rendszeres végrehajtásának" elmélete olyan elmélet, amely előnyös a kártevők számára?

10) Szét kell zúzni és el kell vetni a negyedik rothadt elméletet is, amely arról szól, hogy a Sztahánov-mozgalom a kártevés felszámolásának legfőbb eszköze.

Ezt az elméletet azért agyalták ki, hogy a sztahánovistákról és a Sztahánov-mozgalomról folytatott fecsegés zajában elhárítsák a kártevők ellen irányított csapást.

Molotov elvtárs beszámolójában a tények egész sorát hozta fel, amelyek megmutatják, hogyan éltek vissza a trockista és nemtrockista kártevők a Kuznyeck-medencében és a Donyec-medencében politikailag gondatlan elvtársaink bizalmával, hogyan vezették rendszeresen az orruknál fogva a sztahánovistákat, hogyan vetettek neki gáncsot, gördítettek mesterséges

akadályokat sikeres munkájuk elé, s hogyan érték el végül a sztahánovisták munkájának meghiúsítását. Mit tehetnek a sztahánovisták egymagukban, ha az üzemépítkezéseknek kártevő módon való vezetése, mondjuk a Donyec-medencében, hézagot idézett elő a szénkitermelés előkészítő munkálatai között, amelyek az ütemterv és minden más munka mögött maradtak? Nem világos-e, hogy maga a sztahánovista mozgalom a mi reális segítségünkre szorul a kártevők mindenféle mesterkedésével szemben, hogy előre vihesse az ügyet s betölthesse nagy küldetését? Nem világos-e, hogy a kártevés elleni harc, a kártevés felszámolásáért folyó harc, a kártevés megfékezése — elengedhetetlen előfeltétele annak, hogy a sztahánovista mozgalom egész szélességében kibontakozhassék?

Azt hiszem, hogy ez a kérdés szintén világos és nem szorul további magyarázatra.

11) Szét kell zúzni és el kell vetni az ötödik rothadt elméletet is, amely arról szól, hogy a trockista kártevőknek nincsenek többé tartalékaik, hogy utolsó kádereiket szedik össze.

Ez nem igaz, elvtársak. Ilyen elméletet csak naív emberek találhattak ki. A trockista kártevőknek megvannak a maguk tartalékai. Ilyenek elsősorban a szétzúzott kizsákmányoló osztályok maradványai a Szovjetunión belül. És ilyenek a Szovjetunióval szemben ellenséges csoportok és szervezetek egész sora a Szovjetunió határain túl.

Vegyük például a trockista ellenforradalmi IV. Internacionálét, amely kétharmadrészben kémekből és diverzánsokból áll. Mi ez, ha nem tartalék? Vajjon nem világos-e, hogy ez a kéminternacionále kádereket fog szállítani a trockisták kémkedő és kártevő tevékenysége számára?

Vagy vegyük még például a szélhámos Scheflo csoportját Norvégiában, amely hajlékot adott Trockijnak, a főspionnak és segítségére volt abban, hogy ártson a Szovjetuniónak. Mi ez a csoport, ha nem tartalék? Ki tagadhatja, hogy ez az

ellenforradalmi csoport a jövőben is szolgálatokat fog tenni a trockista kémeknek és kártevőknek?

Vagy vegyük például egy másik, Scheflóhoz hasonló szélhámos csoportját: Souvarine franciaországi csoportját. Mi ez, ha nem tartalék? Tagadhatja-e valaki, hogy ez a szélhámosokból álló csoport szintén támogatni fogja a trockistákat a Szovjetunió ellen irányuló kémkedési és kártevő munkájukban?

Hát a németországi uraságok, a mindenfajta Ruth Fischerek, Maszlovok, Urbahnsok, akik testestül-lelkestül eladták magukat a fasisztáknak — ezek talán nem tartalékok a trockizmus kémkedési és kártevő munkája számára?

Vagy például az ismert amerikai íróhorda, Eastmannel, az ismert csirkefogóval az élén, ezek a toll-banditák, akik abból élnek, hogy rágalmazzák a Szovjetunió munkásosztályát — mik ezek, ha nem tartalékai a trockizmusnak?

Nem, el kell vetni azt a rothadt elméletet, hogy a trockisták utolsó kádereiket szedik össze.

12) Végül szét kell zúzni és el kell vetni még egy rothadt elméletet, amely arról szól, hogy mivel mi, bolsevikok, sokan vagyunk, a kártevők pedig kevesen, mivel minket, bolsevikokat, az emberek tízmilliói támogatnak, a trockista kártevőket pedig csak egyesek, csak néhány tucat ember, tehát mi bolsevikok megtehetnők, hogy ügyet se vessünk holmi kis csoport kártevőre.

Ez helytelen, elvtársak. Ezt az — enyhén szólva — furcsa elméletet azért találták ki, hogy megvigasztalják vele néhány vezető elvtársunkat, akik kudarcot vallottak munkájukban, mert nem tudtak harcolni a kártevés ellen, s hogy elaltassák éberségüket, nyugodt alvást biztosítsanak számukra.

Hogy a trockista kártevőket csak egyesek támogatják, a bolsevikokat viszont az emberek tízmilliói, ez persze igaz. Ebből azonban egyáltalán nem következik, hogy a kártevők nem tudnak nagyon komoly kárt okozni ügyünknek. Ahhoz, hogy ártsanak és kárt okozzanak, ahhoz egyáltalán nincs sok

emberre szükség. Hogy felépítsük a Dnyeprosztrojt, a munkások tízezreit kell munkába állítani. Ahhoz azonban, hogy felrobbantsák, elég talán néhány tucat ember, nem több. Hogy megnyerjünk egy ütközetet a háborúban, ehhez néhány hadtestnyi vöröskatonára lehet szükség. Ahhoz azonban, hogy ezt a csatanyerést a fronton meghiúsítsák, elegendő néhány kém valahol a hadsereg vezérkarában, vagy akár egy hadosztály vezérkarában, akik el tudják lopni a hadműveleti tervet és át tudják adni az ellenségnek. Hogy felépítsünk egy nagy vasúti hidat, ahhoz az emberek ezreire van szükség. De ahhoz, hogy felrobbantsák, elég mindössze néhány ember. Ilyen példákat tízével és százával hozhatnánk fel.

Következésképpen nem vigasztalhatjuk magunkat azzal, hogy mi sokan vagyunk, ők pedig, a trockista kártevők, kevesen.

El kell érni azt, hogy trockista kártevők egyáltalán ne legyenek soraink között.

Így vagyunk azzal a kérdéssel, hogy miként számoljuk fel munkánknak azokat a fogyatékosságait, amelyek fellelhetők valamennyi szervezetünkben, gazdasági és szovjet szervezeteinkben, közigazgatási és pártszervezeteinkben egyaránt.

Ezek azok a rendszabályok, amelyek e fogyatékosságok felszámolásához szükségesek.

Ami különösen a pártszervezeteket és a munkájukban előforduló hiányosságokat illeti, e hiányosságok felszámolásának rendszabályairól elég részletesen van szó a megtárgyalás céljából önök elé terjesztett határozati javaslatban. Ezért azt hiszem, hogy nem szükséges itt kitérnem a dolognak erre az oldalára.

Csak pártkádereink politikai kiképzésének és tökéletesítésének kérdéséről szeretnék néhány szót szólni.

Azt hiszem, ha meg tudnók csinálni, hogy pártkádereinket minden fokon, a legalsótól a legfelsőbbig, úgy ki tudnánk képezni ideológiailag és megedzeni politikailag, hogy szabadon

tudjanak tájékozódni a belső és nemzetközi helyzetben, ha teljesen érett leninistákká, marxistákká tudnók őket formálni, akik komoly hibák nélkül képesek megoldani az ország vezetésének kérdéseit, ezzel feladataink kilenctizedrészét megoldanánk.

Hogyan állunk pártunk vezető kádereivel?

Pártunk kötelékében, ha a párt vezető rétegeit tekintjük, körülbelül 3—4000 felsőfokú vezető van. Ez — mondhatnám — pártunk tábornoki kara.

Azután következik 30—40 000 középfokú vezető. Ez pártunk tisztikara.

Azután következik pártunknak körülbelül 100—150 000 főnyi alsó parancsnoki rétege. Ez, hogy úgy mondjam, pártunk altiszti kara.

Emelni e parancsnoki káderek ideológiai színvonalát és politikai edzettségét, felfrissíteni ezeket a kádereket előléptetésükre váró friss erőkkel és ilymódon kiszélesíteni a vezető káderek állományát — ez a feladat.

Mi szükséges ehhez?

Elsősorban: szükséges, hogy utasítsuk a vezető pártfunkcionáriusokat, a sejttitkároktól a területi és köztársasági pártszervezetek titkáraiig, hogy bizonyos idő alatt válasszanak ki maguknak két-két embert, két-két pártmunkást, akikben megvan a képesség, hogy igazi helyetteseik legyenek. Azt mondhatják erre: de honnan vegyük őket, két helyettest mindenki számára, ilyen embereink nincsenek, nincsenek megfelelő pártmunkásaink. Ez nem igaz elvtársak. Tízezer számra vannak rátermett embereink, tehetséges embereink. Csak ismerni kell őket és idejében előléptetni, hogy ne savanyodjanak meg régi helyükön és ne induljanak rothadásnak. Keressetek és találni fogtok.

Továbbá, a sejttitkárok oktatására és továbbképzésére minden területi központban négyhónapos *„pártiskolákat"* kell létesíteni. Ezekbe az iskolákba el kell küldeni valamennyi alapszervezet (sejt) titkárát, majd, miután ezek elvégezték a tan-

folyamot és visszatértek munkahelyükre — helyetteseiket és az alapszervezetek legtehetségesebb tagjait.

Továbbá, a kerületi szervezetek első titkárainak politikai továbbképzésére a Szovjetuniónak, mondjuk, tíz legfontosabb központjában nyolchónapos *„leninista tanfolyamot"* kell létesíteni. Ezekre a tanfolyamokra el kell küldeni a kerületi és körzeti pártszervezetek első titkárait, majd, miután ezek elvégezték a tanfolyamot és visszatértek munkahelyükre — helyetteseiket, valamint a kerületi és körzeti szervezetek legtehetségesebb tagjait.

Ezenkívül, a városi szervezetek titkárainak ideológiai továbbképzése és politikai tökéletesítése céljából a Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártja Központi Bizottsága mellett hathónapos *„párttörténeti és pártpolitikai tanfolyamot"* kell létesíteni. Erre a tanfolyamra el kell küldeni a városi szervezetek első, vagy második titkárait, majd, miután ezek elvégezték a tanfolyamot és visszatértek munkahelyükre — a városi szervezetek legtehetségesebb tagjait.

Végül a Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártja Központi Bizottsága mellett létesíteni kell egy hathónapos *„tanácskozást a belpolitika és nemzetközi politika kérdéseiről"*. Ide a területi szervezeteknek, valamint a nemzetiségi kommunista pártok központi bizottságainak első titkárait kell küldeni. Ezek közül az elvtársak közül olyan tehetséges vezetőknek kell többszörösen is elegendő számban kikerülniök, akik pártunk Központi Bizottsága vezetőinek nyomdokaiba léphetnek. Ez feltétlenül szükséges és ennek meg kell történnie.

Befejezem, elvtársak.

Ilyenformán kifejtettük munkánk alapvető fogyatékosságait, azokat, amelyek közösek valamennyi szervezetünkben, a gazdasági, közigazgatási és pártszervezetekben, és azokat is, amelyek csak külön a pártszervezetekre jellemzők — mindezek olyan fogyatékosságok, amelyeket a munkásosztály ellenségei kihasználnak diverziós, kártevő, kémkedési és terrorista tevékenységük céljaira.

Megjelöltük továbbá azokat az alapvető rendszabályokat, amelyek szükségesek ahhoz, hogy ezeket a fogyatékosságokat felszámoljuk és ártalmatlanná tegyük a külföldi kémszervezetek trockista-fasiszta ügynökeinek diverziós, kártevő, kémkedő és terrorista támadásait.

Kérdem: meg tudjuk-e valósítani mindezeket a rendszabályokat, megvan-e ehhez minden szükséges lehetőségünk?

Feltétlenül meg tudjuk valósítani. Meg tudjuk valósítani, mivel rendelkezésünkre állnak mindazok az eszközök, amelyek ezeknek a rendszabályoknak a megvalósításához szükségesek.

Mi az tehát, ami nálunk hiányzik?

Csak egy dolog hiányzik: a készség arra, hogy saját gondatlanságunkat, saját óvatlanságunkat, saját politikai rövidlátásunkat felszámoljuk.

Ez a dolog veleje.

De vajjon nem tudnánk elbánni ezzel a nevetséges és ostoba betegséggel, mi, akik megdöntöttük a kapitalizmust, akik lényegében felépítettük a szocializmust és magasra emeltük a világkommunizmus nagy zászlaját?

Nincs okunk kételkedni abban, hogy feltétlenül elbánunk vele, persze csak akkor, ha akarjuk. Nem egyszerűen bánunk el vele, hanem bolsevik módra, amúgy igazában.

S amikor elbántunk ezzel az ostoba betegséggel, teljes bizonyossággal elmondhatjuk, hogy nem félünk semilyen ellenségtől, sem belsőtől, sem külsőtől, nem félünk támadásaiktól, mert szét fogjuk őket zúzni a jövőben éppúgy, amint szétzúzzuk őket a jelenben, amint szétzúztuk őket a multban. *(Taps.)*

ZÁRSZÓ

Elvtársak!

Előadói beszédemben a napirenden levő tárgy alapvető kérdéseivel foglalkoztam. A vita megmutatta, hogy immár teljes a világosság, megértettük a feladatokat és megvan a készség arra, hogy munkánk fogyatékosságait kiküszöböljük. A

viták azonban azt is megmutatták, hogy szervezeti és politikai gyakorlatunknak van néhány konkrét kérdése, amelyet még nem értettünk meg egészen világosan. Hét ilyen kérdést számoltam össze.

Engedjék meg, hogy néhány szót szóljak ezekről a kérdésekről.

1. Most — fel kell tételeznem — mindenki megértette, belátta, hogy a túlzásba vitt belefelejtkezés a gazdasági kampányokba és a gazdasági sikerekbe, amikoris a pártpolitikai kérdéseket nem értékelik kellően és megfeledkeznek róluk — zsákutcába vezet. Pártmunkásaink figyelmét tehát a pártpolitikai kérdések felé kell fordítani, hogy a gazdasági sikerek párosuljanak és együtt haladjanak a párt politikai nevelő munkájának sikereivel.

Hogyan kell a gyakorlatban megvalósítani a politikai pártmunka fokozásának feladatát, azt a feladatot, hogy a pártszervezeteket mentesítsük a gazdasági aprómunkától? A vitából kitűnik, hogy egyes elvtársak hajlandók ebből azt a helytelen következtetést levonni, hogy most aztán teljesen abba kell majd hagyni a gazdasági munkát. Legalábbis voltak efféle hangok: no most, hálistennek, megszabadulunk a gazdasági ügyektől, most politikai pártmunkával is foglalkozhatunk. Helyes-e ez a következtetés? Nem, nem helyes. Amikor pártbeli elvtársaink belefelejtkeztek a gazdasági sikerekbe, eltávolodtak a politikától, ez szélsőség volt, amelyért drága árat fizettünk. Ha most egyes elvtársaink, hozzáfogva a politikai pártmunka fokozásához, azt képzelik, hogy eltávolodhatnak a gazdaságtól, ez másik szélsőség lesz, amely nem kevesebb áldozatot fog tőlünk követelni. Nem szabad csapongani a szélsőségek között. A politikát nem lehet elválasztani a gazdaságtól. Nem távolodhatunk el a gazdaságtól, mint ahogy nem távolodhatunk el a politikától sem. A tanulmányozás megkönnyítése végett módszertanilag rendszerint el szokták választani a

gazdaság kérdéseit a politika kérdéseitől. De ezt csak módszertanilag teszik, mesterségesen, csupán a tanulmányozás megkönnyítése végett. Az életben viszont, a gyakorlatban, a politika és a gazdaság elválaszthatatlan. Együtt élnek és együtt hatnak. És aki gyakorlati munkánkban el akarja választani a gazdaságot a politikától, aki a gazdasági munkát a politikai munka csökkentése árán akarja fokozni, vagy fordítva, a politikai munkát a gazdasági munka csökkentése árán — az feltétlenül zsákutcába kerül.

A határozati javaslatnak a pártszervezetek gazdasági aprómunkától való felszabadításáról és a politikai pártmunka fokozásáról szóló ismeretes pontja nem úgy értendő, hogy most el kell távolodnunk a gazdasági munkától és a gazdasági vezetéstől, hanem csakis úgy, hogy véget kell vetni annak a gyakorlatnak, hogy pártszervezeteink a gazdasági szerveket, többek között és elsősorban a földművelésügyi szerveket helyettesítették és felelőtlenné tették. Következésképpen, el kell sajátítani a gazdasági szervek bolsevik vezetésének módszerét, ez pedig abban áll, hogy rendszeresen segítjük ezeket a szerveket, rendszeresen erősítjük őket és nem e szervek megkerülésével, hanem rajtuk keresztül vezetjük a gazdaságot. A gazdasági szerveknek és elsősorban a földművelésügyi szerveknek kitűnő embereket kell adni, ki kell egészíteni ezeket a szerveket kitűnő új pártmunkásokkal, akik a rájuk bízott feladatokat el tudják végezni. Csak miután ezt a munkát végrehajtottuk, számíthatunk majd arra, hogy a pártszervezetek teljesen felszabadulnak a gazdasági aprómunkától. Világos, hogy ez komoly dolog és bizonyos időt kíván. De amíg ezt nem végeztük el, a pártszervezeteknek a jövőben is — bizonyos rövid ideig — behatóan kell foglalkozniok a mezőgazdasági ügyekkel, minden idevágó aprósággal, a szántás, vetés, aratás stb. kérdéseivel.

2. Néhány szót a kártevőkről, diverzánsokról, kémekről stb. Most, azt hiszem, mindenki előtt világos, hogy a mostani

kártevők és diverzánsok, bármilyen — trockista vagy buhárinista — zászlóval leplezzék is magukat, már régóta nem jelentenek politikai áramlatot a munkásmozgalomban, hogy hivatásos kártevők, diverzánsok, kémek és gyilkosok elvtelen és minden eszmei tartalmat nélkülöző bandájává lettek. Magától értetődik, hogy ezeket az urakat, mint a munkásosztály ellenségeit, mint hazaárulókat kíméletlenül szét kell zúzni és ki kell irtani. Ez világos és nem szorul bővebb magyarázatra.

De felvetődik a kérdés: hogyan kell gyakorlatilag megvalósítanunk a trockizmus japán-német ügynökei szétzúzásának és kiirtásának feladatát? Azt jelenti-e ez, hogy nemcsak a valóságos trockistákat kell ütni és kiirtani, hanem azokat is, akik valamikor a trockizmus felé hajladoztak, utóbb azonban, már régen, otthagyták a trockizmust, szóval nemcsak azokat, akik valóban a kártevés trockista ügynökei, hanem azokat is, akik valamikor véletlenül végigmentek egy utcán, amelyen ez vagy az a trockista szintén járt valamikor? Legalábbis elhangzottak ilyen hangok itt a teljes ülésen. Helyesnek tartható-e a határozat ilyen értelmezése? Nem, nem tartható helyesnek. Ebben a kérdésben, mint minden más kérdésben is, egyéni, megkülönböztetett elbírálásra van szükség. Nem lehet mindent egy kaptafára húzni. Az ilyen sommás elbírálás csak árthat az igazi trockista kártevők és kémek ellen folytatott harc ügyének.

Felelős elvtársaink között akad néhány volt trockista, akik már régen eltávolodtak a trockizmustól és nem rosszabbul, hanem inkább jobban harcolnak a trockizmus ellen, mint némely tiszteletben álló elvtársunk, akiknek nem volt alkalma a trockizmus felé ingadozni. Ostobaság volna most rossz hírbe hozni ezeket az elvtársakat.

Elvtársaink között vannak olyanok is, akik ideológiailag mindig a trockizmus ellen voltak, de ennek ellenére személyes kapcsolatot tartottak fenn egyes trockistákkal, amelyet nem késlekedtek megszüntetni, mihelyt világossá vált előttük

a trockizmus gyakorlati arculata. Természetesen nem helyes, hogy egyes trockistákhoz fűződő személyes, baráti kapcsolataikat nem azonnal, hanem késve szakították meg. Ostobaság volna azonban ezeket az elvtársakat egy kalap alá venni a trockistákkal.

3. Mit jelent — helyesen kiválogatni a pártmunkásokat és a munkában helyesen elosztani őket?

Ez azt jelenti, hogy a pártmunkásokat, először is, politikai szempontból kell kiválogatni, vagyis aszerint, hogy politikailag megbízhatók-e és másodszor, gyakorlati szempontból, vagyis aszerint, hogy alkalmasak-e az adott konkrét munkára.

Ez azt jelenti, hogy a gyakorlati szempontból nem szabad bürokratikus szempontot csinálni, amikoris a pártmunkásoknak csakis gyakorlati képességei iránt érdeklődnek, de nem érdeklődnek politikai arculatuk iránt.

Ez azt jelenti, hogy a politikai szempontot nem szabad az egyetlen és mindent kimerítő szempontnak tekinteni, amikoris a pártmunkásoknak csakis politikai arculata iránt érdeklődnek, de nem érdeklődnek gyakorlati képességeik iránt.

Mondhatjuk-e azt, hogy pártbeli elvtársaink ezt a bolsevik szabályt teljesítik? Sajnos, ezt nem mondhatjuk. Itt, a teljes ülésen már beszéltek erről. De nem mondtak el mindent. Ezt a kipróbált szabályt ugyanis gyakorlatunkban lépten-nyomon megszegik s méghozzá a legdurvábban. A pártmunkásokat leggyakrabban nem objektív szempontok szerint válogatják ki, hanem véletlen, szubjektív, nyárspolgári és kispolgári szempontok szerint. Leggyakrabban úgynevezett ismerősöket, barátokat, földiket válogatnak össze, akik a főnöknek személyes jó emberei, akik mesterek főnökeik magasztalásában — a választás tehát a kiválasztottak politikai és munkára való alkalmasságától függetlenül történik.

Érthető, hogy így felelős pártmunkások vezető csoportja helyett egymáshoz közelálló emberek kis családja alakul ki, egy szövetkezet, amelynek tagjai igyekeznek békességben élni,

egymást meg nem sérteni, a bajokat nem kikürtölni, egymást magasztalni, és időről-időre tátongóan üres és émelyítő jelentéseket küldeni a központba a sikerekről.

Nem nehéz megérteni, hogy az ilyen családias környezetben nem jut helye sem a munkában előforduló hiányosságok bírálatának, sem a munkát vezetők önbírálatának.

Érthető, hogy az ilyen családiasság kedvező talajt teremt a talpnyalók, az olyan emberek kitenyésztésére, akikből kiveszett az emberi méltóság érzete és ezért nincs semmi közük a bolsevizmushoz.

Vegyük például Mirzojant és Vajnovot. Az első Kazahsztán határvidéki pártszervezetének titkára, a második a jaroszlavli területi pártszervezet titkára. Ezek az emberek nem az utolsók közöttünk. De hogyan válogatják össze a pártmunkásokat? Az első Azerbajdzsánból és az Urálból, ahol azelőtt dolgozott, átcipelte magával Kazahsztánba 30—40 „saját" emberét és ott felelős állásokba helyezte el őket. A második a Donyec-medencéből, ahol azelőtt dolgozott, szintén egy tucatnyi „saját" emberét cipelte át magával Jaroszlávlba és szintén felelős állásokba helyezte el őket. Mirzojannak tehát megvan a maga szövetkezete. Megvan Vajnovnak is. Hát nem lehetett volna összeválogatni az embereket a helybeliek közül, az emberek kiválogatására és elosztására vonatkozó ismert bolsevik szabálynak megfelelően? Természetesen, lehetett volna. Miért nem tették hát ezt? Azért, mert megszegik a pártmunkások kiválogatásának bolsevik szabályát, amely kizárja a nyárspolgári és kispolgári módszer lehetőségét, kizárja annak lehetőségét, hogy a pártmunkásokat a sógorság-komaság alapján és szövetkezeti alapon válogassák össze. Ezenkívül ezek az elvtársak, amikor pártmunkásoknak hozzájuk személyileg ragaszkodó embereket válogattak ki, nyilván olyan helyzetet akartak maguknak teremteni, amely bizonyos függetlenséget biztosít nekik mind a helybeliekkel, mind a párt Központi Bizottságával szemben. Tegyük fel, hogy Mirzojant és Vajnovot ilyen

vagy olyan körülmények miatt mai munkahelyükről áthelyezzük valamilyen más helyre. Mit fognak csinálni ebben az esetben „uszályukkal"? Csak nem akarják őket újra magukkal cipelni új munkahelyükre?

Lám, ilyen képtelenségre vezet a pártmunkások helyes kiválasztására és elosztására vonatkozó bolsevik szabály megszegése.

4. Mit jelent — ellenőrizni a pártmunkásokat, ellenőrizni a feladatok végrehajtását?

Ellenőrizni a munkásokat azt jelenti, hogy nem igéreteik és kijelentéseik alapján, hanem munkájuk eredményei alapján ellenőrizzük a pártmunkásokat.

Ellenőrizni a feladatok végrehajtását azt jelenti, hogy nemcsak az irodában és nemcsak formális jelentések alapján ellenőrizzük a végrehajtást, hanem elsősorban a munka helyszínén, a végrehajtás tényleges eredményei alapján.

Szükséges-e egyáltalán az ilyen ellenőrzés? Feltétlenül szükséges. Szükséges először azért, mert csakis az ilyen ellenőrzés teszi lehetővé, hogy megismerjük a pártmunkást, megállapítsuk igazi tulajdonságait. Szükséges, másodszor, azért, mert csakis az ilyen ellenőrzés teszi lehetővé, hogy megállapítsuk a végrehajtó apparátus érdemeit és hiányosságait. Szükséges, harmadszor, azért, mert csakis az ilyen ellenőrzés teszi lehetővé, hogy megállapítsuk maguknak a feladatoknak előnyeit és hiányosságait.

Egyes elvtársak azt hiszik, hogy az embereket csak felülről lehet ellenőrizni, amikoris a vezetők ellenőrzik a vezetetteket munkájuk eredményei alapján. Ez nem igaz. A felülről jövő ellenőrzésre természetesen szükség van, mint az emberek és a feladatvégrehajtás ellenőrzésének egyik hatékony módjára. De a felülről jövő ellenőrzés korántsem meríti ki az egész ellenőrzést. Van még másfajta ellenőrzés is, az alulról jövő ellenőrzés, amikor a tömegek, amikor a vezetettek ellenőrzik a vezetőket, kipécézik hibáikat és rámutatnak arra, minő úton-

módon lehet a hibákat kijavítani. Ez a fajta ellenőrzés az emberek ellenőrzésének egyik leghatékonyabb módszere.

A pártbeli tömegek ellenőrzik vezetőiket a pártaktívákon, a konferenciákon, a kongresszusokon úgy, hogy meghallgatják beszámolóikat, megbírálják fogyatékosságaikat, végül pedig úgy, hogy ezeket vagy azokat a vezető elvtársakat megválasztják vagy nem választják meg a vezető szervekbe. A demokratikus centralizmus pontos megvalósítása a pártban, amint ezt pártunk szervezeti szabályzata követeli, a pártszervek feltétlen választottsága, jelöltek állításának és visszautasításának joga, titkos szavazás, a bírálat és önbírálat szabadsága — mindezeket és az ehhez hasonló inézkedéseket meg kell valósítani, egyebek között azért, hogy megkönnyítsük a párt vezetőinek ellenőrzését a párttömegek részéről.

A pártonkívüli tömegek gazdasági, szakszervezeti és egyéb vezetőiket a pártonkívüli aktívaüléseken, a különféle tömegértekezleteken ellenőrzik, ahol meghallgatják vezetőik beszámolóit, bírálják a hiányosságokat és rámutatnak arra, minő úton-módon lehet a hibákat kijavítani.

Végül a nép az ország vezetőit a Szovjetunió hatalmi szerveinek általános, egyenlő, közvetlen és titkos szavazás útján történő választása alkalmával ellenőrzi.

A feladat az, hogy egyesítsük a felülről jövő ellenőrzést az alulról jövő ellenőrzéssel.

5. Mit jelent — saját hibáikon tanítani a káderekét?

Lenin azt tanította, hogy a párt hibáinak lelkiismeretes feltárása, a hibákat előidéző okok tanulmányozása, és az e hibák kijavításához szükséges út megjelölése a pártkáderek oktatásának és nevelésének, a munkásosztály és a dolgozó tömegek oktatásának és nevelésének egyik legbiztosabb eszköze. Lenin ezt mondja:

„A politikai pártnak a saját hibáihoz való viszonya egyik legfontosabb és legbiztosabb ismertetőjele a párt komolyságának és annak, hogy miként teljesíti a *valóságban* kötelességeit

osztálya és a dolgozó *tömegek irányában*. A hibát nyiltan elismerni, okait feltárni, kielemezni a helyzetet, amely a hibát szülte, gondosan megvitatni, hogy milyen eszközökkel lehet a hibát kijavítani — íme ez jellemzi a komoly pártot, ilymódon teljesíti a párt kötelességét, így neveli és tanítja az *osztályt*, s azután a *tömegeket* is."*

Ez azt jelenti, hogy a bolsevikoknak nem az a kötelességük, hogy hibáikat elkenjék, hogy kitérjenek a hibáikra vonatkozó kérdések elől, amint az nálunk gyakran előfordul, hanem az, hogy hibáikat becsületesen és nyiltan beismerjék, hogy becsületesen és nyiltan rámutassanak e hibák kiküszöbölésének módjára, hogy becsületesen és nyiltan kiküszöböljék hibáikat.

Nem mondhatnám, hogy elvtársaink közül sokan szeretik ezt az eljárást. De a bolsevikoknak, ha valóban bolsevikok akarnak lenni, kell annyi bátorságot találniok magukban, hogy hibáikat nyiltan beismerjék, azok okait feltárják, kijavításuk módjára rámutassanak és ilymódon segítsék a pártot abban, hogy a káderekat helyes oktatásban és helyes politikai nevelésben részesíthesse. Mert csakis ezen az úton, csakis a nyilt és becsületes önkritika légkörében lehet valóban bolsevik kádereket nevelni, valódi bolsevik vezetőket nevelni.

Két példát hozok fel Lenin tétele helyességének alátámasztására.

Vegyük például a kolhozépítés terén elkövetett hibáinkat. Bizonyára emlékeznek 1930-ra, amikor pártbeli elvtársaink a parasztság kolhozépítésre való átállításának rendkívül bonyolult kérdését alig három-négy hónap alatt akarták megoldani és amikor a párt Központi Bizottsága kénytelen volt visszarántani a túlságosan nekirugaszkodott elvtársakat. Ez pártunk életének egyik legveszélyesebb időszaka volt. A hiba

* *Lenin*. „Baloldaliság" — a kommunizmus gyermekbetegsége 44—45. oldal, vagy *Lenin*. Válogatott művek 2. köt. 713 oldal.

az volt, hogy pártbeli elvtársaink megfeledkeztek a kolhozépítés önkéntességéről, elfelejtették, hogy nem lehet a parasztokat közigazgatási nyomással a kolhozok útjára vezetni, hogy a kolhozépítéshez nem néhány hónapi, hanem többévi alapos és átgondolt munka szükséges. Megfeledkeztek erről és nem akarták belátni hibáikat. Bizonyára emlékeznek még, hogy amikor a Központi Bizottság rámutatott arra, hogy a siker sok elvtársnak a fejébe szállt és arra, hogy elvtársaink a vidéken ne rohanjanak előre, megfeledkezve a reális helyzetről — ezt ellenségesen fogadták. De ez nem tartotta vissza a Központi Bizottságot attól, hogy az ár ellen ússzon és pártbeli elvtársainkat a helyes útra térítse. És mi történt? Most mindenki előtt világos, hogy a párt elérte, amit akart, amikor a helyes útra térítette a pártbeli elvtársakat. Most többtízezernyi nagyszerű káderünk van parasztokból, akik értenek a kolhozépítéshez és a kolhozok vezetéséhez. Ezek a káderek az 1930-as év hibáin okultak és nevelődtek. De ezek a káderek ma nem volnának meg, ha a párt akkor nem látta volna be hibáit és nem javította volna ki azokat idejében.

A másik példát már az ipari építés területéről veszem. A Sahtü-kártevés időszakában elkövetett hibáinkra gondolok. Hibáink abban állottak, hogy nem számoltunk ipari kádereink technikai elmaradottságának egész veszélyével, belenyugodtunk ebbe az elmaradottságba és a nagyarányú szocialista ipari építkezést ellenséges indulatú szakemberek segítségével akartuk kifejleszteni, saját gazdasági kádereinket pedig a burzsoá szakemberek mellett álló rossz komiszárok szerepére kárhoztattuk. Bizonyára emlékeznek rá, hogy gazdasági kádereink akkor milyen kelletlenül ismerték be hibáikat, milyen kelletlenül ismerték el technikai elmaradottságukat és milyen nehézkesen tették magukévá „a technika elsajátításának" jelszavát. És mi történt? A tények azt mutatják, hogy „a technika elsajátítása" jelszavának megvolt a foganatja és kedvező

eredményekkel járt. Most tíz- és százezernyi nagyszerű bolsevik gazdasági káderünk van, akik már elsajátították a technikát és előreviszik iparunkat. De ezek a kádereink ma nem volnának meg, ha a párt meghátrált volna a saját technikai elmaradottságukat elismerni nem akaró gazdasági szakemberek makacssága elől, ha a párt akkor nem látta volna be saját hibáit és nem javította volna ki azokat idejében.

Egyes elvtársak azt mondják, hogy nem célszerű nyiltan beszélni hibáinkról, mert hibáink nyilt beismerését ellenségeink gyengeségünk jelének foghatják fel és kihasználhatják. Ez badarság, elvtársak, merő badarság. Hibáink nyilt beismerése és becsületes kijavítása, ellenkezőleg, csak erősítheti pártunkat, emelheti pártunk tekintélyét a munkások, a parasztok, a dolgozó értelmiség szemében, csak növelheti államunk erejét és hatalmát. És ez a fő. Legyenek velünk a munkások, a parasztok és a dolgozó értelmiség — akkor minden egyéb rendbejön.

Más elvtársak azt mondják, hogy hibáink nyilt beismerésével kádereinket esetleg nem nevelni és edzeni fogjuk, hanem gyengíteni és bomlasztani, tehát kímélnünk és óvnunk kell kádereinket, kímélnünk kell önérzetüket és nyugalmukat. Ecélból azt ajánlják, hogy kenjük el elvtársaink hibáit, tompítsuk a kritika élét, vagy ami még jobb — húnyjunk szemet e hibák előtt. Ez a felfogás nemcsak gyökerében helytelen, hanem a legnagyobb mértékben veszélyes is, veszélyes elsősorban azokra a káderekre nézve, akiket „kímélni" és „óvni" akarnak. Kímélni és óvni a kádereket hibáik elkenése segítségével annyi, mint feltétlenül tönkretenni ezeket a kádereket. Minden bizonnyal tönkretettük volna bolsevik kolhozkádereinket, ha nem tártuk volna fel az 1930-as év hibáit és nem tanítottuk volna őket e hibák példáján. Minden bizonnyal tönkretettük volna bolsevik ipari kádereinket, ha nem tártuk volna fel elvtársainknak a Sahtü-kártevés időszakában elkövetett hibáit és nem tanítottuk volna ipari kádereinket e hibák példáján. Aki kádereink önérzetét hibáik elkenése útján akarja

kímélni, az tönkreteszi mind a káderekét, mind a káderek önérzetét, mert hibáik elkenésével megkönnyíti új, talán komolyabb hibák megismétlődését, amelyek bizonyára a káderek teljes kudarcát idézik elő, ami nem válik majd „önérzetük" és „nyugalmuk" egészségére.

6. Lenin arra tanított bennünket, hogy necsak tanítsuk a tömegeket, hanem magunk is tanuljunk a tömegektől.

Mit jelent ez?

Ez azt jelenti, hogy nekünk, vezetőknek, nem szabad elbizakodnunk és meg kell értenünk, hogy ha mi a Központi Bizottság tagjai vagy népbiztosok vagyunk, ez még nem jelenti azt, hogy a helyes vezetéshez szükséges minden ismerettel rendelkezünk. A rang önmagában még nem ad ismereteket és tapasztalatokat. A cím — még kevésbbé.

Ez azt jelenti, hogy a mi tapasztalatunk, a vezetők tapasztalata egymagában nem elegendő a helyes vezetéshez, hogy következésképpen ezt a tapasztalatot, a vezetők tapasztalatát, ki kell egészíteni a tömegek tapasztalatával, a párttagság tömegének tapasztalatával, a munkásosztály tapasztalatával, a nép tapasztalatával.

Ez azt jelenti, hogy egy pillanatra sem szabad lazítanunk kapcsolatainkat a tömegekhez, még kevésbbé elszakítani.

Ez azt jelenti, végül, hogy figyelmesen hallgassunk a tömegek hangjára, az egyszerű párttagok hangjára, az úgynevezett „kisemberek" hangjára, a nép hangjára.

Mit jelent az: helyesen vezetni?

Ez korántsem jelenti azt, hogy üljünk az irodában és utasításokat írjunk.

Helyesen vezetni, azt jelenti:

először, hogy megtaláljuk a kérdés helyes megoldását, a helyes megoldást pedig nem lehet megtalálni, ha nem vesszük figyelembe a tömegek tapasztalatát, — a tömegekét, amelyek saját bőrükön tapasztalják ki vezetésünk eredményeit;

másodszor, hogy megszervezzük a helyes megoldás kivitelezését, amit azonban nem lehet megtenni a tömegek közvetlen segítsége nélkül;

harmadszor, hogy megszervezzük e megoldás kivitelezésének ellenőrzését, amit megintcsak nem lehet megtenni a tömegek közvetlen segítsége nélkül.

Mi, vezetők, a dolgokat, az eseményeket, az embereket csak egy oldalról látjuk, mondhatnám úgyis hogy felülről, a mi látókörünk ennélfogva többé-kevésbbé korlátozott. A tömegek fordítva, a dolgokat, az eseményeket, az embereket a másik oldalról látják, mondhatnám — alulról, ezért az ő látókörük bizonyos mértékig szintén korlátozott. Hogy megkapjuk a kérdés helyes megoldását, egyesíteni kell ezt a két tapasztalatot. Csak ebben az esetben lesz a vezetés helyes.

Ezt jelenti az, hogy necsak tanítsuk a tömegeket, hanem tanuljunk is a tömegtől.

Két példát hozok fel Lenin e tétele helyességének igazolására.

Néhány évvel ezelőtt történt. Mi, a Központi Bizottság tagjai, azt a kérdést tárgyaltuk, hogyan lehetne megjavítani a helyzetet a Donyec-medencében. A Nehézipari Népbiztosság által előterjesztett rendszabályok tervezete nyilvánvalóan nem volt kielégítő. Háromszor küldtük vissza a tervezetet a Nehézipari Népbiztosságnak. Háromszor kaptunk a Nehézipari Népbiztosságtól egyre újabb tervezetet. De ezek sem voltak kielégítők. Végül elhatároztuk, hogy felhívunk a Donyec-medencéből néhány munkást és egyszerű gazdasági és szakszervezeti funkcionáriust. Három napig tanácskoztunk ezekkel az elvtársakkal. És mindannyiunknak, a Központi Bizottság tagjainak, el kellett ismernünk, hogy csak ők, ezek az egyszerű munkások, ezek a „kisemberek" tudták nekünk megmutatni a helyes megoldást. Bizonyára emlékeznek a Központi Bizottság és a Népbiztosok Tanácsának ismert határozatára a donyeci szénkitermelés fokozását célzó intézkedésekről. A Központi Bizottságnak és a Népbiztosok Tanácsának ezt a határozatát

is, amelyet valamennyi elvtársunk helyes, sőt kiváló határozatnak ismert el, a tömeg egyszerű emberei sugalmazták.

Másik példa. Nyikolájenko elvtársnő példájára gondolok. Ki az a Nyikolájenko? Nyikolájenko egyszerű párttag. Közönséges „kisember". Egész éven át küldte a jeladásokat, hogy a kievi pártszervezetben nincsenek rendben a dolgok, leleplezte a sógorság-komaságot, a kispolgári és nyárspolgári magatartást a pártmunkások irányában, az önkritika elnyomását, a trockista kártevők erőszakoskodását. Elhessegették, mint valami szemtelen legyet. Végtére, hogy lerázzák magukról, fogták és kizárták a pártból. Sem a kievi szervezet, sem az Ukrajnai Kommunista (bolsevik) Párt Központi Bizottsága nem segített neki kiverekedni a maga igazát. Csak a párt Központi Bizottságának beavatkozása segített kibogozni ezt az összekuszált csomót. És mi derült ki az ügy kivizsgálása után? Kiderült, hogy Nyikolájenkónak igaza volt, a kievi szervezetnek pedig nem volt igaza. Se több, se kevesebb. Pedig hát ki az a Nyikolájenko? Persze, nem tagja a Központi Bizottságnak, nem népbiztos, nem a kievi területi szervezet titkára, mégcsak nem is valamelyik sejt titkára, csak egyszerű párttag.

Amint látják, az egyszerű emberek néha sokkal közelebb járnak az igazsághoz, mint egyes magas intézmények.

Ilyen példákat még tucatjával és százával lehetne felsorolni.

Kiderül tehát, hogy ügyeink vezetéséhez a mi tapasztalatunk, a vezetők tapasztalata egymagában korántsem elegendő. Ahhoz, hogy helyesen vezessünk, a vezetők tapasztalatát ki kell egészíteni a párttagság tömegének tapasztalatával, a munkásosztály tapasztalatával, a dolgozók tapasztalatával, az úgynevezett „kisemberek" tapasztalatával.

És mikor lehetséges ez?

Ez csak abban az esetben lehetséges, ha a vezetők a legszorosabb kapcsolatban vannak a tömegekkel, ha kapcsolatban vannak a pártbeli tömegekkel, a munkásosztállyal, a parasztsággal, a dolgozó értelmiséggel.

Kapcsolat a tömegekkel, e kapcsolat erősítése, készség a tömegek szavának meghallgatására — ebben van a bolsevik vezetés ereje és legyőzhetetlensége.

Szabálynak ismerhetjük el, hogy a bolsevikok mindaddig, amíg megőrzik kapcsolataikat a nép széles tömegeivel, legyőzhetetlenek lesznek. És fordítva, csak el kell szakadniok a bolsevikoknak a tömegektől és el kell veszíteniök a velük való kapcsolatot, csak az kell, hogy belepje őket a bürokratizmus rozsdája és egyszeribe elveszítik minden erejüket, semmivé válnak.

Az ókori görög mitológiában szerepel egy kiváló hős — Anteusz, aki, mint a mitológia elbeszéli, Poseidonnak, a tengerek istenének és Geának, a föld istennőjének volt a fia. Különösen vonzódott anyjához, aki szülte, táplálta és felnevelte. Nem volt olyan hős, akit ez az Anteusz le nem győzött volna. Legyőzhetetlen hősnek tartották. Miben volt ereje? Abban, hogy valahányszor az ellenféllel viaskodva szorult helyzetbe került — megérintette a földet, anyját, aki szülte és táplálta, és mindig új erőt kapott tőle. De neki is volt egy gyenge pontja — az a veszély, hogy valamiképpen elszakítják a földtől. Ellenségei számontartották ezt a gyengéjét és leselkedtek rá. És akadt ellensége, aki kihasználta ezt a gyengéjét és legyőzte Anteuszt. Ez Herkules volt. De hogyan győzte le? Elszakította a földtől, felkapta a levegőbe, megfosztotta attól a lehetőségtől, hogy a földet megérintse és így, fönt a levegőben, megfojtotta.

Azt hiszem, hogy a bolsevikok emlékeztetnek bennünket a görög mitológia hősére, Anteuszra. Ők ugyanúgy, mint Anteusz, azért erősek, mert kapcsolatot tartanak anyjukkal, a tömegekkel, amelyek szülték, táplálták és nevelték őket. És mindaddig, amíg kapcsolatot tartanak anyjukkal, a néppel, minden esélyük megvan arra, hogy legyőzhetetlenek maradjanak.

Ez a bolsevik vezetés legyőzhetetlenségének kulcsa.

7. Végül még egy kérdés. Arra a kérdésre gondolok, hogy egyes pártbeli elvtársaink formális és lelketlenül bürokratikus magatartást tanusítanak egyes párttagok sorsával, a párttagok pártból való kizárásával vagy a pártból kizártak visszavételével szemben. Arról van szó, hogy egyes vezető pártfunkcionáriusainkból hiányzik a figyelem az emberek, a párttagok, a pártmunkások iránt. Sőt mi több, nem tanulmányozzák a párt tagjait, nem tudják, mi tölti be életüket és hogyan fejlődnek, egyáltalán nem ismerik a pártmunkásokat. Ezért nem egyénien foglalkoznak a párttagokkal, a pártmunkásokkal. És éppen ezért, mert nem egyéni módszer szerint értékelik a párttagokat és pártmunkásokat, rendszerint találomra járnak el: vagy válogatás és mérték nélkül dícsérik őket, vagy szintén válogatás és mérték nélkül kaszabolják őket, ezrével és tízezrével zárják ki őket a pártból. Az ilyen vezetők általában igyekeznek tízezrekben gondolkozni, nem törődve az „egyesekkel", az egyes párttagokkal, azok sorsával. Ezer meg tízezer embert kizárni a pártból ők csekélységnek tartják és azzal vigasztalódnak, hogy pártunk kétmilliós párt, és néhány tízezer kizárás mitsem változtathat a párt helyzetén. De párttagokkal csak olyan emberek bánhatnak így, akik lényegében mélységesen pártellenesek.

Az emberek, a párttagok és pártmunkások iránt tanusított ilyen lelketlen magatartás eredménye az, hogy mesterségesen elégedetlenséget és haragot keltenek a párt egy részében, a trockista kétkulacsosok pedig ügyesen felcsípik ezeket az elkeseredett elvtársakat, és ügyesen maguk után vonják őket a trockista kártevés mocsarába.

A trockisták önmagukban sohasem képviseltek nagy erőt pártunkban. Emlékezzenek a pártunkban 1927-ben lefolyt legutóbbi vitára. Ez igazi népszavazás volt pártunkban. A 854 000 párttag közül 730 000 párttag szavazott. Ebből a bolsevikokra, a párt Központi Bizottságára a trockisták ellen szavazott

724 000 párttag, a trockisták mellett — 4000, vagyis körülbelül fél százalék, 2600 párttag tartózkodott a szavazástól. A szavazásban nem vett részt a párt 123 000 tagja. Nem vettek részt a szavazásban azért, mert úton, vagy mert munkában voltak. Ha a trockisták mellett szavazó négyezerhez hozzátesszük valamennyi tartózkodót — feltételezve, hogy szintén együttéreztek a trockistákkal — és ha ehhez az összeghez hozzáadjuk a szavazásban részt nem vett párttagok számának nem fél százalékát, amint ezt a szabály szerint tennünk kellene, hanem öt százalékát, vagyis körülbelül 6000 párttagot, akkor eredményül körülbelül 12 000 párttagot kapunk, akik így vagy úgy rokonszenveztek a trockizmussal. Tessék, ez a trockista urak egész ereje. Adják még ehhez hozzá azt a körülményt, hogy ezek közül sokan kiábrándultak a trockizmusból és otthagyták azt, s önök képet kapnak a trockista erők elenyészően csekély voltáról. És ha a trockista kártevőknek ennek ellenére mégis vannak valamelyes tartalékaik pártunk körül, ez azért van, mert egyes elvtársaink helytelen politikája a pártból való kizárás és a kizártak visszavétele kérdésében, mert egyes elvtársaink lelketlen magatartása az egyes párttagok és pártmunkások sorsa iránt mesterségesen szüli az elégedetleneket és haragvókat és ilyképpen megteremtik a trockistáknak ezeket a tartalékokat.

Nagyobbrészt az úgynevezett passzivitás miatt zárják ki a párttagokat. Mi az a passzivitás? Nyilván azt tartják, hogy ha a párttag nem *sajátította el* a párt programját, akkor passzív s ki kell zárni. De hiszen ez helytelen, elvtársak. Nem szabad ilyen betűrágó módon magyarázni pártunk szervezeti szabályzatát. Hogy valaki elsajátítsa a párt programját, ahhoz igazi marxistának, kipróbált és elméletileg képzett marxistának kell lennie. Nem tudom, sok olyan párttagunk van-e, akik már elsajátították programunkat, igazi, elméletileg képzett és kipróbált marxistákká váltak. Ha tovább is ezen az úton

haladnánk, csak az értelmiségieket és általában a tanult embereket kellene meghagynunk a pártban. Kinek kell ilyen párt? Nekünk van kipróbált és mindig helytálló lenini formulánk a párttagságról. E formula szerint a párt tagjának tekintendő az, aki *elismeri* a párt programját, fizeti a tagsági díjat és dolgozik a párt valamelyik szervezetében. Figyeljék meg: a lenini formulában nem a program *elsajátításáról* van szó, hanem a program *elismeréséről*. Ez két teljesen különböző dolog. Bizonyítanunk sem kell, hogy itt Leninnek van igaza, nem pedig azoknak a pártbeli elvtársainknak, akik hasztalan fecsegnek a program elsajátításáról. Ez érthető is. Ha a párt abból indulna ki, hogy a pártnak csak olyan elvtársak lehetnek tagjai, akik már elsajátították a programot és elméletileg képzett marxistákká váltak, nem létesített volna a pártban ezrével tanulókört, száz meg száz pártiskolát, ahol a párttagokat marxizmusra tanítják és segítik őket programunk elsajátításában. Egészen világos, hogy ha a párt ilyen iskolákat és tanulóköröket szervez a párttagoknak, ez azért van, mert tudja, hogy a párttagok még nem tudták elsajátítani a pártprogramot, még nem tudtak elméletileg képzett marxistákká válni.

Tehát, hogy helyesbítsük a párttagság és a pártból való kizárás kérdésében követett politikánkat, véget kell vetnünk a passzivitás kérdésében a mai hebehurgya értelmezésnek.

De van még másik hibánk is ezen a területen. Elvtársaink ugyanis nem ismerik el az arany középutat két szélsőség között. A munkás, a párttag csak megbotlik, elkésik egyszer-kétszer a pártnapról, valami oknál fogva nem fizeti a tagdíjat — s ez már elég ahhoz, hogy szempillantás alatt kihajítsák a pártból.

Nem érdeklődnek a vétség foka, a gyűlésről való távolmaradás, a tagdíj-nemfizetés oka felől. Ezekben a kérdésekben a bürokratizmus már példátlan. Nem nehéz megérteni, hogy éppen az ilyen lélektelen politika következtében dobtak

ki pártunkból kiváló, nagy tapasztalattal bíró munkásokat, nagyszerű sztahánovistákat. Hát nem lehetett, mielőtt kizárták őket a pártból, figyelmeztetni az illetőket, ha ez sem hat — meginteni vagy megróni, s ha ez sem segít — határidőt adni nekik a javulásra vagy végső esetben, visszaminősíteni őket tagjelöltté, de nem kizárni egy kézlegyintéssel a pártból? Persze, hogy lehetett volna. De ehhez figyelmesnek kell lenni az emberek, a párttagok iránt, szívünkön kell viselni a párttagok sorsát. Viszont éppen ez az, ami nincs meg minden elvtársunkban.

Ideje, elvtársak, rég ideje már véget vetni ennek a tűrhetetlen állapotnak. *(Taps.)*

„Právda" 87. és 90. sz. 1937 március 29. és április 1.
Lenin—Sztálin. A pártépitésről. II. köt. Moszkva 1941. 658—686. old. (oroszul).
Sztálin. A pártmunka fogyatékosságairól s a trockista és egyéb kétkulacsosok felszámolását célzó rendszabályokról. (A marxizmus-leninizmus kis könyvtára 52. sz.) Szikra 1949.

[A LENINI TÍPUSÚ POLITIKAI VEZETŐ]

A Moszkva Sztálin-kerületének választói gyűlésén a Nagyszínházban mondott beszéd befejező része

1937 december 11

... Végül a küldöttjelöltnek még egy tanácsa van választói részére. Mit kell általában véve követelniök küldötteiktől, ha az összes lehetséges követelések közül a legelemibb követeléseket ragadjuk ki?

A választóknak, a népnek azt kell követelniök képviselőiktől, hogy maradjanak feladataik magaslatán, hogy munkájukban ne süllyedjenek le a politikai nyárspolgárok színvonalára, hogy a lenini típusú politikai vezetők posztját töltsék be, hogy ugyanolyan félreérthetetlen és határozott vezetők legyenek, mint Lenin *(taps)*, hogy ugyanolyan félelmet nem ismerők legyenek a harcban és könyörtelenek a nép ellenségeivel szemben, amilyen Lenin volt *(taps)*, hogy mentesek legyenek minden pániktól, mindentől, ami csak hasonlít is a pánikhoz, amikor a helyzet bonyolulttá kezd válni és a láthatáron valamiféle veszély rajzolódik ki, hogy ők is mentesek legyenek a pániknak még az árnyékától is, mintahogy mentes volt Lenin *(taps)*, hogy bonyolult kérdések eldöntésénél, amikor minden irányú tájékozódásra van szükség és minden kedvező és kedvezőtlen körülményt minden oldalról számba kell venni, ugyanolyan bölcsek és megfontoltak legyenek, amilyen Lenin volt *(taps)*, hogy ugyanolyan igazak és becsületesek legyenek, mint volt Lenin *(taps)*, hogy ugyanúgy szeressék népüket, mint szerette népét Lenin *(taps)*.

Mondhatjuk-e, hogy valamennyi küldöttjelölt pontosan ilyenfajtájú politikus? Én ezt nem mondhatnám. Mindenféle

emberek vannak e világon, mindenféle politikusok vannak e világon. Vannak olyan emberek, akikről nem tudod megmondani kifélék: jók-e vagy rosszak, bátrak-e vagy gyávák, a néppel tartanak-e mindvégig vagy a nép ellenségeivel. Vannak ilyen emberek és vannak ilyen politikusok. Köztünk bolsevikok közt is vannak ilyenek. Önök maguk is tudják, elvtársak, hogy nincsen család szégyenfolt nélkül *(derültség, taps).* Az ilyen bizonytalan típusú emberekről, azokról, akik inkább emlékeztetnek politikai nyárspolgárokra, semmint politikai vezetőkre, az ilyen bizonytalan, ki nem alakult típusú emberekről igen találóan jegyezte meg Gogolj, a nagy orosz író: „meghatározhatatlan emberek, se nem ilyenek, se nem olyanok, nem érted, mifélék, se nem Bogdánok a városban, se nem Szelifánok a falun" *(derültség, taps).* Az ilyen meghatározhatatlan emberekről és közéleti szereplőkről szintén igen találóan mondja nálunk a nép: „ilyen-amolyan ember, se hal, se hús" *(általános derültség, taps),* „istennek nem gyertya, ördögnek nem piszkavas" *(általános derültség, taps).*

Nem mondhatom teljes bizonyossággal, hogy a küldöttjelöltek közt (ezer bocsánatot kérek tőlük persze) és közéleti szereplőink közt is nincsenek olyanok, akik leginkább politikai nyárspolgárokra hasonlítanak, akik jellemük, arculatuk szerint olyan típusú emberek, akikről a nép azt szokta mondani: „istennek nem gyertya, ördögnek nem piszkavas" *(derültség, taps).*

Szeretném, elvtársak, ha önök rendszeresen befolyásolnák küldötteiket, ha lelkükre kötnék, hogy a nagy Lenin nagy példaképének kell előttük lebegni, hogy mindenben Lenin példáját kell követniök. *(taps).*

A választók funkciói a választással nem érnek véget. Folytatódnak a Legfelsőbb Szovjet adott ülésszakának egész tartama alatt. Már beszéltem arról a törvényről, amely a választóknak megadja a jogot, hogy küldötteiket, ha a helyes útról letérnek, határidő előtt visszahívják. Következésképpen a választóknak kötelessége és joga, hogy küldötteiket állandóan

ellenőrzés alatt tartsák s beléjük oltsák, hogy semmiesetre se süllyedjenek a politikai nyárspolgárok színvonalára, arra ösztökéljék őket, hogy olyanok legyenek, mint amilyen a nagy Lenin volt *(taps)*.

Ez, elvtársak, a második tanácsom önöknek, egy küldött-jelölt tanácsa választóinak. *(Viharos, szünni nem akaró taps, mely ünneplésbe megy át. A teremben mindenki feláll és tekintetét a kormánypáholy felé fordítja, ahová Sztálin elvtárs indult. Kiáltások hangzanak fel: „Éljen a nagy Sztálin!" „Hurrá Sztálin elvtárs!" „Éljen Sztálin elvtárs!" „Éljen a legjobb leninista, a Szövetségi Szovjetnek küldötte — Sztálin elvtárs! Hurrá!")*

„Právda" 340. sz. 1937 december 12.
Sztálin. Leninről. 1942. 47—53. old. (oroszul).
Sztálin. Leninről. (A marxizmus—leninizmus kis könyvtára 36. sz.) Szikra 1949. 45—47. old.

Sztálin

A SZOVJETUNIÓ KOMMUNISTA (BOLSEVIK) PÁRTJÁNAK TOVÁBBI MEGERŐSÖDÉSE

A *„Beszámoló a Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártjának munkájáról a XVIII. Pártkongresszuson"* című mű III. részének 1., 2. és 3. pontja

1939 március 10

A politikai vonal és a mindennapi gyakorlati munka szempontjából a beszámolómban tárgyalt időszak a párt vezérfonala teljes győzelmének időszaka volt. *(Viharos, hosszantartó taps.)*

A szocialista rendszer megszilárdulása az egész népgazdaságban, az ipar és mezőgazdaság átszervezésének befejezése az új technika alapján, a második ötéves terv határidőelőtti megvalósítása az iparban, az évenkénti gabonatermésnek 7 milliárd pudra emelkedése, a nyomorúság és munkanélküliség megszüntetése és a nép anyagi, kulturális helyzetének emelkedése — íme, ezek azok a fő eredmények, amelyek pártunk politikájának helyességét, vezetésének helyességét mutatják.

E hatalmas eredmények láttára pártunk vezérvonalának ellenségei, a különféle „baloldali" és „jobboldali" áramlatok, a mindenfajta trockij-pjatakovista és buhárin-rükovista elfajzott elemek, kénytelenek voltak egy csomóba verődni, kénytelenek voltak elrejteni a maguk elkoptatott „platformjait" és illegalitásba menni. Nem lévén bátorságuk alávetni magukat a nép akaratának, jobbnak vélték, ha a mensevikekkel, az eszerekkel, a fasisztákkal egyesülnek, beállnak a külföldi kémszervezetek szolgálatába, kémekül szegődnek el és vállalják azt a kötelezettséget, hogy segítenek a Szovjetunió ellenségeinek országunk földarabolásában és abban, hogy országunkban a kapitalista rabszolgaságot visszaállítsák.

Ilyen dicstelen véget értek pártunk vonalának ellenségei, akik később a nép ellenségeivé váltak.

Miután szétvertük a nép ellenségeit és megtisztítottuk a pártot és a szovjet szervezeteket az elfajult elemektől, a párt politikai és szervező munkájában még egységesebb lett, még jobban tömörült Központi Bizottsága köré. *(Viharos taps. Az összes küldöttek felállnak és állva üdvözlik az előadót. Felkiáltások: „Hurrá a nagy Sztálinnak!" „Éljen Sztálin elvtárs!" „Éljen pártunk Központi Bizottsága!" „Hurrá!").*

Vegyük szemügyre a párt belső életének fejlődéséről, a propaganda és szervező munkáról szóló konkrét adatokat a beszámoló idejére vonatkozólag.

1. A párt összetételének megjavítására irányuló intézkedések. A szervezetek méreteinek csökkentése. A vezető szervek közelebbvitele az alsófokú munkához

A párt és vezető szerveinek megerősödése a beszámolómban tárgyalt időszakban főleg két vonalon valósult meg: a párt összetételének szabályozása útján, a megbízhatatlan elemek kiszorítása és a legjobbak kiválogatása vonalán, valamint a szervezetek kisebbítése, méreteiknek csökkentése és a vezető szerveknek az alsófokú, közvetlen, konkrét munkához való közelebbvitele vonalán.

A XVII. pártkongresszuson 1 874 488 tag volt képviselve. Ha ezt az adatot összehasonlítjuk a megelőző, XVI. pártkongresszuson képviselt pártiagok számával, akkor kitűnik, hogy a XVI. pártkongresszustól a XVII. pártkongresszusig terjedő időben, a párt 600 000 új taggal növekedett. A pártnak meg kellett éreznie, hogy az 1930—1933-as évek viszonyai között az ilyen tömeges beözönlés a pártba egészségtelen és nem kívánatos módja a párt növekedésének. A párt tudta, hogy soraiba nemcsak becsületes és odaadó emberek igyekeznek, hanem véletlen elemek, karrieristák is, akik arra törekszenek, hogy kihasználják személyes érdekeik céljaira a párt zászlaját

A pártnak tudnia kellett, hogy nem csupán tagjainak száma, hanem minőségük teszi erőssé. Ezzel kapcsolatban merült fel a párt összetételének szabályozása. Elhatároztuk, hogy a párttagok és jelöltek 1933-ban megkezdett tisztogatását folytatjuk és valóban folytattuk is egészen 1935 májusáig. Elhatároztuk továbbá, hogy megszüntetjük az új tagok felvételét a pártba és valóban megszüntettük a tagfelvételt 1936 szeptemberéig; az új párttagok felvétele csupán 1936 november 1-én indult meg újból. Továbbá, Kírov elvtárs galád meggyilkolásával kapcsolatban, amely arról tanuskodott, hogy a pártban nem kevés gyanús elem van, elhatároztuk a pártokmányok felülvizsgálását és kicserélését, amely csak 1936 szeptemberében fejeződött be. Csak ezután oldottuk fel a zárlatot és kezdődött az új tagoknak és tagjelölteknek felvétele a pártba. Mindezen intézkedések eredményeképpen a párt elérte azt, hogy megtisztította sorait a véletlen, passzív, karrierista és egyenesen ellenséges elemektől, kiválasztván a legszilárdabb és legodaadóbb embereket. Nem lehet azt mondani, hogy a párttisztítás komoly hibák nélkül folyt volna le. Sajnos, jóval több hiba történt, mint amennyire számítani lehetett. Kétségtelen, hogy nem kell többé a tömeges párttisztítás módszerével élnünk. De az 1933—36-os párttisztítás mégis elkerülhetetlen volt és alapjában véve pozitív eredményeket adott. A jelenlegi, XVIII. pártkongresszuson körülbelül 1 600 000 tag van képviselve, vagyis 270 000 párttaggal kevesebb, mint a XVII. pártkongresszuson. De ebben semmi rossz nincsen. Ellenkezőleg, — ez jó, mert a párt erősödik azáltal, hogy megtisztítja magát a salaktól. Pártunk ma, a tagok számát tekintve valamivel kisebb, de minőségét tekintve jobb.

Ez nagy eredmény.

Ami a mindennapi pártvezetés megjavítását illeti, oly értelemben, hogy közelebb vigyük azt az alsófokú munkához, oly értelemben, hogy a vezetést még jobban konkretizáljuk, a párt arra a következtetésre jutott, hogy a szervezetek nagyságának csökkentése, méreteinek kisebbítése a legjobb eszköz

arra, hogy megkönnyítsük a pártszervek számára e szervezetek vezetését, magát a vezetést pedig ezáltal konkrétté, elevenné, operatívvá tegyük. A szervezetek méreteit csökkentettük a népbiztosságok vonalán, éppúgy, mint a területi közigazgatási szervezetek vonalán, vagyis a szövetségi köztársaságok, határterületek, területek, kerületek stb. vonalán is. A megtett intézkedések eredményeképpen jelenleg 7 szövetségi köztársaság helyett 11 szövetségi köztársaság, a Szovjetunió 14 szövetségi népbiztossága helyett 34 népbiztosság, 70 határterület és terület helyett 110 határterület és terület, 2559 járás és városi kerület helyett 3815 van. Ennek megfelelően a vezető pártszervezetek rendszerében most 11 Központi Bizottság van, a Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártja Központi Bizottságával az élén. 6 határterületi bizottság, 104 területi bizottság, 30 körzeti bizottság, 212 városi bizottság, 336 városi-kerületi bizottság, 3479 járási bizottság és 113 060 alapszervezet.

Nem lehet azt mondani, hogy a szervezetek méreteinek csökkentése már befejeződött. Sokkal valószínűbb, hogy ez a munka még tovább folytatódik. De akárhogy lesz is, ez az intézkedés már meghozta a maga gyümölcsét, a mindennapos vezetés megjavítása tekintetében éppúgy, mint magának a vezetésnek az alsófokú konkrét munkához való közelebbvitele tekintetében. Arról már nem is beszélek, hogy a szervezetek méreteinek csökkentése lehetőséget adott arra, hogy az új emberek százait és ezreit emeljük ki vezető munkára.

Ez szintén nagy eredmény.

2. A káderek kiválasztása, előléptetése, elosztása

A párt összetételének szabályozása és a vezető szerveknek a konkrét, alsófokú munkához való közelebbvitele nem volt és nem is lehetett a párt és a pártvezetés további megerősítésének egyetlen eszköze. A párt megerősítésének másik eszköze a beszámolómban tárgyalt időszak alatt a káderek terén folytatott munka gyökeres megjavítása, a káderkiválasztás megjavítása,

a káderek felelősebb munkára való kiemelése, elosztása, munkaközben való ellenőrzése volt.

A párt káderei: a párt parancsnoki kara, s mert pártunk uralmon van — ezek a káderek egyúttal a vezető állami szervek parancsnoki karát is alkotják. Miután kidolgoztuk a helyes politikai irányvonalat, amely kiállta a gyakorlat próbáját, a párt káderei a párt és államvezetés döntő tényezőjévé válnak. Hogy helyes politikai vonalunk legyen — ez természetesen az első és legfontosabb kellék. Ez azonban még nem elegendő. A helyes politikai vonal nem azért kell, hogy kinyilatkoztassuk, hanem azért, hogy az életben megvalósítsuk. Hogy azonban a helyes politikai vonalat az életben megvalósíthassuk, ahhoz káderek kellenek, emberek kellenek, akik megértik a párt politikai vonalát s magukévá teszik mint saját vonalukat, akik át tudják vinni az életbe, akik meg tudják valósítani a gyakorlatban és felelősséget tudnak vállalni érte, védelmezni tudják, küzdeni tudnak érte. Enélkül azt kockáztatjuk meg, hogy a helyes politikai vonal papíron marad.

Éppen itt vetődik fel a káderek helyes kiválasztásának, a káderek kinevelésének, új emberek kiemelésének, a káderek helyes elosztásának, azoknak a végzett munka alapján történő ellenőrzésének kérdése.

Mit jelent a káderek helyes kiválasztása?

A káderek helyes kiválasztása még nem azt jelenti, hogy helyetteseket és segédeket szedjünk össze magunknak, irodát szervezzünk és onnan különféle utasításokat osztogassunk. *(Derültség).* És azt sem jelenti, hogy visszaéljünk a hatalmunkkal, hogy értelem nélkül tízével és százával ide-oda dobáljuk az embereket és végnélküli „átszervezéseket" rendezzünk. *(Derültség).*

A helyes káder-kiválasztás ezt jelenti:

Először, hogy úgy becsüljük a kádereket, mint a párt és az állam aranykészletét, hogy megbecsüljük és tiszteletben tartjuk őket.

Másodszor, hogy ismerjük a káderekét, gondosan tanulmányozzuk minden egyes káderbeli funkcionárius jó oldalait és hibáit, hogy tudjuk, melyik helyen bontakozhatnak ki legkönnyebben képességei.

Harmadszor, hogy gondosan neveljük a káderekét, hogy segítsük minden egyes fejlődő munkatársunkat előmenetelében, hogy ne sajnáljuk az időt, ami ahhoz kell, hogy türelmesen „vesződjünk" ezekkel a munkatársainkkal és siettessük fejlődésüket.

Negyedszer, hogy idejekorán és merészen léptessük elő az új és fiatal káderekét, ne hagyjuk őket túlhosszú ideig a régi helyen ülni, ne hagyjuk őket megsavanyodni.

Ötödször, hogy olyan módon osszuk el a funkcionáriusokat a különféle állásokban, hogy minden egyes ember a maga helyén érezze magát, hogy minden egyes funkcionárius a maximumát adja a köznek abból, amit egyéni képességeinél fogva egyáltalán adni képes, hogy a káderelosztás terén végzett munka általános iránya teljesen megfeleljen ama politikai vonalnak, amelynek a megvalósítása érdekében ez az elosztás történik.

Különös jelentősége van itt az új, fiatal káderek merész és idejekorán történő előléptetésének. Attól tartok, hogy nálunk még nem látják tisztán ezt a kérdést. Egyesek úgy vélik, hogy az emberek kiválogatásánál főképpen a régi káderekre kell építeni. Mások, megfordítva, főleg a fiatal káderekre akarnak építeni. Én azt hiszem, hogy ezek is, azok is, tévednek. A régi káderek természetesen nagy értéket jelentenek a párt és az állam számára. Bennük megvan az, ami hiányzik a fiatal káderekből — a vezetésben szerzett roppant nagy tapasztalat, a marxista-leninista elvi edzettség, a tárgyismeret, a tájékozódási képesség. De először is, régi káder mindig kevés van, kevesebb a kelleténél és, a természet törvényei szerint, részben kezdenek már kidőlni a sorból. Másodszor, a régi káderek egy részében néha megvan a hajlamosság arra, hogy makacsul a multba tekintsen, hogy megrekedjen a multban, hogy megre-

kedjen a régiben és ne vegye észre az újat az életben. Vagy ahogy mondani szokás: nincs már érzékük az új iránt. Ez igen komoly és veszedelmes fogyatékosság. Ami az ifjú káderekt illeti, azoknak természetesen nincs meg az a tapasztalatuk, edzettségük, tárgyismeretük és tájékozódási képességük, ami megvan a régi káderekneK. De, először, az ifjú káderek túlnyomó többségben vannak, másodszor fiatalok és őket egyelőre nem fenyegeti az a veszély, hogy kidőlnek a sorból, harmadszor bőségesen megvan bennük az új iránti érzék — minden bolsevik funkcionáriusnak ez a nagyértékű tulajdonsága és, negyedszer, ezek fejlődnek és olyan gyorsan gyarapodnak tudásban, olyan erővel törnek felfelé, hogy nincs már távol az idő, amikor elérik az öregeket, egysorba kerülnek velük és méltó utódaikká válnak. Következésképpen, a feladat nem abban áll, hogy vagy csak a régi, vagy csak az új káderekre építsünk, hanem abban, hogy összekapcsoljuk, egyesítsük a régi és az új káderekt a párt és az állam vezető munkájának nagy együttesében. *(Hosszantartó taps.)*

Ezért kell tehát az ifjú káderekt idejekorán és bátran vezető állásokba emelni.

A párt egyik legkomolyabb eredménye a pártvezetés megerősítése terén a beszámolóban tárgyalt időszakban az volt, hogy a káderkiválasztás terén az alsó szervektől a felsőkig sikerrel valósította meg az öreg és fiatal káderek kombinálásának ezt a vonalát.

A Központi Bizottság birtokában levő adatokból kitűnik, hogy a tárgyalt időszakban a pártnak sikerült vezető állami és pártfunkciókra több mint ötszázezer fiatal bolsevikot, párttagokat és a párthoz közelállókat kiválasztani, akiknek több mint húsz százaléka nő.

Mi most a feladat?

A feladat az, hogy szorosan egy kézben összpontosítsuk, az alsó szervektől a felsőkig, a káderkiválasztás ügyét és azt a kellő, tudományos, bolsevik magaslatra emeljük.

E célból véget kell vetni annak, hogy a káderek tanulmányozásának, előléptetésének és kiválasztásának az ügyét a különféle ügyosztályokra és alosztályokra szétaprózzuk. Egy helyen kell összpontosítani ezt a munkát.

Ilyen helyül kell szolgálnia a Káderigazgatóságnak a párt Központi Bizottságában és a megfelelő káderosztálynak minden egyes köztársasági, határterületi és területi pártszervezet keretében.

3. Pártpropaganda. A párt tagjainak és a pártkádereknek marxista-leninista nevelése

A pártmunkának van még egy területe, nagyon fontos és nagyon felelős területe, amelynek vonalán a beszámolási időszak alatt a párt és vezető szervei erősödtek — ez a terület a szóban és írásban folyó pártpropaganda és agitáció, a párt tagjainak és a pártkádereknek a marxizmus-leninizmus szellemében való nevelése, a párt és a pártmunkások politikai és elméleti színvonalának emelése érdekében végzett munka.

Aligha kell bővebben kitérnem a pártpropaganda ügyének, pártmunkásaink marxista-leninista nevelésének igen komoly jelentőségére. Én itt nemcsak a párt-apparátus funkcionáriusaira gondolok. Éppúgy gondolok az ifjúsági szervezetek, a szakszervezetek, a kereskedelmi és szövetkezeti szervezetek, a gazdasági, a szovjet, az oktatásügyi, a katonai és más szervezetek pártmunkásaira. Megszervezhetjük kielégítő módon a párt összetételének szabályozását és közelebb vihetjük az alsófokú munkához a vezetőszerveket; kielégítő módon megszervezhetjük a káderek előléptetésének, kiválasztásának, elosztásának ügyét; de ha ugyanakkor valami okból elkezd sántítani a pártpropaganda, ha senyvedni kezd kádereink marxista-leninista nevelése, ha gyengül munkánk e káderek politikai és elméleti színvonalának emelése terén, maguk a káderek pedig ezzel kapcsolatban megszűnnek érdeklődni további haladásunk perspektívája iránt, nem értik meg többé ügyünk igazát és

perspektíva nélküli korlátolt gyakorlati emberekké válnak, akik vakon és gépiesen hajtják végre a felülről jövő utasításokat — akkor ezt egész állami és pártmunkánknak feltétlenül meg kell sínylenie. Sarkigazságnak kell elismernünk, hogy mennél magasabb az állami és pártmunka bármely területen működő funkcionáriusaink politikai színvonala és marxista-leninista tudata, annál magasabbrendű és termékenyebb maga ez a munka, annál hatékonyabbak a munka eredményei, és — megfordítva — mennél alacsonyabb a funkcionáriusok politikai színvonala és marxista-leninista tudata, annál valószínűbbek a bajok és kudarcok a munkában, annál valószínűbb maguknak e funkcionáriusoknak az elsekélyesedése és kicsinyes korlátolt emberekké való átvedlése, annál valószínűbb elfajulásuk. Bátran mondhatjuk: ha kádereinket a munka minden területén ideológiailag ki tudnók képezni és politikailag annyira megedzeni, hogy szabadon tudnának tájékozódni a belső és a nemzetközi helyzetben, ha teljesen érett marxista-leninistákká tudnánk őket tenni, akik komoly hiba nélkül tudják megoldani az ország vezetésének kérdéseit — akkor minden alapunk megvolna arra, hogy kérdéseink kilenctized részét már megoldottnak tekintsük. És ezt a feladatot feltétlenül meg tudjuk oldani, mert megvan minden ehhez szükséges eszközünk és lehetőségünk.

A fiatal káderek nevelése és kialakítása nálunk rendszerint az egyes tudományok és technikai ágak szerint, szakmák szerint történik. Ez szükséges és célszerű. Nincs szükség arra, hogy az orvos-szakember egyúttal szakember legyen a fizikában, vagy a növénytanban és megfordítva. De van egy tudományág, amelynek ismerete feltétlenül kötelező minden tudományág bolsevikjai számára — ez a marxista-leninista társadalomtudomány, a társadalom fejlődési törvényeiről, a proletárforradalom fejlődési törvényeiről, a szocialista építés fejlődési törvényeiről, a kommunizmus győzelméről szóló tudomány. Mert nem lehet valódi leninistának tartani azt az embert, aki leninistának nevezi ugyan magát, de begubózott a

maga szakmájába, bezárkózott, mondjuk, a matematikába, a növénytanba, vagy a vegyészetbe és a saját specialitásán túl semmit sem lát. A leninista nem lehet csupán kedvelt tudományágának specialistája — hanem egyúttal politikusnak és társadalmi embernek is kell lennie, élénken érdeklődnie kell országa sorsa iránt, ismernie kell a társadalmi fejlődés törvényeit, tudnia kell alkalmazni ezeket a törvényeket és arra kell törekednie, hogy az ország politikai vezetésében aktív része legyen. Természetesen, a bolsevik szakemberek számára ez még külön megterhelés lesz. Ez azonban olyan megterhelés, amely bőségesen meghozza a maga gyümölcsét.

A pártpropaganda feladata, a káderek marxista-leninista nevelésének feladata abban áll, hogy valamennyi munkaterületen segítségére legyünk az ott dolgozó kádereinknek abban, hogy elsajátítsák a társadalom fejlődéstörvényeiről szóló marxista-leninista tudományt.

A Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártjának Központi Bizottsága, a különböző területek pártszervezeti propagandistáinak bevonásával, ismételten foglalkozott azzal a kérdéssel, hogyan kell a propagandának és a káderek marxista-leninista nevelésének ügyét megjavítani. Figyelembe vettük emellett azt, hogy 1938 szeptemberében megjelent „A Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártjának története. Rövid tanfolyam". Megállapítást nyert, hogy „A Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártja története"-nek megjelenése a marxista-leninista propaganda újabb fellendülésének veti meg alapját országunkban. A párt Központi Bizottsága munkájának eredményeit „A pártpropaganda szervezéséről a «Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártja története»-nek megjelenésével kapcsolatban" c. ismert határozatában tette közzé.

Ebből a határozatból kiindulva és figyelembe véve a SzK(b)P Központi Bizottsága 1937 márciusi plénumának ismert határozatait „A pártmunka fogyatékosságairól", a Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártjának Központi Bizottsága a következő fő intézkedéseket jelölte meg, hogy megszüntesse a

pártpropaganda területén észlelhető fogyatékosságokat és megjavítsa a párt tagjainak és a pártkádereknek marxista-leninista nevelését:

1. A pártpropaganda és pártagitáció ügyét egy helyen kell összpontosítani s a propaganda- és agitációs-osztályokat a sajtóosztályokkal a párt Központi Bizottságának keretén belül létesítendő egységes Propaganda- és Agitációs Főosztályban kell egyesíteni, egyúttal megfelelő propaganda- és agitációs-osztályokat kell szervezni minden köztársaság, határterület és terület pártszervezetén belül;

2. Minthogy a párt a propagandában a túlzásba vitt tanulókör-rendszert helytelennek ismeri el és célszerűbbnek látja azt, hogy a párt tagjai a marxizmus-leninizmus alapelveit egyénileg tanulmányozzák: a párt figyelmét a sajtópropagandára és a propaganda előadások rendszerének megszervezésére kell összpontosítani;

3. Minden terület központjában egyéves tanfolyamokat kell szervezni alsófokú kádereink átképzésére;

4. Az ország számos központjában kétéves Lenin-iskolákat kell szervezni középfokú kádereink számára;

5. A SzK(b)P Központi Bizottsága mellett hároméves tanfolyamú főiskolát kell szervezni a marxizmus-leninizmus tanítására, elméletileg képzett pártkáderek előkészítése céljából;

6. Országunk számos központjában egyéves tanfolyamokat kell szervezni a propagandisták és ujságírók továbbképzésére;

7. A marxizmus-leninizmus főiskolája mellett hathónapos továbbképző tanfolyamokat kell szervezni a marxizmus-leninizmus főiskolai előadói számára.

Kétségtelen, hogy ezeknek az intézkedéseknek a végrehajtása, ami már folyamatban van ugyan, de még nem kielégítő mértékben, hamarosan meg fogja hozni a kedvező eredményeket.

Sztálin. A leninizmus kérdései. 11. kiad. Moszkva 1947. 592—600. old. (oroszul).
Sztálin. A leninizmus kérdései. Szikra 1950. 697—706. old.

Tárgymutató

TÁRGYMUTATÓ

A

Agitáció — 69, 110, 155, 314, 520; *lásd még* Propaganda

Alapszervezetek *lásd* Párt, alapszervezetei

Államapparátus *lásd* Szocialista állam

Anarchizmus, anarchoszindikalizmus — 82, 113, 201, 239, 356, 358, 383, 386, 552

Apparátus, pártapparátus — 418—25, 464

B

Babérokon pihenni — 598; *lásd még* Önelégültség; Fogyatékosságok

Baloldali elhajlás — 359, 361—72, 674; *lásd még* Két fronton folyó harc

„Baloldali kommunisták" — 69, 361

Beszámolók *lásd* Demokratikus centralizmus

Békülékenység az elhajlások iránt — 24—25, 653

Bírálat, önbírálat; kritika, önkritika — 88, 139, 214, 360, 385—86, 529, 553, 558, 589—91, 597—606, 617—23, 624—33, 634, 642, 645, 650, 678, 701—35

Bizalom *lásd* Kölcsönös bizalom

Bolsevik vezetés művészete — 603, 615—16, 623, 676, 726, 734—39, 743—45

Bolsevizmus — 8, 277—78, 552—54

— keletkezése — 8—9, 24, 37, 154—55, 188—93, 196—203, 218, 273, 292, 324—30, 346—55, 357, 595

— a program, taktika és szervezeti elvek egysége — 11, 203, 206, 212, 325, 448

— stratégiája és taktikája — 16—75, 77, 104, 276, 285—88, 298—99, 349—55, 359—64, 715; *lásd még* Harci formák

— történelmi szerepe és nemzetközi jelentősége *lásd* Októberi Szocialista Forradalom

— és a hibák beismerése — 599

— *lásd még* — Marxizmus-leninizmus; Párt és a Párt kezdetű címszók

Bürokrácia, bürokratizmus és az ellene folyó harc — 343—44, 386, 394, 396, 412—14, 437, 440, 458—59, 592, 617—18, 620—23, 627—28, 638, 643, 649—50, 679, 695

C

Centralizmus — 82, 88, 200—01, 206—08; *lásd még* Demokratikus centralizmus

D

Demokratikus centralizmus
— a párt szervezeti felépítésének vezérelve — 82—83, 200—01, 730—31
— a vezető pártszervek választottsága — 421, 438, 442, 730—31
— a pártszervek időszakos beszámolási kötelessége a pártszervezetek előtt — 165—77, 388—89, 438, 539
— a pártfegyelem és a kisebbség alárendeltsége a többségnek — 82—83, 88, 200, 471—72; *lásd még* Pártfegyelem
— a felsőbb szervek határozatainak feltétlen kötelező volta az alsóbb szervekre — 82, 200—01
— *lásd még* Egység; Kritika, önkritika; Meggyőzés és kényszer módszere; Pártonbelüli demokrácia

„Demokratikus centralizmus" (decisták) csoportja — 384, 387

E

Éberség, forradalmi — 208, 210—12, 544, 602—05, 607, 649, 686, 698—704, 707—12, 713—21

Egyenlősdi, kispolgári — 664—69, 678

Egység, a párt egysége, egybeforrottsága — 11, 25, 87, 89, 91, 136—38, 197—98, 201, 206, 383—87, 423—24, 470, 492, 533—34, 576, 746—47; *lásd még* Párt, az akarat egysége; Pártfegyelem

Elbizakodottság *lásd* Önelégültség

Élcsapat *lásd* Párt, a munkásosztály élcsapata

Elhajlás *lásd* Két fronton folyó harc

Ellenőrzés — 332, 344, 552, 554, 614—15, 651, 679, 730, 736; *lásd még* Bírálat, önbírálat; Funkcionáriusok; Káderek

Elmélet *lásd* Forradalmi elmélet; Marxizmus-leninizmus

Elmélet és gyakorlat egysége — 8, 15, 32, 104, 132, 135, 145—51, 312, 334—36, 552, 725—26, 754

Élmunkásmozgalom, rohammunkások — 651—52, 679; *lásd még* Munkaverseny

Elszakadás a tömegektől *lásd* Fogyatékosságok; Kapcsolat a tömegekkel

Emberek kiválasztása és a végrehajtás ellenőrzése *lásd* Funkcionáriusok

„Emelők", „hajtószíjak" — 83—84, 92, 95—96, 124, 404—11, 642; *lásd még* Hadsereg; Komszomol; Sajtó; Szakszervezet; Szovjetek; Szövetkezetek; Kapcsolat a tömegekkel

Értelmiség
— ingadozása — 152—53, 184, 188, 198—99, 202, 208, 250—52, 258—59, 263, 274, 302—03, 310, 468
— szovjet, szocialista értelmiség — 571, 730—31
— és a tudományos szocializmus kidolgozása — 226—29, 237, 244, 254—55
— *lásd még* Kispolgári ingadozás; Szociális összetétel
Eszerek (szociálforradalmárok) — 357, 424

F

Fecsegés — 681—82
Fegyelem, munkafegyelem — 373, 395, 629, 681; *lásd még* Egység; Pártfegyelem
Fegyveres felkelés és a párt szerepe — 64—66, 109
Fegyveres erők *lásd* Vörös Hadsereg
Felső pártszervek — 510, 513—14, 522, 562—63, 588, 684
Fluktuáció — 695
Fogyatékosságok — 117, 200, 308—18, 321—23, 415, 419—20, 432, 436—48, 457—60, 511, 516, 520—21, 540—46, 559, 565, 589—92, 598—99, 600—04, 612—13, 618, 629, 631, 643, 646—47, 657—58, 678, 685, 695, 702, 710, 712, 725—42; *lásd még* Bürokrácia; Bírálat, önbírálat; Fecsegés; Kommunista hencegés; Önelégültség
Forradalmi elmélet
— és forradalmi gyakorlat — 147, 161
— élenjáró elmélet — 148, 161
— szerepe és jelentősége — 129—35, 145—51, 160—61, 348—49; *lásd még* Elmélet és gyakorlat egysége; Marxizmus-Leninizmus; Oktatás, nevelés; Ösztönösség, tudatosság
Forradalom *lásd* Októberi Szocialista Forradalom
Frakciók, frakciózás — 87—90, 107, 361, 383—84, 451, 468—72, 480, 483, 485—87, 490, 527, 576
Funkcionáriusok
— kiválasztása és az ellenőrzés — 414—15, 553—54, 611—13, 676—78, 680—85, 727—32
— *lásd még* Káderek

H

Hadsereg
— mint összekötő apparátus — 409—10
— és párt *lásd* Párt és hadsereg
— *lásd még* Munkásosztály és hadsereg; Pártmunka a Vörös Hadseregben; Vörös Hadsereg
Harci formák — 25, 33, 35—36, 46—47, 57, 61—62, 67—70, 129, 304—07, 318, 349—51, 359—60; *lásd még* Szervezeti formák; illegális és legális

pártmunka; Bolsevizmus, stratégiája és taktikája
Hegemónia *lásd* Proletariátus hegemóniája

I

Ifjúsági Szövetség *lásd* Komszomol
Illegális és legális pártmunka — 24, 328, 336—37, 351—52, 360, 371—72, 402, 553; *lásd még* Harci formák
Illegális sajtó *lásd* Sajtó
Információ *lásd* Párttájékoztatás
Internacionále, második — 57—58, 60, 76, 78, 89, 129, 130, 325, 354, 398
Internacionále, harmadik, kommunista — 89, 495—96
Internacionalizmus — 32, 147, 494, 688; *lásd még* Októberi Szocialista Forradalom
Iparosítás *lásd* Szocialista ipar és a párt vezető szerepe
„Iszkra", lenini — 10, 156, 159, 163, 188—89, 190, 219, 243—44, 326, 426

J

Jelszavak, pártjelszavak — 11, 14, 19—20, 26, 48—49, 68 110, 552, 598, 624—25, 636—38, 650, 669—71, 694, 714—16; *lásd még* Bolsevizmus, stratégiája és taktikája
Jobboldali elhajlás — 673—74, 700; *lásd még* Két fronton folyó harc

K

Káderek
— kiválasztása, előléptetése, elosztása, nevelése — 338—39, 343—44, 415—17, 422—23, 465—67, 512, 519, 521—22, 528, 537, 552—54, 559, 570—72, 581, 588, 638, 692, 694—97, 714—16, 721—23, 728, 735, 749—56; *lásd még* Oktatás, nevelés; Funkcionáriusok
— fluktuációja — 695
Kapcsolat a tömegekkel — 83—84, 86, 96, 102—07, 110—13, 139—140, 156—57, 215—16, 308—18, 336, 347, 388, 396—98, 403, 421, 423—24, 427, 528, 547—48, 553, 599—600, 654—55, 661, 735—37; *lásd még* „Emelők"; Pártonkívüliek
Két fronton folyó harc, a párt fejlődéstörvénye — 11, 89—91, 136—38, 355—64
— a bolsevik párt megteremtéséért folytatott harc időszakában — 9—11, 349—50, 355—60
— a proletárdiktatúráért folytatott harc időszakában — 352—55
— a proletárdiktatúra időszakában — 650, 653, 673—75
— melyik elhajlás a veszélyesebb — 673; *lásd még* Baloldali elhajlás; Jobboldali elhajlás; Nacionalizmus

Kispolgári ingadozás, ingatagság, befolyás — 20, 27, 65, 136, 356—57, 369—70, 383, 393, 472, 490, 532; *lásd még* Párttisztítás
Kolhozok és a párt vezető szerepe — 646—48, 652, 664—67, 669—72, 732—33
Kölcsönös bizalom párt és osztály, párt és pártonkívüliek között — 102—06, 112, 531, 543, 546, 600, 654; *lásd még* Kapcsolat a tömegekkel
Kompromisszumok — 361—64; *lásd még* Opportunizmus;
Kommunista Internacionále *lásd* Internacionále, harmadik
Kommunista Párt *lásd* Párt
Kommunista hencegés, felfuvalkodottság — 627, 646; *lásd még* Fogyatékosságok
Komszomol — 94—95, 407, 499—500, 618—20, 656, 677; *lásd még* Pártmunka az ifjúság között
Központi Bizottság, Központi Ellenőrző Bizottság *lásd* Felső pártszervek
Kritika, önkritika *lásd* Bírálat, önbírálat
Kulákok *lásd* Osztályharc, a proletárdiktatúra időszakában

L

Láncszem, fő, következő — 70—71, 715
Legális pártmunka *lásd* Illegális és legális pártmunka
„Legális marxizmus" — 9, 153
Lenini behívó — 79, 506—08, 531
Leninizmus *lásd* Marxizmus-leninizmus
Likvidátorok — 26, 293—301, 401—02; *lásd még* „Munkáskongresszus"

M

Marxizmus-leninizmus — 8, 40—41, 58—60, 119—27, 131—35, 226—44, 590—91, 667—69, 687—88, 754
— marxizmus nem dogma — 135, 348
— *lásd még* Bolsevizmus; Forradalmi elmélet; Párt; Osztönösség, tudatosság
Meggyőzés és kényszer módszere — 374, 376—77, 382, 450, 591; *lásd még* Proletárdiktatúra és a meggyőzés és a kényszer módszere
Mensevizmus — 8—9, 43, 52—55, 91, 137, 164, 189, 198, 202, 210—11, 248—52, 259, 275—77, 279—80, 284—86, 293—301, 325, 352—53, 364, 394—95, 424, 532; *lásd még* Opportunizmus
Munkásosztály *lásd* Proletariátus; Szovjetunió munkásosztálya; Orosz munkásosztály
Munkásosztály és hadsereg — 375, 403—04; *lásd még* Hadsereg; Párt és hadsereg
„Munkásellenzék" — 383, 387

Munkáslevelezők *lásd* Sajtó
„Munkáskongresszus" — 9, 272, 293—301
Munka a szocializmusban — 652
Munkaverseny, szocialista — 639, 641—44, 649, 651—52, 679; *lásd még* Élmunkásmozgalom

N

Nacionalizmus — 672—73
Nemzetköziség *lásd* Internacionalizmus
Nők között végzett pártmunka *lásd* Pártmunka

O

Oktatás, nevelés — 77, 216—17, 314, 333, 423, 510—11, 520, 604—05, 675, 713, 716, 725, 735, 753—56; *lásd még* Pártiskola
Októberi Szocialista Forradalom
— a párt szerepe az Októberi Forradalom előkészítésében és végrehajtásában — 21—23, 53—54; *lásd még* Bolsevizmus, stratégiája és taktikája
— nemzetközi jelentősége — 22, 34—35, 54—56, 60, 493, 495, 568, 589
Opportunizmus, reformizmus — 36—37, 89, 72—73, 90, 129, 133—34, 162—63, 237, 248, 283, 285, 354—59, 368, 395, 464—71, 568
— szervezeti kérdésekben — 9—11, 202, 209—12, 485 *lásd még* Mensevizmus; Ökonomizmus, Likvidátorok
Osztályok és osztályharc — 106, 204—05, 228—29, 254, 369—70, 591
— a bolsevik párt megteremtéséért folyó harc időszakában — 12, 204—05, 219—20, 266—72
— a proletárdiktatúráért folyó harc időszakában — 351—55
— a proletárdiktatúra időszakában — 98—99, 332, 370, 493, 547, 607—09, 637—40, 650, 662—63, 698—700, 708, 716—17
— *lásd még* Bolsevizmus, stratégiája és taktikája
Orosz munkásosztály — 26, 34, 55, 150—51, 157; *lásd még* Proletariátus; Szovjetunió munkásosztálya

Ö

Ökonomizmus — 154, 158—59, 161—63, 188, 220—21, 225
Önelégültség, önhittség, elbizakodottság — 598, 646, 685, 710, 711, 713; *lásd még* Fogyatékosságok
Ösztönösség és tudatosság — 39—40, 78, 80, 86, 110, 159—61, 197, 215, 220—27, 230—34, 238, 242, 255—56, 261—62 264—65, 381

P

Parasztság *lásd* Proletariátus és parasztság; Proletárdiktatúra, a munkásosztály szövetsége a parasztsággal

Párt
— újtípusú párt — 8—15, 76—78, 128—31, 325—26, 491—92
— a munkásosztály élcsapata — 25, 33, 68, 77—80, 84—85, 92—118, 124, 130, 137, 157, 179, 196—97, 205, 212, 220, 226, 347, 397, 403—05
— a munkásosztály szervezett csapata — 80—83, 196—99, 203—05, 347—48
— a proletariátus osztályszervezetének legmagasabb formája — 83—85, 92—95, 124 199, 552
— az élcsapat és a munkásosztály milliós tömegei között kapcsolat megtestesülése — 68, 79, 101—06, 139—40, 161, 163, 199—200, 222, 229, 232, 240, 346, 528—29, 531, 542—44, 547—48, 553, 737—38
— az akarat egysége összeegyeztethetetlen a frakciókkal — 87—89, 136—38, 384—86, 468—72, 576—77; *lásd még* Frakciók; Pártfegyelem
— a proletárdiktatúra eszköze 85—87, 92—118, 203; *lásd még* Proletárdiktatúra; Szovjetek
— alapszervezetei — 305—06, 443—44, 508—10
— Központi Bizottság *lásd* Felső pártszervek
— Központi Ellenőrző Bizottság *lásd* Felső pártszervek
— a munkásmozgalom egyesítése a szocializmussal — 161, 163, 222, 229, 232, 240
— a pártszervezet formáinak változása és munkamódszerei — 47—48, 61—62; *lásd még* Harci formák; Szervezeti formák
Pártapparátus *lásd* Apparátus
Pártfegyelem — 25, 80, 86—89, 103, 125, 198—99, 209—11, 246, 346—48, 369—71, 387, 450, 462—63, 471, 533, 554, 680
— jelentősége a proletárdiktatúra időszakában — 86—88, 103, 125, 347, 370, 470
— *lásd még* Egység
Párt és hadsereg — 78, 217, 375, 440, 449—54; *lásd még* Hadsereg
Párthét — 341—43
Pártiskola — 408, 421, 510—11, 722, 756; *lásd még* Oktatás, nevelés
Pártmunka — 502, 516, 649
— a faluban — 445—46, 511—12, 517, 520, 540, 548, 654
— a nők között, a nők küldöttgyűlései — 407—08, 501, 515, 655
— az ifjúság között — 446; *lásd még* Komszomol
— a Vörös Hadseregben — 446, 501
— *lásd még* Szakszervezetek; Szövetkezetek; Szovjetek; Szocialista állam

Párt növekedésének szabályozása — 390, 418—19, 563—65, 747—49; *lásd még* Párttisztítás; Szociális összetétel

Pártoktatás *lásd* Oktatás, nevelés

Pártonbelüli demokrácia, pártdemokrácia — 442—45, 456—60, 477, 485, 528, 575—76, 587—88, 592, 618, 628, 630; *lásd még* Bírálat, önbírálat; Demokratikus centralizmus

Pártonkívüliek

— pártonkívüliek aktivizálása — 83, 388—89, 445, 516—17, 543, 545, 572, 654—55, 679, 731

— pártonkívüli aktíva — 541, 546; *lásd még* Kapcsolat a tömegekkel

Pártprogram *lásd* Program

Pártpropaganda *lásd* Propaganda

Pártsajtó *lásd* Sajtó

Pártsejt *lásd* Párt—alapszervezetei

Pártszerűség, pártszerűtlenség — 369—70; *lásd még* Pártfegyelem

Párttag, párttagság, feltételei, fogalma — 178—81, 197, 205—13, 444, 447, 467—68, 491, 741; *lásd még* Szervezeti szabályzat 1 §-a

Párttag jogai és kötelességei 180—81, 197, 205, 735—36

Párttájékoztatás — 441, 446

Párttisztítás, párttagok felülvizsgálata — 91, 392—95, 447, 529—30, 554, 740, 742, 747—48

— erősíti a pártot — 11, 25, 89, 91, 138, 329, 391

— *lásd még* Párt növekedésének szabályozása; Szociális összetétel

Pártvita — 435—37

„Právda" — 399, 402

Program — 14, 16—17, 40—41, 146, 163—64

Proletariátus — 32, 105, 150—51, 252, 258, 263

— és parasztság — 38, 93—94, 122, 288, 403, 493—94, 543, 545, 566, 573, 656—57

lásd még Pártfegyelem; Orosz munkásosztály; Szovjetunió munkásosztálya

Proletárforradalom *lásd* Októberi Szocialista Forradalom

Proletariátus hegemóniája, vezetőszerepe — 12, 32, 52, 122—24, 164, 286—88, 290—92; *lásd még* Párt; Proletárdiktatúra

Proletárdiktatúra — 13—14, 52, 86—87, 92—118, 120—21, 164, 342, 346—47, 370, 493, 598

— a munkásosztály szövetsége a parasztsággal — 121, 493—94, 565—66, 573—75

— a szocializmus és a kommunizmus építése — 663; *lásd még* Szocializmus, kommunizmus

— és a párt vezető szerepe — 85—87, 92—118, 124—25, 128, 385, 562—63, 574, 584, 598
— és a munkásosztály öntudatos fegyelme — 86—87, 103—05, 346
— és a meggyőzés és a kényszer módszere — 85, 101—02, 105, 109—12, 332—33, 374—76
— *lásd még* Bolsevizmus; Két fronton folyó harc; Osztályharc
Propaganda — 33, 69, 110, 155, 510, 545—46, 753—56; *lásd még* Agitáció

R

Reformizmus *lásd* Opportunizmus
Revizionizmus *lásd* Opportunizmus
Rugalmasság, vezetés rugalmassága — 583, 585

S

Sajtó — 10, 70, 154—56, 306, 315—18, 330—33, 401—02, 408—09, 426—34, 511, 520, 600, 630—33, 653
— és a munkás és falusi levelezők — 429, 502, 516, 535—36, 630, 677
— a lap kollektív szervező — 156, 402, 427—28
— *lásd még* „Iszkra"; „Právda"
Stratégia, taktika *lásd* Bolsevizmus, stratégiája és taktikája
Szakszervezetek — 35, 85, 93, 95, 197, 269, 373—82, 396—98, 404—06, 498, 560—61, 618, 677
— és a párt vezető szerepe — 96, 271, 373, 405
— és politika — 380—82
Szervezeti szabályzat 1. §-a — 91, 178—81, 191; *lásd még* Párttag
Szervezeti formák — 47—48, 57, 62, 67—70; *lásd még* Harci formák
SzK(b)P *lásd* Párt
Szociális összetétel — 313, 321—22, 418, 436, 443, 467—68, 471, 491, 497, 506—08, 563—66, 747—48
Szocialista állam, államapparátus — 121, 132—34, 403, 411—12, 440, 495, 503—06, 516—19, 543, 663
— fogyatékosságok — 413—15, 517—19
Szocialista ipar és a párt vezető szerepe — 570—71, 586—87, 596, 649, 660, 690—94, 725—26, 733—34
Szocialista munkaverseny *lásd* Munkaverseny
Szocializmus, kommunizmus — 121—22, 126—27, 596, 641, 666—69, 671—72
Szocializmus győzelme egy országban — 56, 121—22, 134, 661; *lásd még* Októberi Szocialista Forradalom

Szovjetek — 123, 132, 350, 354
— a proletárdiktatúra politikai formája — 35, 54, 93, 100, 121, 132—33
— a város és a falu valamennyi dolgozójának tömegszervezete — 93, 516—17, 541—49
— és a párt vezető szerepe — 96, 100—01, 114, 538
Szovjetunió munkásosztálya — 608, 688; *lásd még* Orosz munkásosztály
Szövetkezetek — 85, 93—94, 124, 406, 499, 512, 515

T

Tagfelvétel — 341—43, 444, 447; *lásd még* Párttag
Tanácskozások — 443
Taktika *lásd* Bolsevizmus, stratégiája és taktikája
Tartalékok — 17, 28, 36, 58—59, 62—67, 75, 77, 129, 345, 424 541, 649; *lásd még* Bolsevizmus, stratégiája és taktikája
Termelési értekezlet — 572, 630
Tervgazdálkodás, feltételei — 587, 692
Tömegszervezetek — *lásd* Komszomol; Szakszervezetek; Szovjetek; Szövetkezetek
Trockizmus — 374—76, 460—73, 487, 523—34, 674, 699, 704—09, 719—20, 739—40
Tudatosság, tudat bevitele *lásd* Ösztönösség, tudatosság
Tudományos szocializmus — 161, 163, 222, 226—29, 232, 237, 244, 254—55; *lásd még* Marxizmus-leninizmus; Értelmiség és a tudományos szocializmus

U

Új iránti érzék — 752
Utasítás, pártutasítás — 19, 26, 48—49

V

Vallás kérdését érintő propaganda — 545—46
Választás, pártszervek választása *lásd* Demokratikus centralizmus
Végrehajtás ellenőrzése *lásd* Ellenőrzés; Funkcionáriusok; Káderek
Vörös Hadsereg — 409—10, 494—95; *lásd még* Hadsereg

TARTALOM

BEVEZETŐ RÉSZ

SZTÁLIN. LENIN MINT AZ OROSZORSZÁGI KOMMUNISTA PÁRT SZERVEZŐJE ÉS VEZÉRE. *Lenin 50. születésnapja alkalmából írott cikk. 1920 április* ... 7—15

I. Lenin mint az Oroszországi Kommunista Párt szervezője ... 8

II. Lenin mint az Oroszországi Kommunista Párt vezére ... 11

SZTÁLIN. AZ OROSZ KOMMUNISTÁK POLITIKAI STRATÉGIÁJÁRÓL ÉS TAKTIKÁJÁRÓL. *(Brosúra-vázlat) 1921 július* ... 16—38

I. A kifejezések meghatározása és a vizsgálat tárgya ... 16

II. Történelmi fordulatok Oroszország fejlődésében ... 20

III. Kérdések ... 25

SZTÁLIN. AZ OROSZ KOMMUNISTÁK STRATÉGIÁJÁNAK ÉS TAKTIKÁJÁNAK KÉRDÉSÉHEZ. *1923 március 14* ... 39—56

I. Bevezető fogalmak

1. A munkásmozgalom két oldala ... 39
2. A marxizmus elmélete és programja ... 40
3. Stratégia ... 41
4. Taktika ... 44
5. Harci formák ... 46
6. Szervezeti formák ... 47
7. A jelszó. Az utasítás ... 48

II. A stratégiai terv
1. Történelmi fordulatok. Stratégiai tervek 50
2. Az első történelmi fordulat és irányvétel a polgári demokratikus forradalomra Oroszországban 51
3. A második történelmi fordulat és irányvétel a proletárdiktatúrára Oroszországban 53
4. A harmadik történelmi fordulat és irányvétel a proletárforradalomra Európában 55

SZTÁLIN. STRATÉGIA ÉS TAKTIKA. *„A leninizmus alapjairól"* a Szverdlov Egyetemen 1924 április elején tartott előadások VII. fejezete 57

SZTÁLIN. A PÁRT. *„A leninizmus alapjairól"* a Szverdlov Egyetemen 1924 április elején tartott előadások VIII. fejezete 76

SZTÁLIN. A PÁRT ÉS A MUNKÁSOSZTÁLY A PROLETÁRDIKTATÚRA RENDSZERÉBEN. *„A leninizmus kérdéseihez"* c. mű 5. fejezete. *1926 január* ... 92

SZTÁLIN. AZ ELSŐ AMERIKAI MUNKÁSDELEGÁCIÓVAL FOLYTATOTT BESZÉLGETÉSBŐL. *1927 szeptember 9* 119

MIRE TANÍT MINKET A SZOVJETUNIÓ KOMMUNISTA (BOLSEVIK) PÁRTJÁNAK TÖRTÉNETE? *„A Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártja története. Rövid tanfolyam"* c. mű zárófejezete. *1938* ... 128

A PÁRTÉPÍTÉS KÉRDÉSEIRŐL A BOLSEVIK PÁRT TÖRTÉNETÉNEK KÜLÖNBÖZŐ SZAKASZAIBAN 1902—1939.

LENIN. ENGELS AZ ELMÉLETI HARC JELENTŐSÉGÉRŐL. A *„Mi a teendő?"* című mű I. fejezetének d) pontja. *1901* 145

A MARXISTA PÁRT FELÉPÍTÉSÉNEK LENINI TERVE. LENIN „MI A TEENDŐ?" C. KÖNYVE. A MARXISTA PÁRT IDEOLÓGIAI ALAPJAI. *„A SzK(b)P története. Rövid tanfolyam"* c. mű II. fejezetének 2. pontja. *1938* 152

LENIN. AZ OROSZORSZÁGI SZOCIÁLDEMOKRATA MUNKÁSPÁRT BIZOTTSÁGAINAK ÉS CSOPORTJAINAK AZ ORSZÁGOS PÁRTKONGRESSZUSHOZ TERJESZTENDŐ JELENTÉSEI KÉRDÉSÉHEZ. *1902 december 1903 január* ... ... 165—177

I. A munkásmozgalom, története és mai állapota 168

II. A helyi szocialista körök története, a szociáldemokraták megjelenése, a szociáldemokrácián belüli irányzatok harca 169

III. A helyi bizottságok, a helyi csoportok és körök szervezete 170

IV. A helyi munka jellege, tartalma és terjedelme 172

V. Más fajok és nemzetiségek forradalmi (különösen szociáldemokrata) csoportjaihoz való viszony 173

VI. Nyomdák, szállítás és a munka konspirációs felszerelése 174

VII. Kapcsolatok és tevékenység a lakosság más rétegeiben a munkásosztályon kívül 174

VIII. A nem-szociáldemokrata forradalmi és ellenzéki áramlatok állapota és az azokhoz való viszony 176

LENIN. AZ OROSZORSZÁGI SZOCIÁLDEMOKRATA MUNKÁSPÁRT II. KONGRESSZUSÁN A PÁRT SZERVEZETI SZABÁLYZATÁNAK TÁRGYALÁSA SORÁN MONDOTT BESZÉD. *1903 augusztus 2. (15).* 178

LENIN. EGY LÉPÉS ELŐRE, KÉT LÉPÉS HÁTRA. *N. Lenin válasza Róza Luxemburgnak. 1904 szeptember* 182

LENIN „EGY LÉPÉS ELŐRE, KÉT LÉPÉS HÁTRA" CÍMŰ MŰVÉRŐL. *„A Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártjának története. Rövid tanfolyam"* című mű II. fejezetének 4. pontjából *1938* 196

SZTÁLIN. A PROLETÁROK OSZTÁLYA ÉS A PROLETÁROK PÁRTJA. *(A párt szervezeti szabályzatának első pontjával kapcsolatban.) 1905 január 1.* 204

LENIN. A POLITIKA ÉS PEDAGÓGIA ÖSSZEKEVERÉSÉRŐL. *1905 június* 214

SZTÁLIN. NÉHÁNY SZÓ A PÁRTONBELÜLI NÉZETELTÉRÉSEKRŐL. *1905 május* 218

SZTÁLIN. VÁLASZ A „SZOCIÁL-DEMOKRÁT"-NAK. *1905 augusztus* 253

LENIN. „BORBÁ PROLETARIÁTA." *1905 október.* ... 264

SZTÁLIN. AZ OSZTÁLYHARC. *1906 november* 266

SZTÁLIN. AZ OROSZORSZÁGI SZOCIÁLDEMOKRATA MUNKÁSPÁRT LONDONI KONGRESSZUSA. *(Egy küldött jegyzetei.) 1907 június—július* ... ... 273—301

I. A kongresszus összetétele 275

II. Napirend. A Központi Bizottság beszámolója. A dumafrakció beszámolója 278

III. A nemproletár pártok kérdése 285

IV. A munkáskongresszus kérdése 293

LENIN. EGYENES ÚTRA. *1908 március* 302

SZTÁLIN. A PÁRTVÁLSÁG ÉS FELADATAINK. *1909 augusztus* 308

SZTÁLIN. A PÁRTÉRT! *1912 március* 319

AZ 1912. ÉVI PRÁGAI PÁRTKONFERENCIA. A BOLSEVIKOK ÖNÁLLÓ MARXISTA PÁRTTÁ ALAKULNAK. *„A Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártjának története. Rövid tanfolyam"* c. mű IV. fejezetének 5. pontja. *1938.* 324

LENIN. UJSÁGAINK JELLEGÉRŐL. *1918 szeptember 20.* 331

LENIN. EMLÉKBESZÉD J. M. SZVERDLOVRÓL *az Összoroszországi Végrehajtóbizottság 1919 március 18-i rendkívüli ülésén* 334

LENIN. A MOSZKVAI PÁRTHÉT EREDMÉNYEI ÉS FELADATAINK ... 341

LENIN. „»BALOLDALISÁG« — A KOMMUNIZMUS GYERMEKBETEGSÉGE" c. mű II., III., IV. és V. fejezete. *1920 április május* ... 346—372

II. A bolsevikok sikerének egyik alapvető feltétele ... 346

III. A bolsevizmus történetének fő szakaszai ... 349

IV. A munkásmozgalmon belül milyen ellenségek elleni harcban nőtt fel, erősödött és edződött meg a bolsevizmus? ... 355

V. A „baloldali" kommunizmus Németországban. Vezérek — párt — osztály — tömeg. ... 364

SZTÁLIN. NÉZETELTÉRÉSEINK. *1921 január 5.*

I. A munkástömegekhez való közeledés két módszere ... 374

II. Tudatos demokratizmus és kényszerű „demokratizmus" ... 376

LENIN. AZ OROSZORSZÁGI KOMMUNISTA PÁRT X. KONGRESSZUSÁNAK HATÁROZATA A PÁRTEGYSÉGRŐL. *(Eredeti tervezet) 1921 március* ... 383

LENIN. LEVÉLVÁZLAT A PÁRTONKÍVÜLI MUNKÁSOKHOZ VALÓ VISZONYRÓL. *(1921 április 27 és május 1 között)* ... 388

SZTÁLIN. RENDSZERESEN JAVÍTSUK A PÁRT MINŐSÉGI ÖSSZETÉTELÉT. *„A kommunizmus legközelebbi feladatai Grúziában és a Kaukázusontúl"* című, a Grúziai Kommunista Párt tifliszi szervezetének taggyűlésén mondott beszédből. *1921 július 6.* ... 390

LENIN. LEVÉL V. M. MOLOTOVNAK. *1921 szeptember 15* ... 392

LENIN. A PÁRTTISZTÍTÁSRÓL. *1921 szeptember 20* 393

LENIN. „A SZAKSZERVEZETEK SZEREPE ÉS FELADATAI AZ ÚJ GAZDASÁGI POLITIKA VISZONYAI KÖZÖTT" c., az Orosz Kommunista (bolsevik) Párt Központi Bizottságának 1922 január 12-i ülésén elfogadott határozat 5., 8. és 11. pontja

5. Visszatérés az önkéntes szakszervezeti tagsághoz 396

8. Kapcsolat a tömegekkel, mint minden szakszervezeti munka fő feltétele 396
11. A szakszervezetek és a kispolgári befolyások a munkásosztályra 398

SZTÁLIN. A „PRÁVDA" TIZEDIK ÉVFORDULÓJÁRA *(Emlékezések) 1922 május 5*
1. A lénai napok 399
2. A „Právda" megalapítása 400
3. A „Právda" szervezeti jelentősége 401

SZTÁLIN. A KÖZPONTI BIZOTTSÁG SZERVEZETI BESZÁMOLÓJA AZ OROSZORSZÁGI KOMMUNISTA (BOLSEVIK) PÁRT XII. KONGRESSZUSÁNAK. *1923 április 17-én* 403

SZTÁLIN. A SAJTÓ MINT KOLLEKTÍV SZERVEZŐ. *1923 május 6* 426

SZTÁLIN. EGYRE MÉLYEBBEN AZ INGOVÁNYBA... *1923 május 10* 431

SZTÁLIN. A PÁRT FELADATAIRÓL. *Előadás az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Párt Krasznopresznyai Bizottságának a csoportszervezőkkel, a vitaklub tagjaival és a pártsejtvezetőségekkel együtt 1923 december 2-án tartott kibővített gyűlésén* ... ... 435—448

A vita — a párt erejének jele 435
A vita okai 436
A pártélet fogyatékosságai 437
A fogyatékosságok okai 439
Hogyan küszöböljük ki a pártélet fogyatékosságait? 442

SZTÁLIN. PÁRT ÉS HADSEREG. *„A vitáról, Rafailról, Preobrazsenszkij és Szapronov cikkeiről és Trockij leveléről"* c. cikkből. *1923 december 15*

Rafailról 449

SZTÁLIN. EGY SZÜKSÉGES MEGJEGYZÉS. *(Rafailról) 1923 december 28* 452

SZTÁLIN. A PÁRTÉPÍTÉS SORONLEVŐ FELADATAIRÓL. *Előadói beszéd és zárszó az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Párt XIII. konferenciáján, 1924 január 17 18-án* ... ... 455—490

Előadói beszéd a pártépítés soronlevő feladatairól január 17-én ... 455
Zárszó 1924 január 18-án ... 473

SZTÁLIN. LENIN HALÁLÁRA. *Beszéd a Szovjetek II. Összszövetségi Kongresszusán 1924 január 26-án* ... 491

SZTÁLIN. A KÖZPONTI BIZOTTSÁG SZERVEZETI BESZÁMOLÓJA AZ OROSZORSZÁGI KOMMUNISTA (BOLSEVIK) PÁRT XIII. KONGRESSZUSÁNAK. *1924 május 24-én* ... 497—534

1. A pártot az osztállyal összekötő tömegszervezetek ... 498
2. Az államapparátus ... 503
3. A párt összetétele. A lenini behívó ... 506
4. A párt vezető szerveinek összetétele. Káderek és utánpótlás ... 508
5. A párt munkája az agitáció és propaganda terén 510
6. A párt munkája, a pártmunkások nyilvántartása, elosztása és előléptetése terén ... 512
7. A párt belső élete ... 513
8. Következtetések ... 515

Zárszó 1924 május 27-én ... 523

SZTÁLIN. A MUNKÁSLEVELEZŐKRŐL. *Beszélgetés a „Rabócsij Korreszpondent" című folyóirat munkatársával. 1924 június* ... 535

SZTÁLIN. J. M. SZVERDLOVRÓL. *1924 november* ... 537

SZTÁLIN. A PÁRT SORONLEVŐ FALUSI FELADATAIRÓL. *Beszéd a falusi sejttitkároknak az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Párt Központi Bizottsága által rendezett értekezletén. 1924 október 22-én* 539—548

A helyi beszámolók hiányosságai ... 539
A párt fő hiányossága — a pártmunka gyengesége a falun ... 540
Miben van pártunk ereje a városokban? ... 541
Miben van falusi munkánk gyengesége? ... 541

Az alapvető feladat — aktívát teremteni a párt körül a parasztokból 542
Fel kell élénkíteni a Szovjeteket 542
Meg kell változtatni a parasztság irányában magatartásunkat 543
A grúziai felkelés tanulságai 544
Figyelmesen kell bánni a parasztsággal 545
A párt alapvető feladatai 546
A pártonkívüliek millióival való kapcsolat fenntartása 547

SZTÁLIN. A NÉMETORSZÁGI KOMMUNISTA PÁRT PERSPEKTIVÁJÁRÓL ÉS A BOLSEVIZÁLÁSRÓL. *Beszélgetés Herzoggal, a Németországi Kommunista Párt tagjával. 1925 február* 549

SZTÁLIN. LEVÉL ME--RT ELVTÁRSHOZ. *1925 február 28* 556

SZTÁLIN. A PÁRT. *A Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártjának XIV. kongresszusán a Központi Bizottság nevében mondott politikai beszámoló III. része. 1925 december 18* 562

SZTÁLIN. „A SZOVJETUNIÓ GAZDASÁGI HELYZETÉRŐL ÉS A PÁRT POLITIKÁJÁRÓL" című, a Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártja Központi Bizottsága plénumának munkájáról a leningrádi szervezet aktívája előtt 1926 április 13-án mondott beszéd V., VI., VII., VIII., IX. és X. pontja ... ... 570—579

V. Meg kell teremteni az ipar építőinek kádereit 570
VI. Fokoznunk kell a munkásosztály aktivitását 571
VII. Meg kell szilárdítani a munkások és parasztok szövetségét 573
VIII. Meg kell valósítani a pártonbelüli demokráciát 575
IX. Meg kell óvni a párt egységét 576
X. Következtetések 577

SZTÁLIN. F. DZERZSINSZKIJ. *(F. Dzerzsinszkij halálára) 1926 július 22* 580

SZTÁLIN. [A KÁDEREK KIVÁLASZTÁSÁRÓL. A TÖMEGEK KÖZÖTT VÉGZETT MUNKÁRÓL.] *A 15. Moszkva kormányzósági pártkonferencián mondott beszédből. 1927 január 14* 581

SZTÁLIN. [HÁROM FOGYATÉKOSSÁG PÁRTUNK GYAKORLATÁBAN.] „*A Központi Bizottság politikai beszámolója a Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártja XV. Kongresszusának*" c. beszéd „*A párt és az ellenzék*" c. III. részének 1. pontja. *1927 december 3* 586

SZTÁLIN. [„PÁRTUNK ÉLŐ SZERVEZET."] *A SzK(b)P XV. kongresszusán a Központi Bizottság nevében mondott politikai beszámolóhoz fűződő zárszó III., „Összefoglalás"* c. része. *1927 december 7* 594

SZTÁLIN. AZ ÖNKRITIKÁRÓL. „*A Központi Bizottság és a Központi Ellenőrző Bizottság áprilisi együttes plénumának munkájáról*" c., a SzK(b)P moszkvai szervezetének aktíva-gyűlésén mondott beszéd 1. fejezete. *1928 április 13* 597

SZTÁLIN. A SAHTÜ-ÜGY. „*A Központi Bizottság és a Központi Ellenőrző Bizottság áprilisi együttes plénumának munkájáról*" c., a SzK(b)P moszkvai szervezetének aktíva-gyűlésén mondott beszéd 3. fejezete. *1928 április 13.* 607

SZTÁLIN. SZERVEZZENEK ALULRÓL JÖVŐ TÖMEGBÍRÁLATOT. *A Komszomol VIII. kongresszusán mondott beszéd II. fejezete. 1928 május 16.* 617

SZTÁLIN. LEVÉL A KOMMUNISTA AKADÉMIÁN MŰKÖDŐ PÁRTÉPÍTÉSI KÖR TAGJAIHOZ. *1928 június 8* 621

SZTÁLIN. AZ ÖNKRITIKA JELSZAVÁNAK ELSEKÉLYESÍTÉSE ELLEN. *1928 június 26* 624

SZTÁLIN. [„A PÁRT NEM CSALÁDI KÖR..."] *A jobboldali elhajlás a SzK(b)P-ban*" c, 1929 áprilisában a KB és KEB plénumán mondott beszédből 634

SZTÁLIN. [ÚJ OSZTÁLYELTOLÓDÁSOK ÉS AZ ÖNKRITIKA JELSZAVA.] *„A jobboldali elhajlás a SzK(b)P-ban"* c., a KB és a KEB együttes plénumán mondott beszéd II. pontjából 1929 áprilisában 636

SZTÁLIN. A VERSENY ÉS A TÖMEGEK MUNKALENDÜLETE. *Előszó J. Mikulina „A tömegek munkaversenye" c. brosúrájához. 1929 május 11* 641

SZTÁLIN. [NEM LEHETÜNK MEG ÖNKRITIKA NÉLKÜL.] *A. M. Gorkijhoz írott levélből. 1930 január 17.* 645

SZTÁLIN. [MI NEM FÉLÜNK BESZÉLNI GYENGÉINKRŐL.] *A „Válasz a kolhozparaszt elvtársaknak"* c. cikkből. *1930 április 3* 646

SZTÁLIN. MI A BOLSEVIK TÁMADÁS LÉNYEGE JELENLEGI VISZONYAINK KÖZÖTT? A SzK(b)P XVI. kongresszusán a Központi Bizottság nevében mondott politikai beszámoló II. fejezetének *„A növekedéssel járó nehézségek, az osztályharc és a szocializmus egész fronton kifejlesztett támadása"* c. 7. pontjából. *1930 június 27* 649

SZTÁLIN. AZ ÉLMUNKÁS KOLHOZPARASZTOK ELSŐ KONGRESSZUSÁN MONDOTT BESZÉD 3. PONTJA. *1933 február 19* 654

SZTÁLIN. A PÁRT. *„A XVII. pártkongresszusnak a Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártja Központi Bizottsága munkájáról tartott beszámoló"* III. része. *1934 január 26* ... ... 660—689

1. Az eszmei és politikai vezetés kérdései 661
2. A szervezeti vezetés kérdései 675

Zárszó helyett 689

SZTÁLIN. BESZÉD A VÖRÖS HADSEREG KATONAI AKADÉMIÁJÁNAK ÉVZÁRÓ ÜNNEPÉLYÉN A KREML PALOTÁBAN. *1935 május 4* 690

SZTÁLIN. A PÁRTMUNKA FOGYATÉKOSSÁGAIRÓL S A TROCKISTA ÉS EGYÉB KÉTKULACSOSOK FELSZÁMOLÁSÁT CÉLZÓ RENDSZABÁLYOKRÓL. *Beszéd és zárszó a Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártja Központi Bizottságának teljes ülésén. 1937 március 3—5-én* ... ... 698—742

1. Politikai gondatlanság 699
2. A kapitalista környezet 702
3. A mai trockizmus 704
4. A gazdasági sikerek árnyoldalai 709
5. Feladataink 712
Zárszó 724

SZTÁLIN. [A LENINI TIPUSÚ POLITIKAI VEZETŐ.] A Moszkva Sztálin-kerületének választói gyűlésén a Nagyszínházban mondott beszéd befejező része. *1937 december 11* 743

SZTÁLIN. A SZOVJETUNIÓ KOMMUNISTA (BOLSEVIK) PÁRTJÁNAK TOVÁBBI MEGERŐSÖDÉSE. *A „Beszámoló a Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártjának munkájáról a XVIII. Pártkongresszuson“* című mű III. részének 1., 2. és 3. pontja. *1939 március 10* ... ... 746—756

1. A párt összetételének megjavítására irányuló intézkedések. A szervezetek méretének csökkentése. A vezető szervek közelebbvitele az alsófokú munkához 747
2. A káderek kiválasztása, előléptetése, elosztása 749
3. Pártpropaganda. A párt tagjainak és a pártkádereknek marxista-leninista nevelése 753

Tárgymutató ... ... 759—768

Tartalom ... ... 769—779

EÖTVÖS EGYETEM
RÉGÉSZETI INTÉZET
195

Felelős szerkesztő: Czóbel Ernő. — Műszaki vezető: Gortvai Tivadar.
Megjelent 50.000 példányban.

Hirlapnyomda nv. Felelős vezető: Bolgár Imre.